Middlemarch

George Eliot

George Eliot

Middlemarch

Studier af det engelske provinsliv

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Eliot: *Middlemarch* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Eliot: *Middlemarch* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Første bog

Miss Brooke

1

Miss Brooke var i besiddelse af den slags skønhed, der synes at blive fremhævet ved en tarvelig dragt. Hendes hånd og håndled var så smukt formede, at hun kunne bære ærmer, der lige så meget manglede stil som dem, de italienske malere fremstiller den hellige jomfru med, og hendes profil, holdning og hele skikkelse tog sig endnu værdigere ud i de simple klæder, der ved siden af købstadsmoden gjorde samme indtryk på beskueren som et smukt citat af Bibelen eller af vore ældre digtere i en avisartikel. Hun blev i almindelighed anset for at være meget klog, men der blev gerne bemærket, at hendes søster Celia lod til at have mere praktisk sans. Ikke desto mindre var Celia ikke synderlig mere pyntet, og det var kun nøje iagttagere, der kunne bemærke, at hendes dragt var en lille smule mere koket end søsterens; for den tarvelige måde, de klædte sig på, skyldtes flere grunde, der til dels var lige gældende for begge. Deres stolthed som damer var en af årsagerne. Familien Brooke var om end ikke ligefrem aristokratisk så dog upåtvivlelig "god", og i de sidste generationer kunne der ikke findes hverken diskenspringere eller pakkebude blandt forfædrene – ingen ringere end en admiral eller præst; og der var endog én af forfædrene, der som puritaner havde tjent under Cromwell, men senere forandret mening, og som det var lykkedes at frie sig ud af alle politiske forviklinger og blive ejer af et meget respektabelt gods. Unge damer af en sådan stand, der levede på en stille herregård og besøgte en landsbykirke, der næppe var større end en dagligstue, betragtede naturligvis unyttig pynt som noget, der

var godt nok for en kræmmerdatters ærgerrighed. I de tider herskede der en forfinet økonomi, som gjorde, at elegance i klædedragt var den post, der lettest kunne udslettes i de udgifter, en højere stilling krævede. Dette kunne være nok til at forklare den tarvelige dragt uanset al religiøs følelse; men for miss Brooke ville religionen alene have været det afgørende, og Celia gik gerne ind på alle sin søsters følelser, idet hun mildnede dem ved hjælp af den sunde fornuft, der altid med lethed er i stand til at modtage øjeblikkets læresætninger. Dorothea kunne mange steder af "*Pascals Tanker*" og "*Jeremy Taylor*" udenad, og det studie og arbejde, som moden krævede, forekom hende at være en beskæftigelse for afsindige. Hun længtes efter ædlere begreber og forsætter, var indtaget i alt stort og skønt og gik med begærlighed ind på, hvad der syntes hende at føre dertil, ligesom hun også altid var villig til enhver forsagelse, som hun fandt, at det var hendes pligt at underkaste sig. Sådanne elementer i en giftefærdig piges karakter kunne visselig let få indflydelse på hendes skæbne og gøre den forskellig fra, hvad den ellers ville være blevet. Med alt det var hun, den ældste af søstrene, endnu ikke fuldt tyve år, og de var begge, siden de omtrent tolv år gamle havde mistet deres forældre, blevet opdraget først hos en engelsk og senere hos en schweizisk familie i Lausanne, på hvilken måde deres onkel og formynder, der selv var ugift, havde ment bedst at kunne afhjælpe det uheldige ved deres forældreløse stilling.

Det var næppe et år siden, de var kommet til at bo på Tipton Grange hos deres onkel, en mand på tres år med et tilfreds sind, skiftende meninger og usikker stemmeafgivning. Han havde rejst meget i sine yngre dage, og man fandt, at hans anskuelser

derved var blevet noget ubestemte. Det var lige så vanskeligt at forudsige hans mening som vejret; kun vidste man, at han altid ville handle med velgørende hensigter og anvende så få penge som muligt på at udføre dem.

Hos mr. Brooke var det tydeligt, at den nedarvede puritanske energi var i aftagende, men hos hans niece Dorothea glødede den i sin fulde styrke med alle sine fejl og dyder, der undertiden ytrede sig i utålmodighed over onklens tale eller den måde, hvorpå han lod tingene "skøtte sig selv" på sit gods, der fik hende til så meget mere at længes efter den tid, da hun ville blive myndig og få penge at råde over, som hun kunne udføre sine ædelmodige planer med. Hun blev anset for at være "en arving"; søstrene havde ikke alene hver syv hundrede pund om året efter deres forældre, men hvis Dorothea giftede sig og fik en søn, ville denne komme til at arve mr. Brookes gods, der indbragte tre tusinde pund om året – en sum, der blev anset for rigdom af familierne i købstaden.

Og hvorfor skulle Dorothea ikke blive gift? – en pige, der var så smuk som hun og med hendes udsigter? Kun de ophøjede ideer, hun nærede, kunne få en forsigtig mand til at betænke sig, før han friede til hende, eller måske bringe hende til afslå alle tilbud. En ung dame af fødsel og formue, der pludselig kunne knæle ned på et lergulv ved siden af en syg arbejder og bede med brændende iver, som om hun levede på apostlenes tid – der undertiden kunne sidde oppe hele natten og læse i gamle teologiske bøger! Sådan en hustru kunne en smuk morgen vække sin mand med en ny plan til anvendelsen af sine indtægter, der kunne forhindre ham i at holde en ridehest; og

en mand ville naturligvis betænke sig to gange, før han indlod sig på et sådant parti.

Den almindelige mening om søstrene der på egnen var, selv iblandt arbejderne, til gunst for Celia, der så så uskyldig ud, mens miss Brookes store øjne forekom dem lige så usædvanlige og frygtindgydende som hendes religion. Og dog måtte de, der nærmede sig Dorothea, om de end havde fattet fordom imod hende ved disse forfærdende rygter, erkende, at hun besad en ynde, der på en uforklarlig måde forsonede dem med hende. De fleste mænd fandt hende fortryllende til hest. Hun elskede den friske luft og smukke udsigter, og når hendes øjne og kinder glædede af glæde, tænkte ingen på hendes alvorlige sind. Ridning var en fornøjelse, hun tillod sig trods det samvittighedsnag, hun følte over det; hun fandt, at hun nød den på en hedensk, sanselig måde og tænkte stadig på engang at give afkald på den.

Hun var åbenhjertig, opfyldt af brændende iver og slet ikke egenkærlig; det var virkelig smukt at se, hvor mange tiltrækkende egenskaber hun i indbildningen tillagde sin søster Celia, der efter hendes mening stod højt over hende selv, og hvis en eller anden gentleman kom til Grange af anden grund end for at besøge mr. Brooke, antog hun altid, at han måtte være forelsket i Celia. Der var nu for eksempel sir James Chettam, som hun stadig betragtede fra Celias standpunkt, og hun tænkte da på, om Celia skulle modtage hans tilbud eller ej. At han kunne blive anset for en frier til hende selv, ville hun have betragtet som en latterlighed. Trods al sin begærlighed efter at kende livets sandheder, havde Dorothea kun meget barnlige ideer om ægteskabet. Hun ville med glæde have ægtet

John Milton, efter at han var blevet blind, eller enhver anden stor mand, hvis underlige vaner hun med beundrende medlidenhed ville have fundet sig i, men en smuk, elskværdig baronet, der sagde "Ganske vist" til hendes bemærkninger selv, når hun udtrykte usikkerhed – hvorledes skulle han kunne røre hendes hjerte? Den virkelige glæde i ægteskabet måtte findes der, hvor manden var som en faderlig ven, der kunne lære én hebraisk, hvis man ønskede det.

Disse egenskaber i Dorotheas karakter var skyld i, at nabofamilierne i høj grad dadlede mr. Brooke, fordi han ikke sørgede for at få en midaldrende dame i huset til at vejlede og ledsage sine niecer. Men selv frygtede han så meget for en sådan overlegen dame, at han lod sig overbevise af Dorothea om det unødvendige deri, og han var i dette tilfælde modig nok til at trodse verden – det vil sige mrs. Cadwallader, præstens hustru, og den lille kreds af fine folk, som han holdt omgang med i denne nordøstlige krog af Loamshire. Miss Brooke bestyrede således sin onkels husholdning og fandt slet ikke mishag i sin nye myndighed og den værdighed, som var forbundet med den.

Sir James Chettam skulle den dag spise til middag på Grange tilligemed en anden herre, som de unge piger ikke kendte endnu, og hvis komme Dorothea imødeså med ærbødig forventning. Det var den højærværdige Edward Casaubon, der i grevskabet var bekendt som en meget lærd mand, der i flere år havde arbejdet på et stort religiøst-historisk værk; han var tillige en formuende mand, der havde sine egne meninger, som man ville lære nøjere at kende, når hans bog blev udgivet.

Tidligt på dagen var Dorothea vendt tilbage fra en skole for småbørn, som hun havde sat i gang i landsbyen, og indtog sin sædvanlige plads i den smukke dagligstue, der adskilte søstrenes sovekammer, for at fuldende en plan til en bygning (et arbejde, der var hendes glæde), da Celia, der længe havde iagttaget hende med et hemmeligt ønske om at turde komme frem med et forslag, sagde:

"Kære Dorothea, hvis du ikke har noget imod det – hvis du ikke har alt for travlt – skal vi så ikke se på moders smykker i dag og dele dem? Det er netop i dag et halvt år siden, onkel gav os dem, og du har endnu ikke set på dem."

Der lå et lille anstrøg af surmuleri i Celias ansigt, der dog blev holdt i tømme af hendes sædvanlige respekt for Dorothea; til stor lettelse for hende smilede denne muntert, da hun så op.

"Hvilken udmærket lille almanak, du er, Celia! Regner du efter kalenderen eller efter månen?"

"Det er nu den sidste september, og det var den første april, onkel gav os dem. Du ved, han sagde, at han indtil da rent havde glemt dem. Jeg tror virkelig, at du slet ikke har tænkt på dem, siden du lagde dem i skabet derhenne."

"Nå ja! Men vi vil jo dog aldrig bære dem." Dorothea talte i en hjertelig, halvt kærtegnende, halvt forklarende tone. Hun havde blyanten i hånden og tegnede en lille sideplan i marginen med den.

Celia rødmede og så meget alvorlig ud. "Jeg synes, kære søster, det viser mangel på agtelse for moders minde at gemme dem uden at tage notits af dem. Og," tilføjede hun, efter at have betænkt sig lidt, med et dybt suk, "halsbånd er nu ganske almindelige, og madame Poinçon, der oven i købet i mange

retninger var strengere end du, plejede at bære smykker. Og kristne i almindelighed – der er visselig kvinder i Himlen nu, der have båret juveler." Når Celia indlod sig på at argumentere, følte hun sig virkelig i besiddelse af en vis åndelig styrke.

"Du har altså lyst til at bære dem?" udbrød Dorothea ganske forundret over denne opdagelse. "Så er det jo rimeligt, at vi får dem frem. Hvorfor har du ikke sagt mig det før? Men nøglerne, nøglerne!" Hun pressede hænderne mod hovedet, som om det var hende umuligt at huske, hvor de var.

"De er her," sagde Celia, der længe havde påtænkt og forberedt denne forklaring.

"Vil du så ikke åbne den store skuffe i skabet og tage juvelskrinet frem."

Æsken stod snart åben foran dem, og de forskellige juveler blev bredt ud i en strålende række på bordet. Det var ingen stor samling, men nogle af smykkerne udmærkede sig ved en sjælden skønhed, og det, som navnlig ved første øjekast måtte erkendes for at være det smukkeste, var et halsbånd af violette ametyster, smagfuldt indfattet i guld og et perlekors med fem brillanter i. Dorthea tog det straks op og lagde det om søsterens hals, hvor det sluttede så tæt som et armbånd; men denne cirkel passede netop til Celia, og hun kunne selv se, at det var tilfældet, i det store pillespejl lige foran hende.

"Se der, Celia! Det passer til din lyse musselins kjole. Men korset må du bære til de mørke kjoler."

Celia søgte at undertrykke et glædessmil, idet hun sagde: "Dodo, du må selv beholde korset!"

"Nej, nej, min kære, nej," sagde Dorothea og holdt hånden op, som om hun ville frabede sig det.

"Jo, det må du virkelig; det ville passe for dig – for eksempel til din sorte kjole," sagde Celia indtrængende. "Det *kunne* du da gå med."

"Ikke for alt i verden, ikke for alt i verden. Et kors er det sidste, jeg kunne bære som smykke." Dorothea gøs let.

"Så finder du det altså urigtigt af mig at gå med det?" spurgte Celia uroligt.

"Nej kære, nej," sagde Dorothea og klappede søsteren på kinden. "Det går med sjælen som med legemet; hvad der passer for den ene, passer ikke for den anden."

"Men kunne du ikke lide at beholde det for moders skyld?"

"Nej, jeg har andre ting efter moder – f.eks. den sandeltræs æske, jeg holder så meget af – og flere forskellige sager. Disse tilhører alle dig. Vi behøver ikke længere at tale om det. Så – tag din ejendom."

Celia følte sig lidt stødt. Der lå en sådan overlegenhed i denne puritanske tålmodighed, at den næppe var mindre prøvende for den ubegejstrede søster, end en puritansk forfølgelse ville have været.

"Men hvorledes kan jeg bære smykke, når du, som den ældre søster, aldrig gør det?"

"Nej, Celia, det er for meget at forlange, at jeg skulle bære smykker, for at du også kunne gøre det. Hvis jeg tog et halsbånd på som det der, ville jeg have samme følelse, som om jeg havde gjort piruetter. Alt ville dreje sig rundt for mig, og jeg ville ikke vide, hvor jeg skulle se hen."

Celia havde imidlertid taget halsbåndet af. "Det er også for snævert til dig; noget, der hang lidt længere ned, ville passe sig bedre for dig," sagde hun med en vis tilfredshed, idet hun følte

sig lykkelig ved at tage det, da Dorothea aldeles ikke kunne bruge det. Hun åbnede nogle æsker med ringe og tog en smuk smaragdring med diamanter frem. Solen kom i det samme frem bag en sky og kastede en klar stråle på bordet.

"Hvor disse stene er smukke!" sagde Dorothea, hvis følelser forandrede sig lige så pludseligt som solblinket. "Det er underligt, hvor dybt et indtryk farver kan have på én, ligesom en behagelig duft! Det er sagtens derfor, at –ædelstene bruges som sindbilleder i Johannes' Åbenbaring. De ser ud som brudstykker af himlen. Jeg synes, at denne smaragd er den smukkeste af alle smykkerne."

"Og her er et armbånd, som passer til den," sagde Celia. "Det har vi ikke lagt mærke til før."

"De er nydelige," sagde Dorothea, idet hun lod ring og armbånd glide ned på sin smukt formede finger og håndled og holdt dem henimod vinduet i lige linje med øjnene. Hele tiden søgte hun dog at retfærdiggøre det behag, hun fandt i farverne, ved at indblande dem i sin mystiske religiøse glæde.

"Synes du om dem, Dorothea?" sagde Celia lidt stammende, idet hun med forundring fandt, at søsteren viste nogen svaghed og tillige mente, at smaragderne næsten ville klæde hende bedre end de violette ametyster. "Du skulle beholde denne ring og dette armbånd – hvis der ikke er noget andet, du synes bedre om. Se her, disse agater er meget smukke – og praler ikke."

"Ja! jeg vil beholde dem – denne ring og dette armbånd," sagde Dorothea. Idet hun derpå lod hånden falde ned på bordet, sagde hun i en anden tone: – "og dog, hvilke stakkels mennesker er det ikke, som finder sådanne ting, arbejder på

dem og sælger dem!" Hun tav atter, og Celia antog, at søsteren ville give afkald på smykkerne, hvilket hun i overensstemmelse med sin karakter burde gøre.

"Ja kære, jeg vil beholde disse," sagde Dorothea bestemt. "Men tag de øvrige sager bort sammen med æsken."

Hun greb sin blyant uden at tage juvelerne af og så endnu på dem. Det var hendes mening ofte at bære dem for at fryde sit øje ved de rene farver.

"Vil du bære dem i selskab?" spurgte Celia, der iagttog hende med dyb nysgerrighed.

Dorothea så hurtigt på søsteren. Trods alle de indbildte fuldkommenheder, hun smykkede dem, hun elskede, med, besad hun dog en skarp dømmekraft. Hvis miss Brooke nogensinde skulle nå den fuldkomne ydmyghed, ville det ikke være af mangel på indre ild.

"Måske," sagde hun lidt stolt. "Jeg ved ikke, hvor dybt jeg kunne synke!"

Celia rødmede og blev ulykkelig; hun indså, at hun havde fornærmet søsteren og turde ikke engang takke hende for smykkerne, men lagde dem ned i skrinet og bar dem bort. Dorothea var også ulykkelig, da hun forsatte sin tegning og spurgte sig selv om, hvorvidt hendes egen tale havde været, som den burde, i den scene, der var endt med dette lille udbrud.

Celias samvittighed sagde hende, at hun aldeles ikke havde haft uret; det var ganske naturligt og rigtigt af hende at stille dette spørgsmål, og hun gentog for sig selv, at Dorothea var inkonsekvent; enten skulle hun have taget sin fulde andel af juvelerne, eller, som hun først selv havde sagt, givet afkald på dem alle.

"Jeg er vis på – i det mindste håber jeg det," tænkte Celia, "at jeg lige så godt kan bede, fordi jeg bærer et halsbånd, og jeg indser ikke, hvorfor jeg skal rette mig efter Dorotheas meninger nu, da vi begynder at tage del i selskabslivet, skønt hun naturligvis selv bør gøre det. Men Dorothea er ikke altid konsekvent."

Således sad Celia tavs bøjet over sit broderi, indtil hun hørte søsteren kalde på sig.

"Kom herhen, Kitty, og se på min plan; jeg tror næsten, at jeg bliver en stor arkitekt, hvis her ikke findes umulige trapper og kaminer."

Da Celia bøjede sig over papiret, lagde Dorothea kærtegnende sin kind imod søsterens arm. Celia forstod denne handling. Dorothea indså, at hun havde haft uret, og Celia tilgav hende. Så længe de kunne mindes, havde Celia indtaget en ærefrygtsfuld, men tillige kritiserende stilling overfor den ældre søster. Den yngre havde altid båret et åg, men hvilken skabning har ikke sine private meninger under åget?

2

"Sir Humphrey Davy?" sagde mr. Brooke ved suppen, idet han på sin lette, smilende måde opfangede sir James Chettams bemærkning om, at han studerede Davys agerdyrkningskemi. "Ja, sir Humphrey Davy; ham spiste jeg til middag sammen med for flere år siden hos Cartwrights, og Wordsworth var der også – digteren Wordsworth, De ved nok. Der var det underlige derved, at jeg havde været i Cambridge på samme tid som Wordsworth og aldrig truffet ham – hvorimod jeg tyve år senere spiste til middag sammen med ham hos Cartwrights. Der var Davy også, han var ligeledes digter, men Wordsworth var dog nummer ét."

Dorothea følte sig lidt mere urolig end sædvanlig. Måltidet var nylig begyndt, og da selskabet var lille, måtte enhver lægge mærke til mr. Brookes bemærkninger. Hun tænkte på, hvorledes en mand som mr. Casaubon kunne udholde sådanne trivialiteter. Hans væsen fandt hun i høj grad værdigt, og hans stålgrå hår og dybtliggende øjne gav ham lighed med et portræt af Locke. Han havde den magre skikkelse og blege hudfarve, der er egen for den lærde, og dannede en slående kontrast til den blomstrende englænder af den rødskæggede typus, der var repræsenteret ved sir James Chettam.

"Jeg studerer agerdyrkningskemi," sagde denne fortræffelige baronet, "fordi jeg selv vil overtage en af gårdene og se, om der ikke kan udrettes noget ved at give forpagterne et godt eksempel på, hvorledes jorderne skal drives. Synes De ikke, at det er rigtigt, miss Brooke?"

"Det er en stor fejl, Chettam," tog mr. Brooke ordet, "De vil vende op og ned på det bestående og gøre Deres kostald til en dagligstue. Det går ikke. Jeg tænkte selv engang på det; men jeg opgav det. Nej, sørg De hellere for, at Deres forpagtere ikke sælger deres halm, og giv dem drænrør. Mønsterforpagtning er noget af det dyreste, De kan begynde på, det koster langt mere end at holde en flok jagthunde."

"Men det må sikkert," sagde Dorothea, "være bedre at anvende penge på at finde ud af, hvorledes folk kan gøre det meste ud af det land, som ernærer dem alle, end på at holde heste og hunde for kun at galopere over det. Det kan ikke være en synd at gøre sig fattig ved at anstille forsøg, der kommer andre mennesker til gode."

Hun talte med mere energi, end man kunne vente af en så ung dame; men sir James havde jo appelleret til hende. Det var noget, han plejede at gøre, og hun tænkte ofte, at hun kunne anspore ham til mange gode handlinger, når han blev hendes svoger.

Mr. Casaubon så opmærksomt på Dorothea, mens hun talte, og lod til nøje at iagttage hende.

"Unge damer forstår sig ikke på politisk økonomi," sagde mr. Brooke og smilede til mr. Casaubon. "Jeg kan nok huske, hvor begejstrede vi alle var, da vi læste Adam Smith. Det var nær ved at bringe mig over grænsen; men jeg standsede i tide. Apropos! Siden vi taler om bøger, jeg læser for øjeblikket Southeys *Peninsular War*. Kender De Southey?"

"Nej," sagde mr. Casaubon. "Jeg har kun ringe lejlighed til at give mig af med litteraturen for øjeblikket. Jeg har anstrengt mine øjne for meget med at studere gamle skrifter og trænger

egentlig til at have en forelæser om aftenen; men jeg er kræsen med hensyn til stemmen og kan ikke holde ud at høre på én, der læser slet. Det er på en vis måde en ulykke; jeg tærer for meget på de indre kilder, jeg lever for meget med de døde. Min ånd ligner et spøgelse af en af de gamle, der vandrer om i verden, og forsøger i åndelig forstand at sammenfatte den således, som den tidligere har været til trods for al ruin og forvirrende forandringer. Men jeg finder det nødvendigt at være yderst forsigtig med mine øjne."

Det var første gang mr. Casaubon udtalte sig udførligt. Der var en sådan sirlighed i hans tale, som om han skulle have afgivet en offentlig erklæring, og dette i forbindelse med de tilsvarende hovedbevægelser blev så meget mere iøjnefaldende ved den modsætning, hvori det stod til mr. Brookes læst henkastede ytringer. Dorothea sagde til sig selv, at mr. Casaubon var den mest interessante mand, hun nogensinde havde set, ikke engang med undtagelse af monsieur Liret, præsten i Vaudois, der havde holdt et foredrag over Valdensernes historie. At genoprette en verden, der var gået til grunde, uden tvivl med blikket henvendt på sandhedens højeste grundsætninger, det var et værk, som det var værd at hjælpe til med, selv om det var på nok så ydmyg en måde! Denne ophøjede tanke hævede hende over den ærgrelse at skulle høre spydige bemærkninger med hensyn til hendes uvidenhed i den politiske økonomi.

"Men De holder jo af at ride, miss Brooke," fik sir James kort efter lejlighed til at sige. "Jeg antog derfor også, at De ville tage lidt del i jagtens glæder. De ville gøre mig en fornøjelse ved at prøve min kastanjebrune hest. Den er dresseret for en dame.

Jeg så Dem i lørdags galopere over højen på et øg, der ikke var Dem værdigt. Min rideknægt skal bringe Dem *Corydon* hver dag, når De blot selv vil bestemme tiden."

"Tak, det er meget venligt af Dem; men jeg har i sinde at opgive mine rideture. Jeg vil ikke ride mere," sagde Dorothea, der blev ansporet til at fatte denne pludselige beslutning af ærgrelse over, at sir James absolut ville tilvende sig hendes opmærksomhed, når hun ønskede udelukkende at skænke mr. Casaubon den.

"Nej, det er for hårdt," sagde sir James i en bebrejdende tone, der røbede hans stærke interesse. "Er Deres søster tilbøjelig til at pålægge sig savn?" vedblev han, idet han henvendte sig til Celia, der sad på højre side af ham.

"Ja, jeg tror det," sagde Celia, der var bange for at sige noget, som søsteren ikke ville synes om, og rødmede så smukt som muligt. "Hun holder meget af at opofre sig."

"Hvis det er sandt, Celia, ville min opofrelse være selvtilfredsstillelse i stedet for pålæggelsen af et savn. Men der kan være gode grunde til at opgive noget, der ikke er synderlig behageligt," sagde Dorothea.

Mr. Brooke talte på samme tid; men det var tydeligt, at mr. Casaubon iagttog Dorothea, og hun vidste det.

"Ganske vist," sagde sir James. "De opgiver det altså af en eller anden høj og ædelmodig grund."

"Nej, det har jeg ikke sagt," svarede Dorothea rødmende. I modsætning til Celia rødmede hun sjældent og kun på grund af stærk glæde eller vrede. I dette øjeblik var hun vred på sir James. Hvorfor viste han ikke Celia opmærksomhed og lod hende høre på mr. Casaubon? – Gid denne lærde mand dog selv

ville tale i stedet for hele tiden at lade mr. Brooke tale til sig, der netop nu, efter at have underholdt ham med sine teologiske grundsætninger, spurgte ham, hvor han gemte sine dokumenter.

"Til dels på hylder med små rum," sagde mr. Casaubon med en mine, som om han følte sig ubehagelig berørt ved dette spørgsmål.

"Ah, det duer ikke. Jeg har selv prøvet det; man får alting blandet sammen i små rum; jeg ved aldrig, om jeg skal finde et papir i A. eller Z."

"Jeg ville ønske, at du ville lade mig sortere dine papirer for dig, onkel," sagde Dorothea.

"Jeg ville sætte bogstaver på dem alle og derpå affatte en liste over genstandene under ethvert bogstav."

Mr. Casaubon så på hende med et alvorligt og bifaldende smil og sagde til mr. Brooke: "De ser, at De har en fortræffelig sekretær ved hånden."

"Nej, nej," sagde mr. Brooke og rystede på hovedet; "jeg kan ikke lade unge damer få fat på min dokumenter. Unge damer er så flygtige."

Dorothea følte sig såret. Mr. Casaubon måtte jo tro, at hans onkel havde en speciel grund til at ytre denne mening, mens det i virkeligheden var en aldeles tankeløs bemærkning, der tilfældigvis traf *hende*.

Da de to unge piger var ene i dagligstuen, sagde Celia:

"Hvor mr. Casaubon er grim!"

"Celia! Han har et sjældent interessant ydre. Han ligner meget Lockes portræt. Det er ganske de samme dybtliggende øjne, han har."

"Havde Locke også to hvide modermærker, bevokset med hår?"

"Ja, det havde han sikkert! når en vis slags folk så på ham," sagde Dorothea, idet hun fjernede sig lidt.

"Mr. Casaubon er så gusten."

"Så meget bedre, du beundrer formodentlig en mand med en hudfarve som et *cochon de lait*."

"Dodo!" udbrød Celia og så forundret på hende. "Jeg har aldrig før hørt dig bruge en sådan sammenligning."

"Hvorfor skulle jeg gøre det, før der var lejlighed til det? Det er en god sammenligning; den passer udmærket."

Det var tydeligt, at miss Brooke glemte sig selv og det samme tænkte Celia også.

"Det er underligt, at du kan blive så vred, Dorothea!"

"Det er kedeligt, Celia, at du kun vil se på mennesker, som om de var dyr, der havde gjort toilette, og aldrig kan opdage den store sjæl, der afspejler sig i deres ansigter."

"Har mr. Casaubon en stor sjæl?" spurgte Celia ikke uden et anstrøg af naiv ondskab.

"Ja, det tror jeg, at han har," sagde Dorothea i en bestemt tone. "Alt hos ham svarer til hans skrift om den bibelske kosmologi."

"Han taler meget lidt," sagde Celia.

"Her er jo ingen, som han kan tale med."

I sit stille sind tænkte Celia: "Dorothea foragter vistnok sir James Chettam; jeg tror ikke, at hun vil have ham." Hun følte, at det var skade; for hun havde aldrig taget fejl af, hvem der var genstand for baronettens interesser. Undertiden havde hun rigtignok tænkt på, at Dodo ikke ville gøre en mand lykkelig,

der ikke havde samme anskuelser som hun, og havde i sit inderste hjerte en følelse af, at hendes søster var alt for optaget af sin religiøsitet til at kunne skabe huslig glæde. Ideer og skrupler er ligesom tabte synåle, de gør os bange for at gå, sidde, ja endog for at spise.

Ved tebordet kom sir James hen og satte sig ved siden af miss Brooke; han havde aldeles ikke følt sig fornærmet over den måde, hun havde svaret ham på. Hvorfor skulle han også det? Han fandt det meget rimeligt, at miss Brooke ikke syntes om ham, og der skal et stærkt udpræget væsen til at udslette forudfattede meninger. Han var et fortræffeligt menneske og havde den sjældne fortjeneste at vide, at hans talenter ikke, om der end blev lagt nok så stærkt beslag på dem, ville sætte den mindste strøm i grevskabet i bevægelse; derfor holdt han af tanken om at få en hustru, som han kunne sige til: "hvad skal vi gøre?" med hensyn til dette eller hint. Hvad den overdrevne religiøsitet angik, som man tillagde miss Brooke, så havde han kun en meget ubestemt idé om den og mente, at den ville aftage, når hun blev gift. Kort sagt, han følte, at han elskede den rette og var rede til at finde sig i hendes overlegenhed, som en mand jo, når alt kom til alt, kunne formindske, hvis han ville, men det følte han ingen trang til, da mandens ånd jo altid har den fordel at være mandig, og selve hans uvidenhed er af en sundere art end kvindens.

"Jeg håber, at De vil tilbagekalde Deres beslutning med hensyn til hesten, miss Brooke," sagde den udholdende beundrer. "Jeg forsikrer Dem, ridning er den sundeste af alle legemsøvelser."

"Det ved jeg," sagde Dorothea koldt. "Jeg tror, at det ville gøre Celia godt – hvis hun ville lægge sig efter det."

"Men De er sådan en fuldendt rytterske!"

"Tilgiv, jeg har kun meget lidt øvelse, og kunne let blive kastet af."

"Det er netop en grund til at øve Dem mere. Enhver dame bør være en udmærket rytterske for at kunne ledsage sin mand."

"De ser, hvor forskellige vore meninger er, sir James. Jeg har betænkt, at jeg ikke bør være nogen udmærket rytterske, og derfor vil jeg aldrig komme til at svare til Deres ideal af en dame." Dorothea så lige ud for sig og talte med en korthed og kulde, der dannede en påfaldende kontrast til hendes tilbeders overbærende elskværdighed.

"Jeg ville gerne vide, af hvilken grund De har fattet denne grusomme beslutning. Det er da ikke muligt, at De finder, der er noget urigtigt i at ride?"

"Det er meget muligt, at jeg ville finde det urigtigt for mig."

"Og hvorfor?" sagde sir James i en øm, indvendende tone.

Mr. Casaubon var kommet hen til bordet med tekoppen i hånden og lyttede til deres samtale.

"Vi må ikke spørge alt for nysgerrigt efter motiver," sagde han på sin afmålte måde. "Miss Brooke ved, at de let kunne blive svage ved at blive udtalt; det er aromaen, der blandes med den grovere luft. Vi må holde det spirende frø borte fra lyset."

Dorothea rødmede af fornøjelse og så taknemmeligt op på den talende. Her var en mand, der kunne forstå det højere indre liv, og med hvem der kunne være et åndeligt fællesskab; ja som kunne oplyse principperne ved den mest udstrakte

kundskab, en mand, hvis lærdom næsten kunne gælde som et bevis for, at alt, hvad han troede, var sandt!

"Ganske vist," sagde den gode sir James; "jeg vil ikke trænge ind på miss Brooke for at få grunde at vide, som hun hellere vil fortie. Jeg er vis på, at de i alt fald gøre hende ære."

Han var slet ikke skinsyg over den interesse, Dorothea havde set op til mr. Casaubon med; det faldt ham aldrig ind, at en pige, som *han* tænkte på at gøre et ægteskabstilbud, kunne bryde sig om en tør bogorm på halvtreds år, undtagen på en slags religiøs måde som en udmærket præst.

Da imidlertid miss Brooke var blevet indviklet i en samtale med mr. Casaubon om gejstligheden i Vaudois, satte sir James sig hen til Celia og talte med hende om søsteren; han fortalte hende om sit hus i byen og spurgte: om miss Brooke måske ikke kunne lide London. Når Celia var borte fra søsteren, talte hun let og frit, og sir James sagde til sig selv, at den anden miss Brooke virkelig var meget behagelig og smuk, skønt ikke, som nogle påstod, klogere og forstandigere end den ældre søster. Han følte, at han havde valgt den, der i alle henseender var den overlegne: og en mand holder naturligvis af at have udsigt til at få det bedste.

3

Det var virkelig faldet mr. Casaubon ind, at miss Brooke kunne blive en passende hustru for ham, og de grunde, der kunne bringe *hende* til at skænke ham sin hånd, havde allerede slået rod i hendes sind og var i løbet af den næste dags aften spiret frem og blomstrede. De havde nemlig haft en lang samtale om morgenen, mens Celia, der ikke holdt af mr. Casaubons modermærker og gustenhed, var gået over til præstegården for at lege med kapellanens dårligt klædte, men livlige børn.

Dorothea havde imidlertid kastet et blik ned i det umådelige dyb i mr. Casaubons sjæl, og havde der i ubestemte indviklede træk set enhver egenskab afspejlet, som hun selv medbragte; havde meddelt ham meget af sin egen erfaring og af ham erfaret målet for hans store værk, der også var meget indviklet. Han havde på en meget belærende måde fortalt hende, hvorledes han havde påtaget sig at bevise, (hvilket rigtignok tidligere var sket, men ikke med den nøjagtighed og retfærdighed, hvormed mr. Casaubon agtede at gøre det), at alle mytologiske systemer i verden var forvanskninger af én oprindelig, åbenbaret tradition. Når han først havde fået det fulde overblik, ville arbejdet gå let fra hånden. Men at indsamle denne store høst af sandhed var hverken let eller hurtigt. Hans noter dannede allerede en mængde bind, og slutningsarbejdet skulle bestå i at sammentrænge og forkorte disse, så at de kunne rummes på en lille hylde. Ved at forklare Dorothea dette, udtrykte mr. Casaubon sig næsten, som om han talte til en medstuderende; han havde nemlig kun én måde at tale på til sin rådighed; rigtignok oversatte han altid de græske og

latinske fraser, han brugte, men det ville han naturligvis have gjort i ethvert tilfælde, da han var vant til, at hans bekendte på landet ikke var særligt stive i latin.

Dorothea var aldeles fængslet af denne store plan. Det var noget andet end den tomme skolelitteratur; her var der en levende Bossuet, i hvis værker den fuldstændige viden ville forbindes med dyb fromhed, en moderne Augustinus, der i sig forenede den lærdes og helgenens gloria. Og dette blev hende endnu tydeligere, da hun selv udtalte sine religiøse anskuelser om, hvorledes hun fandt, at de kirkelige former kun havde en underordnet betydning i sammenligning med den åndelige gudsdyrkelse, og i mr. Casaubon fandt en tilhører, der straks forstod hende og var enig med hende, ja endda kunne give hende yderligere oplysende eksempler desangående.

"Han tænker som jeg," sagde Dorothea til sig selv, "eller rettere sagt, han tænker en hel verden af tanker, hvoraf mine kun er et fattigt toskillings spejl. Og så hans følelser og hele hans erfaring – hvilket hav er det ikke i sammenligning med min lille vandpyt!"

Han blev lidt længere, end han havde bestemt, på grund af en yderligere indbydelse af mr. Brooke, der rigtignok ikke havde andet at lokke ham med end sine egne optegnelser om maskiner og kornhøst. Mr. Casaubon blev kaldt ind i biblioteket for at se på de store bunker af dokumenter, mens hans vært nu og da tog et af dem frem og læste højt hist og her i det, indtil han til sidst kastede dem til side for at åbne den dagbog, han havde ført under sine ungdomsrejser på fastlandet.

Under alt dette var Casaubon en værdig, skønt noget bedrøvelig tilhører; han nikkede på rette sted, men undgik så

meget som muligt at se på papirerne og viste hverken distraktion eller utålmodighed. Skyldtes hans udholdenhed måske den betragtning, at mr. Brooke var Dorotheas onkel?

Vist var det, at han blev mere og mere tilbøjelig til at få hende til at tale med sig, og når han så på hende, blev hans ansigt ofte oplyst af et smil, der lignede det blege, vinterlige solskin. Førend han forlod dem den næste morgen, havde han på en behagelig spadseretur langs den grusbestrøede terrasse omtalt for hende, at han følte ensomhedens tryk og trang til livligt selskab, der ved ungdommens friskhed kunne lette ham hans alvorlige arbejde. Og han afgav denne erklæring med en så omhyggelig nøjagtighed, som om han var et diplomatisk sendebud, af hvis ord der kunne følge vigtige resultater. Mr. Casaubon var heller ikke vant til at gentage sine meddelelser, af hvilken art de så end var. De tilbøjeligheder, han havde omtalt den 2. oktober, ville han finde det tilstrækkeligt at hentyde til ved blot at omtale datoen, da han fordrede samme stærke hukommelse hos andre, som han selv besad, og i dette tilfælde kunne han også trygt stole på det, da Dorothea hørte og besvarede alt, hvad han sagde, med en kærlig ung naturs hele ivrige interesse.

Klokken var tre, da mr. Casaubon på den smukke luftige efterårsdag kørte afsted til sin præstegård i Lowick, kun fem mile fra Tipton, og Dorothea, der havde hat og sjal på, skyndte sig igennem haven og lystskoven, for at kunne vandre om i den tilstødende skov uden anden ledsager end Monk, den store St. Bernhards hund, der altid fulgte de unge damer på deres spadsereture. Der var i den unge piges sjæl opsteget tanker om en mulig fremtid for hende selv, som hun så hen til med

skælvende håb, og hun ønskede at hengive sig til disse syner uden afbrydelse. Hun gik hurtigt i den friske luft; blodet steg op i hendes kinder, og hendes runde stråhat var gledet lidt tilbage. Hun ville måske næppe være tilstrækkeligt karakteriseret, hvis vi undlod at fortælle, at hun bar sit brune hår i en simpel fletning, der var sat op i en knude i nakken, således, at man så hele hovedets kontur på en tid, da den offentlige følelse fordrede, at naturens jævnhed skulle erstattes ved hele barrikader af krøller og bukler. Dette var et træk af miss Brookes askese. Men der var intet af asketens udtryk i hendes klare strålende øjne, idet hun så hen for sig, uden egentlig at se, men dog med en følelse af eftermiddagens højtidelige skønhed med dens lange lysstriber imellem de fjerne rækker af lindetræer, hvis skygger berørte hinanden.

Alle folk, unge eller gamle (det vil sige folk i hine gammeldags tider) ville have fundet hende interessant, hvis de havde vidst, at glansen i hendes øjne og rødmen på hendes kinder skyldtes den unge kærligheds nyligt fremståede billeder. Men måske ingen dalevende person – sikkert ingen i omegnen af Tipton – ville have sympatiseret med en ung piges drømme, hvis ideer om ægteskabet udelukkende lånte deres farve af en overdreven begejstring for livets mål, en begejstring, der hovedsagelig næredes ved dens egen ild og hverken indbefattede udstyret, sølvtøjets form, ja ikke engang den blomstrende matrones hæder og milde glæder.

Den tanke var nu opstået hos Dorothea, at mr. Casaubon ville gøre hende til sin hustru, og hun følte en slags ærbødig taknemmelighed derved. Hvor det var godt af ham – ja det var næsten, som om et vinget sendebud pludselig havde vist sig på

hendes vej og udstrakt sin hånd imod hende! Det var en forbindelse, der ville udrive hende af hendes uvidenhed og give hende lejlighed til frivilligt at underkaste sig en vejviser, der ville føre hende ad de mest ophøjede stier.

"Så vil jeg lære at forstå alt," sagde hun til sig selv, idet hun rask gik ned ad landevejen, der førte gennem skoven. "Det vil være min pligt at studere for bedre at kunne hjælpe ham med hans store arbejde. Der vil ikke blive noget trivielt i vort liv. Jeg vil lære at se sandheden i det samme lys, som store mænd har set den i. Og så vil jeg vide, hvorledes jeg skal handle, når jeg bliver ældre; jeg vil se, hvorledes det er muligt at føre et ædelt liv her i England, – jeg er aldrig vis på, at jeg udretter noget godt nu, – med mindre det er at bygge gode hytter. Ja, jeg vil håbe, at jeg skal blive i stand til at skaffe gode boliger til alle folkene i Lowick! Jeg vil tegne mange planer, mens jeg endnu har tid til det."

Dorothea standsede pludselig med en selvbebrejdelse for den fordringsfulde måde, hvorpå hun gjorde regning på usikre begivenheder; men hun blev sparet for enhver indre anstrengelse for at forandre retningen af sine tanker ved synet af en rytter, der kom galoperende imod hende. Den kastanjebrune hest, rideknægten og de to smukke hønsehunde kunne ikke efterlade nogen tvivl om, at den ridende var sir James Chettam. Han opdagede Dorothea, sprang straks af hesten og efter at have overgivet den til sin rideknægt gik han hen imod hende med noget hvidt på armen, som de to hønsehunde forbitret gøede ad.

"Hvilken behagelig overraskelse at møde Dem, miss Brooke," sagde han, idet han tog hatten af og viste sit krøllede, blonde

hår. "Det har fremskyndet den fornøjelse, jeg havde i vente."

Miss Brooke var ærgerlig over afbrydelsen. Denne elskværdige baronet, der virkelig kunne være en passende mand for Celia, overdrev nødvendigheden af at gøre sig behagelig for den ældre søster. Selv en tilkommende svoger kan være en plageånd, når han altid forudsætter, at han står på en god fod med dig og er enig med dig, selv om du modsiger ham. Den tanke, at han havde begået den fejl at gøre kur til hende selv, faldt hende slet ikke ind; dertil var hun alt for optaget af ganske andre ideer. Men han var virkelig påtrængende i dette øjeblik, og i sin ærgrelse rødmede hun dybt, idet hun noget stolt gengældte hans hilsen.

Sir James udtydede den forhøjede farve på den mest fortryllende måde for sig selv og fandt, at miss Brooke aldrig havde set smukkere ud.

"Jeg har bragt en lille ansøger," sagde han, "eller rettere sagt, jeg har bragt den for at se, om De vil synes om den, førend den kommer frem med sin ansøgning." Han pegede på den hvide genstand, han bar under armen; det var en lille malteserhvalp, et af naturens mest naive stykker legetøj.

"Det bedrøver mig altid at se disse skabninger, der kun bliver opdraget til at være skødehunde," sagde Dorothea, der fattede denne mening lige i dette øjeblik, (som det så ofte sker) under vredens indflydelse.

"Og hvorfor?" spurgte sir James, idet de gik videre.

"Jeg tror, at al den forkælelse, der bliver dem til del, ikke gør dem lykkelige. De er alt for hjælpeløse; deres liv er alt for skrøbeligt. En væsel eller en mus, der selv skaffer sig sit ophold, er interessantere. Jeg holder af at tænke, at dyrene omkring os

har sjæle, der er beslægtet med vore, og enten sørger for sig selv eller kan være vore ledsagere som Monk her."

"Jeg er glad over at vide, at De ikke synes om dem," sagde den gode sir James. "Selv ville jeg aldrig bryde mig om dem, men damer kan i almindelighed godt lide disse småhunde. John! Tag denne hund!"

Den stakkels hvalp, hvis næse og øjne var lige så sorte som udtryksfulde, blev således sat til side, fordi miss Brooke erklærede, at det var bedre, den ikke var blevet født. Men hun følte, at det var nødvendigt at give en forklaring.

"De må ikke bedømme Celias følelser efter mine. Jeg tror, at hun holder af disse små hunde. Hun havde en gang en lille terrier, der var hende meget kær. Mig var den til plage; jeg var bange for at træde på den. Jeg er noget nærsynet."

"De har Deres egen mening om alt, miss Brooke, og det er altid en god mening."

Hvilket svar kunne hun give på en så dum kompliment?

"Ved De vel, at jeg misunder Dem det," sagde sir James, der vedblev at følge Dorothea, som var begyndt at gå raskere til.

"Jeg forstår ikke rigtig, hvad De mener?"

"Deres evne til at danne Dem en mening. Jeg kan danne mig en mening om personer. Jeg ved, hvilke mennesker jeg holder af. Men i andre sager har jeg ondt ved at tage en beslutning. Man hører ofte meget fornuftige grunde fra modsatte sider."

"Eller som *synes* fornuftige. Måske vi ikke altid skelner imellem fornuft og nonsens."

Dorothea følte, at hun var noget kort imod ham.

"Ganske vist," sagde sir James. "Men *De* synes at have evne til det."

"Tværtimod, jeg er ofte ude af stand til at danne mig en mening. Men det er af uvidenhed. Den rigtige slutning er der alligevel, endskønt jeg ikke formår at se den."

"Jeg tror, at der er få, som bedre ville kunne se den. Apropos! Lovegood fortalte mig i går, at De havde udmærkede ideer til planer for arbejderboliger – aldeles vidunderlige for en ung dame, fandt han. De havde et sandt geni, således udtrykte han sig. Han sagde, at De gerne ville formå Deres onkel til at bygge en ny række boliger; men han fandt det næppe rimeligt, at mr. Brooke ville give sit samtykke til det. Ved De vel, at det er en af de ting, jeg ønsker at gøre – jeg mener på mit eget gods. Det ville være mig en glæde at udføre denne plan, hvis De ville lade mig se den. Det er et foretagende, der naturligvis ikke kan give noget pekuniært udbytte, derfor har folk noget imod det. Arbejderne kunne aldrig betale så høj leje, at det kan svare regning. Men det er dog alligevel værd at udføre."

"Værd at udsyre! Ja i sandhed!" sagde Dorothea energisk, idet hun glemte sin tidligere ærgrelse. "Jeg synes, at vi fortjener at blive pisket ud af vore smukke huse med en svøbe – alle vi, der lader vore forpagtere leve i sådanne rønner, som vi ser rundt omkring. Deres liv kunne undertiden være lykkeligere end vort, når de kun havde boliger, der passer sig for menneskelige væsner, af hvem vi venter pligtopfyldelse og kærlighed."

"Vil De vise mig Deres plan?"

"Ja gerne. Den har sikkert mange fejl, men jeg har undersøgt alle planerne i Londons bog og udvalgt de bedste. O, hvilken lykke vil det ikke være at foregå folk her omkring med et godt eksempel!"

Dorothea var nu i det bedste humør af verden. Sir James, der som hendes svoger byggede mønsterboliger på sit gods, mens der måske snart efter blev bygget andre på Lowick og andre steder – ville det ikke være, som om fattigdommens liv på engang blev forskønnet!

Sir James så alle planerne og tog én med sig for at rådspørge Lovegood. Han medtog også en behagelig følelse af, at han havde gjort et stort fremskridt i miss Brookes gunst. Malteserhvalpen blev ikke tilbudt Celia, en forsømmelse, som Dorothea senere tænkte over; men hun gav sig selv skylden for det. Hun havde opbragt sir James. Når alt kom til alt, var det en trøst, at der ingen hvalp var at træde på.

Celia var til stede, mens planerne blev undersøgt, og bemærkede sir James' illusion:

"Han tror, at Dodo bryder sig om ham, og hun tænker kun på sine planer. Dog er jeg ikke vis på, at hun ville give ham et afslag, hvis hun antog, at han ville lade hende styre i alt og udføre alle hendes ideer. Og hvor uhyggeligt ville det ikke blive for sir James! Jeg kan ikke udstå ideer."

Det var Celias private fornøjelse at nære sit mishag. Hun turde ikke åbenlyst tilstå søsteren det; det ville jo have været det samme som at erklære, at hun på eller anden måde var i krig med alt, hvad der var godt. Men undertiden kunne hun dog lade sin negative visdom indvirke på Dorothea, idet hun kaldte hende tilbage til virkeligheden, når hun blev alt for begejstret, ved at minde hende om, at folk stirrede på hende i stedet for at lytte til hendes ord. Celia var ikke heftig, hun kunne vente med, hvad hun ville sige, og det kom altid frem med samme rolige jævnhed. Når folk talte med energi og kraft, iagttog hun kun

deres ansigter og udtryk, og hun kunne aldrig forstå, at dannede personer ville synge, da de derved kom til at åbne munden på en så latterlig måde.

Det varede ikke mange dage, før mr. Casaubon aflagde et formiddagsbesøg, hvorefter han i den påfølgende uge blev indbudt til at spise til middag hos dem og blive natten over. Således havde Dorothea endnu tre samtaler med ham og blev overtydet om, at hendes første indtryk havde været rigtigt. Han var ganske, som hun fra først af havde tænkt sig, og tilliden til hans åndelige rigdom virkede så meget stærkere på hende, som det nu var indlysende, at hans besøg blev aflagt for hendes skyld. Denne lærde og kloge mand nedlod sig til at tænke på en ung pige og gjorde sig den ulejlighed at henvende sig til hende, ikke med tomme komplimenter, men med en appel til hendes forstand og undertiden med belærende rettelser. Han kom aldrig med almindelige, forslidte floskler, men talte kun om, hvad der interesserede ham; ellers var han tavs og bukkede kun med afmålt høflighed. I Dorotheas øjne var dette beundringsværdigt, og hun så op til ham med dyb ærbødighed. Kun i én henseende følte hun sig skuffet. Mr. Casaubon brød sig øjensynligt ikke om at bygge arbejderboliger og forlod dette tema for at tale om de gamle ægypteres huse. Da han var gået, tænkte Dorothea med nogen bevægelse over dette og grundede på, om hun skulle søge at overbevise ham om det nyttige ved hendes planer. Men ved nærmere eftertanke fandt hun det fordringsfuldt at ville lægge beslag på hans opmærksomhed for en sådan genstand; han ville ikke have noget imod, at hun beskæftigede sig med den i ledige øjeblikke, ligesom andre damer med deres dragt og broderi – ville ikke forbyde det, når

– Dorothea følte sig skamfuld, da hun greb sig selv i disse betragtninger. Hendes onkel var blevet indbudt til Lowick, hvor han skulle op holde sig et par dage; var det rimeligt at antage, at mr. Casaubon fandt behag i mr. Brookes selskab for hans egen skyld enten med eller uden dokumenter?

Imidlertid fik denne lille skuffelse hende til at glæde sig så meget mere over sir James Chettams beredvillighed til at begynde de ønskede forbedringer. Han kom meget oftere end mr. Casaubon, og Dorothea ophørte at finde ham ubehagelig, siden han viste, at han havde en så god vilje. Han havde allerede med megen praktisk dygtighed sat sig ind i Lovegoods planer. Hun foreslog ham at bygge et par boliger og lade to familier flytte derhen fra deres gamle hytter, som da kunne blive revet ned og genopbygget. Sir James sagde "Ganske vist," og hun fandt sig udmærket godt i det.

Sådanne mænd, der selv har få originale ideer, kan blive meget nyttige medlemmer af samfundet under en god kvindelig styrelse, f.eks. når de er heldige i valget af svigerinder! Det er meget vanskeligt at sige, om der ikke var lidt egensindighed i muligheden af et andet valg med hensyn til slægtskabet med hende, men hendes liv var på den tid så fuldt af håb og handling: hun tænkte ikke alene på sine planer, men hentede lærde bøger fra biblioteket og gennemlæste hastigt mange af dem, (for at hun kunne være lidt mindre uvidende, når hun talte med mr. Casaubon) mens hun hele tiden følte samvittighedsnag ved tanken om, at hun måske overdrev disse handlinger og betragtede dem med den selvtilfredshed, der er kendemærket for uvidenhed og dårskab.

4

"Sir James lader til at være bestemt på at gøre alt, hvad du ønsker," sagde Celia, da de kørte hjem efter at have taget den nye byggegrund i øjesyn.

"Han er et godt menneske og fornuftigere, end man skulle tro," sagde Dorothea ubetænksomt.

"Du mener, at han er enfoldig."

"Nej, nej," sagde Dorothea, idet hun fattede sig og lagde et øjeblik sin hånd på søsterens; "men han taler ikke lige godt om alle genstande."

"Det er kun ubehagelige folk, der gør det," sagde Celia på sin rolige måde. "Det må være skrækkeligt at leve sammen med dem. Tænk kun, både ved frokost og til alle tider at høre det samme."

Dorothea lo. "Kitty, du er en forunderlig pige!" Hun tog Celia under hagen, og tænkte på, hvor uskyldig og indtagende hun var. "Folk *behøver* naturligvis ikke altid at tale godt. Dog kan man bedømme deres sjælsegenskaber, når de forsøger på det."

"Du mener, at sir James forsøger det, og at det mislykkes for ham."

"Jeg talte i almindelighed. Hvorfor udspørger du mig om sir James? Det er ikke målet for hans liv at behage mig."

"Kan du virkelig tro det, Dodo?"

"Ganske vist. Han tanker på mig som en tilkommende svigerinde – det er det hele." Dorothea havde aldrig før hentydet til dette, da en vis undseelse altid havde afholdt hende fra at berøre denne sag. Celia rødmede, men sagde straks:

"Tjen mig i ikke længere at begå denne fejltagelse, Dodo. Da Tantripp satte mit hår forleden dag, sagde hun, at sir James' tjener havde hørt af mrs. Cadwalladers pige, at sir James skulle have den ældste miss Brooke."

"Hvorledes kan du lade Tantripp komme med sådan sladder til dig, Celia?" sagde Dorothea indigneret, ikke mindre harmfuld, fordi enkelte biomstændigheder, der slumrede i hendes erindring, nu vågnede og bekræftede den uvelkomne opdagelse. "Du må have udspurgt hende. Det er nedværdigende."

"Jeg kan ikke indse, at der er noget ondt i at lade Tantripp tale til mig. Det er altid godt at høre, hvad folk siger. Nu ser du, hvad der kommer ud af dine ideer. Jeg er vis på, at sir James har i sinde at give dig et ægteskabstilbud, og han venter, at du vil modtage det, især siden du har været så fornøjet med hans planer. Og ligeledes onkel – jeg ved, at han venter det. Enhver kan se, at sir James er meget forelsket i dig."

Dorothea følte en så smertelig bevægelse ved disse ord, at hun brast i en heftig gråd. Alle hendes kære planer var forbitrede for hende, og hun tænkte med afsky på, at sir James skulle tro, at hun betragtede ham som en tilbeder. Hun ærgrede sig også over Celia.

"Hvorledes kunne han vente det?" udbrød hun utålmodigt. "Jeg har aldrig været enig med ham om andet end om de nye boliger; tidligere var jeg kun høflig imod ham."

"Men du har været fornøjet med ham fra den tid af; han er begyndt at føle sig overbevist om, at du holder af ham."

"Holder af ham, Celia! Hvorledes kan du vælge sådanne stygge udtryk?" sagde Dorothea lidenskabeligt.

"Bevares vel, Dorothea, jeg synes, at det er meget rigtigt, at du holder af den mand, du tænker på at ægte."

"Det er en fornærmelse imod mig at sige, at sir James kunne tro, at jeg holdt af ham. Desuden er det ikke det rette udtryk for den mand, jeg ville vælge til min ægtefælle."

"Så gør det mig ondt for sir James. Jeg mente, det var rigtigt at gøre dig opmærksom på det, fordi du aldrig ved, hvad der foregår om dig. Du ser altid kun, hvad ingen andre ser; det er umuligt at tilfredsstille dig; og dog ser du ikke, hvad der er ganske ligefremt. Det er din manér, Dodo." Der måtte sikkert være noget, som gav Celia et usædvanligt mod til at svare sin søster, som hun ellers nærede sådan ærefrygt for, på denne måde.

"Det er meget pinligt," sagde Dorothea, der følte brodden i hendes ord. "Jeg kan ikke have mere at gøre med forpagterboligerne. Jeg må være uhøflig imod ham og lige ud sige ham det. Det er meget pinligt." Hendes øjne fyldtes atter med tårer.

"Vent lidt. Tænk over det. Du ved, at han tager bort en dag eller to for at besøge sin søster. Imens er der jo ikke andre end Lovegood." Celia kunne ikke lade være at give efter. "Stakkels Dodo," vedblev hun på sin elskværdige afbrudte måde. "Det er meget hårdt; det er jo din kæphest at tegne planer."

"Kæphest at tegne planer! Tror du, at jeg kun bryder mig om mine medmenneskers huse på en så barnagtig måde? Hvorledes kan man nogensinde udføre en ædel og kristelig handling, når man lever iblandt folk, der har så smålige tanker?"

Der blev ikke sagt mere; Dorothea var alt for oprørt til at genvinde sit humør og tilstå, at hun selv havde haft fejl. Hun var snarere oplagt til at tillægge de snæverhjertede mennesker, der omgav hende, skylden for, hvad der var galt. Den kæphest, at tegne planer! Hvilket værd havde livet, når vore handlinger blev bedømt på den måde? Da hun steg ud af vognen, var hendes kinder blegere og hendes øjenlåg røde. Hun var et billede på sorgen, og hendes onkel, der mødte hende i forhallen, ville være blevet forskrækket, hvis Celia ikke havde været tæt ved hende og havde set så smuk og rolig ud, at han straks sluttede, at Dorotheas tårer måtte stamme fra hendes udprægede religiøsitet. Han var i deres fraværelse vendt tilbage fra en rejse i grevskabet angående en ansøgning om tilgivelse for en forbryder.

"Nå, kære børn," sagde han venligt, idet de gik hen og kyssede ham, "jeg vil håbe, at der ikke er sket noget ubehageligt, mens jeg har været borte."

"Nej, onkel," sagde Celia, "vi har været i Freshitt for at se de nye huse. Vi havde ventet dig hjem til frokost."

"Jeg spiste frokost i Lowick – I vidste nok ikke af, at jeg kom den vej. Og jeg har bragt et par flyveskrifter med til dig, Dorothea – de ligger på bordet i biblioteket."

Det var, som om en elektrisk strøm gennemfo'r Dorothea og forvandlede hendes fortvivlelse til forventning. Det var skrifter om den ældste kirke. Celias bebrejdelser, tanken om sir James, alt var glemt, og hun gik lige ind i biblioteket. Celia gik op ad trapperne. Mr. Brooke blev opholdt af et bud; men da han vendte tilbage til biblioteket, fandt han Dorothea fordybet i et af skrifterne, der var forsynet med randgloser af mr. Casaubon

– hvilket hun nød lige så begærligt, som om det havde været duften af en frist buket efter en tør, hed og trættende gang.

Hun var langt fra Tipton, fra Freshitt samt fra sine egne sørgelige mangler, og på vejen til det nye Jerusalem.

Mr. Brooke satte sig i lænestolen, strakte benene ud imod kaminilden og gned let hænderne, mens han så mildt hen til Dorothea med en rolig, ligegyldig mine, som om han ikke havde noget specielt at sige. Dorothea lukkede flyveskriftet, så snart hun blev opmærksom på onklens nærværelse og rejste sig ligesom for at gå. Under andre forhold ville hun have følt interesse for onklens ærinde for forbryderens skyld; men hendes sidste sindsbevægelse havde gjort hende åndsfraværende.

"Jeg kom på hjemvejen igennem Lowick, som du ved," sagde mr. Brooke tilsyneladende uden nogen anden hensigt end hans sædvanlige lyst til at gentage, hvad han tidligere havde sagt. "Jeg spiste frokost der og så Casaubons bibliotek. – Det er en kold, skarp luft. Vil du ikke sidde ned min kære? Du ser ud, som om du frøs."

Dorothea følte sig tilbøjelig til at modtage indbydelsen. Undertiden var der noget beroligende ved onklens lette måde at tage verden på. Hun tog hat og kåbe af og satte sig overfor ham for at nyde varmen, men løftede sine smukke hænder op som en skærm for sit ansigt. Det var ikke magre eller små hænder, men kraftige og dog kvindelige hænder. Hun syntes at holde dem op ligesom for at bede om undskyldning for sit lidenskabelige ønske om at søge kundskab, der ved Tiptons og Freshitts uvenlige medicin var endt med gråd og røde øjenlåg.

Endelig kom hun i tanker om den dømte forbryder. "Hvad nyt bringer du om fåretyven, onkel?"

"Stakkels Bunch? – Nå, det lader til, at vi ikke kan få ham fri – han skal hænges."

Et beklagende og medlidende udtryk viste sig i Dorotheas ansigt.

"Hængt, ved du," sagde mr. Brooke med roligt nik. "Stakkels Romilly! Han kunne have hjulpet os. Casaubon kendte ikke Romilly. Han begraver sig lidt for meget i sine bøger, den Casaubon."

"Når en mand studerer meget og skriver på et stort værk, må han naturligvis til dels opgive verden. Hvorledes kan *han* have tid til at gøre bekendtskaber?"

"Det er sandt. Men derved bliver en mand sløv, må du vide. Jeg har ligeledes været ungkarl alle mine dage; men jeg har ikke hang til at måbe, det gør derimod Casaubon. Han trænger til at have et menneske om sig, der kan være ham til selskab."

"Det måtte være en stor ære for enhver at være ham til selskab."

"Du synes altså om ham?" sagde mr. Brooke uden tegn på overraskelse eller anden bevægelse. "Nuvel, jeg har kendt Casaubon i ti år, lige siden han kom til Lowick; men jeg har aldrig kunnet blive klog på ham. Imidlertid er han en udmærket mand og har udsigt til at blive biskop, hvis Peel beholder magten. Og han nærer meget høje tanker om dig, min kære."

Dorothea kunne ikke tale.

"Sagen er, at han nærer meget høje tanker om dig, og han taler ualmindelig godt for sig. Han har henvendt sig til mig, da du endnu ikke er myndig. Kort sagt, jeg har lovet ham at tale til

dig; men jeg har sagt ham, at jeg tror ikke der er noget håb. Det var jeg nødt til. Jeg anførte din store ungdom og hvad jeg ellers kunne sige, men jeg fandt det ikke nødvendigt at omtale alle forholdene. Imidlertid blev dog enden på det hele, at han bad mig om tilladelse til at gøre dig et ægteskabstilbud – ægteskabstilbud, du forstår mig jo nok," sagde mr. Brooke med et forklarende nik. "Jeg tænkte, det var bedst at sige dig det straks, min kære."

Ingen kunne have opdaget mindste ængstelse i mr. Brookes væsen, og dog ønskede han virkelig at kende noget til sin nieces tanker, for, hvis det var nødvendigt, at give sit råd i tide. Da Dorothea ikke straks svarede, gentog han: "Jeg tænkte, det var bedst at sige dig det straks, min kære."

"Tak, onkel," sagde Dorothea i en klar og fast tone. "Jeg er mr. Casaubon meget taknemmelig. Hvis han gør mig et ægteskabstilbud, vil jeg modtage det. Jeg beundrer og ærer ham frem for alle andre mænd, jeg har set."

Mr. Brooke tav lidt og sagde derpå i en langsom, sagte tone: "Ah? ... Nuvel! Han er i somme henseender et godt parti. Men det er Chettam også. Og vore godser støder op til hinanden. Jeg vil aldrig sætte mig imod dine ønsker, min kære; for med hensyn til ægteskab må folk have deres egen vilje – til en vis grad da. Det har jeg altid sagt: kun til en vis grad. Jeg vil gerne have, at du skal gøre et godt parti, og jeg har grund til at tro, at Chettam ønsker at ægte dig. Jeg synes, at jeg bør gøre dig opmærksom på det."

"Det er mig umuligt nogensinde at ægte sir James Chettam," sagde Dorothea. "Hvis han tænker på at ægte mig, har han taget højligt fejl."

"Således går det. Jeg troede netop, at Chettam var en mand, som en dame ville synes om."

"Gør mig den tjeneste ikke oftere at tale om det, onkel," sagde Dorothea, der følte lidt af sin tidligere ærgrelse vende tilbage.

"Nuvel; men Casaubon da. Du behøver ikke at forhaste dig. Du ved vel, at han er over femogfyrre år, altså over syvogtyve år ældre end du. Men du foretrækker måske lærdom og en anset stilling for ungdom, og man kan jo ikke have alt forenet. Hans indtægter er gode og han har en anselig privat formue. Men ung er han ikke, og jeg kan ikke skjule for dig, at hans helbred ikke er synderlig stærkt. Ellers har jeg intet at indvende imod ham."

"Jeg ønsker ikke at få en mand, der omtrent er på min egen alder," sagde Dorothea med alvorlig bestemthed. "Jeg ønsker at få en mand, der står over mig i dømmekraft og kundskab."

Mr. Brooke gentog sit dæmpede, "Ah? – Jeg troede, at du bedre end de fleste unge piger kunne have en mening."

"Jeg kan ikke tænke mig, at man kunne leve uden at have sine egne meninger; men jeg vil gerne have gode grunde for dem, og en kundskabsrig mand kunne hjælpe mig til at se, hvilke der er de rigtigste og kunne hjælpe mig til at leve i overensstemmelse med dem."

"Meget sandt, du kunne ikke have bedre tanker om det. Men det går ikke altid, som man tænker," vedblev mr. Brooke, hvis samvittighed virkelig bød ham at gøre alt, hvad han kunne, for niecen ved denne lejlighed. "Livet er ikke støbt i en form, ikke skåret ud efter regler og linjer og den slags ting. Jeg har ikke giftet mig, og det er jo godt for dig og dine. Sagen er, at jeg aldrig har holdt nok af nogen til at ville bringe mig selv i fælden

for deres skyld. For det *er* en fælde, må du vide. Og en mand holder af at være herre."

"Jeg ved, at jeg kan have prøvelser i vente, onkel. Ægteskabet pålægger os højere pligter. Jeg har aldrig tænkt mig det som en tilfredsstillelse af vore personlige tilbøjeligheder," sagde stakkels Dorothea.

"Du sætter jo ikke pris på at føre et stort hus og give baller, middagsselskaber osv. Jeg kan indse, at Casaubon måske passer bedre for dig end Chettam. Og du skal ganske have din frie vilje. Jeg vil ikke stå Casaubon i vejen, det sagde jeg straks til ham; ingen ved jo, hvorledes det kan gå her i verden. Du deler ikke smag med unge damer i almindelighed, og en præst og lærd kan måske passe bedre for dig end Chettam. Han er en god og ærlig fyr; men han kan ikke gå ind på ideer. Det kunne jeg i hans alder. Men tænk nu også på den andens øjne, jeg tror, at han har ødelagt dem ved at læse for meget."

"Så meget desto bedre, onkel, der vil da være mere lejlighed for dig til at hjælpe ham," sagde Dorothea ivrigt.

"Du har bestemt dig, kan jeg se. Nuvel, min kære, sagen er, at jeg har et brev til dig i min lomme." Mr. Brooke rakte Dorothea brevet, men da hun rejste sig for at gå tilføjede han: "Du behøver ikke at forhaste dig, min kære. Tænk vel over det!"

Da Dorothea havde forladt ham, var han tilfreds over at have udtalt sig så tydeligt; han havde på den mest slående måde vist hende ægteskabets farer. Det var hans pligt at gøre det. Men ingen onkel, hvor meget han så havde rejst i sin ungdom, indsuget nye ideer og spist til middag med berømte mænd, kunne påtage sig at bedømme, hvad slags ægteskab der ville være heldigst for en ung pige, som foretrak Casaubon for

Chettam. Kort sagt, kvinden var et problem, som, da mr. Brooke ikke kunne løse det, måtte være meget indviklet.

5

Mr. Casaubons brev var sålydende:

"Kære miss Brooke!

Jeg har Deres formynders tilladelse til at henvende mig til Dem angående en sag, der ligger mig stærkt på hjerte. Jeg tror ikke at tage fejl i at erkende en dybere betydning i den kendsgerning, at bevidstheden om en trang i mit liv fremsteg samtidig med muligheden af at blive bekendt med Dem. For første gang, jeg mødte Dem, fik jeg indtrykket af, at De var den eneste, der var skikket til at opfylde denne trang (forbundet, om jeg så må sige, med en sådan sympati, at selv beskæftigelsen med et værk, der var alt for vigtigt til at blive opgivet, ikke kunne overvinde den), og enhver påfølgende lejlighed har givet indtrykket forøget stykke og endnu stærkere fremkaldt den sympati, jeg netop hentydede til. Vore samtaler har, tror jeg, tilstrækkelig tydeligt vist Dem grundtonen i mit liv og formål: en grundtone, som jeg ved ikke stemmer overens med almindelige sjæles. Men jeg har hos Dem opdaget så ophøjede tanker og en evne til hengivenhed, som jeg hidtil ikke havde troet kunne forenes med ungdommens friskhed og den kvindelige ynde, som må tiltrække sig opmærksomhed, når de, som det åbenbart er tilfældet hos Dem, er forenede med de ovenfor betegnede åndelige egenskaber. Det overgik mit håb, det tilstår jeg, at træffe denne forening af alvorlige og tiltrækkende elementer, egnede til at yde hjælp i vigtige arbejder og kaste en

fortryllelse over ledige timer, og hvis jeg ikke var blevet bekendt med Dem, ville jeg rimeligvis have henlevet mit liv som hidtil uden forsøg på at lette ensomheden ved en ægteskabelig forbindelse.

Her har De, kære miss Brooke, en nøjagtig forklaring af mine følelser, og jeg stoler på Deres venlige overbærelse, idet jeg vover at spørge Dem om Deres egne er af den natur, at de bekræfter min lykkelige forudfølelse. At vinde Deres hånd og blive den jordiske vogter af Deres velfærd, vil jeg anse for den bedste gave af Forsynet. Til gengæld kan jeg i det mindste tilbyde Dem en kærlighed, der aldrig har tilhørt nogen anden, og love Dem trofast at hellige Dem et liv, der, hvor kort der end kan være tilbage af det, ikke har nogen fortid, der kan volde Dem bitterhed eller skam. Jeg venter at erfare Deres følelser med en ængstelse, som det vil være klogt (hvis det var muligt) at adsprede ved endnu ivrigere arbejde end sædvanligt. Men i denne art af erfaring er jeg endnu ung, og idet jeg forudser en ugunstig mulighed, kan jeg ikke dølge for mig selv, at ensomheden vil være vanskeligere at udholde efter det midlertidige glimt af håb.

I ethvert tilfælde bliver jeg

Deres hengivne

Edward Casaubon."

Dorothea skælvede, mens hun læste dette brev; derpå faldt hun på knæ, begravede ansigtet i sine hænder og hulkede. Hun kunne ikke bede; under den storm af højtidelig bevægelse, under hvilken tankerne blev ubestemte og billederne utydeligt

flød imellem hinanden, kunne hun kun med en følelse af barnlig hvile kaste sig ned for Gud, i hvem hun var vant til at søge sin støtte. Hun forblev i denne stilling, til det var tid at klæde sig om til middag.

Hvorledes kunne det falde hende ind at undersøge brevet og betragte det kritisk som en kærlighedstilståelse? Hele hendes sjæl var optaget af den kendsgerning, at et rigere og fyldigere liv åbnede sig for hende; hun var en lærling, der skulle træde ind i en højere grad af indvielsen. Hun skulle nu få lejlighed til at benytte de kræfter, der ubestemte og urolige rørte sig under trykket af hendes egen uvidenhed og verdens smålige fordomme.

Nu ville hun være i stand til at hengive sig til store og dog bestemte pligter; nu ville hun for bestandig kunne leve sammen med en ånd, som hun kunne se op til. Dette håb var blandet med en stolt fryd – den unge piges overraskelse over, at hun var udvalgt af den mand, som hun beundrede fremfor alle.

Efter middagsmåltidet, da Celia spillede et af sine sædvanlige moderne musiknumre, gik Dorothea op på sit værelse for at besvare mr. Casaubons brev. Hvorfor skulle hun opsætte det? Hun skrev det tre gange om, ikke for at forandre ordene, men fordi hendes hånd var ualmindelig usikker, og hun kunne ikke forlige sig med den tanke, at mr. Casaubon skulle finde hendes håndskrift dårlig eller uforståelig. Hun gjorde sig til af, at hendes bogstaver kunne læses uden synderlig gætten, og hun havde i sinde at benytte denne gave for at skåne mr. Casaubons øjne. Tre gange skrev hun:

"Kære mr. Casaubon!

Jeg er Dem meget taknemmelig, fordi De elsker mig og finder mig værdig til at blive Deres hustru. Jeg kan ikke tænke mig nogen større lykke end altid at skulle leve sammen med Dem. Hvis jeg sagde mere, ville det kun være det samme, mere vidtløftigt udtalt; jeg kan ikke nu dvæle ved nogen anden tanke, end at jeg gennem hele livet må være

Deres hengivne

Dorothea Brooke."

Senere hen på aftenen fulgte hun sin onkel ind i biblioteket og gav ham brevet, for at han kunne læse det om morgenen. Han var forundret, men hans forundring viste sig kun i nogle få øjeblikkes tavshed, under hvilke han flyttede forskellige genstande på skrivebordet, og til sidst stillede han sig med ryggen til ilden og så på adressen på Dorotheas brev.

"Har du tænkt nok over det, min kære?" sagde han til sidst.

"Det var ikke nødvendigt at tænke længe, onkel. Jeg ved intet, der kunne bringe mig til at vakle. Hvis jeg skulle skifte sind, måtte det være på grund af noget, der var meget vigtigt og ganske nyt for mig."

"Ah! – du har givet ham dit Ja? Så er der da intet håb for Chettam? Har han fornærmet dig? Eller hvad er det, du ikke kan lide hos ham?"

"Der er intet, jeg *kan* lide hos ham," sagde Dorothea lidt uoverlagt.

Mr. Brooke kastede hoved og skuldre tilbage, som om han blev ramt af et let kastevåben. Dorothea angrede straks, hvad hun havde sagt, og tilføjede:

"Jeg mener i egenskab af ægtefælle. Han er meget venlig, synes jeg – meget god med hensyn til de nye huse, en mand, der mener det godt med alle."

"Men du vil have en lærd mand? Nå, det ligger i vor familie. Jeg har drevet kærligheden til kundskab lidt for vidt; dog plejer sådanne ting ikke at nedarves på kvindesiden. Du må imidlertid gøre, hvad du vil. Jeg kunne ikke som din formynder have givet mit samtykke til et dårligt parti, men Casaubons stilling er god. Jeg er rigtignok bange for, at Chettam vil blive fornærmet, og mrs. Cadwallader vil dadle mig."

Den aften fik Celia intet at vide om, hvad der var sket. Hun troede, at søsterens åndsfraværelse stammede fra hendes vrede over sir James og bygningerne, og hun sørgede for ikke på ny at såre hende; når hun først havde fået sagt, hvad hun ville, havde Celia aldrig lyst til at vende tilbage til ubehagelige genstande. Hvad Dorothea angik, så plejede hun sjældent at være længe vred. De havde rigtignok næppe talt med hinanden hele aftenen, men da Celia lagde sit arbejde til side for at gå til sengs, sagde Dorothea, der længe havde siddet på en lav stol, fordybet i sine egne tanker, med den musikalske betoning, som, når hun var mere end sædvanligt bevæget, fik hendes tale til at ligne et smukt recitativ:

"Kære Celia, kom og kys mig," og i det samme åbnede hun sine arme for hende.

Celia knælede ned for at komme i lige højde med hende og gav hende sit lille sommerfuglekys, mens Dorothea blidt lagde sine arme om hendes hals og alvorligt trykkede et kys på hver af hendes kinder.

"Bliv ikke siddende oppe, Dodo, du er så bleg i aften, gå snart i seng," sagde Celia på sin rolige måde uden spor af bevægelse.

"Nej, kære Celia, jeg er meget, meget lykkelig," sagde Dorothea ivrigt.

"Så meget bedre," tænkte Celia. "Men det er underligt, som Dodo går fra den ene yderlighed til den anden."

Den næste dag, da de sad ved morgenbordet, kom kældermesteren ind og rakte mr. Brooke noget, idet han sagde: "James er kommet tilbage, sir, og har bragt dette brev med."

Mr. Brooke læste brevet, og, idet han derpå nikkede til Dorothea, sagde han: "Det er fra Casaubon, min kære; han kommer til middag og ville derfor ikke give sig tid til at skrive mere."

Det kunne ikke forekomme Celia underligt, at der blev fortalt hendes søster, at de ville få en middagsgæst, men, da hendes øjne tog samme retning som onklens, blev hun slået af den forunderlige virkning, denne meddelelse gjorde på Dorothea. Det var, som om en afspejling af en hvid, solbelyst genstand var gledet over hendes ansigt, som derpå blev dækket af den for hende så sjældne rødme. For første gang faldt det Celia ind, at der kunne være noget mere imellem mr. Casaubon og hendes søster, end hans fornøjelse ved at tale om bøger og hendes ved at høre på det. Hidtil havde hun sat hendes beundring for denne "grimme" og lærde mand i klasse med hendes beundring for monsieur Liret i Lausanne, der også var grim og lærd. Men nu blev Celia aldeles forfærdet over den mistanke, der gennemfo'r hende. Det faldt hende ikke ind, at mr. Casaubon allerede havde vundet søsterens samtykke; men hun begyndte at tænke sig muligheden af, at det kunne ske. Hun blev virkelig

ærgerlig på Dodo. Det kunne jo være, hvad det var, at give sir James afslag, men at ægte mr. Casaubon, det var jo ligefrem latterligt! Dog måske det endnu var tidsnok at forhindre Dodo i at begå en sådan ekstravagance. Det var fugtigt vejr, så at de ikke kunne spadsere, hvorfor de begge gik op i dagligstuen, og der lagde Celia mærke til, at Dorothea i stedet for som sædvanlig flittigt at sætte sig til et eller andet arbejde kun støttede albuen på en åben bog og så på det store cedertræ, der var forsølvet af tågen. Selv havde hun begyndt at lave et stykke legetøj til kapellanens børn og ville ikke alt for ilfærdigt begynde en samtale.

Dorothea sad og tænkte over, at det ville være ønskeligt, om Celia kendte den vigtige forandring, der var foregået i mr. Casaubons stilling, siden han sidst havde været der i huset; det forekom hende urigtigt at lade hende være i uvidenhed om det, der nødvendigvis måtte påvirke hendes opførsel imod ham, og dog gøs hun tilbage for at fortælle det. Hendes drømmeri blev imidlertid afbrudt, og vanskeligheden ved at fatte en beslutning hævet, da Celia med sin ligegyldige, noget dybe stemme gjorde følgende bemærkning:

"Kommer der andre til middag end Casaubon?"

"Ikke så vidt jeg ved."

"Jeg vil håbe, der må komme andre, så kan jeg blive fri for at høre ham spise sin suppe."

"Er der da noget mærkværdigt i den måde, han spiser sin suppe på?"

"Kan du da ikke høre, Dodo, hvorledes han smasker? Og han blinker altid, før han taler. Jeg ved ikke, om Locke blinkede; men

det ved jeg, at så gør det mig ondt for dem, der sad overfor ham."

"Celia," sagde Dorothea med indtrængende alvor, "jeg må bede dig ikke komme med flere sådanne bemærkninger."

"Hvorfor ikke? De er aldeles sande," svarede Celia, der havde sine grunde til at blive ved, endskønt hun begyndte at blive lidt bange.

"Mange ting er sande, som kun almindelige sjæle lægger mærke til."

"Så tror jeg, at de almindelige sjæle må være temmelig nyttige. Jeg synes, det er skade, at mr. Casaubons moder ikke var en almindelig sjæl, så kunne hun have lært ham bedre, hvad der sømmer sig." Celia var halvt bange og rede til at løbe bort, så snart hun havde afsendt denne pil.

Dorotheas følelser havde nu nået deres toppunkt, og der behøvedes ingen videre forberedelse.

"Det er rigtigst at sige dig, Celia, at jeg er forlovet med mr. Casaubon."

Måske Celia aldrig før var blevet så bleg. Den papirmand, hun klippede, ville have fået sit ben ødelagt, hvis hun ikke altid havde haft den vane at være forsigtig med, hvad hun holdt i hånden. Hun lagde straks den skrøbelige figur fra sig og sad ganske stille i nogle få øjeblikke. Da hun talte, var der tårer i hendes øjne.

"Dodo, jeg håber, du vil blive lykkelig!" Hendes søsterlige ømhed overvandt i dette øjeblik alle andre følelser, og hendes frygt var kærlighedens frygt.

Dorothea var endnu såret og bevæget.

"Det er altså ganske afgjort?" sagde Celia i en frygtsom dæmpet tone. "Og ved onkel det?"

"Jeg har modtaget mr. Casaubons tilbud. Onkel bragte mig det brev, der indeholdt det; selv kendte han det i forvejen."

"Jeg beder dig om tilgivelse, hvis jeg har sagt noget, der kunne såre dig, Dodo," sagde Celia med et let suk. Hun havde aldrig troet, at hun kunne føle, som hun nu gjorde. Der var noget begravelsesagtigt ved hele sagen, og mr. Casaubon forekom hende at være den fungerende præst, som det ville være upassende at gøre bemærkninger om.

"Vær ikke bedrøvet over det, Kitty. Vi kan ikke alle beundre de samme folk. Jeg sårer ofte en eller anden på en lignende måde ved min tilbøjelighed til at tale i stærke udtryk om dem, der ikke behager mig."

Trods denne højmodighed var Dorothea endnu nedslået, måske lige så meget over Celias tilbageholdte forundring som over hendes små kritiske bemærkninger. Naturligvis ville ingen af beboerne i omegnen af Tipton sympatisere med dette ægteskab. Dorothea kendte ikke én, der tænkte som hun om livet og dets bedste formål.

Ikke desto mindre var hun meget lykkelig, før aftenen var til ende. I en times *tête-à-tête* med mr. Casaubon havde hun talt med større frihed med ham, end hun nogensinde før havde kunnet, og endog meddelt ham sin glæde ved tanken om at kunne hengive sig til ham og lære, hvorledes hun bedst kunne dele og fremme hans store formål. Mr. Casaubon blev berørt af en ubekendt glæde (hvilken mand ville ikke være blevet det?) over denne barnlige, udulgte iver; han blev dog ikke overrasket

(hvilken elsker ville være blevet det?) over, at han var genstand for den.

"Kære unge dame – miss Brooke – Dorothea!" sagde han og trykkede hendes hånd imellem sine, "det er en større lykke, end jeg nogensinde havde troet var mig forbeholdt. At jeg skulle træffe en person, hos hvem legemets og sjælens rigdomme således var forenet, overgik min forventning. De har alle – ja mere end alle – de egenskaber, jeg bestandig har betragtet som karakteristiske for en fortræffelig kvinde: den store ynde, Deres køn besidder, og evnen til at føle en alvorlig, selvopofrende kærlighed, og denne er det, der gør det så skikket til at idealisere vor tilværelse. Hidtil har jeg kun kendt den lærdes stille glæder; jeg har ikke tænkt på at samle blomster, der ville visne i min hånd, men nu vil jeg ivrigt plukke dem for at lægge dem i Deres skød."

Ingen tale kunne være ærligere ment; den kolde retorik til slutningen var lige så oprigtig som en hunds gøen eller en forelsket krages skrigen; Dorotheas tro erstattede alt, hvad mr. Casaubon lod være usagt.

"Jeg er meget uvidende – De vil blive forundret over min uvidenhed," sagde Dorothea. "Jeg har så mange tanker, der vist er fejlagtige, men nu kan jeg spørge Dem til råds om dem. Men," tilføjede hun hurtigt, "jeg vil ikke besvære Dem med dem, uden når De er oplagt til at høre på det. De må ofte blive træt af Deres egne arbejder, og det vil være mig nok, når jeg tør hjælpe Dem med dem."

"Hvorledes ville jeg kunne være i stand til at foretage mig noget arbejde uden Deres hjælp?" sagde mr. Casaubon, idet han kyssede hendes pande og følte, at Himlen havde skænket ham

en velsignelse, der ganske særligt kunne udfylde hans savn. Han blev ubevidst påvirket af denne naturlige ynde, der var så fri for al beregning. Det var dette, der gjorde Dorothea så barnlig og efter nogles mening så dum trods al hendes klogskab, for eksempel ved således som i dette tilfælde billedlig talt at kaste sig for mr. Casaubons fødder. Hun bragte aldeles ikke mr. Casaubon til at spørge, om han var god nok til hende; men hun spurgte kun ængsteligt sig selv, om hun var god nok til ham. Førend han tog bort den næste dag, var det blevet bestemt, at brylluppet skulle finde sted i løbet af seks uger. Hvorfor ikke? Mr. Casaubons hus var i orden. Det var ikke en præstegård, men et anseligt herresæde, hvortil der hørte et stort stykke land. Præstegården blev beboet af kapellanen, der udførte alle kirkelige forretninger med undtagelse af prædikenen til højmesse.

6

Da mr. Casaubons vogn kørte ud af porten, blev den ved indgangen standset af en enspændervogn, der blev kørt af en dame; en tjener sad på bagsædet. Det var tvivlsomt, om genkendelsen var gensidig, mr. Casaubon stirrede åndsfraværende hen for sig; men damen havde et skarpt blik og sendte ham et nik og goddag i rette tid. Trods hendes tarvelige hat og gamle sjal kunne man på portnerskens dybe nejen, da hun kørte ind, se, at det måtte være en person af vigtighed.

"Nå, mrs. Fitshett, lægger Deres fjerkræ mange æg?" sagde den rødmossede, mørkøjede dame i en klar, bestemt tone til hende.

"Å jo, madame; men det værste er, at de er begyndt at spise deres egne æg."

"O, de kannibaler! Så gør De bedre i at sælge dem billigt. Hvad vil De have for et par?"

"En halv krone tænker jeg, det er det billigste."

"En halv krone i disse tider! Jeg skal bruge dem til præstens hønsekødsuppe på søndag, så De må tænke på, at De bliver halvt betalt med prædikenen, mrs. Fitshett. De skal få et par nydelige kirkeduer for dem, som De ikke har mage til."

"Nuvel madame, master Fitshett skal bringe dem, når han er færdig med sit arbejde, for at føje Dem."

"Føje mig! Det vil være den bedste handel, han nogensinde har gjort. Et par kirkeduer for et par ondskabsfulde spanske høns, der spiser deres egne æg! Jeg vil blot råde Dem og Fitshett til ikke at prale for meget af det!"

Vognen kørte videre under de sidste ord, og mrs. Fitshett blev stående og så efter den, leende og rystende på hovedet, idet hun udbrød: "Ganske vist, ganske vist!" hvoraf man kunne drage den slutning, at hun ville have fundet egnen meget kedeligere, hvis præstens frue havde ført et mindre frit sprog. I sandhed både forpagterne og arbejderne i sognene Freshitt og Tipton ville have følt en sørgelig mangel på stof til samtale, hvis De skulle have undværet alle de historier, der cirkulerede om, hvad miss Cadwallader sagde og gjorde. Hun var en dame af meget fornem fødsel, der foregav at være fattig, nedsatte priserne og spøgte på den mest ligefremme måde, dog med en sådan mine, at enhver måtte huske på, hvem hun var. En sådan dame gav nabolaget en vis glans.

Mr. Brooke, der så mrs. Cadwalladers fortjenester fra et andet synspunkt, blev lidt ubehagelig til mode, da hendes navn blev meldt i biblioteket, hvor han sad ene.

"Jeg ser, at De har haft besøg af vor Lowick Cicero," sagde hun, idet hun satte sig bekvemt til rette og kastede sit sjal til side, hvorved hendes magre, men velskabte figur kom til syne. "De har sagtens brygget noget slet politik sammen, siden De har set den livlige mand så ofte i den senere tid. Jeg vil fortælle alle og enhver, at De har i sinde at stille Dem for Middlemarch på whigsiden, og at Casaubon ved sine flyveskrifter listigt vil skaffe Dem stemmer. Jeg havde ellers ikke troet det om Dem! De, som er i begreb med at gifte Deres niece eller så godt som Deres datter med en af vore bedste mænd. Sir James vil ærgre sig meget, hvis De forandrer politik og gør Dem selv til et skilt for whigpartiet."

Mr. Brooke var meget urolig; for aldrig så snart var Dorotheas forlovelse blevet ordnet, før han havde tænkt på mrs. Cadwalladers mulige stiklerier. Det kunne have været let for en ligegyldig iagttager at sige: "Bryd med mrs. Cadwallader!" men hvornår vil en godsejer af gammel familie gerne bryde med sine naboer?

"Jeg vil håbe, at Chettam og jeg altid skal være gode venner; men det gør mig ondt at sige, at der ingen udsigt er til, at han kommer til at ægte min niece," sagde mr. Brooke, der følte sig meget lettet, da han ved at kaste et blik igennem vinduet så Celia komme.

"Hvorfor ikke?" spurgte mrs. Cadwallader i en meget overrasket tone. "Det er næppe fjorten dage siden, at De og jeg talte om det."

"Min niece har valgt en anden bejler – har *selv* valgt ham, forstår De. Jeg har ikke haft noget at gøre med det. Jeg ville have foretrukket Chettam og mente også, at Chettam var en mand, som enhver pige ville vælge. Men man kan aldrig beregne den slags ting. De ved jo nok, hvor lunefuldt Deres køn er."

"Men hvem er det da, De vil lade hende få?" spurgte mrs. Cadwallader, der hurtigt overtænkte, hvem Dorotheas valg muligvis kunne være faldet på.

Men nu trådte Celia ind, blomstrende og frisk efter spadsereturen i haven, og da de to damer hilste på hinanden, blev mr. Brooke befriet for den nødvendighed at svare straks; han rejste sig hastigt op og sagde: "Undskyld! Jeg må tale med Wright om hestene," hvorpå han ilsomt forlod stuen.

"Kære barn! Hvad er det? – Jeg mener det med din søsters forlovelse?" spurgte mrs. Cadwallader.

"Hun er blevet forlovet med mr. Casaubon," sagde Celia, der som sædvanlig holdt sig til den ligefremme kendsgerning og glædede sig over denne lejlighed til at tale ene med præstens hustru.

"Det er skrækkeligt. Hvor længe er det siden?"

"Jeg fik det først at vide i går. De skal have bryllup om seks uger."

"Jeg ønsker Dem tillykke med Deres svoger."

"Det gør mig ondt for Dorothea."

"Ondt! Det er vel hendes eget valg?"

"Ja; hun siger, at mr. Casaubon har en stor sjæl."

"For mig gerne."

"O, mrs. Cadwallader, jeg tror ikke, det kan være rart at ægte en mand med en stor sjæl."

"Så lad Dem advare af dette eksempel. De ved nu, hvorledes sådan én ser ud, og når den næste kommer og forlanger Deres hånd, så giv ham den ikke."

"Det er jeg vis på, at jeg aldrig gør."

"Nej, sådan én er nok i en familie. Så Deres søster har aldrig syntes om sir James Chettam. Hvad ville De have sagt om at få ham til svoger?"

"Jeg ville have været meget veltilfreds med det; jeg tror, at han ville være blevet en god mand. Kun," tilføjede Celia med en let rødme, "tror jeg ikke, at han ville have passet for Dorothea."

"Han er ikke højtflyvende nok?"

"Dodo er overordentlig streng. Hun tænker så meget over alt og lægger så nøje mærke til, hvad man siger. Sir James har aldrig rigtig behaget hende."

"Hun må dog vist have opmuntret ham. Det er ikke smukt."

"Var ikke vred på Dodo; hun har ikke vidst af det. Hun tænkte så meget på forpagterboligerne, og hun var virkelig undertiden kort imod sir James; men han er så venlig, han har aldrig lagt mærke til det."

"Nå," sagde mrs. Cadwallader og tog sit sjal på, idet hun hurtigt rejste sig. "Jeg vil gå lige til ham og meddele ham det. Jeg tænker, at han nu må være kommet hjem med sin moder. Vi bliver naturligvis alle skuffede ved dette parti; unge piger burde tænke på deres familie, når De gifter sig. Jeg har givet et dårligt eksempel ved at ægte en fattig præst og gøre mig til genstand for medlidenhed iblandt Bracy'erne, nødt som jeg er til at anskaffe mig mine kul ved list og bede til Himlen om min salatolie. Casaubon har imidlertid penge nok, det må man lade ham. Apropos, min kære! Jeg må ud og tale med mrs. Carter om postejer. Jeg ville gerne sende min unge kokkepige herhen, for at hun kunne lære af hende. Fattige folk med fire børn som vi har ikke råd til at holde en god kokkepige. Jeg er er vis på, at mrs. Carter gør mig den tjeneste."

På mindre end en time havde mrs. Cadwallader fået mrs. Carter til at gå ind på sin plan og var kørt til Freshitt Hall, der ikke var langt fra hendes egen præstegård, da hendes mand boede i Freshitt og holdt en kapellan i Tipton.

Sir James Chettam var vendt tilbage fra den korte rejse, som havde holdt ham borte et par dage, og havde skiftet dragt i den hensigt at ride over til Tipton Grange. Hans hest stod for døren, da mrs. Cadwalladers vogn kørte op, og straks efter kom han selv til syne med ridepisk i hånden. Lady Chettam var endnu ikke vendt tilbage; men da mrs. Cadwalladers ærinde ikke kunne besørges i rideknægtens nærværelse, bad hun om at blive

ført ind i drivhuset tæt ved for at se de nye planter, og så snart de var ene, sagde hun:

"Jeg har en rystende meddelelse til Dem; jeg vil ikke håbe, at De er så forelsket, som De har foregivet."

Sir James ansigt skiftede udtryk. Han følte en ubestemt frygt.

"Jeg tror næsten, at Brooke vil gøre sig til nar. Jeg beskyldte ham for, at han ville stille sig for Middlemarch på den liberale side, og han nægtede det ikke."

"Er det det hele?" sagde sir James lettet.

"Hvad," svarede mrs. Cadwallader med en skarp betoning, "vil De finde Dem i, at han gør sig latterlig?"

"Åh, man kunne vel nok afholde ham fra det, han holder ikke af de store udgifter."

"Nej, måske ikke. Han er lidt gnieragtig, der må også være noget galt ved familien Brooke, ellers fik vi ikke det at se, som vi nu får."

"Hvilket? At Brooke stiller sig for Middlemarch?"

"Værre end det. Jeg føler virkelig et slags ansvar for det; jeg har jo altid fortalt Dem, at miss Brooke ville være et godt parti. Jeg vidste nok, at hun var lidt overspændt; men det plejer at fortage sig hos unge piger. Imidlertid er jeg denne gang blevet virkelig overrasket."

"Hvad mener De, mrs. Cadwallader?" spurgte sir James ivrigt. "Hvad er der sket miss Brooke? Jeg beder Dem, tal ud."

"Nuvel. Hun er blevet forlovet." Mrs. Cadwallader standsede et øjeblik, idet hun iagttog det dybt sårede udtryk i sin vens ansigt, hvilket han søgte at skjule under et påtaget smil, mens

han slog med ridepisken på sine støvler; men straks efter tilføjede hun: "Forlovet med Casaubon."

Sir James lod pisken falde og bukkede sig for at tage den op. Der havde vist aldrig før ligget et sådant udtryk af afsky i hans ansigt, som da han vendte sig om imod mrs. Cadwallader og gentog: "Casaubon?"

"Netop. Nu kender De mit ærinde."

"Store Gud! Det er forfærdeligt! Han er ikke bedre end en mumie!" (Man må tilgive denne anskuelse hos en blomstrende og skuffet rival.)

"Hun siger, at han er en stor sjæl, – han er en stor blære, hvori tørrede ærter kan rasle!" sagde mrs. Cadwallader.

"Hvorledes kan sådan en gammel pebersvend tænke på at gifte sig?" sagde sir James. "Han står jo med den ene fod i graven."

"Han har formodentlig i sinde at trække den ud igen."

"Brooke burde ikke tillade det; han skulle forlange, at de ventede, til hun blev myndig; så ville hun nok komme på andre tanker. Hvad nytte er en formynder ellers til?"

"Som om man nogensinde kunne få Brooke til at tage en beslutning!"

"Cadwallader kunne måske tale med ham om det."

"Det gør han ikke! Humphrey finder alle fortryllende. Jeg har aldrig kunnet få ham til at sige et ord om Casaubon. Han roser selv biskoppen, endskønt jeg fortæller ham, at det er unaturligt af en præst, der sidder i kald. Hvad kan man udrette med en mand, der tager så lidt hensyn til det sømmelige? Jeg skjuler det, så godt jeg kan, ved selv at skælde ud på alle. Kom, kom, fat mod! De er blevet godt af med miss Brooke, en pige, der ville

have forlangt, at De skulle se stjerner midt på dagen. Imellem os sagt, så er lille Celia langt at foretrække, og hun bliver rimeligvis også det bedste parti; dette ægteskab med Casaubon er lige så godt som at tage sløret."

"Jeg tænker ikke på mig selv; det er for miss Brookes skyld, jeg mente, at hendes venner skulle bruge deres indflydelse."

"Humphrey ved det ikke endnu. Men når jeg fortæller ham det, kan De stole på, at han vil sige: 'Hvorfor det? Casaubon er en god fyr – og ung – ung nok.' Disse overbærende mennesker kan aldrig skelne eddike fra vin, førend de har sunket det og fået koliksmerter. Men det ved jeg, at hvis jeg var en mand, ville jeg foretrække Celia, især når Dorothea ikke mere var at få. Sandheden er, at De har bejlet til den ene og vundet den anden. Jeg kan se, at hun beundrer Dem næsten så meget, som en mand kan vente at blive beundret. Hvis det var en anden end mig, der sagde det, kunne De tro, at det var overdrivelse. Farvel!"

Sir James hjalp mrs. Cadwallader op i vognen og sprang derpå i sadlen. Han ville ikke opgive sin ridetur på grund af den ubehagelige nyhed, han havde fået, men kun ride i en anden retning end til Tipton Grange.

Hvorfor havde mrs. Cadwallader så travlt med miss Brookes ægteskab; og hvorfor ville hun, så snart det ene parti, hun havde påtænkt at stifte, var opgivet, begynde på indledningen til et andet? Skjulte der sig en listig plan bagved dette, som kunne opdages ved hjælp af en god kikkert? Nej, selv med den bedste kikkert ville man ikke kunne have opdaget noget mistænkeligt ved mrs. Cadwallader, der fra ethvert besøg, hun aflagde i nabolaget, vendte tilbage med det samme uforstyrrede skarpe

blik og den samme naturlige stærke farve. Hendes iver stammede ene og alene fra hendes lyst til at stifte partier.

Hun levede et fredeligt og stille liv, men var dog ikke upåvirket af, hvad der foregik i den fornemme verden, når det blev meddelt hende i hendes højadelige slægtninges breve, hvilket interesserede hende så meget mere, som hun havde en fast tro på fødsel og ikke-fødsel. Hun ville aldrig have fornægtet nogen på grund af fattigdom; men hun nærede en slags religiøst had til alle parvenuer. Fra det øjeblik af, da de unge damer ankom til Tipton, havde hun bestemt, at Dorothea skulle ægte sir James, og hvis det var sket, ville hun have været aldeles vis på, at det var hendes værk; men at det ikke kom i orden, forårsagede hende en ærgrelse, som ethvert tænkende menneske må kunne sympatisere med. Hun var Tiptons og Freshitts diplomat, og hvad der skete imod hendes vilje, var en fornærmelig uregelmæssighed, og med sådanne indfald som denne miss Brookes havde mrs. Cadwallader ingen tålmodighed.

"Ja," sagde mrs. Cadwallader først til sig selv og senere til sin mand, "jeg opgiver hende; hvis hun havde ægtet sir James, havde der været håb om, at hun kunne være blevet en god, fornuftig hustru. Han ville ikke have modsagt hende, og når en kvinde ikke bliver modsagt, har hun ingen grund til at holde fast ved sine absurde ideer. Men nu skal hun nok få kærligheden at føle!"

Det fulgte af sig selv, at mrs. Cadwallader måtte tænke på et nyt parti for sir James, og da hun var blevet enig med sig selv om, at det skulle være den yngre miss Brooke, kunne hun ikke let have gjort et heldigere skridt til at fremme sin plan, end ved

at give baronetten et vink om, at han havde gjort indtryk på Celias hjerte. Han hørte ikke til de herrer, der tragter efter det uopnåelige, og efterretningen om, at Dorothea havde valgt mr. Casaubon, havde allerede gjort et skår i hans hengivenhed for hende. Endskønt sir James var jæger, betragtede han dog kvinden med andre blikke end ryper og ræve og anså ikke sin tilkommende hustru for en slags bytte. Tværtimod besad han den elskværdige forfængelighed, der knytter os til dem, som holder af os, og støder os bort fra dem, der er ligegyldige imod os, og da han tillige havde en god, taknemmelig natur, så havde den blotte tanke om, at en kvinde nærede venlige følelser for ham, spundet en lille tråd fra hans hjerte henimod hendes.

Således skete det, at efter at sir James havde redet stærkt i en halv times tid i en retning, der var modsat Tipton Grange, drejede han til sidst ind på en vej, som hurtigere ville føre ham tilbage. Forskellige følelser fik ham til at fatte den beslutning alligevel at tage til Grange den dag, som om der intet var sket. Han kunne ikke lade være at glæde sig over, at han ikke havde friet og fået et afslag; den simple høflighed fordrede, at han skulle tage derhen for at tale med Dorothea om de nye boliger, og nu havde heldigvis mrs. Cadwallader forberedt ham, så han kunne bringe sin lykønskning uden forvirring. I sit hjerte var han ikke tilfreds med dette, det var ham smerteligt at opgive Dorothea; men det var med en slags trods, at han besluttede straks at aflægge denne visit og besejre alle ydre tegn på de følelser, han nærede. Desuden blev han ubevidst påvirket af tanken om, at Celia ville være til stede, og at han kunne vise hende mere opmærksomhed, end han hidtil havde gjort.

Vi dødelige, mænd og kvinder, fordøjer mangen en skuffelse mellem frokost og middag; vi holder tårerne tilbage, ser lidt blege ud og svarer på alle spørgsmål: "Det er intet!" Stoltheden hjælper os, og stoltheden er ikke noget slemt, når den kun bringer os til at skjule vore egne sår – ikke til at såre andre.

7

Som man kunne vente, tilbragte mr. Casaubon en stor del af sin tid på Grange i disse uger, og den hindring, der derved opstod for fremmelsen af hans store værk – nøglen til alle mytologier – fik ham naturligvis til med desto større iver at længes efter den lykkelige slutning på forlovelsestiden. Men han havde af egen fri vilje fremkaldt denne hindring, da han var blevet enig med sig selv om, at det nu var på tide for ham at skaffe sig opmuntring i sin ensomhed ved kvindeligt selskab og sikre sig kvindelig pleje i sin alderdom. Derfor besluttede han at overgive sig til følelsernes strøm; men han blev forbavset ved at se, hvilken overordentlig lavvandet lille bæk det var.

"Kunne jeg ikke allerede nu begynde at forberede mig på at blive dig til nytte?" spurgte Dorothea ham en morgen kort efter, at de var blevet forlovet; "kunne jeg ikke lære at læse græsk og latin højt for dig, således som Miltons døtre gjorde for deres fader, uden at forstå, hvad de læste."

"Jeg frygter for, at det ville blive trættende for dig," sagde mr. Casaubon smilende; "og hvis jeg husker rigtigt, blev også de unge damer, du taler om, netop opsætsige imod digteren på grund af denne oplæsning i et ubekendt tungemål!"

"Ja, men for det første var det meget slemme piger, ellers ville de have været stolte af at hjælpe en sådan fader, og for det andet kunne de have øvet sig i enrum, indtil de havde lært at forstå, hvad de læste. Jeg vil da håbe, du ikke tror, at jeg er hverken slem eller dum."

"Jeg tror, at du er alt, hvad en fortræffelig ung dame kan være. Det ville også ganske vist være en stor fordel, om du kunne

kopiere de græske bogstaver, og derfor var det ikke af vejen at begynde med lidt læsning."

Dorothea greb med begærlighed denne tilladelse. Hun ville ikke straks have bedt mr. Casaubon om at lære sig sprog, da hun frem for alt frygtede for at blive til plage i stedet for til hjælp; men det var dog ikke udelukkende af hengivenhed for sin tilkommende mand, at hun ønskede at kunne latin og græsk. Hun troede derved at komme de store sandheder nærmere og blive i stand til at se alt i et klarere lys. Hun var endnu ikke nået så vidt, at hun var tilfreds med at have en viis ægtefælle, hun ønskede, stakkels barn, selv at være viis. Trods al sin anerkendte klogskab var hun meget naiv.

Imidlertid samtykkede mr. Casaubon i at undervise hende en time ad gangen som en skolelærer, der har med små drenge at gøre, eller snarere som en elsker, der finder noget vist rørende i sin herskerindes uvidenhed. Få elever ville have været utilfredse med at lære alfabetet under sådanne omstændigheder. Men Dorothea var ikke desto mindre lidt forskrækket og nedslået over sin egen dumhed, og de svar, hun fik på nogle frygtsomme spørgsmål om det vigtige ved den græske udtale, gav hende en smertelig anelse om, at der var ting, som gik over hendes fatteevne.

Mr. Brooke nærede ingen tvivl om dette punkt og udtalte sig med sin sædvanlige kraft om det, da han en dag kom ind i biblioteket, mens læsningen gik for sig.

"Hust på, Casaubon, at sådanne dybe studier er alt for svære for en dame."

"Dorothea lærer kun bogstaverne," svarede Casaubon undvigende. "Hun er så betænksom at ville spare mine øjne."

"Uden at kunne forstå et eneste ord af hvad hun læser? Musikken og de smukke kunster passer for kvinderne; de kan kun studere på en vis let måde. En kvinde må altid kunne sætte sig til klaveret for at spille en god gammel engelsk melodi for én. Det holder jeg af, endskønt jeg i Wien har hørt alle de store operaer af Gluck, Mozart og andre mestre. Men jeg bliver dog ved de gode gamle melodier."

"Mr. Casaubon bryder sig ikke om, at jeg skal spille, og det er jeg meget glad over," sagde Dorothea, hvis ringe mening om den musik, der dyrkedes i hjemmet, måtte tilgives hende, når man tænker på den smule klimpren, den bestod af i hine gamle tider. Hun smilede og så taknemmeligt op på sin forlovede. Hvis han vedvarende havde forlangt, at hun skulle spille *Last Rose of Summer*, for ham, ville det have krævet stor resignation af hende. "Han siger, der er kun et gammelt klaver på Lowick, og det er dækket med bøger."

"Deri står du tilbage for Celia, min kære. Celia spiller meget net og er altid meget villig til at lade sig høre. Men da Casaubon ikke bryder sig om det, er det jo godt, som det er. Jeg synes rigtignok, at De kunne trænge til sådan en lille rekreation, Casaubon; De ved nok, at man ikke altid må holde buen spændt."

"At få mine øren pirrede ved en afmålt støj, kan jeg ikke betragte som en rekreation," sagde mr. Casaubon. "En melodi, der ofte bliver gentaget, har den latterlige virkning, at den får ordene til at danse en slags menuet i mine tanker for at holde takt med den. Hvad derimod den ældre musik angår, der benyttes ved højtidelige lejligheder, da har jeg intet imod den; den kommer vi ikke i umiddelbar berørelse med."

"Og den slags musik sætter jeg også pris på," sagde Dorothea. "På hjemvejen fra Lausanne tog onkel os med til Freiburg for at hyre det store orgel, og det bragte mig til at græde."

"Sådan noget er ikke sundt, min kære," sagde mr. Brooke. "Hun er nu i Deres varetægt, Casaubon; De må lære min niece at tage sig tingene mere roligt."

Han sagde dette med et smil, da han nødig ville såre sin niece, men virkelig tænkte, at det måske var bedst for hende at blive tidligt gift med et så adstadigt menneske som Casaubon, siden hun ikke ville vide noget om Chettam.

"Det er underligt nok," sagde han til sig selv, idet han forlod værelset – "det er underligt, at hun kan synes om ham. Men det er jo et godt parti, og jeg ville have overskredet min myndighed, hvis jeg havde forhindret det; lad så mrs. Cadwallader sige, hvad hun vil!"

8

Det var forunderligt, hvor sir James syntes godt om at komme til Grange, efter at han havde overvundet vanskeligheden ved at se Dorothea som forlovet pige. Naturligvis havde han følt et stik i hjertet, da han første gang nærmede sig hende, og han havde under hele samtalen en bevidsthed om, at han måtte se at skjule sin uro; men hvor god han end var, må det tilstås, at hans uro var mindre, end den ville have været, hvis han havde anset sin rival for at være et glimrende og ønskeligt parti. Han havde ingen følelse af at være blevet fordunklet af mr. Casaubon; han var kun forfærdet over Dorotheas sørgelige illusion, og hans ærgrelse mistede en del af sin bitterhed ved at blive blandet med medlidenhed.

Men endskønt sir James sagde til sig selv, at han aldeles havde opgivet hende, kunne han dog ikke roligt finde sig i tanken om hendes forlovelse med mr. Casaubon. Det forekom ham nu, da han vidste alt, at han ikke havde taget sagen alvorligt nok, dengang han første gang så dem sammen. Brooke var virkelig skyldig, han burde have forhindret det. Hvem kunne tale med ham? Der kunne måske endnu gøres noget, i det mindste for at få brylluppet opsat. På hjemvejen tog han ind i præstegården og spurgte efter mr. Cadwallader. Denne gang var præsten heldigvis hjemme, og hans gæst blev vist ind i studerekammeret, hvor alle fiskeredskaberne hang. Men selv sad han i et lille tilstødende værelse og arbejdede ved sit drejelad, og så snart han hørte, hvem det var, kaldte han på baronetten og bad ham komme ind til sig. De to var bedre venner end nogen anden godsejer og præst i grevskabet – en

betegnende kendsgerning, der stemmede godt med det elskværdige udtryk i deres ansigter.

Mr. Cadwallader var en svær mand med fyldige læber og et mildt smil; han var meget tarvelig i sit ydre, men besad denne jævne, uforstyrrelige ro og det gode lune, der er så smittende og indvirker så beroligende selv på en opirret egoisme og bringer den til at skamme sig over sig selv. "Hvorledes har De det?" sagde han og viste en hånd, der ikke rigtig var skikket til at blive trykket. "De ser så fortrædelig ud. Er der noget i vejen?"

Sir James' pande var lidt rynket, da han svarede: "Det er Brookes opførsel, der ærgrer mig. Jeg synes virkelig, at nogen burde tale til ham."

"Fordi han har i sinde at stille sig?" spurgte mr. Cadwallader og vedblev at ordne de hasper, han nylig havde drejet. "Jeg tror ikke, at det virkelig er hans mening. Men jeg kan heller ikke indse, at der er noget ondt i det. Enhver, der er imod whiggerne, må være tilfreds med, at de ikke opstiller nogen stærkere kandidat. Med mr. Brooke i spidsen vil de ikke kunne gøre konstitutionen skade."

"Nej, det er ikke det, jeg mener," sagde sir James, der, efter at have sat hatten fra sig og kastet sig i en stol, var begyndt at gnide fit ben og undersøge sålen af sin støvle med megen bitterhed. "Jeg mener dette ægteskab. At han vil lade den blomstrende unge pige ægte Casaubon."

"Hvad er der i vejen med Casaubon? Jeg kan ikke se noget ondt i det, – hvis hun holder af ham."

"Hun er alt for ung til at vide, hvem hun holder af. Hendes formynder burde lægge sig imellem. Han skulle ikke tillade, at det sker på denne hovedkulds måde. Jeg er forbavset over, at en

mand som De, Cadwallader- en mand med døtre – kan se på denne sag med ligegyldighed, og tilmed en mand med Deres hjerte! Tænk dog alvorligt over det."

"Jeg spøger ikke; jeg er så alvorlig som muligt," sagde præsten med et lille drillende smil. "De er lige så slem som Elinor. Hun har villet have mig til at gå op og læse Brooke teksten; men jeg mindede hende om, at hendes venner havde en meget ringe mening om det parti, hun gjorde, da hun ægtede mig."

"Men se på Casaubon," sagde sir James harmfuld. "Han må være ved de halvtreds, og jeg tror ikke at han nogensinde kan have været meget mere end skyggen af en mand. Se på hans ben!"

"Å, I smukke unge fyre! I tror altid at skulle få jeres vilje i verden. Men I forstår ikke kvinderne. De beundrer jer ikke halvt så meget, som I beundrer jer selv. Elinor plejede at fortælle sine søstre, at hun tog mig for min grimheds skyld – den var så ny og morsom, at den aldeles havde overvundet hendes fornuft."

"Det er noget ganske andet! Det var let nok for en kvinde at elske Dem. Men her er ikke tale om skønhed. Jeg kan ikke *lide* Casaubon." Dette var den stærkeste måde, hvorpå sir James kunne udtrykke, at han havde dårlig tro til en mands karakter.

"Hvorfor? Hvad har De imod ham?" sagde præsten, idet han lagde sine hasper til side og stak tommelfingrene i ærmegabene med en opmærksom mine.

Sir James betænkte sig. Han fandt det ikke let at give sine grunde; det forekom ham underligt, at folk ikke kunne kende dem af sig selv, siden han kun følte, hvad der var rimeligt. Til sidst sagde han:

"Tror De, Cadwallader, at han har et hjerte?"

"Å ja, jeg mener ikke af den blødeste sort; men en smuk kerne, det kan De vær vis på. Han er meget god imod sine fattige slægtninge, giver flere af damerne pension og anvender en del penge på et ungt menneskes uddannelse. Casaubon handler med en vis retfærdighedsfølelse. Hans moders søster gjorde et dårligt parti – med en polak, tror jeg – gik til grunde – eller blev i alt fald forskudt af familien. Hvis dette ikke var sket, ville Casaubon ikke have haft halvt så mange penge. Han opsøgte selv sine slægtninge for at se, hvad han kunne gøre for dem. Det var ikke enhver, der ville have handlet så retsindigt. *De* ville have gjort det, Chettam, men ikke enhver."

"Jeg ved det ikke," sagde sir James rødmende. "Jeg er ikke vis på mig selv." Han tav et øjeblik og tilføjede derpå: "Det var rigtigt af Casaubon at gøre det. Men en mand kan gerne ønske at gøre, hvad der er ret, og dog ligne en tør lovbog, og derfor er det ikke sagt, at en kvinde vil blive lykkelig med ham. Og jeg synes, at når en dame er så ung som miss Brooke, burde hendes venner søge at forhindre hende i en tåbelig, uoverlagt handling. De ler, fordi De tror, at jeg taler min egen sag. Men på min ære! Det er ikke tilfældet. Hvis jeg var miss Brookes broder eller onkel, ville jeg føle ganske det samme."

"Nuvel; men hvad vil De have, at jeg skal gøre?"

"Jeg ville i Deres sted sige, at ægteskabet ikke kunne finde sted, før hun var blevet myndig, og De kan stole på, at i så tilfælde blev der ikke noget af det. Jeg ville ønske, at De så sagen i samme lys som jeg, og ville tale med Brooke om det."

Sir James rejste sig, idet han endte denne sætning, da han så mrs. Cadwallader komme ind ad døren. Hun holdt sin yngste

lille pige ved hånden, et barn på fem år, der straks løb hen til faderen og satte sig til rette på hans knæ.

"Jeg hørte, hvad De talte om," sagde hustruen. "Men De vil ikke gøre indtryk på Humphrey. Så længe som fiskene bider på hans krog, er alt, som det skal være. Husk på, at Casaubon har en bæk med foreller og ikke selv bryder sig om at fiske – kan der vel tænkes noget bedre menneske?"

"Der er noget i det," sagde præsten med sit rolige smil. "Det er en meget god egenskab for en mand at have en bæk med foreller."

"Men alvorlig talt," sagde sir James, "tror De ikke, at Deres mand kunne udrette noget ved at tale med mr. Brooke?"

"Jeg fortalte Dem i forvejen, hvad han ville sige," svarede mrs. Cadwallader og løftede øjenbrynene. "Jeg har gjort, hvad jeg kunne, jeg vasker mine hænder."

"For det første," sagde præsten i en alvorligere tone, "ville det være tåbeligt at vente, at jeg kunne bringe Brooke på andre tanker. Og hvorfor skulle jeg desuden bruge min indflydelse til at skade Casaubon, når jeg ikke var mere vis, end jeg er, på, at jeg handlede til fordel for miss Brooke? Jeg ved ikke noget ondt om Casaubon, og det er mig umuligt at vide, om miss Brooke ikke vil blive lige så lykkelig med ham som med enhver anden."

"Humphrey! Jeg har ingen tålmodighed med dig. Du ved, at du hellere ville spise til middag under hækken end alene med Casaubon. I har intet at sige hinanden."

"Hvad har det at gøre med miss Brookes ægteskab? Hun tager ham ikke for min fornøjelse."

"Han har ikke en sund bloddråbe i hele sit legeme," sagde sir James.

"Nej. Der blev engang gjort en prøve med en dråbe under et forstørrelsesglas og det var alt sammen semikoloner og parenteser," sagde mrs. Cadwallader.

"Men miss Brooke synes dog om ham," sagde præsten. "Jeg vil ikke påtage mig at forstå enhver ung dames smag."

"Men hvis hun nu var Deres egen datter?" spurgte sir James.

"Det var en ganske anden sag. Hun er imidlertid *ikke* min datter, og jeg føler ingen lyst til at blande mig i den sag. Casaubon er lige så god som de fleste af os. Han er en lærd, gejstlig mand og gør sin stand ære," svarede præsten, hvis samvittighed var stor og magelig ligesom han selv; den gjorde kun, hvad den kunne gøre uden besvær.

Det var tydeligt, at mr. Cadwallader ikke ville søge at forhindre miss Brookes giftermål, og sir James følte med en vis sørgmodighed, at hun ville få lov til at handle, som hun ville, i sin forblindelse. Det var et tegn på hans gode natur, at han ikke opgav sin hensigt at ville udføre Dorotheas plan til forpagterboligerne. Uden tvivl stemmede denne udholdenhed bedst med hans værdighed; men stoltheden kan kun anspore os til ædelmodighed, når vi i forvejen har denne egenskab. Dorothea påskønnede også den redelighed, hvormed sir James holdt fast ved sin pligt som godsejer, nu da elskerens føjelighed ikke havde mere med det at gøre, og det bidrog endog til at forhøje hendes lykke. Hun skænkede sir James Chettams boliger al den interesse, hun kunne unddrage mr. Casaubon, eller snarere de håbefulde drømme om beundrende tillid og lidenskabelig selvopofrelse, denne lærde herre havde fremkaldt hos hende. Således gik det til, at ved den gode baronets påfølgende visitter, under hvilke han begyndte at vise Celia små

opmærksomheder, fandt han, at han med mere og mere fornøjelse kunne tale med Dorothea. Hun var nu aldeles utvungen over for ham, og han begyndte gradvis at opdage den behagelighed, der er ved et oprigtigt venskab mellem en mand og kvinde, der ikke har nogen lidenskab at skjule for eller tilstå hinanden.

9

Mr. Casaubons opførsel med hensyn til bestemmelserne i ægteskabskontrakten var meget tilfredsstillende for mr. Brooke, og der blev begyndt på forberedelserne til brylluppet. Bruden måtte se sit tilkommende hjem og bestemme, hvilke forandringer hun ønskede foretaget. Før brylluppet er det kvinden, der tager bestemmelser, for at hun senere så meget desto villigere kan underkaste sig. Og visselig, når vi betænker de fejl, som vi mandlige og kvindelige dødelige begår, når vi får vor vilje, kan vi med rette undre os over, at vi sætter så megen pris på det.

En grå, men tør novembermorgen kørte Dorothea til Lowick i selskab med sin onkel og Celia. Mr. Casaubon boede på herregården. Tæt ved, synlig fra enkelte steder i haven, lå den lille kirke med den gamle præstegård lige overfor. Tidligere havde mr. Casaubon kun haft præstekaldet, men ved sin broders død var han også kommet i besiddelse af herregården. Den havde en lille lystskov med enkelte smukke egetræer, og en lindealle førte derfra op til den sydvestlige side af huset, så at man fra dagligstuens vinduer havde en smuk, fri udsigt til skoven, kornmarkerne og engene bagved, der ofte i den nedgående sols belysning lignede en stor indsø. Det var den heldige side af huset, mod øst og syd så det noget melankolsk ud selv på en klar dag. Her var udsigten mere begrænset, blomsterbedene så forsømte ud, og store klynger af træer, især mørke takstræer, var vokset højt i mindre end ti alens afstand fra vinduerne. Bygningen, der var af grønlige sten og i gammel engelsk stil, var ikke grim, men så lidt skummel ud med sine

små vinduer: det var af den slags huse, der må have børn, mange blomster, åbne vinduer og et lille perspektiv af lykke for at kunne se ud som et muntert hjem. Nu, så sent på efteråret i den stille grå morgen, mens de gule blade langsomt faldt til jorden, hvilede der et trist skær over huset, og da mr. Casaubon viste sig, var hans udseende ikke så blomstrende, at det kunne blive fremhævet af denne baggrund.

"Ah!" sagde Celia til sig selv, "så er da Freshitt Hall et langt fornøjeligere sted." Hun tænkte på de hvide sten, forhallen med de høje piller, terrassen, der var fuld af blomster, og over dem sir James smilende ansigt – sir James, der talte så behageligt og altid om almindelige fornuftige ting og ikke om lærde sager!

Dorothea derimod fandt huset og omgivelserne ganske, som hun kunne ønske sig dem; de mørke boghylder i det lange bibliotek, tæpperne og gardinerne, hvis farver var blevet mattere af tiden, de underlige gamle kort og fugleperspektiver på væggen i korridoren, hvorunder der hist og her stod en gammel vase, forekom hende ikke nedtrykkende, og hun syntes bedre om dem end om afstøbningerne og malerierne på Grange, som hendes onkel havde bragt hjem med fra sine rejser. For stakkels Dorothea med sine puritanske ideer var der noget smerteligt og uforklarligt ved disse blottede klassiske skikkelser; hun havde aldrig læst, hvorledes hun kunne bringe dem i forbindelse med sit liv. Men ejerne af Lowick havde øjensynligt ikke rejst i udlandet, og mr. Casaubons studier af fortiden behøvede ikke sådanne hjælpemidler.

Dorothea gik med stille glæde omkring i huset. Alt syntes hende helligt; dette skulle være hendes hjem som hustru, og hun så med tillidsfulde blikke op til mr. Casaubon, når han

henvendte hendes opmærksomhed på et eller andet arrangement og spurgte hende, om hun kunne ønske en forandring. Hun var ham taknemmelig for disse spørgsmål; men hun så intet, som trængte til det. Hans bestræbelser for at vise hende en høflig og formel ømhed havde intet mangelfuldt for hende. Hun udfyldte alle de tomme steder med fuldkommenheder, der endnu var skjulte, idet hun fortolkede ham, ligesom hun fortolkede Forsynets værker, når hun forklarede tilsyneladende disharmonier ved sin egen døvhed for de højere harmonier. Og der er mange tomme steder i forlovelsesugerne, som en kærlig tro udfylder med lykkelig forventning.

"Nu, kære Dorothea! vil jeg bede dig udpege, hvilket værelse du ønsker til dit boudoir," sagde mr. Casaubon, idet han viste, at hans blik for den kvindelige natur var stærkt nok til at indrømme en sådan fordring.

"Det er meget venligt af dig at tænke på det," svarede Dorothea; "men jeg forsikrer dig, at jeg helst vil overlade alle sådanne ting til dig. Jeg vil foretrække at lade dig vælge for mig og have det, som du ønsker det."

"Dodo," sagde Celia, "vil du ikke have værelset ovenpå med buevinduet?"

Mr. Casaubon førte dem derop. Buevinduet vendte ud til lindealleen, betrækket på møblerne var af en falmet blå farve, og på væggene hang der miniaturportrætter af damer og herrer med pudret hår. Et broderet stykke over døren fremstillede et blågrønt landskab med en bleg hjort. Stolene og bordene havde spinkle ben og var lette at vælte. Det var et værelse, som man kunne tænke, at en gammeldags, stiv dames ånd kunne gæste.

Et lille bogskab med nogle små bind i kalveskind fuldendte møblementet.

"Ja," sagde mr. Brooke, "hvis der kom nyt betræk, sofaer og sådan noget. Nu er det lidt bart."

"Nej, onkel," sagde Dorothea ivrigt. "Tal endelig ikke om at forandre noget. Der er så mange andre ting i verden, der trænger til forandring – jeg holder af dette, som det er. Og du holder jo også af det, ikke sandt?" tilføjede hun og så på mr. Casaubon. "Måske det var din moders værelse, da hun var ung."

"Det var det," sagde han, idet han langsomt bøjede sit hoved.

"Det er din moder," sagde Dorothea, der havde vendt sig om for at betragte miniaturportrætterne. "Det ligner godt det lille, du bragte mig, kun synes jeg, at det er et bedre portræt. Og det overfor, hvem er det?"

"Hendes ældre søster. De var ligesom du og din søster kun to søskende; deres forældre hænger ovenover, som du ser."

"Søsteren er smuk," sagde Celia, idet hun derved viste, at hun syntes mindre godt om mr. Casaubons moder. Det var aldrig før faldet Celia ind, at han tilhørte en familie, som engang havde været ung.

"Det er et underligt ansigt," sagde Dorothea og så nøjere på det. "Disse dybe, grå øjne sidder temmelig tæt sammen – og den fine uregelmæssige næse med den lette bugtning – og de mange pudrede krøller, der hænger ned ad nakken, gør det mere aparte end smukt. Der er ikke engang en familielighed mellem hende og din moder."

"Nej. Og deres skæbne var også forskellig."

"Du har ikke omtalt hende for mig," sagde Dorothea.

"Tante indgik et uheldigt ægteskab. Jeg har aldrig set hende."

Dorothea undrede sig lidt over dette; men hun følte, at det ville være udelikat at bede om en forklaring, som mr. Casaubon ikke frivilligt tilbød at give, og hun gik derfor hen til vinduet og beundrede udsigten. Solen var netop trængt igennem skyerne, og lindetræerne i alleen kastede lange skygger.

"Skulle vi nu ikke gå ned i haven?" sagde Dorothea.

"Du vil vel også gerne se kirken?" sagde mr. Casaubon. "Det er en snurrig lille kirke. Og landsbyen, den vil du synes om, Dorothea; husene ligner en række friboliger med små haver, levkøjer og sådan noget."

"Å ja," sagde Dorothea og så på mr. Casaubon, "jeg ville gerne se alt det." Hun havde tidligere ikke fået anden besked om husene i Lowick, end at de var "ikke dårlige".

De var snart på grusgangen, som førte til kirken. Ved den lille låge til kirkegården måtte de vente et øjeblik, mens mr. Casaubon gik over i præstegården for at hente nøglen. Celia, der var sakket lidt bagud, kom nu til, da hun så, at mr. Casaubon var gået, og sagde på sin lette, afbrudte måde, der altid afvæbnede enhver mistanke om, at hun kunne have en ondskabsfuld hensigt:

"Ved du hvad, Dorothea, jeg så et ganske ungt menneske gå op ad en af gangene."

"Er det så forbavsende, Celia?"

"Det kan være en ung gartner," sagde mr. Brooke. "Jeg har rådet Casaubon til at skifte gartner."

"Nej, det var ingen gartner," sagde Celia "det var en gentleman med en skitsebog. Han havde lysebrune krøller. Jeg så ham kun fra ryggen; men han var ganske ung."

"Måske det var kapellanens søn. Ah, der er Casaubon igen og Tucker med."

Hr. Tucker var den midaldrende kapellan, en af de "ringere gejstlige", der i almindelighed ikke mangler sønner. Men efter præsentationen ledte samtalen ikke til noget spørgsmål om hans familie, og den forbavsende åbenbaring af en ungdommelig skikkelse blev glemt af alle undtagen af Celia. I sit stille sind var hun overbevist om, at der ikke var noget slægtskab imellem de lysebrune krøller, den slanke skikkelse og mr. Tucker, der netop var sådan en gammel skimlet person, som hun havde ventet at finde i mr. Casaubons kapellan. Med lidt beklemthed tænkte hun på den tid, hun skulle tilbringe på Lowick som brudepige, hvor kapellanen rimeligvis ikke havde smukke små børn, som hun kunne more sig med.

Mr. Tucker var uvurderlig på spadsereturen, da han kunne besvare alle Dorotheas spørgsmål om sognets beboere. Han forsikrede, at der var ingen fattigdom på Lowick, enhver arbejder havde en net lille bolig til en billig leje og kunne holde et svin, ligesom også de små haver var velpassede. Folkene var ordentlige og stræbsomme, og pigebørnene voksede op til at blive nette tjenestepiger, eller også havde de stråarbejde [Note 1)] i hjemmet.

På hjemvejen var Dorothea noget tavs. Hun følte en skuffelse, som hun dog skammede sig ved, over, at der intet var for hende at udrette i Lowick; hun tænkte på, at hun ville have foretrukket at bo i et sogn, hvor der var mere af verdens elendighed, så at hun havde fået en større virkekreds. Idet hun derefter henvendte tanken på den fremtid, der *virkelig* ventede hende, trøstede hun sig med, at hun så meget fuldstændigere kunne

opofre sig for mr. Casaubon og de nye pligter, der ventede hende.

Mr. Tucker forlod dem snart, da han havde noget arbejde, som forhindrede ham i at spise frokost på herregården; og da de kom ind i haven igennem den lille låge, sagde mr. Casaubon:

"Du ser så sørgmodig ud, Dorothea. Jeg håber da, at du er fornøjet med, hvad du har set?"

"Jeg føler noget, der måske er tåbeligt og urigtigt," svarede Dorothea med sin sædvanlige åbenhjertighed – "idet jeg næsten ønsker, at folk trængte lidt mere til hjælp her. Mine begreber om at være til nytte er naturligvis indskrænkede; jeg må lære nye måder at hjælpe folk på."

"Uden tvivl," sagde mr. Casaubon. "Enhver stilling har sine tilsvarende pligter. Dine som frue på Lowick håber jeg ikke vil lade nogen trang blive utilfredsstillet."

"Det er jeg også vis på," sagde Dorothea alvorligt. "Tro ikke, at jeg er bedrøvet."

"Det er godt. Men hvis du ikke er træt, vil vi gå en anden vej tilbage end den, vi kom ad."

Dorothea var aldeles ikke træt, og der blev gjort en lille omvej for at se et smukt takstræ, der var hovedprydelsen i denne del af haven. Da de nærmede sig det, sad en skikkelse, der blev fremhævet ved en mørk baggrund af eviggrønt, og tegnede det gamle træ. Mr. Brooke, der gik foran med Celia, vendte hovedet om og spurgte:

"Hvem er den unge mand, Casaubon?"

De var kommet meget nær til ham, da mr. Casaubon svarede:

"Det er en ung slægtning af mig, en fætter i andet led; en sønnesøn," tilføjede han henvendt til Dorothea, "af den dame,

hvis portræt du lagde mærke til, min tante Julia."

Den unge mand havde lagt skitsebogen til side og rejst sig op. Hans yppige, lysebrune krøller, såvel som hans ungdommelige skikkelse betegnede ham straks som Celias åbenbaring.

"Dorothea, tillad mig at forestille min fætter, mr. Ladislaw, for dig. Will, dette er miss Brooke."

Fætteren var nu så nær, at Dorothea, da han tog sin hat af, kunne se et par grå øjne, der sad noget tæt sammen, en fin uregelmæssig næse med en let bugt og tilbagestrøget hår; men der var tillige en mund og hage, som havde en mere bestemt karakter end bedstemoderens. Den unge Ladislaw fandt det ikke nødvendigt at smile, som om han var henrykt over at blive forestillet for sin tilkommende kusine, men så snarere misfornøjet ud.

"De er kunstner, ser jeg," sagde mr. Brooke, tog skitsebogen og bladede i den på sin sædvanlige uceremonielle måde.

"Nej, jeg tegner kun lidt. Der er intet i den, som er værd at se på," sagde den unge Ladislaw, idet han rødmede, måske mere af vrede end beskedenhed.

"Å, dette er da et net lille stykke. Jeg har selv engang givet mig af med at male lidt. Se her, det kalder jeg rigtig nydeligt." Hermed viste mr. Brooke de to unge piger en stor kulørt skitse, der forestillede en stenet grund med træer og et lille vand.

"Jeg kan ikke dømme om det," sagde Dorothea, ikke koldt, men med iver for at imødegå en sådan henvendelse til hende. "Du ved onkel, at jeg aldrig har kunnet se skønheden i de malerier, som du siger bliver rost så meget. Jeg antager, at der er et slægtskab imellem malerierne og naturen, som jeg er alt

for uvidende til at forstå." Dorothea så op på mr. Casaubon, der nikkede til hende, mens mr. Brooke med et ligegyldigt smil svarede:

"Hvor folk dog er forskellige! Din lærdom er ledet i en dårlig retning – de smukke kunster, det er ellers noget for unge piger; men i stedet for har du lagt dig efter at tegne planer. – Jeg håber, at De vil besøge mig, så skal jeg vise Dem, hvad jeg har udført i den retning," vedblev han, henvendt til Ladislaw, der havde været optaget af at betragte Dorothea. Ladislaw var blevet enig med sig selv om, at hun måtte være en ubehagelig pige, siden hun ville ægte Casaubon, og hvad hun sagde om sin dumhed med hensyn til malerier, ville have bekræftet denne mening, selv om han havde troet hende. Nu tog han imidlertid hendes ord for en skjult dom og var vis på, at hun fandt hans skitse afskyelig. Der var for megen ånd i hendes undskyldning; det var tydeligt, at hun lo både ad onklen og ham. Men hvilken stemme! Den lød som stemmen af en sjæl, der engang havde levet i en æolsharpe. Det måtte være en af naturens kapricer. Der kunne ikke være nogen som helst lidenskab hos en pige, der ville ægte en mand som Casaubon. Men han måtte vende sig fra hende og bukkede takkende for mr. Brookes indbydelse.

"Vi skal gennemgå mine italienske kobberstik," vedblev den godmodige mand. "Jeg har en masse af den slags ting, som jeg i mange år ikke har set på. Man ruster her i egnen. De gør det ikke, Casaubon, De holder Dem til Deres studier; men mine bedste ideer går til grunde. Unge mand, vogt Dem for magelighed! Det har været min fejl, ellers havde jeg været noget ganske andet nu."

"Det er en betimelig formaning," sagde mr. Casaubon; "men nu vil vi gå ind, for at de unge damer ikke skal blive trætte af at stå."

Da de havde vendt ham ryggen, satte den unge Ladislaw sig ned for at fortsætte sin tegning, og idet han gjorde det, kom der et så muntert udtryk i hans ansigt, at han til sidst måtte standse sit arbejde, kaste hovedet tilbage og le højt. Dels morede han sig over den modtagelse, hans egen kunstneriske produktion havde fået, dels ved tanken om sin alvorlige fætter som denne piges elsker og dels over mr. Brookes advarsel. Mr. Will Ladislaws følelse for det latterlige opklarede på en behagelig måde hans træk, det var den rene nydelse af det komiske uden blanding af spot eller selvtilfredshed.

"Hvad tager Deres nevø sig til, Casaubon?" spurgte mr. Brooke, da de gik videre.

"Min fætter i andet led mener De – ikke min nevø."

"Ja, ja, fætter. Men jeg mener, hvilken stilling har han valgt?"

"Det er desværre vanskeligt at svare på det spørgsmål. Da han forlod Rugby, ville han ikke, som jeg ønskede, studere ved et engelsk universitet, men foretrak at gå til Heidelberg. Og nu ønsker han igen at rejse udenlands, uden speciel hensigt, kun for at erhverve sig almindelig dannelse. Han vil endnu ikke bestemme sig til nogen stilling."

"Han har vel ikke andre midler, end hvad De giver ham?"

"Jeg har altid givet ham og hans venner grund til at tro, at jeg skulle sørge for, at han fik en god opdragelse og blive sat i vej. Derfor må jeg opfylde de forventninger, jeg selv har vakt," sagde mr. Casaubon, idet han fremstillede sin handlemåde, som om

det var en pligt, han opfyldte, en delikatesse, som Dorothea med beundring lagde mærke til.

"Siden han har en sådan rejselyst, bliver han måske en anden Bruce eller Mungo Park," sagde mr. Brooke. "Jeg havde selv engang tænkt på sådan noget."

"Nej, han har ingen lyst til udforskninger eller til at udvide sine geografiske kundskaber; hvis det var tilfældet, skulle det have glædet mig. Men han er så langt fra at ønske at erhverve sig nøjagtigere kundskab om jordens overflade, at han tværtimod har ytret, at han ville foretrække ikke at kende Nilens kilder, og at der burde forbeholdes den poetiske indbildningskraft nogle ubekendte regioner."

"Nå ja, det er der noget i," sagde mr. Brooke, der var noget partisk.

"Jeg frygter for, at det kun er hans sædvanlige ulyst til beskæftigelse, hvilket vil være uheldigt for ham i en hvilken som helst stilling, for så vidt han vælger nogen."

"Måske har han samvittighedsskrupler på grund af sin egen uduelighed," sagde Dorothea, der gerne ville finde en gunstig forklaring. "Retsstudiet og medicinen må være meget alvorlige beskæftigelser; for folks liv og formuer afhænger jo af dem."

"Uden tvivl; men jeg frygter for, at min unge slagtning snarere har noget imod dem på grund af det stadige arbejde, som de kræver. Jeg har foreholdt ham, at for at nå et bestemt mål kræves der tålmodighed, og jeg har vist ham mine utallige manuskripter, der repræsenterer mange års forstudier til et værk, som endnu ikke er fuldendt. Men forgæves; på sådanne forestillinger svarer han med at kalde mig selv Pegasus og enhver form af et bestemt arbejde 'seletøj'."

Celia lo. Hun blev forundret ved at finde, at mr. Casaubon kunne sige noget, der var morsomt.

"Nå, han kan måske blive en berømt digter med tiden – man kan ikke vide det," sagde mr. Brooke. "Vil De nu lade ham rejse til Italien, eller hvor han ellers ønsker at tage hen?"

"Ja, jeg har lovet at understøtte ham et år; mere forlanger han ikke. Jeg vil lade ham prøve at have sin frihed."

"Det er meget venligt af dig," sagde Dorothea, idet hun fornøjet så op på mr. Casaubon. "Det er ædelt. Folk kunne jo godt have et kald, som jo endnu ikke er blevet dem selv rigtig klart, ikke sandt? Det kan se ud, som om de var dovne og svage, mens de vokser. Vi må være tålmodige med hinanden, tænker jeg."

"Det er vel, siden du er blevet forlovet, at du mener, det er godt at være tålmodig," sagde Celia, så snart hun og Dorothea var ene, mens de tog deres overtøj af.

"Du mener altså, at jeg er meget utålmodig, Celia?"

"Ja, når folk ikke taler og handler ganske, som du vil have det." Celia var blevet mindre bange for at "tale rent ud" til Dorothea siden hendes forlovelse; hendes klogskab forekom hende at være mere beklagelsesværdig end nogensinde.

Note 1: **Stråarbejde:** Der tænkes ant. på hatte, kurve osv. af strå, som de ugifte døtre kunne bidrage til familiens indtægter ved at fremstille. *Red.anm.*

10

Den unge Ladislaw benyttede ikke mr. Brookes indbydelse, og kun seks dage efter omtalte mr. Casaubon ligesom tilfældigt, at han var rejst til fastlandet, idet han på den måde syntes at ville undgå alle spørgsmål. Will havde nemlig ikke villet tage nogen nøjere bestemmelse for målet af sin rejse end hele Europa. Der måtte efter hans formening ikke pålægges geniet lænker; på den ene side måtte det have fri tilladelse til at tage en selvbestemmelse; på den anden side måtte det tillidsfuldt vente på de budskaber fra universet, der kaldte det til dets særegne værk, idet det kun måtte være modtageligt for ethvert højere kald. Det var det, Will søgte at nå. Lad ham derfor tage afsted til fastlandet, uden at jeg vil gøre noget forsøg på at forudsige hans fremtid. Iblandt alle fejltagelser er profetier de mest vilkårlige.

Men for øjeblikket interesserer denne advarsel imod at fælde en forhastet dom mig mere for mr. Casaubons skyld end for hans yngre fætters. Hvis mr. Casaubon for Dorothea blot havde været den årsag, der antændte hendes ungdommelige illusioners fine, let opflammende materiale, følger så deraf, at han blev rigtigt bedømt af de personer, der hidtil havde sagt deres mening om ham? Jeg protesterer imod enhver fordom, der er fattet på grund af mrs. Cadwalladers foragt for en nabopræst, eller sir James' ringe mening om hans rivals ben – for mr. Brookes mislykkede forsøg på at forstå hans ideer eller Celias kritik over en midaldrende lærds personlige ydre. Lad os vende os herfra og med så meget større interesse spørge om, hvad hans egen samvittighed siger om hans handlinger og

evner; under hvilke hindringer han udfører sit daglige arbejde; hvilke skuffede håb eller større selvbedrag årene betegner i hans indre, og med hvilken ånd han kæmper imod det almindelige tryk, der engang vil blive for tungt for ham og engang vil bringe hans hjerte til at standse. Uden tvivl er hans skæbne vigtig i hans egne øjne, og mr. Casaubon var vant til at være midtpunktet i sin lille verden; hvis han derfor var tilbøjelig til at tro, at andre kun var skabt for hans skyld, til i særdeleshed at tænke på, om de kunne være til nytte for forfatteren til en "*Nøgle til alle Mytologier*" så er dette træk os ikke fremmed, og ligesom alle usle forhåbninger hos de dødelige kræver det noget af vor medlidenhed.

Ganske vist berørte dette ægteskab med miss Brooke ham nærmere end nogen af de personer, der hidtil have udtalt deres misbilligelse af det, og som sagerne nu står, føler jeg mere for mr. Casaubons erfaring med hensyn til hans held end den elskværdige sir James' skuffelse. For alt som dagen for hans bryllup nærmede sig, følte mr. Casaubon sig ikke gladere til mode; dog ville han ikke engang tilstå for sig selv, at endskønt han havde vundet en elskværdig piges hjerte, havde han ikke fundet lykken – hvilken han troede var en genstand, man kunne få ved at søge den.

Stakkels mr. Casaubon havde ment, at hans lange arbejdsomme ungkarlestand havde bevaret hans evne til at nyde glæden ren og fri, og at større veksler på hans kærlighed ufejlbarligt ville blive honoreret. Og netop nu, da alt tilsmilede ham, følte han en tomhed, som mere og mere overbeviste ham om, at han var fordømt til ensomhed, da han ikke kunne andet end ønske, at Dorothea skulle tro ham så lykkelig, som man

kunne vente at finde hendes begunstigede bejler, og med hensyn til forfatterskabet stolede han på hendes unge tillid og ærbødighed; han holdt af at vække hendes interesse ved sine fortællinger og benyttede dette tillige som et middel til at opmuntre sig selv; for til hende talte han om sit arbejde med pædagogens hele tillid og befriede sig derved for en tid fra de kolde, indbildte tilhørere, der havde befolket hans ledige timer.

Hos Dorothea, der kun havde lært verdenshistorie på den ufuldstændige måde, som unge damer i almindelighed lærer den, vakte mr. Casaubons meddelelser om hans store værk en dyb interesse. Hun blev fortrolig med oldtidens ideer og håbede, at når hun først var blevet gift, ville mr. Casaubon lære hende, hvorledes hun kunne anvende dem på sit liv og sine handlinger. For det ville være en stor fejltagelse at tro, at hun søgte at erhverve sig kundskaber for derved at komme i besiddelse af større dannelse. Al hendes tragten gik ud på at føre et ædelt og nyttigt liv, og da den tid var forbi, da syner og åbenbarelser indvirkede på menneskenes handlinger, hvorledes kunne så vejledningen søges bedre end ved kundskabens lampe? Visselig, det var kun de lærde mænd, der havde olien til den; og hvem var vel mere lærd end mr. Casaubon?

Således var Dorotheas glade forventninger uforstyrrede i disse korte uger, og om end mr. Casaubon af og til var sig en vis flovhed bevidst, hidrørte det aldrig fra nogen mangel på kærlig opofrelse fra hendes side.

Årstiden var mild nok til, at de kunne udstrække rejsen så langt som til Rom, hvilket var mr. Casaubons ønske, da han gerne ville undersøge nogle manuskripter i Vatikanet.

"Jeg må dog beklage, at din søster ikke vil ledsage os," sagde han en morgen, da han havde fået at vide, at Celia ikke ville tage med, og at Dorothea heller ikke ønskede hendes selskab. "Du vil få mange ensomme timer, Dorothea; for jeg vil blive tvunget til at benytte min tid godt under vort ophold i Rom, og jeg ville føle mig mere fri, hvis du havde selskab."

Ordene "jeg ville føle mig mere fri" skurrede i hendes øren. For første gang talte hun til mr. Casaubon, rødmende af ærgrelse:

"Du må have misforstået mig meget," sagde hun, "hvis du tror, at jeg ikke kan forstå, hvor kostbar din tid er – og hvis du mener, at jeg ikke er villig til at opgive alt, hvad der kan forhindre dig i at benytte den på bedste måde."

"Det er meget elskværdigt af dig, kære Dorothea," sagde mr. Casaubon, der slet ikke lagde mærke til, at hun var såret; "men hvis du havde en dame med dig, kunne jeg overgive jer begge til en cicerone, og således kunne vi begge benytte tiden."

"Jeg må bede dig ikke oftere tale om det," sagde Dorothea noget stolt. Men da hun straks efter frygtede for, at hun havde haft uret, vendte hun sig om til ham, lagde sin hånd på hans og tilføjede i en helt forandret tone: "vær endelig ikke bange for mig. Jeg vil have så meget at tænke på, når jeg er ene. Og Tantripp vil jo for resten tage sig af mig. Jeg kunne ikke finde mig i at have Celia med, hun ville være så utilfreds."

Det var tid til at klæde sig om. Der skulle være middagsselskab den dag, det sidste af de selskaber, der blev holde på Grange som passende forløbere for brylluppet, og Dorothea var glad ved at have en grund til straks at fjerne sig ved lyden af klokken, som om hun behøvede mere end

almindelig forberedelse dertil. Hun skammede sig over at være blevet ophidset af en grund, som hun ikke selv kunne gøre sig rede for; skønt det ikke var hendes hensigt at være usand, havde hun i sit svar dog ikke berørt, hvad der egentlig havde såret hende. Mr. Casaubons ord havde været meget fornuftige, men dog havde de bibragt hende en ubestemt øjeblikkelig følelse af, at han ville fjerne sig fra hende.

"Jeg er sikkert i en underlig egenkærlig svag sindstilstand," sagde hun til sig selv. "Hvorledes kan jeg ægte en mand, der står så højt over mig, uden at vide, at han trænger mindre til mig end jeg til ham?"

Da hun havde overbevist sig om, at mr. Casaubon havde fuldstændig ret, genvandt hun sin sindsligevægt og var et smukt billede på rolig værdighed, da hun kom ned i dagligstuen i sin stålgrå dragt – med sit mørkebrune hår, der simpelthen var skilt over panden og sat op i en knude i nakken, og uden mindste jagen efter effekt i hele sit væsen og ydre. Undertiden var der, når hun var i selskab, udbredt en fred over hende, som om hun havde været et billede af Sankta Barbara, der fra sit tårn så ud i den klare luft; men dette gjorde den energi, der var i hendes tale, så meget mærkeligere, når nogen appellerede til hende i en sag, der satte hende i bevægelse.

Hun var genstand for mange bemærkninger, da middagsselskabet var stort og noget mere blandet med hensyn til den mandlige del, end de andre selskaber havde været, som mr. Brooke havde afholdt, efter at hans niecer var kommet til at bo hos ham, og samtalerne førtes i mere eller mindre harmoniske smågrupper. Der var den nylig valgte borgmester i Middlemarch, som var en af stadens manufakturhandlere; den

filantropiske bankier, hans svoger, der gjorde sig så gældende i byen, at nogle kaldte ham en metodist, andre en hykler, efter det ordforråd, de besad, og desuden var der forskellige embedsmænd. Mrs. Cadwallader sagde, at Brooke begyndte at kæle for middlemarcherne; men at hun for sin del foretrak forpagterne ved tiendegilderne, der uden videre drak hendes skål og ikke skammede sig over deres bedstefædres møbler. For i denne del af landet, hvor reformen endnu ikke havde udviklet den politiske bevidsthed, blev der gjort stor forskel på rang og stand; og mr. Brookes blandede indbydelser tilskreves de friere ideer, han havde indsuget på sine rejser.

Så snart miss Brooke havde forladt spisestuen, blev der fundet lejlighed til at gøre nogle små afsides bemærkninger.

"En smuk pige, miss Brooke! Ved Gud, en ualmindelig smuk pige!" sagde mr. Standish, den gamle prokurator, der så længe havde stået i forbindelse med godsejerne, at han selv var kommet i besiddelse af en ejendom.

Mr. Bulstrode, bankieren, til hvem han egentlig havde henvendt sig, syntes ikke om hans profane måde at udtrykke sig på og bøjede kun hovedet. Bemærkningen blev derimod besvaret af mr. Chichely, en midaldrende ungkarl, der havde en hudfarve som et påskeæg, nogle få omhyggeligt ordnede hår og en holdning, der tydede på, at han var sig sit distingverede ydre bevidst.

"Ja; men hun hyrer ikke til de kvinder, der falder i min smag; jeg holder af, at de skal gøre sig mere umage for at behage os. Der må være lidt koketteri hos en kvinde; mændene holder af en sådan udfordring."

"Det er der noget i," sagde mr. Standish.

"Og ved Gud! således plejer de at være. Jeg tænker, der er en vis hensigt med det. Forsynet har skabt dem således, ikke sandt Bulstrode?"

"Jeg ville snarere henføre koketteriet til en anden kilde," sagde mr. Bulstrode; "nemlig til Djævelen."

"Ja der bør også være lidt af Djævelen ved kvinden," sagde mr. Chichely, hvis studier af det smukke køn syntes at have indvirket skadeligt på hans teologi. "Og jeg holder af, at de blænder ved en vis holdning og en svanehals. Imellem os sagt, da er majorens datter mere efter min smag end både miss Brooke og miss Celia. Hvis jeg tænkte på at gifte mig, ville jeg foretrække miss Vincy for nogen af dem."

"Nå, bestem Dem blot til det," sagde mr. Standish muntert; "De ser, at det er de midaldrende mænd, der går af med sejren."

Den miss Vincy, der havde den ære at være mr. Chichelys ideal, var ikke til stede, da mr. Brooke altid havde imod at gå for vidt og ikke ønskede, at hans niecer skulle træffe sammen med en manufakturhandlers datter ved andre end offentlige lejligheder.

Den kvindelige del af selskabet indbefattede ingen dame, som lady Chettam eller mrs. Cadwallader kunne have noget at indvende imod, mrs. Renfrew, oberstens enke, var ikke alene meget dannet, men også interessant på grund af en sygdom, som forvirrede alle lægerne; lady Chettam og mrs. Cadwallader talte netop om det, og den første, der tilskrev sin egen hjemmelavede bitter sit gode helbred, mente, at mrs. Renfrews sygdom var en slags vattersot, og at hun burde prøve nogle tørre, hede luftbade.

"Lad hende forsøge en vis persons flyveskrifter," sagde mrs. Cadwallader hviskende ved synet af den herre, der trådte ind. "*Han* er tør nok."

"Hvem, min kære?" sagde lady Chettam, der ikke straks forstod hende.

"Brudgommen – Casaubon. Han er blevet endnu tørrere siden forlovelsen; det er vel lidenskabens flamme, der bevirker det."

"Jeg skulle tro, at han var langt fra at have en god konstitution," sagde lady Chettam endnu sagtere, "og så hans studier – De siger jo, at de er så tørre."

"Ja, ved siden af sir James ser han ud som et dødningehoved, som der er trukket hud over i anledning af forlovelsen. Mærk mine ord: om et år vil denne pige hade ham. Hun ser nu op til ham som til et orakel, men det vil efterhånden gå over til den modsatte yderlighed. Det er alt sammen flyvegriller."

"Hvor forfærdeligt! Jeg frygter for, at hun er egensindig. Men sig mig dog den fulde sandhed; ved man noget slemt om ham?"

"Sandheden er, at han er lige så slem som en fejl medicin – den smager stygt og gør sikkert skade."

"Der kan ikke gives noget værre," sagde lady Chettam, som denne lignelse gjorde et sådant indtryk på, at hun straks syntes at forstå det uheldige ved mr. Casaubon. "James tåler imidlertid ikke, at der bliver sagt et ord om miss Brooke. Han siger, at hun er et sandt mønster for kvinder."

"Det er noget, han er så ædelmodig at tro. De kan stole på, at han synes dog bedre om Celia, og hun sætter pris på ham. Jeg håber, at De synes om min lille Celia."

"Ganske vist; hun holder meget af geranier og lader til at være mere føjelig; men hun har ikke så smuk en figur. Apropos! siden vi taler om medicin, så fortæl mig lidt om den nye unge læge, mr. Lydgate. Jeg har hørt, at han skal være overordentlig dygtig; han ser også ud til det – han har i sandhed en ædel pande."

"Han er en gentleman. Jeg hørte ham tale med Humphrey. Han taler godt."

"Ja, mr. Brooke siger, han hører til Lydgates fra Northumberland, en meget god familie. Det er mere, end man kan vente. Jeg for min del holder mere af at have en mere underordnet person til læge. Jeg forsikrer Dem, at jeg altid har været tilfreds med stakkels Hicks, der var noget råt og slagteragtigt ved ham; men han kendte min konstitution. Det var et tab for mig, at han døde så pludseligt. Se engang, hvilken livlig samtale miss Brooke lader til at føre med mr. Lydgate!"

"Hun taler om friboliger og hospitaler med ham," sagde mrs. Cadwallader, der havde en skarp hørelse. "Jeg tror, han er et slags filantrop."

"James," sagde lady Chettam, da hendes søn kom nærmere, "præsenter mr. Lydgate for mig. Jeg vil nok se, hvorledes han er."

Den nedladende, adelige enke modtog mr. Lydgate meget venligt, og da denne besad den for en læge heldige egenskab at kunne høre på hvilket som helst nonsens, der blev sagt ham, med fuldstændig tålmodighed, imens hans mørke, rolige øjne gav ham udseende af at være en opmærksom tilhører, fik lady Chettam snart nogen tillid til ham og fortalte snart mr. Brooke, at hun var meget tilfreds med hans protegé.

"Min protegé? – Hvem er det?" spurgte mr. Brooke.

"Den unge Lydgate, den nye læge. Han lader til udmærket af forstå sit kald."

"Lydgate er ikke min protegé, jeg kender kun en onkel af ham, der har skrevet mig til om ham. Jeg tror imidlertid nok, at han er udmærket – han har studeret i Paris – og har nye ideer."

"Lydgate har ganske nye ideer om ventilation, diæt og sådan noget," sagde mr. Brooke, efter at han havde fulgt lady Chettam ud og var vendt tilbage for at vise sig høflig imod en gruppe middlemarchere.

"For pokker! Det er ikke heldigt – han vil kuldkaste den gamle behandling, der har gjort engelskmændene til, hvad de er," sagde mr. Standish.

"Medicinen står på et lavt trin hos os," sagde mr. Bulstrode, der talte i en dæmpet tone og havde et noget sygeligt udseende. "Jeg for min part er glad over mr. Lydgates ankomst. Jeg håber at finde god grund til at overdrage ham bestyrelsen af det nye hospital."

"Det kan være meget godt," sagde mr. Standish, der ikke holdt af mr. Bulstrode; "når De vil lade ham eksperimentere med patienterne på Deres hospital og dræbe nogle fattige folk, så bliver det Deres sag. Men jeg vil ikke betale for at lade mig eksperimentere med."

"De ved nok, Standish, at enhver dosis, De tager, er et eksperiment," sagde mr. Brooke og nikkede til prokuratoren.

"Jeg skal ikke have noget imod en behandling, der kan kurere mig uden at gøre mig til et rent skelet," sagde mr. Vincy, en svær, rødmosset mand, der dannede en slående modsætning til mr. Bulstrode.

Mr. Lydgate var ikke i nærheden. Han havde forladt selskabet tidligt og ville have fundet det meget kedeligt, hvis han ikke var blevet præsenteret for flere fremmede, især for miss Brooke, hvis blomstrende ungdom i forening med hendes forestående giftermål med den gamle lærde og hendes interesse for samfundet, gav hende en vis pikant tiltrækningskraft.

"Hun er et godt menneske – denne smukke pige – men lidt for alvorlig," tænkte han. "Det er besværligt at tale med sådanne kvinder. De ønsker altid grunde og er dog for uvidende til at kunne forstå dem, men falder altid tilbage til deres egen moralske følelse og ordner sagerne, som de selv vil."

Øjensynligt var miss Brooke lige så lidt mr. Lydgates ideal af en kvinde som mr. Chichelys. Men Lydgates mening var mindre moden end dennes og kunne måske gøre erfaringer, der ville modificere hans mening om, hvad der var det bedste hos en kvinde.

Ingen af disse herrer genså imidlertid miss Brooke under hendes pigenavn. Ikke lang tid efter middagsselskabet var hun blevet mrs. Casaubon og befandt sig på vejen til Rom.

11

Lydgate var sig virkelig allerede bevidst, at han var fængslet af en anden kvinde, der var højst forskellig fra miss Brooke; han troede just ikke, at han var forelsket i hende; men han havde sagt om denne kvinde: "Hun er fuld af ynde, hun er elskværdig og talentfuld. Således bør en kvinde være, hun må gøre samme indtryk som en udmærket musik." Dette indtryk havde Rosamond Vincy gjort på ham, og når en mand har set den kvinde, han ville have valgt, hvis han havde haft i sinde at gifte sig, afhænger det mere af hende end af ham, hvor længe han skal forblive ungkarl. Lydgate mente, at han ikke ville gifte sig i de første år, førend han selv havde banet sig en god, jævn sti, fjernt fra den brede slagne landevej. Han var ung, fattig og ærgerrig og var kommet til Middlemarch bestemt på at udrette mange ting, der ikke ligefrem var skikkede til at skaffe ham en formue eller blot sikre ham et godt udkomme. Når en mand under sådanne omstændigheder tager sig en hustru, må der være tale om andet, end at hun skulle være en prydelse for hans hus, hvor høj pris han end kan sætte på dette, og Lydgate var tilbøjelig til at betragte det som det første af hustruens hverv. Efter den eneste samtale, han havde haft med miss Brooke, var det netop det, han mente, hun ikke kunne blive trods hendes uomtvistelige skønhed. Hun så ikke verden fra det rette kvindelige standpunkt. En sådan dames selskab var omtrent lige så trættende som at gå fra et arbejde til et andet, i stedet for at hvile i et paradis, hvor en sød latter lød som fuglesang, og blå øjne dannede himlen.

For øjeblikket var der rigtignok intet, som kunne synes mindre vigtigt for Lydgate end den retning, miss Brookes sind tog, eller for hende de egenskaber, der fandtes hos den kvinde, som havde tiltrukket sig hans opmærksomhed. Men enhver, der skarpt iagttager de skjulte tråde i det menneskelige liv, vil kunne se en hemmelig forberedelse til den indflydelse, det ene liv kan få på det andet.

Rosamond Vincy forstod med megen smag at vælge sin dragt, hun havde en nymfeagtig figur og besad den blonde skønhed, der giver et så frit valg med hensyn til farverne. Men dette var kun en del af hendes tillokkelser. Hun var anerkendt for at have været blomsten i mrs. Lemons skole, den fornemste skole i grevskabet, hvor lærdommen indbefattede alt, hvad der kunne fordres hos en dannet dame – selv sådanne småting som at stige ud og ind af en vogn. Mrs. Lemon havde selv altid fremstillet miss Vincy som et eksempel for de andre elever: ingen af dem, sagde hun, overgik den unge dame i kundskaber og passende opførsel, mens hendes musikalske færdighed var ganske overordentlig. Vi kan ikke gøre for, hvorledes folk taler om os, og hvis mrs. Lemon havde påtaget sig at beskrive Julie eller Imogen, ville disse heltinder ikke have forekommet os poetiske. Det første syn af Rosamond ville have været nok hos de fleste dommere til at adsprede enhver fordom, som mrs. Lemons ros kunne have fremkaldt.

Lydgate kunne ikke opholde sig længe i Middlemarch uden at gøre bekendtskab med familien Vincy; for skønt mr. Peacock, hvis praksis han havde betalt noget for at overtage, ikke havde været deres læge, havde han dog mange patienter imellem deres slægtninge og bekendte. Og hvem var der af betydning i

Middlemarch, som ikke stod i forbindelse med eller i det mindste kendte Vincys. Det var et solidt, gammelt hus, der naturligvis i flere slægtled havde indgået forbindelser med mere eller mindre gentile naboer. Mr. Vincys søster havde gjort et rigt parti, idet hun ægtede mr. Bulstrode, om hvem man mente, at han, da han ikke var født der i byen og var af aldeles ubekendt herkomst, havde gjort vel i at forbinde sig med en virkelig Middlemarch-familie; på den anden side var mr. Vincy gået lidt under sin stand, idet han havde ægtet en gæstgivers datter. Men her var også en opmuntrende udsigt til penge, da mrs. Vincys søster havde været den gamle rige mr. Featherstones anden hustru, og da hun var død barnløs for flere år siden, kunne hendes nevøer og niecer have et vist krav på enkemandens kærlighed. Og det traf sig, at mr. Bulstrode og mr. Featherstone, to af mr. Peacocks vigtigste patienter, af forskellige grunde gunstigt havde modtaget hans efterfølger, som havde vakt en del opmærksomhed og strid i byen. Mr. Wrench, familien Vincys læge, fik meget tidligt grund til at fatte ringe tanker om Lydgate, og der var ingen rygter om ham, som ikke blev fortalt hos Vincys, hvor der hyppigt kom gæster. Mr. Vincy holdt mere af en almindelig god forståelse end af at tage parti for nogen; men han behøvede ikke at forhaste sig med at gøre nye bekendtskaber. Rosamond ønskede i sit stille sind, at hendes fader ville indbyde mr. Lydgate. Hun var træt af de ansigter og skikkelser, hun altid havde været vant til at se – de forskellige uregelmæssige profiler og almindelige fraser, der udmærkede de unge mænd i Middlemarch, som hun havde kendt fra deres drengetid. Men hun ville ikke omtale sit ønske til faderen, og han for sin del havde ingen hast med det. En

mand, der står i begreb med at blive borgmester, må efterhånden udvide sine middagsselskaber, men for øjeblikket var der gæster nok ved hans velbesatte bord.

Dette bord blev ofte stående med levningerne af familien morgenbord, længe efter at mr. Vincy var gået med sin næstældste søn til pakhuset, og miss Morgan havde begyndt på morgentimerne med de yngre døtre i skoleværelset. Det ventede på familiens efternøler, der aldrig kunne stå op, når der blev kaldt på ham. Dette var også tilfældet en morgen i den oktobermåned, hvori vi netop har set mr. Casaubon besøge Grange, og skønt ilden i kaminen havde ophedet værelset alt for meget, var Rosamond dog af en eller anden grund blevet siddende længere end sædvanlig ved sit broderi, idet hun nu og da lagde arbejdet på sit knæ og betragtede det med en træt mine. Hendes moder, der var kommet ind fra køkkenet, sad på den anden side af det lille sybord med et roligt og tilfreds udtryk og stoppede tavst på nogle kniplinger, indtil hun, da uret faldt til slag, så op og ringede på klokken.

"Bank på mr. Freds dør igen, Pritchard, og sig ham, at klokken er halv elleve."

Dette blev sagt med den samme glade godmodighed, der altid fandtes i mrs. Vincys ansigt, som i femogfyrre år hverken havde fået rynker eller skarpe træk, og idet hun slog kappebåndene til side og lod sytøjet synke ned i skødet, imens hun beundrende så på sin datter.

"Moder," sagde Rosamond, "når Fred kommer ned, ville jeg ønske, at du ikke ville give ham stegte sild; jeg kan ikke udholde lugten af dem på denne tid af dagen."

"Kære barn, du er så hård imod dine brødre! Det er det eneste, jeg har at udsætte på dig. Du er ellers så mild og venlig, men imod dem er du noget sær."

"Brødre er så ubehagelige."

"Å, du må indrømme unge mænd lidt friheder. Man må blot være glad, når de har gode hjerter. En kvinde må vænne sig til at være overbærende, det vil du nok lære, når du engang bliver gift."

"Men jeg vil ikke ægte nogen, der ligner Fred."

"Du må ikke nedsætte din egen broder, kære barn! Der er få unge mænd, som der kan siges mindre imod, endskønt han ikke kunne tage sin eksamen – jeg kan rigtignok ikke sige af hvilken grund; for han er da opvakt nok. Og du ved selv, at han blev optaget i det bedste selskab ved kollegiet. Så kræsen, som du er, undrer det mig, at du ikke er glad ved at have en sådan gentlemanmæssig ung mand til broder. Du finder altid fejl hos Bob, fordi han ikke er Fred."

"Net, moder, kun fordi han er Bob."

"Nå, min kære, du finder ikke en eneste af Middlemarchs unge mænd, som der ikke er noget at udsætte på."

"Men –" her kom der et smil på Rosamonds ansigt, som pludselig åbenbarede to smilehuller. Selv var hun ikke tilfreds med disse og smilede derfor kun lidt, når hun var ude. "Men jeg vil ikke ægte nogen ung mand fra Middlemarch."

"Det lader til det, mit barn; for du har jo allerede givet den bedste slump af dem kurven."

"Undskyld moder – jeg ville ønske, du ville lade være at sige den bedste 'slump' af dem."

"Hvad skal jeg da sige?"

"Jeg mener moder, at det lyder så simpelt, det er nok at sige, de bedste af dem."

"Å, det lyder så almindeligt. Hvis jeg havde haft tid til at tænke mig om, ville jeg have sagt 'de mest overlegne unge mænd'. Men du med din opdragelse må jo vide bedst besked!"

"Hvad må Rosy vide bedst besked med, moder?" spurgte mr. Fred, der ubemærket var kommet ind ad den åbne dør, mens damerne sad bøjede over deres arbejde, og nu stod med ryggen mod ilden og varmede sålerne på sine morgensko.

"Om det er rigtigt at sige overlegne unge mænd," sagde mrs. Vincy og ringede på klokken.

"Å, det er et udtryk, der nu så ofte bliver misbrugt, at der ikke er noget rart ved at blive kaldt overlegen. Men der har vi kaffen. Har du ikke ellers noget til min morgenmad, Pritchard?" sagde Fred til tjeneren, der bragte kaffe og ristet brød, mens han gik rundt om bordet og betragtede skinken, oksestegen og de andre kolde retter med en tavs misfornøjelse, som han dog var for høflig til at udtale.

"Vil De have æg, sir?"

"Æg, nej! Bring mig et stykke grilleret kød."

"Fred," sagde Rosamond, da tjeneren havde forladt værelset, "når du endelig skal have varm frokost, ville jeg ønske, at du kunne komme tidligere ned. Du kan stå op klokken seks, når du skal på jagt; jeg kan derfor ikke forstå, hvorfor det falder dig så vanskeligt at komme op de andre morgener."

"Det kommer af din mangel på begreber, Rosy. Jeg kan stå op og gå på jagt, fordi jeg holder af det."

"Hvad ville du synes om mig, hvis jeg kom ned to timer efter de andre og forlangte grilleret kød?"

"Jeg ville synes, at du var en flot ung dame," sagde Fred, idet han med den største sindsro spiste sit ristede brød.

"Jeg kan ikke indse, hvorfor brødre skal have lov til at være så ubehagelige."

"Jeg er ikke ubehagelig; det er kun dig, der finder det. Ubehagelig er et ord, der beskriver dine følelser og ikke mine handlinger."

"Jeg synes, at det beskriver lugten af grilleret kød."

"Aldeles ikke. Det beskriver en fornemmelse i din lille næse, der står i forbindelse med visse forfinede ideer, som du har fået i mrs. Lemons skole. Se på moder; hun har aldrig noget at udsætte på andet, end hvad hun selv gør. Sådan skal en behagelig kvinde være efter min mening."

"Gud velsigne jer begge, kære børn! Lad nu blot være at skændes," sagde mrs. Vincy med moderlig hjertelighed. "Kom nu, Fred og fortæl os lidt om den nye doktor. Hvorledes er din onkel fornøjet med ham?"

"Meget godt, tror jeg nok. Han stiller Lydgate alle mulige spørgsmål og skruer så ansigtet op, imens han hører på svarene, som om de pinte ham. Det er hans maner. Der kommer det grillerede kød!"

"Men hvorledes kom du til at blive så længe ude, min ven? Du sagde kun, at du ville besøge din onkel?"

"Å, jeg spiste til middag hos Plymdale. Vi spillede whist. Lydgate var der også."

"Nå, hvad synes du så om ham. Han er vist en sand gentleman. Man siger, at han er af god familie."

"Ja," sagde Fred. "Der var en Lydgate på kollegiet, som ødede en masse penge. Jeg har opdaget, at det var en fætter til ham.

Men rige mænd kan have meget fattige djævle til fætre."

"Det gør da altid en forskel at være af god familie," sagde Rosamond i en afgørende tone, der viste, at hun havde tænkt over denne sag. Rosamond følte, at hun ville have været lykkeligere, hvis hun ikke havde været datter af en manufakturhandler i Middlemarch. Hun kunne ikke tåle at blive mindet om, at hendes bedstefader havde været gæstgiver. Og vist var det, at når man erindrede denne kendsgerning og så på mr. Vincy, kunne man let finde at hun lignede en smuk, godmodig værtinde, der var vant til herrernes lunefulde befalinger.

"Jeg synes det var underligt, at hans fornavn var Tertius," sagde den tilfredse matrone, "men det er naturligvis et familienavn. Fortæl os nu engang, hvad slags mand han er."

"Å, han er høj, mørk, klog – taler godt; men jeg tror nok, at han er lidt stikken."

"Mary Garth beundrede ham formodentlig," sagde Rosamond med et betydningsfuldt sideblik.

"Det ved jeg virkelig ikke," sagde Fred noget kort, idet han forlod bordet, tog en roman, som han havde haft ned med sig og kastede sig i en lænestol. "Hvis du er skinsyg på hende, skulle du oftere tage til Stone Court og fordunkle hende."

"Jeg ville ønske, at du ikke ville være så simpel, Fred. Hvis du er færdig, er du nok så god at ringe."

"Der er dog noget sandt i, hvad din broder siger, Rosamond," begyndte mrs. Vincy, da tjeneren havde taget af bordet. "Det er skade, at du ikke har lyst til oftere at se til din onkel, der er så stolt af dig, og som ville have taget dig i huset til sig. Der er ingen, der kan vide, hvad han kunne have gjort både for dig og

Fred. Gud ved, at jeg holder af at have jer hjemme hos mig; men jeg kan undvære mine børn, når det er til deres bedste. Og nu er det rimeligt, at din onkel vil gøre noget for Mary Garth."

"Mary Garth kan finde sig i at være på Stone Court, fordi hun holder mere af det end af at være lærerinde," sagde Rosamond, idet hun lagde sit arbejde sammen. "Jeg vil hellere undvære en arv end fortjene den ved at måtte høre på onkels hoste og tale med hans grimme slægtninge."

"Han kan ikke have langt tilbage; jeg vil ikke ønske ham døden, men med hans astma og indvortes svaghed lider han så meget, at vi må håbe, der er et bedre liv i vente for ham. Og selv om jeg ikke nærer uvilje mod Mary Garth, må man dog tænke på hvad der er ret og rimeligt. Mr. Featherstones første hustru bragte ham ingen penge, således som min søster gjorde. Hendes niecer og nevøer kunne derfor ikke have så stort krav som min søsters. Og jeg må tilstå, at jeg finder, at Mary Garth er en meget tarvelig pige – mere skikket til at være lærerinde."

"Det vil ikke alle være enige med dig i, moder," sagde Fred, der syntes at kunne læse og høre efter på engang.

"Nå, min ven," sagde mrs. Vincy med forsigtighed, "det er jo en anden sag, hvis han efterlader hende en formue – en mand må tage sig af sin hustrus slægtninge, og Garths har det meget småt. Men jeg vil overlade dig til dine studier, min kære; jeg skal ud og gøre nogle indkøb."

"Freds studier er ikke så meget dybe," sagde Rosamond, idet hun rejste sig tilligemed moderen, "han læser kun en roman."

"Ja, ja, han tager nok senere fat på latinen," sagde mrs. Vincy og lod kærtegnende hånden glide over sønnens hoved. "Der er sørget for, at der er varmt i rygeværelset. Du ved jo, hvad der er

din faders ønske, kære Fred, og jeg fortæller ham altid, at du vil være god og tage tilbage til kollegiet igen for at tage din eksamen."

Fred trak moderens hånd ned til sine læber, men sagde intet.

"Du vil vel sagtens ikke ride ud i dag?" sagde Rosamond, der endnu tøvede i værelset, efter at moderen havde forladt det.

"Nej; hvorfor?"

"Fader siger, at jeg nu må få lov til at benytte den kastanjebrune hest."

"Du kan tage med mig i morgen, men husk på, at jeg rider til Stone Court."

"Jeg langes så meget efter rideturen, at det er mig lige meget, hvor vi tager hen." Rosamond ønskede virkelig at ride til Stone Court frem for alle andre steder.

"Hør, Rosy," sagde Fred, da hun var ved at forlade stuen, "hvis du vil spille, lad mig så indøve nogle sange med dig."

"Bed mig ikke om det i dag."

"Hvorfor ikke i dag?"

"Jeg ville virkelig ønske, at du ville holde op med at spille fløjte. En herre ser så dum ud, når han behandler det instrument. Og du spiller så falsk."

"Når der igen bliver gjort kur til dig, miss Rosamond, skal jeg nok fortælle din tilbeder, hvor føjelig du er."

"Hvorledes kan du vente, at jeg skal tjene dig i at høre på dit fløjtespil, når jeg aldrig kan håbe, at du vil tjene mig i at holde op med det?"

"Og hvorledes kan du så vente, at jeg skal tage dig med ud at ride?"

Dette spørgsmål førte til en forsoning; for Rosamond havde stor lyst til den påtænkte ridetur.

Således blev Fred tilfredsstillet med næsten en times øvelse på "*Ar hyd y nos*", "*Ye banks and braes*", og andre yndlingsarier, der stod i hans "*Vejledning til Fløjtespil*", en noget astmatisk præstation, som han satte megen stolthed i.

12

Rideturen til Stone Court, som Fred og Rosamond foretog den næste morgen, førte dem igennem et smukt landskab med enge og græsgange, hvor hækkene endnu havde lov til at vokse i hele deres buskede skønhed og indbyde fuglene med deres koralrøde frugter. Landevejene, ja selv bivejene var i fortræffelig stand; for Lowick var ikke, som vi har set, et sogn, hvor der fandtes smudsige gyder og fattige forpagtere; og det var i dette sogn Fred og Rosamond befandt sig efter en halv mils ridt. En fjerdingvej til ville bringe dem til Stone Court, og da de havde tilbagelagt halvdelen af den, kom huset allerede til syne. Det så ud, som om det havde været bestemt til at blive en herregård, men var blevet standset i fin vækst ved en uventet fremspiren af avlsbygninger, så at det kom til at ligne en velhavende landmands bolig. Det så ikke desto mindre venligt og indbydende ud i afstand med sin lange række kornstakke på den venstre side af huset, der dannede et sidestykke til de smukke valnøddetræer på den højre.

Snart blev det muligt at skelne noget, der lignede en gig på den runde plads foran havedøren.

"Uh, ha," sagde Rosamond, "jeg vil da ikke håbe, der er nogle af onkels skrækkelige slægtninge på besøg."

"Jo, det er der rigtignok. Det er mrs. Waules gig – den sidste gule gig, tror jeg der eksisterer. Når jeg ser mrs. Waule i den, kan jeg forstå, hvorfor gult kan være blevet brugt til sorg. Den gig forekommer mig mere trist end en ligvogn. Men mrs. Waule bærer jo rigtignok også bestandig sort flor. Hvorledes kan det være, Rosy? Hendes venner kan da ikke altid dø."

"Det ved jeg ikke. Og hun er hverken hellig eller fattig," tilføjede hun efter et øjebliks betænkning.

"Nej, for pokker! De er skam rige nok, disse Waules eller Featherstones; jeg mener for folk som dem, der ikke holder af at give pengene ud. Og dog hænger de over onkel som gribbe og er bange for, at en skilling skal gå tabt for deres familie. Men jeg tror, at han hader dem alle."

Den mrs. Waule, der var så langt fra at være beundringsværdig i disse fjerne slægtninges øjne, havde tilfældigvis den selvsamme morgen sagt, (ikke med en trodsig mine, men i en sagte, tilsløret neutral tone) at hun ikke "brød sig om deres gode mening." Hun sad, som hun bemærkede, ved sin egen broders arne og havde været Jane Featherstone i femogtyve år, før hun var blevet Jane Waule, hvilket berettigede hende til at tale, når hendes broders navn var blevet benyttet af dem, der ingen ret havde til det.

"Hvad sigter du til?" spurgte mr. Featherstone, der holdt sin stok imellem knæene og satte sin paryk til rette, mens han tilkastede hende et kort, skarpt blik, der syntes at virke tilbage på ham som et koldt lufttræk og fik ham til at hoste.

Mrs. Waule måtte opsætte svaret, indtil han var blevet rolig igen, efter at Mary Garth havde forsynet ham med frisk sirup, og han var begyndt at gnide guldknappen på sin stok, mens han bittert stirrede ind i ilden. Det var en klar ild; men den frembragte ingen forandring i den kolde, violette farve i mrs. Waules ansigt, der var lige så neutralt som hendes stemme, da hendes øjne lignede et par små revner og hendes læber næppe bevægede sig, når hun talte.

"Lægerne kan ikke kurere din hoste, broder. Den ligner ganske min; for jeg er din søster både med hensyn til konstitution og alt andet. Men, som jeg sagde, det er skade, at mr. Vincys familie ikke kan opføre sig bedre."

"Bah! Det sagde du slet ikke. Du sagde, at der var nogen, som havde benyttet mit navn."

"Og det er ikke mere, end hvad der kan bevises, hvis det er sandt, hvad alle og enhver siger. Min broder Solomon har fortalt mig, at der i Middlemarch tales meget om, hvor flygtig den unge Vincy er, og at han har spillet billard, lige siden han kom hjem."

"Nonsens! Hvad kan et spil billard gøre? Det er et godt spil for en gentleman, og den unge Vincy er ingen klodrian. Hvis din søn John begyndte at spille billard, ville han gøre sig til nar."

"Din nevø John har aldrig lagt sig efter billard eller noget andet spil, broder, og er langt fra at tabe hundreder af pund som den unge Vincy, og hvilke, efter hvad man fortæller, må søges andre steder end i faderens lomme. Man siger, at han har tabt mange penge i de sidste år, endskønt man ikke skulle tro det, når man ser det hus, de fører. Og jeg har hørt mr. Bulstrode ivre imod mrs. Vincy for den måde, hun fordærver sine børn på."

"Hvad kommer Bulstrode mig ved? Jeg har ingen forretninger med ham."

"Men mrs. Bulstrode er mr. Vincys egen søster, og man siger, at mr. Vincy for størstedelen driver sin handel med bankens penge; du må selv indrømme, broder, at det er meget upassende for en kone, der er over fyrre år, at gå med røde flagrende kappebånd og le ad alt på hendes lette måde. Men at

forkæle sine børn er et og skaffe penge til at betale deres gæld med er noget andet. Man taler derfor åbenlyst om, at den unge Vincy har hævet penge på sine forventninger – jeg siger ikke hvilke forventninger. Miss Garth hører mig og må gerne fortælle det videre. Jeg ved, at de unge hænger sammen."

"Nej tak, mrs. Waule," sagde Mary Garth. "Jeg holder alt for lidt af at høre skandaløse rygter, til at jeg skulle ønske at gentage dem."

Mr. Featherstone gned knappen på sin stok og gjorde et kort krampagtigt forsøg på at le. Så fortsatte han, idet han vedblev at se på ilden:

"Og hvem tør påstå, at Fred Vincy ikke har gode udsigter? Det ville ikke være så underligt for sådan en smuk, kæk fyr." Der opstod en lille pause, før mrs. Waule svarede, og da hun endelig gjorde det, var hendes stemme halvt kvalt af tårer, skønt hendes ansigt endnu var tørt.

"Enten det er tilfældet eller ej, broder, er det naturligvis smerteligt for mig og min broder Solomon at høre dit navn blive benyttet af folk, der ikke har en dråbe af Featherstonesk blod i deres årer, og som gør sikker regning på, at ejendommen skal tilhøre dem. Og jeg er dog din egen søster og Solomon din egen broder! Så hvis det sker, ved jeg ikke, hvorfor den Almægtige har skabt familiebånd!" Her flød mrs. Waules tårer virkelig, men med mådehold.

"Kom ud med sproget, Jane!" sagde mr. Featherstone og så på hende. "Du vil påstå, at Fred Vincy har fået en eller anden til at låne sig penge på det håb, han har om en arv efter mig, ikke sandt?"

"Det har jeg aldrig sagt, broder." (Mrs. Waules stemme var igen blevet tør og fast.) "Det var min broder, der i aftes fortalte mig det, da han kom fra torvet for at give mig råd om den gamle hvede, eftersom han hjælper mig lidt, da jeg er enke og min søn John kun treogtyve år, skønt han er dygtig og påpasselig. Og han havde det fra en pålidelig kilde, ja ikke fra én; men fra mange."

"Dum snak! Jeg tror ikke et ord af det. Det er en sammenlavet historie. Gå hen til vinduet, Mary, jeg syntes, at jeg hørte hestetrampen. Se, om det er doktoren, der kommer."

"Den er ikke lavet af mig, broder, og heller ikke af Solomon, der, hvordan han end ellers er – og jeg nægter ikke, at han har sine egenheder – har gjort sit testamente og delt sin formue lige imellem de slægtninge, han er venner med, endskønt jeg for min part nok synes, at der kunne tages lidt mere hensyn til nogle end til andre. Men Solomon gør ingen hemmelighed af, hvad han har i sinde at gøre."

"Desto større nar er han!" sagde mr. Featherstone med nogen vanskelighed, da han fik et stærkt hosteanfald, der gjorde det nødvendigt, at Mary Garth måtte komme hen til ham, så at hun ikke fik at se, hvis heste det var, der straks efter trampede på gruset foran døren.

Inden mr. Featherstones hoste var stillet, trådte Rosamond ind, bærende sin ridedragt med megen ynde over armen. Hun hilste ceremonielt på mrs. Waule, der sagde stift: "Hvorledes befinder De Dem, miss?" smilede og nikkede tavst til Mary, og blev stående, til hosten ophørte, og tillod hendes onkel at lægge mærke til hende.

"Se, se, miss," sagde han til sidst, "du ser frisk og blomstrende ud. Hvor er Fred?"

"Han sørger for hestene; men han kommer straks."

"Sæt dig ned, sæt dig ned. Mrs. Waule, du gjorde bedst i at gå."

Selv de naboer, der kaldte Peter Featherstone en gammel ræv, havde aldrig beskyldt ham for påtaget høflighed, og hans søster var vant til den fuldstændige mangel på ceremoniel, han betragtede sin opfattelse af slægtskabet med. Hun var desuden selv af den tanke, at nære slægtninge ikke behøvede at vise sig behagelige mod hinanden. Hun rejste sig derfor langsomt, uden noget tegn på fortrydelse og sagde med sin sædvanlige monotone stemme: "Broder, jeg håber, at den nye doktor vil være i stand til at gøre noget for dig. Solomon siger, der går stort ry af hans dygtighed. Jeg ønsker oprigtigt, at du må komme dig, og du ved, at der er ingen, som er mere villig til at pleje dig end din egen søster og dine egne niecer, når du kun vil sige et ord. Der er Rebecca, Joanna og Elizabeth, ved du nok."

"Ja, ja, jeg husker dem nok. – Du vil få at se, at jeg har husket dem alle – de er alle tre mørke og grimme. De kunne trænge til nogle penge, hvad? Der har aldrig været nogen skønhed i vor familie; men Featherstones har altid haft nogle penge og Waules med. Waule var en holden mand. Ja, ja, penge er et godt æg, og hvis du har nogle at efterlade dig, så læg dem i en varm rede. Farvel, frue."

Her trak Featherstone i begge sider af sin paryk, som om han var døv for videre tiltale, og hans søster forlod ham, grundende over hans orakelmæssige tiltale. Trods hendes skinsyge på Vincys og Mary Garth nærede hun dog en hemmelig

overbevisning om, at han ville efterlade størstedelen af sin formue til sine kødelige slægtninge – hvorfor havde ellers den Almægtige ladet begge hans hustruer dø barnløse, efter at han havde tjent så stor en formue? – og hvorfor var der en sognekirke i Lowick, hvor Waules og Powderells alle havde siddet i samme stol i mange generationer og Featherstones i stolen ved siden af, hvis alle og enhver søndagen efter hendes broder Peters død skulle erfare, at formuen var gået tabt for familien? Et så urimeligt resultat var ikke let tænkeligt. Men der sker mange ting, som vi ikke kan tænke os.

Da Fred kom ind, så den gamle mand på ham med en særegen blinken, som denne ofte havde haft grund til at udtyde som stolthed over sit tilfredsstillende ydre.

"I to damer kan gå bort," sagde mr. Featherstone. "Jeg vil tale med Fred."

"Kom ind i mit værelse, Rosamond, du bryder dig vel ikke om kulden det øjeblik," sagde Mary. De to unge piger havde kendt hinanden fra børn og havde gået i skole sammen (Mary for halv betaling), så at de havde mange fælles erindringer og holdt af at tale ene sammen. Det var til dels for denne *tête-à-tête*, at Rosamond tog til Stone Court.

Gamle Featherstone ville ikke begynde samtalen, førend døren var blevet lukket. Han vedblev at se på Fred med den samme blinken og med en af sine sædvanlige grimasser, der bestod i, at han skiftevis skruede munden sammen og udvidede den; og da han talte, var det i en dæmpet tone uden spor af fornærmelse. Han var ikke en mand, der kunne føle stærk harme over forseelser, om de endog var begået imod ham selv.

Det var naturligt, at andre gerne ville vinde en fordel over ham; men han var dem blot lidt for snu til det.

"Så du har lånt penge, sir, til ti pct., som du har fået ved at optage pant i min ejendom, når jeg er død og borte. Du har måske ansat mit liv til at kunne vare et år endnu. Men jeg kan forandre mit testamente inden den tid."

Fred rødmede. Han havde ikke lånt penge på den måde af gode grunde; men han var sig bevidst, at han med tillid (måske større, end han kunne huske) havde talt om sin udsigt til at få Featherstones gods som et fremtidigt middel til at betale den gæld, han for øjeblikket havde.

"Jeg ved ikke, hvad De hentyder til, sir. Jeg har aldrig lånt penge på en så usikker grund. Vil De være så god at forklare Dem."

"Nej, sir, det er dig, der må forklare dig. Jeg kan forandre mit testamente, kan jeg fortælle dig. Jeg er ved min sunde fornuft og kan huske enhver tåbes navn lige så godt, som jeg kunne for tyve år siden. For pokker! jeg er under firsindstyve år. Du må modsige den historie, det kan jeg fortælle dig."

"Jeg *har* modsagt den, sir," svarede Fred med et anstrøg af utålmodighed, idet han glemte, at hans onkel ikke bogstaveligt skelnede imellem at modsige og modbevise, skønt ingen var fjernere fra at sammenblande de to ideer end gamle Featherstone, der ofte undrede sig over, at så mange tosser tog hans forsikringer for beviser. "Men jeg modsiger den igen. Historien er en tåbelig løgn."

"Nonsens! Du må bringe beviser. Det kommer fra en autoritet."

"Nævn denne autoritet, og lad ham nævne den mand, jeg skulle have lånt pengene af, så kan jeg modbevise historien."

"Det er en meget god autoritet, mener jeg – en mand, der ved god besked om hvad der foregår i Middlemarch, nemlig din egen prægtige, religiøse, barmhjertige onkel. Hvad siger du til det!" Her fik mr. Featherstone sin besynderlige indvortes rysten, der skulle betyde munterhed.

"Mr. Bulstrode?"

"Hvem ellers?"

"Så stammer den fra en af hans sædvanlige prædikener til mig. Siges der, at han har nævnet den mand, der lånte mig pengene?"

"Hvis der er en sådan mand, kan du stole på, at Bulstrode kender ham. Men sæt, at du kun har *forsøgt* at låne pengene, uden at få dem – så ville Bulstrode også vide det. Du skal bringe mig en skrivelse fra Bulstrode, hvori han siger, at han ikke tror, at du nogensinde har lovet at betale din gæld ved at hæve penge i min ejendom."

Mr. Featherstone havde hele sit forråd af grimasser nødig for at vise sin tavse triumf.

Fred følte sig i en ubehagelig situation.

"Det må være Deres spøg, sir. Mr. Bulstrode tror ligesom andre mænd mange ting, der ikke er sande, og har en fordom imod mig. Jeg kunne let få ham til at skrive, at han ingen beviser har for det rygte, De taler om; men jeg kan ikke godt bede ham om at skrive, hvad han tror eller ikke tror om mig." Fred standsede et øjeblik og tilføjede derpå som en appel til onklens forfængelighed: "Det er ikke noget, en gentleman godt kan bede om."

Men han blev skuffet med hensyn til resultatet.

"Jeg ved, hvad du mener. Du vil hellere fornærme mig end Bulstrode. Og hvad er han? – han har ingen ejendom heromkring, som jeg nogensinde hørt tale om. Det er en spekulerende fyr, der kan være ruineret den første dag Djævelen lader være at hjælpe ham. Men du holder mere af Bulstrode end af Featherstone og hans ejendom."

"Om forladelse sir," sagde Fred, idet han rejste sig og stod med ryggen til ilden, mens han slog på sine støvler med ridepisken. "Jeg holder hverken af Bulstrode eller spekulationer." Han talte i en meget gnaven tone, da han følte, at han var gjort mat.

"Du kan jo hjælpe dig uden mig, det er jo tydeligt nok," sagde gamle Featherstone, der følte en hemmelig utilfredshed ved tanken om, at Fred ville vise sig uafhængig. "Du trænger hverken til et stykke land, som kan gøre dig til squire i stedet for til præst, eller til en midlertidig understøttelse på et hundrede pund. Mig kan det være det samme. Jeg kan gøre fem kodiciler, om jeg vil. Mig er det det samme."

Fred rødmede igen. Featherstone havde sjældent foræret ham penge, og i dette øjeblik forekom det ham næsten hårdere at give afkald på den umiddelbare udsigt til banknoterne end den mere fjerne udsigt til ejendommen.

"Jeg er ikke utaknemmelig, sir. Det har aldrig været min mening at vise ringeagt, for de venlige hensigter, De muligvis kunne have med mig. Tværtimod."

"Vel, så bevis det. Du bringer mig et brev fra Bulstrode, hvori han siger, at han ikke tror, du har lovet at betale din gæld ved at hæve penge i min ejendom, og hvis du er kommet i en eller

anden forlegenhed, skal jeg se, om jeg ikke kan hjælpe dig til at komme ud af den. Nå, lad det så være en aftale. Giv mig din arm, så vil jeg prøve på at gå lidt rundt i stuen."

Trods sin ærgrelse kunne Fred dog med sit gode hjerte ikke lade være at føle medlidenhed med den gamle mand, som ingen elskede eller ærede, og som med sine vattersottige ben så endnu mere ynkelig ud, når han forsøgte på at gå. Idet han gav ham armen, tænkte han på, at han nødig selv ville være sådan en gammel svagelig fyr, og han blev godmodigt stående, først ved vinduet for at høre de sædvanlige bemærkninger om fjerkræet og vejrhanen og derpå foran den lille bogreol, hvis hovedprydelser var Josephus, Culpepper, Klopstocks "*Messias*" og flere bind af "*Gentleman's Magazine*".

"Læs mig navnene på bøgerne; du er jo en studeret mand."

Fred sagde ham titlerne.

"Hvad vil Missy med flere bøger? Hvorfor bringer du hende bøger?"

"De morer hende, sir. Hun holder meget af at læse."

"Lidt for meget," sagde mr. Featherstone i en dadlende tone. "Hun læste, når hun sad hos mig. Men det satte jeg en pind for. Hun har aviserne, som hun skal læse højt, det er nok for en dag, skulle jeg mene. Jeg kan ikke udstå at se hende sidde med en bog. Du sørger for ikke at bringe hende flere boger, hører du!"

"Ja sir, jeg hører det." Fred havde før fået denne befaling og havde hemmeligt været den ulydig. Han havde i sinde også at være det denne gang.

Rosamond og Mary havde talt hurtigere end deres mandlige venner. De tænkte ikke på at sidde, men stod ved toiletbordet nær ved vinduet, mens Rosamond tog sin hat af, ordnede sit

slør og rettede lidt på sit hår – et hår, der var blondt som et barns, hverken hørfarvet eller gult. Mary Garth så endnu jævnere ud end ellers ved at stå imellem to nymfer – den ene i spejlet og den anden udenfor, der så på hinanden med himmelske blå øjne, der var dybe nok til at udtrykke de mest ophøjede tanker, som en opfindsom beskuer kunne lægge i dem, men også dybe nok til at skjule ejerindens tanker, hvis disse skulle være mindre ophøjede. Kun få børn i Middlemarch så blonde ud ved siden af Rosamond, og den slanke skikkelse blev endnu mere fremhævet af ridedragten. De fleste folk i Middlemarch anså miss Vincy for den bedste pige i verden, og nogle kaldte hende en engel. Mary Garth derimod så ud som en almindelig synder; hun var brunette; hendes mørke krøllede hår var kort og stridt, af vækst var hun lille, og det ville ikke være sandt at erklære som en tilfredsstillende modsætning, at hun besad alle dyder. De grimme har deres fristelser og laster såvel som de smukke, og i en alder af toogtyve år havde Mary sandelig ikke opnået at være i besiddelse af den sunde fornuft og de gode principper, der i almindelighed anbefales mindre heldigt stillede piger, som om de kunne fås i færdiglavede portioner med en så stor tilsætning af resignation, som der behøvedes. Hendes skarpsindighed havde et anstrøg af satirisk bitterhed, der stadig blev fornyet og aldrig ganske holdt tilbage uden ved en stærk følelse af taknemmelighed imod dem, der i stedet for at fortælle hende, at hun burde være tilfreds, gjorde noget, for at hun skulle blive det. Hendes grimhed var af den gode menneskelige art, som i almindelighed findes under alle breddegrader. Rembrandt ville med fornøjelse have malet hende og fået hendes brede træk til at fremtræde på lærredet

med et udtryk af intelligent ærlighed. For ærlighed og sandhed var Marys hoveddyder, hun forsøgte hverken at skabe illusioner eller indlulle sig selv i dem, og når hun var i godt humør, havde hun lune nok til at le ad sig selv. Da hun tilfældigvis fik øje på sig og Rosamond i spejlet, sagde hun leende:

"Hvilken brun plet jeg er ved siden af dig, Rosy! Du er ikke nogen klædelig ledsager."

"Nej! Ingen tænker på dit ydre, du er så fornuftig og nyttig, Mary. Skønhed har egentlig så lidt at sige," sagde Rosamond, idet hun vendte hovedet om til Mary, men dog først kastede endnu et sideblik ind i spejlet.

"Du mener *min* skønhed," sagde Mary noget ironisk.

Rosamond tænkte: "Stakkels Mary, hun optager de venligste ord ilde." Højt sagde hun: "Hvad har du taget dig til i den sidste tid?"

"Jeg? Å, jeg har passet huset – hældt mikstur i skeen – og lært at få en dårlig mening om alle."

"Det er et usselt liv for dig."

"Nej," sagde Mary kort med et lille kast med hovedet. "Jeg synes, at mit liv er behageligere end jeres miss Morgans."

"Ja; men miss Morgan er så uinteressant og ikke ung længere."

"Hun er interessant for sig selv, formoder jeg; og jeg er aldeles ikke vis på, at alt bliver lettere, når man bliver ældre."

"Nej," sagde Rosamond eftertænksomt; "det må være hårdt for sådanne folk, der intet har. Religionen må være deres støtte. Men," tilføjede hun med et smil, "det er noget ganske andet med dig, Mary. Du kan vente at få et ægteskabstilbud."

"Er der nogen, som har fortalt dig, at han vil fri til mig?"

"Nej, det er der ikke. Men jeg tror nok, at der er en herre, som let kunne blive forelsket i dig, da han næsten ser dig hver dag."

En uvilkårlig forandring viste sig i Marys ansigt, der navnlig blev foranlediget ved hendes beslutning om ikke at lade sig mærke med noget.

"Får det altid folk til at blive forelskede?" spurgte hun i en skødesløs tone; "det forekommer mig, at det lige så ofte måtte bringe dem til afsky hinanden."

"Ikke når de er interessante og behagelige. Jeg hører, at mr. Lydgate er begge dele."

"Nå, mr. Lydgate!" sagde Mary med et umiskendeligt udtryk af ligegyldighed. "Du vil gerne vide noget om ham," tilføjede hun, da hun ikke havde lyst til at gå ind på Rosamonds indirekte måde at tale på.

"Kun, hvorledes du synes om ham."

"Der er ikke tale om at synes om ham for øjeblikket. Jeg må altid først opmuntres ved lidt venlighed; det er mig umuligt at synes om folk, der taler til mig uden tilsyneladende at se mig."

"Er han så stolt?" spurgte Rosamond med stor tilfredsstillelse. "Du ved vel, at han er af god familie?"

"Nej, han angav ikke det som grunden. Hvorledes kan man beskrive en mand? Jeg kan kun give dig en fortegnelse: svære øjenbryn, mørke øjne, en lige næse, tykt mørkt hår, store, kraftige hvide hænder – og – lad mig se – et udmærket fint, hvidt lommetørklæde. Men du vil selv få ham at se. Du ved jo, at det er på denne tid, han aflægger sine besøg."

Rosamond rødmede lidt, men sagde eftertænksomt: "Jeg holder nok af et stolt væsen. Jeg kan ikke udstå en støjende ung mand."

"Jeg har ikke sagt, at mr. Lydgate er stolt men: *il y en a pour tous les goûts* [Note 2)], som lille mamselle plejede at sige, og hvis nogen pige kan vælge den indbildskhed, hun holder af, tror jeg, det er dig, Rosy."

"Stolthed er ikke indbildskhed; jeg kalder Fred indbildsk."

"Jeg ville ønske, det var det værste, der blev sagt om ham. Han kunne være mere forsigtig. Mrs. Waule har fortalt onkel, at fred er meget flygtig." Mary talte efter en ungdommelig indflydelse, der fik overhånd over hendes forsigtighed. Hun følte en ubestemt uro ved ordet "flygtig", som hun håbede, Rosamond på en eller anden måde kunne forjage. Men hun afholdt sig med vilje fra at omtale mrs. Waules mere specielle beskyldning.

"Fred er skrækkelig!" sagde Rosamond. Hun ville ikke have tilladt sig at bruge et så upassende ord til andre end Mary.

"Hvad mener du med det?"

"Han er så doven og gør fader så vred, fordi han siger, at han ikke vil tage sin eksamen."

"Deri tror jeg, at Fred har aldeles ret."

"Hvorledes kan du sige, at han har ret, Mary? Jeg troede, du havde mere agtelse for religionen."

"Han er ikke skikket til at blive præst."

"Men han burde været skikket til det."

"Nå ja, så er han ikke, hvad han burde være. Jeg kender mange andre, der er i samme tilfælde."

"Men dem synes ingen om. Jeg ville ikke holde af at ægte en præst; men der må jo være præster."

"Deraf følger ikke, at Fred må blive det."

"Men husk på, hvor meget fader har anvendt på hans opdragelse! Og sæt nu, at han ikke arvede nogen formue?"

"Det kan jeg meget let sætte," sagde Mary tørt.

"Så undrer det mig, at du kan forsvare Fred," sagde Rosamond, bestemt på at holde fast ved sin mening.

"Jeg forsvarer ham ikke," sagde Mary leende; "men jeg ville gøre mit for at fri ethvert sogn fra at få ham til præst."

"Men hvis han blev præst, måtte han naturligvis forandre sig."

"Ja han ville blive en stor hykler, og det er han ikke endnu."

"Det kan ikke nytte at sige noget til dig, Mary. Du tager altid Freds parti."

"Hvorfor skulle jeg ikke tage hans parti," sagde Mary opirret. "Han plejer at tage mit. Han er det eneste menneske, der gør sig lidt ulejlighed for min skyld."

"Du gør mig ganske urolig, Mary," sagde Rosamond med alvorlig mildhed, "jeg ville ikke for alt i verden fortælle moder det."

"Hvad ville du ikke fortælle hende?" spurgte Mary heftigt.

"Bliv endelig ikke vred, Mary," sagde Rosamond i samme milde tone.

"Hvis din moder er bange for, at Fred skal frie til mig, så sig hende, at jeg ikke ville ægte ham, selv om hen bad mig om det. Men det gør han ikke, det er jeg vis på. Han har aldrig hentydet til sådan noget."

"Mary, du er altid så heftig."

"Og du er altid så opirrende."

"Jeg? Hvad kan du bebrejde mig?"

"Dadelfri folk er altid de mest opirrende. Nu ringede onkel – vi må vist gå ned."

"Jeg havde ikke i sinde at yppe trætte," sagde Rosamond, idet hun tog hatten på.

"Trætte? Nonsens; vi har ingen trætte haft. Når man ikke undertiden skændtes lidt, hvad kunne det så nytte at være venner?"

"Må jeg fortælle igen, hvad du har sagt?"

"Ganske som du vil. Jeg siger aldrig andet, end hvad jeg tør stå ved. Men lad os nu gå ned."

Mr. Lydgate kom noget sent den dag; men gæsterne blev dog længe nok til at se ham; da mr. Featherstone bad Rosamond om at synge for sig, og hun var selv så venlig at foreslå en anden af hans yndlingssange – "*Flow on, thou shining river*" – efter at hun havde sunget "*Home sweet home*" (som hun afskyede).

Mr. Featherstone applauderede endnu den sidste sang og forsikrede Missy om, at hendes stemme var så klar som en solsorts, da mr. Lydgates hest passerede forbi vinduet.

Hans forventning om et sædvanligt kedeligt besøg hos en gammel patient – der næppe kunne tro, at medicinen ikke kunne bringe ham på benene, når lægerne kun var kloge nok – i forening med hans almindelige mistro til Middlemarchs tillokkelse dannede en meget effektfuld baggrund for synet af Rosamond, som gamle Featherstone med megen bram forestillede som sin niece, mens han endnu aldrig havde gjort sig den ulejlighed at omtale Mary i den egenskab. Intet undgik Lydgate i Rosamonds yndefulde opførsel; hvorledes hun ved en rolig alvor overvandt den forlegenhed, den gamle mands mangel på smag ellers ville have fremkaldt, idet hun ikke viste

sine smilehuller ved den urette lejlighed, men senere lod dem komme til syne, da hun talte til Mary, til hvem hun henvendte sig med så megen godmodig interesse, at Lydgate, efter hurtigt at have betragtet Mary mere nøje end tidligere, så en tilbedelsesværdig venlighed i Rosamonds øjne, hvorimod Mary af en eller anden grund så utilfreds ud.

"Miss Rosy har sunget for mig – det har De vel intet imod, doktor?" sagde mr. Featherstone. "Jeg holder mere af det end af Deres medicin."

"Det har fået mig til at glemme tiden," sagde Rosamond, idet hun rejste sig for at tage sin hat, som hun havde lagt fra sig, før hun sang, for at hendes skønne hoved kunne vise sig i hele sin fuldkommenhed.

"Fred, vi må virkelig tage afsted."

"Meget vel." Han havde sine egne grunde til ikke at være i det bedste humør og ønskede at slippe derfra.

"Miss Vincy er altså musikalsk?" sagde Lydgate, idet han fulgte hende med øjnene. (Enhver bevægelse hos Rosamond var beregnet, da hun var sig bevidst, at hun blev iagttaget. Hun var af naturen skuespillerinde, og hun spillede endog sin egen karakter så godt, at hun ikke vidste, om det også rigtig var hendes egen.)

"Ja, hun er den, der spiller og synger bedst i Middlemarch," sagde mr. Featherstone. "Ikke sandt, Fred? Tal dog for din søster."

"Jeg er bange for, at mit vidnesbyrd ikke kan komme i betragtning, sir."

"Middlemarch står ikke højt i musikalsk henseende, onkel," sagde Rosamond, idet hun gik hen for at tage sin pisk, der lå

lidt fra hende.

Lydgate kom hende hurtigt i forkøbet. Han nåede pisken før hun og vendte sig om for at række hende den. Hun takkede og så på ham; han så naturligvis på hende, og deres øjne mødtes på denne særegne måde, der synes ligesom et guddommelige glimt at sprede tågen. Jeg tror, at Lydgate blev lidt blegere end sædvanlig; men Rosamond rødmede dybt og følte en vis forundring. Derefter var hun virkelig ængstelig for at komme afsted og vidste ikke, hvad onklen sagde til hende, da hun tog afsked med ham.

Dog, dette resultat, som hun antog for et gensidigt indtryk og kaldte at blive forelsket, var netop, hvad hun i forvejen havde haft i sinde at fremkalde. Lige siden den nye læges ankomst til Middlemarch, havde hun udmalet sig en fremtid, hvortil en scene som denne var den nødvendige begyndelse. Fremmede, enten de kommer som skibbrudne, klyngende sig til en planke eller passende eskorteret med vadsække, have altid udøvet en stor tiltrækningskraft over det kvindelige sind, imod hvilke de indfødtes fortjenester forgæves har søgt at gøre sig gældende. Og en fremmed var ligefrem nødvendig for Rosamonds roman, der altid havde drejet sig om en elsker og brudgom, der ikke var en middlemarcher, og som var af bedre familie end hun selv. Nu, da hun og den fremmede havde mødt hinanden, havde virkeligheden fremkaldt større sindsbevægelse end forventningen, og Rosamond kunne ikke tvivle om, at hun havde nået den store epoke i sit liv. Hun antog de symptomer, hun følte, som tegn på sin opvågnende kærlighed, og hun mente, det var endnu mere naturligt, at mr. Lydgate måtte være blevet forelsket ved det første syn af hende. Sådanne ting sker

så ofte på baller, hvorfor da ikke meget snarere ved dagens fulde lys, når hudfarven ses langt tydeligere? Rosamond var, endskønt hun ikke var ældre end Mary, vant til, at herrerne blev forelskede i hende, men hidtil var hun altid selv forblevet ligegyldig både for de friske ynglinge og falmede ungkarle. Men her kom mr. Lydgate pludselig og svarede ganske til hendes ideal med sin distingverede mine og sine gode familieforbindelser, tillige var han en mand med talent, som det ville være behageligt at gøre til sin slave; kort sagt han var en mand, der havde bragt en ny og levende interesse ind i hendes liv, der var bedre end de indbildte billeder, hun plejede at stille som modsætninger til virkeligheden.

Således var både broderen og søsteren optaget af deres egne tanker på hjemvejen og tilbøjelige til at være tavse. Rosamond, hvis grundvold til hendes luftkastel besad den sædvanlige luftige lethed, havde en meget detaljeret og realistisk indbildningskraft, når først grunden var lagt, og inden de havde redet en fjerdingvej, var hun allerede dybt inde i sit ægteskabelige livs glæder, idet hun allerede havde udset sig et hus i Middlemarch og bestemt, hvilke besøg hun ville aflægge hos sin mands højbårne slægtninge, hvis fine væsen hun ville tilegne sig med samme lethed, som hun havde tilegnet sig sin nuværende dannelse. Der var ikke tale om noget pengespørgsmål i hendes fremtidssyner, hun brød sig kun om bekvemmelighed, men ikke om de penge, der skulle betale den.

Freds sind var derimod optaget af en ængstelse, som selv han med sin håbefulde natur ikke kunne undertrykke. Han så ingen udvej til at opfylde Featherstones dumme forlangende uden ubehagelige følger. Hans fader var allerede misfornøjet med

ham og ville blive det endnu mere, når han blev skyld i, at kulden imellem hans egen familie og Bulstrodes blev forøget. Dernæst hadede han tanken om at skulle tale til sin onkel Bulstrode om denne sag, fordi han måske, efter at have drukket en del vin, havde sagt mange tåbelige ting om Featherstones ejendom, der var blevet forstørrede af rygtet. Fred følte, at han spillede en ynkelig rolle ved først at prale af, hvad han kunne vente af en underlig gammel gnier som Featherstone, og derpå bede om beviser efter hans kommando. Men han havde jo virkelig forventninger, som han nødigt ville opgive, og desuden havde han nylig gjort en gæld, der pinte ham i høj grad, og som Featherstone næsten havde forpligtet sig til at betale. Hele sagen var så usselt ringe; hans gæld var lille, selv hans forventninger var alt andet end storartede. Fred kendte mænd, der ville skamme sig over en så ringe knibe. Sådanne betragtninger frembringer let en misantropisk bitterhed. At være søn af en manufakturhandler i Middlemarch uden fremtidsudsigter – sandelig, livet er ikke meget værd, når en kæk ung mand, der har smag for det bedste af alt, ikke har andet i vente.

Det faldt ikke Fred ind, at gamle Featherstone selv havde fundet på at blande Bulstrodes navn ind i denne sag; men dette kunne heller ikke have frembragt nogen forandring i hans stilling. Han så tydeligt nok, at den gamle mand ønskede at benytte sin magt til at plage ham lidt og måske også for at få den tilfredsstillelse at bringe ham i uvenskab med Bulstrode. Fred troede, at han kendte sin onkel Featherstone til bunds, endskønt det var noget, han var alt for ung og uerfaren til.

Hans hovedtvivl bestod i, om han skulle fortælle sin fader det hele eller se at hjælpe sig ud af kniben, uden at faderen fik noget at vide om det. Det var rimeligt, at mrs. Waule havde talt om ham, og hvis Mary Garth havde gentaget mrs. Waules ord til Rosamond, ville de sikkert blive bragte til hans fader, der igen ville udspørge ham. Han sagde derfor til Rosamond, da de sagtnede deres ridt:

"Rosy! Fortalte Mary dig, at mrs. Waule havde sagt noget om mig?"

"Ja, det gjorde hun rigtignok."

"Hvilket?"

"At du var meget flygtig."

"Var det det hele?"

"Jeg skulle mene, at det var nok, Fred."

"Er du vis på, at hun ikke sagde mere?"

"Mary talte ikke om andet. Men Fred, jeg synes virkelig, at du burde skamme dig."

"Å, lad mig blot være fri for dine meninger. Hvad sagde Mary til det?"

"Det er jeg ikke forpligtet til at fortælle dig. Du bryder dig så meget om, hvad Mary siger, og bider mig så kort over."

"Naturligvis bryder jeg mig om, hvad Mary siger. Hun er den bedste pige, jeg kender."

"Jeg havde aldrig troet, at det var en pige, man kunne blive forelsket i."

"Hvorledes kan du vide, hvem mændene bliver forelsket i? Det forstår damer sig ikke på."

"Lad mig i det mindste råde *dig*, Fred, til ikke at blive forelsket i hende; for hun siger, at hun ikke vil ægte dig, selv om

du frier til hende."

"Hun kunne have ventet med at svare, til jeg havde spurgt hende."

"Jeg vidste, at det ville ærgre dig, Fred."

"Aldeles ikke. Hun ville ikke have sagt det, hvis du ikke havde drillet hende."

Førend de nåede hjem, havde Fred besluttet, at han ville fortælle hele sagen så simpelt som muligt til sin fader, der måske ville påtage sig det ubehagelige hverv at tale til Bulstrode.

Note 2: **Il y en a pour tous les goûts:** ~ Der er noget for enhver smag. *Red.anm.*

Anden bog

Gammel og ung

13

Som følge af hvad han havde hørt af Fred, besluttede mr. Vincy at tale med mr. Bulstrode i hans private værelse i banken klokken halv to, da han på den tid plejede at være fri for andre besøg. Men da var der kommet en gæst klokken ét, og mr. Bulstrode havde så meget at sige ham, at der kun var ringe udsigt til, at deres samtale skulle være endt på en halv time, især da bankieren var meget vidtløftig i sin tale og brugte betydelig tid til korte, udtryksfulde pauser. Han var en mand med en bleg, lys hudfarve, tyndt gråsprængt, brunt hår, lysegrå øjne og en stor pande. Folk, der selv talte højt, kaldte hans dæmpede tone en hvisken og syntes, den tydede på, at der var noget skjult i hans karakter, endskønt man skulle tro, at en højrøstet mand lige så godt kunne have lyst til at gå skjult til værks med alt andet end med sin stemme, med mindre det kan bevises, at den hellige skrift har lagt oprigtighedens organ i lungerne. Mr. Bulstrode plejede også at indtage en hensynsfuld, bøjet og opmærksom stilling, når der blev talt til ham, hvilket fik dem, der mente, at de var værd at høre på, til at tro, at han lagde stor vægt på deres ord, men i høj grad generede andre, der ikke havde så høje tanker om sig selv. For hans nuværende gæst Lydgate var det en ligegyldig sag; han dannede sig kun en ugunstig mening om bankierens konstitution og sluttede sig til, at han måtte føre et stærkt indre liv og kun havde ringe glæde af de synlige ting.

"Jeg vil være Dem meget forbunden, hvis De af og til vil se ind til mig her, mr. Lydgate," bemærkede bankieren efter en kort pause.

"Hvis jeg, som jeg håber, har ret til i Dem at finde en værdifuld medhjælper i bestyrelsen af hospitalet, vil der blive mange spørgsmål, som vi må diskutere sammen. Med hensyn til det nye hospital, der snart er færdigt, skal jeg tænke over, hvad De har sagt om fordelen ved specielt at bestemme det for febersygdomme. Det bliver mig, der kommer til at afgøre sagen; for skønt mr. Medlicote har givet grunden og materialet til bygningen, har han dog ikke lyst til personligt at tage sig af sagen."

"Ja," sagde Lydgate, "et godt feberhospital i forening med det gamle sygehus ville kunne føre til oprettelsen af en medicinsk skole her, hvorved vi snart kunne få de nye reformer indført; der kunne ikke tænkes noget bedre, end om der blev oprettet sådanne skoler rundt om i landet. En købstadsmand, der har sans for det fælles vel, burde altid gøre sit til at forhindre, at alt, hvad der er lidt hævet over det almindelige, søger til London."

Et af Lydgates fortrin var en stemme, der sædvanligvis var dyb og klangfuld, men i det rette øjeblik kunne blive dæmpet og blid. Der var over hans hele væsen udbredt en vis kæk forventning om held, en tillid til egne evner, der blev styrket ved hans foragt for alle usle hindringer, som han endnu ikke kendte af erfaring. Men hvad der gav denne stolthed sit præg af elskværdighed, var det udtryk af god vilje, der lå i hans ansigt. Mr. Bulstrode syntes måske netop så godt om ham på grund af den forskel, der var i deres væsen og holdning, og han var virkelig ligesom Rosamond tilfreds med, at han var en fremmed i Middlemarch. Man kan begynde så meget med et nyt menneske! – endda begynde selv at blive bedre.

"Jeg skal skaffe Dem lejlighed til at give beviser på Deres iver ved at betro Dem overopsynet med det nye hospital. Med hensyn til det gamle har vi jo allerede vundet hovedpunktet – jeg mener valget af Dem. Og nu håber jeg, at De ikke vil gyse tilbage for at opvække skinsyge og mishag hos Deres kollegaer ved at fremstille Dem som reformator."

"Jeg vil ikke rose mig af min tapperhed," sagde Lydgate smilende; "men jeg må tilstå, at jeg venter mig fornøjelse af en sådan kamp, og jeg ville kun dårligt elske mit kald, hvis jeg ikke troede, at der deri, så vel som i alt andet, burde indføres nyere og bedre metoder."

"Lægekunsten står kun lavt her i Middlemarch," sagde bankieren; "men jeg håber, at det skal blive bedre. Ligeledes håber jeg, mr. Lydgate, at De vil være af samme mening som jeg med hensyn til en forholdsregel, der vel ikke ligefrem angår Dem, men hvorved Deres sympati dog kan være mig til hjælp. De vil vel erkende, at Deres patienter også har åndelige interesser."

"Ganske vist. Men disse ord kan indeholde en forskellig mening for de forskellige sind."

"Netop. Og med hensyn til sådanne genstande kan urigtige lærdomme være lige så skæbnesvangre som ingen lærdomme. Det ligger mig derfor meget på hjerte at få det gejstlige tilsyn med det gamle hospital omordnet. Bygningen ligger i mr. Farebrothers sogn. De kender vel mr. Farebrother?"

"Jeg har set ham. Han gav mig sin stemme, og jeg skylder ham et besøg til tak for det. Han lader til at være et muntert lille menneske og jeg har hørt, at han er naturforsker."

"Mr. Farebrother, kære sir, er en mand, som det er mig smerteligt at tale om. Jeg tror ikke, at der er nogen præst i dette land, som har større talenter." Mr. Bulstrode standsede et øjeblik og så meget alvorlig ud.

"Jeg har endnu ikke gjort bekendtskab med store talenter i Middlemarch," sagde Lydgate ligefremt.

"Hvad jeg ønsker," vedblev mr. Bulstrode med samme alvor, "er, at der skal blive ansat en kapellan ved hospitalet – nemlig mr. Tyke – og at der ikke skal blive tilkaldt anden åndelig hjælp."

"Som læge kan jeg ikke have nogen mening om dette, før jeg kender mr. Tyke, og selv da måtte jeg vide, i hvilke tilfælde han skulle anvendes." Lydgate smilede; men han var bestemt på at være forsigtig.

"De kan naturligvis ikke for øjeblikket indse, hvor vigtig denne sag er. Men" – her begyndte mr. Bulstrode at tale med mere eftertryk – "hvad jeg stoler på, er, at De vil virke i forening med mig og ikke lade Dem påvirke af mine modstandere."

"Jeg vil håbe, at jeg kan holde mig udenfor alle gejstlige stridigheder," sagde Lydgate. "Mit hverv er at virke efter bedste evne i mit eget kald."

"Mit ansvar er større, mr. Lydgate. For mig er det et vigtigt og helligt spørgsmål, hvormed jeg nok tør sige, at mine modstandere kun søger at tilfredsstille en verdslig oppositionsånd. Men jeg vil derfor heller ikke vige en hårsbred fra min overbevisning. Jeg har opofret mig for denne forbedring af hospitalet; men jeg vil ærligt tilstå Dem, mr. Lydgate, at jeg ingen interesse ville have for det, hvis jeg troede, at der kun var tale om at helbrede legemets sygdomme. Jeg har en anden grund til min handlemåde og vil ikke skjule den."

Idet han sagde det sidste ord, var mr. Bulstrodes stemme blevet til en høj og bevæget hvisken.

"Deri afviger vi rigtignok fra hinanden," sagde Lydgate. Men han blev ikke bedrøvet, da døren i det samme blev åbnet og mr. Vincy meldt. Denne blomstrende, gemytlige person havde fået større interesse for ham, siden han havde set Rosamond. Ikke fordi han også havde udmalet sig en fremtid, hvori deres skæbne var forenet, men fordi en mand altid med fornøjelse husker en smuk pige og er villig til at komme, hvor han kan få hende at se igen. Førend han tog afsked, havde mr. Vincy givet ham den indbydelse, han så længe havde holdt tilbage; for Rosamond havde ved frokostbordet talt om, at hendes onkel Featherstone lod til at synes særdeles godt om den nye doktor.

Da mr. Bulstrode var blevet ene med sin svoger, skænkede han sig et glas vand og åbnede en æske med smørrebrød.

"Jeg kan jo ikke overtale Dem til at antage mit system, Vincy?"

"Nej, nej," svarede mr. Vincy, "man trænger til kraftig føde, det er min mening. Imidlertid," vedblev han, "er jeg kommet herop for at tale med Dem om en lille affære, der angår Fred."

"Det er en sag, som De og jeg rimeligvis vil være af lige så forskellige meninger om som om diæten, Vincy."

"Det vil jeg ikke håbe denne gang." (Mr. Vincy var fast besluttet på at være godmodig.) "Det drejer sig om et indfald af gamle Featherstone. En eller anden må have lavet en historie sammen for at indtage den gamle imod Fred. Han holder meget af Fred og har egentlig så godt som sagt ham, at han vil efterlade ham sin ejendom, og det er det, andre er skinsyge over."

"Vincy, jeg må gentage, at De får intet medhold af mig med hensyn til den fremgangsmåde, De har fulgt med Deres ældste søn. Det var af ren verdslig forfængelighed, at De bestemte ham for kirken; med en familie på tre sønner og fire døtre burde De ikke have anvendt så kostbar en opdragelse på ham, der ikke har ført til andet end til at give ham ødsle, dovne vaner. Nu ser De følgerne."

At udpege andres fejl var en pligt, mr. Bulstrode sjældent veg tilbage for; men det var ikke altid, at mr. Vincy fandt sig i det med så stor tålmodighed som ved denne lejlighed.

"Det kan jo ikke nytte at tale om det nu, Bulstrode. Jeg kunne ikke forudse alle tilfældigheder i handelen; der gaves ikke dengang nogen bedre forretning i Middlemarch end vor, desuden var knægten opvakt. Min stakkels broder var præst og havde allerede fået et godt kald, da en heftig feber rev ham bort, ellers ville han nu have været diakon. Desuden må man jo stole på Forsynet; jeg synes, det er en faders pligt at give sine sønner en god opdragelse."

"Jeg taler som Deres bedste den, Vincy, når jeg siger Dem, at, hvad De der ytrede, kun var et sandt væv af verdslighed og tåbelighed."

"Meget vel," sagde mr. Vincy, der var nær ved at glemme sine gode beslutninger, "jeg har aldrig givet mig ud for at være andet end verdslig; og hvad der er mere, jeg tror, at andre er det samme. De leder vist heller ikke Deres forretninger efter andre end verdslige principper. Den eneste forskel er, at den ene er lidt ærligere end den anden."

"Den slags disputter fører ikke til noget, Vincy," sagde mr. Bulstrode, der, efter at have fortæret sit smørrebrød, havde

kastet sig tilbage i stolen og holdt hånden for øjnene, som om han var træt. "De havde en forretning at tale om."

"Ja, ja. Det hele er, at en eller anden har fortalt gamle Featherstone, at De skulle have sagt, at Fred skulle have forsøgt på at låne penge på den arv, han havde i vente. Det har De naturligvis aldrig gjort. Men den gamle påstår, at Fred skal bringe ham et bevis fra Dem, blot et par ord, hvori De siger, at De ikke tror, at han har lånt eller forsøgt at låne penge på en så tåbelig måde. Jeg antager ikke, at De kan have noget imod det."

"Om forladelse, jeg har meget imod det. Jeg er aldeles ikke vis på, at Deres søn ikke i letsindighed eller af uvidenhed – jeg vil ikke bruge nogen strengere benævnelse – har forsøgt at skaffe sig penge på den omtalte måde."

"Men Fred har givet mig sit æresord på, at han ikke har gjort det, og han er ingen løgner. Og jeg troede – men jeg må have taget fejl – at religionen ikke ville forhindre en mand i at tro det bedste om et ungt menneske, når han ikke havde grund til det modsatte."

"Jeg er aldeles ikke vis på, om jeg ville gøre Deres søn noget godt ved at fremme hans udsigter til engang at komme i besiddelse af Featherstones ejendom. Jeg kan ikke betragte rigdom som en velsignelse for dem, der kun benytter den til at skaffe sig denne verdens goder. De holder ikke af at høre det, Vincy; men ved denne lejlighed føler jeg mig forpligtet til at sige Dem, at jeg aldeles ikke ser nogen grund til at begunstige en sådan anvendelse af ejendommen; for den ville hverken tjene til Deres søns evige velfærd eller Guds ære."

"Hvis De vil forhindre alle andre end helgener i at have penge," udbryd mr. Vincy, "må De selv opgive nogle af Deres

fordelagtige spekulationer. Det kan gerne være, at det er til Guds ære; men det er ikke til ære for Middlemarchs handel, at Plymdales hus, som De har part i, bruger disse grønne og blå farver, der gør silken skør. Jeg kunne bringe en net historie ud af det, hvis jeg ville."

Mr. Bulstrode betænkte sig lidt, førend han svarede. "Det gør mig meget ondt at høre Dem tale således, Vincy. Jeg kan ikke vente, at De skal kunne forstå grundene til mine handlinger – det er ikke let at bane principperne vej i denne verdens labyrint – og endnu mindre at angive denne vej for ligegyldige og spottende mennesker. De må huske på, at jeg har været meget overbærende imod Dem som min hustrus broder, og at det kun lidt sømmer sig for Dem at klage over, at jeg har afholdt mig fra at yde Deres familie materiel hjælp. Jeg vil kun minde Dem om, at det ikke er ved Deres egen forsigtighed eller klogskab, at De har været i stand til at vedligeholde Deres handel."

"Det kan gerne være; men De har dog endnu ikke tabt noget ved den," sagde mr. Vincy, der nu var fuldstændig ophidset. "Og da De ægtede Harriet, kan jeg ikke indse andet, end at De måtte vente, at vore familier måtte stå last og brast med hinanden. Hvis De har skiftet sind og ønsker, at det skal gå tilbage for min familie, gør De bedst i at sige det rent ud, så ved jeg, hvad jeg har at rette mig efter."

"De taler meget ufornuftigt. Vil det gå tilbage for Dem, fordi Deres søn ikke får dette bevis?"

"Hvad enten det gør det eller ej, finder jeg ikke Deres handlemåde særlig net. De kan lige så godt bagtale Fred lige ud, det bliver omtrent det samme som at undslå Dem for at sige, at

De ikke har givet anledning til bagtalelsen. Det er noget, der ikke kan ske mellem mænd af ære."

"Vincy, det vil gøre både mig og Harriet ondt, hvis De endelig vil bryde med mig."

"Jeg ønsker ikke at bryde med Dem. Det er i min – og måske også i Deres interesse, at vi skal være venner. Jeg bærer ikke nag til Dem og tænker ikke værre om Dem end om andre. En mand, der sulter sig halvt ihjel og holder lange familiebønner, *må* tro på sin religion, hvordan den så er. De holder af at være herre, det kan ikke nægtes, og De må være blandt de første i Himlen, ellers vil De ikke synes om det. Men De er min søsters mand, og vi bør holde sammen, og kender jeg Harriet ret, vil hun anse det for Deres fejl, om vi bryder med hinanden, fordi De har gjort en myg til en elefant og nægtet at give Fred denne lille håndsrækning. Og jeg kan ikke sige, at jeg vil finde mig roligt i det. Jeg synes ikke, at det er net af Dem."

Mr. Vincy rejste sig op og knappede sin overfrakke, mens han så stift på sin svoger, som om han ventede et afgørende svar.

Det var ikke første gang, at mr. Bulstrode var begyndt med at formane hr. Vincy og var endt med at få et meget utilfredsstillende billede af sig selv, og havde han spurgt sin erfaring til råds, kunne han måske have sagt sig selv, at det ville gå således. Men det var ikke let for ham at undertrykke sin tilbøjelighed til at komme med formaninger.

Det lå ikke i mr. Bulstrodes natur straks at give efter på grund af ubehagelige vink. Førend han forandrede sin handlemåde, måtte han forme sine motiver og bringe dem i overensstemmelse med sit sædvanlige standpunkt. Han sagde derfor til sidst:

"Jeg skal tænke lidt over det, Vincy, og tale med Harriet om sagen. Muligvis sender jeg Dem et brev."

"Meget vel, men sørg for, at det bliver så snart som muligt. Jeg vil håbe, at det hele skal være i orden, før jeg ser Dem i morgen."

14

Mr. Bulstrodes rådslagning med Harriet syntes at have ført til det resultat, som mr. Vincy ønskede; for tidligt den næste morgen kom der et brev, som Fred kunne bringe mr. Featherstone, da det indeholdt det forlangte vidnesbyrd.

Den gamle herre var blevet i sengen på grund af det kolde vejr, og da Mary Garth ikke var i dagligstuen, gik Fred straks op til sovekammeret og gav brevet til sin onkel, der sad oprejst, støttet ved puder, og ikke var mindre i stand end ellers til at nyde bevidstheden om sin visdom i at mistro og bedrage menneskeslægten. Han satte brillerne på for at læse brevet, mens han gjorde en hånlig grimasse.

"'Under disse omstændigheder vil jeg ikke afslå at anføre min overbevisning' – bah! hvilke fine ord han bruger! – 'at Deres søn ikke har fået pengeforskud på nogen arv, der er lovet ham af mr. Featherstone' – Lovet? Hvem siger, at jeg nogensinde har lovet dig noget? Jeg lover intet – jeg kan gøre så mange kodiciler, som jeg vil – 'og i betragtning af en sådan fremgangsmådes natur er det urimeligt at antage, at en ung mand med forstand og karakter skulle forsøge på det' – ah, men den herre siger ikke, at du er en ung mand med forstand og karakter; læg mærke til det, sir! – 'hvad det angår, at jeg selv skulle have givet anledning til, at et sådant rygte er blevet udspredt, da kan jeg på det bestemteste erklære, at jeg aldrig har ytret noget ord om, at Deres søn skulle have optaget penge i en ejendom, der kunne tilfalde ham ved mr. Featherstones dødelige afgang' – bevares vel! tilfælde – dødelig afgang – det er rigtigt prokuratorsprog. – Han kunne ikke tale finere, om det

var ham selv, der ville låne. Nå," her så mr. Featherstone over sine briller på Fred, imens han gav ham brevet tilbage med en foragtelig bevægelse, "du mener vel ikke, at jeg ubetinget tror på, hvad Bulstrode skriver, hvad?"

Fred rødmede. "De ønskede selv at få dette brev, sir. Og jeg antager rigtignok, at mr. Bulstrode er en lige så god autoritet som den, der har fortalt Dem, hvad han nægter."

"Det er han også. Jeg har aldrig sagt, at jeg troede nogen af dem. Og hvad venter du nu af mig?" sagde mr. Featherstone kort, idet han beholdt brillerne på, men stak hænderne ned under sengetæppet.

"Jeg venter intet, sir." Det var med vanskelighed, at Fred afholdt sig fra at give sin harme luft. "Jeg er kommet for at bringe Dem brevet og vil nu med Deres tilladelse sige Dem farvel."

"Endnu ikke, endnu ikke. Ring på klokken, jeg ønsker, at Missy skal komme."

Det var en pige, der besvarede hans ringen.

"Sig til Missy, at hun skal komme herop!" sagde mr. Featherstone utålmodigt. "Hvorfor går hun sin vej?" Da Mary kom, vedblev han i samme tone:

"Hvorfor kunne du ikke blive siddende her, til jeg sagde, at du skulle gå? Giv mig min vest, jeg har sagt dig, at du altid skal lægge den på sengen."

Marys øjne så noget røde ud, som om hun havde grædt. Det var tydeligt, at mr. Featherstone havde været i ondt lune den dag, og endskønt Fred nu havde udsigt til at få de penge, han så meget trængte til, ville han have foretrukket frit og frankt at kunne vende sig imod den gamle tyran for at sige ham, at Mary

Garth var for god til at være en bold for hans luner. Uagtet Fred havde rejst sig, da hun trådte ind, havde hun næppe lagt mærke til ham og så ud, som om hun frygtede for nye bebrejdelser. Da hun ville tage vesten ned fra knagen, gik Fred hen til hende og sagde: "Tillad mig."

"Lad det være, du skal bringe mig den, Missy, og lægge den her," sagde mr. Featherstone. "Nu kan du gå igen, til jeg kalder på dig," tilføjede han, da vesten var blevet lagt foran ham. Det var gerne tilfældet med ham, at han måtte krydre sin fornøjelse over at vise en person en gunst ved at være særdeles ubehagelig mod en anden, og Mary var altid ved hånden til at skaffe ham denne tilfredsstillelse. Når hans egne slægtninge kom, blev hun behandlet bedre. Langsomt tog han et nøgleknippe op af vestelommen og trak lige så langsomt en blikkasse frem, han havde under sengetæppet.

"Du venter vel, at jeg skal give dig en lille formue, ikke sandt?" sagde han, idet han tilkastede Fred et blik over brillerne og tøvede med at åbne låget.

"Aldeles ikke, sir. De var så god forleden dag at tale om at gøre mig en foræring, ellers ville jeg slet ikke have tænkt på det." Fred var imidlertid af et håbefuldt sind, og han havde tænkt sig en sum, der var stor nok til at fri ham ud af en forlegenhed, han var kommet i. Da han gjorde gæld, var det altid forekommet ham, at der måtte ske et eller andet, som ville sætte ham i stand til at betale i rette tid. Og nu, da der var udsigt til det, ville det have været tåbeligt at tænke sig, at han skulle få mindre, end han behøvede, lige så tåbeligt som at tro på et halvt mirakel af mangel på kraft til at tro på et helt.

De magre hænder med de store årer tog den ene banknote frem efter den anden og lagde dem atter i æsken, mens Fred lænede sig tilbage på stolen, da han fandt det uværdigt at vise sin begærlighed. Han var en gentleman i sit hjerte og holdt ikke af at være venlig mod en gammel mand for hans penges skyld. Endelig så mr. Featherstone igen på ham og rakte ham nogle banknoter: Fred kunne tydeligt se, at der kun var fem; men de kunne jo gerne være på halvtreds pund hver. Han tog dem, idet han sagde:

"Jeg er Dem meget forbunden, sir," og var i begreb med at lægge dem sammen, uden tilsyneladende at tænke over deres værdi. Men dette var ikke efter mr. Featherstones hoved, der iagttog ham nøje.

"Hvad, synes du ikke engang, at det er værd at tælle dem? Du tager imod penge som en lord og sætter dem vel lige så hurtigt overstyr."

"Jeg troede ikke, at det var net at beregne en gaves værdi, sir. Men jeg vil med fornøjelse tælle dem."

Fred var dog ikke så ganske fornøjet, da han havde talt dem; det var ikke det beløb, han så sikkert havde håbet at finde, og hans skuffelse var stor, da han så, at det kun var fem tyvepundsnoter, han holdt i sin hånd. Han skiftede farve, men skyndte sig dog at sige:

"Det er meget smukt af Dem, sir."

"Det skulle jeg mene, det er," sagde mr. Featherstone, idet han lukkede sin æske og gemte den igen; efter at han derpå langsomt havde taget brillerne af, gentog han med endnu dybere overbevisning: "Jeg skulle mene, at det er smukt."

"Jeg forsikrer Dem, sir, at jeg er Dem meget taknemlig," sagde Fred, der nu havde fået tid til igen at antage sin muntre mine.

"Det bør du også være. Du vil gerne spille en rolle i verden, og jeg tror nok, at Peter Featherstone er den eneste, der kan skaffe dig midler til det." Her funklede den gamles øjne ved en besynderlig blandet tilfredsstillelse over, at denne kønne unge fyr stolede på ham, og over, at han egentlig var en tåbe, at han gjorde det.

"Ja i sandhed; jeg er ikke født til glimrende udsigter. Der er få mennesker, som således har måttet pine sig igennem som jeg," sagde Fred med en vis forundring over sin egen dyd i betragtning af, hvor hårdt han havde haft det. "Der er lidt for galt at skulle ride et gammelt øg ved jagterne og se mænd, der ikke er halvt så gode kendere som jeg, øde masser af penge på en dårlig handel."

"Nå, nu kan du købe dig en smuk jagthest. Firs pund er nok til det formål, og så har du endda tyve pund til at redde dig ud af en eller anden lille knibe med," sagde mr. Featherstone småleende.

"De er meget god, sir," sagde Fred, der dog ikke kunne lade være at tænke over kontrasten imellem sine ord og følelser.

"Ja, jeg er lidt bedre imod dig end din fine onkel Bulstrode. Du vil vist ikke vinde meget ved hans spekulationer. Han har nok et slemt bånd om benet på din fader, efter hvad jeg hører?"

"Min fader fortæller mig aldrig noget om sine affærer, sir."

"Det er meget fornuftigt af ham. Men andre folk ved besked om dem, uden at han behøver at fortælle det. Han vil aldrig have meget at efterlade dig; rimeligvis vil han dø uden at gøre

testamente – han hører til de mænd, der gør det – lad dem så gøre ham til borgmester i Middlemarch, så meget de ville. Men du vil ikke få meget ved hans død, selv om han intet testamente gør, selv om du er den ældste søn."

Fred fandt, at mr. Featherstone aldrig før havde været i den grad ubehagelig. Rigtignok havde han heller aldrig før givet ham så mange penge på én gang.

"Skal jeg tilintetgøre mr. Bulstrodes brev, sir?" spurgte Fred, idet han rejste sig med brevet i hånden, som om han ville kaste det i ilden.

"Ja ja, jeg bryder mig ikke om det. Det har ingen værdi for mig."

Med en vis iver skyndte fred sig at brænde brevet. Han længtes efter at slippe ud af værelset, men skammede sig for at løbe bort, lige som han havde fået pengene i lommen. Kort efter kom imidlertid forvalteren derop for at tale med sin herre, og nu blev Fred til sin store glæde sendt bort med pålæg om at komme snart igen.

Han havde ikke alene længtes efter at komme bort fra onklen, men også efter at finde Mary Garth. Hun sad på sin sædvanlige plads ved kakkelovnen med sytøjet i hånden og en opslået bog på det lille bord ved siden af sig. Hendes øjenlåg var ikke mere så røde, og hendes ansigt havde igen det sædvanlige udtryk.

"Skal jeg op til onkel?" spurgte hun og rejste sig halvt op, da Fred trådte ind.

"Nej; jeg er kun sendt bort, fordi Simmons kom derop."

Mary satte sig atter ned og tog fat på sit arbejde. Det var tydeligt, at hun behandlede ham med større ligegyldighed end

ellers; men hun vidste heller ikke, hvor oprørt han netop havde været for hendes skyld.

"Må jeg blive her lidt, Mary, eller vil det plage dig?"

"Sæt dig kun ned," sagde Mary; "du kan aldrig være således til plage som mr. John Waule, der var her i går, og han satte sig uden at spørge om tilladelse."

"Stakkels fyr! Jeg tror, at han er forelsket i dig."

"Det ved jeg ikke noget af. Det er for mig noget af det ubehageligste i en ung piges liv, at man altid formoder, at der må finde en forelskelse sted imellem hende og enhver mand, der er venlig imod hende, og som hun er taknemmelig for det. Jeg troede i det mindste, at *jeg* kunne have været fri. Jeg har ingen grund til at nære den intetsigende forfængelighed at tro, at enhver, der kommer i nærheden af mig, er forelsket i mig."

Mary havde ikke haft i sinde at forråde sine følelser, men imod hendes vilje skælvede hendes stemme dog af harme, da hun udtalte de sidste ord.

"Pokker i vold med John Waule! Det var ikke min mening at gøre dig vred, og jeg vidste heller ikke, at du havde nogen grund til at være ham taknemmelig. Jeg glemte, at du anser det for en stor tjeneste, når man pudser lyset for dig!" Fred havde også sin stolthed, og han ville ikke vise, at han vidste, hvad der havde fremkaldt dette udbrud af Mary.

"Å, jeg er ikke vred undtagen over, hvad der nu engang er blevet skik og brug i verden. Jeg holder af, at man taler med mig, som om jeg havde almindelig sund forstand, og jeg føler ofte, at jeg kunne forstå lidt mere, end jeg i almindelighed hører, selv af unge gentlemen, der har studeret." Mary havde nu

genvundet sin fatning og talte med en undertrykt munterhed, som det var fornøjeligt at høre på.

"Jeg bryder mig ikke om, hvor lystig du så gør dig på min bekostning i dag," sagde Fred, "jeg syntes, at du så bedrøvet ud før, da du kom op til onkel. Det er en skam, at du skal være her og blive hundset af ham."

"Å, jeg fører forholdsvis et mageligt liv. Jeg har forsøgt at være lærerinde, men jeg er ikke skikket til det; mine tanker holder for meget af at gå deres egen gang. Derfor vil jeg hellere udholde andre genvordigheder end tage betaling for et arbejde, som jeg ikke kan udrette tilfredsstillende. Alt, hvad her er at bestille, kan jeg gøre lige så godt som enhver anden; måske bedre end nogle – end Rosy for eksempel, endskønt hun netop hører til de smukke væsener, der i eventyrene altid er spærret inde med uhyrer."

"*Rosy!*" udbrød Fred med broderlig ringeagt.

"Ja, Fred!" sagde Mary med eftertryk, "du har ingen ret til at være så kritisk."

"Mener du på grund af noget særegent – netop nu?"

"Nej, jeg mener på grund af noget almindeligt – altid."

"Nå, at jeg er doven og ødsel. Nuvel, jeg er ikke skikket til at være fattig. Jeg ville ikke have været et dårligt menneske, hvis jeg havde været rig."

"Du ville have gjort din pligt i den livsstilling, som det ikke har behaget Gud at sætte dig i," sagde Mary leende.

"Ja, jeg duer ikke til at blive præst, lige så lidt som du til at blive guvernante; du burde have lidt sympati med mig, Mary."

"Jeg har aldrig sagt, at du burde blive præst. Der gives jo andre veje. Det forekommer mig så usselt ikke at kunne vælge

sig en stilling og arbejde på at blive den værdig."

"Det kunne jeg også, hvis –" Fred standsede, rejste sig og lænede sig til kamingesimsen.

"Hvis du var vis på ikke at skulle arve en formue?"

"Det sagde jeg ikke. Du vil altså absolut i strid med mig. Det er ikke smukt af dig, at du lader dig lede af, hvad andre folk siger om mig."

"Hvorledes kan jeg ønske at gøre dig vred? Så ville jeg jo miste alle mine nye bøger," sagde Mary og løftede den bog op, der lå på bordet. "Hvor slem du end kan være imod andre, så er du dog altid god imod mig."

"Fordi jeg holder mere af dig end af nogen anden. Men jeg ved, at du foragter mig."

"Ja – lidt," sagde Mary med et nik og et smil.

"Du ville beundre et menneske, der havde kloge meninger om alt."

"Ja, det ville jeg." Mary syede hurtigt og lod til aldeles ikke at beherske situationen. Når en samtale først har taget en fejl retning for os, kommer vi let dybere og dybere ind i forvirringens sump. Dette følte Fred Vincy.

"En kvinde kan formodentlig aldrig blive forelsket i en mand, som hun altid har kendt – det vil sige, så langt hun kan huske tilbage; således som det så ofte er tilfældet med en mand. Det er altid nye bekendtskaber, der gør indtryk på unge piger."

"Lad mig se," sagde Mary med påtagen alvor; "jeg må huske mig om. Der er Julie – hun lader til at være et eksempel på, hvad du siger. Men så Ophelia, hun havde rimeligvis kendt Hamlet i lang tid, og Brenda Troil havde kendt Mordaunt Merton [Note 3)], lige fra de var børn; men han lader rigtignok også til at have

været en agtværdig ung mand, og desuden blev Minna endnu mere forelsket i Cleveland, der var en fremmed. Waverley var en fremmed for Flora Mac Ivor; men hun blev heller ikke forelsket i ham. I det hele taget er min erfaring noget blandet."

Mary så op på Fred med det skælmske blik, der var ham så kært, endskønt der ikke lå nogen dybere betydning i det. Han var visselig et kærligt menneske, og efterhånden som han var vokset fra dreng til mand, var han vokset i kærlighed til sin gamle legekammerat, trods den højere opdragelse, der var blevet ham til del, og som havde forandret hans meninger om rang og indkomster.

"Når en mand ikke er elsket, er det til ingen nytte af verden for ham at sige, at han kunne blive et bedre menneske – kunne udrette noget – hvis han til gengæld kunne blive elsket."

"Nej, det er ikke til den mindste nytte af verden for ham at sige, at han *kunne* blive bedre. Kunne, ville og skulle er ensbetydende hjælpeverber."

"Jeg kan ikke indse, hvad en mand skulle kunne udrette, hvis han ikke havde en kvinde, der elskede ham trofast."

"Jeg synes, at han skulle udrette noget, før han kunne vente det."

"Du ved godt Mary, at kvinderne ikke elsker mændene for deres godheds skyld."

"Måske ikke. Men når de elsker dem, tror de aldrig, at de er slette."

"Det er ikke smukt at sige, at jeg er slet."

"Jeg taler aldeles ikke om dig."

"Jeg vil aldrig blive til noget, Mary, hvis du ikke vil sige, at du elsker mig – hvis du ikke vil love at ægte mig – jeg mener, når

jeg er i stand til at gifte mig."

"Hvis jeg elskede dig, ville jeg ikke ægte dig; jeg ville aldrig love at ægte dig."

"Det er meget stygt af dig, Mary. Hvis du elsker mig, bør du love at ægte mig."

"Tværtimod, jeg synes, at det ville være stygt af mig at ægte dig, selv om jeg elskede dig."

"Du mener, således som jeg nu er, uden midler til at ernære en hustru. Det er rimeligt, men husk på, at jeg kun er treogtyve år."

"I den henseende vil du forandre dig. Men jeg er ikke så vis på, at der vil ske andre forandringer med dig. Fader siger, at en doven mand ikke burde eksistere og endnu mindre gifte sig."

"Så må jeg altså skyde mig en kugle for panden?"

"Nej; jeg tror, du gjorde bedre i at tage din eksamen. Mr. Farebrother siger, at den er skammelig let."

"Det kan gerne være, den er let for ham at tage den. Jeg har ti gange mere forstand end mange, der får den."

"Bevares vel!" sagde Mary, der ikke kunne tilbageholde sin spot. "Så kan jeg forstå, at der gives så mange dårlige præster. Du behøver altså blot at dividere din klogskab med ti, så kan du med kvotienten tage eksamenen. Men det beviser kun, at du er ti gange så doven som andre folk."

"Nå, hvis jeg tog den, ville du så ønske, at jeg blev præst?"

"Her er ikke tale om, hvad jeg ønsker. Du har vel selv en samvittighed. Så! Der er mr. Lydgate. Jeg må op og melde onkel det."

"Mary," sagde Fred og greb hendes hånd, idet hun rejste sig; "hvis du ikke giver mig et opmuntrende ord, vil jeg blive værre

og ikke bedre."

"Jeg vil ingen opmuntring give dig," sagde Mary rødmende. "Dine venner ville lige så lidt synes om det som mine. Min fader ville anse det for en vanære, hvis jeg forlovede mig med en mand, der var i gæld og ikke ville arbejde."

Fred var såret og slap hendes hånd. Hun gik hen til døren, men der vendte hun sig om og sagde: "Fred, du har altid været så god og så ædelmodig imod mig. Jeg er ikke utaknemmelig. Men tal aldrig igen til mig på den måde!"

"Meget vel," sagde Fred fortrydeligt og tog sin hat og ridepisk. Han var meget bleg; som så mange andre dovne unge mennesker var han aldeles forelsket i en jævn pige, der ingen penge havde! Men da han havde udsigt til engang at komme i besiddelse af mr. Featherstones ejendom og var overbevist om, at Mary, hvad hun så den sagde, alligevel brød sig om ham, var Fred dog ikke så meget fortvivlet.

Da han kom hjem, gav han sin moder fire af tyvepundsnoterne og bad hende gemme dem for sig. "Jeg vil nødig bruge de penge, moder, da jeg skal betale en gæld med dem. De er derfor sikrest i din varetægt."

"Gud velsigne dig, min dreng," sagde mrs. Vincy. Hendes hjerte hang ved hendes ældste søn og yngste datter, (et barn på seks år) som andre fandt var de børn, der artede sig mindst godt. Men en moders øje tager ikke altid fejl. Hun kan i det mindste bedst dømme om, hvem der er det ømmeste, kærligste barn. Og Fred holdt inderligt meget af sin moder. Måske det også var hans kærlighed til en anden, der fik ham til så ivrigt at sikre sig imod sin egen tilbøjelighed til at øde de hundrede pund. Den kreditor, som han skyldte hundrede og tres pund,

havde nemlig et kautionsbevis, der var underskrevet af Marys fader.

Note 3: **Brenda og Minna Troil, Mordaunt Merton, Cleveland:** Personer fra Walter Scotts roman *The Pirate*. *Red.anm.*

15

En ældre tids forfattere kunne ofte give sig tid i til at afbryde fortællingens gang og underholde sig med læserne, men dengang var også dagene længere, (tiden må ligesom pengene beregnes efter vor trang), nu derimod tør vi ikke længere følge deres eksempel; jeg har i det mindste så meget at gøre med at fremstille visse menneskers skæbne og se, hvorledes de var indvævet i hinanden, at jeg må anvende alt det lys, som jeg kan råde over, til det.

For øjeblikket må jeg sørge for at gøre læseren bedre bekendt med den nye indbygger, Lydgate. Kort efter at han havde forladt skolen, var han blevet forældreløs, og hans fader, en gammel militær, havde kun efterladt lidt til tre børn, hvorfor hans formynder, da drengen Tertius selv ønskede at blive læge, fandt det lettere at opfylde denne begæring ved at sætte ham i lære hos en landsbylæge end gøre indvendinger på grund af familiens værdighed. Han hørte til de sjældne ynglinge, der tidligt bestemmer sig for en livsstilling, fordi de selv synes om den, og ikke fordi deres fædre gør det. De fleste af os, der med kærlighed har fulgt et kald, kan erindre en morgen- eller aftentime, da vi fik fat i en eller anden bog, vi ikke tidligere havde læst, eller sad med spændte blikke og hørte på en ny taler eller også af mangel på bøger begyndte at lytte til stemmerne i vort indre. Noget lignende hændte Lydgate. Han var en opvakt dreng, der, når han var træt og varm af at lege, kunne kaste sig i en krog og fordybe sig i hvilken som helst bog, han kunne få fat i, så at han tidligt havde læst bøger, som andre drenge i hans alder endnu ikke kendte. Men en regnvejrsdag i ferien

gennemsøgte han det lille bibliotek for at få fat i noget, der var nyt for ham. Det var forgæves, medmindre han ville lade sig nøje med en gammel støvet encyklopædi i flere bind, som han endnu aldrig havde forstyrret. Det ville i alt fald være noget nyt at røre ved den. De stod på den øverste hylde, og han måtte op på en stol for at få dem ned. Men han åbnede først det bind, han havde taget frem, og hans blik faldt på en afhandling om anatomien. Han blev stående i sin umagelige stilling og læste videre og videre, og alt som han læste, vågnede der nye tanker og ideer hos ham, og han begyndte at føle en levende interesse for den sjældne mekanisme i det menneskelige legeme, som han aldrig før havde tænkt over, og han fik en levende lyst til at studere lægekunsten.

Lydgate havde en ungdommelig tro på sit kald, der ikke engang blev kvalt ved den indvielse deri, som kaldtes hans læretid, og han fuldendte sine studier i London, Edinburgh og Paris i den faste overbevisning, at lægekunsten var den ædleste af alle videnskaber, da ingen som den frembød en så nøje forbindelse mellem åndelige sejre og samfundets bedste. Men der var også en anden tiltrækningskraft ved hans kald, nemlig, at det trængte til en reform, og han drev derfor sine studier i Paris med iver i den hensigt, at han, når han kom hjem igen, ville nedsætte sig i en eller anden købstad som praktiserende læge og søge at modsætte sig den urimelige adskillelse mellem kirurgien og medicinen for at fremme såvel sine egne videnskabelige planer som det heles bedste. For vi må huske, at det var en mørk tid, og trods de ærværdige kollegier, der søgte at fremme oplysningen og at sikre sig mod vildfarelser ved at gøre adgangen til ansættelser så vanskelig som mulig, fik dog

mange uvidende unge gentlemen lovlig ret til at praktisere i store strækninger af landet, og desuden rettede i slutningen af 1829 de fleste læger sig endnu efter de gamle regler og anskuelser. Disse var det, som Lydgate ville bekæmpe; vel var han ikke blind for farerne herved; men han var på den anden side ung, modig og fuld af tillid til sin egen dygtighed. Han var tillige ærgerrig, og mens han i Middlemarch bestræbte sig for at arbejde for de enkeltes vel, håbede han ved flittige studier og gransken i videnskaben at kunne gøre opdagelser, der ville blive til gode for den hele verden.

Lydgate var visselig et lykkeligt menneske på denne tid: han var kun syvogtyve år, fuld af iver og begejstring for sit kald og uden lyst til kostbare adspredelser, som de otte hundrede pund, der var blevet til overs for ham, da han havde købt sin praksis, ikke ville have været nok til at skaffe ham. Han stod ved begyndelsen af sin løbebane, og selv med nøje kendskab til hans karakter ville det være vanskeligt at forudsige hans fremtid. Han havde sine dyder og fejl, og disse skulle først udvikle sig, dog håber jeg ikke, at fejlene skal formindske læserens interesse for ham. Iblandt de venner, vi sætter pris på, er der ofte en eller anden, som har lidt for megen selvtillid og forfængelighed, eller som er hildet i medfødte fordomme, og disse fejl kunne man også bebrejde Lydgate. Han holdt nok af, at folk skulle vide, at han var af bedre fødsel end de andre læger i Middlemarch, og når han engang skulle sætte bo, hvilket han jo rigtignok ikke tænkte på for øjeblikket, ville han trods alle sine ophøjede og ædle ideer om reformer, have anset det for en umulighed, at hans møbler ikke skulle være af den bedste sort.

Med hensyn til kvinderne havde han allerede én gang gjort sig skyldig i en ubesindig dårskab, som han mente skulle være den sidste, da han ikke betragtede ægteskabet i en eller anden fjern periode som en ubesindighed. For dem, der ønsker at kende Lydgate, vil det være godt at vide, hvori denne ubesindige dårskab bestod, da den afgiver et eksempel på den lidenskabelighed, der hørte til hans karakter i forening med den ridderlige venlighed, der gjorde ham så elskværdig. Historien kan fortælles uden mange ord. Den forefaldt, mens han studerede i Paris, og på en tid, da han var optaget af nogle galvaniske eksperimenter. En aften, da han var træt af sin eksperimenteren, forlod han sine frøer og kaniner, på hvem han havde anstillet sine forsøg, og besluttede at ende sin aften i teatret ved Porte Saint-Martin, hvor der blev spillet et drama, han allerede flere gange havde set, tiltrukket ikke af stykket, men af en skuespillerinde, til hvis rolle det hørte, at hun skulle stikke sin elsker ihjel, idet hun tog fejl af ham og den slette hertug i stykket. Lydgate var forelsket i denne skuespillerinde, som en mand kan være det i en kvinde, han aldrig venter at komme til at tale med. Hun var en provençalerinde med mørke øjne, en græsk profil, runde majestætiske former og en blid stemme. Det var ikke længe siden, at hun var kommet til Paris, og hun havde ord for at være meget dydig; det var hendes mand, der spillede den ulykkelige elskers rolle. Lydgates eneste vederkvægelse var at gå hen og se på denne kvinde, ligesom han, udstrakt på det bløde grønsvær, ville have indåndet den milde søndenvind, uden derfor at svigte sin galvanisme, som han straks efter ville vende tilbage til. Men denne aften skulle det gamle drama få en ny slutning. I det øjeblik, da heltinden

tilsyneladende skulle stikke sin elsker ihjel, dræbte hustruen virkelig sin mand, der faldt død om. Et vildt, gennemtrængende skrig lød, og provençalerinden faldt besvimet om; det var, hvad rollen fordrede, men denne gang var besvimelsen virkelig. Lydgate sprang frem og klatrede, uden selv at vide hvorledes, op på skuepladsen for at tilbyde sin hjælp, og gjorde derved bekendtskab med sin heltinde, idet han fandt en kontusion på hendes hoved, og løftede hende blidt op i sine arme. Historien var snart udbredt over hele Paris – var det et mord? Nogle af skuespillerindens varmeste beundrere var tilbøjelige til at tro på hendes brøde; men Lydgate hørte ikke til disse. Han stred heftigt for hendes uskyldighed, og den fjerne upersonlige lidenskab for hendes skønhed, som han tidligere havde følt, var nu gået over til en personlig hengivenhed og øm bekymring for hendes skæbne. Tanken om et mord var absurd; der kunne ikke opdages mindste grund til det, da det unge par havde ført det kærligste samliv, og det var ikke urimeligt, at et tilfældigt fejltrin kunne have haft så sørgelige følger. Den retslige undersøgelse endte derfor med madame Lauras frifindelse. Lydgate havde haft mange samtaler med hende og fundet hende mere og mere tilbedelsesværdig. Hun talte kun lidt; men selv heri lå der en tiltrækning for ham, hun var melankolsk og syntes taknemmelig, og hendes nærværelse var ham nok. Lydgate higede efter at vinde hendes kærlighed og var ængstelig for, at nogen anden skulle komme ham i forkøbet og anholde om hendes hånd. Men i stedet for at genoptage sit engagement ved Porte Saint-Martin, hvor hun ville være blevet endnu mere populær efter den skæbnesvangre episode, forlod hun pludselig Paris og sin lille skare tilbedere. Måske ingen

ivrigere forhørte sig om hende end Lydgate, som fandt, at der pludselig var sket en standsning i al videnskab, imens den ulykkelige Laura vandrede ene og forladt om uden at kunne finde en trofast trøster. Skjulte skuespillerinder er imidlertid ikke så vanskelige at finde som andre skjulte sager, og det varede ikke længe, før Lydgate fik at vide, at hun havde taget vejen til Lyon. Han fandt hende endelig i Avignon, hvor hun optrådte under sit eget navn og gjorde megen lykke og så mere majestætisk ud end nogensinde som en forladt hustru, der bar sit barn i sine arme. Han talte med hende, da stykket var til ende, og blev modtaget med den samme ro, der forekom ham lige så smuk som vandets klare dyb og fik tilladelse til at besøge hende næste dag; da var han bestemt på at sige hende, at han elskede hende og bede om hendes hånd. Han vidste, at dette var som en afsindigs pludselige indskydelse – endog uoverensstemmende med hans sædvanlige svagheder. Det fik at være, han var fast bestemt på at gøre det.

At have nærmet sig Laura med en bejlen, der ikke var ærbødig og øm, ville ligefrem have været en modsigelse af hele hans følelse for hende.

"De er kommet hele den lange vej fra Paris," sagde hun den næste dag til ham, da hun sad foran ham med foldede arme og betragtede ham med en forundring, der lignede et vildt, utæmmet dyrs. "Er alle englændere således?"

"Jeg kom, fordi jeg ikke kunne leve uden at forsøge på at få Dem at se. De er ene; jeg elsker Dem; jeg beder Dem om at samtykke i at blive min hustru; jeg vil vente tålmodigt, når De kun vil love at ægte mig og ingen anden."

Laura så tavs på ham med et tungsindigt, men strålende blik, indtil han, opfyldt af henrykt vished, knælede tæt ved hendes knæ.

"Jeg skal fortælle Dem noget," sagde hun på sin stille, rolige måde. "Min fod gled virkelig."

"Jeg ved det, jeg ved det," sagde Lydgate afværgende. "Det var en skæbnesvanger hændelse – en forfærdelig ulykke, der har bundet mig endnu mere til Dem."

Atter betænkte Laura sig lidt og sagde derpå langsomt: "*Jeg havde i sinde at gøre det.*"

Hvor stærk Lydgate end var, blev han dog bleg og skælvede; det forekom ham, at der hengik en evighed, før han havde rejst sig og stod i nogen afstand fra hende.

"Der var altså en hemmelighed skjult derunder," sagde han til sidst med heftighed. "Han var hård imod Dem; De hadede ham."

"Nej, han trættede mig; han var alt for kærlig; han ville leve i Paris og ikke i mit land; det var ikke behageligt for mig."

"Store Gud!" sagde Lydgate med dyb rædsel. "Og De lagde planen til at myrde ham?"

"Jeg lagde ingen plan; det faldt mig ind i stykket – *jeg gjorde det med vilje.*"

Lydgate stod aldeles stum og betragtede hende. Han så denne kvinde, – den første, han havde skænket sin unge kærlighed – iblandt en skare af usle forbrydere.

"De er en god ung mand," sagde hun. "Men jeg holder ikke af ægtemænd. Jeg vil aldrig gifte mig igen."

Tre dage efter var Lydgate igen beskæftiget med sin galvanisme i Paris i den tro, at der ikke mere gaves illusioner for

ham. Hans sind blev ikke hårdt, dertil besad han for megen hjertensgodhed; men han havde mere grund end nogensinde til at stole på sin dømmekraft nu, da han havde fået erfaring; fra nu af besluttede han kun at ville betragte kvinden fra videnskabens standpunkt og ikke nære forventninger, der ikke i forvejen var retfærdiggjort.

Ingen af beboerne i Middlemarch havde ringeste anelse om, at en sådan let skygge hvilede over hans fortid, og det var ikke alene de unge piger i byen, men også gråskæggede mænd, der antog, at den nye bekendt let kunne formes efter deres egne hensigter og planer med ham, uden at vide, hvilke indtryk han allerede havde modtaget i livet. Middlemarch gjorde fuldstændig regning på at bemægtige sig Lydgate og benytte sig af ham.

16

Spørgsmålet om, hvorvidt mr. Tyke skulle ansættes som lønnet kapellan ved hospitalet, var en sag, der vakte megen opmærksomhed i Middlemarch, og Lydgate hørte den blive diskuteret på en måde, der viste ham, hvilken magt mr. Bulstrode udøvede. Det var tydeligt, at bankieren havde meget at sige; men han havde på samme tid et parti imod sig og selv iblandt dem, der støttede ham, var der flere som oprigtigt tilstod, at nødvendigheden ofte fordrede, at man måtte holde lyset for Djævlen.

Mr. Bulstrodes magt skyldtes ikke alene hans magt som bankier, hvorved han blev bekendt med de fleste handlendes hemmeligheder der i byen, og kunne stoppe kilderne til deres kredit, men også den store velgørenhed, såvel offentlig som privat, han udøvede. Det var et princip hos mr. Bulstrode at vinde så megen indflydelse som muligt for at anvende den til Guds ære, og han gennemgik mange åndelige kampe, for at kunne gøre sig rede for, hvad denne fordrede. Men, som vi har set, blev hans grunde ikke altid rigtigt vurderet. Der gaves mange lave sjæle i Middlemarch, som mente, at da mr. Bulstrode ikke kunne nyde livet på deres måde, og spiste og drak så lidt, måtte han finde en vampyragtig nydelse i bevidstheden om sin magt.

Valget af en kapellan blev også bragt på bane ved mr. Vincys bord, da Lydgate spiste til middag der, og trods værtens nære slægtskab med mr. Bulstrode, blev der talt meget frit om det; mr. Vincy erklærede endog, at han syntes godt om, at der blev ansat en lønnet kapellan ved hospitalet, forudsat at det blev mr.

Farebrother, der var det bedste menneske på jorden og en udmærket prædikant. Diskussionen blev så livlig, at det varede meget længe, før herrerne rejste sig fra bordet og gik ind til damerne, hvor Lydgate straks nærmede sig Rosamond og begyndte en samtale med hende, der snart blev til en fuldstændig *tête-à-tête*, til stor ærgrelse for mr. Chichely. Mrs. Vincy præsiderede selv ved tebordet, da hun ikke havde overladt en eneste af sine huslige pligter til sin datter, og matronens godmodige, blomstrende ansigt med de flagrende røde kappebånd, tillige med hendes muntre kærlige væsen imod manden og børnene udgjorde visselig en af tiltrækningerne ved Vincys hus – en tiltrækning, der gjorde det så meget lettere at blive forelsket i datteren. Den fordringsløse jævnhed, der var udbredt over mrs. Vincy, fremhævede endnu mere Rosamonds forfinelse, som overgik Lydgates forventninger.

Vist er det, at små fødder og veldannede skuldre forhøjer indtrykket af et forfinet væsen, og når netop det rette bliver sagt, bliver det endog forbavsende rigtigt, når det bliver ledsaget af et smukt træk ved munden eller øjnene. Og Rosamond kunne sige det rette, hun var af dem, der kunne gå ind på alle ideer, undtagen de lunefulde. Heldigvis forsøgte hun aldrig på at spøge, og dette var måske det bedste bevis på hendes klogskab.

Hun og Lydgate blev snart indviklet i en samtale. Han beklagede, at han ikke havde hørt hende synge forleden dag på Stone Court. Den eneste adspredelse, han havde tilladt sig under sit ophold i Paris, var at høre god musik.

"De har måske studeret musik?" sagde Rosamond.

"Nej; jeg kender mange fugles toner og melodier; men musikken, som jeg slet ikke kender og ingen idé har om, glæder og rører mig. Hvor verden er dum, at den ikke benytter sig mere af en fornøjelse, som det står i éns magt at skaffe sig."

"Ja, og De vil finde Middlemarch meget umusikalsk. Der er kun få, som spiller, og jeg kender ikke mere end to herrer, der synger godt."

"Det er nok skik her at synge komiske sange på en rytmisk måde, så at man selv må tænke sig melodien – omtrent som om de blev udført på en tromme."

"Å, De har hørt mr. Bowyer," sagde Rosamond med et af sine sjældne smil. "Men vi står jo her og taler ondt om vor næste."

Lydgate glemte næsten, at han måtte fortsætte samtalen, så optaget var han af tanken om, hvor yndig denne pige var i den lette blå dragt, der så smukt passede til det lyse, blonde hoved. Siden sit bekendtskab med Laura havde Lydgate mistet al smag for store sorte øjne, og Rosamond dannede netop en fuldstændig modsætning til hende. Men han søgte igen at samle sig.

"Jeg håber, at De vil lade os få lidt musik i aften."

"Jeg vil lade Dem høre mine forsøg, hvis De har lyst til det," sagde Rosamond. "Fader forlanger sikkert, at jeg skal synge. Men jeg vil komme til at ryste for Dem, der har hørt de bedste sangerinder i Paris. Jeg har hørt meget lidt, jeg har kun en eneste gang været i London. Men vor organist ved St. Peterskirken er en god musiker, og jeg tager stadig timer hos ham."

"Fortæl mig, hvad De så i London."

"Meget lidt;" – (en mere naiv, ung pige ville have sagt, "O, så meget!" men Rosamond vidste bedre besked) – "nogle få af de mest almindelige seværdigheder, som man gerne viser jævne landsbypiger."

"Kalder De Dem selv en jævn landsbypige?" sagde Lydgate og så på hende med en uvilkårlig beundring, der fik Rosamond til at rødme af glæde. Men hun vedligeholdt sin alvor, drejede sin lange hals lidt og førte hånden op til en af sine vidunderlige hårfletninger – en almindelig gestus hos hende, der var lige så smuk som enhver bevægelse hos en lille kattekilling. Ikke fordi Rosamond i mindste måde lignede en kattekilling, hun var en sylfide, der var fanget ung og blevet opdraget hos mrs. Lemon.

"Jeg forsikrer Dem om, at jeg er jævn," svarede hun straks; "jeg kan gå an i Middlemarch. Her er jeg ikke bange for at tale til gamle naboer og venner. Men jeg er virkelig bange for Dem."

"En dannet kvinde ved altid mere end vi mænd, om hendes kundskaber end er af en anden art. Jeg er vis på, at De kunne lære mig tusinde ting – ligesom en smuk fugl kunne lære en bjørn, hvis der var et fælles sprog imellem dem. Heldigvis findes det imellem kvinder og mænd, og bjørnen kan derfor lære."

"Nu begynder Fred at klimpre! Jeg må nok se at forhindre ham i at pine os alle," sagde Rosamond og gik over til den anden side af værelset, hvor Fred, der havde åbnet fortepianoet ifølge faderens ønske, for at Rosamond kunne give dem lidt musik, ganske roligt udførte "*Cherry ripe!*" med én hånd. Dygtige mænd, der har taget deres eksamen kan undertiden gøre den slags ting lige så vel som stakkels Fred.

"Fred, opsæt dog endelig dine øvelser til i morgen; du gør ellers mr. Lydgate syg," sagde Rosamond. "Han har øre for musik."

Fred lo og spillede sin melodi til ende.

Rosamond vendte sig til Lydgate, smilede blidt og sagde: "De ser, at bjørnene vil ikke altid lade sig belære."

"Nu du, Rosy!" sagde Fred, idet han sprang op og skruede stolen op for hende med en sand forventning om nydelse. "Først en rigtig livlig melodi."

Rosamond spillede udmærket. Hendes lærer i mrs. Lemons skole var en af disse fortrinlige musikere, der findes hist og her i provinserne, og som er værdige til at sammenlignes med mangen anset kapelmester i lande, der er rigere på musikalske celebriteter end vort. Rosamond havde med dygtighed optaget hans måde at spille på og gengav den med et ekkos nøjagtighed. Det var næsten forbavsende første gang, man hørte hende. En skjult sjæl syntes at strømme ud af hendes fingre, og således var det i virkeligheden også. Der gives sjæle, som kaster enhver stemning tilbage ligesom spejlet en lysstråle, og som, om de end ikke virker selvstændigt, dog som en tolk kan gøre det uforståelige forståeligt. Lydgate følte sig grebet og begyndte at tro, at hun var noget mere end almindelig. Når alt kommer til alt, tænkte han, er det ikke så overraskende at finde sjældne naturer under ugunstige forhold, de er ikke altid afhængige af ydre omstændigheder. Han sad og så på hende og rejste sig ikke for at sige hende komplimenter, men overlod det til andre, nu da hans beundring var blevet dybere.

Hendes sang var ikke så overordentlig, men dog uddannet og behagelig at høre på. Hun sang rigtignok: "*Meet me by moonlight*"

og "*I've been roaming*"; for de dødelige må følge tidens mode, og ingen uden de gamle kan være klassiske. Men Rosamond kunne også synge Haydns canzonetter og "*Voi che sapete*", eller "*Batti, batti* Note 4)" – hun ønskede blot at vide, hvad hendes tilhørere holdt af.

Hendes fader så sig om med glad tilfredshed. Hendes moder sad som en Niobe før ulykkens tid med sin yngste lille pige på skødet og slog sagte takt til musikken med barnets hånd. Og trods hans sædvanlige udtalelser om Rosy hørte Fred med fuldstændig ærbødighed på musikken, idet han ønskede sig at kunne udføre det samme på fløjte. Det var det behageligste familieselskab, Lydgate havde været i, siden han kom til Middlemarch. Vincys havde forstået at tage livet fra den lyse side og forjage al ængstelse, og dette gjorde deres hus til en ren undtagelse på en tid, da pietismen kastede en skygge over de få fornøjelser, der var blevet tilbage i provinserne. Hos Vincys blev der altid spillet whist, og spillebordene stod parate, hvorfor også mange i deres stille sind ønskede, at musikken blev færdig. Før den ophørte, kom mr. Farebrother ind – en smuk, bredskuldret, men lille mand på omtrent fyrre år, hvis sorte dragt var meget luvslidt: hele glansen lå i hans livlige grå øjne. Han kom som en fornøjelig forandring, standsede lille Louisa, da hun blev ført ud af miss Morgan, og passiarede med hende på en faderlig måde, hilste på enhver med en eller anden speciel henvendelse og syntes at sige mere på ti minutter, end der var blevet sagt den hele aften. Han forlangte af Lydgate, at han skulle opfylde sit løfte om at besøge ham. "Jeg kan ikke lade Dem slippe, ser De; for jeg har nogle biller at vise Dem. Vi

samlere føler interesse for enhver nyankommen, indtil han har set alt, hvad vi har at vise ham."

Men snart nærmede han sig whistbordet, gned sine hænder og sagde: "Nå, lad os nu være alvorlige! Mr. Lydgate? De spiller ikke? Ah, De er alt for ung og let til den slags ting."

Lydgate sagde til sig selv, at præsten, der var mr. Bulstrode så meget imod, lod til at befinde sig vel i dette ikke meget lærde hus. Han kunne til dels forstå det; de ældres og yngres gode humør og friske ydre og den måde, tiden her kunne tilbringes på uden åndelig anstrengelse, var vel i stand til at tilfredsstille folk, der ikke har særegen brug for deres fritimer.

Alt så blomstrende og fornøjet ud undtagen miss Morgan, der var tarvelig, kedelig og resigneret, og som mrs. Vincy bemærkede, netop en passende person til at være guvernante. Lydgate havde ikke i sinde at aflægge mange besøg der. Det var en forfærdelig tidsspilde, mente han, og da han nu havde talt lidt mere med Rosamond, var det hans mening at undskylde sig og gå hjem.

"De vil ikke synes om os her i Middlemarch, det er jeg vis på," sagde hun, da whistspillerne havde indtaget deres pladser. "Vi er meget indskrænkede, og De har været vant til noget ganske andet."

"Jeg formoder, at alle købstæder ligner hinanden," sagde Lydgate. "Men jeg har lagt mærke til, at enhver tror, deres egen by er den mest indskrænkede. Jeg har besluttet at tage Middlemarch, som den er, og vil være den meget forbunden, hvis den vil gøre det samme med mig. Jeg har også fundet tillokkelser ved den, der er større, end jeg ventede."

"De mener rideturene til Tipton og Lowick, dem synes alle om," sagde Rosy enfoldigt.

"Nej, jeg mener noget, der er mig meget nærmere."

Rosamond rejste sig, rakte ud efter sit filérarbejde og sagde derpå: "Bryder De Dem om at danse? Jeg er ikke vis på, om lærde mænd holder af det."

"Jeg ville danse med Dem, hvis De ville tillade mig det."

"O!" sagde Rosamond med en let undvigende latter. "Jeg ville kun sige, at vi undertiden danser her, og jeg ville gerne vide, om De ville føle Dem fornærmet, hvis jeg bad Dem om at komme."

"Ikke på den betingelse, jeg omtalte."

Efter denne lille ordveksling troede Lydgate, at han var i begreb med at gå, men da han kom hen til whistbordene, blev han interesseret i at iagttage mr. Farebrothers spil, der var mesterligt, og hans ansigt, hvori der lå en slående blanding af snuhed og mildhed. Klokken ti blev aftensmaden bragt ind (således var det skik og brug i Middlemarch) og der blev drukket punch; men mr. Farebrother nød kun et glas vand. Han vandt; men det lod ikke til, at spillet snart ville være til ende, hvorfor Lydgate til sidst tog afsked.

Da klokken imidlertid kun var elleve, gik han en tur i den friske luft og tog vejen hen imod tårnet på St. Botolph, mr. Farebrothers kirke, der stod som en mørk tung firkant imod den stjerneklare himmel. Det var den ældste kirke i Middlemarch; men kaldet var kun på fire hundrede pund om året. Lydgate vidste det og grundede nu på, om mr. Farebrother lagde vægt på de mange penge, han vandt i kortspil, idet han tænkte: "Han lader til at være et udmærket menneske; men Bulstrode kan dog have sine gode grunde til ikke at synes om

ham." Der var meget, som ville blive lettere for Lydgate, hvis det viste sig, at mr. Bulstrode i almindelighed havde ret. "Hvad bryder jeg mig om hans religiøse meninger, når han blot udretter noget godt med dem? Man må tage folk, som de er."

Dette var virkelig Lydgates første tanker, da han gik fra Vincys, og af den grund frygter jeg for, at mange damer vil anse ham for uværdig til deres opmærksomhed. Først bagefter tænkte han på Rosamond og hendes musik; og skønt han, da turen kom til hende, dvælede ved hendes billede under resten af sin spadseretur, følte han ingen bevægelse ved det, og havde ingen følelse af, at han stod ved et vendepunkt i sit liv. Han kunne ikke gifte sig foreløbig, og derfor faldt det ham ikke ind at tænke på at blive forelsket i en ung pige, som han tilfældigvis beundrede. Og han beundrede virkelig Rosamond i høj grad; men den galskab, der engang havde grebet ham ved synet af Laura, var det ikke rimeligt ville gentage sig. Men når han engang giftede sig, så følte Lydgate sig overbevist om, at hans hustru netop skulle være i besiddelse af Rosamonds strålende kvindelighed, der kunne sættes i klasse med blomster og musik, denne art skønhed, der på grund af sin natur er dydig og kun bestemt for rene og ædle glæder.

Da han imidlertid ikke agtede at gifte sig de første fem år, forekom det ham at være nyttigere at studere en bog om febere, som nylig var udkommet. Han læste til langt ud på natten og var langt mere optaget af detaljerne i dette studium end af kærlighedens og ægteskabets forviklinger. Da han til sidst lagde bogen fra sig, strakte benene ud imod de ulmende gløder i kaminen og foldede hænderne om nakken, følte han en triumferende glæde over sine studier og en vis medlidenhed

med mindre heldigt stillede mænd, der ikke hørte til hans stand.

"Hvor det var heldigt, at jeg så tidligt valgte min livsstilling," tænkte han, "jeg kunne aldrig være blevet lykkelig i nogen anden stand. Der er dog intet, der kan sammenlignes med en læges kald; man kan føre et udelukkende videnskabeligt liv og dog hjælpe på de gamle invalider i sognet. Det må være værre for præsterne; mr. Farebrother lader til at være en undtagelse."

Denne sidste tanke mindede ham om Vincys og den aften, han havde tilbragt hos dem, og da han tog lyset for at gå i seng, var det med dette tilfredse smil om hans læber, der gerne ledsager behagelige tanker. Han var et ivrigt menneske, men for øjeblikket koncentrerede hans iver sig i kærlighed til hans arbejde og i den ærgerrighed, at kunne udrette noget til menneskeslægtens gavn – som andre af videnskabens helte, der kun havde en ringe købstadspraksis at begynde med.

Stakkels Lydgate! Eller skal jeg sige stakkels Rosamond! De levede begge i en verden, som den anden intet kendte til. Det faldt ham ikke ind, at han havde været genstand for Rosamonds iagttagelser. Han havde ikke haft i sinde at se på hende og tale til hende anderledes end med den uundgåelige beundring og de komplimenter, en mand gerne yder en smuk pige, ja han havde endog nydt hendes musik i tavshed af frygt for at komme til at begå den uhøflighed at fortælle hende, hvor forbavset han var over, at hun besad en sådan fuldkommenhed. Men Rosamond havde bemærket ethvert blik og ord og betragtet dem som indledningen til en roman, hun forud havde dannet sig. Der stod ikke i denne, at hun skulle bekymre sig om heltens indre liv eller hans stræben her i verden; han havde naturligvis en

stilling, var klog og tilstrækkelig smuk; men det mest interessante ved Lydgate var dog hans gode fødsel, der udmærkede ham frem for alle hendes tilbedere i Middlemarch og gjorde, at hun ved at ægte ham fik udsigt til at stige i rang og komme lidt nærmere til den himmelske tilstand på jorden, hvori hun intet ville få at gøre med simple folk og måske til sidst kunne slutte sig til slægtninge, der var af samme rang som de godsejere, der så ned på middlemarcherne. Rosamond lagde megen vægt på rangen, og da hun engang havde set misserne Brooke ledsage deres onkel til retsforhandlingerne i grevskabet, hvor de sad iblandt aristokratiet, havde hun misundt dem trods deres tarvelige dragt.

Nok er det, Rosamond var aldeles optaget, ikke så meget af Tertius Lydgate selv, som af hans forhold til hende, og det var undskyldeligt, at en pige, der var vant til at høre, at alle unge mænd måtte blive eller skulle være i forelskede i hende, mente, at Lydgate ikke kunne danne nogen undtagelse. Hans blik og ord havde mere betydning for hende end andre mænds, fordi hun brød sig mere om dem; hun tænkte bestandig på dem og øvede sig også flittigt i de fuldkommenheder, som i Lydgate ville finde en større beundrer, end hun endnu havde været sig bevidst.

Endskønt Rosamond aldrig ville gøre noget, der var hende ubehageligt, var hun dog flittig; og nu var hun mere ivrig end nogensinde i at male landskaber og portrætter, øve sig i musik og tillige finde tid til at læse de bedste romaner, ja endda de næstbedste, ligesom hun også kunne en hel del poesi udenad.

"Hun er den bedste pige af verden! Han bliver lykkelig, der får hende!" sagde de gamle herrer, der kom i Vincys hus, og de

unge mænd, der havde fået afslag, tænkte på at prøve deres lykke på ny, som det er skik og brug i købstæderne, hvor der sjældent viser sig nye rivaler. Men mrs. Plymdale mente, at Rosamond havde fået en alt for fin opdragelse; hvilken nytte var alle disse talenter til, der dog måtte lægges til side, når hun blev gift? Imens hendes tante Bulstrode omsluttede broderens familie med søsterlig trofasthed, nærede to oprigtige ønsker for Rosamond – at hendes sind måtte tage en alvorligere retning, og at hun måtte få en mand, hvis rigdom svarede til hendes vaner.

Note 4: **Voi che sapete og Batti, batti:** Arier fra hhv. *Figaros Bryllup* og *Don Juan* af Wolfgang Amadeus Mozart. *Red.anm.*

17

Mr. Farebrother, som Lydgate gik hen for at besøge den næste aften, boede i en gammel præstegård, bygget af sten og ærværdig nok til at passe til den kirke, som den vendte ud til. Alle møblerne i huset var også gamle, skønt af forskellig alder – nemlig fra mr. Farebrothers faders og bedstefaders tid. Der var malede hvide stole med forgyldning og guirlander, betrukket med rødt silkedamask, der var meget forslidt, kobberstik af lordkansleren og andre berømte retslærde fra det sidste århundrede, gamle pillespejle og umagelige sofaer, der skarpt fremhævedes af det mørke panel. Dette var det indtryk, man fik at dagligstuen, hvor Lydgate blev vist ind, og der befandt sig tre damer, som modtog ham, og som ligeledes var gammeldags, men højst respektable: mrs. Farebrother, præstens hvidhårede moder, der endnu var under de halvfjerds, havde skarpe øjne, en rank holdning, og hvis krusede strimler og tørklæder var af en pletfri renhed, miss Noble, hendes søster, en lille spinkel dame, der så svagere ud, og hvis strimler og tørklæde var meget forslidte og stoppede, og miss Winifred Farebrother, præstens ældre søster, der så lige så godt ud som han, men tillige noget fortrykt, som ugifte kvinder, der stadig er afhængige af de ældre let bliver. Lydgate havde ikke ventet at se en så besynderlig gruppe; da han kun vidste, at mr. Farebrother var ungkarl, havde han ventet at blive fort ind i et værelse, der var opfyldt af bøger og naturalier. Præsten selv forekom ham ikke ganske at være den samme, som det er tilfældet med de fleste mænd, hvis bekendtskab man har gjort på et fremmed sted, når man derefter første gang ser dem i deres hjem. For enkeltes

vedkommende er resultatet uheldigt; men det var ikke tilfældet med Farebrother; han lod til at være lidt mildere og tavsere, idet det egentlig var hans moder, der førte samtalen, imens han kun nu og da kom med en godmodig, forsonende bemærkning. Den gamle dame var øjensynlig vant til at sige sine omgivelser, hvad de burde tænke, og syntes at antage, at hendes mening måtte være den afgørende i enhver sag. Hun havde også god lejlighed til det, da miss Winifred sørgede for alle hendes små fornødenheder. Imidlertid bar den lille miss Noble en lille kurv på armen, hvori hun gemte et stykke sukker, som hun først ligesom ved en fejltagelse havde ladet falde ned i underkoppen, idet hun bagefter kastede et sky blik til alle sider og raslede lidt med tekoppen. Dog vil jeg bede enhver om ikke derfor at tænke ilde om miss Noble. Denne kurv indeholdt små besparelser af hendes føde, som let lod sig transportere, og som var bestemt for børnene hos hendes fattige venner, som hun besøgte om morgenen, når vejret var godt. At pleje og kæle for alle skabninger var en så inderlig glæde for hende, at hun næsten betragtede det som en behagelig last, hun var tilbøjelig til at gøre sig skyldig i. Måske var hun sig en fristelse bevidst til at stjæle fra dem, der havde meget, for at give til dem, der intet havde, og følte brøden ved dette undertrykte ønske. Man må være fattig for at kende den luksus, der er i at give.

Mrs. Farebrother bød gæsten velkommen med megen formalitet og underrettede ham kort og godt om, at de sjældent trængte til lægehjælp der i huset. Hun havde altid ladet sine børn bære flonel og sørget for, at de ikke hengav sig til umådelighed i spise, hvilket hun mente var hovedgrunden til, at folk så ofte måtte ty til lægerne. Lydgate talte til undskyldning

for dem, hvis forældre havde gjort sig skyldige i umådelighed; men mrs. Farebrother mente, at denne anskuelse var farlig: naturen var mere retfærdig end som så; det ville have været let for en forbryder at sige, at hans forfædre burde have været hængt i stedet for ham. Hvis de, der havde slette forældre, selv var slette, måtte de hænges for det.

"Min moder er ligesom den gamle George den Tredje," sagde præsten, "hun er imod alt, hvad der går ud over fysikken."

"Jeg har imod alt, hvad der er urigtigt, Camden. Jeg holder fast ved nogle få indlysende sandheder og sørger for, at alt det øvrige kommer til at stemme med dem. Da jeg var ung, mr. Lydgate, var der aldrig tale om ret eller uret. Vi kunne vor katekismus, og det var nok. Men nu kan man gerne blive modsagt, om man så taler lige ud af bønnebogen. Der er nu denne mr. Tyke, som ikke er stort bedre end en dissenter og dog vil skubbe min søn til side under påskud af andre teorier. Men lad kun, hvem der vil, søge at fortrænge ham, så er jeg dog stolt ved at sige, at han kan tåle sammenligning med en hvilken som helst prædikant her i landet, ikke at tale om her i byen, hvor man står meget lavt, i det mindste efter min mening; jeg er født og opdraget i Exeter."

"En moder er aldrig partisk," sagde mr. Farebrother smilende. "Hvad tror du at Tykes moder siger om ham?"

"Stakkels kone! Ja, hvad skal man sige?" svarede mrs. Farebrother, hvis sædvanlige skarpsindighed blev forvirret ved hendes tillid til hendes moderlige dømmekraft. "Hun tilstår i alt fald sandheden for sig selv, det kan du stole på."

"Og hvad består den i?" spurgte Lydgate. "Det ville jeg gerne vide."

"O, ikke i noget slemt," sagde mr. Farebrother. "Han er et virksomt menneske; ikke synderlig lærd eller viis, tror jeg – fordi jeg ikke er enig med ham."

"Ved du vel, Camden," sagde mrs. Winifred, "at Griffin og hans kone i dag fortalte mig, at mr. Tyke havde sagt, at de ikke ville få flere kul, hvis de gik og hørte dine prædikener."

Mrs. Farebrother lagde strikketøjet fra sig, som hun atter havde taget fat på, efter at hun havde nydt en lille kop te og et stykke ristet brød, og så på sønnen, som om hun ville sige: "Der kan du høre?" Miss Noble udbrød: "Stakkels mennesker! Stakkels mennesker!" øjensynligt hentydende til det dobbelte tab af prædikenen og kullene. Men præsten svarede hurtigt:

"Det er, fordi de ikke hører til mit sogn. Og jeg tror ikke, at mine prædikener har lige så meget værd for dem som kullene."

"Mr. Lydgate," sagde mrs. Farebrother, der ikke kunne lade dette gå således hen, "De kender ikke min søn; han undervurderer altid sig selv. Jeg siger så ofte til ham, at han derved tillige undervurderer Gud, der har skabt ham og gjort ham til en så udmærket prædikant."

"Det må være et vink for mig til at tage mr. Lydgate med mig til mit studerekammer," sagde præsten leende. "Jeg har lovet at vise Dem min samling," tilføjede han henvendt til Lydgate; "skal vi så gå?"

De tre damer gjorde indvendinger. Mr. Lydgate burde først drikke en kop te til; miss Winifred havde overflødighed af god te i tepotten. Hvorfor havde Camden også sådant hastværk med at føre deres gæst ind i sin hule? Der var ikke andet end utøj i spiritus og hele skuffer fulde af biller og møl, ja der var ikke så meget som et tæppe på gulvet. Kort sagt, det var tydeligt, at,

hvor meget damerne end så op til præsten som prædikant og menneske, måtte han dog i meget rette sig efter dem. Med en ung mands tankeløshed undrede Lydgate sig over, at mr. Farebrother ikke havde vænnet dem af med det.

"Min moder er ikke vant til at se gæster, der kan have interesse for min kæphest," sagde præsten, idet han åbnede døren til sit studerekammer, der rigtignok, som damerne havde sagt, var blottet for al luksus, med mindre en kort porcelænspibe og en tobakskasse kunne danne en undtagelse.

"Mænd af Deres stand ryger sjældent," sagde han. Lydgate smilede og rystede på hovedet. "Heller ikke af min tror jeg. De vil høre Bulstrode og hans kompagnon have ondt af denne pibe. De ved ikke, hvor fornøjet Djævlen ville blive, hvis jeg opgav den."

"Jeg kan godt forstå det. De har et livligt sind og trænger til et beroligende middel. Jeg er tungere og ville blive doven ved det, al min kraft ville gå tabt ved det."

"Og De har i sinde at hellige den til Deres arbejde. Jeg er ti eller tolv år ældre end De og sluttet en slags forlig med mig selv. Jeg tilfredsstiller et par svagheder, for at de ikke skal blive for højrøstede. Se," vedblev præsten og åbnede flere små skuffer, "jeg tror, at jeg grundigt har studeret entymologien i denne egn og har fået mine insekter godt ordnet. Vi er meget rige på – Ah, De har fået fat på den glaskrukke og ser på den i stedet for på mine skuffer, De bryder Dem altså ikke om disse ting?"

"Ikke ved siden af denne smukke skål. Jeg har aldrig haft tid til at give mig meget af med naturhistorien, fordi jeg tidligt blev grebet af interesse for den menneskelige bygning, og hvad der

nærmest vedkommer mit kald. Jeg har ingen anden kæphest; min virkekreds er stor nok."

"De er et lykkeligt menneske," sagde mr. Farebrother, og idet han drejede sig om på hælen, begyndte han at stoppe sin pibe. "De ved ikke, hvad det er at mangle åndelig tobak."

Lydgate var mere overrasket over præstens ligefremme væsen end ved at opdage den skjulte mening i hans ord – at han ikke følte sig på den rigtige hylde her i verden. De net ordnede skuffer og bogskabet, der var fyldt med kostbare, illustrerede, naturvidenskabelige værker, fik ham atter til at tænke på gevinsterne i kortspil og deres bestemmelse. Men han begyndte at ønske, at den bedste betydning, der kunne lægges i alt, hvad mr. Farebrother gjorde, også måtte være den rigtige. Præstens åbenhjertighed forekom ham ikke at være af den stødende art, der hidrører fra en ond samvittighed og gerne vil forekomme andres dom, men simpelthen kun at stamme fra ønsket om at gøre så lidt omsvøb som muligt. Tilsyneladende syntes han selv at føle, at han måske havde talt for frit, da han nu efter at have gjort Lydgate en undskyldning, fordi han havde tændt sin pibe, sagde:

"Jeg har endnu ikke fortalt Dem, mr. Lydgate, at jeg har den fordel over for Dem at kende Dem bedre, end De tror. De husker nok Trawley, som De i nogen tid delte værelse med i Paris? Han var en bekendt af mig, og i sine breve har han fortalt mig meget om Dem. Da De kom hertil, blev jeg meget glad ved at finde, at De var således, som han havde sagt. Kun glemte jeg, at De ikke havde lignende forkundskaber med hensyn til mig."

Lydgate anede, at her var en finfølelse til stede, som han kun halvt forstod. "Apropos," sagde han, "hvad er der blevet af

Trawley? Jeg har ganske tabt ham af syne. Han var dengang opfyldt af de nyere franske ideer og ville rejse til Amerika, hvor han ville oprette et samfund, der skulle virke for dem. Er han rejst?"

"Nej tværtimod. Han praktiserer ved et tysk bad og har ægtet en rig patient."

"Så har mine ideer dog holdt bedre ud," sagde Lydgate med en kort hånlig latter. "Han påstod, at lægekunsten var fuld af humbug, som ikke kunne undgås. Jeg derimod sagde, at fejlen lå hos os selv, og at vi i stedet for at prædike imod den humbug, der omgav os, måtte se at bekæmpe den ved vor egen stræben."

"Deres plan vil dog være vanskelig at udføre. De vil ikke alene komme til at kæmpe imod den gamle Adam i Dem selv, men også imod descendenterne af den virkelige Adam, der danner samfundet om Dem. Men," afbrød mr. Farebrother sig selv, "jeg ser, at De atter har fat i den glasskål. Har De ikke lyst til at komme i besiddelse af den ved at gøre et bytte med mig?"

"Jeg har nogle smukke eksemplarer af sømus i sprit og vil lade Robert Browns nye '*Mikroskopiske Iagttagelser*' gå med i købet, hvis De ikke allerede har den."

"Jeg ser, at De er begærlig efter at få skålen, og jeg kunne forlange en højere pris. Sæt, at jeg bad Dem om at gennemsøge alle skufferne her og sige mig Deres mening om de nye arter?" Imens præsten talte, bevægede han uroligt piben i munden og kastede ømme blikke til sine skuffer. "Det ville være en god øvelse for Dem, der som ung læge må lære at behage Deres patienter i Middlemarch. De skal imidlertid få den på Deres egne betingelser."

"Tror De ikke, at folk overvurderer nødvendigheden af at rette sig efter alles luner," sagde Lydgate, idet han gik hen til mr. Farebrother og så noget åndsfraværende på de sirligt ordnede insekter. "Det letteste er at få folk til at anerkende dygtigheden, så at de søger den, enten man smigrer dem eller ej."

"Ganske vist. Men så må De være sikker på at besidde denne dygtighed og på at kunne bevare Deres uafhængighed."

"De mener med hensyn til familiebånd?" sagde Lydgate, der tænkte på, at disse lod til at trykke mr. Farebrother.

"Ikke ganske. De kan ganske vist skaffe mange vanskeligheder. Men en god hustru kan være til støtte for en mand og hjælpe ham til at være uafhængig. Der er en af mine sognefolk, en prægtig mand, der næppe ville være kommet så godt igennem verden uden sin hustru. Kender De Garths? Jeg tror ikke, de var Peacocks patienter."

"Nej; men der er en miss Garth hos gamle Featherstone på Lowick."

"Det er datteren; en fortræffelig pige."

"Hun er meget stille, jeg har ikke lagt mærke til hende."

"Da kan De stole på, at hun har lagt mærke til Dem."

"Jeg forstår Dem ikke," sagde Lydgate; han kunne jo ikke så godt sige "Naturligvis".

"Hun har et skarpt blik. Jeg har konfirmeret hende – hun er en af mine yndlinge."

Mr. Farebrother røg et par minutter i tavshed, da Lydgate ikke lod til at interessere sig for Garths. Til sidst lagde præsten piben fra sig, strakte benene fra sig, og idet han smilende vendte sine klare øjne imod Lydgate, sagde han:

"Men vi middlemarchere er ikke så tamme, som De antager os for at være. Vi har vore intriger og vore partier. Jeg er for eksempel partimand og Bulstrode ligeledes. Hvis De stemmer for mig, vil De fornærme Bulstrode."

"Hvad er der at sige på Bulstrode?" spurgte Lydgate alvorligt.

"Jeg har intet at sige om ham, undtagen at hvis De stemmer imod ham, vil De gøre ham til Deres fjende."

"Jeg tror ikke, at jeg behøver at bryde mig om det," sagde Lydgate noget stolt; "men han lader til at have gode ideer om hospitaler og anvender store summer i almenhedens interesse. Han kunne hjælpe mig til at udføre flere af mine ideer."

"Meget vel. Men så må De heller ikke fornærme ham. Mig derimod vil De ikke såre," sagde mr. Farebrother ganske roligt. "Jeg pålægger ikke andre folk pligter for min bekvemmeligheds skyld. Jeg holder ikke af den klike, han hører til; det er snæverhjertede, uvidende mennesker, der gør deres næste bekymret i stedet for at gøre ham bedre og ser ned på alle, der tænker anderledes end de. Men," tilføjede han smilende, "jeg siger ikke, at Bulstrodes nye hospital er nogen dårlig indretning; og hvad det angår, at han vil forjage mig fra det gamle – nå, hvis han synes, jeg er en skadelig person, så gengælder han kun min kompliment. Jeg gør ikke fordring på at være nogen mønsterpræst – kun en anstændig interims."

Lydgate var ikke vis på, om præsten ikke havde ret i dette; en mønsterpræst, mente han, måtte ligesom en mønsterlæge tænke, at hans kald var det ædleste i verden. Han sagde imidlertid kun: "Hvilken grund giver Bulstrode for sin tilsidesættelse af Dem?"

"At jeg ikke lærer, hvad han kalder den spirituelle religion, og at jeg ingen tid har til overs. Begge påstande er sande. Men jeg skulle nok skaffe mig tid og ville være glad ved at få de fyrre pund. Det er den ligefremme kendsgerning. Men lad os nu ikke tale mere om det. Jeg ønskede kun at sige Dem, at hvis De stemmer efter Bulstrodes ønske, skal De ikke af den grund bryde med mig. Jeg kan ikke undvære Dem. De er en slags jordomsejler, der har nedsat sig iblandt os, og vil vedligeholde min tro på antipoderne. Fortal mig nu lidt om Paris."

18

Der hengik nogle uger efter denne samtale, før spørgsmålet om, hvem der skulle være kapellan, på ny blev bragt på bane, og Lydgate undgik i den tid, uden selv at gøre sig rede for grunden, at tage nogen beslutning om, hvem han ville give sin stemme. Det ville have været ham ligegyldigt – det vil sige, han ville have valgt den bekvemmeste handlemåde og givet mr. Tyke sin stemme – hvis han ikke var kommet til at synes så godt om mr. Farebrother.

Men han kom til at holde mere og mere af præsten ved St. Botolphskirken ved nærmere bekendtskab. At mr. Farebrother havde gjort sig umage for at advare ham, den nyankomne, i stedet for at søge at vinde hans interesse, var en usædvanlig finfølelse og ædelmodighed, som Lydgate godt forstod at vurdere. Få mænd kunne også være mere sønlige og ridderlige, end han var mod sin moder, tante og søster, hvis afhængighed dog på mange måder havde udøvet et tryk på hans liv. Hans prædikener var inderlige og dybsindige, hvorfor der kom mange foruden hans sognebørn for at høre ham, og siden det altid var præstens vanskeligste bestilling at fylde kirkerne med tilhørere, kunne han nok have haft grund til at føle sin overlegenhed. Desuden var han en mand, man måtte finde behag i: sagtmodig, åbenhjertig, vittig uden den bitterhed, der så ofte får os til at såre vore venner. Lydgate holdt virkelig af ham og ønskede at vinde hans venskab.

Så længe denne følelse var den fremherskende, søgte han at forjage tanken om embedet og at overtale sig til at tro, at ingen ville forlange, at han skulle give sin stemme. Ifølge mr.

Bulstrodes forlangende lagde han planer til det nye hospitals ordning, og de to rådslog ofte med hinanden. Bankieren syntes altid at forudsætte, at han i et og alt kunne gøre regning på at have Lydgate på sin side, dog gjorde han ingen speciel hentydning til nogen forestående afgørelse af valget imellem Tyke og Farebrother. Men da direktionen for det gamle hospital imidlertid havde holdt et møde, hvori det var blevet bestemt, at kapellanens ansættelse skulle bestemmes den følgende fredag, indså Lydgate, at han måtte tage en beslutning i denne trivielle forretning. Han kunne ikke dølge for sig selv, at da Bulstrode havde den største indflydelse, var her tillige spørgsmål om hans egen ansættelse. Hans iagttagelser bekræftede mr. Farebrothers ord om, at bankieren ikke ville tåle nogen opposition. Nu begyndte han at tænke på, hvad der kunne indvendes imod mr. Farebrother og måtte tilstå, at denne virkelig allerede havde alt for meget at bestille, når man så, hvor megen tid han anvendte på de beskæftigelser, der ikke vedkom hans stand. Dertil kom, at det var tydeligt, at præsten, endskønt han nok holdt af at spille whist for spillets egen skyld, dog øjensynlig også spillede for at vinde penge. Lydgate var ingen puritaner; men han brød sig ikke om spil og havde altid betragtet det som en lavhed at tænke på vinding; desuden førte han et ideelt liv, og det ville have været ham ligefrem forhadt at tanke på at vinde småsummer. Endskønt han ikke var rig, havde han dog aldrig følt nogen mangel eller været nødt til at tænke videre over pengesager, hvorfor det heller ikke faldt ham ind at gøre nogen beregning over forholdet imellem præstens indtægter og hans mere eller mindre nødvendige udgifter. Det var muligt, at han ville have gjort det, hvis det havde angået ham selv.

Og nu, da der var spørgsmål om at stemme, talte denne stødende kendsgerning stærkere imod mr. Farebrother, end den tidligere havde gjort. Lydgate følte sig overbevist om, at hvis der ikke havde været nogen sådan begrundet indvending imod mr. Farebrother, ville han have stemt for ham uden at bryde sig om Bulstrode, da han ikke agtede at være vasal af denne. På den anden side var Tyke en mand, der ganske ofrede sig for sine gejstlige pligter, og ingen havde noget at indvende imod ham, undtagen at de ikke kunne lide ham og mistænkte ham for at være en hykler. Så fra dette synspunkt betragtet kunne Bulstrode være i sin fulde ret.

Imidlertid var Lydgate langt fra at være tilfreds. Han ville nødigt opgive sine bedste planer ved at blive uvenner med Bulstrode, men han ville lige så nødigt stemme imod Farebrother og derved hjælpe til at berøve ham en ansættelse og et salær. Desuden vidste han, at folk ville sige, at han stemte for Tyke, fordi det var til hans egen fordel. Hvad så? Han var sig jo bevidst, at han kun brød sig lidt om den, men hvad han længtes efter, var en virkekreds, hvori han kunne gøre sine ideer frugtbringende. Da han endnu, optaget af denne indre strid, begav sig til hospitalet, håbede han næsten at der skulle indtræffe en eller anden tilfældighed, hvorved vægtskålen kunne synke, uden at han behøvede at give sin stemme.

Lydgate begav sig først sent på vej; men doktor Sprague, de to kirurger og flere af direktørerne var kommet tidligt; mr. Bulstrode, der var formand, havde derimod endnu ikke indfundet sig. Samtalen syntes at antyde, at udfaldet var tvivlsomt, og at majoriteten for Tyke ikke var så vis, som man havde troet. Forunderligt nok var denne gang den svære

kraftige dr. Sprague og den lille sagtmodige dr. Minchin af samme mening, fordi ingen af dem i hjertet holdt af mr. Bulstrode, og kirurgerne, mr. Wrench og mr. Toller, var enige med dem, da det var tydeligt, at mr. Bulstrode understøttede Lydgate, som de kaldte en nar, fordi han ville indføre reformer og afskaffe den megen brug af medicin, hvilket de fandt så meget mere forkasteligt, som han ikke engang havde studeret ved de engelske universiteter, men havde al sin visdom fra Edinburgh og Paris.

Således gik det til, at Bulstrode ved denne lejlighed blev identificeret med Lydgate og Lydgate med Tyke, ved hvilken omskrivning af navne de ellers så modstridende parter kom til at fælde samme dom.

Doktor Sprague sagde straks, da han kom ind: "Jeg stemmer for Farebrother, han er et godt menneske og kan nok trænge til de fyrre pund."

"Ho, ho! Doktor," sagde gamle mr. Powderell, en forhenværende jernhandler. "Vi skal her ikke tænke på indtægterne, men på de fattige, syge folks sjæle –" her antog mr. Powderells stemme og ansigt en oprigtig patos. "Mr. Tyke prædiker evangeliet på den sande måde, og jeg ville handle imod min samvittighed, hvis jeg ikke gav ham min stemme."

"Jeg tror ikke, at mr. Tykes opponenter har forlangt, at nogen skal stemme imod deres samvittighed," sagde mr. Hackbutt, en rig garver, der var meget veltalende og med en vis strenghed vendte sig mod den uskyldige mr. Powderell. "Men efter min mening bør vi direktører betænke, om det sømmer sig for os at understøtte et forslag, der kommer fra en enkelt side. Ville noget medlem af komiteen have tænkt på at tilsidesætte en

gentleman, der altid har udført kapellanens pligter her, hvis det ikke var blevet foreslået af et parti, der er tilbøjeligt til at betragte enhver institution i denne by som et maskineri til at fremme dets egne hensigter? Jeg dadler ingens motiver; men jeg siger, at der her gør sig en indflydelse gældende, som ikke stemmer overens med ægte uafhængighed, men har mere til fælles med krybende slaviskhed. Jeg er selv lægmand og har aldrig synderligt tænkt over adsplittelserne i kirken –"

"Lad dem fare!" udbryd mr. Frank Hawley, prokurator og byskriver, der sjældent lod sig se ved møderne, men nu hurtigt kom ind med ridepisken i hånden. "Dem har vi intet at gøre med her. Farebrother har hidtil udført arbejdet uden løn, og når der nu skal gives betaling for det, er det rimeligt, at han får det. Jeg finder, at det ville være lavt at berøve ham embedet."

"Jeg tror, at det var bedst, om de herrer her ville afholde sig fra personlige bemærkninger," sagde mr. Plymdale. "Jeg har i sinde at give mr. Tyke min stemme, men hvis mr. Hackbutt ikke havde antydet det, havde jeg ikke vidst, at jeg derfor var en krybende slave."

"Jeg har aldeles ikke tænkt på at være personlig. Jeg sagde udtrykkeligt, hvis det tillades mig, at gentage mine ord eller blot at slutte, hvad jeg var i begreb med at sige –"

"Ah, der er Minchin!" sagde mr. Frank Hawley, hvorpå de alle vendte sig fra mr. Hackbutt, der følte sig meget utilpas. "Nå doktor, jeg håber, at De er på den rette side?"

"Det håber jeg også," sagde doktor Minchin, idet han nikkede til alle sider; "om det end er på mine følelsers bekostning."

"Hvis der skulle være tale om følelse, må det vel være for den mand, man vil forjage," sagde mr. Frank Hawley.

"Jeg må tilstå, at mine følelser er delte," sagde doktor Minchin og gned sig i hænderne. "Jeg anser mr. Tyke for en eksemplarisk mand og ville virkelig ønske, at jeg kunne give ham min stemme, men jeg er nødt til at tage hensyn til mr. Farebrother, der har større ret til embedet. Han er en elskværdig mand, en dygtig prædikant og har længe været iblandt os."

I dette øjeblik blev samtalen afbrudt, ved at tre herrer trådte ind, der blev hilste mere eller mindre hjerteligt. Det var mr. Eduard Thesiger, sognepræst ved St. Peterskirken, mr. Bulstrode og vor ven mr. Brooke til Tipton, der havde modtaget valg som direktør, men endnu aldrig havde vist sig ved møderne, og hvis nærværelse denne gang ene skyldtes mr. Bulstrodes anstrengelser. Lydgate var den eneste, der endnu ventedes.

De satte sig nu alle, og mr. Bulstrode, der var bleg og rolig som sædvanlig, indtog forsædet. Mr. Thesiger var kommet for at give sin ven mr. Tyke sin stemme.

Mr. Brooke troede, at alle havde de bedste hensigter. Selv havde han ikke haft tid til at tage sig af hospitalet; "for," sagde han "De ved nok, at min tid er meget optaget som fredsdommer; men jeg vil gerne udrette noget godt, og jeg er derfor kommet for at give mr. Tyke min stemme, som mine venner har underrettet mig om er en kristelig, hæderlig og veltalende mand."

"Det lader til, at De kun er blevet gjort opmærksom på den side af sagen, mr. Brooke," sagde mr. Frank Hawley. "De lader ikke til at vide, at en af vore værdigste mænd i flere år har

udført kapellanens pligter her uden betaling, og at man nu vil lade mr. Tyke fortrænge ham."

"Undskyld mig, mr. Hawley," sagde mr. Bulstrode. "Mr. Brooke har fået nøjagtig oplysning om mr. Farebrothers karakter og stilling."

"Af hans fjender," udbryd Hawley.

"Jeg vil håbe, at her ikke kan gøre sig noget personligt fjendskab gældende," sagde mr. Thesiger.

"Det tør jeg dog næsten sværge på," svarede mr. Hawley.

"Mine herrer," sagde Bulstrode i en dæmpet tone, "hvis der er nogen af de tilstedeværende, der ikke ganske kender sagens sammenhæng, skal jeg gerne give en kort oversigt over den."

"Jeg kan ikke indse, hvad nytte det kunne gøre," sagde mr. Hawley; "jeg tror nok, at vi alle ved, hvem vi vil stemme for. Jeg har ingen tid at spilde og foreslår derfor, at vi straks skrider til afstemning."

En kort, men varm diskussion påfulgte, før de skrev enten "Tyke" eller "Farebrother" på en seddel og kastede den i en glasskål; imidlertid så mr. Bulstrode Lydgate træde ind.

"Jeg ser, at stemmerne for øjeblikket står lige," sagde Bulstrode med klar bidende stemme. Idet han derpå så op på Lydgate, tilføjede han:

"Der mangler endnu én stemme. Det er Deres, mr. Lydgate; vil De være så god at skrive?"

"Så er sagen afgjort," sagde mr. Wrench og rejste sig. "Vi ved alle, hvorledes mr. Lydgate vil stemme."

"De taler på en egen måde sir," sagde Lydgate noget trodsigt og holdt blyanten i hånden uden at skrive.

"Jeg mener kun, at man venter, at De vil stemme sammen med mr. Bulstrode. Finder De noget fornærmeligt i det?"

"Det kan være, at andre gør det. Men jeg vil dog ikke af den grund afholde mig fra at stemme sammen med ham."

Og Lydgate skrev øjeblikkelig "Tyke".

Således blev mr. Walter Tyke kapellan ved sygehuset, og Lydgate vedblev at arbejde sammen med mr. Bulstrode. Han var virkelig i tvivl om mr. Tyke ikke var den mest passende kandidat, og dog sagde hans samvittighed ham, at hvis han havde været fri for ethvert ydre tryk, ville han have stemt for mr. Farebrother. Denne sag vedblev at være en pinefuld erindring for ham som et tilfælde, hvor han havde givet efter for de smålige påvirkninger i Middlemarch.

Mr. Farebrother kom ham imidlertid i møde med samme venlighed som før. Han var aldeles fri for farisæerens fejl og ved ærligt at tilstå, at han kun alt for meget lignede andre mennesker, var han blevet dem mærkværdigt ulig på ét punkt – at kunne undskylde andre, fordi de nærede ringe tanker om ham og upartisk bedømme deres opførsel, selv om den var til hans skade.

19

Mens George den Fjerde endnu regerede over England, da hertugen af Wellington var premierminister og mr. Vincy borgmester i Middlemarch, havde Dorothea Brooke gjort sin bryllupsrejse til Rom. Dengang var verden mere uvidende om godt og ondt end nu om stunder, de rejsende var hverken så kritiske eller oplyste, og romantikken, der har udfyldt så mange tomme huller med kærlighed og kundskab, havde endnu ikke gennemtrængt tiderne med sin surdej; dog gærede den som en kraftig begejstring hos enkelte langhårede, tyske kunstnere i Rom og hos ynglinge af andre nationer, der arbejdede eller dovnede i deres nærhed, og som følte sig grebet af den samme bevægelse.

En smuk morgen havde en ung mand, hvis hår var overordentligt langt, men rigt og krøllet, og som ellers var engelsk i sin dragt, vendt ryggen til den belvederiske torso i Vatikanet og betragtede den smukke udsigt til bjergene, som man har fra det tilstødende galleri. Han var så optaget af dette, at han ikke mærkede, at en livlig tysker med mørke øjne nærmede sig ham, førend denne lagde hånden på hans skulder og med stærk fremmed accent sagde: "Kom her, hurtigt! ellers vil hun have skiftet stilling."

Han var straks rede til at adlyde opfordringen, og de to mænd gik hurtigt hen imod hallen, hvor den hvilende Ariadne, der dengang kaldtes Cleopatra, ligger i sin rige morgenskønhed. De kom netop tidsnok til at se en anden skikkelse, der stod lænet til fodstykket nær ved den knælende marmorfigur: en ung, blomstrende pige, hvis former kunne

måle sig med Ariadnes, og klædt i en kvækeragtig grå dragt; hendes lange kåbe, der var hægtet sammen ved halsen, var kastet lidt tilbage fra armene, og en smuk, ubehandsket hånd støttede hendes kind, idet den undertiden strøg den hvide castorshat tilbage, der ligesom dannede en art glorie for hendes ansigt om det simpelt flettede mørkebrune hår. Hun så ikke på marmorfiguren, ja tænkte rimeligvis ikke engang på den; hendes store øjne var drømmende fæstet på en solstråle, der faldt ind på gulvet. Men hun blev sig de to fremmedes nærværelse bevidst, da de pludselig standsede, som for at betragte Cleopatra, og uden at se på dem gik hun straks hen til en pige og en tjener, der også befandt sig i hallen.

"Hvad synes De om denne smukke modsætning?" spurgte tyskeren, idet han søgte efter en tilsvarende beundring i vennens ansigt, men vedblev med flydende tunge uden at vente på svar: "Der ligger den antikke skønhed, ikke ligagtig, skønt død; forstenet i tilfredshed over sin sanselige fuldkommenhed, og her står den levende skønhed med bevidstheden om kristelige århundreder i sit bryst. Jeg synes næsten, at hun ligner en kvækerinde, men i mit maleri skulle hun være nonne. Hun er imidlertid gift; jeg så vielsesringen på hendes dejlige venstre hånd, ellers ville jeg have troet, at den gustne, gejstlige herre var hendes fader. Jeg så ham skilles fra hende for en god stund siden, og nu genfandt jeg hende her i denne prægtige stilling. Hvem ved! Han er måske rig og ville gerne have hendes portræt. Ah, det nytter ikke at se efter hende – der går hun. Lad os følge hende hjem!" –

"Nej, nej," sagde hans ledsager og rynkede panden let.

"De er et underligt menneske, Ladislaw. De ser så forundret ud. Kender De hende?"

"Jeg ved, at hun er gift med min fætter," sagde Will Ladislaw med en åndsfraværende mine og gik videre, mens hans ven holdt sig ved siden af ham og iagttog ham ivrigt.

"Hvad, den gejstlige herre? Han ligner mere en onkel – det er en langt nyttigere slægtning."

"Han er ikke min onkel. Jeg siger Dem jo, at han er min fætter i andet led," sagde Ladislaw noget utålmodigt.

"Nå, nå, vær nu ikke gnaven. De er da ikke vred, fordi jeg finder, at Deres fru kusine er den mest fuldendte madonna?"

"Vred? Snak. Jeg har kun set hende én gang før, et par minutter, da min fætter præsenterede hende for mig, kort før jeg forlod England. De var ikke gift dengang. Jeg vidste ikke af, at de kom til Rom."

"Men nu vil De få dem at se; for De vil snart kunne få deres adresse at vide, da De kender navnet. Skal vi gå hen på posthuset? Så kan vi tale om portrættet."

"For pokker, Naumann! Det ved jeg ikke, om jeg gør. Jeg er ikke så påtrængende som De."

"Bah! Det er, fordi De er dilettant. Hvis De var kunstner, ville De tænke på Deres fru kusine som en antik figur, der har fået liv ved kristendommen – en slags kristelig Antigone."

"Ja, og at hendes tilværelses hovedformål var at blive malet af Dem. Jeg er kun en dilettant, om De vil; men jeg tror ikke, at universet arbejder på at bringe de mystiske ideer frem, der er i Deres malerier."

"Således er det dog, min kære! – for så vidt som det arbejder igennem mig, Adolph Naumann; det er afgjort," sagde den

ydmyge maler og lagde hånden på Ladislaws skulder, uden i mindste måde at bryde sig om hans onde lune. "Ser De, min tilværelse forudsætter hele universets tilværelse – gør den ikke? Det er min bestilling at male – og som maler har jeg en ligefrem genial opfattelse af, hvorledes Deres tante eller bedstemoder ville tage sig ud i et maleri; derfor arbejder universet igennem mig på dette maleri ved den særegne krog eller klo, som det strækker frem i form af mig – ikke sandt?"

"Men, hvis en anden klo i form af mig søgte at forhindre det? – Så blev sagen lidt mindre ligefrem."

"Aldeles ikke; resultatet af kampen bliver logisk det samme – maleri eller ikke maleri." Will kunne ikke stå for dette uforstyrrelige, gode humør, og skyen på hans ansigt forsvandt for en munter latter.

"Nå, min ven – vil De så hjælpe mig?" spurgte Naumann med fornyet håb.

"Nej, Naumann, det er narrestreger at tænke på det. Engelske damer lader sig ikke bruge til modeller for alle og enhver. De vil kun have et mere eller mindre godt portræt med en baggrund, som enhver kender kan udtale sin mening om. Og hvad er så en kvindes portræt? Deres malerier og billedhuggerarbejder er dog, når alt kommer til alt, noget dårligt stads. De forstyrrer begreberne i stedet for at hjælpe dem. Sproget er et langt ædlere medium."

"Ja, for dem, der ikke kan male," sagde Naumann. "Det har De fuldkommen ret i. Jeg anbefalede ikke *Dem* at male hende, min ven."

Ladislaw følte sig ikke såret ved dette angreb, men vedblev, som om han ikke havde hørt det:

"Sproget giver et fyldigere billede, der er så meget bedre, som det er ubestemt. Sandheden er dog det indre, og maleriet stirrer på én med kold ufuldkommenhed. Det gælder navnlig med hensyn til fremstillingen af kvinder. Som om kvinderne kun var en malet overflade! Man må afvente bevægelsen og tonen. Der er en forskel på selve Deres åndedræt, det veksler fra det ene øjeblik til det andet. – Denne kvinde f.eks., som De netop har set; sig mig, hvorledes De ville male hendes stemme? Og stemmen er dog det mest guddommelige ved hende."

"Jeg forstår det. De er skinsyg. Ingen må vove at tro, at han kan male Deres ideal. Dette er alvorligt, min ven! Deres tante! "*Der Neffe als Onkel!*" i en tragisk betydning – forfærdeligt!"

"Vi vil blive uvenner, Naumann, hvis De igen kalder den dame min tante."

"Hvad skal jeg da kalde hende?"

"Mrs. Casaubon."

"Godt. Men sæt nu, at jeg blev bekendt med hende og fandt, at hun meget gerne ville males?"

"Ja sæt!" sagde Will i en foragtelig tone, der viste, at han ønskede at gøre ende på denne samtale. Han var sig bevidst, at han var blevet ophidset over en ren bagatel. Hvorfor gjorde han så meget væsen af mrs. Casaubon? Og dog havde han en følelse af, at der med hensyn til hende var foregået noget med ham. Der er karakterer, som bestandig skaber forviklinger for sig selv i dramaer, som ingen er rede til at spille med i. Deres følsomhed får dem til at skyde imod genstande, der forbliver ganske rolige ved det.

20

To timer senere sad Dorothea i et lille værelse eller boudoir i en smuk lejlighed på Via Sistina.

Det gør mig ondt at tilføje, at hun hulkede bittert, idet hun overgav sig til denne lettelse for et betynget hjerte, som en kvinde, der i almindelighed behersker sig ved hjælp af sin egen stolthed og sin betænksomhed for andre, undertiden kan tillade sig, når hun er vis på at være ene. Og mr. Casaubon ville aldeles sikkert blive endnu nogen tid i Vatikanet.

Og dog kunne Dorothea ikke selv rigtig gøre sig rede for sin sorg, og under de forvirrede tanker og lidenskaber, der kæmpede for at komme til klarhed, anklagede hun sig selv for, at den følelse af forladthed, der beherskede hende, skyldtes hendes egen åndelige fattigdom. Hun havde ægtet den mand, hun selv havde valgt, og havde fra først af tænkt, at da mr. Casaubons ånd var hendes så langt overlegen, måtte han ofte være optaget af studier, som hun ikke kunne dele; desuden så hun nu efter sin korte uerfarne ungdomstid Rom, denne den synlige histories by, hvor en hel halvkugles fortid syntes at drage forbi hende med sine besynderlige billeder.

Men netop dette forhøjede det underlige, drømmeagtige i hendes ægteskabelige liv. Dorothea havde nu været fem uger i Rom og i de venlige morgentimer, da efteråret og vinteren syntes at vandre hånd i hånd som et lykkeligt aldrende par, hvoraf den ene snart skulle overleve den anden i kold ensomhed, havde hun kørt omkring først i selskab med mr. Casaubon, men senere med Tantripp og deres erfarne tjener. Hun var blevet ført igennem de bedste gallerier, havde set de

smukkeste udsigter, var blevet ført til de mest storartede ruiner og de prægtigste kirker og havde som oftest endt med at foretrække at køre ud i Campagnen, hvor hun kunne føle sig ene med jorden og himlen langt borte fra tidsaldrenes trykkende maskerade, hvori hendes eget liv også syntes at blive en maske med gådefulde træk.

For dem, der har set Rom med kundskabens magt, der indpuster en voksende sjæl i alle de historiske former, kan Rom endnu være verdens åndelige midtpunkt og tolk. Vægten af det uforståelige Rom kan hvile let på muntre og unge piger, for hvem det danner en baggrund for glimrende udflugter i livligt selskab. Men Dorothea, der var opdraget i puritansk strenghed, følte sig forvirret og nedtrykt over de brogede, fremmede omgivelser. Blege og glødende skikkelser lagde beslag på hendes unge sanser og fæstede sig i hendes erindring, selv når hun ikke tænkte på dem, idet de forberedte underlige idéforbindelser, som hun beholdt i de kommende år. Vore sindsstemninger kan ofte medføre billeder, der afløser hinanden som stykkerne i en *laterna magica*; og når Dorothea senere i livet følte sig forladt og ene, vedblev hun at se Peterskirkens uhyre rum, den store hvælving, profeternes og evangelisternes stillinger og klædebon i mosaikarbejdet og de røde draperier, der var ophængt i anledning af julen.

Imidlertid er det så ofte tilfældet, at de yngre ikke straks kan finde fodfæste ved deres indtrædelse i verden, at situationen ikke kan betragtes som tragisk, når Dorothea seks uger efter sit bryllup hengav sig til et anfald af gråd. Selv ville hun kun i al almindelighed have kunnet angivet grunden til det; for nøjere at skulle forklare sig ville have været det samme for hende som

at forsøge på at give en beskrivelse af lys og skygge, eftersom den nye virkelige fremtid, der skulle træde i stedet for den indbildte, hentede sit materiale fra de uendelig mange småomstændigheder, hvorved hendes anskuelser om mr. Casaubon og hendes ægteskabelige forhold efterhånden forandrede sig ligesom viseren, der flytter sig på et ur. Det var alt for tidligt for hende endnu at tilstå denne forandring for sig selv, eller ophøre med den hengivenhed, der dannede en del af hendes åndelige liv, og som hun næsten aldeles sikkert før eller siden ville genvinde. At leve i et stadigt oprør var ikke muligt for hende; men hun befandt sig nu i et mellemrum, hvori selve styrken i hendes natur blev forøget ved forvirringen i den. Således er ofte de første måneder i ægteskabet en stridens tid, der senere går over til en lykkelig fred.

Men var da mr. Casaubon ikke den samme lærde mand, han altid havde været? Og var Rom ikke det sted, hvor han havde den bedste lejlighed til at glimre med sine fuldkommenheder? Desuden – havde ikke Dorothea med begejstring tænkt på udsigten til at kunne lette den vægt, hvormed store arbejder tynge på dem, der skal fuldføre dem? – Og at en sådan vægt tyngede på mr. Casaubon, var tydeligere end nogensinde.

Disse spørgsmål kan ikke benægtes; men hvor meget der end var blevet det samme, så havde lyset dog forandret sig, og man kan ikke finde den kvægende dug ved middagstid. I deres samtaler før brylluppet havde mr. Casaubon ofte givet hende en eller anden forklaring, som hun ikke kunne forstå; men hun mente, at det var deres korte, afbrudte sammenkomster, der var skyld i dette, og støttet af troen på deres fremtid havde hun med ivrig tålmodighed lyttet til gentagelsen af de argumenter,

der kunne anføres imod mr. Casaubons ganske nye anskuelser om filistrenes gud Dagon og andre sådanne guddomme, idet hun tænkte, at hun senere skulle se denne sag, der angik ham så nær, fra samme ophøjede standpunkt, hvorfra den var blevet ham så vigtig. Ligeledes mente hun, at den korte måde, han havde afvist de tanker på, der rørte hende dybest, skyldtes den følelse af hastværk og travlhed, som hun selv havde delt med ham under deres forlovelse. Men siden hun var kommet til Rom, hvor alle hendes følelser var vakte, var hun med en vis rædsel blevet sig mere og mere bevidst, at hun ofte var et bytte for indre vrede, utilfredshed eller sørgmodig træthed. Den måde, hendes mand forklarede de forunderlige genstande, der omgav dem, på, fremkaldte ofte ligesom en åndelig gysen hos hende; hun søgte måske at opfylde sin pligt på den bedste måde, men hvad der var nyt for hende, havde tabt interessen for ham, og de tanker og følelser, der engang havde rørt sig hos ham, var for længe siden tørret ud.

Når han sagde: "Interesserer dette dig, Dorothea? Skal vi blive her lidt længere? Jeg gør det gerne, hvis du ønsker det –" forekom det hende, at det var lige så trist at gå som at blive. Eller når han sagde: "Har du lyst til at tage til Farnesina, Dorothea? Der findes flere berømte freskomalerier, der enten er tegnet eller malet af Raphael, og som de fleste mener er værd at se."

"Men bryder du dig om dem?" var Dorotheas stadige spørgsmål.

"Jeg tror, at de bliver sat meget højt. Nogle af dem forestiller fablen om Amor og Psyche, der rimeligvis er en romantisk digtning fra en litterær periode og ikke efter min mening kan

henregnes til de egentlige myter. Hvis du holder af disse vægmalerier, kan vi hurtigt køre derhen, og du vil da, tror jeg, have set Raphaels hovedværker, som det ville være synd at forbigå ved et besøg i Rom. Han er den maler, der, som man mener, bedst har forstået at forene den mest fuldendte ynde i formen i forening med et ophøjet udtryk. Således har jeg i hvert tilfælde opfattet kendernes meninger."

Dette svar, der blev givet i en afmålt, forretningsmæssig tone, tjente ikke til at vække hendes deltagelse for den evige stads herlige værker. Der er næppe nogen forbindelse, som er mere nedtrykkende for en ung, begejstret kvinde end forbindelsen med en ånd, der ved mange års studier synes at have mistet al interesse og sympati.

Med hensyn til andre genstande viste mr. Casaubon rigtignok en iver og udholdenhed, der grænsede til begejstring, og Dorothea længtes efter at kunne følge denne frivillige retning af hans tanker i stedet for at føle, at hun drog ham bort fra den. Men hun ophørte gradvis at vente med sin tidligere glade tillid, at store syner skulle oplade sig for hende, når hun fulgte ham. Stakkels mr. Casaubon havde selv forvildet sig i de mange smålige kritiske undersøgelser og ganske tabt det formål af sigte, han havde påtaget sig disse arbejder for. Ved at nedskrive bitre kommentarer til andre mænds ideer om solguderne, var han blevet ligegyldig for sollyset.

Disse karaktertræk hos mr. Casaubon kunne længe være forblevet skjulte for Dorothea, hvis hun var blevet opmuntret til at udtale sine ungdommelige og kvindelige følelser – hvis han ville have holdt hendes hænder imellem sine og lyttet med om glæde og opmærksomhed på alle de små historier, der udgjorde

hendes erfaring, og til gengæld skænket hende den samme fortrolighed – eller hvis hun kunne have næret sin hengivenhed ved de barnlige kærtegn, som enhver elskende kvinde higer efter, der er begyndt med at ødsle kys på en dukkes kolde pande, idet hun af sin egen rige kærlighed har skabt en sjæl i træbilledet. Dette var, hvad Dorothea længtes efter. Trods al hendes higen efter at lære at kende, hvad der var hende fjernt, havde hun dog følelse nok til overs for det, der stod hende nær, så at hun gerne kunne have kysset mr. Casaubons frakkeskøde, hvis han havde givet andet tegn på, at han forstod hende end ved at erklære med sin aldrig svigtende værdighed, at hun havde en sand kvindelig og kærlig natur, idet han på samme tid høfligt hentede en stol til hende og derved betegnede, at han fandt sådanne udbrud umodne og forstyrrende. Når han om morgenen med behørig omhu havde gjort sit gejstlige toilette, var han kun forberedt på de behageligheder i livet, som kunne forenes med den tids velordnede stive halstørklæder og med et sind, der var betynget med vægten af et ufuldendt værk.

Og ved en sørgelig modsætning syntes alle Dorotheas ideer og beslutninger ligesom is, der smeltes, at flyde ud og tabe sig i den varme strøm, som de kun havde været en anden form af. Hun var ydmyget ved at finde, at hun var et rent offer for følelsen, som om hun intet kunne vide uden igennem dette medium; al hendes styrke gik til grunde i anfald af sindsbevægelse, strid og fortvivlelse, der derpå gik over til tanken om en fuldstændig opofrelse, der omdanner alt det hårde til pligt. Stakkels Dorothea! Hun var virkelig besværlig – navnlig for sig selv; men den morgen havde hun for første gang også været det for mr. Casaubon.

Da de drak kaffe, fattede Dorothea den beslutning at afryste, hvad hun i sit indre kaldte for egenkærlighed og hun så med livlig opmærksomhed på sin mand, da han sagde: "Kære Dorothea! Vi må nu tænke over alt, hvad vi har forsømt, da vi nu snart skal til at rejse. Jeg ville gerne have taget hjem tidligere, så at vi kunne have tilbragt julen på Lowick; men mine undersøgelser her har trukket tiden ud for mig. Jeg håber, at dit ophold i Rom ikke har været dig ubehageligt. Iblandt Europas seværdigheder er Rom altid blevet anset for at være én af de mærkværdigste og i enkelte henseender forædlende. Jeg husker nok, at jeg anså det for en epoke i mit liv, da jeg første gang gæstede den efter Napoleons fald, en begivenhed, der gav rejsende adgang til kontinentet. I sandhed, jeg tror nok, det er en af de byer, hvorpå man har anvendt den store overdrivelse – 'Se Rom og dø!' men for dit vedkommende ville jeg foreslå en forandring og sige: 'Se Rom som brud og lev siden som en lykkelig hustru'."

Mr. Casaubon holdt denne lille tale med selvbevidst ro, idet han blinkede lidt med øjnene, bevægede hovedet op og ned og sluttede med et smil. Han havde ikke fundet ægteskabet henrykkende; men han havde ingen idé om, at han kunne være andet end en dadelfri mand, der måtte gøre en fortryllende ung kvinde så lykkelig, som hun fortjente at blive.

"Jeg håber, at du er tilfreds med vort ophold, – jeg mener med hensyn til dine studier," sagde Dorothea, der gjorde sig umage for at holde tankerne fæstede ved, hvad der nærmest interesserede hendes mand.

"Ja," sagde mr. Casaubon med denne særegne betoning, der gør ordet halvt benægtende. "Jeg er blevet ført videre, end jeg

havde forudset, og har måttet nedskrive anmærkninger over flere genstande, som jeg ikke godt kunne forbigå, skønt jeg ikke ligefrem har dem nødige. Arbejdet har været noget besværligt trods min amanuensis' hjælp; men dit selskab har heldigvis forhindret mig i at fortsætte mine studier udenfor arbejdstiden, hvilket jeg tidligere har været alt for tilbøjelig til."

"Jeg er glad over, at min nærværelse dog har været dig til nogen nytte," sagde Dorothea, der havde en levende erindring om aftener, hvori hun havde formodet, at mr. Casaubons ånd var gået så dybt til bunds om dagen, at den ikke havde været i stand til at nå overfladen igen. Jeg frygter for, at der lå lidt utålmodighed i hendes svar. "Jeg håber imidlertid, at jeg skal blive dig mere nyttig, når vi kommer til Lowick og bedre i stand til at gå lidt mere ind på, hvad der interesserer dig."

"Uden tvivl min kære," sagde mr. Casaubon med et let nik. "De bemærkninger, jeg her har nedskrevet, kan trænge til at gennemgås, og du kan, hvis du vil, gøre et udtog af dem under min vejledning."

"Og alle dine notitser," sagde Dorothea, der længe havde brændt af iver for at komme frem med dette spørgsmål. "Alle disse masser af bind – vil du nu ikke snart begynde at benytte dem, som du har talt om? – vil du ikke snart bestemme dig til, hvilke af dem du vil bruge, og begynde at skrive den bog, der skal gøre dine uhyre kundskaber frugtbringende for verden? Jeg vil skrive efter dit diktat eller afskrive og uddrage, hvad du ønsker; det er den eneste nytte, jeg kan gøre dig." Dorothea endte med et let suk og øjnene fulde af tårer.

Den overdrevne følsomhed, Dorothea viste, ville i sig selv have været nok til i høj grad at afskære mr. Casaubon, men der

var en anden grund til, at de ord, hun havde udtalt, var de mest sårende og irriterende, hun vel kunne have valgt. Hun var blind for hans indre bekymringer, lige så vel som han for hendes: hun havde endnu ikke lært den skjulte strid hos ham at kende, der må gøre fordring på vor medlidenhed. Hun havde ikke tålmodigt lyttet til hans hjertes slag, men kun følt, at hendes eget bankede heftigt. For mr. Casaubon lød Dorotheas ord som en høj, indtrængende gentagelse af de hemmelige spørgsmål, hans samvittighed alt oftere havde stillet, og som han havde søgt at tilskrive en alt for stor finfølelse, men som nu, da han hørte dem udtalt af en anden, forekom ham grusomme og uretfærdige. Og den, der anklagede ham, var hans hustru – en ung brud, der i stedet for at betragte hans mange notitser med ukritisk ærefrygt syntes at blive en spion, som besad en ondskabsfuld magt til at blande sig i hans sager. Med hensyn til dette ene punkt var mr. Casaubon lige så følsom som Dorothea, og han forudså nu med pludselig rædsel, at hun ville gøre ham til genstand for den mest fortvivlende af al kritik – den, der ubestemt ser et stort smukt formål, men ikke aner, hvad det koster at nå det.

For første gang så Dorothea en vredesrødme på mr. Casaubons ansigt.

"Min kære," sagde han, idet han dog ved hjælp af sin værdighed beherskede vreden, "du kan stole på, at jeg selv bedst kender, hvor megen tid der må anvendes på de forskellige studier til et sådant arbejde. Det ville have været let for mig at opnå en midlertidig effekt ved at fremkomme med en række grundløse meninger; men det er altid den samvittighedsfulde undersøgers skæbne at blive hilst med spot af lediggængerne.

Og det var godt, om alle sådanne kunne lære at afholde sig fra at dømme om ting, der går langt over deres forstand."

Denne tale blev holdt med en energi, der var usædvanlig for mr. Casaubon. Den var heller ikke så ganske improviseret, men havde taget form i hans samtaler med sig selv og strømmede nu fra hans læber, som frøkornene fra en frugt, der pludselig revner ved stærk varme. Dorothea var ikke alene hans hustru, hun var personifikationen af den tomme verden, der omgiver den slet vurderede eller mismodige forfatter.

Nu var det Dorotheas tur til at blive vred. Havde hun ikke undertrykt alle sine egne ønsker for kun at tænke på sin mands interesser?

"Min dom *var* meget overfladisk – som *jeg* formår at danne den," svarede hun med opblussende vrede. "Du viste mig de mange bøger med notitser – som du ofte havde talt om – og sagde, at de trængte til at gennemses. Men jeg har endnu aldrig hørt dig tale om det værk, som skal udgives. Dette er simple kendsgerninger, og videre ved jeg ikke. Jeg bad dig kun om at lade mig være til lidt nytte for dig."

Dorothea rejste sig fra bordet, og mr. Casaubon svarede ikke, men tog et brev op, der lå ved siden af ham, som om han endnu en gang ville gennemlæse det. Begge var forfærdede over situationen. Hvis de havde været hjemme på Lowick, ville de ikke have følt sig så forlegne, men at blive uenige på en bryllupsrejse, hvor de skulle være alt for hinanden, var mildest talt både tåbeligt og ærgerligt. Den uerfarne Dorothea forekom det som en katastrofe, der forandrede alle hendes fremtidsudsigter, og for mr. Casaubon var det en ny smerte; han havde aldrig før været på en bryllupsrejse og fandt nu, at

denne nøje forening med en anden medførte en afhængighed, der var større, end han havde tænkt sig, da en fortryllende ung brud ikke alene nødte ham til at tage meget hensyn til hende (hvilket han pligtskyldigt havde gjort) men også kunne ophidse ham grusomt, netop hvor han trængte til trøst.

Det var ikke nogen af dem muligt straks at tale til den anden. Men at opgive et arrangement og nægte at tage med ud, ville være et tegn på vedvarende vrede, som Dorothea gøs tilbage for at give, tilmed da hun allerede begyndte at føle sig skyldig. Hvor retfærdig end hendes harme kunne være, tilkom det ikke hende at forlange retfærdighed, men kun at vise ømhed. Da vognen holdt for døren, kørte hun med mr. Casaubon til Vatikanet, gik med ham igennem den store forhal, og da han skiltes fra hende ved indgangen til biblioteket, gik hun videre ind i museet, ligegyldig for alt, hvad der omgav hende. Det var i det øjeblik, da mr. Casaubon forlod hende, at mr. Naumann første gang havde set hende og var trådt ind i det lange galleri med billedhuggerarbejderne på samme tid som hun; men her måtte Naumann vente på Ladislaw, som han skulle afgøre et væddemål med om en gådefuld figur, der var opstillet der. Efter at de havde undersøgt denne og havde endt deres strid desangående, var de skiltes ad, idet Ladislaw var blevet tilbage i galleriet, mens Naumann var gået ind i salen med statuerne, hvor han atter havde set Dorothea i den grundende stilling, han fandt så smuk. Hun havde i virkeligheden lige så lidt set solstrålen på gulvet som statuerne; hun så kun de kommende års lys i sit eget hjem imellem de blomstrende engelske marker og høje elmetræer og følte, at den måde, hvorpå de kunne blive udfyldte af glad hengivenhed, ikke mere var hende så tydelig,

som den før havde været. Men der var i Dorotheas sjæl en strømning, hvori hendes tanker og handlinger sent eller tidligt måtte flyde ud – det var hendes fremadstræben imod den fulde sandhed, og denne var langt bedre end vrede og mismod.

21

Derfor var det, at Dorothea hulkede, da hun var sikker på at være ene. Men hun blev snart forstyrret af en banken på døren, der fik hende til hastigt at tørre øjnene, før hun sagde "Kom ind." Det var Tantripp, som bragte et visitkort og sagde, at en herre ventede nede i forstuen. Tjeneren havde sagt ham, at kun mrs. Casaubon var hjemme; men han havde svaret, at han var en slagtning af familien: Ville fruen tage imod ham?

"Ja," sagde Dorothea uden at betænke sig, "vis ham ind i salen." Det hovedindtryk, hun havde fået af Ladislaw, da han blev forestillet på Lowick, var, at hun der ved havde lært mr. Casaubons ædelmodighed imod ham at kende og ligeledes havde følt interesse for hans egen betænkelighed ved at vælge sin livsstilling. Hun var modtagelig for alt, hvad der gav hende lejlighed til at vise sympati, og i dette øjeblik forekom det hende, at denne gæst var kommet for at forjage hendes egenkærlige utilfredshed ved at minde hende om hendes mands godhed og bringe hende til at føle, at hun var hans hjælper i alle venlige handlinger. Hun ventede et par minutter, men da hun gik ind, var der netop så meget spor tilbage af, at hun havde grædt, at hendes åbne ansigt derved kom til at se mere ungdommeligt og rørende ud end ellers. Hun modtog Ladislaw med et mildt smil, der var fri for al affektation, og rakte ham hånden. Han var flere år ældre end hun; men i dette øjeblik så han langt yngre ud; for blodet fo'r pludselig op i hans kinder, og han talte med en forlegenhed, der var aldeles forskellig fra den ligegyldighed, der var i hans væsen overfor

hans mandlige bekendte, imens Dorothea netop derved blev så meget roligere for at bringe ham til at fatte sig.

"Jeg vidste ikke, at De og mr. Casaubon var i Rom før i morges, da jeg så Dem i Vatikanet," sagde han. "Jeg kendte Dem straks – men – jeg mener – jeg antog, jeg kunne få mr. Casaubons adresse at vide på posthuset, og jeg længtes efter at hilse på Dem og ham så snart som muligt."

"Vær så god at tage plads. Han er ikke hjemme; men jeg er vis på, at han vil blive glad ved at høre, at De er her," sagde Dorothea og satte sig, uden at tænke over det, imellem ilden og lyset fra det højre vindue, idet hun med en værdig matrones ro pegede på en stol, der stod foran hende. Tegnene på den ungdommelige sorg i hendes ansigt blev kun derved mere slående. "Mr. Casaubon er meget beskæftiget; men De vil jo nok give mig Deres adresse, så han kan skrive til Dem."

"De er meget god," sagde Ladislaw, hvis frygtsomhed begyndte at tabe sig over den interesse, hvormed han iagttog de spor af gråd, der havde forandret hendes ansigt. "Min adresse står på mit visitkort. Men, hvis De tillader det, vil jeg se her op igen i morgen på en tid, da det er rimeligt, at mr. Casaubon er hjemme."

"Han går hver dag til biblioteket i Vatikanet, og De kan næppe træffe ham uden først at have lavet en aftale med ham. I særdeleshed nu. Vi står i begreb med at forlade Rom, og han har meget travlt. Han er i almindelighed borte hele formiddagen. Men jeg er sikker på, at han ønsker at se Dem til middag her."

Will Ladislaw var i nogle minutter aldeles stum af forundring. Han havde aldrig holdt synderlig af mr. Casaubon

og ville have leet ad den skimlede bogorm, hvis han ikke havde stået i taknemmelighedsgæld til ham. Men tanken om, at denne tørre pedant først havde fået en så tilbedelsesværdig ung kvinde til kone og derpå tilbragte sine hvedebrødsdage fjernt fra hende for at rode efter sine mugne lapperier, (Will var tilbøjelig til at bruge overdrivelser) – bibragte ham kun en art komisk afsky: han var delt imellem en tilbøjelighed til at le højt og en lige så ubetimelig tilbøjelighed til at bryde ud i højlydt dadel. Et øjeblik følte han, at denne indre kamp forårsagede en underlig grimasse i hans bevægelige træk, som han med en kraftig anstrengelse fik til at gå over til et muntert smil.

Dorothea blev forundret; men smilet var uimodståeligt og lyste tilbage fra hendes ansigt. Will Ladislaws smil var fornøjeligt, medmindre man i forvejen var vred på ham; der var i det en strøm af indre lys, der oplyste den gennemsigtige hud såvel som øjnene og spillede i alle hans træk. Der kunne ikke andet end være lidt munterhed i reflektionen af dette smil, selv under mørke øjenhår, der endnu var fugtige, da Dorothea spørgende sagde: "Er der noget, som morer Dem?"

"Ja," sagde Will, der hurtigt fandt på råd. "Jeg tænker på, hvilken figur jeg gjorde, første gang jeg så Dem, da De tilintetgjorde min stakkels skitse med Deres kritik."

"Min kritik?" spurgte Dorothea endnu mere forundret. "Det er umuligt; jeg har aldrig forstået mig på malerier."

"Jeg troede, De forstod Dem så meget på dem, at De netop kunne sige, hvad der var mest træffende. De sagde – jeg er vis på, at De ikke husker det så godt som jeg – at slægtskabet mellem min skitse og naturen var skjult for Dem. I det mindste var det meningen af Deres ord." Nu kunne Will både le og smile.

"Det var virkelig af ren uvidenhed," sagde Dorothea, der beundrede Wills gode humør. "Jeg må have sagt det, fordi jeg ikke kunne opdage nogen skønhed i de malerier, som min onkel sagde mig, at alle kendere fandt meget smukke. Og jeg har set mig om her i Rom med samme uvidenhed. Der er kun få malerier, jeg kan glæde mig ved. Straks, når jeg træder ind i et billedgalleri, føler jeg en vis ærefrygt som et barn, der er til stede ved en stor ceremoni, hvor der er smukke dragter og processioner; jeg synes, at jeg befinder mig i nærværelse af et højere liv end mit eget. Men når jeg begynder at undersøge de enkelte malerier, forsvinder livet fra dem, eller der er noget ved dem, som er mig fremmed. Det må ligge i min mangel på opfattelse. Jeg ser så meget straks og forstår dog ikke halvdelen af det. Der er noget pinligt i bestandig at høre, at dette eller hint er smukt, uden at være i stand til at se det – det er omtrent ligesom når en blind hører folk tale om himlen."

"Der er meget i opfattelsen af kunsten, som må læres," sagde Will. (Nu kunne han ikke længere tvivle om sandheden af Dorotheas bekendelse.) "Kunsten er et gammelt sprog, som ofte er lidt kunstlet og affekteret i sin stil, og undertiden består hovedfornøjelsen i opfattelsen af dette, navnlig i bevidstheden om at have evne til det. Jeg glæder mig overordentligt ved kunsten i alle de forskellige former, den her viser sig for mig i; men det er måske, fordi jeg selv fusker lidt i den og har en idé om fremgangsmåden."

"De har måske i sinde at blive maler?" spurgte Dorothea, idet hendes interesse tog en ny retning. "Det vil glæde mr. Casaubon at høre, at De har valgt en stilling."

"Nej, o nej," sagde Will noget koldt. "Det vil jeg på ingen måde. Det er et alt for ensidigt liv. Jeg kender flere kunstnere her; flere af dem er begavede folk; men jeg holder ikke af at betragte alt i verden som gode studier."

"Det kan jeg forstå," sagde Dorothea med hjerteligt bifald. "Og i Rom får man den idé, at der er så mange andre ting, verden trænger til end malerier. Men, hvis De har geni, ville det vel være rigtigt at benytte det. Måske De kunne udføre noget bedre, end hvad man ser her – eller forskelligt fra det, så at der ikke blev så mange ensartede billeder på samme sted."

Will kunne ikke tage fejl af denne oprigtighed og svarede ligefremt: "Man må have et sjældent geni for at fremkalde sådanne forandringer. Jeg er bange for, at mit ikke engang er tilstrækkeligt til at efterligne, hvad der allerede er udført. Og jeg ville aldrig opnå noget ved øvelse. Hvad der ikke af sig selv falder let for mig, lærer jeg aldrig."

"Jeg har hørt mr. Casaubon beklage Deres mangel på tålmodighed," sagde Dorothea blidt. Hun var noget forfærdet ved tanken om således at tage hele livet som helligdag.

"Ja, jeg kender mr. Casaubons mening. Han og jeg er af forskellige anskuelser."

Det lette anstrøg af foragt, der lå i dette hurtige svar, fornærmede Dorothea. Hun var netop på grund af morgenens bekymring meget pirrelig for alt, hvad der angik mr. Casaubon.

"Det er vist, at de er forskellige," sagde hun noget stolt. "Jeg tænkte heller ikke på at sammenligne dem; en så udholdende arbejdsomhed som mr. Casaubons er ikke almindelig."

Will så, at hun var fornærmet; men dette forøgede kun den afsky, han så nylig havde fattet for mr. Casaubon. Det var ham

en utålelig tanke, at Dorothea skulle tilbede denne mand.

"Nej, det er den sandelig ikke," svarede han hurtigt. "Og derfor er det skade, at den som så megen engelsk lærdom skal ødes af mangel på kundskab om, hvad den øvrige verden har udført. Hvis mr. Casaubon læste tysk, ville han spare sig megen ulejlighed."

"Jeg forstår Dem ikke," sagde Dorothea ængsteligt.

"Jeg mener kun," sagde Will ligefremt, "at tyskerne er gået forud for os med hensyn til historiske studier, og at de ler ad resultater, som vi opnår ved at famle om i skovene med et lommekompas, mens de har banet gode veje. Da jeg opholdt mig hos mr. Casaubon, så jeg, at han var døv for alle forestillinger om dette, ja det var næsten imod hans vilje, at man læste en latinsk afhandling, skrevet af en tysker. Det gjorde mig meget ondt."

Will tænkte kun på ved dette lille anfald at nedsætte den så højt priste arbejdsomhed og havde ingen anelse om, hvorledes han derved sårede Dorothea. Den unge Ladislaw havde selv kun læst meget lidt tysk, men der skal ikke stort til for at kunne beklage andres mangler.

Stakkels Dorothea følte en sådan smerte ved tanken om, at det arbejde, der opfyldte hendes mands liv, kunne være forgæves, at hun ikke havde kraft til at opkaste det spørgsmål, om denne unge slægtning, der var ham så meget forbunden, ikke kunne have tilbageholdt en sådan bemærkning. Hun talte ikke engang, men sad og så på sine hænder, fordybet i sorgfulde tanker.

Men så snart Will havde talt, skammede han sig næsten over sine ord, især da han af Dorotheas tavshed sluttede, at han

havde fornærmet hende endnu mere, end det virkelig var tilfældet; desuden sagde hans samvittighed ham også, at det ikke var smukt at tale ilde om en velgører.

"Jeg beklagede det i særdeleshed," sagde han, idet han benyttede den sædvanlige udvej i en sådan forlegenhed, at komme med en lovtale, der var alt andet end oprigtig, "på grund af min taknemmelighed og agtelse for min fætter. Det ville være af mindre betydning hos en mand, hvis talenter og karakter var mindre udmærkede."

Dorothea løftede øjnene, der ved den stærke sindsbevægelse var mere strålende end sædvanlig og sagde med sin klare, sørgmodige stemme: "Hvor jeg ville ønske, at jeg havde lært tysk, da jeg var i Lausanne! Der var mange tyske lærere. Men nu kan jeg ikke være til nogen nytte."

Der viste sig et nyt lys, men endnu et hemmelighedsfuldt lys for Will i Dorotheas sidste ord. Spørgsmålet om, hvorfor hun havde givet Casaubon sin hånd – som han første gang, da han så hende, havde afgjort ved at sige, at hun måtte finde sit ydre ubehageligt – kunne nu ikke besvares på en så let måde. Hvad hun så ellers var, ubehagelig var hun ikke. Hun var ikke kold, klog og agtværdig, men tilbedelsesværdig, ligefrem og fuld af følelse. Hun var en vildledet engel. Det måtte være en fryd at kunne være vidne til og iagttage de melodiske brudstykker, hendes sjæl så oprigtigt viste sig i. Han kom atter til at tænke på æolsharpen.

Der måtte have været en romantik for hende i dette ægteskab. Og hvis mr. Casaubon havde været en drage, der kun ved hjælp af fire kløer uden lovlig form havde bortført hende til sin hule, hvilken heroisk fryd ville det da ikke have været at befri

hende og falde ned for hendes fødder. Men han var noget, der mindre kunne bekæmpes end en drage; han var en velgører, der blev støttet af hele samfundet, og han trådte i dette øjeblik ind i værelset i hele sin uforstyrrelige værdighed, mens Dorotheas kinder endnu blussede ved den nylig vakte skræk og beklagelse og der lå et oplivet udtryk i Wills ansigt, forårsaget af hans grunden over hendes følelser.

Mr. Casaubon følte en overraskelse, der var aldeles ublandet med glæde; men han fornægtede ikke sin sædvanlige høflighed, da han hilste på Will, der rejste sig og forklarede ham sin nærværelse. Mr. Casaubon var mindre lykkelig end ellers, og dette gav ham måske et mere tørt og falmet udseende, ellers kunne kontrasten i hans unge fætters ydre let have frembragt denne virkning. Det første indtryk, man fik, ved at se Will, var, at der over hele hans skikkelse var udbredt ligesom et solrigt skær, der blev forhøjet ved hans letbevægelige ansigtstræk. Når han hurtigt drejede hovedet, syntes hans hår ligesom at ryste lys fra sig, og nogle mennesker mente, at denne funklen tydede på geni. Mr. Casaubon derimod stod uden glans.

Idet Dorothea ængsteligt vendte blikket mod sin mand, var hun måske ikke ufølsom for denne kontrast; men den bidrog kun i forening med andre grunde til at gøre hende mere bevidst om den nye frygt for ham, der var den første anledning til en medlidende ømhed, som blev næret ved de virkelige bekymringer for hans skæbne og ikke ved hendes egne drømme. Dog gav Wills nærværelse hende en følelse af større frihed. Hun følte trang til at kunne udtale sig til nogen, og hun havde aldrig før truffet et menneske, der så let kunne gå ind på alt, hvad hun sagde.

Mr. Casaubon udtrykte det alvorlige håb, at Will tilbragte såvel en nyttig som behagelig tid i Rom – han havde troet, at det var hans hensigt at blive i Sydtyskland – men bad ham komme og spise til middag med dem den næste dag, da de så bedre kunne tale sammen, eftersom han for øjeblikket var noget træt. Ladislaw forstod ham, modtog indbydelsen og forlod dem kort efter.

Dorotheas øjne fulgte ængsteligt hendes mand, da han træt sank ned i et hjørne af sofaen og støttede hovedet på armen, mens han så ned på gulvet. Let rødmende og med strålende øjne satte hun sig ved siden af ham og sagde:

"Tilgiv, at jeg talte så heftigt til dig i morges. Jeg havde uret. Jeg er bange for, at jeg sårede dig og derved gjorde dagen mere besværlig for dig."

"Jeg er glad over, at du indser det, min kære," sagde mr. Casaubon. Han talte roligt og bøjede hovedet lidt, men der var endnu en vis bekymring i hans øjne, da han så på hende.

"Men du tilgiver mig jo?" sagde Dorothea med et dybt suk. I hendes trang for at få et bevis på hans kærlighed, var hun rede til at overdrive sin egen fejl. Ville kærligheden ikke altid være villig til at omfavne og kysse den bodfærdige?

"Kære Dorothea – 'hvem der ikke er tilfreds med anger, tilhører hverken himlen eller jorden' – du finder vel ikke mig værdig til at bandlyses fra jorden ved denne strenge dom," sagde mr. Casaubon, idet han endog gjorde sig umage for at smile svagt.

Dorothea tav; men hun kunne ikke forhindre en tåre, der var kommet tilligemed sukket, fra at falde.

"Du er bevæget, min kære. Og jeg kan også mærke nogle ubehagelige følger af alt for megen åndelig uro," sagde mr. Casaubon. Det havde egentlig været hans hensigt at sige hende, at hun ikke burde have modtaget den unge Ladislaw under hans fraværelse; men han undlod det, dels ved følelsen af, at det ville være utaknemmeligt straks at komme frem med nye klager i det øjeblik hun viste en så bodfærdig anger, dels fordi han selv ønskede at undgå videre sindsbevægelse, og dels fordi han var alt for stolt til at forråde den skinsyge, han, trods al sin lærdom, var tilbøjelig til at nære. Der er en art skinsyge, som kun behøver ringe ild: den er næppe en egenskab, men en tærende lidenskab, der er opstået i en urolig egoismes tågede, kolde modfaldenhed.

"Jeg tror, at det er på tide, at vi klæder os om," tilføjede han og så på sit ur. De rejste sig begge, og der blev aldrig senere gjort nogen hentydning imellem dem til, hvad der var foregået den dag.

Men det vedblev at stå levende i Dorotheas erindring som alle episoder i vort liv, hvori en eller anden kær forventning dør bort, og et nyt motiv fødes. Den dag havde hun begyndt at indse, at hun havde næret en falsk illusion, da hun ventede, at mr. Casaubon ville besvare hendes følelser, og at der måtte være en sørgmodig bevidsthed hos ham, der lige såvel ville komme til at indvirke på hendes liv som på hans.

22

Will Ladislaw var munter og behagelig den næste dag ved bordet og gav ikke mr. Casaubon anledning til at vise misfornøjelse. Tværtimod forekom det Dorothea, at Will havde en heldigere evne til at drage hendes mand ind i samtalen og ærbødigt at lytte til hans ord, end hun nogensinde havde bemærket hos andre. Rigtignok var folk i omegnen af Tipton heller ikke synderligt begavede! Will talte en del om sig selv, men hvad han sagde, blev henkastet med en sådan hurtighed og en så ligegyldig mine, at det var som en munter lille kimen efter den store klokke. Han beskrev også flere træk hos de fattige i Rom, som kunne ses af den, der frit kunne bevæge sig imellem dem. Han talte derpå om Roms kunstværker og appellerede nu og da, men ikke for ofte, til Dorothea og drøftede, hvad hun sagde, som om hendes mening var et punkt, der måtte tages med selv ved den endelige dom over *Madonna della Foligno* eller *Laokoon*–gruppen. En følelse af at man bidrager til at danne verdens mening, gør en samtale livlig, og mr. Casaubon var ikke fri for at være stolt af sin unge hustru, der talte bedre for sig end de fleste kvinder, hvilket han også havde lagt mærke til, da han valgte hende.

Siden alt gik så godt, og da mr. Casaubon erklærede, at han ville ofre et par dage af sine arbejder i biblioteket for derpå efter en kort fornyelse af dem at forlade Rom, fik Will mod til at sige, at mrs. Casaubon ikke burde rejse uden at have besøgt et eller andet atelier. Ville ikke mr. Casaubon tage hende med dertil? Will skulle gerne være deres vejviser og sørge for, at det ikke

blev alt for trættende, da han kun ville føre dem til nogle af de bedste kunstnere.

Da mr. Casaubon bemærkede, at Dorothea så alvorligt på ham, kunne han ikke lade være at spørge hende, om nogle sådanne besøg ville interessere hende; han kunne jo nu være til hendes tjeneste hele dagen, og da hun svarede bekræftende, blev de enige om, at Will skulle komme den næste morgen og følge med dem.

Will kunne ikke forbigå Thorvaldsen, der var en så berømt mand, at selv mr. Casaubon talte om ham, men førend dagen var rykket langt frem, førte han dem til sin ven Adolph Naumanns atelier, hvem han omtalte som en af dem, der navnlig på ny havde begyndt at male allegoriske og bibelske billeder. Han tilføjede, at han af den grund for tiden var Naumanns elev.

"Jeg har udført nogle skitser under hans vejledning," sagde Will. "Således har jeg taget et studie af Marlowes *Tamerlan*, der har spændt de overvundne konger for sin stridsvogn, og skønt jeg ikke er så lærd som Naumann, tror jeg dog, at jeg denne gang er blevet hans mester med hensyn til den betydning, jeg har lagt i det. Jeg har betragtet Tamerlan som den forfærdelige gang i verdens fysiske historie, der svinger svøben over de trælbundne dynastier. Efter min mening er det en god fortolkning." Her så Will på mr. Casaubon, der med en vis uro modtog denne ligefremme behandling af allegorien og bukkede med en neutral mine.

"Billedet må være meget stort, når det kan indeholde så meget," sagde Dorothea. "Jeg trænger endda til en nøjere

forklaring end den, De har givet. Mener De, at Tamerlan skal repræsentere jordskælv og vulkaner?"

"Å ja," sagde Will leende, "og racernes udvandringer og skovenes udryddelse – og Amerika og dampmaskinerne. Alt, hvad De kan tænke Dem."

"Hvilken vanskelig form for stenografi!" sagde Dorothea og så smilende på sin mand. "Der måtte al din kundskab til for at kunne læse den."

Mr. Casaubon tilkastede Will et skjult sideblik. Han havde en anelse om, at der blev gjort nar ad ham. Men det var umuligt at udstrække mistanken til Dorothea.

De fandt Naumann ivrigt malende, men der var ingen model til stede; haus malerier var fordelagtigt ordnet, og hans egen livlige person var iført en klædelig bluse og en fløjlshue, så at alt var så heldigt, som om han netop havde ventet den smukke, unge englænderinde på den tid.

Maleren viste dem nu både sine fuldendte og ufuldendte malerier og gav forklaringer over hvert enkelt, der undertiden blev afbrudt af ivrige lovtaler af Will, der udpegede, hvad der var af særlig skønhed i vennens arbejder, og Dorothea mærkede, at hun begyndte at få ganske nye ideer om malerkunsten.

"Jeg tror, at jeg hellere vil føle, at maleriet er smukt end læse det som en gåde, og jeg vil derfor snarere kunne lære at forstå disse billeder end Deres med den dybe betydning," sagde Dorothea til Will.

"Tal ikke om mine malerier i Naumanns nærværelse," sagde Will. "Han vil sige Dem, at det hele er fuskeri."

"Er det sandt?" spurgte Dorothea og fæstede sine ærlige øjne på Naumann, der gjorde en let grimasse og sagde:

"Han mener det ikke alvorligt med sin malen. Han må hellere vælge litteraturen. Den har en videre udstrækning."

Naumann udtalte de sidste ord med en ironisk betoning, som Will ikke rigtig synes om; men han lo dog ad dem, og mr. Casaubon, der havde følt en vis uvilje mod kunstneren på grund hans tyske accent, begyndte at nære lidt respekt for hans dømmekraft.

Denne respekt blev ikke formindsket, da Naumann efter at have trukket Will til side et øjeblik og først set på et stort stykke lærred og derpå på mr. Casaubon, igen kom frem, og sagde:

"Min ven Ladislaw tror, at De vil tilgive, sir, om jeg siger, at et studie af Deres hoved ville være uvurderligt for mig, sir, til St. Thomas Aquinas i mit maleri der. Det er alt for meget at bede om; men jeg ser så sjældent, hvad jeg netop behøver – idealet i virkeligheden."

"De forbavser mig meget, sir," sagde mr. Casaubon, hvis træk blev oplivet af en usædvanlig glæde, "men hvis mit stakkels fysiognomi, som jeg har været vant til at betragte som meget almindeligt, kan forsyne Dem med nogle træk, som De kan benytte til den ophøjede lærer, vil jeg føle mig meget beæret ved det. Det vil sige, hvis det ikke vil vare for længe, og mrs. Casaubon ikke har noget imod at vente så længe."

Hvad Dorothea angik, da kunne intet have fornøjet hende mere, med mindre en profetisk stemme havde forkyndt, at mr. Casaubon var den værdigste og viseste af alle mænd. I så tilfælde ville hendes vaklende tro atter være blevet fast.

Naumann havde alt i en vidunderlig orden, så at der straks kunne begyndes på skitsen, mens samtalen fortsattes. Dorothea satte sig ned og hensank i en rolig tavshed; hun følte sig lykkeligere, end hun længe havde gjort. Alle omkring hende forekom hende så gode, og hun sagde til sig selv, at, hvis hun havde været mindre uvidende, ville Rom have været fuld af skønhed for hende. Ingen natur kunne være mindre mistænkelig end hendes; da hun var barn, troede hun selv på hvepsenes taknemmelighed og blev følgelig meget indigneret, når det viste sig, hvor slette de var.

Den behændige kunstner stillede mr. Casaubon nogle spørgsmål om den engelske politik, der fremkaldte lange svar, mens Will havde sat sig op på en trappestige i baggrunden, hvorfra han kunne overse det hele.

Kort efter sagde Naumann: "Hvis jeg nu kunne lægge dette til side og så tage fat på det igen om en halv time – kom og se, Ladislaw – jeg synes at det er udmærket."

Will gav sin henrykkelse luft i nogle udbrud, der skulle betegne, at den var alt for stor til at kunne udtrykkes i sammenhængende ord, og derpå sagde Naumann i en beklagende tone:

"Ja – hvis jeg kun kunne have fået mere – men Deres tid er naturligvis optaget – jeg tør ikke bede om det – ikke engang om, at De kommer igen i morgen."

"Lad os blive!" sagde Dorothea. "Vi har jo ingen anden bestemmelse end at se os om i dag, har vi vel?" tilføjede hun og så bedende på mr. Casaubon. "Det ville være skade, om billedet ikke blev så godt som muligt."

"Jeg er til Deres tjeneste, sir," sagde mr. Casaubon med høflig nedladenhed. "Da jeg har overgivet det indre af mit hoved til lediggang, er det lige så godt, at det ydre er til nytte på denne måde."

"De er usigelig god – nu er jeg lykkelig!" sagde Naumann og gav sig derpå til at tale tysk med Will, idet han nu og da pegede på skitsen, som om han rådførte sig med ham om den. Idet han derpå lagde den til side, så han sig ubestemt om, som om han søgte en eller anden beskæftigelse for sine gæster, og kort efter sagde han til mr. Casaubon:

"Måske den smukke brud ikke ville være uvillig til at lade mig udfylde tiden ved at forsøge på at tage en let skitse af hende – naturligvis ikke til det samme maleri – kun som et enkelt studie."

Mr. Casaubon bukkede; han tvivlede ikke på, at mrs. Casaubon ville opfylde hans begæring, og Dorothea sagde straks: "Hvorledes skal jeg stille mig?"

Naumann gjorde mange undskyldninger, fordi han måtte bede hende om at stå op og tillade ham at rette hendes stilling, hvilket hun underkastede sig uden den affekterede mine og latter, der så ofte synes at anses for at være nødvendig ved sådanne lejligheder, da maleren sagde: "Det er som St. Clara, jeg ønsker, De skal stå – således, med kinden flyttet til hånden – vær så god at se på den stol – det er godt."

Will var delt imellem tilbøjeligheden til at falde for helgenindens fødder og kysse hendes kjole, og fristelsen til at slå Naumann til jorden, mens han rettede på armens stilling. Det var en uforskammethed og vanhelligelse, og han angrede, at han havde ført hende derhen.

Kunstneren var flittig, og Will, der havde fattet sig, gik omkring med mr. Casaubon og søgte at beskæftige ham så godt som muligt; men han kunne dog ikke forhindre, at tiden forekom denne herre lang, hvilket viste sig ved, at han udtrykte et ønske om, at mrs. Casaubon ikke måtte blive træt. Naumann forstod dette vink og sagde:

"Nu, sir, hvis De igen vil være så venlig at sidde for mig, vil jeg lade Deres frue blive fri."

Mr. Casaubon var da atter tålmodig en stund; men da det viste sig, at St. Thomas Aquinas hoved ville blive fuldkomment, hvis han blot sad endnu engang for maleren, lovede han at komme igen den næste dag; Santa Clara skulle da også fuldendes. Resultatet af det hele var så langt fra at mishage mr. Casaubon, at han tværtimod bestemte sig til at købe det maleri, hvorpå St. Thomas Aquinas sad imellem kirkens doktorer, indviklet i en lærd disputats. Om Santa Clara blev der kun talt flygtigt, Naumann erklærede selv, at han var utilfreds med skitsen og ikke med god samvittighed kunne love noget tilfredsstillende maleri af det, så at der ikke blev truffet noget bestemt arrangement på dette punkt.

Jeg vil ikke dvæle ved Naumanns vittigheder på mr. Casaubons bekostning den aften eller ved hans lovtaler over Dorothea, hvori Will tog del, dog med nogen forskel. Ikke så snart omtalte Naumann detaljerne ved Dorotheas skønhed, førend Will blev rasende over hans dristighed, og fandt, at der lå en uhøflighed i valget af de almindeligste ord. Hvorledes turde han f.eks. tale om hendes læber? Hun var en kvinde, der ikke måtte omtales som andre kvinder. Will kunne ikke ganske sige, hvad han tænkte; men han følte sig ophidset. Og dog, da

han efter nogen modstand havde samtykket i at føre Casaubon til sin vens atelier, var han blevet lokket dertil ved tanken om at kunne tilfredsstille sin stolthed over, at han var den eneste, der kunne skaffe Naumann en sådan lejlighed til at studere hendes ynde – eller snarere hendes guddommelighed; for de almindelige udtryk, der bruges om rent legemlig skønhed kunne ikke anvendes på hende. (Tipton og dens omegn ville sikkert lige såvel som Dorothea selv være blevet forbavsede over, at der blev gjort så meget væsen af hendes skønhed. I den del af verden havde miss Brooke kun været "en køn ung pige".)

"Gør mig den tjeneste at lade den sag fare, Naumann. Mrs. Casaubon må ikke omtales, som om hun var en model," sagde Will. Naumann stirrede på ham.

"Godt! Jeg vil tale om min Thomas Aquinas. Hovedet er ikke så dårlig en typus, når alt kommer til alt. Jeg tør sige, at den store mand selv ville være blevet smigret, hvis man havde bedt om tilladelse til at måtte tage hans portræt. Der er ingen forfængelighed så stor som disse lærdes! Det gik, som jeg nok tænkte, han brød sig mindre om hendes portræt end om sit eget."

"Han er en fordømt koldblodig, pedantisk nar," sagde Will heftigt. Hans tilhører vidste ikke, at han stod i mr. Casaubons gæld, men Will tænkte selv på det og ønskede, at han kunne afgøre det hele ved hjælp af en veksel.

Naumann trak på skuldrene og svarede: "Det er godt, at De snart rejser, min ven. De fordærver mit gode humør."

Hele Wills tragten gik nu ud på at træffe Dorothea ene. Han ønskede kun, at hun skulle lægge lidt mere mærke til ham, for at hun derved bedre kunne beholde ham i erindringen. Han var

lidt utålmodig over den åbne, ligefremme venlighed, hvormed hun altid kom ham i møde. Den fjerne tilbedelse af en kvinde, der troner højt over dem, spiller en stor rolle i mændenes liv; men i de fleste tilfælde længes tilbederen efter en eller anden majestætisk anerkendelse, et bifaldende tegn, hvorved hans sjæls herskerinde kan opmuntre ham uden at stige ned fra sin høje plads. Dette var netop, hvad Will ønskede. Men der var fuldt op af modsigelser i hans indbildte fordringer. Det var smukt at se, hvorledes Dorotheas øjne med hustruelig ængstelse og inderlighed hvilede på mr. Casaubon; hun ville have tabt noget af sin glorie, hvis hun ikke havde været så opfyldt af sin pligt, og dog var i næste øjeblik den kolde måde, hvorpå hendes mand modtog en sådan kærlighed, ham næsten utålelig, og Wills lyst til at udtale sig nedsættende om ham var måske ikke mindre pinefuld, fordi han følte, hvor nødvendigt det var at undertrykke den.

Will var ikke blevet indbudt til middag den næste dag. Derfor søgte han at indbilde sig, at han var nødt til at aflægge en visit, og at den eneste passende tid til dette var midt på dagen, når mr. Casaubon ikke var hjemme.

Dorothea, der ikke havde fået at vide, at hendes mand havde været misfornøjet over, at hun forrige gang modtog Will, havde ingen betænkelighed ved at se ham, især da han rimeligvis kom for at aflægge en afskedsvisit. Da han trådte ind, så hun netop på nogle kameer, som hun havde købt til Celia; hun hilste på Will, som om hans besøg var noget, der fulgte af sig selv, og sagde straks:

"Jeg er så glad over, at De er kommet. Måske De forstår Dem på kameer og kan sige mig, om disse virkelig er gode. Jeg

ønskede at have Dem med, da vi valgte dem; men mr. Casaubon indvendte, at der ikke var tid til det. Han vil fuldende sit arbejde i morgen, og om tre dage rejser vi herfra. Jeg har været lidt urolig med hensyn til disse kameer. Vil De ikke sætte Dem ned og se på dem?"

"Jeg er ikke nogen stor kender; men man kan ikke tage fejl af disse små smykker, de er nydelige. Og farven er smuk, den vil netop passe til Dem."

"De er til min søster, der har en ganske anden teint. De så hende sammen med mig på Lowick; hun er blond og meget smuk – i det mindste synes jeg det. Vi har aldrig før været så længe fra hinanden, og jeg holder så meget af hende. Før jeg rejste, opdagede jeg, at hun ønskede, jeg skulle købe hende nogle kameer, og det ville gøre mig ondt, om de ikke var så gode som muligt."

"De lader ikke til selv at bryde Dem om kameer," sagde Will, idet han satte sig i nogen afstand fra hende og iagttog hende, mens hun gemte smykkerne.

"Nej, oprigtig talt, synes jeg ikke, at det er noget at bryde sig stort om," sagde Dorothea.

"Jeg frygter for, at De er en kætter med hensyn til kunsten i almindelighed. Hvorledes kan det være? Jeg havde snarere ventet, at De var modtagelig for alt, hvad der var skønt."

"Det er formodentlig, fordi jeg er så dum i mange retninger," sagde Dorothea ligefremt, "jeg ville så gerne gøre livet skønt for ethvert menneske. Og så forekommer det mig, at denne kostbare kunst, der synes ligesom at ligge udenfor livet uden magt til at gøre verden bedre, smerter én. Det fordærver min

nydelse af en ting at tænke på, at de fleste mennesker er udelukket fra den."

"Det kalder jeg sympatiens fanatisme," svarede Will heftigt. "De kan sige det samme om landskaber, poesi og al forfinelse. Hvis De gennemførte det, måtte De være ulykkelig over Deres egen godhed og blive ond for ikke at have nogen fordel over andre. Den bedste fromhed er at glæde sig – når man kan. Det kan ikke nytte at forsøge på at tage sig af hele verden; De tager Dem jo netop af den, når De glæder Dem over kunsten som over alt andet i den. Eller ville De indeslutte hele verdens ungdom i et tragisk kor, der græd og moraliserede over elendigheden? Jeg har en anelse om, at De har en falsk tro på jammerlighedens dyder og ønsker at gøre Deres liv til et martyrium." Will var gået videre, end han havde haft i sinde, og standsede pludselig. Men Dorotheas tanker havde ikke taget samme retning som hans, og hun svarede uden særlig bevægelse:

"De tager virkelig fejl af mig. Jeg er ikke et sørgmodigt, tungsindigt væsen. Jeg kan være vred og ondskabsfuld og have mine stærke udbrud af sorg, men så forekommer alt mig igen herligt. Jeg ville også gerne glæde mig ved kunstværkerne her; men der er så mange af dem, jeg ikke forstår, så mange, der forekommer mig mere grimme end smukke. Hist og her er der et og andet, som straks griber mig – noget, jeg må sammenligne med Albanerbjergene eller solnedgangen her i Syden; men netop det får mig til at beklage, at der er så lidt af det bedste i den masse, som mændene har arbejdet for at frembringe."

"O ja, iblandt så meget er der naturligvis altid en del, som ikke er godt."

"Ja," sagde Dorothea, "jeg kan forstå, at det må være vanskeligt at udrette noget godt. Jeg har ofte, mens jeg var her i Rom, tænkt på, at vore handlinger ville se langt hæsligere og mere forfuskede ud end malerierne, hvis de kunne hænges op på væggene."

Dorothea åbnede atter læberne, som om hun ville sige noget mere, men betænkte sig og tav.

"De er alt for ung – det er en anakronisme for Dem at have sådanne tanker," sagde Will energisk med en hurtig hovedrysten, der var ham egen. "De taler, som om De aldrig havde kendt nogen ungdom. Og nu vil De gå hen og lukke Dem inde i et stenfængsel på Lowick; det er, som om De skulle levende begraves. Jeg kan blive gal ved tanken! Jeg ville hellere ønske aldrig at have set Dem end tænke mig Dem med en sådan fremtid for øje."

Will frygtede atter for, at han var gået for vidt, men den mening, vi lægger i ordene, afhænger ofte af vor følelse, og der var så megen venlighed i hans næsten vrede beklagelse, at Dorothea, der altid med varme havde omfattet sine omgivelser uden at møde synderlig gengæld, følte sig opfyldt af taknemmelighed og svarede med et blidt smil:

"Det er meget venligt af Dem at være så bekymret for mig. Det er, fordi De ikke selv holder af Lowick, og nu engang har sat Deres hu til et ganske andet liv. Men Lowick er det hjem, jeg selv har valgt mig."

Den sidste sætning blev udtalt med et næsten højtideligt tonefald, og Will vidste ikke, hvad han skulle svare, siden det

ikke kunne nytte ham at falde ned for hendes fødder og fortælle hende, at han var rede til at dø for hende; det var tydeligt, at hun ikke forlangte et sådant offer; de var derfor begge tavse et øjeblik eller to, da Dorothea begyndte med en mine, som om hun ville sige noget, hun allerede i forvejen havde tænkt på:

"Jeg ville gerne tale med Dem om noget, De sagde forleden dag. Måske De ikke ganske har ment det, som jeg opfattede det; jeg har lagt mærke til, at De undertiden bruger stærke udtryk, noget, jeg også selv er tilbøjelig til, når jeg bliver heftig."

"Hvad var det?" spurgte Will, der bemærkede, at hun talte med en frygtsomhed, der var ganske ny for hende. "Jeg taler ofte i overdrivelser og er vis på, at jeg kommer til at tage mine ord tilbage."

"Jeg mener, hvad De sagde om nødvendigheden af at kunne tysk – det vil sige med hensyn til det arbejde, mr. Casaubon er optaget af. Jeg har tænkt meget på det, og det forekommer mig, at en mand med mr. Casaubons lærdom må have det samme materiale for sig som de tyske lærde – ikke sandt?" Dorotheas frygtsomhed hidrørte fra en ubestemt bevidsthed om, at hun befandt sig i en egen situation, idet hun rådspurgte en tredjemand om beskaffenheden af mr. Casaubons lærdom.

"Ikke ganske det samme materiale," svarede Will, der havde i sinde at vise en passende tilbageholdenhed. "Han kender ikke de orientalske sprog, som De ved, og må derfor have sin kundskab på anden hånd."

"Men der har jo været mange lærde, som har skrevet værdifulde bøger om oldtiden, uden at kende disse nyere ting. Hvorfor skulle mr. Casaubons værk ikke blive lige så værdifuldt som deres arbejder?" indvendte Dorothea med iver. Hun måtte

udtale dette argument højt, som hun længe havde haft i tankerne.

"Det afhænger af, hvilket studium man har valgt," svarede Will. "Den genstand, mr. Casaubon har kastet sig over, er lige så omskiftelig som kemien; nye opdagelser fremkalder stadig nye synspunkter, og De kan selv indse, at det ikke kan nytte at krybe et stykke bagefter mænd fra det forrige århundrede."

"Hvorledes kan De tale så koldt om det?" sagde Dorothea med et udtryk, der vaklede mellem sorg og vrede. "Hvis det er, som De siger, hvad kan da være sørgeligere, end at så meget anstrengende arbejde er forgæves? Det undrer mig, at det ikke berører Dem mere smerteligt, at en mand med mr. Casaubons godhed, evner og lærdom på nogen måde skulle fejle i, hvad der har været hans bedste års arbejde." Hun begyndte at blive forfærdet over at være kommet til at fatte en sådan formodning og blev vred på Will, fordi han var skyld i det.

"De spurgte mig om kendsgerninger, ikke om følelser," sagde Will. "Men hvis De ønsker at straffe mig for kendsgerninger, underkaster jeg mig. Min stilling er ikke sådan, at jeg kan udtrykke mine følelser for mr. Casaubons arbejde; det ville være som en lovtale fra én, som modtog understøttelse af hans hånd."

"Jeg beder Dem om forladelse," sagde Dorothea og rødmede dybt. "Jeg indser, at det er urigtigt af mig at have bragt denne sag på bane. Jeg har i det hele taget uret. Et fejlgreb efter så megen udholdenhed er langt ædlere end aldrig at have stræbt efter at udrette noget, der var godt nok til at kunne kaldes et fejlgreb."

"Det er jeg enig med Dem i," sagde Will, bestemt på at forandre situationen – "endda i så høj grad, at jeg har besluttet mig til ikke at ville løbe den risiko aldrig at begå et fejlgreb. Mr. Casaubons ædelmodighed har måske været farlig for mig, og jeg har i sinde at opgive den frihed, den har skænket mig. Det er min hensigt snart at rejse tilbage til England og skaffe mig en selvstændig stilling."

"Det er smukt – jeg agter denne følelse," sagde Dorothea med fornyet venlighed. "Men jeg er vis på, at mr. Casaubon kun i denne sag har haft Deres eget bedste for øje."

Hun har egensindighed og stolthed nok til at erstatte kærligheden, nu da hun har ægtet ham, sagde Will til sig selv. Højt vedblev han, idet han rejste sig:

"Jeg får Dem ikke at se igen."

"Bliv, til mr. Casaubon kommer," sagde Dorothea alvorligt. "Jeg er så glad over, at vi traf Dem her; jeg ville gerne lære Dem at kende."

"Jeg har gjort Dem vred," sagde Will. "Jeg har bragt Dem til at tænke ilde om mig."

"Nej! Min søster har sagt mig, at jeg altid bliver vred på folk, der ikke netop siger det, jeg ønsker. Men jeg håber ikke, at jeg er tilbøjelig til at tænke ilde om Dem for af den grund. Det ender gerne med, at jeg tænker ilde om mig selv, fordi jeg er så utålmodig."

"Men De holder dog ikke af mig; jeg er blevet en ubehagelig tanke for Dem."

"Aldeles ikke," sagde Dorothea med den oprigtigste venlighed. "Jeg holder rigtig meget af Dem og interesserer mig for at se, hvad De vil tage Dem for. Jeg tror fast på en naturlig

forskel i menneskenes kald. Hvis jeg ikke havde den tro, antager jeg, at jeg ville være meget snæverhjertet – der er så mange ting foruden malerier, som jeg er aldeles uvidende om. De aner vist næppe, hvor lidt jeg kender til musik og litteratur, som De er så godt inde i. Jeg gad vidst, hvad der vil vise sig at være Deres kald; måske De bliver digter."

"Det kommer an på. At være digter, er at have en sjæl, der er så hurtig til at opfatte, at ikke den ringeste egenskab undgår den, og så let til at føle, at opfattelsen kun er en hånd, der spiller med smukt ordnet variation på bevægelsens strenge – en sjæl, hvori kundskaben øjeblikkelig går over i følelsen og denne kaster glimt tilbage som et nyt organ for følelsen. Man kan kun af og til have denne betingelse."

"Men De udelader versdannelsen," sagde Dorothea. "Jeg tror, den er nødvendig til at fuldende digteren. Jeg forstår godt, hvad De mener med kundskaben, der går over til følelse; det har jeg selv erfaret. Men jeg er vis på, at jeg aldrig ville kunne skrive et digt."

"Det er et digt – og det er at være den bedste del af en digter – hvad der udgør digterens bevidsthed i hans bedste øjeblikke," sagde Will begejstret.

"Jeg er glad ved at høre det," sagde Dorothea med en klar latter og så på Will med munter taknemmelighed i blikket. "Hvilke venlige ord De siger mig!"

"Jeg ville ønske, at jeg kunne gøre noget, som De ville kalde venligt – at jeg nogensinde kunne være blot kun til ringe nytte for Dem. Men jeg frygter for, at jeg aldrig får lejlighed til det." Will talte med iver.

"Hvorfor ikke!" sagde Dorothea hjerteligt. "Den kommer nok; og jeg skal huske, hvor godt De mener det med mig. Jeg håbede også, at vi skulle blive venner, da jeg første gang så Dem – på grund af Deres slægtskab med mr. Casaubon." Der var en fugtig glans i hendes øjne, og Will var sig bevidst, at hans egne adlød naturens lov og fyldtes med tårer. Hentydningen til mr. Casaubon ville have fordærvet alt, hvis noget i dette øjeblik kunne have fordærvet den mildnende magt og blide værdighed i hendes ædle, umistænksomme uskyldighed.

"Der er én ting, som De allerede nu kan gøre," sagde Dorothea, idet hun rejste sig og bevæget gik op og ned ad gulvet. "Lov mig, at De ikke igen vil tale til nogen om denne sag – jeg mener om mr. Casaubons skrifter – De forstår mig nok, på den måde. Det var mig, der fik Dem til det. Det var min fejl. Men lov mig det."

Hun var standset foran Will og så alvorligt på ham.

"Det vil jeg gerne love Dem," sagde Will, der dog i det samme rødmede. Hvis han aldrig mere måtte sige et bittert ord om mr. Casaubon og holde op at modtage tjenester af ham, ville det åbenbart være ham tilladt at hade ham så meget desto mere. En digter må forstå at hade, siger Goethe, og denne fuldkommenhed besad Will i det mindste. Han sagde, at han nu måtte gå, da han ikke kunne vente på mr. Casaubon, som han ville tage afsked med den næste dag. Dorothea gav ham hånden, og de vekslede et simpelt "Farvel!"

Da han gik ud af porten, mødte han mr. Casaubon, og denne herre udtalte de bedste ønsker for sin fætters fremtid, idet han høfligt afværgede fornøjelsen ved nogen endeligere afsked den

næste dag, da de ville være alt for optaget af forberedelserne til rejsen.

"Jeg har noget at fortælle dig om din fætter, mr. Ladislaw, som jeg tror vil forhøje din gode mening om ham," sagde Dorothea til sin mand i løbet af aftenen. Hun havde straks, efter at han var kommet ind, omtalt, at Will lige var gået derfra og ville komme igen; men mr. Casaubon havde sagt: "Jeg mødte ham udenfor og tog afsked med ham" i en tone, der viste, at denne sag ikke interesserede ham videre. Derfor havde Dorothea ventet.

"Hvad er det, min kære?" spurgte mr. Casaubon (han sagde altid *min kære*, når hans væsen var koldest).

"Han har besluttet sig til at opgive det omflakkende liv og har i sinde at tage tilbage til England og vælge en livsstilling, så at han ikke længere behøver at være afhængig af din ædelmodighed. Jeg tænkte, at du ville anse det for et godt tegn," tilføjede Dorothea med et bønfaldende blik på sin mands rolige ansigt.

"Omtalte han, hvilken beskæftigelse han ville vælge?"

"Nej. Men han sagde, at han følte, hvilken fare der lå for ham i din ædelmodighed. Naturligvis vil han skrive til dig om det. Synes du ikke bedre om ham for denne beslutning?"

"Jeg vil afvente hans meddelelser om denne sag," sagde mr. Casaubon.

"Jeg sagde ham, at jeg var vis på, at du kun havde hans eget bedste for øje. Jeg mindedes, med hvilken godhed du omtalte ham, da jeg første gang så ham på Lowick," sagde Dorothea og lagde sin hånd oven på sin mands.

"Jeg havde en pligt at opfylde imod ham," sagde mr. Casaubon og lagde sin anden hånd på Dorotheas i anerkendelse af hendes kærtegn, men med et blik, som han ikke kunne forhindre i at være uroligt. "Jeg må tilstå, at jeg ellers ikke nærer videre interesse for den unge mand; vi behøver derfor ikke at diskutere hans fremtid, som vi jo dog ikke kan bestemme ud over de grænser, jeg tilstrækkeligt har betegnet."

Dorothea omtalte ikke oftere Will.

Tredje bog

Venten på døden

23

Som vi har set, tyngede der en gæld på Fred Vincys sind, og endskønt ingen sådan umateriel byrde i mange timer ad gangen kunne nedtrykke denne unge muntre gentleman, stod der dog omstændigheder i forbindelse med denne gæld, som gjorde tanken om den mere end almindelig pinefuld. Kreditoren var mr. Bambridge, en hestehandler i nabolaget, hvis selskab var meget søgt i Middlemarch af unge mænd, der "holdt af at more sig". I ferien havde Fred naturligvis trængt til flere fornøjelser, end han havde penge til at betale for, og mr. Bambridge havde været så velvillig ikke alene at vente med lejen af heste og den tilfældige udgift for en jagthest, der var blevet ødelagt, men også at forstrække ham med et lille forskud, hvorved han blev sat i stand til at betale nogle tab, han havde haft i billardspil. Hele gælden var et hundrede og halvtreds pund. Bambridge var ikke bange for sine penge, da han var vis på, at den unge Vincy havde hjælpere; men han havde forlangt et bevis for dem, og Fred havde først givet ham en veksel med sin egen underskrift. Tre måneder efter havde han fornyet denne veksel med Caleb Garths underskrift. Ved begge lejligheder havde Fred næret det mest tillidsfulde håb om, at han nok selv skulle blive i stand til at betale vekslen. Han var sikker på, at han ville have et eller andet uventet held, og i alt fald havde han jo faderens lomme som den sidste hjælpekilde. Hvor vidt dennes evner strakte sig, havde Fred kun en meget ubestemt idé om. Vincy førte et gæstfrit hus, og børnene hørte ikke tale om økonomi, hvorfor selv de ældre til dels beholdt den barnlige tanke, at deres fader kunne betale alt, når han kun

ville. Men Fred vidste, at det lå i fædrenes natur at skænde over sønnernes ødselhed; der opstod altid en lille storm, når han måtte tilstå en gæld, og Fred holdt slet ikke af uvejr i hjemmet. Han var alt for opvakt en søn til at være uærbødig mod sin fader, og fandt sig i tordenen i den overbevisning, at den var forbigående; men imidlertid var det ubehageligt at se sin moder græde og være nødt til at påtage sig et gnavent udseende i stedet for at gøre løjer; Fred var så godmodig, at når han så sur ud under skændene, var det kun for sømmelighedens skyld. Det var øjensynlig lettest at forny vekslen ved hjælp af en vens underskrift. Hvorfor ikke? Han med sin overflod af håb fandt ingen vanskelighed ved det.

Når vi har en tjeneste at bede om, gennemser vi listen på vore venner, lader deres gode egenskaber vederfares retfærdighed og forsøger med hensyn til hver især at komme til den slutning, at han vil være ivrig for at hjælpe os. Imidlertid er der dog altid et vist antal, der bliver sat til side som mindre ivrigt, indtil de andre have givet os afslag; således skete det, at Fred strøg alle sine venner med undtagelse af én af den grund, at det ville være ubehageligt at henvende sig til dem, og han havde en fast overbevisning om, at han i det mindste (hvorledes det så ellers gik med menneskeslægten i almindelighed) havde ret til at være fri for alle ubehageligheder. At han skulle blive nødt til at bære benklæder, der var krøbet ind i vask, spise koldt lammekød eller være tvunget til at gå af mangel på en hest, forekom ham ligefrem absurd, og lige så lidt holdt han af at blive set ned på, fordi han trængte til penge til at betale en sådan ubetydelig gæld med. Derfor var den ven, som han foretrak at henvende

sig til, på engang den fattigste og venligste – nemlig Caleb Garth.

Garths holdt meget af Fred, ligesom han af dem; da Fred og Rosamond var små, og Garths stod sig bedre end nu, havde det ringe slægtskab mellem de to familier ved mr. Featherstones dobbelte ægteskab (først med mr. Garths søster og senere med mrs. Vincys) ført til et bekendtskab, der mere blev fortsat af børnene end af forældrene; børnene drak te sammen af deres små kopper og tilbragte hele dage i leg med hinanden. Mary var en overgiven lille pige, og da Fred var seks år gammel, syntes han, at hun var den nydeligste pige i verden og forlovede sig med hende ved hjælp af en messingring, som han havde skåret af en paraply. Under alle stadier i hans opdragelse havde han bevaret denne kærlighed til Garths og den vane at betragte deres hus som et andet hjem, endskønt alt samkvem mellem dem og de ældre i hans familie for længe siden var ophørt. Selv da det gik Caleb Garth godt, var der en vis nedladenhed i Vincys væsen imod ham og hans hustru; der blev gjort meget nøje forskel på rangen i Middlemarch. Siden den tid var mr. Garth gået fallit på grund af et byggeforetagende, som han uheldigvis havde føjet til sine forretninger som landmåler, vurderingsmand og agent, og han havde måttet leve meget sparsommeligt for at kunne betale alt, hvad han skyldte. Dette havde han nu opnået, og hans hæderlige anstrengelser havde vundet ham alles agtelse, der ikke fandt, at det var et slet eksempel; men gentile besøg er ikke i nogen del af verden grundet på agtelse, hvor der mangler smukke møbler og et komplet bordservice. Mrs. Vincy havde aldrig følt sig vel til mode i mrs. Garths selskab og omtalte hende hyppigt som en

kone, der havde måttet arbejde for sit brød – hvormed hun mente, at mrs. Garth havde været lærerinde, før hun blev gift, i hvilket tilfælde et fortroligt kendskab til historie og geografi er det samme som en tjeners kundskab om fremmede lande; ingen kvinde i en bedre stilling behøvede noget sådant. Siden Mary havde holdt hus for mr. Featherstone, havde mrs. Vincys uvilje imod Garths antaget en mere bestemt form af frygt for, at Fred skulle forlove sig med denne simple pige, hvis forældre "levede på en så tarvelig måde". Fred, der vidste dette, talte aldrig hjemme om sine besøg hos Garths, der i den sidste tid var blevet hyppigere, da hans voksende kærlighed til Mary gjorde ham endnu venligere stemt imod dem, der hørte hende til.

Mr. Garth havde et lille kontor i byen og derhen gik Fred med sin anmodning til ham. Han fik den opfyldt uden stor vanskelighed; for en lang række smertelige erfaringer havde ikke været tilstrækkelige til at gøre Caleb Garth forsigtig med hensyn til sine egne affærer eller mistroisk imod sine medmennesker, når de ikke havde vist, at de ikke var til at stole på, og han havde de højeste tanker om Fred, var vis på, at drengen nok ville blive brav – "sådan en frimodig, kærlig knøs med en rigtig god grund i sin karakter – ham kunne man sagtens stole på." Således var Calebs psykologiske argumenter. Han var en af de sjældne mænd, der er strenge imod sig selv, men overbærende imod andre. Han skammede sig over sin næstes fejl og talte aldrig gerne om dem. Når han skulle irettesætte nogen, måtte han først flytte alle de papirer, han kunne nå, eller skrive forskellige figurer med sin stok eller anstille beregninger med de småpenge, han havde i sin lomme,

før han kunne begynde, og han ville hellere gøre andres arbejde end have noget at udsætte på, hvad de havde gjort. Jeg frygter for, at han var en dårlig tugtemester.

Da Fred anførte de nærmere omstændigheder ved sin gæld, sit ønske om at afgøre den uden at besvære faderen og visheden om, at pengene ville kunne skaffes til veje uden at forårsage nogen ubehagelighed, skød Caleb brillerne op på panden, hørte efter, så ind i sin yndlings klare øjne og troede ham uden at skelne imellem tilliden til fremtiden og sandheden med hensyn til fortiden; men han følte, at, før han gav ham sin underskrift, var her lejlighed til at give ham en temmelig streng formaning. Som en følge heraf tog han papiret, satte brillerne til rette, så på den plads, der stod til hans rådighed, tog pennen, undersøgte den, dyppede den i blækket, undersøgte den igen, skubbede derpå papiret lidt fra sig, skød igen brillerne op på panden, og idet han trak de buskede øjenbryn ned på en måde, som gav hans ansigt et særegent mildt udtryk (tilgiv for én gang disse detaljer – du ville have lært at elske dem, hvis du havde kendt Caleb Garth), sagde han i en beroligende tone:

"Det var et uheld, at hestens ben brækkede. Og disse ombytninger svarer heller ikke regning, når du har med listige jockeyer at gøre. Du vil vel nok være klogere en anden gang, min dreng?"

Herpå satte Caleb igen brillerne til rette og gav sig til at skrive sit navn med sædvanlig omhu; for han var meget nøjeregnende med alt, hvad der angik forretninger. Han betragtede et øjeblik med hovedet lidt på den ene side de store, velformede bogstaver og det sidste sving, gav derpå papiret til

Fred, sagde "Farvel", og fordybede sig straks efter i sine planer til sir James Chettams nye forpagterboliger.

Enten det var interessen for hans arbejde, der fik ham til at glemme underskriften, eller det var af grunde, der var Caleb mere bevidste, nok er det, mrs. Garth fik intet at vide om denne sag.

Siden dette var sket, var der foregået en forandring på Freds himmel, hvilket var grunden til, at hans onkel Featherstones pengegave var blevet ham af så stor vigtighed, at den bragte ham til flere gange at skifte farve først af forventning og senere af skuffelse. At han var kommet hjem uden at have fået sin eksamen, havde bidraget til, at faderen var blevet mere vred, end det ellers ville have været tilfældet over den klatgæld, han havde gjort ved kollegiet, og mr. Vincy havde svoret på, at, hvis der kom mere af den slags, måtte Fred se at sørge for sig selv, som han bedst kunne. Han var endnu meget kold imod sønnen, især da denne havde opirret ham ved at sige, at han slet ikke havde lyst til at blive præst og helst ville ophøre med sit studium. Fred vidste, at han ville være blevet endnu hårdere behandlet, hvis ikke hans familie såvel som han selv hemmeligt havde betragtet ham som mr. Featherstones arving. Han havde også bestandig stolet på, at onkel Featherstone nok ville hjælpe ham, hvis han kom i knibe; men da han nu endelig havde fået en foræring af denne, var den dog ikke tilstrækkelig til at dække hans gæld. Fred havde ikke fortalt sin fader om denne gæld, da han bad ham om at skaffe sig mr. Bulstrodes bevis, og når han nu bagefter tilstod den, kunne faderen let tro, at han alligevel havde lånt penge på den arv, han ventede at få, og hellere end at blive beskyldt for at have sagt usandhed, ville han se at hjælpe

sig selv, om det end skulle ske med stor selvopofrelse. Det var under dette indre tryk, at Fred havde givet sin moder de firs pund i forvaring. Det var skade, at han ikke straks gav dem til mr. Garth, men det var hans mening at gøre summen fuldstændig, derfor havde han beholdt tyve pund i sin lomme, der, når de blev sået med forstand og vandet med held, nok ville skaffe ham en god høst.

Fred var ingen lidenskabelig spiller; men det morede ham at spille, ligesom det morede ham at ride eller gå på jagt, og det så meget mere, som han trængte til penge og håbede at vinde. Men de tyve pund var forgæves blevet sået på det forførende grønne tæppe, og Fred befandt sig nu nær terminen for betalingen uden andre penge til sin rådighed end de firs pund, hans moder havde i forvaring fra hans onkel Featherstone. Hans fader tillod ham altid at holde en hest, da mr. Vincys egne vaner fik ham til at anse dette for et rimeligt forlangende, selv om han var noget ødsel. Denne hest var altså Freds egen, og i sin ængstelse for den skæbnesvangre regning besluttede han at ofre en besiddelse, uden hvilken livet rigtignok ikke ville have stort værd for ham. Han ville tage til Houndsley, hvor der skulle være hestemarked den næste dag, og – ligefrem sælge sin hest og bringe pengene hjem med posten? – Men hesten ville ikke kunne indbringe mere end tredive pund, og der var jo ingen, der vidste, hvad der kunne ske; det ville være dårskab ikke at prøve lykken, og hvis den var ham gunstig, måtte han være forsynet med midler til at kunne gribe den. Han ville ride til Houndsley med Bambridge og "dyrlæge" Horrock og uden ligefrem at spørge dem til råds se at få deres mening at vide. Før han tog afsted, fik Fred de firs pund af sin moder.

Enhver, der så Fred ride ud af Middlemarch i selskab med Bambridge og Horrock, antog, at det gjaldt "en fornøjelse"; for under andre forhold ville disse herrers selskab være blevet betragtet som meget monotont. At komme til Houndsley på en regnfuld eftermiddag, at stige af hesten i "Den røde Løve" og spise til middag i et værelse, der var forsynet med et smudsigt landkort, et slet billede af en hest i en stald, et portræt af Hs. Majestæt George den Fjerde og flere lerspyttebakker, ville have været meget hårdt, hvis man ikke havde husket på, at det gjaldt at more sig.

Mr. Horrock havde et par mongolske øjne og en næse, mund og hage, der havde en moderat tilbøjelighed til at stræbe opad, hvilket i forening med et skeptisk smil og en uudgrundelig tavshed udøvede en tyrannisk magt over modtagelige sjæle. Mr. Bambridge derimod havde et mere åbent væsen og udtalte sig uden forbehold. Han var højrøstet, kraftig, og man talte undertiden om, at han var "hengiven til umådelighed" – navnlig til at bande, drikke og banke sin kone. Flere, der havde tabt ved ham, kaldte ham en slet mand; men han betragtede hestehandelen som en ædel kunst og påstod, at den intet havde at gøre med moraliteten. I ethvert tilfælde var han en mand, der stod sig godt og var vel set i flere kredse i Middlemarch.

Fred var listig og fortalte ikke sine venner, at han tog til Houndsley for at sælge sin hest, da han indirekte ønskede at få deres sande mening om den at vide. Dette lykkedes ham imidlertid ikke ganske; men så meget kunne han dog forstå på dem, at de syntes bedre om den, end de selv ville tilstå.

Samme aften mente Fred, at han så en gunstig lejlighed til på en fordelagtig måde at komme af med sin hest, men som tillige

fik ham til at glæde sig over, at han havde været så forsynlig at tage de firs pund med sig. En ung landmand, der kendte mr. Bambridge, kom ind på gæstgivergården og fortalte i samtalens løb, at han ville sælge sin smukke jagthest, som han omtalte som den bekendte "Diamond", og købe sig et nyttigt dyr, der også kunne bruges for en vogn, da han ville gifte sig og opgive jagten. Den stod i en stald hos en af hans venner, og herrerne kunne godt se den, før det blev mørkt. Fred var så begejstret over den, at han tidligt den næste morgen atter gik derhen. Han var overbevist om, at hvis han ikke afsluttede handelen, ville Bambridge gøre det. Enhver, der havde set dyret – selv mr. Horrock – beundrede det øjensynligt. Det var en gråskimmel, og Fred havde tilfældigvis hørt, at lord Medlicotes tjener netop søgte en sådan hest. Senere på aftenen, da landmanden var gået, havde Bambridge også ytret, at han havde set dårligere heste blive solgt for firs pund. Desuden havde landmanden set på Freds hest, og det lod næsten til, at han var tilbøjelig til at tage den med fire og tyve pund i bytte for "Diamond". I så tilfælde ville Fred, når han solgte sin nye hest, ved denne handel vinde fem og halvtreds pund, så at mr. Garth i det højeste kunne komme til at udrede fem og tyve pund. Han havde derfor skyndt sig at komme i klæderne, da han indså, at han ikke burde forsømme en så sjælden lejlighed, og før markedet rigtig var begyndt, var han i besiddelse af gråskimlen, idet han havde givet tredive pund i bytte foruden sin egen hest – kun fem pund mere, end han havde ventet at måtte give.

Men han følte sig lidt træt og mat derefter og uden at bekymre sig om markedets øvrige glæder begav han sig alene

på hjemvejen i den hensigt at ride ganske roligt for at holde hesten frisk.

24

Det gør mig ondt at sige, at tre dage efter den heldige begivenhed i Houndsley var Fred Vincy i dårligere humør, end han nogensinde før havde været, ikke fordi han var blevet skuffet ved muligheden af at kunne sælge sin hest, men fordi, at før handelen kunne blive afsluttet med lord Medlicotes tjener, havde denne "Diamond", i hvilken han mente at have en værdi af firs pund, vist en afskyelig tilbøjelighed til at sparke. Rideknægten havde med nød og næppe undgået at blive dræbt, og det var endt med, at den havde fået benet ind i et tov og var blevet halt. Der var intet at gøre ved dette; men Fred bar ikke dette uheld med sin sædvanlige lethed; for han vidste, at vekslen skulle betales i løbet af fem dage, og at han nu kun havde halvtreds pund til at betale den med. Selv om han havde henvendt sig til sin fader, for at mr. Garth kunne blive frelst for tab, følte Fred med smerte, at hans fader vredt ville nægte at fri mr. Garth for følgerne af, hvad han ville kalde at opmuntre til ødselhed og bedrageri. Han var så nedslået, at han ikke kunne tænke sig nogen anden plan end at gå lige til mr. Garth og fortælle ham hele den sørgelige sandhed, idet han bragte ham de halvtreds pund, for i det mindste at få denne sum sikkert bragt til sin ejer. Hans fader var i pakhuset og vidste derfor ikke noget om, hvad der var sket, men når han kom hjem, ville han sikkert rase over det ondskabsfulde dyr, der var bragt ind i hans stald, og Fred ønskede at slippe bort fra denne mindre ubehagelighed, da han havde alt sit mod nødig for at møde den større. Han tog sin faders hest, da han havde besluttet, når han havde talt med mr. Garth, at ride til Stone Court og tilstå Mary

alt, da det navnlig var hans kærlighed til hende, der var skyld i, at hele denne sag gik ham så nær til hjerte.

Mr. Garth var ikke på kontoret, og Fred red videre til hans hjem, der lå lidt udenfor byen – en hyggelig gammeldags bygning med en frugthave foran, der, førend byen blev udvidet, havde været en forpagtergård, men nu var omgivet af borgernes private haver. Det var en rummelig bolig, men familien Garth var også temmelig stor; Mary havde fire brødre og én søster, der alle holdt meget af det gamle hus, skønt det var blevet berøvet sine bedste møbler. Fred holdt også af det, da han kendte hver krog lige op til kvistkammeret, hvor der lugtede så behageligt af æbler og kvæder, og hidtil havde han aldrig nærmet sig det uden glade forventninger; men nu bankede hans hjerte uroligt ved tanken om, at han muligvis skulle komme frem med sin tilståelse i mrs. Garths nærværelse, som han næsten havde større respekt for end for hendes mand. Dog ikke, fordi hun som Mary var tilbøjelig til at være ironisk og spottende. I den ældre alder i det mindste talte mrs. Garth aldrig heftigt, da hun, som hun sagde, havde båret åget i sin ungdom og lært selvbeherskelse. Hun var et af de sjældne mennesker, der indser, hvad der er uundgåeligt, og uden klage underkaster sig det. Da hun tilbad sin mands dyder, havde hun tidligt lært at finde sig i hans mangel på evne til at sørge for sine egne interesser og med glad mod fundet sig i følgerne. Hun havde højmodigt opgivet al stolthed med hensyn til teservicer eller børnenes pynt og havde aldrig betroet sig til sine kvindelige naboer om mr. Garths mangel på klogskab og om de summer, han kunne have tjent, hvis han havde været som andre mænd. Derfor var der også mange af dem, der anså hende for stolt eller

excentrisk. Hun var heller ikke fri for at kritisere dem lidt, da hun var sig bevidst at have en bedre opdragelse end de fleste matroner i Middlemarch; men på den anden side var hun overordentlig overbærende imod mændenes fejl.

Imod Fred Vincy nærede hun en moderlig følelse og havde altid været rede til at undskylde hans vildfarelser, skønt hun rimeligvis ikke ville have undskyldt Mary, hvis hun havde forlovet sig med ham, da hun var underkastet den strengere dom, hun anvendte overfor sit eget køn. Men netop bevidstheden om denne overbærelse gjorde det så meget hårdere for Fred, at han nu måtte synke i hendes gode mening. Og hans besøg blev endnu mere ubehageligt, end han havde ventet; for Caleb Garth var gået tidligt ud i forretningsanliggender. Mrs. Garth var i køkkenet, hvor hun i denne morgenstund udførte forskellige arbejder – hun lavede postejer ved det velskurede fyrretræsbord, iagttog Sallys bevægelser ved ovnen og dejtruget og underviste sin yngste dreng og pige, der stod overfor hende ved bordet med deres bøger og tavler. En vaskebalje og nogle klædesnore i den anden ende af køkkenet viste, at hun også havde en lille vask i gang.

Med opsmøgede ærmer syslede mrs. Garth med sit bagværk, mens hun med grammatikalsk iver søgte at bibringe børnene det rette blik på verber og pronominer. Hun var af samme type som Mary, men havde finere og smukkere træk, en solid, matroneagtig figur og et mærkværdigt fast blik. Når man så på moderen, som hun stod der med sin kappe med de snehvide piber, kunne man håbe, at datteren ville komme til at ligne hende, hvilket var en fordelagtig udsigt, der næsten var lige så god som en medgift – moderen står kun alt for ofte bagved

datteren med den ondskabsfulde spådom – "sådan som jeg er, vil hun snart blive".

"Nå, Ben," sagde mrs. Garth, "lad os nu lade grammatikken fare for i dag, da jeg ser, at du er træt af den, og fortæl mig hellere den historie, jeg fortalte dig i onsdags om Cincinnatus."

"Jeg ved, at han var landmand," sagde Ben, en kraftig ung knøs, der syntes at interessere sig mere for det æble, moderen var begyndt at skrælle, end for sine lektier.

"Men Ben dog, han var en romer – lad *mig* fortælle," sagde Letty med en overlegen mine.

"Du tossede pige, han var en romersk landmand og gik og pløjede."

"Ja, men førend det – det kommer ikke først – folk trængte til ham," sagde Letty.

"Men man må dog først sige, hvad han var for en mand," indvendte Ben. "Han var en klog mand som fader, og derfor trængte folk til hans råd. Og han var en tapper mand og kunne kæmpe. Og det kunne fader også godt – kunne han ikke moder?"

"Nå Ben, lad nu mig fortælle historien ligefrem, som moder fortalte os den," sagde Letty, og rynkede panden. "Sig til Ben, moder, at han skal tie stille."

"Letty, jeg skammer mig på dine vegne," sagde hendes moder, idet hun trak en kappe op af baljen. "Da din broder begyndte, burde du have ventet og set, om han ikke kunne fortælle historien. Hvor du ser grim ud, når du således rynker panden! Jeg er vis på, at Cincinnatus ville være blevet meget bedrøvet, hvis han havde set sin datter opføre sig således," erklærede mrs.

Garth med en sådan bestemthed, at Letty følte sig ganske nedtrykt ved det. "Nu Ben!"

"Nuvel – ja – nå – ja så var der en del kampe, og de var alle tossehoveder og – ja jeg kan ikke fortælle det på samme måde som du – men de ønskede at få en mand til deres kaptajn og konge, alt sådant noget – –"

"Diktator hedder det," sagde Letty med en fornærmet mine, idet hun ønskede, at moderen skulle angre, hvad hun havde sagt.

"Godt, diktator!" sagde Ben foragteligt. "Men det er ikke noget godt ord, for han sad da ikke og dikterede dem, mens de skrev på tavler."

"Nå Ben, anstil dig ikke så dum," sagde mrs. Garth, der havde ondt ved at holde sig alvorlig. "Hør, det banker på døren! Løb hen og luk op, Letty."

Det var Fred, der bankede, og da Letty sagde, at hendes fader endnu ikke var kommet hjem, men at hendes moder var i køkkenet, havde Fred intet valg. Han kunne ikke andet end gå ind til mrs. Garth i køkkenet, som han altid plejede, når hun havde noget arbejde for der. Han lagde tavs armen om Lettys hals og fulgte hende derind uden sin sædvanlige muntre spøg.

Mrs. Garth blev forundret over at se Fred så tidligt på dagen, men da hun sjældent lod sig mærke med nogen forundring, sagde hun ganske roligt, idet hun forsatte sit arbejde:

"Du her så tidligt på dagen, Fred? Du ser ganske bleg ud. Er der sket noget?"

"Jeg ville gerne tale med mr. Garth," sagde Fred, der endnu ikke var i stand til at sige mere – "og med Dem også," tilføjede han, efter en lille pause; han tvivlede ikke om, at mrs. Garth

vidste besked med vekslen, og at han dog til sidst måtte tale om den i hendes nærværelse, ja måske ene med hende.

"Caleb må være her om et par minutter," sagde mrs. Garth, der antog, at der var noget i vejen imellem Fred og hans fader. "Han kan ikke blive længe borte, da han har noget skriftligt arbejde, som skal være færdigt i formiddag. Har du noget imod at blive hos mig, imens jeg gør mine ting i orden her?"

"Men vi behøver da ikke at blive ved med Cincinnatus, vel?" sagde Ben, der havde taget Freds ridepisk fra ham og forsøgte dens kraft på katten.

"Nej, nu kan du gå. Men læg først den pisk fra dig. Hvorledes kan du være så slem at slå gamle stakkels Tortoise! Gør mig den tjeneste at tage pisken fra ham, Fred."

"Kom dreng, giv mig den," sagde Fred og rakte hånden ud.

"Vil du lade mig ride på din hest i dag?" spurgte Ben, idet han gav ham pisken tilbage med en mine, som om han slet ikke var nødt til det.

"I dag ikke – en anden gang. Jeg har ikke min egen hest med."

"Besøger du Mary i dag?"

"Ja, det tænker jeg," sagde Fred, der følte sig ubehagelig berørt.

"Sig så til hende, at hun snart skal komme hjem og lege med os."

"Det er nok, Ben! Gå nu," sagde mrs. Garth, der så at han plagede Fred.

"Er Letty og Ben nu Deres eneste elever, mrs. Garth?" sagde Fred, da børnene var borte, og det var nødvendigt at sige noget for at få tiden til at gå. Han var endnu ikke enig med sig selv, om han skulle vente på mr. Garth eller benytte den første

gunstige vending i samtalen til at tilstå alt for mrs. Garth, give hende pengene og ride bort.

"Én – Jeg har kun én til. Fanny Hackbutt, som kommer klokken halv tolv. Jeg har ikke store indtægter for øjeblikket," sagde mrs. Garth smilende. "Men jeg har sparet tooghalvfems pund sammen, som skal indbetales for Alfred. Han er nu netop i en passende alder til at komme til mr. Hanmer."

Dette var just ikke den bedste anledning til at fortælle hende, at mr. Garth var på nippet til at miste tooghalvfems pund og lidt til. Fred tav derfor. "Unge herrer, der skal studere, koster mere end det," vedblev mrs. Garth uskyldigt, idet hun pillede en kappestrimmel ud. "Men Caleb tror, at Alfred vil blive en udmærket ingeniør og ønsker at give drengen lejlighed til det. Der er han! Jeg kan høre ham komme ind. Skal vi gå ind til ham i dagligstuen?"

Da de trådte ind i dagligstuen, havde Caleb lagt hatten fra sig og sad ved sin pult.

"Nå, Fred, min dreng?" sagde han i en lidt forundret tone, mens han holdt den endnu udyppede pen i sin hånd. "Du kommer her i god tid." Men da han savnede Freds sædvanlige muntre hilsen, tilføjede han straks efter: "Der er da ikke noget i vejen hjemme? – eller er der ellers noget galt på færde?"

"Ja, mr. Garth, jeg er kommet for at sige Dem noget, som jeg er bange for vil give Dem slette tanker om mig. Jeg er her for at sige Dem og mrs. Garth, at jeg ikke kan holde mit ord. Det er mig ikke muligt at skaffe penge til veje til at betale vekslen med. Jeg har været uheldig og har kun disse halvtreds pund af de hundrede og tres."

Imens Fred talte, havde han taget banknoterne frem og lagt dem på pulten foran mr. Garth. Han var buset ud med den ligefremme kendsgerning, da han var alt for ulykkelig til først at komme med udflugter. Mrs. Garth var stum af forbavselse og så på ham som for at bede ham om en forklaring. Caleb rødmede og efter en lille pause sagde han:

"Jeg har vist ikke fortalt dig det, Susan, jeg har sat mit navn på en veksel for Fred; den er på en hundrede og tres pund. Han var ganske sikker på selv at kunne afgøre den."

Der viste sig en synlig forandring i mrs. Garths ansigt, men den lignede en forandring under vandets overflade, mens denne forbliver glat. Hun fæstede blikket på Fred og sagde:

"Du har vel sagtens bedt din fader om resten af pengene, og han har nægtet dig dem?"

"Nej," sagde Fred og bed sig i læberne, idet han talte med større vanskelighed; "men jeg vidste, at det ikke kunne hjælpe at bede ham om dem, og når det ikke var til nogen nytte, ville jeg nødig nævne mr. Garths navn i denne sag."

"Det er kommet på en ubelejlig tid," sagde Caleb på sin betænkelige måde, idet han så ned på banknoterne og uroligt sad og bøjede papiret sammen. "Julen er nær – og det kniber netop lidt for mig nu. Hvad skal vi gøre, Susan? Jeg har brug for hver skilling, der står i banken. Det er ikke mindre end en hundrede og ti pund."

"Jeg må give dig de tooghalvfems pund, som jeg havde sparet sammen for at betale for Alfred med," sagde mrs. Garth alvorligt og bestemt, omend et skarpt øre nok kunne have opdaget en let skælven i nogle af ordene. "Og jeg tvivler ikke på,

at Mary nok har sparet tyve pund sammen af sin løn. Dem låner hun os gerne."

Mrs. Garth havde ikke set på Fred og aldeles ikke tænkt på at beregne, hvilke ord der kunne såre ham mest. Hun var kun optaget af betragtninger om, hvad der kunne gøres, og mente ikke, at formålet bedre kunne opnås ved bitre bemærkninger og udbrud. Men dog fik hun Fred til for første gang at føle anger. Underligt nok var det, der hidtil havde smertet ham i denne sag, kun, at han ville komme til at stå vanæret overfor Garths og synke i deres agtelse, men han havde ikke tænkt på den skade, han kunne tilføje dem ved at bryde sit ord. Først i dette øjeblik opdagede han, hvilken ynkelig usling han var, der berøvede to kvinder deres sparepenge.

"Jeg skal ganske sikkert betale det hele, mrs. Garth – med tiden," stammede han.

"Ja, med tiden," sagde mrs. Garth, der nærede speciel afsky for smukke ord ved sådanne lejligheder. "Men drenge kan ikke godt sættes i lære med tiden; de må i lære, når de er femten år." Hun havde aldrig været så lidt tilbøjelig til at undskylde Fred.

"Det er mig, der har haft den største uret, Susan," sagde Caleb. "Fred var vis på at skaffe pengene til veje; men jeg burde ikke have givet mig af med vekslen. Jeg formoder, at du har gjort dig al mulig umage for at få pengene?" tilføjede han og fæstede sine milde, grå øjne på Fred. Caleb var alt for fintfølende til specielt at nævne mr. Featherstone.

"Ja, jeg har forsøgt det, – det har jeg virkelig. Jeg ville have haft et hundrede og tredive pund, hvis der ikke var sket et uheld med en hest, som jeg stod i begreb med at sælge. Min onkel havde givet mig firs pund, og jeg gav tredive af dem tillige med

min egen hest i bytte for en anden, som jeg stod i begreb med at sælge for firs pund – da jeg ville undvære min ridehest – men nu har den vist sig at være ondskabsfuld og sparket således fra sig, at den er blevet halt. Det gør mig så inderlig ondt, at jeg har voldt Dem en sådan bekymring. Der er ingen andre, jeg holder så meget af; De og mrs. Garth har altid været så venlige imod mig. Det kan imidlertid ikke nytte at tale om det nu. De vil vel altid anse mig for en slyngel."

Fred, der blev overvældet af sine følelser, vendte sig om og ilede ud af stuen med et forvirret begreb om, at hans sorg ikke kunne hjælpe Garths stort. De så ham stige til hest og hurtigt ride ud af porten.

"Det havde jeg ikke troet om Fred Vincy," sagde mrs. Garth. "Jeg kunne aldrig have tænkt, at han ville drage dig med ind i sin gæld. Rigtignok vidste jeg, at han var ødsel; men jeg troede ikke, at han ville være så lav at pådrage sin ældste ven et sådant tab, tilmed da han vidste, at du er den, der dårligst kan tåle det."

"Jeg var en tåbe, Susan."

"Det var du," sagde hans hustru nikkende og smilende. "Men jeg skulle ikke have råbt det ud på torvet. Hvorfor skjuler du sådanne ting for mig? Det er ligesom med dine knapper, du lader dem gå af, uden at sige mig det og går ud med hængende håndlinninger. Når jeg blot havde vidst det, kunne jeg måske i tide have fundet på en bedre udvej."

"Du er meget nedslået over det, det ved jeg, Susan," sagde Caleb og så medlidende på hende. "Jeg kan ikke finde mig i, at du skal miste de penge, du havde sparet sammen til Alfred."

"Det er godt, at jeg *havde* sparet dem sammen, og det er dig, der kommer til at lide under det, for nu må du selv undervise drengen. Du må opgive dine slemme vaner. Nogle mænd er hengivne til drik, og du har tilbøjelighed til at arbejde uden at få betaling. Det må du vænne dig lidt af med. Og du må ride over til Mary og spørge barnet om, hvor mange penge hun har."

Caleb havde skubbet sin stol tilbage og bøjede sig nu forover, idet han langsomt rystede på hovedet.

"Stakkels Mary!" sagde han. "Susan," vedblev han i en dæmpet tone, "jeg er bange for, at hun holder af Fred."

"Nej! Hun ler altid ad ham, og det er ikke rimeligt, at han nærer andet end broderlige følelser for hende."

Caleb svarede ikke, men satte straks efter brillerne til rette, trak stolen hen til pulten og sagde: "Den pokkers veksel – jeg ville ønske, at den var på Bloksbjerg. Sådanne sager er sørgelige afbrydelser i forretningerne."

Den første del af denne tale indeholdt hele hans forråd af forbandelser og blev ytret med en let brummen, som man nok kan tænke sig. Men det ville være vanskeligt for dem, der aldrig havde hørt ham ytre ordet "forretninger", at forestille sig den dybe ærbødighed og kærlighed, han udtalte det med.

Caleb Garth havde ofte fordybet sig i betragtninger over den store magt, arbejdet udøvede her i verden. Det havde fra hans drengetid fængslet hans indbildningskraft. Den store hammers ekko, hvor skibsskrogene blev tømret, arbejdernes signalråb, ovnens knitren og brølen, dampmaskinernes torden, var for ham en ophøjet musik; synet af alt dette liv og denne virksomhed havde fra hans ungdom af indvirket på ham som poesi uden digternes hjælp, som filosofi uden filosoffernes

hjælp og som religion uden teologernes hjælp. Hans ærgerrighed havde tidligt bestået i at få en så virksom del som muligt i dette ædle arbejde, der for ham fik en særegen værdighed under navnet "forretninger", og skønt han kun havde været en kort tid hos en landmåler og mest havde været sin egen lærer, kendte han dog mere til landejendomme, bygninger og udgravninger, end de fleste mænd af faget i grevskabet. Hvad han derimod aldrig kunne lære, var at interessere sig for de pekuniære resultater i skikkelse af fordel og tab, og da han på sin egen bekostning havde forvisset sig om dette, besluttede han at opgive alle former af sine elskede "forretninger", der krævede dette talent. Han hengav sig ganske til de mange forskellige arbejder, som kunne udføres uden at have med kapitaler at gøre, og var en af disse værdifulde mænd, som alle vælger til at arbejde for sig, fordi de udfører deres arbejde godt, kun forlanger lidt for det og ofte slet intet. Det var derfor intet under, at Garths var fattige og levede tarveligt. De tog sig imidlertid ikke af det.

25

Fred foretrak at komme til Stone Court på en tid, da Mary ikke kunne vente ham, og hans onkel endnu ikke var kommet ned; i det tilfælde kunne han træffe hende ene i dagligstuen. Han lod sin hest blive i gården for ikke at gøre støj på gruset foran vinduerne og gik lige ind i dagligstuen. Mary sad i sin sædvanlige krog og morede sig over en roman, og da hun så op, var der endnu et smil på hendes ansigt. Det forsvandt efterhånden, da Fred nærmede sig hende uden at tale og stod foran hende med albuerne på kamingesimsen. Hun så spørgende på ham.

"Mary," begyndte han, "jeg er en døgenigt og en slyngel."

"Jeg synes, at én af disse betegnelser kunne være nok ad gangen," sagde Mary, der forsøgte at smile, men følte en hemmelig skræk.

"Jeg ved, at du aldrig mere vil fatte gode tanker om mig. Du vil anse mig for en løgner og bedrager og tro, at jeg slet ikke bryder mig om din fader og moder; du har altid haft de værste tanker om mig, det ved jeg."

"Jeg kan ikke nægte, at jeg vil tænke alt det, Fred, hvis du giver mig god grund til det. Men fortæl mig helst straks, hvad du har gjort. Jeg vil hellere kende den sørgelige sandhed end tænke mig til den."

"Jeg skyldte penge bort – et hundrede og tres pund, og jeg bad din fader om at underskrive en veksel. Jeg troede ikke, at det kunne gøre ham noget, da jeg var så vis på selv at kunne betale pengene, og jeg har også gjort mig al umage for det. Men jeg har haft uheld med en hest og kan nu kun betale halvtreds

pund. Og det kan ikke nytte, at jeg beder fader om pengene, for han ville ikke give mig en skilling. Og onkel gav mig hundrede pund for kort siden. Hvad kan jeg derfor gøre? Og nu er det så ulykkeligt, at din fader ikke har rede penge at undvære, og din moder må derfor betale de tooghalvfems pund, som hun havde sparet sammen, og hun siger, at dine sparepenge må gå med. Du ser, hvilken –"

"Stakkels moder! Stakkels fader!" sagde Mary; hendes øjne fyldtes med tårer, og hun søgte forgæves at undertrykke en let hulken. Hun stirrede lige ud for sig uden at tage notits af Fred, kun opfyldt af tanken om hjemmet. Han blev også tavs i nogle øjeblikke, idet han følte sig mere ulykkelig end nogensinde.

"Jeg ville ikke have bedrøvet dig for alt i verden," sagde han til sidst. "Du kan aldrig tilgive mig."

"Hvad gør det til sagen, om jeg tilgiver dig eller ej?" sagde Mary heftigt. "Ville moder derved bedre kunne undvære de penge, hun har tjent ved at give timer i tre år for at være i stand til at sende Alfred til mr. Hanmer. Tror du, at alt ville være nok så rart, når jeg kun tilgav dig?"

"Sig, hvad du vil, Mary. Jeg fortjener det alt sammen."

"Jeg ønsker slet ikke at sige noget," svarede Mary roligere; "min vrede er til ingen nytte." Hun tørrede øjnene, lagde sin bog til side, rejste sig og hentede sit sytøj.

Fred fulgte hende med øjnene i det håb, at de kunne møde hendes og vise hende, hvor bodfærdig han var. Men nej! Mary kunne let undgå at se op.

"Det gør mig ondt, at din moders penge skulle gå tabt," sagde han, da hun atter sad og syede hurtigt. "Jeg ville spørge dig, Mary tror du ikke, at mr. Featherstone – hvis du fortalte ham –

jeg mener fortalte ham om Alfred, der skal i lære – ville lade jer få pengene?"

"Min familie holder ikke af at tigge, Fred. Vi vil hellere få vore penge ved arbejde. Desuden siger du jo, at mr. Featherstone nylig har givet dig hundrede pund. Han gør sjældent foræringer og har endnu aldrig givet os noget. Desuden er jeg vis på, at fader ikke vil bede ham om det, og selv om jeg gjorde det, ville det ikke være til nogen nytte."

"Jeg er så ulykkelig Mary – hvis du vidste, hvor ulykkelig jeg er, ville det gøre dig ondt for mig."

"Der er andre, som det gør mig mere ondt for. Men egenkærlige folk tror altid, at deres egne sorger er af større vigtighed end alt andet i verden; det ser jeg nok af hver dag."

"Det er ikke smukt at kalde mig egenkærlig. Hvis du vidste, hvad andre unge mænd gør, ville du langtfra mene, at jeg er af de værste."

"Jeg ved, at folk, der anvender mange penge på sig selv, uden at vide, hvorledes de skal betale dem, må være egenkærlige. De tænke altid på, hvad de kan skaffe sig selv, og ikke på, hvad andre folk kan tabe."

"Ethvert menneske kan være uheldigt, Mary, og ude af stand til at betale til den tid, han havde troet at kunne det. Der findes ingen bedre mand i verden, Mary, end din fader, og dog har han været i samme tilfælde."

"Hvorledes tør du anstille en sammenligning mellem fader og dig, Fred?" udbrød Mary med dyb indignation. "Han er aldrig kommet i forlegenhed, fordi han har tænkt på sin egen fornøjelse, men fordi han altid har tænkt på det arbejde, han

gjorde for andre. Og han har arbejdet hårdt for at erstatte enhver sit tab."

"Og du tror, at jeg aldrig vil forsøge på at gøre noget godt igen, Mary? Det er ikke ædelmodigt at tænke så ilde om et menneske. Når du har fået magt over ham, synes jeg at du kunne benytte den på en bedre måde, men det forsøger du aldrig på. Nu skal jeg imidlertid gå," endte Fred mat. "Jeg skal aldrig igen tale til dig om noget. Det gør mig meget ondt, at jeg har voldt dig så megen sorg – – mere kan jeg ikke sige."

Mary havde ladet sit arbejde falde og så op. Der er ofte noget moderligt, selv i en ung piges kærlighed, og Marys hårde erfaringer havde tidligt modnet hende. Ved Freds sidste ord følte hun en øjeblikkelig smerte, noget lignende, som en moder føler ved de indbildte suk eller skrig af et uartigt, omstrejfende barn, der let kan fare vild og komme til skade. Og da hendes øjne, idet hun så op, mødte hans mørke fortvivlede blik, fik hendes medlidenhed for ham overhånd over hendes vrede og andre bekymringer.

"Fred, hvor du ser syg ud! Sæt dig ned et øjeblik. Gå ikke endnu. Lad mig fortælle onkel, at du er her. Han har undret sig over, at han ikke har set dig i en hel uge." Mary talte hastigt uden rigtig selv at vide, hvad hun sagde; men hun udtalte ordene i en halvt trøstende, halvt bedende tone og rejste sig, som om hun ville gå op til mr. Featherstone. Fred havde naturligvis en følelse af, at skyerne skilte sig, og at der kom et solglimt; han stillede sig i vejen for hende.

"Sig et ord Mary, og jeg vil gøre, hvad det skal være. Sig, at du ikke vil tænke ilde om mig – ikke aldeles vil opgive mig."

"Som om det var nogen fornøjelse for mig at tænke ilde om dig," sagde Mary i en sørgmodig tone. "Som om det ikke smertede mig dybt at se, hvor doven og letsindig du er. Hvorledes kan du lide at være så doven, når andre arbejder og stræber, og der er dog så meget at gøre – hvorledes kan du udholde at gå og drive i en verden, hvor der er fuldt op at bestille? Og tilmed med dine evner, Fred – du kunne udrette meget."

"Jeg skal forsøge at gøre alt, hvad du vil, Mary, når du kun vil sige, at du elsker mig."

"Jeg ville skamme mig over at sige, at jeg elskede en mand, der altid må ligge andre til byrde og stole på, hvad de kunne gøre for ham. Hvorledes vil du være, når du bliver fyrre år? Omtrent som mr. Bowyer, tænker jeg – ligesom han drivende rundt på gæstgivergården – fed og luvslidt, i det håb, at en eller anden vil invitere dig til middag – tilbringende dine morgentimer med at lære komiske sange – nej! med at lære en melodi på fløjten."

Marys læber havde begyndt at fortrække sig til et smil, da hun opkastede spørgsmålet om Freds fremtid, (unge sjæle er letbevægelige) og før hun havde endt, strålede hele hendes ansigt af skælmeri. For ham var det en sand lettelse, at Mary kunne le ad ham, og med et passivt smil søgte han at række hende hånden; men hun smuttede hurtigt hen til døren og sagde: "Jeg skal fortælle onkel, at du er her. Du *må* se til ham et øjeblik."

Fred følte en hemmelig overbevisning om, at hans fremtid var sikret imod opfyldelsen af Marys ironiske spådom. Han turde aldrig i hendes nærværelse omtale sine forventninger om

at arve mr. Featherstone, og hun ignorerede dem altid, som om alt afhang af ham selv. Men hvis han virkelig fik ejendommen, måtte hun dog anerkende denne forandring i hans stilling. Alt dette fo'r igennem hans tanker, endskønt rigtignok noget mat, idet han gik op til onklen. Han blev der kun kort, da han undskyldte sig med en slem forkølelse, og Mary viste sig ikke igen, før han forlod huset. Men da han red hjem, begyndte han at føle sig mere syg end melankolsk.

Da Caleb Garth kom til Stone Court i mørkningen, blev Mary ikke forundret over det, selv om han sjældent havde tid til at besøge hende, og slet ikke holdt af at tale med mr. Featherstone. Den gamle mand følte sig heller ikke i sit es i svogerens selskab, som intet kunne ærgre, som ikke brød sig om at blive anset for fattig, intet havde at bede ham om og forstod sig bedre på landvæsenet end han. Men Mary havde været vis på, at hendes forældre gerne ville tale med hende, og hvis hendes fader ikke var kommet, ville hun have bedt om tilladelse til at gå hjem et par timer den næste dag. Efter at have diskuteret priserne med mr. Featherstone ved aftensbordet, rejste Caleb sig, tog afsked med ham og sagde:

"Jeg ville gerne tale med dig, Mary."

Hun tog et lys og gik med ham ind i en anden stue, hvor der ingen ild var i kakkelovnen, og efter at have sat lyset på et mørkt mahognibord vendte hun sig om til faderen, lagde sine arme om hans hals og kyssede ham med de barnlige kys, der var hans fryd. Mary var hans yndlingsbarn, og hvad så Susan sagde, hvor megen ret hun end havde i alle andre sager, så fandt Caleb det dog naturligt, at Fred eller enhver anden måtte finde Mary elskværdigere end alle andre piger.

"Jeg har noget at sige dig, mit barn," sagde Caleb på sin tøvende måde. "Det er just ikke gode nyheder, jeg bringer dig; men det er da heller ikke af de værste."

"Angående penge, fader? Jeg tror nok, jeg ved, hvad det er."

"Nå, så du ved det? Du ser, jeg har været en tåbe igen og sat mit navn under en veksel, og nu, da den skal betales, må din moder desværre ofre sine sparepenge, og de er ikke engang tilstrækkelige, hun tænkte derfor, at du også havde lagt lidt til side."

"Å ja; jeg har over fireogtyve pund. Jeg tænkte nok, du kom fader, derfor har jeg lagt dem i min taske. Se! Smukke hvide banknoter og guld!"

Mary tog pengene frem og gav faderen dem.

"Godt, vi behøver kun atten – her, gem resten, barn, – men hvorledes fik du det at vide?" sagde Caleb, der i sin uovervindelige ligegyldighed for penge navnlig begyndte at bekymre sig om den del af sagen, der kunne angå Marys kærlighed.

"Fred fortalte mig det i morges."

"Ah! Kom han af den grund?"

"Ja, det tror jeg. Han var meget ulykkelig over det."

"Jeg er bange for, at Fred ikke er til at stole på, Mary," sagde faderen med ømhed. "Hans forsætter er måske bedre end hans handlinger. Men jeg ville dog nødig betro nogen andens lykke til ham."

"Det ville jeg heller ikke, fader," sagde Mary uden at se op, idet hun lagde faderens hånd imod sin kind.

"Jeg ønsker ikke at trænge ind i dine hemmeligheder, mit barn. Men jeg var bange for, at der kunne være noget imellem

dig og Fred, og derfor ønskede jeg at advare dig; ser du, Mary" – her blev Calebs stemme ømmere; han havde skubbet sin hat frem og tilbage på bordet og set på den, men nu fæstede han blikket på datteren – "en kvinde må, hvor god hun end er, finde sig i det liv, hendes mand bereder hende. Din moder har måttet døje meget for min skyld."

Mary trykkede faderens hånd til sine læber og smilede til ham.

"Ingen er fuldkommen, men" – her rystede mr. Garth på hovedet som for at hjælpe på det utilstrækkelige i sine ord – "det, jeg tænker på, er – hvad det må være for en hustru, aldrig at kunne stole på sin mand, når han ikke har grundsætninger, der gør ham mere bange for at tilføje andre uret end for at skaffe sig selv ubehageligheder. Det er det hele, Mary. Unge mennesker kommer til at holde af hinanden, førend de ved, hvad livet er, og mener, at det er en lang helligdag, når de blot kan komme sammen; men det viser sig snart at være en arbejdsdag, mit kære barn. Du har imidlertid, mere forstand end de fleste og har aldrig fået lov til at sidde på stads; det kan derfor gerne være, at der ingen grund er for mig til at sige dette; men en fader skælver for sin datter, og du er så ganske overladt til dig selv her."

"Frygt ikke for mig, fader," sagde Mary, idet hun alvorligt mødte sin faders blik; "Fred har altid været meget god imod mig; han er venlig og kærlig, og jeg tror ikke, at han, trods al sin letsindighed, er falsk. Men jeg vil aldrig forlove mig med et menneske, der ikke besidder mandig uafhængighed, men driver sin tid hen i det håb, at andre ville sørge for ham. Dertil har du og moder indprentet mig for megen stolthed."

"Det er ret – det er ret. Så er jeg rolig," sagde mr. Garth og tog sin hat. "Men det er hårdt at gå bort med dine sparepenge, barn."

"Fader!" sagde Mary i en bebrejdende tone. "Tag foruden dem de kærligste hilsener med til alle hjemme," var hendes sidste ord, før hun lukkede yderdøren efter ham.

"Din fader ville formodentlig have dine sparepenge," sagde gamle mr. Featherstone med sin sædvanlige ubehagelige evne til at gætte, da Mary vendte tilbage. "Han har det nok knapt. Nu da du er myndig, burde du beholde dine penge selv."

"Jeg betragter min fader og moder som den bedste del af mig selv, sir," svarede Mary koldt.

Mr. Featherstone brummede, men udtænkte hurtigt et andet angreb, der var ubehageligt nok til at kunne afløse det første: "Hvis Fred Vincy kommer i morgen, så ophold ham ikke med sladder, men lad ham straks komme op til mig."

26

Fred kom ikke til Stone Court den følgende dag af meget gyldige grunde. Fra sine besøg i det usunde Houndsley havde han ikke alene medbragt en dårlig hest, men tillige et ildebefindende, der i de første dage havde ytret sig ved hovedpine og forstemthed, men som var blevet meget værre efter hans ridt til Stone Court, og da han var kommet hjem og havde kastet sig på sofaen, svarede han på sin moders ængstelige spørgsmål til hans befindende: "Jeg føler mig meget ilde; det er vist bedst, at der bliver sendt bud til Wrench."

Wrench kom, men mente ikke, det var noget alvorligt; han havde meget travlt og forlod dem derfor snart, uden at tale om at komme igen den næste dag. Men han forsømte ikke at sende de sædvanlige pakker med medicin, der imidlertid slet ikke hjalp stakkels Fred, som ikke gerne ville tro, at han virkelig var syg, og derfor stod op den næste dag til sædvanlig tid og gik ned for at spise morgenmad, uden at opnå andet end at sidde og ryste af kulde ved kaminilden. Der blev igen sendt bud efter Wrench; men han var allerede gået ud, og da mrs. Vincy så sin yndlings forandrede udseende, begyndte hun at græde og sagde, at hun ville sende bud efter doktor Sprague.

"Nej, vist ej, moder! Det er intet," sagde Fred og rakte sin hede, tørre hånd ud imod hende, "jeg er snart rask igen. Det er kun en slem forkølelse."

"Moder!" sagde Rosamond, der stod ved vinduet, "der står mr. Lydgate ovre og taler med en mand. Hvis jeg var i dit sted, ville jeg kalde på ham. Han har helbredet Ellen Bulstrode. Man siger, at han altid er heldig med sine kure."

Mrs. Vincy der kun havde tanke for Fred, sprang straks til vinduet og åbnede det. Lydgate, der stod lige over for deres hus, hørte hende lukke det op og vendte sig om, før hun kaldte på ham. To minutter efter var han inde i stuen, og Rosamond gik ud efter at have ventet længe nok til at vise en nydelig ængstelse, der stod i strid med hendes følelse for det passende.

Lydgate måtte høre på en vidtløftig fortælling af mrs. Vincy om alt, hvad Wrench havde sagt. At det var et alvorligt tilfælde, og at Wrench havde taget fejl, så han imidlertid straks, og dette var nok til at forjage alle betænkeligheder hos ham. Han erklærede, at Fred havde en tyfusfeber og straks måtte i seng, hvorpå han gav flere anordninger, som nøjagtigt måtte følges. Mrs. Vincy blev meget forskrækket over disse tegn på fare, og da hun var kommet ud i forstuen med Lydgate, hvor Fred ikke kunne høre dem, og hvor Rosamond havde sluttet sig til dem, udbrød hun i en strøm af bebrejdelser imod mr. Wrench, fordi han havde været så forsømmelig. Lydgate søgte at undskylde ham med, at symptomerne måske ikke havde været så tydelige den foregående dag og lovede selv at gå op på apoteket, for at de kunne få medicinen så hurtigt som muligt, og derpå at skrive til mr. Wrench.

"Men De må komme igen – De må blive ved at se til Fred. Jeg kan ikke overlade min dreng til en mand, der er så ligegyldig. Jeg nærer Gud ske lov ikke nag til nogen, og mr. Wrench frelste mig, da jeg havde inflammation i brystet, men han havde hellere måttet lade mig dø, – hvis – hvis –"

"Ønsker De da, at jeg skal komme her tillige med mr. Wrench?" spurgte Lydgate, der virkelig troede, at Wrench ikke forstod sig på at behandle et sådant tilfælde.

"Ja, De må endelig ordne det således, mr. Lydgate," sagde Rosamond, der kom moderen til hjælp og gav hende sin arm for at føre hende bort.

Da mr. Vincy kom hjem, blev han meget vred på Wrench og sagde, at han ville skrive ham til og sige ham sin mening. "Jeg er en af de sidste," tilføjede han, "til at råbe på nye læger og nye præster – enten de hører til Bulstrodes parti eller ej. – Men Wrench skal vide, hvad jeg tænker, hvorledes han så end optager det."

Wrench optog det slet ikke godt. Lydgate var rigtignok så høflig imod ham, som hans ligefremme væsen tillod ham; men høflighed hos en mand, der har stillet én i et falsk lys, forøger kun vreden. Han nægtede dog ikke at træffe sammen med Lydgate hos Vincys samme aften; men hans tålmodighed blev sat på en temmelig stærk prøve ved denne lejlighed. Thi for det første måtte han høre på mr. og mrs. Vincys ufornuftige bebrejdelser, og dernæst havde han en følelse af, at Lydgate ville belære ham, eller som han senere udtrykte sig, kom med en hel del udenlandske nye ideer, som aldrig ville kunne føre til noget. Han lod sig dog ikke mærke med sin vrede, mens han var der, men skrev senere et brev, hvori han erklærede, at han ikke kunne tage sig af Freds sygdom. Han vidste jo rigtignok, at det var et godt hus, han måske derved mistede; men han betænkte, at Lydgates opførsel og hans ulyst til selv at tilberede og sælge medicin som de andre læger dog til sidst ville skade ham selv mest. Han forsømte ikke at komme med bitre bemærkninger om dennes listige fremgangsmåde, der kun passede sig for en kvaksalver, hvorved han skaffede sig selv et vist kunstigt ry hos lettroende folk.

Imidlertid var Lydgate blevet læge hos Vincys, og dette var en sag, der vakte megen opsigt i Middlemarch. Nogle sagde, at Vincys havde opført sig skammeligt, at mr. Vincy havde truet Wrench, og at mrs. Vincy havde beskyldt ham for at ville forgive hendes søn. Andre var af den mening, at Lydgate var blevet sendt dem af Forsynet, da han besad en vidunderlig dygtighed i at behandle febere, og at Bulstrode gjorde ret i at begunstige ham. Mange troede, at det var Bulstrodes skyld, at Lydgate var kommet til byen, og mrs. Taft, der altid talte sine masker og opsamlede sine kundskaber i vildledende brudstykker, som hun opfangede imellem omgangene på strikketøjet, havde sat sig i hovedet, at Lydgate var en uægte søn af mr. Bulstrode, en kendsgerning, der syntes at berettige hende til at nære mistanke om denne herres hellighed.

27

Miss Morgan og de yngre børn blev morgenen efter at de havde fået at vide, hvori Freds sygdom bestod, sendt ud på landet; men Rosamond, som mr. Wrenchs fejltagelse, der havde bragt hende og Lydgate i så umiddelbar berørelse med hinanden, virkelig var en Forsynets styrelse for, erklærede på det bestemteste, at hun ikke ville forlade sin fader og moder. Hendes stakkels moder kunne virkelig også vække enhvers medlidenhed, og mr. Vincy, der tilbad sin hustru, var mere bange for hende end for Fred. Hvis han ikke på det bestemteste havde forlangt det, ville hun aldrig have taget nogen hvile, hun brød sig ikke det mindste om sin dragt, der ellers altid havde været så smuk og livlig, men sad som en syg fugl med matte øjne og forpjuskede fjer uden at give agt på, hvad der ellers plejede mest at interessere hende. I den tid, Fred var vild, var hendes fortvivlelse især størst, og hun plejede at følge Lydgate ud af værelset, lægge hånden på hans arm og sukke: "Frels min dreng!" Engang sagde hun også: "Han har altid været god imod mig, mr. Lydgate, og aldrig sagt et hårdt ord til sin moder" – som om stakkels Freds lidelser var en anklage imod ham. Moderens tidligste og bedste minder blev vakt, og den unge mand, i hvis stemme der var et mildere tonefald, når han talte til hende, smeltede sammen med det lille barn, hun havde elsket med en kærlighed, der var hende ukendt, før han blev født.

"Jeg har godt håb, mrs. Vincy," plejede Lydgate at sige. "Kom ned med mig og lad os tale om diæten." På den måde fik han hende ført ind i dagligstuen, hvor Rosamond var, og lokket til at

nyde lidt te eller bouillon, der stod rede til hende. Der var en stadig forståelse mellem ham og Rosamond med hensyn til disse sager. Han talte altid med hende, før han gik ind i sygeværelset, og hun spurgte ham til råds om, hvad hun kunne gøre for sin moder. Den åndsnærværelse og behændighed, hun udførte hans vink med, var beundringsværdig, og det var ikke underligt, at tanken om at se Rosamond begyndte at blande sig i hans interesse for sygdommen, i særdeleshed da faren var overstået, og han begyndte at være sikker på Freds helbredelse. Morgen og aften var han hos Vincys, og efterhånden blev besøgene muntrere, da den tid kom, at Fred kun var overordentlig svag og trængte til at kæles for på enhver måde, mens han på samme tid var så taknemmelig for det, at mrs. Vincy begyndte at føle, at når alt kom til alt, havde sygdommen beredt hendes ømhed en sand fest.

Både faderen og moderen fandt også forøget anledning til at være i godt humør, da gamle mr. Featherstone sendte det budskab med Lydgate, at Fred måtte skynde sig at blive rask, da han ikke kunne undvære ham og savnede hans besøg meget. Den gamle var nu blevet sengeliggende. Da mrs. Vincy bragte Fred dette budskab, vendte han sit fine, magre ansigt, der ikke længere var omgivet af det tykke blonde hår, som var blevet klippet af, imod hende, længselsfuld efter at høre lidt om Mary, og undrende sig over, hvad hun tænkte om hans sygdom. Intet ord kom over hans læber, men "at høre med øjnene er et af kærlighedens sjældne fortrin", og moderen gættede ikke alene Freds ønske, men var også i sin overstrømmende ømhed beredt til ethvert offer for at kunne tilfredsstille ham.

"Når jeg kun må se min dreng rask igen," sagde hun i sin kærlige dårskab; "og hvem ved? – måske som herre på Stone Court! så må han gerne ægte, hvem han vil."

"Ikke, hvis den jeg vælger, ikke vil have mig, moder," sagde Fred. Sygdommen havde gjort ham barnagtig, og hans øjne fyldtes med tårer, mens han talte.

"Tag lidt gele, mit kære barn," sagde mrs. Vincy, der nærede en hemmelig vantro til et sådant afslag.

Hun forlod aldrig Fred, når hendes mand ikke var hjemme, og som en følge deraf kom Rosamond til at være meget ene. Lydgate tænkte naturligvis aldrig på at opholde sig længe hos hende, men dog var det, som om disse korte samtaler frembragte et særegent, fortroligt forhold imellem dem, der dog navnlig ytrede sig i en gensidig undseelse. De var nødt til at se på hinanden, når de talte, og undertiden var det dem umuligt at gøre dette som noget, der fulgte af sig selv. Lydgate begyndte at føle det ubehagelige i dette og så en dag ned på gulvet eller omkring i stuen; men dette havde den uheldige følge, at Rosamond den næste dag så ned, og resultatet var, at da deres øjne næste gang mødtes, var de mere generte end nogensinde. Der var ingen hjælp herfor i videnskaben, og da Lydgate ikke ønskede at gøre kur, blev situationen ham lidt vanskelig, og det var ham en lettelse, da naboerne ikke længere anså huset for at være i karantænetilstand, og udsigterne til at træffe Rosamond alene derved blev betydeligt formindsket.

Men følgerne af denne gensidige forlegenhed kunne dog ikke så let ophæves. At tale om vejret og andre almindelige genstande, er kun et skalkeskjul, og det er først ved oprigtigt at anerkende, at man føler sig tiltalt af hinanden, at samtalen kan

blive let og fri – uden at der derfor behøves at lægges en alvorlig mening i den. Således gik det med Lydgate og Rosamond, og forholdet imellem dem blev igen livligt og frit; gæster kom og gik som sædvanligt; der lød atter musik i dagligstuen, og mr. Vincy kunne på ny udøve sin sædvanlige gæstfrihed. Når Lydgate kunne, tog han plads ved siden af Rosamond, blev for at høre hende spille og kaldte sig hendes fange – mens det dog hele tiden var hans mening ikke at være det. Det tåbelige i den idé, at han skulle være i stand til at kunne gifte sig foreløbig, var en garanti imod enhver sådan fare. Imidlertid var denne lille kærlighedsleg ret behagelig og forhindrede ham ikke i hans alvorligere beskæftigelser. Rosamond havde for sin del aldrig før fundet livet så fornøjeligt som nu; hun var vis på at blive beundret af en mand, som det var værd at fængsle, og det forekom hende, at hun med god medbør stilede netop derhen, hvor hun ville. Hendes tanker var meget beskæftiget med et smukt hus i Lowick Gate, som hun håbede med tiden måtte blive ledigt, hun havde også bestemt, når hun blev gift, på en behændig måde at undgå de bekendte fra hendes faders hus, som hun ikke syntes om, og hun havde allerede i tankerne forsynet dagligstuen i sit yndlingshus med møblement.

Lydgate fandt det mere og mere behageligt at være i hendes selskab, da der ingen tvang var imellem dem, og de blikke, de vekslede, gav alt, hvad de sagde, en egen mening; men han undgik heller ikke derved at skaffe sig fjender. En aften kom han noget sent ind i dagligstuen, da flere andre gæster var forsamlet der. De ældre sad ved spillebordene, og mr. Ned Plymdale (et af de gode partier i Middlemarch) var fordybet i en *tête-à-tête* med Rosamond. Han havde bragt den sidste *Keepsake*

med, dette prægtigt udstyrede bind, der betegnede modens fremskridt i hine dage, og han priste sig lykkelig ved at kunne være den første, der gennembladede den med hende, idet han dvælede ved herrerne og damerne med deres skinnende kobberstikskinder og kobberstikssmil, udpegede komiske vers og udmærkede og sentimentale fortællinger som interessante. Rosamond var nådig, og mr. Ned var tilfreds over at have det bedste i kunsten og litteraturen som et middel, der kunne hjælpe ham til at gøre kur til hende.

"Jeg synes, at den højvelbårne mrs. S. ligner Dem noget," sagde mr. Ned, idet han kastede et smægtende blik på det fortryllende portræt.

"Hendes ryg er meget bred; hun lader til ret at ville have vist den frem," sagde Rosamond, uden at have til hensigt at ville være satirisk, da hun kun tænkte på, hvor røde den unge Plymdales hænder var og undrede sig over, at Lydgate ikke var kommet. Hun sad hele tiden og filerede.

"Jeg sagde ikke, at hun var smuk, som De er," sagde mr. Ned og vovede at kaste et blik fra portrættet til dets rivalinde.

"De er vist en øvet smigrer," svarede Rosamond, der var overbevist om, at hun for anden gang ville blive nødt til at give denne unge mand en kurv.

Men nu kom Lydgate ind. Bogen blev lukket, førend han nåede Rosamonds krog, og da han tog plads ved hendes anden side, blev den unge Plymdale meget lang i ansigtet. Rosamond glædede sig ikke alene over Lydgates nærværelse, men også over den virkning, den havde; hun holdt af at vække skinsyge.

"Hvor De kommer sent!" sagde hun, da de gav hinanden hånden. "Moder havde for lidt siden opgivet Dem. Hvorledes

synes De om Fred?"

"Det går fremad med ham, men langsomt. Jeg ville gerne have ham lidt fra byen – til Stone Court for eksempel. Men Deres moder lader ikke til at synes om det."

"Stakkels Fred!" sagde Rosamond. "De vil finde ham meget forandret," tilføjede hun, idet hun vendte sig om til sin anden bejler; "mr. Lydgate har været en sand frelsens engel for os under denne sygdom."

Mr. Ned smilede tvungent, imens Lydgate trak bogen hen til sig og så i den med en hånlig latter, som om han undrede sig over den menneskelige dårskab.

"Hvad ler De så spottende af?" spurgte Rosamond med listig neutralitet.

"Jeg tænker på, hvad der er mest enfoldigt – kobberstikkene eller teksten her," sagde Lydgate i den sikreste tone, mens han hurtigt vendte bladene, så han syntes på et øjeblik at have gennemset hele bogen, hvorved hans hvide hænder efter Rosamonds mening rigtigt viste sig til deres fordel. "Se på denne brudgom, der kommer ud af kirken. Har De nogensinde set en sådan sukkermand? Og dog vil jeg svare for, at fortællingen gør ham til en af de første gentlemen i landet."

"De er så streng, at jeg er bange for Dem," sagde Rosamond, der søgte at skjule sin munterhed. Den stakkels unge Plymdale, der netop med beundring havde dvælet ved dette kobberstik, blev hidsig og sagde i en tone, der var halvt ærgerlig og halvt frygtsom: "Der er i ethvert tilfælde mange kendte digtere, der skriver i *Keepsake*. Det er første gang jeg har hørt, at den er blevet kaldt for tåbelig."

"Jeg kommer vist til at beskylde Dem for at være en vandal," sagde Rosamond smilende til Lydgate. "De kender formodentlig ikke engang lady Blessington?" Rosamond syntes selv godt om denne forfatterinde; men hun forrådte aldrig sin beundring, når hun kunne mærke på Lydgate, at den ikke stemmede overens med den fineste smag.

"Men jeg antager dog, at mr. Lydgate kender sir Walter Scott," sagde den unge Plymdale lidt opmuntret ved denne fordel.

"Jeg læser ikke romaner mere," sagde Lydgate, idet han lukkede bogen og lagde den til side. "Dem har jeg læst så mange af, da jeg var dreng, at jeg tænker det kan være nok for hele mit liv. Dengang kunne jeg Scotts digte udenad."

"Jeg gad nok vidst, hvornår De holdt op med det," sagde Rosamond, "så kunne jeg da være vis på at kende noget, som De er ubekendt med."

"Mr. Lydgate ville sige, at det ikke var værd at kende," sagde Ned bidende.

"Tværtimod," svarede Lydgate og så med opirrende fortrolighed på Rosamond. "Det ville nok være værd at lære det at kende, fordi miss Vincy kunne fortælle mig det."

Den unge Plymdale gik kort efter hen for at se på de spillende, idet han tænkte, at Lydgate var et af de mest indbildske og ubehagelige mennesker, han havde været så uheldig at træffe på.

"Hvor De er ubesindig!" sagde Rosamond med en hemmelig glæde. "Ser De ikke, at De har fornærmet mr. Plymdale?"

"Hvad – er det hans bog? Det gør mig ondt, jeg tænkte ikke på det."

"Jeg må begynde at erkende, hvad De sagde om Dem selv, da De første gang var her – at De er en bjørn og trænger til at undervises af fuglene."

"Nuvel, der er en fugl, der kan lære mig, hvad den vil. Lytter jeg ikke villigt til den?"

Det forekom Rosamond at hun og Lydgate allerede var så godt som forlovede. At de engang skulle blive det, havde længe været hendes idé, og skønt han nærede den modsatte mening, var dog alle de gunstige omstændigheder på hendes side, der var årvågen og virksom, mens han var blind og ubekymret.

Da han den aften gik hjem, skrev han sine daglige bemærkninger med samme nøjagtighed som altid, og de drømmerier, som han havde ondt ved at løsrive sig fra, angik ganske andre ting end Rosamonds dyder. Desuden begyndte han at føle en vis iver for den voksende, skønt halvundertrykte fejde mellem ham og de andre læger, der rimeligvis ville blive mere åbenbar, når de fik at vide, efter hvilken metode det nye hospital skulle bestyres. Der var også en opmuntrende udsigt til, at det ikke ville skade ham, at nogle af Peacocks patienter ikke havde antaget ham, da det lod til, at han på andre steder havde gjort et gunstigt indtryk. Kun få dage efter, da han tilfældigvis havde indhentet Rosamond på Lowickvejen og var steget af sin hest for at gå ved siden af hende, indtil han fuldstændig havde beskyttet hende imod en drift kvæg, der passerede forbi, var han blevet standset af en ridende tjener, der skulle kalde ham til et anset hus, hvor Peacock aldrig havde været læge. Tjeneren var sir James Chettams og huset var Lowick Manor.

28

Mr. Og mrs. Casaubon vendte hjem fra deres bryllupsrejse midt i januar. En let sne faldt, da de steg af ved døren på Lowick Manor, og om morgenen, da Dorothea gik fra sit påklædningsværelse ind i det blågrønne boudoir, som vi kender, så hun den lange række lindetræer hæve deres stammer fra en hvid jord og sprede de hvide grene imod en grå, ubevægelig himmel. Den fjerne hvide flade synes at gå i ét med de ensformige, lavthængende skyer. Selv møblementet i værelset syntes at være krympet sammen, siden hun sidst så det. Hjorten så mere spøgelsesagtig ud i sin underlige blågrønne verden, og bindene i bogskabet lignede ubevægelige efterligninger af bøger. Den klare ild, der brændte i kaminen, syntes at være en modsigende fornyelse af livet – ligesom Dorotheas egen skikkelse, idet hun trådte ind med de røde æsker i hånden, hvori de kameer lå, der var bestemt til Celia.

Hun glødede i hele sin ungdommelige friskhed og skønhed; der var en diamantagtig klarhed i hendes brune øjne og flettede hår og et varmt rødt liv i hendes læber. Da hun lagde kaméæskerne på bordet ved buevinduet, lod hun ubevidst hænderne hvile på dem, mens hun så ud på det stille, hvide landskab, der udgjorde hendes synlige verden.

Mr. Casaubon, som var stået tidligt op og havde klaget over hjertebanken, var nu i biblioteket, hvor han talte med sin kapellan mr. Tucker. Celia kunne snart ventes i sin egenskab af brudepige og søster, og i de følgende uger ville der blive mange besøg at modtage og aflægge, hvilket alt stod i forbindelse med det overgangsstadium, som skal svare til fornøjelserne ved

brylluppet og vedligeholde følelsen af travl uvirksomhed ligesom i en drøm, som den drømmende begynder at fatte mistanke til. Pligterne i hendes ægteskabelige liv, der i forvejen var forekommet hende så store, syntes hende at krympe sammen ligesom møblerne og det hvide, tågede landskab. De lyse højder, hun havde troet at skulle vandre på, kunne hun næppe skelne mere. Hvornår skulle de dage begynde, hvori hendes virksomme hengivenhed skulle styrke hendes mands liv og gøre hendes eget mere ophøjet? Måske aldrig således, som hun havde troet det – men dog på en eller anden måde. I denne højtidelige forening, hvorved hendes liv var blevet knyttet til en andens, *måtte* pligten fremstille sig i en eller anden ny form og give hendes hustruelige kærlighed en dybere betydning.

I de første minutter følte Dorothea kun det sørgelige og nedtrykkende ved udsigten, derpå vågnede en bitter erindring hos hende, og idet hun vendte sig bort fra vinduet, gik hun omkring i stuen. De ideer og det håb, der havde været så levende hos hende, da hun første gang så dette værelse, stod nu kun som minder for hende; hun dømte dem således, som vi dømmer forbigangne ting. Den fortryllelse var løst, der havde hvilet over alle genstandene i værelset, indtil hendes omstrejfende blik mødte den lille gruppe af miniaturportrætter og der endelig så noget, der havde fået nyt liv og betydning: det var billedet af mr. Casaubons tante Julia, der havde indgået det ulykkelige ægteskab – af Will Ladislaws bedstemoder. Dorothea kunne næsten tænke sig, at det var levende – dette fine kvindeansigt, der dog havde et så bestemt udtryk, en særegenhed, som det var vanskeligt at fortolke. Var det kun hendes venner, der havde fundet, at dette ægteskab var

ulykkeligt? Eller havde hun selv opdaget, at det var et fejlgreb og udgydt bitre tårer i den stille, barmhjertige nat? Hvilken uendelig erfaring syntes ikke Dorothea at have fået, siden hun først så på dette billede. Hun følte et nyt slægtskab med det, som om det havde øre for hendes bekymring og kunne se, hvorledes hun betragtede det. Her var en kvinde, der havde kendt til vanskeligheder i ægtestanden. Men farverne blev stærkere, læberne og hagen syntes at blive større og at udstråle lys, ansigtet blev mandligt og så på hende med det bevidste blik, der siger den, det falder på, at hun er alt for interessant til, at den ringeste af hendes bevægelser må gå ubemærket eller ufortolket hen. En levende glæde gennemfo'r Dorothea; hun smilede uvilkårligt, og idet hun vendte sig bort fra portrættet, satte hun sig ned og så op, som om hun igen talte til en skikkelse, der stod foran hende. Men smilet forsvandt, da hun vedblev at grunde, og til sidst sagde hun højt:

"Det var grusomt at tale således! Hvor sørgeligt – hvor forfærdeligt!"

Hun rejste sig hurtigt, forlod værelset og ilede ned ad korridoren, idet hun fulgte en uimodståelig trang til at se sin mand og spørge ham, om hun kunne gøre noget for ham. Måske var mr. Tucker gået og mr. Casaubon ene i biblioteket. Hun havde en følelse af, at alt morgenens mørke ville forsvinde, når hun blot kunne se sin mand glad over hendes nærværelse.

Men da hun nåede den mørke egetrappe, kom Celia op ad den, og nedenfor stod mr. Brooke og vekslede hilsner med mr. Casaubon.

"Dodo!" sagde Celia på sin korte måde; derpå kyssede hun søsteren, hvis arme omslyngede hende, og sagde intet mere. Jeg

tror, at de begge udgød nogle hemmelige tårer, imens Dorothea løb ned ad trapperne for at hilse på sin onkel.

"Jeg behøver ikke at spørge om, hvorledes du har det, min kære," sagde mr. Brooke efter at have kysset hende på panden. "Du har nok befundet dig vel i Rom imellem freskomalerier og antikviteter? Men Casaubon er lidt bleg, som jeg lige har sagt ham; at studere strengt i ferien er at drive det for vidt."

Dorothea kastede et hurtigt blik på sin mand, ængstet ved tanken om, at de, der så ham efter en længere fraværelse, kunne opdage en forandring, som hun ikke havde lagt mærke til.

"Du skal ikke blive bange, min kære," sagde Brooke, der så dette udtryk. "Lidt engelsk oksekød vil snart hjælpe på ham. Det er meget godt at være lidt bleg, når man bliver taget af som Thomas Aquinas – vi fik da jeres brev i rette tid. Apropos, Aquinas, – var han ikke lidt spidsfindig? Er der nogen, der læser hans skrifter?"

"Han er rigtignok en forfatter, der ikke egner sig for overfladiske sjæle," sagde mr. Casaubon, der med værdig tålmodighed fandt sig i disse spørgsmål.

"Du vil vel helst have kaffen op på dit eget værelse, onkel?" sagde Dorothea, der kom ham til hjælp.

"Ja, og du må gå op til Celia, hun har en stor nyhed at fortælle dig. Jeg vil ikke komme hende i forkøbet."

Det blågrønne boudoir så langt livligere ud, nu da Celia sad i det og med rolig tilfredshed betragtede kameerne, mens samtalen gik over til andre genstande.

"Synes du godt om at vælge Rom til målet for en bryllupsrejse?" sagde Celia med den fine rødmen, som Dorothea var vant til at se ved den ringeste anledning.

"Det er så forskelligt; du ville for eksempel slet ikke synes om det," sagde Dorothea roligt. Ingen skulle nogensinde få at vide, hvad hun tænkte om en bryllupsrejse til Rom.

"Mrs. Cadwallader siger, at det er narrestreger af folk at gøre lange bryllupsrejser. Hun påstår, at de bliver kede af hinanden og ikke kan have deres småtrætter så hyggeligt som i hjemmet. Lady Chettam siger, at hun tog til Bath." Celia skiftede atter og atter farve. Det måtte have noget mere at betyde end hendes almindelige rødmen.

"Celia! Er der sket noget?" sagde Dorothea med dyb søsterlig følelse. "Har du virkelig en stor nyhed at fortælle mig?"

"Det var, fordi du rejste bort, Dodo – så var der ikke andre end mig, som sir James kunne tale med," sagde Dodo med et skælmsk blik.

"Jeg forstår dig. Det er, hvad jeg tidligere håbede og troede," sagde Dorothea og tog søsterens hånd imellem sine hænder, mens hun halvt ængstelig så på hende. Celias ægteskab forekom hende nu alvorligere, end det tidligere havde gjort.

"Det er kun tre dage siden det skete," sagde Celia, "og lady Chettam er meget venlig."

"Og du er meget lykkelig?"

"Ja. Vi skal ikke giftes endnu, fordi alt først skal gøres i orden og jeg længes ikke efter at blive gift så snart, for jeg synes, det er meget behageligt at være forlovet. Vi skal jo senere være gift hele vort liv."

"Jeg tror ikke, at du kunne have truffet et bedre valg, Kitty. Sir James er en god og retskaffen mand," sagde Dorothea med varme.

"Han er blevet ved at bygge arbejderboliger, Dodo. Når han kommer, vil han nok fortælle dig alt om det. Vil det glæde dig at se ham?"

"Ja, naturligvis. Hvorledes kan du spørge om det?"

"Jeg var kun bange for, at du var blevet så lærd," sagde Celia, der betragtede mr. Casaubons lærdom som en fugtighed, der let kunne brede sig til hans omgivelser.

29

En morgen nogle uger efter hendes ankomst til Lowick, gik Dorothea – men hvorfor altid Dorothea? Som om hun var den eneste, der burde tages hensyn til i dette ægteskab? Jeg protesterer imod, at vi skænker al vor interesse til de unge, der blomstrer trods deres bekymringer. Mr. Casaubon havde med al sin blinken og sine modermærker, der var Celia så meget imod, en lige så stærk åndelig hunger som vi andre. Der var ikke noget underligt i, at han havde giftet sig; det var faldet ham ind, at da han var i en god stilling, burde han ikke opsætte det længere, og han havde truffet et omhyggeligt valg. At Dorothea med glæde modtog hans tilbud, fandt han meget naturligt og mente, at hans lykke nu skulle begynde.

Men han havde kun kendt lidt til lykken i sit tidligere liv. Han havde hørt til de stolte, snæverhjertede naturer, der gyser tilbage for medlidenheden og i det højeste er opfyldt af en egoistisk samvittighedsfuldhed. Han havde altid været plaget af skrupler og ønskede at stå dadelfri i enhvers mening. Dette var også lykkedes ham med hensyn til hans opførsel, men at gøre hans *Nøgle til alle Mytologier* dadelfri, var en vanskelighed, der tyngede stærkt på ham. De småskrifter, han af og til havde udsendt som monumentale beretninger om sine fremskridt, havde langt fra mødt den modtagelse, han kunne have ønsket, og han gemte i sin pult en meget nedsættende kritik over et af dem, der heller aldrig svandt af hans erindring. Dette forårsagede ham en hård kamp, selv hans religiøse tro vaklede med troen på hans forfatterskab, og trøsten i det kristelige håb

om udødelighed syntes at støtte sig til udødeligheden af den endnu uskrevne *Nøgle til alle Mytologier*.

I denne sindstilstand havde han troet at gribe lykken ved at vælge sig en yndig ung brud; men vi har set, hvorledes han allerede før brylluppet følte sig skuffet i sit håb. Han længtes efter sine gamle magelige vaner. Selv det at drage Dorothea ind i sine studier, som det havde været hans hensigt at gøre, før de blev gift, var en anstrengelse, han altid følte sig fristet til at udsætte, og uden hendes egen opfordring ville han aldrig have begyndt på det. Men det var lykkedes hende at gøre det til noget, der faldt af sig selv, at hun hver morgen indtog sin plads i biblioteket og fik anvist arbejde enten med at læse højt eller kopiere. Det var for øjeblikket lettere for ham at beskæftige hende, da han stod i begreb med at udgive en afhandling om de egyptiske mysterier, der gav anledning til vidtløftige undersøgelser. Når han var beskæftiget med et sådant arbejde, var han altid mere ophidset og nervøs end sædvanlig.

Det var således i en af hans travleste epoker, at Dorothea en morgen gik ind til ham i biblioteket. Celia aflagde dengang sit andet besøg på Lowick, der rimeligvis ville blive det sidste før hendes bryllup, og var i dagligstuen, hvor hun ventede på sir James.

Dorothea, der nøje havde lært udtrykkene i sin mands ansigt at kende, så straks, at hans humør havde forværret sig, siden hun havde set ham om morgenen. Hun gik tavs hen til sin pult, da han i det samme i den kolde tone, der antydede, at han udførte en ubehagelig pligt, sagde:

"Dorothea, her er et brev til dig, som var indesluttet i et, der var adresseret til mig."

Det var et brev på to sider, og hun så straks på underskriften.

"Mr. Ladislaw! Hvad kan han have at sige mig?" udbrød hun i en tone, fuld af behagelig overraskelse. "Men," tilføjede hun, idet hun så på mr. Casaubon; "jeg kan tænke mig, hvad han har skrevet til dig om."

"Du kan læse brevet, hvis du vil," sagde mr. Casaubon strengt og pegede på det med pennen uden at se på hende. "Men jeg kan lige så godt sige dig i forvejen, at jeg ikke kan gå ind på det forslag, det indeholder, om at han skulle aflægge et besøg her. Jeg håber, at det kan undskyldes, at jeg ønsker at have lidt ro nu efter de mange afbrydelser, der hidtil har været uundgåelige, og især gerne vil undgå gæster, hvis livlighed gør deres nærværelse til en anstrengelse."

Der havde ikke været nogen uenighed imellem Dorothea og hendes mand siden det lille udbrud i Rom, der havde gjort et så stærkt indtryk på hende, at det senere havde været hende lettere at tilbagetrænge sin sindsbevægelse end at udsætte sig for følgerne af at give den luft. Men denne uvenlige formodning, at hun kunne ønske besøg, der var hendes mand ubehagelige, i forening med hans unødvendige forsvar imod egenkærlige klager fra hendes side, oprørte hende i alt for høj grad til, at hun kunne forholde sig tavs ved det. I dette øjeblik forekom det hende, at mr. Casaubon var i højeste grad uretfærdig imod hende. De første ord, hun sagde, blev udtalt i en tone, der fik mr. Casaubon til hurtigt at se op på hende og møde vredesglimtet i hendes øjne.

"Hvorfor tillægger du mig et ønske om noget, der ville plage dig? Du taler til mig, som om jeg var en person, du måtte

kæmpe imod. Vent i det mindste, til jeg virkelig spørger min egen lyst til råds uden at tænke på dig."

"Dorothea, du glemmer dig selv," svarede mr. Casaubon uroligt.

"Jeg synes, at det var dig, der først glemte dig selv, da du kom med sådanne falske formodninger om mine følelser," vedblev Dorothea i samme tone som før. Ilden var endnu ikke brændt ud, og hun syntes, at det var uædelt af hendes mand ikke at undskylde hende.

"Vi vil med din tilladelse ikke tale mere om denne sag, Dorothea. Jeg har hverken lyst eller kræfter til at indlade mig på sådanne debatter."

Mr. Casaubon dyppede sin pen og lod, som om han ville vedblive at skrive, endskønt hans hånd rystede så stærkt, at det så ud, som om ordene var skrevet med helt ukendte bogstaver.

Dorothea lod Ladislaws breve blive liggende ulæst på sin mands skrivebord, og gik hen til sin plads, idet harmen og stoltheden forbød hende at læse dem, ligesom vi med foragt bortkaster enhver ussel genstand, som vi er blevet mistænkt for at nære en lav begærlighed efter. Hun anede ikke den skjulte årsag til sin mands uvilje mod disse breve; hun vidste kun, at de havde bragt ham til at fornærme hende. Hun begyndte straks at skrive, og *hendes* hånd skælvede ikke; tværtimod syntes hun, at hendes bogstaver stod smukkere end sædvanlig, og at hun bedre end ellers forstod det latin, hun afskrev. Der var en følelse af overlegenhed i hendes harme, men den gik dog endnu ikke så vidt, at den fik hende til at erklære den engang så ufejlbarlige ærkeengel for en stakkels skrøbelig skabning.

Denne tilsyneladende ro havde varet en halv time, og Dorothea havde ikke set op fra sit bord, da hun pludselig blev opskræmt ved lyden af en bog, der faldt på gulvet, og idet hun hurtigt vendte sig om, så hun mr. Casaubon, der stod på trappestigen ved boghylderne og bøjede sig forover, som om han led stærke legemlige smerter. Hun fo'r øjeblikkelig op og løb hen til ham; han kæmpede øjensynlig for at få vejret. Ved at springe op på en stol kunne hun nå til hans arm, og idet hele hendes sjæl smeltede hen i kærlig frygt, sagde hun:

"Kan du ikke støtte dig til mig, kære ven?"

Han vedblev endnu at gispe efter vejret, ude af stand til at røre eller bevæge sig i to eller tre minutter, der forekom hende uendelige. Da han til sidst steg ned af de tre trin og faldt baglæns om i den store lænestol, som Dorothea havde trukket tæt hen til foden af stigen, gispede han ikke, men lod til at besvime. Dorothea ringede heftigt på klokken, og straks efter blev mr. Casaubon båret hen på sofaen, hvor han begyndte at komme til sig selv igen, da sir James Chettam kom ind, der var blevet modtaget med det budskab i forhallen, at mr. Casaubon havde "fået et apoplektisk anfald i biblioteket".

"Gode Gud! Det er, hvad man kunne vente!" var hans første tanke. Han spurgte derpå kældermesteren, der havde bragt ham underretningen, om der var blevet sendt bud efter en læge; denne svarede benægtende og mindedes ikke, at hans herre tidligere havde trængt til lægehjælp.

Da sir James trådte ind i biblioteket, var mr. Casaubon dog så vel, at han kunne hilse på ham med noget af sin sædvanlige høflighed, og Dorothea, der, overvældet af den første skræk,

hulkende havde knælet ved siden af ham, rejste sig nu og foreslog, at en af folkene skulle hente en læge.

"Jeg vil anbefale Dem Lydgate," sagde sir James. "Min moder har kaldet ham ualmindelig dygtig. Hun har ellers næret ringe tanker om lægerne siden min faders død."

Dorothea så på sin mand, og da han gav et bifaldende tegn, blev der sendt bud efter mr. Lydgate, der kom meget hurtigt, da tjeneren, som vi ved, traf ham på vejen til Lowick ved miss Vincys side.

Celia, der var i dagligstuen, havde ikke hørt noget om, hvad der var sket, førend sir James fortalte hende det. Ifølge Dorotheas beretning anså han ikke længere mr. Casaubons sygdom for et anfald, men dog for noget "af den art".

"Stakkels kære Dodo – hvor skrækkeligt!" Hun følte sig så bedrøvet, som hendes egen fuldkomne lykke ville tillade hende. Hun havde foldet sine små hænder, som sir James havde indesluttet i sine. "Det er sørgeligt, at mr. Casaubon skulle blive syg; men jeg har aldrig syntes om ham. Og jeg tror ikke, at han holder halvt så meget af Dorothea, som hun fortjener; det burde han dog, for jeg er vis på, at ingen anden ville have haft ham – tror du vel?"

"Jeg har altid ment, at det var et frygtelig stort offer af din søster," sagde sir James.

"Ja. Men stakkels Dodo har aldrig handlet som andre folk, og jeg tror heller aldrig, at hun kommer til det."

"Hun er en ædel kvinde," sagde den trofaste sir James. Han havde netop fået et frisk indtryk af det ved at se Dorothea kærligt lægge armen om sin mands hals og se på ham med

usigelig sorg. Han vidste ikke, hvor megen anger der blandede sig i denne sorg.

"Ja," sagde Celia, der tænkte, at det var godt nok for sir James at tale således; men *han* ville dog aldrig være blevet lykkelig med Dodo. "Skal jeg gå ind til hende? Tror du, at jeg kan være hende til nogen nytte?"

"Jeg syntes nok, at du skulle se ind til hende, før Lydgate kommer," sagde sir James højmodigt. "Men bliv ikke for længe borte."

Mens Celia var borte, gik han op og ned af gulvet og mindedes, hvad han havde følt ved efterretningen om Dorotheas forlovelse og han mærkede, at hans vrede over mr. Brookes ligegyldighed flammede op på ny. Hvis Cadwallader – hvis enhver anden havde set sagen i samme lys som sir James, ville ægteskabet måske være blevet forhindret. Det var syndigt at lade en ung pige blindt hen afgøre sin skæbne på en sådan måde uden at gøre det mindste for at frelse hende. Sir James havde for længe siden ophørt at beklage hendes giftermål for sin egen skyld; havs hjerte var fuldkommen tilfredsstillet ved forlovelsen med Celia; men han vedblev at nære en ridderlig hengivenhed for Dorothea; hans forsmåede kærlighed var ikke gået over til bitterhed, og han kunne vedblive at være den broderlige ven, der med ædelmodig tillid fortolkede alle hendes handlinger.

30

Mr. Casaubon fik ikke flere så hårde angreb, og efter nogle få dages forløb befandt han sig som sædvanlig. Men mr. Lydgate lod dog til at mene, at hans sygdom var af en temmelig alvorlig natur; for han anvendte ikke alene stetoskopet (som dengang endnu ikke var kommet så meget i brug), men sad også i længere tid hos sin patient og iagttog ham. På mr. Casaubons spørgsmål svarede han, at kilden til sygdommen var den sædvanlige vildfarelse hos begavede mænd – en alt for ivrig og ensformig flid. Midlet imod den var at lade sig nøje med mindre arbejde og i stedet for søge lidt adspredelse. Mr. Brooke, der var til stede ved en sådan lejlighed, foreslog, at mr. Casaubon skulle tage ud og fiske ligesom Cadwallader og få et drejelad, så at han kunne lave legetøj, bordben og lignende ting.

"Kort sagt, De råder mig til at begynde på at gå i barndom," sagde stakkels mr. Casaubon ikke uden bitterhed. "Sådanne adspredelser," tilføjede han og så på Lydgate, "ville omtrent være det samme for mig, som det er for fangerne i forbedringshuset at pille værk."

"Jeg vil indrømme," svarede Lydgate smilende, "at fornøjelser er en utilfredsstillende forskrift. Det er omtrent det samme som at sige til folk, at de skal holde humøret ved lige. Måske jeg gjorde rigtigere i at sige, at De hellere må finde Dem i at kede Dem lidt end vedblive at arbejde."

"Ja," sagde mr. Brooke. "Lad Dorothea spille tokkodilje med Dem om aftenen. Og fjerbold – det er et udmærket spil om dagen. Desuden kunne De jo også få hende til at læse lidt lette sager for Dem som Smolletts – *Roderick Random*, den er lidt

bred, men nu da hun er gift, kan hun jo godt læse den. Jeg har lét meget af den, og jeg er vis på, at den er ny for Dem."

"Så ny som at æde tidsler," følte mr. Casaubon sig fristet til at svare. Men han bukkede kun resigneret med passende ærbødighed for sin hustrus onkel og bemærkede, at de adspredelser, han omtalte, uden tvivl kunne være gode hjælpekilder for folk i almindelighed.

"Ser De," sagde den hæderlige øvrighedsperson til Lydgate, da han kom udenfor, "Casaubon har været lidt ensidig, så han formelig kommer i forlegenhed med sin tid, når De forbyder ham det arbejde, der har optaget al hans interesse. Men jeg vil råde Dem til at tale med mrs. Casaubon. Min niece er meget klog. De må sige hende, at, hendes mand trænger til fornøjelser og adspredelser og sætte hende op på at skaffe ham dem."

Allerede før mr. Brooke kom med dette råd, havde Lydgate bestemt, at han ville tale med Dorothea. Hun havde ikke været til stede, da hendes onkel kom med sine forskellige forslag om adspredelser, men i almindelighed var hun ved sin mands side, og den inderlige, oprigtige ængstelse, hun viste for alt, hvad der angik hans sind eller helbred, havde vakt Lydgates opmærksomhed. Han sagde til sig selv, at han handlede rigtigt i at sige hende sandheden med hensyn til hendes mands mulige fremtid; men han tænkte rigtignok også på, at det ville være interessant at tale fortroligt med hende. En læge holder af at gøre psykologiske studier og fristes derved let til at komme med øjeblikkelige profetier, hvori liv og død så nemt ringeagtes. Lydgate havde ofte spottet over sådanne vilkårlige forudsigelser og mente derfor at ville være forsigtig.

Han spurgte efter mrs. Casaubon, men der blev sagt ham, at hun var ude at spadsere, hvorfor han ville til at gå, da Dorothea og Celia i det samme kom ind med blussende kinder efter deres kamp med martsvinden. Da Lydgate bad om at måtte tale ene med hende, åbnede Dorothea døren til biblioteket, der tilfældigvis var den nærmeste, uden i det øjeblik at tænke på andet, end hvad han kunne have at sige hende om mr. Casaubon. Det var første gang, hun havde betrådt dette værelse, siden hendes mand var blevet syg, og tjenerne havde ikke gjort sig den ulejlighed at lukke skodderne op. Men der kom lys nok igennem de øverste vinduer til at man kunne læse ved det.

"De må undskylde dette halvmørke," sagde Dorothea og blev stående midt i værelset.

"Siden De forbød bøger, har der ikke været tale om biblioteket. Men jeg håber, at mr. Casaubon snart vil være her igen. Går det ikke godt fremad med ham?"

"Jo, det går hurtigere fremad, end jeg i begyndelsen havde ventet. Han er næsten allerede lige så rask som tidligere."

"De frygter da ikke for, at sygdommen vil vende tilbage?" sagde Dorothea, hvis skarpe øren havde opdaget en vis betænkelighed i Lydgates stemme.

"Sådanne tilfælde er det meget vanskeligt at udtale sig om," svarede Lydgate. "Det eneste, jeg med bestemthed kan sige, er, at der må anvendes megen forsigtighed, for at mr. Casaubon ikke skal overanstrenge sine nerver."

"Jeg beder Dem indstændigt om at tale ligefrem til mig," sagde Dorothea i en bønfaldende tone. "Jeg kan ikke udholde tanken om, at der skulle være noget, som jeg ikke har vidst, og

som, hvis jeg havde vidst det, ville have fået mig til at handle anderledes." Ordene lød næsten som et skrig; det var åbenbart, at de hidrørte fra en erfaring, der ikke lå meget fjern.

"Sæt Dem ned," tilføjede hun, idet hun tog plads på den nærmeste stol og kastede hat og handsker fra sig og tilsidesatte al ceremoni her, hvor der var tale om langt vigtigere sager.

"Hvad De der siger, bekræfter min egen mening," sagde Lydgate. "Jeg finder, at det er en læges pligt så vidt muligt at forhindre alle sådanne samvittighedsnag. Men jeg må først og fremmest gøre Dem opmærksom på, at det er meget vanskeligt at udtale sig bestemt om mr. Casaubons sygdom. Han kan muligvis leve i mange år uden at blive synderlig svagere, end han nu er."

Dorothea var blevet meget bleg, og da Lydgate standsede, sagde hun sagte: "De mener, hvis vi er meget omhyggelige."

"Ja – omhyggelig for at vogte ham imod al mulig sindsbevægelse og imod overdreven flid."?

"Han ville føle sig ulykkelig, hvis han blev nødt til at opgive sit arbejde," sagde Dorothea med et suk.

"Jeg ved det. Det eneste, der kan gøres, er på alle direkte og indirekte måder at forsøge på at formindske og variere hans beskæftigelse. Hvis alt går vel, er der, som sagt ingen umiddelbar fare ved den hjertesygdom, der, efter hvad jeg tror, har været årsagen til det sidste anfald. På den anden side er det muligt, at sygdommen kan udvikle sig hurtigere; det er et af disse tilfælde, hvori døden undertiden kan indtræffe pludseligt. Der bør derfor intet forsømmes, som kan forhindre et sådant udfald."

De tav begge i nogle øjeblikke, mens Dorothea sad, som om hun var forvandlet til sten; endelig sagde hun i samme dæmpede tone som før:

"Jeg beder Dem, hjælp mig. Sig mig, hvad kan jeg gøre?"

"Hvad mener De om en rejse til udlandet? De har jo nylig været i Rom."

De erindringer, som knyttede sig hertil, vakte nye og smertelige tanker hos Dorothea.

"Det kan ikke nytte – det ville kun gøre ondt værre," sagde hun med barnlig forsagthed, mens tårerne rullede ned ad hendes kinder. "Det kan ikke nytte at tænke på noget, som han ingen fornøjelse har af."

"Jeg ville ønske, at jeg kunne have sparet Dem for denne smerte," sagde Lydgate, der var dybt rørt og dog ikke kunne lade være at forundre sig over dette ægteskab. Kvinder som Dorothea havde han aldrig truffet på.

"Det var rigtigt af Dem at sige mig det. Jeg takker Dem, fordi De har sagt mig sandheden."

"Jeg vil naturligvis ikke tale til mr. Casaubon selv om det. Han må ikke vide andet, end at han ikke må overanstrenge sig og iagttage visse regler, da det netop er ængstelser af enhver som helst art, han mest må vogtes for."

Lydgate rejste sig, og Dorothea gjorde mekanisk det samme, idet hun løsnede sin kåbe og kastede den fra sig, som om den var nærved at kvæle hende. Han bukkede og ville forlade hende, da en pludselig indskydelse, der, hvis hun havde været alene, havde givet sig luft i en bøn til Gud, fik hende til at sige med hulkende stemme:

"De er en lærd mand, ikke sandt? De ved besked om liv og død. Råd mig! Tænk over, hvad jeg kan gøre. Han har jo arbejdet hele sit liv med det samme mål for øje. Han bryder sig ikke om andet. Og jeg bryder mig ikke om andet –"

Mange år efter mindede Lydgate det indtryk, denne uvilkårlige henvendelse havde gjort på ham – dette skrig fra sjæl til sjæl, uden anden bevidsthed, end at de med beslægtede naturer bevægede sig i det samme bekymrede, omvekslende liv. Men hvad kunne han nu svare på det andet, end at han den følgende dag igen skulle se til mr. Casaubon?

Da han var borte, fik Dorotheas tårer frit løb og lettede hendes nedtrykte sind. Men da hun huskede, at hun ikke måtte forråde sin sorg for sin mand, tørrede hun øjnene, og da hun så sig om i stuen, kom hun i tanker om, at hun måtte bede pigen gøre den i stand som sædvanlig, da mr. Casaubon nu, hvad øjeblik det skulle være, kunne få lyst til at gå derind. På hans skrivebord lå der breve, som havde ligget urørte siden den morgen, han var blevet syg, og iblandt dem var, som Dorothea godt huskede, den unge Ladislaws breve, hvoraf det ene, der var adresseret til hende, endnu ikke var åbnet. Det faldt hende nu ind, at de burde lægges til side, så at hendes mand ikke fik dem at se; for hvad der end havde været årsag til hans ærgrelse over dem, så burde han om muligt ikke erindres om det på ny; men først gennemløb hun det brev, der var adresseret til ham, for at se, om det ikke var nødvendigt at skrive for at forhindre et uvelkomment besøg.

Will skrev fra Rom og begyndte med at sige, at hans forpligtelser overfor mr. Casaubon var alt for store til, at han med ord kunne udtale sin tak derfor. Det var tydeligt, at hvis

han ikke var taknemmelig, måtte han være den usleste slyngel, der nogensinde havde fundet en ædelmodig ven. Men han håbede, at den bedste gengæld, han kunne gøre, hvis det var muligt at tale om gengæld, bestod i at vise følgerne af den opdragelse, han skyldte mr. Casaubon, og ved at ophøre for fremtiden at trænge til en hjælp, som andre kunne gøre større fordring på. Han ville komme til England for at prøve sin lykke ligesom så mange andre unge mennesker, der ikke havde anden kapital end deres hoved. Hans ven, Naumann, havde bedt ham om at tage sig af *Disputatsen* – det maleri, mr. Casaubon havde købt, og med dennes og mrs. Casaubons tilladelse ville Will i egen person bringe det til Lowick. Et brev, der blev adresseret *poste restante* i Paris og afsendt i løbet af fjorten dage, ville, hvis det var nødvendigt, forhindre ham i at komme i et ubelejligt øjeblik. Han indesluttede et brev til mrs. Casaubon, hvori han fortsatte en disput om kunsten, han havde haft med hende i Rom.

Da Dorothea åbnede sit brev, så hun, at det var en livlig fortsættelse af hans indvendinger imod hendes fanatiske sympatier – så munter og levende, at det var umuligt at læse den i det øjeblik. Hun måtte frem for alt tænke på, hvad der var at gøre med hensyn til det andet brev; det var måske endnu tidsnok til at forhindre Will i at komme til Lowick. Dorothea besluttede endelig at give brevet til sin onkel, som endnu var der i huset, og bede ham lade Will vide, at mr. Casaubon havde været syg, og at hans helbred ikke tillod ham at modtage gæster.

Ingen var mere villig til at skrive et brev end mr. Brooke; han forstod kun ikke at fatte sig i korthed, og i dette tilfælde skrev han tre store sider fulde. Til Dorothea havde han kun sagt:

"Jeg skal nok skrive, min kære. Han er en klog fyr – denne unge Ladislaw. Du skal se, han kommer nok frem i verden. Det er et udmærket brev, han der har skrevet. Jeg skal imidlertid nok fortælle ham om Casaubon."

Men spidsen på mr. Brookes pen var et tænkende organ, der ofte satte sætninger på papiret, som han ikke havde fået tid til at overveje. Den udtrykte beklagelser og foreslog erstatninger, som Brooke aldrig havde tænkt på, men netop forekom ham at være det rette, når han gennemlæste dem. I dette tilfælde fandt hans pen det så beklageligt, at den unge Ladislaw ikke kunne komme der til egnen, så at mr. Brooke kunne få lejlighed til at gøre hans bekendtskab og gennemgå sine italienske tegninger med ham, at den ved slutningen på den anden side havde foreslået, at Ladislaw i stedet for at tage til Lowick skulle besøge Tipton Grange. Hvorfor ikke? Der var meget, de kunne forhandle sammen, nu især, da politikken lagde beslag på opmærksomheden – kort sagt, mr. Brookes pen fortsatte med en lille tale, som den for nylig havde skrevet til det meget ufuldkomne organ *Middlemarch Pioneer*. Mens mr. Brooke forseglede dette brev, foresvævede der ham flere ubestemte ideer – om at købe *The Pioneer* for at bane vejen for en ny kandidat; når bladet blev redigeret af en ung mand, der forstod at sætte sine tanker i form – hvem kunne vide, hvad følgerne så ville blive? Siden Celia snart skulle giftes, ville det være meget behageligt for ham i det mindste for en tid at have et ungt menneske i huset.

Han gik sin vej uden at fortælle Dorothea, hvad han havde skrevet, da hun var inde hos sin mand, og – det jo egentlig ikke var noget, der kunne interessere hende.

31

Lydgate talte den aften til miss Vincy om mrs. Casaubon og syntes at beundre den dybe følelse, hun lod til at nære for den formelle, lærde mand, der var tredive år ældre end hun.

"Det er så naturligt, at hun er sin mand hengiven," sagde Rosamond, hvis ideer om en sådan nødvendighed af lægen blev betragtet som noget af det smukkeste hos en kvinde; men hun tænkte på samme tid på, at det ikke var så meget trist at være frue på Lowick Manor med en mand, der rimeligvis snart ville dø. "Finder De hende meget smuk?"

"Hun er ganske bestemt smuk; men jeg har ikke tænkt på det," sagde Lydgate.

"Det ville vel være uprofessionelt," sagde Rosamond med et smil. "Men hvor Deres praksis tager til! Forleden blev De kaldt til Chettams og nu til Casaubons."

"Ja," sagde Lydgate i en indrømmende tone. "Men jeg holder mere af at se til de fattige end til sådanne folk. Disse tilfælde er så ensformige, og så bliver der altid gjort så meget væsen af det!"

"Ikke mere end her i Middlemarch," svarede Rosamond. "Og så går De i det mindste gennem brede gange og har over alt duften af rosenblade."

"Det er sandt," sagde Lydgate, idet han bøjede hovedet lidt ned til bordet og løftede det fine lommetørklæde op, der lå ved hendes ridicule, som for at nyde duften af det, mens han så på hende med et smil.

Men den behagelige frihed, hvormed Lydgate sværmede om Middlemarchs blomst, kunne ikke vedblive i det uendelige. Alt,

hvad der angik miss Vincy, blev der lagt nøje mærke til, og hun var måske nu mere end ellers udsat for bemærkninger, da mrs. Vincy efter nogen modstand var taget bort med Fred for en kort tid at opholde sig på Stone Court, da det var den eneste udvej til på én gang at tilfredsstille gamle Featherstone og være på sin post imod Mary Garth, der forekom hende at være en mindre ønskelig svigerdatter, alt som Freds sygdom tog af.

Tante Bulstrode kom for eksempel lidt oftere end ellers for at se til Rosamond, nu da hun var ene. Mrs. Bulstrode nærede nemlig en sand søsterlig følelse for sin broder, og selv om hun altid holdt fast ved den mening, at han kunne have gjort et bedre parti, ønskede hun dog børnene alt muligt godt. Nu traf det sig, at hun en morgen aflagde et besøg hos sin gode veninde, mrs. Plymdale, der, opirret over sin søvns tilsidesættelse, meddelte hende det rygte, der gik i byen, om Lydgates og Rosamonds forlovelse. Med betynget sind kørte mrs. Bulstrode straks til sin niece, og da hun var en god og ærlig kvinde, der ikke holdt af omsvøb, gik hun lige til sagen. Hun traf Rosamond, der netop kom hjem fra en spadseretur, i forstuen.

"Du er ene, kære barn, ser jeg," sagde hun, så snart de var kommet ind i dagligstuen. Rosamond var vis på, at tanten havde noget på sit hjerte, da de satte sig ned ved siden af hinanden. Ikke desto mindre var piben [Note 5)] i Rosamonds hat så fortryllende, at hun ikke kunne lade være at ønske, at hendes datter Kate havde mage til den, hvorfor også mrs. Bulstrodes ret smukke øjne var fæstet på den fyldige pibe, mens hun talte.

"Jeg har for nylig hørt noget om dig, Rosamond, som har forundret mig i høj grad."

"Hvad er det, tante?" Rosamonds øjne strejfede også hen over tantens store broderede krave.

"Jeg kan næppe tro, at du skulle være forlovet, uden at jeg vidste det – uden at din fader har fortalt mig det." Her fæstede mrs. Bulstrode endelig blikket på Rosamond, der rødmede dybt og sagde:

"Jeg er ikke forlovet, tante."

"Hvorledes kan det da være, at alle her i byen siger det?"

"Jeg tror aldrig, at man skal lægge vægt på bysnak," sagde Rosamond med en indre tilfredsstillelse.

"Mit barn! Du skal ikke tale så foragteligt om folk; husk på, at du nu er toogtyve år og ikke har nogen formue i vente. Mr. Lydgate er meget begavet og tiltrækkende, men hans stilling er ikke synderlig indbringende, og du er ikke skikket til at ægte en fattig mand."

"Mr. Lydgate er ikke fattig, tante, han er af meget god familie."

"Han har selv fortalt mig, at han er fattig."

"Det er, fordi han er vant til at omgås folk, der fører et stort hus."

"Kære Rosamond! *Du* må ikke tænke på at føre et stort hus."

Rosamond så ned og legede med sin ridicule. Hun gav aldrig skarpe svar, men det var hendes mening at indrette sit hus, som hun selv behagede.

"Så er det altså virkelig sandt?" sagde mrs. Bulstrode og så meget alvorligt på sin niece. "Der er en forståelse imellem dig og mr. Lydgate, som din fader ikke kender. Vær oprigtig, kære Rosamond: Har mr. Lydgate virkelig friet til dig?"

Stakkels Rosamond følte sig meget ubehagelig til mode. Hun havde været ganske rolig med hensyn til Lydgates følelser og hensigter, men nu, da tanten stillede hende dette spørgsmål, var det hende meget imod, at hun ikke kunne sige Ja. Hendes stolthed var såret; men hendes sædvanlige selvbeherskelse kom hende her til nytte.

"Undskyld mig tante, jeg vil ikke gerne tale om denne sag."

"Jeg ser nok, hvorledes det forholder sig, kære barn," sagde mr. Bulstrode sørgmodigt, idet hun rejste sig for at gå. "Du elsker, uden at have fundet genkærlighed."

"Nej, på ingen måde, tante," sagde Rosamond i en bestemt tone.

"Så stoler du altså på, at mr. Lydgate nærer alvorlige følelser for dig?"

Rosamonds kinder brændte af undseelse og ærgrelse. Hun foretrak at tie, og tanten gik bort, idet hun var overbevist om, at hendes påstand dog var den rigtige.

Mr. Bulstrode, der var meget ligegyldig for alle verdslige sager, var dog altid rede til at gøre, hvad hans hustru bad ham om, og ved denne lejlighed anmodede hun ham, uden at sige ham sine grunde, når han næste gang talte med mr. Lydgate, om at se at få at vide, hvorvidt det var hans mening snart at gifte sig. Resultatet var en bestemt nægtelse, og mrs. Bulstrode følte nu, at det var hendes pligt at tale med Lydgate. Det lykkedes også, da han kort efter en dag spiste til middag hos dem, at få en *tête-à-tête* med ham, hvori hun, efter at have spurgt til Fred Vincy og talt om sin ængstelse for broderens store familie, gik over til at omtale, hvor let en ung piges fremtidsudsigter kunne blive forspildt ved smigrerier og

kurmageri, der ikke var alvorligt ment. Vinket var så tydeligt, at Lydgate følte sig meget forlegen derved, og da mr. Farebrother, da han den følgende dag mødte ham på gaden, idet de tog afsked, ytrede, at de vel traf sammen om aftenen hos Vincys, svarede han kort – at han havde så meget at bestille, at han måtte ophøre med at gå ud om aftenen.

"Hvad, er De i begreb med at lade Dem binde til masten og tilstoppe Deres øren?" sagde præsten. "Nuvel, hvis De ikke vil lokkes af sirenerne, gør De vel i i tide at tage Deres forholdsregler."

Et par dage i forvejen ville Lydgate ikke have tænkt over disse ord, men nu syntes de at bekræfte det indtryk, han havde fået af, at have havde båret sig tåbeligt ad og opført sig således, at det let kunne misforstås – ganske vist ikke af Rosamond selv; hun havde sikkert taget det hele lige så let, som han havde ment det. Hun besad en udmærket takt; men de mennesker, hun levede iblandt, var klodrianer og sladderhanke. Imidlertid skulle det ikke gå videre. Han besluttede – og holdt fast ved sin beslutning – at han ikke ville besøge mr. Vincys hus undtagen i forretningssager.

Rosamond blev meget ulykkelig. Den uro, hendes tantes spørgsmål først havde vakt, voksede og voksede, indtil den, da hun i to dage ikke havde set Lydgate, blev til en sand skræk over den tomhed, der muligvis ville indtræde i hendes liv. Hun følte, at hun begyndte at kende den skuffede kærligheds smerte, og at ingen anden mand kunne give hende anledning til at bygge så behagelige luftkasteller, som hun havde moret sig med i det sidste halve år. Stakkels Rosamond mistede sin appetit og begyndte at føle sig meget forladt. Heldigvis tænkte hun dog

ikke på at begå nogen fortvivlet handling, men flettede sit blonde hår lige så smukt som sædvanligt og vedligeholdt sin stolte ro.

Da Lydgate den ellevte dag forlod Stone Court, bad mrs. Vincy ham om at lade hendes mand vide, at der var indtrådt en forandring i mr. Featherstones helbredstilstand, og at hun gerne ville have, at han samme dag skulle komme til Stone Court. Nu kunne Lydgate have søgt ham i pakhuset eller skrevet et par ord på et blad af sin lommebog og afleveret det ved døren. Dog, dette må slet ikke være faldet ham ind, hvoraf vi kunne slutte, at han ikke havde så meget imod at besøge huset på en tid, da mr. Vincy ikke var hjemme og levere sit budskab til miss Vincy. Det ville være en behagelig lejlighed til at veksle nogle spøgende ord med Rosamond om den flid, der forhindrede ham i at tage del i alle adspredelser.

Miss Vincy var alene og rødmede så dybt, da Lydgate kom ind, at han følte en tilsvarende forlegenhed, og i stedet for at spøge begyndte han straks at tale om anledningen til sit komme og næsten formelt bede hende om at give sin fader den omtalte besked. Rosamond, der i det første øjeblik havde haft en følelse af, at hendes lykke vendte tilbage, følte sig dybt såret ved Lydgates væsen; hendes rødme var forsvundet, og hun lovede koldt at udføre hans begæring uden at tilføje et eneste unødvendigt ord, mens en kæde, hun arbejdede på, satte hende i stand til at undgå at se på Lydgate. Efter at han havde siddet et par minutter og drejet på sin pisk uden at kunne sige noget, rejste Lydgate sig for at gå, og Rosamond, der var blevet nervøs ved kampen imellem sin krænkelse og ønsket om ikke at forråde den, fo'r sammen og tabte kæden, idet hun også

mekanisk rejste sig. Lydgate bukkede sig øjeblikkelig for at tage den op. Da han rejste sig, var han meget nær ved et yndigt lille ansigt, og da han nu fæstede blikket på det, så han en sørgmodig bevægelse i det, som han aldrig før havde set, og som fik ham til at betragte Rosamond med et spørgende udtryk. I dette øjeblik var hun så naturlig, som hun havde været, da hun var fem år gammel; hun følte, at hendes øjne stod fulde af tårer, og at der ikke var andet at gøre end at lade dem blive der eller trille ned over kinderne, som de selv ville.

Dette glimt af naturlighed vakte kærligheden til live. Vi må huske, at den ærgerrige mand, som så på de blå, tårefyldte øjne, var meget ædelmodig og ubesindig. Han vidste ikke, hvad der blev af kæden; en tanke havde grebet ham, som trængte lige ind i hans hjerte og vakte kærlighedens lidenskab, der lå begravet der, ikke i en tilmuret grav, men under et ganske let lag muldjord. Hans ord var afbrudte og forlegne; men den tone, hvori de blev ytret, fik dem til at lyde som en ivrig, bønfaldende tilståelse.

"Hvad er der i vejen? De er bedrøvet. Jeg beder Dem, sig mig det."

Rosamond var aldrig før blevet tiltalt i en sådan tone. Hun vidste ikke, hvad han havde sagt; men hun så på Lydgate, og tårerne rullede ned over hendes kinder. Der kunne ikke tænkes noget bedre svar end denne tavshed, og Lydgate, der glemte alt andet for dette udbrud af ømhed, denne pludselige tro på, at dette yndige unge væsen kun søgte sin glæde i ham, lagde armene om hende og trykkede hende blidt og beskyttende – han var vant til at være blid imod de svage og lidende – og kyssede hver af de to store tårer. Dette var en besynderlig måde

at komme til en forståelse på; men det var en kort måde. Rosamond var ikke vred; men hun trak sig lidt tilbage i frygtsom lyksalighed, og Lydgate kunne nu sidde tæt ved hende og tale mindre usammenhængende. Rosamond måtte komme frem med sin lille bekendelse, og han overøste hende med kærlige taksigelser. En halv time efter forlod han huset som en forlovet mand, hvis sjæl ikke længere var hans egen, men tilhørte den kvinde, han havde bundet sig til. Han kom igen om aftenen for at tale med mr. Vincy, der netop lige var kommet hjem fra Stone Court, overbevist om, at det ikke ville vare længe, før han hørte om mr. Featherstones dødelige afgang. Dette lovmæssige udtryk, som var faldet ham ind, havde bragt ham på tanker om arven og forjaget alle sørgelige billeder, så at han netop den aften var i et udmærket humør; han bemærkede endog til Lydgate, at når alt kom til alt, havde Fred dog fået familiens konstitution og ville snart blive en flink fyr igen, og da der blev anmodet om hans samtykke til Rosamonds forlovelse, gav han det med forbavsende lethed, idet han straks gik over til at gøre en almindelig bemærkning om, hvor ønskeligt det var, at unge mænd og piger giftede sig, og straks tog anledning heraf til at få mere punch bragt ind.

Note 5: **Pibe:** En besætning f.eks. langs randen af en af datidens kysehatte, som er foldet eller plisseret ligesom en præstelig pibekrave. *Red.anm.*

32

Borgmesterens triumferende tillid, der var grundet på mr. Featherstones indtrængende forlangende om, at Fred og hans moder ikke måtte forlade ham, var kun en svag sindsbevægelse, imod hvad der rørte sig i de kødelige slægtninges hjerter, der viste sig talrigere nu, da han var blevet sengeliggende. Det var så naturligt; for mens "stakkels Peter" havde siddet i sin lænestol i dagligstuen, kunne ingen påtrængende biller, som kokkepigen holder kogende vand parat til, have været mindre velkomne ved et arnested, end disse personer, hvis Featherstoneske blod blev slet næret, ikke på grund af deres gerrighed, men på grund af deres fattigdom. Broder Solomon og søster Jane var rige, og den fuldkomne frihed for al falsk høflighed, de blev modtaget med, synes dem at være et bevis for, at deres broder ikke ville overse rigdommens overlegne fordringer. Han havde da i det mindste ikke været så unaturlig at bandlyse dem fra sit hus, og det forekom dem slet ikke så excentrisk, at han havde holdt broder Jonah og søster Martha borte tilligemed alle de andre, der ikke havde skygge af sådanne fordringer. De kendte Peters grundsætning, at penge var et godt æg, der skulle lægges i en varm rede.

Men broder Jonah, søster Martha og alle de øvrige trængende forviste var af en anden mening. Dem forekom det rimeligt, at siden Peter intet havde gjort for dem i levende live, var det rimeligt, at han dog ville erindre dem i sin sidste vilje. Det var også utænkeligt, at en broder, som "lå der" med vattersot, ikke skulle erindre, at blod er tykkere end vand, og selv om han ikke forandrede sit testamente, kunne han have jo penge hos sig. I

det mindste burde de kødelige slægtninge være på deres post imod dem, der egentlig slet ikke hørte til familien. Man havde hørt tale om forfalskede eller ugyldige testamenter. Desuden kunne de, der ikke var kødelige slægtninge, let blive grebet i at putte ting til side – og stakkels Peter "lå der" så hjælpeløs! Nogen burde passe på. I denne henseende var de enige med Solomon og Jane; der var også nogle nevøer, niecer og fætre, som fandt, at familieinteresserne burde påses og derfor betragtede Stone Court som et sted, det ville være højst urigtigt ikke at besøge. Søster Martha (ellers mrs. Cranch), var for svag til at foretage rejsen dertil; men hendes søn, der var stakkels Peters egen nevø, kunne passende repræsentere hende og sørge for, at hans onkel ikke gjorde nogen urigtig brug af de fordele, der muligvis kunne tilbyde sig. Kort sagt, det var en almindelig følelse hos den Featherstoneske familie, at den ene burde iagttage den anden, og at det ville være godt for den anden at erindre, at den Almægtige iagttog ham.

Således var der bestandig en eller anden kødelig slægtning, som kom til Stone Court eller tog bort derfra, og Mary Garth havde det ubehagelige hverv at bringe deres hilsner til mr. Featherstone, der ikke ville se nogen af dem og pålagde hende det endnu ubehageligere hverv at sige dem det. Som husbestyrerinde følte hun sig forpligtet til at følge den almindelige skik på landet og bede dem blive og spise; men da derved gik meget til i husholdningen, spurgte hun mrs. Vincy til råds om, hvorledes hun skulle forholde sig.

"Min kære, man må ikke knibe ved en sådan lejlighed. Gud ved, at jeg misunder dem ikke, om de så spiste hver en skinke her i huset – kun må du gemme det bedste til begravelsen. Sørg

blot altid for at have godt kalvekød og en lækker ost. Du må være beredt på at holde åbent hus under denne sidste sygdom," sagde den gæstfri mrs. Vincy, der atter havde fået sit livlige udsende.

Men nogle af gæsterne tog ikke bort efter at være blevet trakteret med kalvekød og skinke. Broder Jonah f.eks., som det var gået tilbage for, og som nu drev en lille næringsvej, der dog ikke krævede hans nærværelse, så længe han havde en god krog at sidde i og nok at spise, havde valgt krogen i køkkenet, dels fordi han holdt mest af den, og dels fordi han ikke skøttede om at være sammen med Solomon. Når han sad i den rummelige lænestol, iført sin bedste dragt, og med et godt måltid stadigt for øje, havde han en behagelig bevidsthed om, at han var på sin post, og han underrettede Mary Garth om, at han ikke ville forlade sin broder Peter, så længe der var liv i det stakkels menneske. Det er gerne de vittige hoveder eller idioterne, der er de besværligste medlemmer af en familie. Jonah var det vittige hoved iblandt Featherstones og spøgte med pigerne, når de kom hen til skorstenen, men lod til at anse miss Garth for en mistænkelig person og fulgte hende med kolde blikke.

Mary kunne med tålelig ro have fundet sig i dette ene par øjne, men uheldigvis havde den unge Cranch, der var kommet langvejs fra for at repræsentere sin moder og passe på sin onkel Jonah, også fundet at det var hans pligt at sidde i køkkenet for at holde sin onkel med selskab. Den unge Cranch dannede ikke så ganske ligevægten imellem det vittige hoved og idioten – idet han hældede mest til den sidste typus og skelede så stærkt, at ingen kunne blive klog på hans følelser. Når Mary Garth kom ind i køkkenet, og mr. Jonah Featherstone begyndte at følge

hende med sine kolde, forskende blikke, vendte den unge Cranch hovedet i samme retning, som om han ville tvinge hende til at lægge mærke til, hvorledes han skelede. Dette var næsten for meget for stakkels Mary; undertiden blev hun ærgerlig over det, og undertiden havde hun ondt ved at holde sig alvorlig. En dag kunne hun ikke modstå sin lyst til at beskrive køkkenscenariet for Fred, der øjeblikkelig ville afsted for at se det, idet han lod, som om han kun ville gå igennem køkkenet. Men ikke så snart så han de fire øjne, førend han måtte styrte ud af den nærmeste dør, der tilfældigvis førte ind i mælkestuen, og der give sin latter luft, der var så stærk, at den kunne høres ind i køkkenet til stor forargelse for onkel Jonah.

I dagligstuen var der også bestandig flere par øjne på vagt. Mange af de kødelige slægtninge kom, spiste frokost og tog bort; men broder Solomon og den dame, der havde været Jane Featherstone i femogtyve år, før hun blev mrs. Waule, fandt det passende at blive der flere timer hver dag uden anden beskæftigelse end at iagttage den mistænkelige Mary Garth (der var alt for listig til, at man kunne opdage noget) og nu og da fordreje ansigterne til gråd ved tanken om, at de ikke måtte gå ind i mr. Featherstones værelse. Den gamle mands uvilje imod hans egen familie syntes at blive stærkere, efterhånden som han blev mindre i stand til at komme med sine sædvanlige bidende bemærkninger.

Da de ikke rigtig havde troet på det budskab, som var blevet bragt dem ved Mary Garth, havde de fremstillet sig inden for døren til sovekammeret, begge sortklædte – mrs. Waule havde et sammenlagt hvidt lommetørklæde i hånden, og med højtidelige ansigter, hvorover der var udbredt et halvt

sørgefarvet, violetagtigt skær; mens mrs. Vincy med sine røde kinder og flagrende røde bånd lavede en læskedrik til deres egen broder, og den lyshårede Fred sad nok så mageligt i en stor lænestol.

Gamle Featherstone fik ikke så snart øje på disse sørgelige skikkelser, der viste sig til trods for hans befalinger, førend raseriet over det gav ham flere kræfter end alle lægemidler. Han sad støttet af puder og havde altid sin guldknappede stok liggende ved siden af sig. Den greb han nu og svingede den frem og tilbage i en så vid omkreds, som han kunne, øjensynligt for at bandlyse disse hæslige spøgelser, mens han med hæs stemme skreg:

"Tilbage, tilbage mrs. Waule! Tilbage Solomon!"

"Broder Peter," begyndte mrs. Waule – men Solomon gav hende tegn til at tie. Han var en mand nær ved de halvfjerds med udstående kindben, små, skulende øjne og var ikke alene langt listigere, men mente også selv at være langt kløgtigere end sin broder Peter; det var i det hele taget ikke rimeligt, at han skulle blive narret af nogen af sine medmennesker, da ingen let kunne være mere begærlig og falsk, end han antog dem for at være.

"Broder Peter," sagde han i en indsmigrende, men dog alvorlig og forretningsmæssig tone, "det er ikke mere end billigt, at jeg kommer til at tale med dig om de tre vænger og stenkulsgruben. Den Almægtige ved, hvad der har ligget mig på sinde –"

"Så ved han mere, end jeg ønsker at vide," sagde Peter, idet han lagde stokken fra sig som et tegn på våbenstilstand, men dog således at det tillige indeholdt en trussel; for han beholdt

den så nær, at han i en nærmere kamp kunne bruge guldknappen som en knippel, og så stift på Solomons skaldede hoved.

"Der er ting, som du kunne angre, broder, fordi du ikke har talt med mig om dem, broder," sagde Solomon, der alligevel gik nærmere. "Jeg kunne jo våge hos dig i nat sammen med Jane, og så kunne du selv bestemme, hvilket øjeblik det var dig mest belejligt at tale med mig."

"Ja, jeg skal nok benytte min tid, som jeg helst vil, uden at gøre dig ulejlighed," sagde Peter.

"Men du kan ikke selv bestemme, når det er dig belejligt at dø, broder," begyndte mrs. Waule med sin sædvanlige tilslørede stemme. "Og når du ligger målløs, kan du måske blive træt af at have fremmede om dig og komme til at tænke på mine børn" – men her svigtede stemmen hende ved den rørende tanke, hun tillagde sin målløse broder; det er altid gribende at tale om sig selv.

"Nej, det kommer jeg slet ikke til," sagde gamle Featherstone tvært. "Jeg vil ikke tænke på nogen af jer. Jeg har gjort mit testamente, siger jeg jer, jeg har gjort mit testamente." Her vendte han hovedet om til mrs. Vincy og drak lidt af den drik, hun havde lavet til ham.

"Nogle mennesker burde skamme sig for at udfylde en plads, som med rette tilkommer andre," sagde mrs. Waule og vendte sine øjne i samme retning.

"Søster," sagde Solomon med ironisk blidhed, "vi to er ikke smukke og kloge nok; vi må være ydmyge og vige pladsen for de fine folk."

Det var mere, end Fred kunne tåle; idet han rejste sig op og så på mr. Featherstone, sagde han: "Skulle min moder og jeg ikke forlade værelset, sir, for at De kan blive ene med Deres venner?"

"Sæt dig ned," sagde gamle Featherstone gnavent, "og bliv, hvor du er. Farvel Solomon," tilføjede han, idet han søgte at svinge stokken, hvilket imidlertid ikke lykkedes ham, da han havde vendt den om. "Farvel, mrs. Waule. Kom ikke igen, det råder jeg jer til."

"Jeg vil i hvert tilfælde blive nedenunder, broder," sagde Solomon. "Jeg vil gøre min pligt, så må vi overlade det til den almægtige Gud, hvor vidt han vil lade det gå." '

"Ja, med hensyn til at lade ejendommen komme ud af familien," fortsatte mrs. Waule – "når der er flittige unge mænd, som kunne drive den. Men jeg beklager dem, der ikke er det. Og jeg beklager deres mødre. Farvel, broder Peter."

"Husk, at jeg er den ældste efter dig, broder, og altid har haft held med mig," sagde Solomon. "Nu vil jeg for denne gang sige dig farvel."

Deres bortgang blev fremskyndet ved at se gamle Featherstone trække sin paryk ned over ørene, lukke øjnene og gøre en grimasse, som om han var bestemt på at være både døv og blind.

Ikke desto mindre kom de dagligt til Stone Court og sad på deres post i dagligstuen, hvor de undertiden førte en hviskende samtale, hvori spørgsmål og svar kom så langsomt frem, at enhver, der hørte dem, godt kunne have antaget dem for talende automater.

Ofte var der dog andre gæster i dagligstuen, enten slægtninge eller folk fra Middlemarch, der ikke generede sig for

at diskutere arvesagen; dog forstummede alle sådanne samtaler, når Mary Garth trådte ind, og alles øjne fæstede sig da på hende som en mulig arving eller som én, der let kunne få adgang til pengekassen.

De yngre mænd i familien var altid rede til at beundre hende i denne problematiske egenskab, som en pige, der viste megen selvbeherskelse, og som det var værd at vinde. Hun fik derfor sin del af komplimenter og høflige opmærksomheder.

Mr. Borthrop Trumbull, en ungkarl på femogtredive år, auktionsholder der på egnen, var især opmærksom imod hende; han var en fætter af mr. Featherstone, og da han forstod sig godt på marker og kvæg, havde han ofte været denne til nytte og nød også den sjældne begunstigelse at få adgang til ham, hvorfor han påtog sig en vigtig mine overfor den øvrige familie.

"Det er nok, når De giver mig et stykke skinke og et glas øl, miss Garth," sagde han, da han kom ned fra mr. Featherstone og stillede sig med ryggen til ilden, imellem mrs. Waule og Solomon. "De behøver ikke at gå ned – lad mig ringe for Dem."

"Tak," sagde Mary; "men jeg skal alligevel ned."

"De er meget begunstiget, mr. Trumbull," sagde mrs. Waule.

"Fordi jeg kommer ind til den gamle?" sagde auktionsholderen og legede med sine signeter. "De ved nok, at han altid har haft megen tillid til mig."

"Det skulle ikke gøre mig ondt at høre, at han har erindret Dem i sit testamente, mr. Trumbull," sagde Solomon. "Jeg holder altid af, at fortjenester sker fyldest."

"Det er netop sagen," sagde mr. Trumbull betydningsfuldt. "Det kan ikke nægtes, at der er indsat arvinger, som ikke

fortjente det. Således går det så ofte." Han rynkede betænkelig panden.

"Vil De dermed sige, at min broder har ladet ejendommen komme ud af familien, mr. Trumbull?" spurgte mrs. Waule i en meget forsagt tone.

Mens mrs. Waule talte, gik mrs. Borthrop Trumbull hen til Marys arbejdsbord og bladede i en bog, som lå på det, for at undgå at svare, da han i virkeligheden ikke kendte noget til testamentet, men gerne ville bevare skinnet af at gøre det. Til stor glæde for ham trådte Mary ind i det samme, fulgt af en pige, der bar frokosten på en bakke.

"Jeg ser, at De her har en meget interessant bog af sir Walter Scott," henvendte han sig til Mary. "De er måske abonnent i Middlemarchs lejebibliotek?"

"Nej," svarede Mary. "Mr. Fred Vincy har bragt mig denne bog."

"Jeg er selv en stor bogelsker," sagde mr. Trumbull, "og har en samling bøger hjemme, som står til Deres tjeneste, miss Garth."

"Jeg er Dem meget forbunden," sagde Mary, der igen skyndte sig bort; "men jeg har kun meget lidt tid til at læse."

"Jeg tør nok sige, at min broder har gjort noget for hende i sit testamente," sagde Solomon hviskende og gjorde en betegnelse med hovedet henimod den dør, Mary var gået ud ad.

"Hans første kone var dog kun et dårligt parti for ham," sagde mrs. Waule. "Hun bragte ham intet; og denne unge pige er hendes niece. Hun er meget stolt. – Og min broder har altid givet hende løn."

"Hun er efter min mening en meget fornuftig pige," sagde mr. Trumbull, der tømte sit glas øl og rejste sig for at gå. "Hun

passer sine ting, sir, og forstår udmærket at pleje vor stakkels gamle ven. Nu må jeg sige Dem farvel, mrs. Maule. Farvel mr. Solomon. Jeg håber, at vi må ses igen under mindre sørgelige forhold."

Da mr. Trumbull havde forladt dem, bøjede Solomon sig forover og hviskede til søsteren: "Du kan stole på, Jane, at min broder efterlader den pige en klækkelig sum."

33

Klokken var tolv om natten, da Mary Garth gik ind i mr. Featherstones værelse for at afløse den, der vågede hos ham, og sad ene i de stille timer. Det var et hverv, hun gerne påtog sig, trods den gamles gnavenhed, når han trængte til hendes hjælp; for der var mellemrum, hvor hun kunne sidde ganske fordybet i sine egne tanker. Den røde ild med sine blide bevægelser, som hun sad og stirrede på, forekom hende som en højtidelig tilværelse, der var aldeles uafhængig af de smålige lidenskaber og tåbelige ønsker, der hver dag vakte hendes foragt.

Den dag gennemgik hun som sædvanligt dagens begivenheder, og der spillede ofte et smil om hendes læber over de scener, hun havde været vidne til. Dog var der nogle illusioner, som ikke var så komiske i Marys øjne. Hun nærede en hemmelig overbevisning, skønt hun ikke havde nogen anden grund til det end sit nøje kendskab til gamle Featherstones væsen, om, at han, til trods for sin forkærlighed for Vincys, lige så godt kunne skuffe dem som de andre slægtninge, han holdt i afstand. Hun foragtede mrs. Vincys åbenbare frygt for, at hun og Fred skulle være ene sammen; men det kunne ikke forhindre hende i med ængstelse at tænke på, hvad Fred ville føle, hvis det viste sig, at hans onkel intet efterlod ham. Hun kunne nok gøre nar af Fred, når han var til stede; men hun morede sig ikke over hans dårskaber, når han var fraværende.

Og dog kunne disse tanker ikke nedtrykke hende, dertil var hun for sund og livsglad en natur, lige så lidt som hun kunne sørge over den gamle mand, der lå på sygelejet ved siden af hende. Mr. Featherstone havde altid vist sig fra den

ubehageligste side overfor hende, han var ikke stolt af hende, hun var ham kun til nytte. At føle bekymring for et menneske, der altid snerrer ad en, må overlades til helgenerne på jorden, og til disse hørte Mary ikke. Hun havde aldrig givet ham et hårdt svar til gengæld og havde trofast plejet ham, det var alt, hvad hun kunne gøre. Gamle Featherstone følte selv ingen ængstelse for sin sjæl og havde ikke villet tale med mr. Tucker om denne sag.

Den nat havde han ikke en eneste gang snerret ad hende og havde ligget usædvanlig stille i de første par timer, indtil Mary endelig hørte ham rasle med nøglerne mod blikæsken, som han altid havde hos sig i sengen. Omtrent klokken tre sagde han med mærkværdig tydelighed: "Missy, kom her hen!"

Mary adlød og så, at han allerede havde trukket blikæsken op på dynen, endskønt han gerne plejede at få en anden til at gøre det for sig. Han lukkede nu æsken op, og idet han tog en nøgle ud af den, så han på hende med et blik, der havde genvundet al sin tidligere skarphed, og sagde:

"Hvor mange af dem er der i huset?"

"Af Deres kødelige slægtninge, mener De, sir?" sagde Mary, der var vant til den gamles udtryksmåde. Han nikkede let og hun vedblev:

"Mr. Jonah Featherstone og den unge Cranch sover her."

"Nå, så de har suget sig fast? Og de øvrige – jeg er vis på de kommer her hver dag – Solomon, Jane og alle de unge? De kommer og spejder og beregner og summer sammen?"

"De kommer her ikke alle sammen hver dog, det er kun mr. Solomon og mrs. Waule; men de andre kommer her ofte."

Den gamle mand gjorde en grimasse, mens hun talte, og sagde derpå: "Desto større narre er de. Hør engang, Missy. Klokken er tre, og jeg er i lige så fuld besiddelse af alle mine evner, som jeg har været hele mit liv. Jeg ved besked om alt, hvad der angår mig selv og mine pengesager. Og jeg har ordnet det hele således, at jeg godt kan skifte sind og til sidst gøre, hvad jeg har mest lyst til. Hører du, Missy? Jeg er ved min fulde fornuft."

"Ja, sir," sagde Mary roligt.

Nu dæmpede han stemmen, og hans ansigt antog et listigt udtryk. "Jeg har gjort to testamenter og vil brænde det ene. Nu skal du gøre, hvad jeg siger. Her er nøglen til mit pengeskrin, der står i skabet. Du skal skyde messingpladen ovenpå til side og derpå dreje nøglen om i låsen foran; når du har gjort det, tager du det øverste papir ud, der står med store bogstaver – *Sidste Vilje og Testamente* – på det."

"Nej sir," sagde Mary med fast stemme, "det kan jeg ikke gøre."

"Ikke gøre det? Jeg siger dig, at du *skal*!" udbrød den gamle, hvis stemme begyndte at ryste af harme over denne modstand.

"Jeg kan ikke røre Deres pengeskrin eller testamente. Jeg vil ikke gøre noget, der kan kaste mistanke på mig."

"Jeg siger dig jo, at jeg er ved min fulde fornuft; kan jeg så til sidst ikke handle som jeg vil? Jeg har med vilje gjort to testamenter. Tag nøglen, siger jeg dig!"

"Nej sir, det vil jeg ikke," svarede Mary endnu mere bestemt.

"Jeg siger dig, der er ingen tid at spilde."

"Jeg kan ikke andet, sir. Jeg vil ikke lade slutningen af Deres liv plette begyndelsen af mit. Jeg vil hverken røre Deres

pengeskrin eller testamente." Hun trak sig lidt bort fra sengen.

Den gamle mand tav og stirrede en stund hen for sig, derpå gav han sig med en heftig bevægelse til at tømme blikkassen, der stod foran ham.

"Missy," begyndte han hastigt, "se her! Tag pengene – banknoterne og guldet – se her – tag det – du skal have det hele – gør som jeg siger dig."

Han gjorde en anstrengelse for at række nøglerne så langt som muligt hen imod hende; Mary trak sig atter tilbage.

"Jeg vil ikke røre ved Deres nøgle eller penge, sir. Bed mig ikke mere om det. Hvis De gør det, må jeg gå ud og kalde på Deres brødre."

Han lod hånden synke, for første gang i sit liv så Mary gamle Peter Featherstone græde som et barn. Hun sagde så blidt, som det var hende muligt: "Gem Deres penge, sir," og indtog derpå igen sin plads ved ilden i det håb, at dette ville få ham til ikke at tale mere om den sag. Han fattede sig imidlertid snart og sagde ivrigt:

"Så kald da i stedet for på den unge fyr, Fred Vincy."

Marys hjerte begyndte at banke stærkere. Forskellige ideer om, hvad hensigten kunne være med at brænde det andet testamente, fo'r gennem hendes sind. Hun måtte hurtigt tage en vanskelig beslutning.

"Jeg vil kalde på ham, hvis De tillige vil lade mig kalde på mr. Jonah og de andre."

"Ingen andre end den unge fyr, siger jeg. Jeg vil have min vilje."

"Vent, til det er dag, sir, når alle er på benene. Eller lad mig kalde på Simmons og få ham til at hente prokuratoren. Han kan

være her i løbet af to timer."

"Prokurator! Hvad skal jeg med prokurator? Ingen skal vide det – jeg siger dig, ingen skal vide det. Jeg vil have min vilje."

"Lad mig kalde på nogle af de andre, sir," sagde Mary overtalende. Hun var i en pinlig stilling – ene med den gamle mand, hvis kræfter syntes så underligt at flamme op, at han atter og atter kunne tale uden at få sit sædvanlige hosteanfald; og dog ville hun nødig sætte ham i sindsbevægelse ved unødvendig modsigelse. "Lad mig kalde på nogle af dem."

"Du skal lade mig have ro, siger jeg. Se her Missy, tag pengene. Der vil aldrig oftere tilbyde sig en sådan lejlighed for dig. Her er næsten to hundrede pund, der er flere i æsken, og ingen ved, hvor meget der har været. Tag det og gør, hvad jeg forlanger."

Mary stod ved ilden og så dens røde skær falde på den gamle mand, der sad støttet af puder og med sin magre hånd rakte nøglen frem, mens pengene lå foran ham. Hun glemte aldrig dette syn. Men den måde, hvorpå han havde givet hende det sidste tilbud om penge, fik hende til at tale med endnu større bestemthed end nogensinde.

"Det nytter ikke noget, sir, jeg vil ikke gøre det. Gem Deres penge, sir, jeg vil ikke røre dem. Jeg er villig til at gøre alt, hvad der ellers kan være Dem til trøst, kun ikke det."

"Alt andet – alt andet!" sagde gamle Featherstone med hæst raseri. "Jeg ønsker intet andet. Kom herhen – hører du."

Mary nærmede sig ham forsigtigt, da hun nok kendte ham. Hun så, at han lod nøglerne falde og forsøgte at gribe efter stokken, mens han så på hende som en gammel hyæne, idet

musklerne i hans ansigt fortrak sig ved de anstrengelser, han gjorde. Hun standsede i en sikker afstand.

"Lad mig give Dem Deres medicin," sagde hun, "og prøv på at fatte Dem. De falder måske i søvn. Og når det bliver dag, kan De gøre, som De vil."

Han løftede stokken, skønt han ikke kunne nå hende, og kastede den efter hende; men kræfterne svigtede ham. Den faldt fra ham og gled ned på gulvet. Mary lod den ligge og vendte tilbage til sin plads. Hun håbede, at han efterhånden ville blive roligere, så at hun kunne give ham medicinen. Det begyndte at gry ad dag, og ilden brændte kun svagt. Efter at have lagt noget mere brænde på den, kastede hun et sjal over sig og satte sig ned, da hun tænkte, at mr. Featherstone muligvis kunne falde i søvn og ville ikke opirre ham ved igen at nærme sig ham. Han havde ikke talt, efter at han havde kastet stokken fra sig; men hun havde set ham tage nøglerne igen og lægge sin højre hånd på pengene. Han gemte dem imidlertid ikke, og hun antog, at han var faldet i søvn.

Men Mary selv begyndte at blive mere bevæget ved erindringen om, hvad hun havde gennemgået, end hun havde været ved virkeligheden – idet hun spurgte sig selv, om hun også havde handlet fuldkommen rigtigt i det kritiske øjeblik.

Kort efter blussede det tørre brænde op i en flamme, der oplyste hver krog i stuen, og Mary så, at den gamle lå roligt med hovedet lidt på den ene side. Hun gik hen til ham med lydløse skridt, da hun syntes, at hans ansigt så så underlig ubevægeligt ud; men i det næste øjeblik gjorde flammernes bevægelse, der meddelte sig til alle genstande, hende uvis. Hendes hjertes stærke banken gjorde hendes iagttagelser tvivlsomme, når hun

berørte ham eller lyttede til hans åndedræt. Hun gik hen til vinduet og trak sagte gardinerne til side, så at dagslyset kunne falde ind på sengen.

I det næste sekund løb hun hen og ringede heftigt på klokken. Snart var der ikke længere tvivl om, at Peter Featherstone var død med nøglerne i sin højre hånd og den venstre hvilende på en bunke guld og banknoter.

Fjerde bog

Tre kærlighedsproblemer

34

Det var en maj morgen, at Peter Featherstone blev begravet. I Middlemarchs prosaiske nabolag var maj måned ikke altid varm og solrig, og den dag blæste en kold vind frugtblomsterne fra de omliggende haver ned på de grønne tuer på Lowick kirkegård. Mørke skyer, der fo'r over himlen, tillod kun nu og da solen at glimte frem. På kirkegården var der samlet en lille skare landsbyfolk, da man havde hørt, at den gamle herre havde efterladt sig skrevne anordninger og havde ønsket at få en smuk begravelse. Dette forholdt sig også ganske rigtigt; for vel elskede gamle Featherstone penge, men han havde ikke været nogen gnier og holdt af at anvende dem således, at andre på en mere eller mindre behagelig måde kunne føle hans magt. Han havde tilmed forlangt, at der skulle indbydes damer til begravelsen, og stakkels søster Martha havde i den anledning foretaget sig en besværlig rejse. Hun og Jane ville have følt sig meget trøstede ved, at deres broder, der ikke havde holdt af at se dem, mens han levede, nu, da han var blevet "testator", ønskede deres nærværelse, hvis ikke indbydelsen også havde udstrakt sig til mrs. Vincy, hvis blomstrende udseende viste, at hun ikke var nogen kødelig slægtning. Ved at nedskrive dette program havde gamle Featherstone smålét over det lille drama, der her forestod, og ikke tænkt over, at han kun ville have ringe tilfredsstillelse af det, når han først lå i sin kiste.

Imidlertid blev vognene fyldt ifølge den afdødes skriftlige befalinger, og følget tog sig meget anseligt ud på den lille kirkegård. Den præst, der skulle forrette jordpåkastelsen, var mr. Cadwallader, hvilket også var ifølge Peter Featherstones

specielle ønske, da han nærede stor foragt for kapellaner og endelig ville begraves af en sognepræst. Om mr. Casaubon kunne der ikke være tale, dels fordi han ikke udførte sådanne kirkelige forretninger, og dels fordi Featherstone ikke kunne lide ham, da han var præst i hans eget sogn, og han derfor havde været nødt til hver søndag at høre på hans prædikener og oven i købet give ham tiende. Da mr. Cadwallader derimod fiskede i en forellestrøm, der også løb igennem mr. Featherstones marker, stod han i et ganske andet forhold til denne præst, der havde måttet bede ham om en gunst i stedet for at prædike for ham.

Den udmærkelse, der således var vist sognepræsten til Tipton og Freshitt, var årsag til, at mrs. Cadwallader var med i den gruppe, som betragtede gamle Featherstones begravelse fra et af vinduerne på herregården. Hun holdt ikke af at gæste dette hus; men hun holdt nok af, sagde hun, at se en sådan samling af underlige dyr, som der ville være til stede ved denne lejlighed, og hun havde overtalt sir James og den unge lady Chettam til at køre hende og præsten til Lowick, for at besøget kunne blive mere muntert.

Det vindue, hvorfra begravelsen bedst kunne ses, var i det værelse, som mr. Casaubon plejede at benytte, siden det var blevet ham forbudt at arbejde; men han havde nu næsten genoptaget sin sædvanlige levevis trods alle advarsler og forskrifter og efter høfligt at have budt mrs. Cadwallader velkommen, var han listet ind i biblioteket og havde fordybet sig i sine bøger.

Hvis der ingen gæster havde været, ville Dorothea rimeligvis også have siddet i biblioteket og ikke set noget til gamle

Featherstones begravelse, der, hvor fjernt den end syntes at stå hende, altid senere genkaldtes ved berørelsen af visse pinlige punkter i hendes erindringer. Scener, der gør en indgribende forandring i vore naboers skæbne, danner ofte en baggrund for vor egen og kommer således til at stå i forbindelse med de forskellige perioder i vor historie.

"Jeg vil senere se på det," sagde Celia, efter at optoget var gået ind i kirken, og satte sig således, at hun med kinden kunne berøre sin mands arm. "Jeg er vis på, at Dodo synes om det; hun holder af det melankolske og af grimme folk."

"Jeg holder af at vide noget om de folk, jeg lever iblandt," sagde Dorothea, der havde iagttaget det hele med samme interesse som en munk, der er kommet ud af klosteret, betragter sine omgivelser. "Det er så underligt ikke at kende noget til sine naboer. Jeg er Dem meget forbunden, mrs. Cadwallader, fordi De kom og hentede mig ud af biblioteket."

"De gør ret i at takke mig for det," sagde mrs. Cadwallader. "De rige landmænd i Lowick er lige så mærkværdige som nogen bøffel eller bisonokse, og jeg er vis på, at De ikke ser halvdelen af dem i kirken."

"De fleste her i følget er ikke folk fra Lowick," sagde sir James. "Det er formodentlig arvinger fra andre sogne eller fra Middlemarch. Jeg har hørt, at den gamle skal have efterladt sig en del penge og en god ejendom."

"Ja, således går det! Mens så mange yngre sønner næppe selv kan betale deres middagsmad!" sagde mrs. Cadwallader. "Ah," vedblev hun og vendte sig om, idet døren blev åbnet, "der er mr. Brooke. De er naturligvis også kommet for at se denne underlige begravelse?"

"Nej, jeg kommer for at høre til Casaubon – og se, hvorledes det går med ham, og tillige for at bringe ham en lille nyhed, min kære," sagde mr. Brooke og nikkede til Dorothea, idet hun kom henimod ham. "Jeg kiggede ind i biblioteket og så Casaubon ved sine bøger. Jeg sagde til ham: 'Det går ikke an, Casaubon, tænk på Deres hustru.' Og han lovede mig at komme herop. Jeg fortalte ham ikke min nyhed, det skal vente, til han kommer."

"Nu komme de ud af kirken," udbrød mrs. Cadwallader. "Hvilket forunderligt blandet selskab! Mr. Lydgate er vel til stede i egenskab af læge. Det er virkelig en køn kone der, og den unge, blonde mand må være hendes søn. Hvem er det, sir James, kender De dem?"

"Jeg ser Vincy, mayoren i Middlemarch; det er derfor rimeligvis hans kone og søn," sagde sir James og så spørgende på mr. Brooke, der nikkede og svarede:

"Ja, en meget udmærket familie – Vincy er en rigtig god fyr. De har set ham i mit hus."

"Ja, han hører til Deres hemmelige komité," sagde mrs. Cadwallader drillende. "Men han er tillige en af dem, der suger livet ud af de stakkels vævere i Tipton og Freshitt. Derfor er hans familie så blond og spinkel. De folk der, med de mørke violette ansigter, danner en god modsætning. Hvor de dog ligne et sæt lertøj. Se på Humphrey, man kunne godt indbilde sig, at han var en grim ærkeengel, der knejsede over dem i sin hvide messeskjorte."

"En begravelse er dog en højtidelig sag," sagde mr. Brooke.

"Men man kan ikke altid være højtidelig til mode. Det var desuden på tide, at den gamle mand døde, og ingen af disse mennesker sørger over ham."

"Hvor trist!" sagde Dorothea. "Denne begravelse forekommer mig at være noget af det sørgeligste, jeg har set. Det er en uhyggelig tanke, at nogen kan dø uden at efterlade sig den ringeste kærlighed."

Hun ville have sagt mere, men tav, da hun i det samme så sin mand træde ind og sætte sig lidt i baggrunden. Den forskel, hans nærværelse gjorde på hende, var ikke altid den lykkeligste; for hun havde en følelse af, at han ofte i sit indre misbilligede hendes ord.

"Der kommer virkelig," udbryd mrs. Cadwallader, "et nyt ansigt frem bag den tykke mand, og det et, der er mere bøjeligt end de andre; et lille rundt hoved med udstående øjne – en slags frøansigt. Han må vist høre til en anden slægt."

"Lad mig se!" sagde Celia og bøjede sig nysgerrigt frem. "Hvilket forunderligt ansigt!"

Derpå tilføjede hun med en pludselig overgang i stemmen: "Hvadfornoget, Dodo, du har jo slet ikke sagt mig, at mr. Ladislaw var kommet tilbage."

Dorothea følte en heftig skræk; de lagde alle mærke til hendes pludselige bleghed, idet hun øjeblikkelig så op på onklen, mens mr. Casaubon fæstede sine øjne på hende.

"Han er kommet med mig, han er jo min gæst på Grange," sagde mr. Brooke og nikkede til Dorothea, som om det var noget, hun måtte have ventet. "Og vi har bragt maleriet med ovenpå vognen. Jeg vidste, at det var en overraskelse, der ville fornøje Dem, Casaubon. De er lyslevende på det som Thomas af Aquinas. De skulle blot høre Ladislaw tale om det. Han kender til kunsten og forstår at udpege snart dette og snart hint – han

er meget selskabelig, ved De nok – sådan et menneske har jeg længe ønsket mig."

Mr. Casaubon bukkede med kold høflighed, idet han gjorde sig umage for at beherske sin vrede. Han havde lige så godt som Dorothea husket Wills brev, og da han ikke efter sin helbredelse havde fundet det imellem de breve, som var blevet liggende på hans skrivebord og deraf sluttet, at Dorothea havde sendt Will besked om ikke at komme til Lowick, havde hans stolte pirrelighed forhindret ham i nogensinde oftere at hentyde til denne sag. Han antog derfor nu, at hun havde bedt sin onkel om at invitere Will til Grange, og hun følte, at det var umuligt for øjeblikket at komme til en forklaring.

Mrs. Cadwallader, som havde set dette stumme spil, der ikke var så forståeligt for hende, som hun ønskede, kunne ikke afholde sig fra at spørge: "Hvem er mr. Ladislaw?"

"En ung slægtning af mr. Casaubon," svarede sir James hurtigt. Hans godmodighed gjorde ham ofte skarpsynet i personlige anliggender, og han havde af Dorotheas blik på hendes mand gættet, at en eller anden frygt tyngede på hendes sind.

"Et meget net ungt menneske – som Casaubon har taget sig af," forklarede mr. Brooke. "De vil imidlertid få glæde af ham, Casaubon," vedblev han og nikkede opmuntrende. "Jeg håber, at han vil blive en stund hos mig, så at vi kan få mine dokumenter ordnet. Jeg har mange ideer, ved De nok, og han er netop mand for at satte dem i form. Jeg inviterede ham for nogen tid siden, mens De var syg, Casaubon; Dorothea sagde, at De ikke kunne have ham her i huset og bad mig om at skrive."

Stakkels Dorothea følte, at ethvert af onklens ord var et nålestik for mr. Casaubon. Det ville nu være aldeles upassende at forklare, at hun ikke havde ønsket, at onklen skulle indbyde Will Ladislaw. Hun kunne aldeles ikke forklare årsagen til sin mands uvilje imod ham – en uvilje, der blev hende tydelig ved den pinlige scene i biblioteket; men hun følte, at det ikke kunne gå an at sige noget, der kunne bringe andre på samme idé. Mr. Casaubon havde ikke engang gjort sig selv rigtigt rede for disse grunde, idet han i sin ophidselse snarere havde søgt at retfærdiggøre sig end at prøve sig selv. Men han søgte at skjule alle indre tegn på vrede, og det var kun Dorothea, som kunne opdage forandringen i sin mands ansigt, da han med mere end almindelig værdighed svarede:

"De er overordentlig gæstfri, kære sir, og jeg er Dem meget forbunden for Deres venlighed imod min slægtning."

Begravelsen var nu til ende, og folk forlod kirkegården.

"Det er vel bedst, at jeg går ned og henter ham, ikke sandt Casaubon?" sagde mr. Brooke. "Han ville ikke komme ind, før jeg havde meldt ham. Så kunne vi alle gå ned og se på maleriet."

35

Da dyrene parvis trådte ind i arken, kan man let tænke sig, at de gjorde mange bemærkninger over hinanden og fandt, at så mange forskellige arter var meget overflødige, da de kun ville tjene til i betydelig grad at formindske mundforrådet. Noget lignende var tilfældet med Peter Featherstones arvinger, da de samledes på Stone Court. De kødelige slægtninge var enige i at være skinsyge på Vincys, men betragtede på samme tid hinanden med gensidig mistillid. Solomon fandt, at Jonah ikke fortjente at få noget, og Jonah kaldte Solomon begærlig; Jane, den ældste søster, mente, at Marthas børn ikke burde vente så meget som Waules, og Martha, der trods sin astma havde gjort den besværlige rejse til Stone Court, var bedrøvet ved tanken om, hvor ukærlig Jane var. Foruden disse nærmere slægtninge havde der indfundet sig fire fætre, hvoraf den ene var mr. Trumbull, som alle fortabte sig i formodninger om, hvad testamentet muligvis kunne indeholde.

Men alle blev de forbavsede ved den morgen begravelsen skulle finde sted at se en fremmed mand iblandt dem, der kom, som om han var faldet ned fra månen. Det var ham, hvis ansigt mrs. Cadwallader havde lignet ved en frøs, en mand på omtrent to og tredive år, med fremstående øjne, tynde læber, nedtrukken mund, glat hår og lav pande, hvilket rigtignok gav ansigtet et amfibieagtigt stillestående udtryk. Her var åbenbart en ny arving, hvorfor skulle han ellers være indbudt til begravelsen? Ingen havde set denne besynderlige fremmede før med undtagelse af Mary Garth, og hun vidste ikke andet om ham, end at han to gange havde været på Stone Court og talt i

flere timer alene med mr. Featherstone, da han endnu var så rask, at han kunne være nede i dagligstuen. Hun havde fundet lejlighed til at omtale dette for sin fader, der måske med undtagelse af prokuratoren var den eneste, som betragtede den fremmede med mere nysgerrighed end uvilje og mistanke. Caleb Garth, der kun nærede ringe forventninger og endnu mindre følte nogen begærlighed, dannede med sit halvt smilende, rolige ansigt en smuk modsætning til de andres spændte, urolige miner, da den ubekendte, hvis navn man havde hørt var Rigg, trådte ind i dagligstuen og tog plads nær ved døren, for tilligemed med de øvrige tilhørere at være til stede ved testamentets oplæsning. Mr. Solomon og mr. Jonah var netop gået op med prokuratoren for at søge efter testamentet, og imidlertid vekslede de tilbageblevne hviskende bemærkninger og fortabte sig i gisninger om dets indhold.

Det gør mig ondt at sige, at Fred havde meget ondt ved at undertrykke en latter, der ville have været højst upassende. Han havde hørt mr. Jonah tale noget om "kærlighed" og "uægte børn", der havde haft en uimodståelig komisk virkning på ham, da han i det samme var kommet til at kaste et blik på den fremmedes ansigt, der netop stod lige over for ham. Mary Garth, der opdagede den nød, han var i, kom ham til hjælp ved at bede ham bytte plads med sig, så at han kom til at sidde fuldstændigt i skygge. Fred følte en godmodig medlidenhed med alle disse mennesker, Rigg medindbefattet, og ville ikke for alt i verden have opført sig upassende, og dog var det så let for ham at komme til at le.

Men i dette øjeblik blev alles opmærksomhed henvendt på de to brødre og prokuratoren, der atter trådte ind.

Prokuratoren, mr. Standish, var kommet til Stone Court i den tro, at han godt vidste, hvem der ville blive skuffet og hvem der ville blive fornøjet, før dagen var til ende. Han blev derfor ikke lidt forundret ved at se, at der foruden det testamente, han havde opsat, eksisterede et nyere. På brødrene havde det haft en nedslående virkning, da de havde en ubestemt anelse om, at det let kunne give anledning til lange processer, og det var derfor med dyb alvor, at de atter viste sig ved siden af mr. Standish; men Solomon trak dog sit hvide lommetørklæde frem i følelse af, at der i alt fald ville forekomme rørende steder, og at det hørte sig til at græde ved begravelser, om det end var med tørre øjne.

Måske alligevel den, der følte størst sindsbevægelse i dette øjeblik, var Mary Garth i bevidsthed om, at det var hende, der var skyld i, at dette andet testamente kom for dagens lys, som måske kunne have stor indflydelse på nogle af de tilstedeværendes skæbne. Ingen uden hun vidste, hvad der var foregået den sidste nat.

"Det testamente, jeg holder i min hånd," sagde mr. Standish, der sad ved bordet midt i værelset, "er opsat af mig selv og underskrevet af vor afdøde ven den 9. august 1825. Men jeg ser, at der eksisterer et nyere, om hvis tilværelse jeg har været uvidende, dateret den 20. juli 1826. Og der er endvidere ser jeg" – mr. Standish lod forsigtigt blikket glide over dokumentet – "et kodicil til dette sidste, dateret den første marts 1828."

"Ak Gud, ak Gud!" sagde søster Martha der ikke havde haft i sinde at udtrykke sig lydeligt, men ikke kunne modstå det overvældende indtryk, disse datoer gjorde på hende.

"Jeg vil begynde med at læse det første testamente," vedblev mr. Standish, "da det lader til at have været den afdødes ønske, eftersom han ikke har tilintetgjort dette dokument."

Under den temmelig lange indledning fæstede alle blikket på jorden af frygt for at møde hinandens øjne med undtagelse af Mary Garth, der herved så meget friere kunne se sig om. Hun bemærkede, hvorledes alle, mr. Rigg undtagen, skiftede farve ved lyden af det første "giver og testamenterer". Fred rødmede og mr. Vincy drejede uroligt på sin snustobaksdåse.

De mindre arveparter kom først. Der var efterladt to hundrede pund til hver af testators søskende og ét hundrede til hans kødelige nevøer og niecer; Garths var slet ikke omtalt; men mrs. Vincy og Rosamond skulle hver have hundrede pund. Den guldknappede stok og halvtreds pund var bestemt til mr. Trumbull. Men til hvem havde Peter Featherstone testamenteret den egentlige formue – og ejendommen? Der herskede stor spænding; Jane og Martha, der begge blev overvældet af deres sindsbevægelser, begyndte at græde. Den almindelige forventning var, at Fred Vincy ville få "meget", men Vincys blev selv overraskede, da der blev erklæret, at ti tusinde pund skulle tilhøre ham; – ville gården også blive hans? Fred bed sig i læben; det faldt ham vanskeligt ikke at smile, og mr. Vincy følte sig i den syvende himmel.

Der var endnu noget af formuen og hele gården tilbage; men alt dette var efterladt til én eneste person, og det var – Joshua Rigg, der tillige skulle være eksekutor og herefter antage navnet Featherstone.

Der blev et almindeligt røre i stuen, og alle stirrede på mr. Rigg, der ikke viste det ringeste tegn til overraskelse.

"En højst forunderlig disposition!" udbrød mr. Trumbull, der denne gang foretrak at blive anset for uvidende. "Men der er et andet testamente. Vi har endnu ikke hørt den afdødes sidste ønsker."

Mary Garth følte, at hvad de endnu skulle høre, ikke virkelig var de sidste ønsker. Det andet testamente tilbagekaldte alt med undtagelse af nogle mindre legater til folkene, (hvori der var blevet gjort nogle forandringer, hvilket havde givet anledning til en kodicil) og skænkede alle jordene i Lowick sogn tillige med gården samt hele dens besætning og møblement til Joshua Rigg. Resten af formuen skulle anvendes til opførelse af friboliger for gamle mænd og kaldes Featherstones Friboliger, der skulle bygges på et stykke jord tæt ved Middlemarch, som allerede i den hensigt var købt af testator, da han – som dokumentet erklærede – ønskede at behage Gud den almægtige. Ingen af de tilstedeværende fik en skilling, kun skulle mr. Trumbull have den guldknappede stok. Alle tilhørerne var længe stumme af forfærdelse. Mary turde ikke se på Fred.

Mr. Vincy var den første, der talte, og det med dyb harme. "Det er det forunderligste testamente, jeg nogensinde har hørt! Jeg tør sige, at han ikke var ved sin fulde fornuft, da han gjorde det. Ja, jeg er næsten vis på, at dette sidste testamente er ugyldigt," tilføjede mr. Vincy, der følte, at han ved dette udtryk havde sat tingen i sit rette lys. "Hvad mener De, Standish?"

"Jeg tror nok, at vor afdøde ven altid vidste, hvad han gjorde," sagde mr. Standish. "Alt er i fuldkommen orden. Her er et brev fra Clemens i Brassing, som har opsat det. Det er en meget hæderlig prokurator."

"Jeg har aldrig mærket nogen åndssvækkelse hos den afdøde mr. Featherstone," sagde Borthrop Trumbull; "men jeg må tilstå, at dette testamente er excentrisk. Jeg har altid været villig til at hjælpe den gamle sjæl, og jeg finder rigtignok, at den guldknappede stok er en meget ironisk anerkendelse af mine tjenester; men jeg er heldigvis hævet over beregnende spekulationer."

"Jeg synes ikke, at der er noget overraskende ved sagen," sagde Caleb Garth. "Det ville have været mere forunderligt, om testamentet havde været sådan, som man kunne vente sig det af en oprigtig ligefrem mand. Jeg ville ønske, at der slet ikke eksisterede testamenter."

"Det var i sandhed en besynderlig udtalelse," udbrød prokuratoren. "Jeg gad vidst, hvorledes De ville begrunde den, Garth!"

"O!" sagde Caleb og så eftertænksom ned på gulvet. Argumenter havde altid forekommet ham at være den vanskeligste del af "forretningerne".

Men nu lod mr. Jonah Featherstone sig høre: "Min broder Peter har altid været en rigtig hykler; men dette testamente sætter kronen på det hele. Havde jeg kendt det, skulle intet have fået mig fra Brassing. I morgen tager jeg hvid hat og lys frakke på."

"Ak Gud, ak Gud!" græd mr. Cranch, "sådanne udgifter, som vi har haft med rejsen og den stakkels dreng, der har drevet sin tid bort her! Det er første gang, jeg har hørt broder Peter ønske at behage Gud den almægtige! Men selv om jeg skulle dø på stedet, kan jeg ikke sige andet, end at det er hårdt."

"Det vil ikke hjælpe ham, hvor han nu er, det er min tro," sagde Solomon med oprigtig bitterhed. "Peter har ført et slet liv, og friboliger kan ikke gøre det godt, det er jeg vis på."

"Og han, som dog så respektabelt kunne have efterladt ejendommen til sin egen retmæssige familie," udbrød mrs. Waule. "Og han har kunnet ladet mig komme her den ene dag efter den anden for at se til ham som en god søster, når han havde sådanne planer for. Men da Herren har tilladt det, har han sikkert også i sinde at straffe ham for det. Broder Solomon, jeg vil gerne herfra, hvis du vil lade mig køre med dig."

"Jeg ønsker ikke oftere at sætte min fod indenfor disse døre," svarede Solomon. "Jeg har selv formue og land, som jeg kan testamentere bort."

"Det går underligt til med lykken her i verden," sagde Jonah. "Det nytter ikke en smule at have humør. Men de, der endnu er over jorden, kan have godt af en sådan lektion. Én dåre i en familie er nok."

"Der er flere måder, man kan være dåre på," sagde Solomon. "Jeg vil ikke efterlade mine penge til folk, der ville forøde dem, lige så lidt som til hittebørn fra Afrika. Jeg holder af folk, der er født Featherstone'er og ikke er blevet det, fordi man har hæftet et navn på dem."

Disse bemærkninger henvendte Solomon i en højrøstet tone til mrs. Waule, idet han rejste sig for at ledsage hende. Broder Jonah følte, at han var i stand til at komme med langt mere bidende vittigheder; men han betænkte, at det ikke var værd at fornærme den nye ejer af Stone Court, førend man var vis på, om han ikke havde i sinde at udøve gæstfrihed imod den familie, hvis navn han stod i begreb med at antage.

Mr. Joshua, der ikke tog mindste notits af disse stiklerier, gik ganske koldblodigt hen til mr. Standish og stillede ham ganske roligt flere forretningsmæssige spørgsmål. Han havde en pibende stemme og slet accent. Fred, der ikke længere fandt ham komisk, syntes, at han var det simpleste uhyre, han nogensinde havde set. Men Fred følte sig også ganske syg. Mr. Vincy havde efter sit første udbrud vedligeholdt en stolt tavshed, indtil han bemærkede, at hans hustru havde sat sig hen ved siden af Fred og græd stille, mens hun havde grebet sin yndlings hånd. Han rejste sig øjeblikkelig, og idet han vendte selskabet ryggen, hviskede han til hende: "Græd ikke, Lucy; gør dig ikke til nar for disse folk, min kære!" Derpå tilføjede han med sin sædvanlige stærke stemme – "Sørg for, at vognen bliver spændt for, Fred, jeg har ingen tid at spilde."

Mary Garth havde allerede gjort sig færdig til at gå hjem med sin fader. Hun mødte Fred i forhallen og havde nu for første gang mod til at se på ham. Han var bleg, og den hånd, han rakte hende, var meget kold. Mary var også bevæget; hun var sig bevidst, at hun imod sin vilje havde grebet ind i Freds fremtid på en skæbnesvanger måde.

"Farvel," sagde hun kærligt, men sørgmodigt. "Vær kæk, Fred. Jeg tror, at du er bedre faren uden penge. Hvad har de gavnet mr. Featherstone?"

"Ja, det er godt nok," sagde Fred gnavent. "Men hvad skal jeg nu gøre? Jeg må fortsætte mine studier og blive præst." (Han vidste, at det ville Mary ikke synes om; men hvis hun kendte noget bedre, kunne hun jo sige det.) "Jeg troede, at jeg skulle få alt i orden. Og dig er der ikke engang efterladt så meget som hundrede pund. Hvad vil du nu tage dig til, Mary?"

"Naturligvis se mig om efter en anden plads. Fader har nok med at sørge for alle de andre, og jeg vil ikke ligge ham til byrde. Farvel!"

På meget kort tid blev Stone Court befriet for alle sine gæster. Atter havde en fremmed bosat sig i Middlemarch, men med hensyn til mr. Rigg Featherstone var man mere misfornøjet over de umiddelbart synlige følger af hans nærværelse end ved tanken om, hvad indflydelse hans nærværelse kunne udøve i fremtiden. Ingen var profetisk nok til at have nogen anelse om, hvad der kunne vise sig i mr. Joshua Riggs spor.

36

Da mr. Vincy kom hjem efter testamentets oplæsning var hans anskuelser forandret i flere retninger. Han var en mand, der altid udtrykte sig uforbeholdent; når der gik ham noget imod i handelen, bandede han sine folk; når hans svoger Bulstrode havde ærgret ham, gjorde han bidende bemærkninger om metodismen, og det var tydeligt, at han med forøget strenghed bebrejdede Fred hans dovenskab, da han, idet denne unge gentleman stod i begreb med at forlade værelset for at gå i seng, bemærkede:

"Nå sir, jeg håber, at du nu har bestemt dig til at læse flittigt og tage din eksamen næste gang. Min beslutning er taget, så jeg håber, du ikke vil spilde tid med også at tage din."

Fred svarede ikke; han var aldeles nedtrykt. Fireogtyve timer i forvejen havde han tænkt, at han ved denne tid i stedet for at behøve at tænke over, hvad han skulle gøre, slet ikke ville have haft nødig at bestille noget, men skulle jage i en rød kjole og have en udmærket jagthest; desuden havde han tænkt, at han straks kunne betale mr. Garth, og at Mary ikke længere skulle have nogen grund til at vægre sig ved at ægte ham. Og alt dette kunne han have opnået uden studier eller andre ubehageligheder kun ved Forsynets gunst i form af en gammel gentlemans kaprice. Men nu var alle disse forventninger tilintetgjorte, og det var noget hårdt at blive behandlet, som om han selv var skyld i det, mens han endnu led under skuffelsens smerte. Men han gik tavs bort, og det var moderen, der førte hans sag.

"Vær ikke så hård imod den stakkels dreng, Vincy. Han vil nok blive til noget, selv om den stygge mand har bedraget ham, det er jeg vis på – hvorfor skulle hans liv ellers blive frelst? Og jeg kalder det bedrageri at lade ham være i den tro, at han skulle have ejendommen, og så ikke efterlade ham noget. Du ser jo også, at han efterlod ham ti tusinde pund men tog dem igen."

"Tog dem igen," sagde mr. Vincy fortrædeligt. "Jeg siger dig, at det er en uheldig dreng, Lucy. Men du har altid forkælet ham."

"Nuvel Vincy, han er min førstefødte, og du gjorde meget væsen af ham, da han kom til verden. Du var så stolt, så stolt," sagde mrs. Vincy, der hurtigt genvandt sit muntre smil.

"Hvem ved, hvorledes børn bliver, når de vokser til? Jeg ved jo nok, at jeg dengang var så tåbelig," sagde hendes mand – dog i en mildere tone.

"Men hvem har smukkere og bedre børn end vi? Fred står højt over andre folks sønner; man kan høre på hans tale, at han har studeret. Og Rosamond – hvor er der en pige som hun? Hun kan stilles ved siden af en hvilken som helst dame i landet uden at tabe ved det. Du ser også, at mr. Lydgate straks blev forelsket i hende, skønt han har så fornemme slægtninge."

"Pokker i vold med slægtninge!" sagde mr. Vincy; "jeg har fået nok af dem. Jeg bryder mig ikke om en svigersøn, der ikke har andet til sin anbefaling end sine slægtninge."

"Men min kære," sagde mrs. Vincy, "du lod dog til at være meget fornøjet med partiet. Jeg var jo rigtignok ikke hjemme, men Rosamond sagde, at du ikke havde gjort en eneste indvending imod forlovelsen. Hun er allerede begyndt at købe det fineste linned til sit udstyr."

"Ikke med *min* vilje," sagde mr. Vincy. "Jeg får nok at gøre i år med den dagdriver af en søn, uden tillige at skulle sørge for udstyr. Tiderne er knappe, og jeg tror ikke, at Lydgate har en skilling. Jeg giver ikke mit samtykke til deres ægteskab. De kan vente, det måtte vi."

"Rosamond vil tage sig det meget nær, Vincy, og du ved, at du aldrig har nænnet at sige hende imod."

"Jo jeg har, og jo før forlovelsen bliver hævet, desto bedre. Jeg tror aldrig, at han vil skaffe sig nogen god indtægt på den måde, han bærer sig ad. Han skaffer sig fjender, det er alt, hvad jeg har hørt, at han skaffer sig."

"Men han står meget højt anskrevet hos mr. Bulstrode, min kære. ægteskabet vil behage *ham*, det tror jeg bestemt."

"Hvad bryder jeg mig om det!" sagde mr. Vincy. "Bulstrode betaler ikke deres udstyr. Og hvis Lydgate tror, at jeg vil give ham penge til at holde hus for, så tager han meget fejl. Jeg tænker, at jeg snart kommer til at sælge min hest. Det er bedst, at du fortæller Rosy, hvad jeg har sagt."

Det var ikke så sjældent, at mr. Vincy således kastede ubehagelighederne over på andre, når han indså, at han havde båret sig ubesindigt ad. Mrs. Vincy, der gerne søgte at rette sig efter sin mand, spildte ikke tiden den næste morgen, men underrettede straks Rosamond om, hvad faderen havde sagt.

"Det mener fader ikke," sagde Rosamond roligt, mens hun undersøgte noget musselin. "Han har altid sagt, at han ønskede, jeg skulle ægte den mand, jeg elskede. Og jeg vil ægte mr. Lydgate. Det er syv uger siden fader gav sit samtykke. Jeg vil kun håbe, at vi kan få mrs. Brettons hus."

"Ja, du må selv tale med din fader, du plejer jo altid at kunne sætte din vilje igennem. Men tænk på, hvor stort mrs. Brettons hus er, det vil blive kostbart at møblere, og du har jo hørt, at din fader ikke vil give penge til det. Tror du, at mr. Lydgate venter det?"

"Du mener da ikke, at *jeg* skulle spørge ham om det, moder. Han må naturligvis kende sine egne affærer."

"Men han kan have ventet at få penge med dig, kære barn, og vi havde jo også ventet, at du skulle få en smuk arv lige såvel som Fred; – og nu er alt så skrækkeligt – der er ingen fornøjelse ved at tænke på noget, så skuffet som den stakkels dreng er."

"Det har jo ikke det mindste med mit bryllup at gøre, moder. Fred må se at blive flittig. Jeg skal op med dette arbejde til miss Morgan, hun syr hulsømmene for mig. Jeg håber også, at Mary Garth vil hjælpe mig, hun er så flink til alt håndarbejde."

Mrs. Vincys tro på, at Rosamond nok ville sætte sin vilje igennem, var vel begrundet. Mr. Vincy var, trods sine heftige udtalelser, en godmodig, magelig mand og kunne aldrig gennemføre sine beslutninger. Han opsatte derfor også at tale med Lydgate om hans formuesomstændigheder og erklære, at det var ham selv umuligt at skaffe penge til veje, hvorfor han lige såvel måtte forbyde et alt for hurtigt giftermål som en uendelig lang forlovelse, og tiden gled hen, indtil det blev for sent at vise en sådan modstand.

Lydgate tilbragte de fleste af sine aftener i Lowick Gate, og det blev derfor snart bekendt i Middlemarch, at han og Rosamond var forlovede, uden at der behøvedes nogen formel deklaration. Tante Bulstrode, hvis ængstelse atter blev vakt, henvendte sig denne gang til sin broder; men da hans svar ikke

tilfredsstillede hende, besluttede hun at tale med sin mand om aftenen. Han delte imidlertid ikke hendes varme interesse for Lydgate og Rosamond og talte kun om, hvor megen risiko der var ved den medicinske praksis, og hvor stor forsigtighed den krævede.

"Jeg er vis på, at vi bør bede for den tankeløse pige – således som hun er opdraget," sagde mrs. Bulstrode, der søgte at vække sin mands medfølelse.

"Ganske vist, min kære," sagde mr. Bulstrode samtykkende. "De, der ikke er af denne verden, kan ikke gøre synderlig andet for at forhindre de verdsliges fejl. Således må vi også vænne os til at tænke med hensyn til din broders familie. Jeg kunne vel have ønsket, at mr. Lydgate ikke havde indgået en sådan forbindelse; men mit forhold til ham er indskrænket til benyttelsen af de af hans evner, der kan tjene til at fremme Guds hensigter, som læres os ved den guddommelige styrelse under alle tilskikkelser."

Mrs. Bulstrode sagde ikke mere, idet hun mente, at det var hendes egen mangel på religiøsitet, der var skyld i, at hun følte sig så lidt tilfredsstillet. Hun troede, at hendes mand hørte til de mennesker, hvis levnedsløb burde optegnes til opbyggelse for andre.

Da Lydgates frieri var blevet modtaget, var han også beredt på at bære alle følgerne af det, som han mente tydeligt at kunne forudse. Han måtte jo nu holde bryllup i løbet af et år – eller måske et halvt. Det var just ikke, hvad han havde haft i sinde; men hans andre planer ville ikke blive forstyrret af det, de måtte kun ændres lidt. Brylluppet måtte naturligvis forberedes på den sædvanlige måde. Der måtte lejes et hus i stedet for de

værelser, han nu beboede, og da Lydgate havde hørt Rosamond tale med beundring om den gamle mrs. Brettons hus, (der lå i Lowick Gate) passede han på, da det blev ledigt efter den gamle dames død, og indlod sig straks i underhandlinger om det.

Han gjorde dette på samme tankeløse måde, som han gav sin skrædder ordre til at sætte de fineste stoffer i hans klæder uden at have idé om at være ødsel. Tværtimod foragtede han alt ydre skin; hans stand havde gjort ham fortrolig med alle grader af fattigdom, og han følte stor deltagelse for enhver, der led nød. Han kunne opføre sig med samme hensynsfuldhed ved et bord, hvor saucen blev serveret i en skål uden hank, og han ønskede ofte ikke andet ved et storartet middagsselskab, end at der skulle være en person, som talte godt. Men det faldt ham aldrig ind, at han kunne leve anderledes, end på hvad han kaldte den sædvanlige måde, med grønne glas til rhinskvin og en fortræffelig opvartning ved bordet. Enhver betænkelighed, som Lydgate havde haft med hensyn til følgerne af sin uoverlagte forlovelse, drejede sig snarere om tidens end om pengenes knaphed. Da han var forelsket og stadig blev ventet af én, der altid viste sig at være smukkere, end erindringen kunne fremstille hende, blev hans fritimer ikke som tidligere anvendt til flittige studier, der kunne føre til vigtige opdagelser. Det var en af de grunde, han anførte, til ikke at opsætte brylluppet for længe; men der var også en anden grund, som han ikke omtalte, der væsentligt bidrog til, at han ønskede at forkorte forlovelsestiden. Det pinte ham, hvor forelsket han end var, så ofte at være nødt til at være til stede ved selskaberne hos Vincys, at måtte gå ind på al Middlemarch-sladderen, spille whist med og tage del i den almindelige munterhed. Han følte, at

Rosamonds familie stod noget under ham; men dette fine væsen led selv på samme måde: – det var i det mindste én behagelig tanke, at han ved at ægte hende kunne give hende den omplantning, hun så meget trængte til.

"Kære Rosamond!" sagde han en aften til hende i sin blideste tone, da han sad ved siden af hende og så hende ind i øjnene –

Men jeg må først fortælle, at han havde fundet hende ene i salen, hvor de store gammeldags vinduer, der næsten nåede fra loft til gulv, og som vendte ud til haven bagved stedet, var åbne, for at sommerduften fra haven kunne strømme ind i værelset. Hendes fader og moder var taget til selskab, og de øvrige var ude omkring.

"Kære Rosamond, dine øjne er røde."

"Er de?" sagde Rosamond. "Hvad kan det skyldes?" Det lå ikke i hendes natur at udtale sine ønsker og bekymringer, hun måtte først indstændigt bedes om at gøre det.

"Som om du kunne skjule det for mig," sagde Lydgate og lagde ømt sin hånd på begge hendes hænder. "Ser jeg ikke endnu en lille tåre på et af øjenhårene? Du har bekymringer, som du ikke fortæller mig. Det er ikke smukt af dig."

"Hvorfor skulle jeg plage dig med noget, som du dog ikke kan forandre? Det er kun småting, der forefalder hver dag; – måske det har været lidt værre i den senere tid."

"Familiesorger? Frygt ikke for at tale om det; jeg kan næsten gætte mig til dem."

"Fader har været i dårligt humør i den senere tid. Fred gør ham vred, og i morges opstod der en ny strid, fordi Fred truer med at forspilde hele sin opdragelse og vælge en stilling, der er aldeles under hans stand. Og desuden –"

Rosamond tøvede, og en let rødme farvede hendes kinder. Lydgate havde aldrig set hende bedrøvet siden den morgen, de blev forlovet, og han havde aldrig følt en så lidenskabelig kærlighed for hende som i dette øjeblik. Han kyssede blidt de stammende læber som for at opmuntre dem til at tale.

"Jeg føler, at fader ikke er rigtig tilfreds med vor forlovelse," vedblev Rosamond næsten hviskende; "han sagde i aftes, at han ville tale med dig, og sige dig, at den måtte hæves."

"Vil *du* hæve den?" spurgte Lydgate energisk – næsten vredt.

"Jeg opgiver aldrig noget, jeg har lyst til," sagde Rosamond med genvunden ro.

"Gud velsigne dig!" sagde Lydgate, idet han atter kyssede hende. Denne vedholdenhed på rette sted var tilbedelsesværdig. Han vedblev:

"Nu er det for sent for din fader at sætte sig imod vor forlovelse. Du er myndig, og jeg gør fordring på dig som min. Hvis du bliver plaget – er det kun en grund til at fremskynde vort bryllup."

En umiskendelig glæde funklede i de blå øjne, der mødte hans, og syntes med dens stråleglans at gyde et mildt solskin over hele deres fremtid.

"Hvorfor skulle vi opsætte det?" sagde han indtrængende. "Jeg har nu lejet huset; alt det øvrige kan snart komme i orden, ikke sandt? Du vil ikke bryde dig om de nye kjoler. De kan jo købes bagefter."

"Hvilke originale ideer I kloge mænd dog har," sagde Rosamond med et smil. "Det er første gang, jeg har hørt, at man kan købe bryllupsudstyr efter brylluppet."

"Men du vil da ikke forlange, at vi skal vente i flere måneder for den sags skyld?" spurgte Lydgate, der halvt tænkte, at Rosamond drillede ham lidt, og halvt frygtede for, at hun virkelig gøs tilbage for et hurtigt bryllup. "Husk på, at der venter os en endnu større lykke end den nuværende, når vi stadig kan være sammen og uafhængigt af andre leve, som vi vil. Kom, kære Rosamond, og sig mig, hvornår du fuldstændigt vil blive min?"

Der lå en alvorlig bøn i Lydgates tone, som om han følte, at hun ville plage ham med et eller andet påskud til at udsætte det, han ønskede ivrigst. Rosamond blev også alvorlig og eftertænksom; sagen var, at hun overvejede de mange småting ved toilettet, for at kunne give ham et svar, der i det mindste kunne være lidt imødekommende.

"Seks uger må være rigelig tid – ikke Rosamond?" bad Lydgate og slap hendes hænder for blidt at slynge armen om hende.

Hun drejede betænkelig hovedet og sagde derpå alvorligt:

"Der skal jo også sørges for linned til huset. Men det kunne jo rigtignok moder besørge, mens vi var borte."

"Ja, det kunne hun. Vi må være borte en uges tid."

"Mere end det," sagde Rosamond. Hun tænkte på sine aftendragter til besøget hos sir Godwin Lydgate, som hun længe hemmeligt havde håbet at tilbringe i det mindste en fjerdedel af hvedebrødsdagene hos. Det var med et forundret blik, hun betragtede sin elsker, da hun gjorde denne indvending, og hun forstod let, at han kunne ønske at forlænge den tid, da de var dobbelt ensomme.

"Så længe du ønsker, min elskede, når dagen er bestemt. Men lad os tage en beslutning og gøre ende på alle de ubehageligheder, du lider under. Seks uger! – Jeg er vis på, det er rigelig tid."

"Jeg kunne jo rigtignok fremskynde arbejdet," sagde Rosamond. "Vil du da tale med fader? – Jeg tror næsten, det ville være bedre at skrive til ham." Hun rødmede og så på ham, som blomsterne ser på os, når vi med let hjerte vandrer imellem dem i aftenens smukke belysning.

Han berørte let hendes hals med sine læber, og de sad ganske stille i flere minutter. Rosamond tænkte, at ingen kunne være mere forelsket end hun, og Lydgate var vis på, at han efter sin store skuffelse med Laura nu havde fundet en sand kvinde – følte allerede som et åndepust af den hustruelige kærlighed, der ville blive ydet ham af et fuldkomment menneske, der ærede hans studier og arbejder og aldrig ville hindre dem, der med stille trylleri ville skabe orden i hjemmet og dog altid ville være rede til at berøre tonernes strenge og bringe romantik ind i livet. Det stod tydeligere for ham end nogensinde, at hans ideer om i længere tid at ville være ungkarl havde været fejlagtige; ægteskabet ville ikke hindre, men netop fremme hans planer. Da han tilfældigvis den næste dag ledsagede en patient til Brassing og der så et middagsstel, som netop kunne passe for dem, købte han det straks. Derved sparedes tid, og Lydgate hadede simpelt porcelæn. Det omtalte middagsstel var rigtignok kostbart, men han indså jo nok, at det måtte være dyrt at forsyne et hus med alt det nødvendige, og så var det jo også en udgift én gang for alle.

"Det må være nydeligt," sagde mrs. Vincy, da Lydgate beskrev sit indkøb. "Netop hvad Rosamond burde have. Jeg vil da håbe, det ikke må blive slået i stykker."

"Man må fæste tjenestefolk, der ikke slår tingene i stykker," sagde Lydgate og mente, at dermed var den sag afgjort.

Det havde naturligvis ikke været nødvendigt at skjule noget for moderen, der altid var rede til at se alt fra den lyseste side, og, da hun selv var en lykkelig hustru, ikke havde andre tanker ved datterens ægteskab end stolthed over det. Men Rosamond havde gode grunde til at råde Lydgate til skriftligt at henvende sig til hendes fader. Hun forberedte brevets ankomst ved den næste morgen at følge faderen til pakhuset og på vejen fortælle ham, at mr. Lydgate ønskede snart at holde bryllup.

"Nonsens, min kære," sagde mr. Vincy. "Hvad har han at gifte sig på? Du gjorde bedre i at hæve forlovelsen, det har jeg før sagt dig. Hvad har du fået en sådan opdragelse for, når du går hen og ægter en fattig mand? Det er hårdt for en fader at se på."

"Mr. Lydgate er ikke fattig, fader. Han har købt mr. Peacocks praksis, som man siger indbringer otte eller ni hundrede pund om året."

"Dum snak! Hvad vil det sige at købe en praksis? Han kunne lige så godt købe svalerne på taget. Det vil alt sammen flyve fra ham."

"Tværtimod fader, han vil forøge sin praksis. Du ser, at han allerede er blevet kaldt til Chettams og Casaubons."

"Jeg håber, han ved, at jeg ikke kan give noget – denne skuffelse med Fred, Parlamentet, der skal opløses, og valget, der forestår –"

"Kære fader, hvad vedkommer det mit bryllup?"

"Ikke så lidt! Vi kan alle blive ruinerede – sådan et oprør, som landet er i! Nogle siger, at det er verdens ende, der nærmer sig, og jeg vil lade mig hænge, om jeg ikke synes, det ser ud til det. I alt fald kan jeg ikke på en sådan tid trække penge ud af forretningen, og det ønsker jeg, at Lydgate skal vide."

"Jeg er vis på, at han ikke venter noget, fader. Og han har så fornemme slægtninge, at han sagtens på en eller anden måde kan skaffe penge til veje. Han står desuden i begreb med at gøre videnskabelige opdagelser."

Mr. Vincy tav.

"Jeg kan ikke opgive mit eneste håb om lykke, fader. Mr. Lydgate er en gentleman. Jeg kunne aldrig elske nogen, der ikke var en fuldendt gentleman. Du vil dog vist ikke have, at jeg skal gå hen og få tæring ligesom Arabella Hanley. Og du ved, at jeg aldrig skifter sind."

Atter tav faderen.

"Lov mig, fader, at du vil samtykke i vort ønske. Vi vil aldrig opgive hinanden, og du ved, at du altid har haft meget imod lange forlovelser."

Hun vedblev i nogen tid på samme måde, indtil mr. Vincy sagde: "Nå nå, barn, han må jo skrive til mig, før jeg kan svare ham," – og Rosamond var vis på, at hun havde vundet sejr.

Mr. Vincys svar bestod hovedsagelig i et forlangende om, at Lydgate skulle assurere sit liv – noget, der straks blev opfyldt. Dette var meget beroligende i det tilfælde, Lydgate døde, men kunne ikke hjælpe det unge par. Imidlertid syntes hermed alle hindringer at være ryddet af vejen for Rosamonds bryllup, og de nødvendige indkøb blev fortsat med megen iver, dog ikke uden fornuftige hensyn. En brud, (der skal besøge en baronet) må

have nogle få prægtige lommetørklæder af fineste sort, men foruden det nødvendige halve dusin heraf lod Rosamond sig nøje med smukt broderi og valencienneblonder. Lydgate, der også fandt, at hans otte hundrede pund var blevet betydeligt reduceret, siden han var kommet til Middlemarch, overvandt sin lyst til at købe noget gammeldags sølvtøj, der blev vist ham af guldsmeden i Brassing, da han var der for at købe gafler og skeer. Han var alt for stolt til at lade, som om han ventede, at mr. Vincy ville betale udstyret; og da det ikke var nødvendigt at betale alt straks, blev nogle regninger stående; men han spildte ikke tiden med formodninger om, hvad medgift svigerfaderen ville give ham, som kunne lette betalingen. Han var ikke ødsel, men hvad han købte, måtte være af bedste sort, da det ville være en dårlig økonomi at købe slette ting. Alt dette var noget, der fulgte af sig selv. Rosamond havde på sin side meget travlt med at lægge planer, men vogtede sig vel for uforsigtigt at forråde dem.

"Jeg ville så gerne kende din familie," sagde hun en dag, da de talte om bryllupsrejsen. "Vi kunne måske vælge en sådan retning, at vi kunne besøge nogle af dine slægtninge på hjemrejsen. Hvilke af dine onkler holder du mest af?"

"Jeg tror af onkel Godwin. Han er et godmodigt menneske."

"Du opholdt dig jo som dreng i hans hus i Quallingham, ikke sandt? Jeg ville så gerne se det gamle sted, hvor du har tilbragt din barndom. Ved han, at du vil gifte dig?"

"Nej," sagde Lydgate ligegyldigt og vendte sig i stolen, idet han purrede op i sit hår.

"Så underret ham dog om det, du slemme efterladende nevø. Han vil måske indbyde os til Quallingham, og så kunne du vise

mig alle de steder, hvor du har færdedes som dreng. Husk på, at du har set mig i mit hjem, ganske som det har været, siden jeg var barn. Det er ikke smukt, at jeg skal være så uvidende om dit. Men måske du skammer dig lidt over mig; det havde jeg glemt."

Lydgate smilede kærligt til hende, og han begyndte virkelig at tænke, at den stolte glæde, der var ved at fremvise en så fortryllende brud, nok kunne være lidt ulejlighed værd. Desuden, da han nu kom til at tænke på det, kunne han nok lide at gense de gamle steder med Rosamond.

"Så vil jeg da skrive til ham. Men mine fætre er nogle kedelige personer."

Det forekom Rosamond prægtigt at kunne tale så ringeagtende om en baronets familie, og hun glædede sig til selv at kunne fælde en lige så overlegen dom.

Men moderen havde nær fordærvet det hele et par dage efter ved at sige –

"Jeg vil da håbe, at sir Godwin ikke vil se ned på Rosy, mr. Lydgate. Han må da gøre noget for Dem, et tusind pund eller to kan da ikke være noget for en baronet."

"Moder!" udbrød Rosamond og rødmede dybt, og Lydgate, der havde medlidenhed med hende, tav og gik hen i den anden ende af stuen, hvor han nysgerrigt undersøgte en nellike, som om han havde været åndsfraværende og intet hørt. Moderen fik senere en lille lektion og var som sædvanlig meget føjelig. Men Rosamond tænkte, at når de fornemme slægtninge besøgte dem i Middlemarch, kunne de se meget hos hendes familie, der kunne støde dem. Derfor forekom det hende ønskeligt, at Lydgate med tiden skulle se at få en udmærket stilling i en anden by end Middlemarch, og dette kunne næppe være

vanskeligt i det tilfælde, at en mand, der havde en betitlet onkel, kunne gøre opdagelser. Lydgate havde, som vi ser, med begejstring talt til Rosamond om sit håb om at kunne gavne menneskeheden og havde glædet sig ved at have en tilhører, der kunne hjælpe ham ved sin uegennyttige kærlighed – skønhed – ro – og give ham den samme opmuntring, som vore tanker får af sommerhimlen og de blomsterbestrøede enge.

Lydgate stolede meget på, hvad jeg for en afvekslings skyld vil kalde gås og gase – især på den føjelige underkastelse, gåsen på passende måde ville vise overfor den skønne modsvarende styrke hos den stærke gase.

37

Den tvivl, som mr. Vincy havde ytret om, hvorvidt det enten var verdens ende eller de almindelige valg, der nærmede sig, nu da George den Fjerde var død, Parlamentet opløst og Wellington og Peel almindeligt ringeagtede, var et svagt udtryk for de forvirrede meninger, der herskede i provinserne på den tid. Hvorledes kunne folk også vide, hvad de selv ville, når et tory-ministerium tog liberale forholdsregler og toryerne hellere ville vælge liberale end venner af de troløse ministre? En artikel i *The Pioneer*, der vakte megen opmærksomhed, opfordrede enhver mand i grevskabet til at tage del i valgene, da det var en tid, hvor ingen burde holde sig tilbage. Der gik det rygte i byen, at det var mr. Brooke på Tipton Grange, der hemmeligt havde købt *The Pioneer* og redigerede den med Will Ladislaw som hjælper, der, da han var en fremmed, af mange blev anset for at være en spejder fra hovedstaden. Det var også ganske rigtigt, at mr. Brooke havde købt det omtalte blad, og det endog før Will Ladislaws ankomst, og han var blevet meget fornøjet ved i denne at finde et menneske, der kunne være ham til stor nytte; for det lod ikke alene til, at Will var hjemme i alle artistiske og litterære forhold, som mr. Brooke engang havde givet sig af med; men han forstod også udmærket at gribe pointerne i den politiske situation, og hans gode hukommelse satte ham i stand til at komme med citater, der gjorde en fortrinlig virkning.

"Ladislaw er et prægtigt menneske," havde mr. Brooke sagt til mr. Casaubon, da han mente at kunne glæde ham med det, "og hans følelser er gode i enhver henseende. Han har den begejstring for friheden og emancipationen, der er en meget

god ting, når den bliver rigtigt ledet. Jeg håber imidlertid nok at kunne bringe ham på hans rette hylde; jeg er rigtig glad over det, tilmed da han er en slægtning af Dem, Casaubon."

Hvis mr. Brooke mente noget bestemt med den rette hylde, håbede mr. Casaubon i sit stille sind, at han hentydede til en beskæftigelse, der kunne fjerne Ladislaw fra Lowick. Han havde ikke kunnet lide Will den tid, han understøttede ham, og han havde fået endnu mere imod ham nu, da Will havde afslået hans hjælp. Han syntes derved at have mistet sin overlegenhed og den uvilje, han ofte havde følt for sin geniale, livlige fætter, der endog havde vovet at kritisere ham, var blevet stærkere. Det var en ældre ægtemands almindelige skinsyge, han nærede imod Will; men Dorothea blev dog den – især da hun var en ung hustru, der endog havde vist en sårende tone til at kunne kritisere ham – på hvem hans uro, der hidtil havde været ubestemt, koncentrerede sig.

Will Ladislaw følte også på sin side, hvorledes hans uvilje blomstrede på taknemmelighedens bekostning, og havde mange indre debatter med sig selv for at retfærdiggøre den. Casaubon hadede ham – det vidste han meget godt; straks ved sin ankomst havde han set et bittert træk ved hans mund og et giftigt blik i hans øjne, der næsten kunne berettige ham til at erklære krig på trods af tidligere velgerninger.

Stakkels Dorothea havde aldrig før sit ægteskab fundet andre synderligt tilbøjelige til at høre på, hvad hun helst ville tale om, og hun havde, som vi ved, ikke haft så megen glæde af sin mands overlegne lærdom, som hun havde ventet. Når hun havde talt til mr. Casaubon om, hvad der i høj grad interesserede hende, havde han hørt på hende med en tålmodig

mine, som om det var noget, han havde været fortrolig med i sin barndom, eller omtalte undertiden ganske kort, hvilke sekter eller personer der havde næret lignende anskuelser, som om det var noget, der allerede var alt for forslidt.

Men Will Ladislaw syntes allerede at finde en større betydning i, hvad hun sagde, end hun selv havde tænkt sig. Dorothea havde kun meget lidt forfængelighed, men hun besad kvindens trang til at herske velgørende ved at skabe glæde for en anden sjæl. Derfor var den blotte udsigt til af og til at se Will som et glughul, der var blevet åbnet i hendes fængselsmur, hvorved hun fik et glimt af den solrige luft, og denne fornøjelse begyndte at tilintetgøre hendes skræk for, hvad hendes mand kunne tænke ved Wills introduktion som hendes onkels gæst. Om denne sag havde mr. Casaubon aldrig udtalt sig.

Men Will ønskede at tale ene med Dorothea og var utålmodig over, at der endnu ikke havde tilbudt sig nogen lejlighed. Til sidst fandt han på, at han endelig måtte have en skitse af Lowick, og en morgen, da mr. Brooke netop skulle ad den vej, bad Will ham, om han ville sætte ham af med hans skitsebog og feltstol ved Lowick, og uden at melde sig på herregården begyndte han at tegne, idet han valgte sig en plads, hvor han måtte se Dorothea, hvis hun gik ud at spadsere – og han vidste, at hun plejede at gå en tur på den tid af morgenen.

Men hans list blev forhindret af vejret. Der samlede sig skyer med forræderisk hast; regnen strømmede ned, og Will blev nødt til at søge ly i huset. Han besluttede i kraft af familieskabet at gå lige ind i salen og vente der uden at lade sig melde, og da han så sin gamle bekendt, kældermesteren, i forhallen, sagde han: "De skal ikke omtale, at jeg er her, Pratt, jeg vil vente til

frokosttid, da jeg ved, at mr. Casaubon ikke holder af at blive forstyrret, når han er i biblioteket."

"Herren er ude, sir; mrs. Casaubon er ene i biblioteket. Det er vist bedst, jeg siger hende, at De er her, sir," sagde Pratt, en rødmosset mand, der holdt meget af at føre livlige samtaler med Tantripp og ofte var enig med hende om, at fruen måtte føre et kedeligt liv.

"Meget muligt; denne ubehagelige regn har forhindret mig i at tegne," sagde Will, der følte sig så lykkelig, at han med en vis behagelig lethed kunne påtage sig en ligegyldig mine.

I det næste minut var han i biblioteket, hvor Dorothea modtog ham med sit blide, utvungne smil.

"Mr. Casaubon er taget til ærkediakonen," sagde hun straks. "Jeg ved ikke, om han kommer hjem igen før middag. Var der noget, De ønskede at tale med ham om?"

"Nej, jeg var kommet for at tage en skitse; men regnen har jaget mig ind. Ellers ville jeg ikke have forstyrret Dem endnu. Jeg troede, at mr. Casaubon var hjemme, og jeg ved, at han ikke holder af afbrydelser på denne tid af dagen."

"Så kan jeg altså takke regnen for Deres besøg. Det glæder mig meget at se Dem." Dorothea ytrede disse almindelige ord med samme ligefremme oprigtighed som et ulykkeligt barn, der får besøg i skolen.

"Jeg kommer egentlig hertil for at se, om jeg ikke kunne træffe Dem alene," sagde Will, der følte sig tvunget af en hemmelighedsfuld magt til at sige sandheden lige ud til hende. "Jeg ønskede at tale med Dem, som vi plejede i Rom. Det gør altid en forskel, når der er andre til stede."

"Ja," sagde Dorothea bifaldende med sin klare og rene stemme. "Sæt Dem ned." Hun satte sig på en mørk ottoman med de brune bøger bag sig og så ud i sin tarvelige dragt, der var af et fint, hvidt uldent stof, uden et eneste smykke – undtagen vielsesringen, – som om hun havde aflagt et løfte om at være forskellig fra alle andre kvinder. Will tog plads lige overfor hende, hvor lyset faldt på hans blonde krøller og hans fine, men noget trodsige profil med det bestemte udtryk ved læberne og hagen. Den ene så på den anden, som om de havde været to blomster, der i dette øjeblik havde åbnet sig. Dorothea glemte ganske sin mands besynderlige nag til Will; det var hende en sand forfriskelse at kunne tale uden frygt med et menneske, der venligt var kommet hende i møde.

"Jeg har ofte tænkt på, at jeg kunne lide at tale med Dem igen," sagde hun øjeblikkeligt. "Det forekommer mig så underligt, at jeg kunne sige så mange ting til Dem dengang."

"Jeg husker alt, hvad de sagde," svarede Will med usigelig tilfredshed over at have en kvinde for sig, der fortjente at blive inderligt elsket.

"Jeg har forsøgt at lære en hel del, siden vi var i Rom," sagde Dorothea. "Jeg kan læse lidt latin og begynder at forstå en smule græsk. Jeg kan derfor bedre hjælpe mr. Casaubon og derved skåne hans øjne. Men det er meget vanskeligt at blive lærd; det forekommer mig, som om folk bliver slidte op på vejen til de store tanker, og aldrig kan nyde dem, fordi de er blevet for trætte."

"Hvis en mand her kom til at nære store tanker, ville de nok komme, før han er affældig," svarede Will uoverlagt. Men da han så en forandring i Dorotheas ansigt, tilføjede han straks:

"Men det er rigtignok sandt, de største ånder har overanstrengt sig ved at udarbejde deres ideer."

"De har ret," sagde Dorothea, "jeg udtrykte mig forkert. Jeg skulle have sagt, at de, der har store tanker, blive alt for anstrengte ved at udarbejde dem. Det plejede jeg også at føle, da jeg var en lille pige; det har altid forekommet mig, at jeg burde anvende mit liv til at lette byrden for én, der udførte et sådant stort arbejde."

Aldrig før havde Dorothea sagt noget til Will, der kastede et så stærkt lys over hendes ægteskab. Han trak ikke mere på skuldrene; men han tænkte med så meget desto større bitterhed på de smukke læber, der kunne tale begejstret om tom, skrinlagt lærdom. Dog måtte han vogte sig for, at hans tale ikke skulle forråde hans tanker.

"Men De kan let drive hjælpen for vidt," sagde han, "og overanstrenge Dem selv. Spærrer De Dem ikke alt for meget inde? De ser allerede blegere ud. Det ville være bedre, om mr. Casaubon havde en sekretær; han kunne med lethed få en mand, der kunne udføre det halve af hans arbejde. Det ville være ham til større nytte, og De behøvede da kun at hjælpe ham med de lettere ting."

"Hvorledes kan De tænke på det?" sagde Dorothea i en alvorlig, indvendende tone. "Jeg ville ikke føle mig lykkelig, når jeg ikke kunne hjælpe ham med hans arbejde. Hvad skulle jeg så bestille? Jeg ønsker tværtimod at kunne være ham til større hjælp, og selv vil han også nødigt have en sekretær. Tal endelig ikke oftere om det."

"Nej, det skal jeg visselig ikke, nu, da jeg kender Deres følelser. Men jeg har hørt både mr. Brooke og sir Chettam

udtale det samme ønske."

"Ja," sagde Dorothea; "men De forstår mig ikke – De ville have, at jeg skulle udvide og få haven forandret, bygge drivhuse, og på den måde udfylde min tid. Jeg troede, at De vidste, at sjælen kunne have en anden higen," tilføjede hun næsten utålmodigt – "desuden kan mr. Casaubon ikke tåle at høre tale om en sådan hjælper."

"Min fejltagelse er undskyldelig," sagde Will, "i gamle dage har jeg ofte hørt mr. Casaubon tale om, at han ønskede at have en sekretær. Han har endog engang givet mig udsigt til at få dette embede. Men det viste sig – at jeg ikke var god nok til det."

Dorothea forsøgte at undskylde sin mands åbenbare uvilje ved spøgende at sige: "De har ikke været stadig nok."

"Nej," sagde Will og kastede hovedet tilbage på samme måde som en fyrig hest. Derpå, da den gamle irritable dæmon vågnede i ham, der fik ham til igen at berøve stakkels mr. Casaubon noget af sin glorie, vedblev han: "Og jeg har senere mærket, at mr. Casaubon ikke kan lide, at nogen skal gennemse hans arbejde og grundigt sætte sig ind i, hvad det er, han har for. Dertil er han selv alt for tvivlsom og uvis. Det kan være, at jeg ikke duer til noget; men han kan ikke lide mig, fordi jeg ikke er enig med ham."

Will havde de bedste hensigter til altid at være ædelmodig; men det er så let for tungen at føre os på afveje. Og det var ham en utålelig tanke, at Dorothea ikke skulle vide, hvorfra mr. Casaubons uvilje imod ham hidrørte. Dog følte han sig noget urolig, da han havde talt, for, hvilken virkning hans ord kunne have på hende.

Men Dorothea var forunderlig rolig – hun blev ikke harmfuld, som tilfældet havde været ved en lignende lejlighed i Rom. Og årsagen dertil lå dybt. Hun kæmpede ikke længere imod kendsgerninger; men nu, da hun selv indså sin mands fejlgreb, ja endda hans mulige bevidsthed om dem, forekom det hende, at der var kun én vej for hende at betræde, hvor pligten blev til ømhed. Hun ville vel også have mødt Wills mangel på diskretion med større strenghed, hvis ikke hendes mands uvilje imod ham, der måtte forekomme hende hård, så længe hun ikke kendte nogen bedre grund dertil, havde anbefalet ham til hendes barmhjertighed.

Hun svarede ikke straks, men efter grublende at have set ned for sig sagde hun alvorligt: "Mr. Casaubon har dog, hvor det gjaldt handlinger, overvundet sin uvilje imod Dem, og det er beundringsværdigt."

"Ja, han har vist retfærdighedsfølelse i familieanliggender. Det var oprørende, at min bedstemoder blev gjort arveløs, fordi hun indgik, hvad man kalder en mesalliance, skønt der ikke var andet at udsætte på hendes mand, end at han var en polsk flygtning, der tjente sit brød som timelærer."

"Jeg ville ønske, at jeg kendte hendes historie," sagde Dorothea. "Jeg ville gerne vide, hvorledes hun fandt sig i forandringen fra rigdom til fattigdom, og om hun var lykkelig med sin mand! Ved De noget om dem?"

"Ikke meget, kun at min bedstefader var en patriot og tillige et begavet menneske, der var musikalsk og kunne tale mange sprog og tjente sit brød ved at undervise i forskellige emner. De døde begge temmelig tidligt. Og jeg har aldrig kendt synderligt mere til min fader, end hvad moder fortalte mig om ham, men

han arvede det musikalske talent. Jeg kan huske hans langsomme gang og magre, hvide hænder; kun én dag står tydelig for mig, da han lå syg, og jeg var meget sulten og kun havde et lille stykke brød."

"Ak, hvilket forskelligt liv fra mit!" sagde Dorothea med dyb interesse, idet hun foldede hænderne i skødet. "Jeg har altid haft fuldt op af alt. Men sig mig, hvorledes kunne det være – mr. Casaubon kunne da ikke have kendt Dem dengang."

"Nej; men min fader havde skrevet til mr. Casaubon, og det var derfor den sidste dag, jeg sultede. Min fader døde kort efter, og der blev sørget godt for mig og moder. Mr. Casaubon har altid erkendt, at det var hans pligt at sørge for os på grund af den store uretfærdighed, der var blevet vist hans moders søster. Men nu fortæller jeg noget, der ikke er nyt for Dem."

I sit inderste hjerte var Will sig dog bevidst, at han ønskede at fortælle Dorothea noget, der var temmelig nyt, selv i hans egen opfattelse af sagen – nemlig, at mr. Casaubon aldrig havde gjort andet end at betale en gæld til ham. Will var alt for godt et menneske til at være rolig under følelsen af at være utaknemmelig. Og når taknemmeligheden først er blevet underkastet bedømmelser, er der mange måder, hvorpå man kan slippe fra de forpligtelser, den pålægger.

"Nej," svarede Dorothea. "Mr. Casaubon har altid undgået at tale om sine egne gode handlinger." Hun følte, at hendes mands opførsel blev nedsat; men denne idé om, hvad retfærdigheden havde krævet i hans forhold til Ladislaw, slog fast rod i hendes sind. Efter et øjebliks pause tilføjede hun: "Han har aldrig fortalt mig, at han understøttede Deres moder. Lever hun endnu?"

"Nej, hun døde ved et ulykkeligt tilfælde – et fald – for fire år siden. Det er underligt nok, at min moder også løb bort fra sin familie, men ikke for at gifte sig. Hun har aldrig villet fortælle mig noget om denne familie, undtagen at hun forlod den og skaffede sig sit ophold som skuespillerinde. De ser, at jeg stammer fra oprørsk blod på begge sider," endte Will og smilede muntert til Dorothea, mens hun endnu så alvorligt hen for sig som et barn, der for første gang ser et drama blive opført.

Men der kom også et smil på hendes ansigt, da hun sagde: "Det er formodentlig Deres undskyldning, fordi De selv er så oprørsk – jeg mener imod mr. Casaubons ønsker. De må huske, at De ikke har villet gøre, hvad han mente var bedst for Dem. Og hvis han ikke holder af Dem – De talte før om hans uvilje imod Dem – men jeg ville foretrække at sige, hvis han har vist sig misfornøjet med Dem, så må De også betænke, hvor pirrelig han er blevet ved sine trættende studier. Måske," vedblev hun, og hendes tone var næsten bedende, "min onkel ikke har fortalt Dem, hvor alvorlig mr. Casaubons sygdom var. Det er meget småligt af os, der er raske og kan tåle noget, at klage over mindre fornærmelser af dem, der sukker under prøvelsernes vægt."

"De lærer mig, hvad der er ret," sagde Will, "og jeg skal aldrig mere beklage mig over denne sag." Der var en mildhed i hans stemme, som hidrørte fra hans usigelige tilfredshed ved at bemærke, at Dorothea var aldeles opfyldt af den reneste medlidenhed og troskab imod sin mand. Will var rede til at beundre hendes medlidenhed og troskab, når hun kun ville forene sig med ham for at lægge dem for dagen. "Jeg har virkelig undertiden været en stridig knægt," vedblev han; "men

jeg vil aldrig oftere med min vilje gøre eller sige noget, som De ville misbillige."

"Det er meget smukt af Dem," sagde Dorothea atter med et frejdigt smil. "Jeg får da således et lille kongerige, hvor jeg kan give love. Men jeg tænker, at De snart vil unddrage Dem mit regimente. De vil hurtigt blive ked af opholdet på Grange."

"Det er et punkt, som jeg ønskede Deres mening om – en af de grunde, hvorfor jeg gerne ville tale ene med Dem. Mr. Brooke har foreslået, at jeg skulle blive her på egnen. Han har købt en af aviserne i Middlemarch og ønsker, at jeg skal redigere den samt tillige på anden måde være ham til nytte."

"Ville De da ikke derved ofre højere planer?"

"Måske; men jeg er altid blevet dadlet for at have for mange planer uden at tage fat på noget. Og nu tilbyder dette sig. Hvis De ikke synes om, at jeg modtager det, vil jeg opgive det. For øvrigt vil jeg helst blive i denne egn. Jeg har ikke en eneste slægtning andre steder."

"Jeg vil gerne have, at De skal blive," sagde Dorothea straks lige så frit og ligefremt, som hun havde talt i Rom. I dette øjeblik så hun ikke den mindste grund til at tale anderledes.

"Så vil jeg blive," sagde Will og kastede hovedet tilbage, idet han rejste sig og gik hen til vinduet for at se, om regnen var ophørt.

I det næste øjeblik begyndte Dorothea ifølge en vane, der blev stærkere og stærkere hos hende, at betænke, at hendes mand tænkte anderledes end hun, og hun rødmede dybt ved den dobbelte forlegenhed over at have udtalt sig på en måde, der stod i strid med hendes mands følelser, og over bagefter at

måtte komme med indvendinger til Will. Han vendte ansigtet bort fra hende, og dette gjorde det lettere for hende at sige:

"Men min mening har kun lidt at sige i en sådan sag. Jeg synes, at De skulle lade Dem råde af mr. Casaubon; jeg talte uden at tænke på andet end mine egne følelser, der intet har at gøre med det egentlige spørgsmål. Det falder mig nu ind, at mr. Casaubon måske ikke vil synes om dette forslag. Kan De ikke vente, til han kommer hjem, og tale med ham om det?"

"I dag kan jeg ikke blive," sagde Will, der hemmeligt frygtede for at se mr. Casaubon træde ind. "Regnen er nu aldeles hørt op. Jeg sagde mr. Brooke, at han ikke skulle hente mig, da jeg hellere ville spadsere den mils vej. Jeg vil gå over Halsell Fælled, så kan jeg se regndråberne funkle på det våde græs; det holder jeg meget af."

Han nærmede sig hende og tog hurtigt afsked, idet han gerne ville, men ikke turde sige: "Omtal ikke denne sag for mr. Casaubon." Nej, han turde ikke, han kunne ikke sige det. At bede hende om at være mindre ærlig og oprigtig, ville være som at ånde på det glas, man ønsker at se lyset igennem. Der var tilmed den anden store frygt, at han selv skulle komme til at stå uklar, berøvet al glans i hendes øjne.

"Jeg ville ønske, at De kunne blive," sagde Dorothea med et anstrøg af sørgmodighed, idet hun rejste sig og rakte ham hånden.

Hun havde også en tanke, som hun ikke turde udtale, nemlig, at Will burde høre mr. Casaubons råd; men hun syntes ikke, at hun kunne trænge mere ind på ham desangående.

De sagde hinanden "Farvel," og Will forlod huset og gik over markerne for ikke at møde mr. Casaubons vogn, der imidlertid

ikke holdt for porten før klokken fire. Dette var en kedelig tid at komme hjem på, da det var for tidligt at klæde sig om til middag, og for sent til at fordybe sig i alvorligt arbejde. Ved sådanne lejligheder plejede han at kaste sig i en lænestol i biblioteket og tillade Dorothea at læse højt for sig i aviserne fra London, mens han lukkede øjnene. I dag brød han sig imidlertid ikke om det, da han erklærede, at han allerede havde hørt for meget om politik; men han svarede i en muntrere tone, end han plejede, på Dorotheas spørgsmål, om han var meget anstrengt og tilføjede med den formelle mine, der aldrig svigtede ham:

"Jeg havde den glæde i dag at træffe en tidligere bekendt af mig, dr. Spanning, og at blive rost af en mand, der selv har store fortjenester. Han talte meget anerkendende om min sidste afhandling om de ægyptiske mysterier – han brugte udtryk, som det ikke ville sømme sig for mig at gentage."

"Jeg er rigtig glad på dine vegne," sagde Dorothea, fornøjet over at se sin mand mindre træt, end han plejede at være på denne tid af dagen. "Før du kom, beklagede jeg næsten, at du netop var ude i dag."

"Hvorfor det, min kære?" spurgte mr. Casaubon og kastede sig tilbage i stolen.

"Fordi mr. Ladislaw har været her og har talt om et forslag, som onkel har gjort ham, og som jeg gerne ville høre din mening om." Hun følte, at det var en sag, der angik hendes mand. Trods sin ringe verdenskundskab havde hun et svagt indtryk af, at den stilling, der var blevet tilbudt Will, ikke ville være behagelig for hans slægtning, og hun fandt, at mr.

Casaubon nok kunne gøre fordring på at blive spurgt til råds. Han talte ikke, men bøjede kun hovedet.

"Du ved, at den kære onkel har mange projekter. Det lader til, at han har købt en af aviserne i Middlemarch og nu ønsker, at mr. Ladislaw skal redigere den for ham og så tillige hjælpe ham med andre sager."

Dorothea så på sin mand, mens hun talte; han havde først glippet med øjnene og til sidst lukket dem, som om han ønskede at spare på dem, mens han pressede læberne fastere sammen. "Hvad er din mening?" tilføjede hun frygtsomt efter en pause.

"Kom mr. Ladislaw hertil for at spørge om *min* mening?" sagde mr. Casaubon og åbnede øjnene lidt for at kaste et skarpt blik på Dorothea. Hun var virkelig utilfreds med hensyn til dette punkt; men hun blev kun lidt mere alvorlig og slog ikke øjnene ned.

"Nej," svarede hun øjeblikkeligt, "han sagde ikke, at han kom for at spørge om din mening. Men siden han omtalte forslaget, har han naturligvis ventet, at jeg skulle meddele dig det."

Mr. Casaubon forholdt sig tavs.

"Jeg var bange for, at du ikke skulle synes om det. Men en ung mand med så meget talent kan sikkert være onkel til stor nytte. Desuden vil mr. Ladislaw gerne have en fast beskæftigelse. Han siger, at han ofte har måttet høre bebrejdelser, fordi han ikke har søgt en sådan, og han vil helst blive i denne egn, fordi han ikke kender et menneske, der bryder sig om ham andetsteds."

Dorothea syntes, at dette hensyn måtte stemme hendes mand mildere. Han svarede imidlertid ikke, og hun begyndte

derfor igen at tale om dr. Spanning og ærkediakonens frokost. Men den gode stemning var borte.

Næste morgen afsendte mr. Casaubon uden Dorotheas vidende følgende brev, der begyndte "Kære Ladislaw" (han havde altid tidligere kaldt ham Will). –

> "Mrs. Casaubon har underrettet mig om et forslag, der er blevet gjort dig, og som du lader til at være tilbøjelig til at ville gå ind på, hvilket vil have dit ophold her i egnen til følge i en egenskab, som angår min egen stilling så meget, at jeg føler mig berettiget til at sige, at jeg må betragte det som en fornærmelse imod mig, hvis du modtager det. At jeg har nogen fordring på at have en stemme med i denne sag, tror jeg ikke, at nogen fornuftig person ville nægte, der kendte forholdet imellem os. Jeg vil imidlertid ikke udtale mig videre om det, men antager, det er nok at gøre dig opmærksom på, at der er sociale hensyn, som burde forhindre en nær slægtning af mig her i nabolaget at indtage en iøjnefaldende stilling, der står så dybt under min egen og som i det højeste passer til litterære eller politiske eventyreres overfladiske kundskaber. I det mindste vil en modsat fremgangsmåde af dig for fremtiden lukke mit hus for dig.
>
> Din hengivne
>
> *Edward Casaubon."*

Imidlertid var Dorothea i sin uskyldighed i begreb med yderligere at forbitre sin mand, idet hun med inderlig medfølelse tænkte over, hvad Will havde fortalt hende om sine

forældre og bedsteforældre. De timer, hvor hun var ene, tilbragte hun gerne i det blågrønne boudoir, der nu i den venlige sommertid havde et hyggeligere præg, og hvor hun var blevet så fortrolig med alle genstande, at de syntes hende at være gamle venner, der havde været vidne til hendes sjælskampe og de beslutninger, hun havde fattet. Selv den blege hjort syntes at se på hende, som om den ville sige: "Jo vi ved besked". Og den lille gruppe miniaturportrætter havde dannet en tilhørerkreds af væsener, der ikke længere var optaget af deres egen jordiske skæbne, men dog endnu tog del i de menneskelige interesser. Navnlig gjaldt dette den hemmelighedsfulde "tante Julia," som Dorothea aldrig havde haft mod til at spørge sin mand om.

Og – nu siden hendes samtale med Will – havde der samlet sig friske billeder om denne tante Julia, der var Wills bedstemoder; nærværelsen af dette fine billede, der så meget lignede et levende ansigt, hun kendte, bidrog til at forstærke hendes følelser. Hvilken uret at berøve denne pige familiens beskyttelse og arveret, kun fordi hun havde ægtet en mand, der var fattig! Det var ganske sandt, sagde hun til sig selv, at mr. Casaubon stod i gæld til Ladislaw – at han kun betalte tilbage, hvad der med urette var blevet berøvet dem. Og nu begyndte hun at tænke på sin mands testamente, der var blevet opsat, da de blev gift, og hvori han gjorde hende til sin universalarving. Dette burde forandres, og der måtte ikke spildes nogen tid. Hendes mands tidligere opførsel var hende borgen for, at han ville se sagen i samme lys som hun, da hans følelse for det rette jo hidtil havde overvundet og ville vedblive at overvinde alt, hvad der kunne kaldes antipati. Hun havde en anelse om, at mr.

Casaubon ikke ville synes om hendes onkels plan, og netop derfor var det så meget bedre, at Will i stedet for at begynde sin løbebane uden penge og være nødt til at gribe det første det bedste, der tilbød sig, kunne blive sat i besiddelse af en indtægt, der med rette tilkom ham, og som skulle udbetales ham af hendes mand, så længe han levede og ved en forandring i testamentet sikres ham efter dennes død. Dorothea var overbevist om, at mr. Casaubon aldrig havde været sig klart bevidst, hvor stor en fordring Ladislaw havde på hans hjælp. "Men han vil indse det!" tænkte Dorothea. "Han er så samvittighedsfuld. Og vi bruger jo desuden ikke halvdelen af vore indtægter, så jeg ved ikke, hvad vi skulle med de mange penge."

Disse tanker, der ret havde vundet styrke, mens hun sad ene i sit værelse, beskæftigede Dorothea hele den dag, hvor mr. Casaubon havde sendt sit brev til Will. Der tilbød sig imidlertid ingen lejlighed for hende til at tale fortroligt med sin mand, og dagen hengik stille og alvorligt, da mr. Casaubon endog var mere tavs end sædvanlig; men der var timer om natten, som hun havde gjort regning på at kunne benytte til det. Når Dorothea mærkede, at hendes mand lå vågen, havde hun gjort sig det til vane at stå op, tænde lys og læse ham i søvn igen. Og denne nat kunne hun selv ikke sove for den sindsbevægelse, hendes beslutning havde fremkaldt. Han sov som sædvanligt et par timer; men hun var sagte stået op og havde næsten siddet en time i mørke, før han sagde:

"Dorothea, vil du ikke tænde lys, siden du er oppe?"

"Føler du dig syg, kære ven?" var hendes første spørgsmål, idet hun adlød ham.

"Nej, aldeles ikke; men siden du er oppe, ville du gøre mig en tjeneste ved at læse et par sider for mig."

"Må jeg tale lidt med dig i stedet for?" spurgte Dorothea.

"Gerne."

"Jeg har hele dagen tænkt på, at jeg har alt for mange penge og navnlig udsigt til at få for mange."

"Dette, kære Dorothea, er en styrelse af Forsynet."

"Men når man har for meget på grund af, at der er tilføjet andre uret, forekommer det mig, at den guddommelige stemme, der byder os at gøre uretten god, må adlydes."

"Hvad mener du med den bemærkning, min kære?"

"At du har været alt for gavmild imod mig – jeg mener med hensyn til formuen, og det bedrøver mig."

"Hvorledes det? Jeg har jo kun meget fjerne slægtninge."

"Jeg kommer til at tænke på din tante Julia, og hvorledes hun blev gjort arveløs, fordi hun ægtede en fattig mand, en handling, hvori der intet vanærende var, da han ikke var hende uværdig. Det var jo også af den grund, at du betalte mr. Ladislaws opdragelse og sørgede for hans moder."

Dorothea ventede et par minutter på svar, men da der intet kom, vedblev hun:

"Vi bør sikkert anerkende, at han har endnu større fordringer på os, ja at han egentlig har ret til halvdelen af den formue, som jeg ved, at du har bestemt for mig. Det forekommer mig derfor, at der straks burde sørges for ham, da det ikke er rigtigt, at han er fattig, mens vi er rige."

"Mr. Ladislaw har formodentlig talt til dig om denne sag," sagde mr. Casaubon skarpt.

"Nej, det har han sandelig ikke!" svarede Dorothea alvorligt. "Hvorledes kan du tro det, når han så nyligt har nægtet at modtage noget af os? Jeg er bange for, at du har alt for slemme tanker om ham, kære ven. Han fortalte mig kun lidt om sine bedsteforældre, og det næsten kun som svar på mine spørgsmål. Du er så god og retfærdig, og du har gjort alt, hvad der forekom dig at være det rette. Men det står tydeligt for mig, at der skal mere til; jeg må tale om det, siden det er mig, der høster fordelen af det, hvis dette 'mere' ikke bliver gjort."

"Kære Dorothea!" svarede mr. Casaubon med eftertryk, "det er ikke første, men det ville være heldigt, om det blev sidste gang, at du har påtaget dig at dømme om sager, du ikke forstår dig på. Jeg vil ikke her indlade mig på spørgsmålet om, hvorvidt en persons opførsel ved afsluttelsen af ægteskabelige forbindelser bør lede til fortabelsen af familierettigheder. Hvad jeg ønsker at gøre dig begribeligt, er, at jeg ikke vil finde mig i nogen indblanding i mine affærer. Det tilkommer ikke dig at blande dig i sager, der angår mig og mr. Ladislaw, og endnu mindre at opmuntre ham til at komme med meddelelser, der indeholder en kritik over min fremgangsmåde."

Stakkels Dorothea, der sad indhyllet i mørke, var et bytte for de mest modstridende følelser. Frygten for den virkning, hendes åbenbare vrede kunne have på ham selv, ville have fået hende til at tilbagekalde ethvert udbrud af harme, selv om hun havde været ganske fri for tvivl og samvittighedsnag ved bevidstheden om, at den sidste bebrejdelse måske kunne være berettiget. Da hun hørte ham snappe efter vejret, da han havde talt ud, sad hun og lyttede ængstelig og ulykkelig – med et stumt, indre råb om hjælp til at kunne bære dette uhyggelige liv

hvori al energi blev lammet af skræk. Der skete ellers intet, med undtagelse af at de begge længe lå vågne uden at nogen af dem brød tavsheden.

Næste dag fik mr. Casaubon følgende svar fra Will Ladislaw:

"Kære mr. Casaubon!
Jeg har nøje overvejet Deres brev; men jeg kan ikke ganske se vor gensidige stilling i samme lys som De. Med den dybeste anerkendelse af Deres ædelmodige opførsel mod mig i fortiden, må jeg dog påstå, at en forpligtelse af denne art ikke kan fængsle mig til Dem, som De lader til at vente. Jeg tilstår vel, at en velgørers ønsker nok kunne have et krav på os, men det kommer dog an på, om det ikke står i strid med mere bydende hensyn. Jeg kan i dette tilfælde ikke indse, hvorledes den beskæftigelse, der er tilbudt mig, i mindste måde kan kaste nogen skygge på Deres stilling. Endskønt jeg ikke tror, at der kan indtræde nogen forandring i vort forhold, der er i stand til at tilintetgøre de forpligtelser, fortiden har pålagt mig, så må jeg dog bede Dem om tilgivelse, fordi jeg ikke kan indse, at disse skulle forhindre mig i at benytte min frihed til at leve, hvor jeg vil, og ernære mig ved enhver som helst lovlig beskæftigelse. Idet jeg beklager denne meningsforskel, der er opstået imellem os, forbliver jeg

Deres altid forbundne

Will Ladislaw."

Mr. Casaubon følte, at intet menneske havde større grund til afsky og mistanke end han. Han var vis på, at Ladislaw havde i sinde at trodse og ærgre ham, idet han tænkte at vinde Dorotheas tillid og vække uærbødighed og måske uvilje for hendes mand hos hende. Der måtte have været en hemmelig grund til, at Will pludselig havde givet afkald på sin understøttelse og var vendt tilbage fra sine rejser, og hans trodsige beslutning om at tage ophold der i egnen og modtage en beskæftigelse, der stod i så stor modsætning til, hvad han tidligere havde ytret lyst til, røbede tydeligt nok, at denne grund måtte stå i forbindelse med Dorothea. Til hende nærede mr. Casaubon ikke den ringeste mistanke; men han kendte hendes tilbøjelighed til at danne sig meninger om sin mands opførsel og vidste også, at hun betragtede Will Ladislaw med gunstige øjne, og at denne havde stor indflydelse på hende. Hans egen stolte tilbageholdenhed havde forhindret ham i at erfare, at hans formodning om, at Dorothea skulle have anmodet sin onkel om at indbyde Will, var urigtig.

Da han modtog Wills brev, overvejede han, hvad der var hans pligt at gøre. Skulle han ligefrem henvende sig til mr. Brooke og bede denne besværlige gentleman om at tage sit forslag tilbage? Eller skulle han rådføre sig med sir James Chettam og få ham til at gøre indvendinger mod et skridt, der ville angå hele familien? Mr. Casaubon vidste, at han i begge tilfælde lige så vel kunne have uheld som held. Det var umuligt for ham at blande Dorotheas navn ind i denne sag, og uden påtrængende nødvendighed ville mr. Brooke efter med tilsyneladende bifald at have lyttet til alle forestillinger ende med at sige: "Nær ingen frygt, Casaubon! De kan stole på, at den unge Ladislaw vil gøre

Dem ære. Vær De overbevist om, at jeg har fundet det rette for ham." – Mr. Casaubon gøs ængsteligt tilbage for at tale om denne sag med sir James Chettam, da der aldrig havde været noget hjerteligt forhold imellem dem, og han var overbevist om, at denne straks ville tænke på Dorothea, uden at hendes navn behøvede at blive nævnt.

Stakkels mr. Casaubon nærede stor mistillid til folks følelser imod ham, navnlig i hans stilling som ægtemand, og han vedligeholdt derfor en stolt, bitter tavshed. Men han havde forbudt Will sit hus, og han belavede sig i sit stille sind på at tage endnu strengere forholdsregler imod ham.

38

Sir James Chettam kunne ikke med tilfredshed se på mr. Brookes nye fremgangsmåde; men det var ikke let at forhindre den. Da sir James en dag kom over til Cadwalladers for at spise frokost med dem, sagde han derfor:

"Der er en sag, jeg gerne ville tale med Dem om; men jeg har ikke godt kunnet gøre det i Celias nærværelse."

"Jeg ved, hvad De mener, det er 'pioneren' på Grange!" udbrød mrs. Cadwallader, næsten før hendes ven havde talt færdig. "Det er skrækkeligt – det er det samme som at købe fløjter og blæse i dem i alles nærværelse."

"Jeg ser, man begynder at angribe vor ven Brooke i *The Trumpet*," sagde præsten og lænede sig tilbage med et roligt smil, ligesom han ville have gjort, hvis det havde været ham selv, der var blevet angrebet.

"Den indeholder slemme spydigheder imod en godsejer i nærheden af Middlemarch, der modtager alle sine afgifter uden at give noget til gengæld."

"Jeg ville ønske, at Brooke ville lade det fare," sagde sir James med rynket pande.

"Vil han da virkelig stille sig?" spurgte mrs. Cadwallader. "Jeg talte med Farebrother forleden dag, han er selv en whig og siger, at Brookes parti er temmelig stærkt. Bulstrode er hans bedste støtte. Men han tror alligevel, at det vil gå ham uheldigt ved valget."

"Det samme har jeg hørt," sagde sir James alvorligt, "og Hawley, der er noget rå, glemte endog, at han talte med mig og tilføjede, at hvis mr. Brooke ønskede sig en regn af rådne æbler,

kunne han ikke få den billigere end ved at bestige valgtribunen."

"Det kan vist ikke nytte at prøve på at overtale ham til at opgive den sag," sagde præsten. "Der er en underlig blanding af stridighed og ubestemthed hos Brooke. Har De talt med ham om det?"

"Nej," sagde sir James; "men jeg har talt med denne Ladislaw, som Brooke gør så meget væsen af. Det lader til at være et opvakt menneske, og han er ligeledes imod, at Brooke stiller sig denne gang, så det er jo muligt, at han kan forhindre det. Det er forresten et ubehageligt tilfælde med dette menneske; han har en to-tre gange spist til middag hos os som Brookes gæst og en slægtning af Casaubon. Jeg troede, at han kun aflagde et besøg, og nu finder jeg hans navn i alles munde som udgiver af *The Pioneer*."

"Han er en farlig ung knægt, denne hr. Ladislaw," sagde mrs. Cadwallader, "med sin smukke sangstemme og sin veltalenhed en art byronsk helt – en elskværdig mytteristifter. Og Thomas af Aquinas holder ikke af ham. Det kunne jeg se den dag, maleriet blev bragt."

"Jeg holder ikke af først at tale til Casaubon om denne sag," sagde sir James. "Han har større ret til at blande sig i den end jeg. Men det er ærgerligt, at Brooke har bragt en mand, der på en måde er beslægtet med vor familie, i en sådan stilling. Jeg for min del synes, det er tåbeligt af Ladislaw, at han har modtaget den."

"Det er Aquinas' fejl," sagde mrs. Cadwallader. "Hvorfor har han ikke benyttet sin indflydelse til at skaffe Ladislaw en

ansættelse som attaché eller få ham sendt til Indien? På den måde bliver man lettest besværlige slægtninge kvit."

"Det er ikke til at beregne, hvor megen fortræd de kan afstedkomme," sagde sir James ængsteligt. "Men når Casaubon intet siger, hvad kan jeg så gøre?"

"Kære sir James," sagde præsten, "tag Dem det ikke alt for nær. Det hele vil rimeligvis opløse sig til intet. Om et par måneder ville Brooke og denne herr Ladislaw blive kede af hinanden; Ladislaw vil da rejse sin vej, Brooke sælge *The Pioneer* og alt vil så igen gå som sædvanligt. Men imidlertid kan måske *The Trumpet* få ham til at tænke lidt over, hvorledes det står til med hans gods."

"Ja, jeg ville ønske, han igen ville antage Garth som inspektør," sagde sir James. "Han afskedigede ham for tolv år siden, og fra den tid af er alt gået galt. Jeg har selv tænkt på at få Garth til at hjælpe mig – han har tegnet udmærkede planer til mine bygninger. Men han vil ikke have noget med Tipton at gøre, hvis Brooke ikke overlader det hele til ham."

"Og det har han ret i," sagde præsten. "Garth er et originalt, men ærligt og retskaffent menneske. Han ville gøre noget ganske andet ud af Tipton, end det nu er, hvis Brooke ville lade ham bestyre godset. Jeg ville nok ønske, at det kunne sættes igennem."

"Der kommer manden," sagde mrs. Cadwallader, der havde rejst sig og set ud af vinduet; "nu kan du selv tale med ham om det."

"Hvad – Brooke?" spurgte hendes mand.

"Ja. Nu kan du bearbejde ham med *The Trumpet* og se, hvad du kan udrette."

"Her er nok forsamling," sagde mr. Brooke, idet han kom ind og gik omkring for at hilse på de tilstedeværende. "Jeg ville senere have besøgt Dem, Chettam. Men det glæder mig at træffe Dem her. Nå, hvad mener De om sagernes tilstand? – Begivenhederne skifter rask. Det går hurtigt fremad."

"Og dog," sagde præsten, idet han tog avisen op, "er her en artikel, der beskylder Dem for ikke at følge med tiden. Den omtaler en godsejer ikke langt fra Middlemarch og bestrider med mørke farver tilstanden på hans gods, mens han selv holder liberale og menneskekærlige taler."

"Ja så?" sagde mr. Brooke og satte hurtigt sin lorgnet på, efter at han havde kastet handskerne ned i sin hat, og greb efter avisen. Da han havde læst den omtalte artikel, var han blevet noget rød og søgte med et tvungent smil at skjule sin forlegenhed.

"Således går det, når man vil stille sig," sagde præsten, "så bliver alle ens fejl trukket frem. Jeg må tilstå, jeg ville være bange for at se alle mine fisketure blive opregnet. Jeg tror virkelig, at sandheden er det værste kastevåben, der kan bruges imod os."

"Sagen er," sagde sir James, "at når en mand vil tage del i det offentlige liv, må han være forberedt på følgerne. Han må sikre sig imod bagvaskelser."

"Det lyder godt nok, kære Chettam," sagde mr. Brooke. "Men det er jo umuligt at sikre sig imod bagvaskelser."

"Ganske vist," svarede sir James lidt mere ophidset end sædvanlig; "men hvad jeg mener med det, er, at man må være i stand til at kunne pege på kendsgerninger som en modsigelse af bagvaskelsen."

"Ja, Brooke, hvis jeg var i Deres sted, ville jeg straks bringe *The Trumpet* til tavshed ved at lade Garth overtage bestyrelsen af godset og give ham *carte blanche* med hensyn til alle reparationer," sagde præsten, idet han kastede hovedet tilbage og smilende så på mr. Brooke.

"Det ville blive en temmelig kostbar historie," sagde mr. Brooke. "Men jeg gad nok vide, om De kan nævne mig en anden godsejer, der giver sine forpagtere så lang henstand med afgifterne som jeg. Jeg lader altid de gamle forpagtere blive boende. Det er meget smukt – meget smukt, kan jeg fortælle Dem. Jeg følger mine egne ideer, og en mand, der gør det, bliver altid beskyldt for at være excentrisk."

Her kom mr. Brooke pludselig i tanker om, at der var en pakke, som han havde glemt at sende afsted fra Grange, hvorfor han greb hat og stok og hurtigt tog afsted med hver især.

"Jeg ville nødig tale for frit til Brooke," sagde sir James. "Men at han beholder de gamle forpagtere, kommer af den gode grund, at ingen nye vil tage gårdene i den stand, de nu er i."

"Jeg har den tro, at han nok kommer på bedre tanker," sagde præsten. "Lad ham kun prøve på at blive populær og se, hvorledes hans karakter som godsejer står ham i vejen. Jeg bryder mig ikke en smule om, hvorledes det går med *The Pioneer* eller Ladislaw; men jeg finder, det er af vigtighed, at mine sognebørn på Tipton får deres stilling forbedret."

"Undskyld mig," sagde mrs. Cadwallader; "men jeg synes, at begge griber sagen galt an. De skulle have bevist ham, at han sætter penge til ved en slet bestyrelse, så ville han snarere være gået ind på Deres ideer."

39

Sir James Chettam gav sig sjældent af med at lægge planer, men hans voksende iver for at få mr. Brooke bragt på bedre tanker, hvilket han mente, ingen bedre end Dorothea ville være i stand til at gøre, havde til følge, at han en dag fandt på selv at hente Dorothea til Freshitt Hall, under påskud af, at Celia var upasselig, og da han på vejen havde underrettet hende om sagernes stilling, forlod han hende og lod hende køre ene til Grange.

Således gik det til, at en dag omtrent klokken fire, da mr. Brooke og Ladislaw sad i biblioteket, blev døren åbnet og mrs. Casaubon meldt.

Will, der et øjeblik i forvejen havde været optaget af den kedsommelige beskæftigelse at ordne mr. Brookes dokumenter, mens han spekulerede på at leje sig et værelse i Middlemarch og således gøre ende på sit ophold på Grange, fo'r sammen ved lyden af mrs. Casaubons navn; han skiftede farve, og der kom pludselig liv i hans blik, da Dorothea frisk og smuk trådte ind af døren.

"Det var en behagelig overraskelse, kære barn," sagde mr. Brooke, idet han gik hende i møde og kyssede hende. "Du har vel forladt Casaubon ved hans bøger. Det var ret. Du må ikke blive os alt for lærd."

"Det behøver du ikke at frygte for, onkel," sagde Dorothea, idet hun med et muntert smil rakte Will hånden uden at hilse ham på anden måde, men fortsatte som svar til sin onkel: "Jeg er meget sen til at lære; når jeg vil beskæftige mig med bøgerne,

vandrer tankerne ofte langt bort fra dem. Det er ikke så let at blive lærd som at tegne planer til forpagterboliger."

Hun satte sig ved siden af Will og var øjensynlig så optaget af tanken om et eller andet, at hun næsten glemte hans nærværelse. Han følte en tåbelig skuffelse, som om han kunne have tænkt sig, at hendes komme kunne have haft noget med ham at gøre.

"Ja, min kære, det har altid været din kæphest at tegne planer. Men det var godt, at du holdt lidt op med det. Sådanne kæpheste kan så let løbe løbsk med os, at det er nødvendigt at holde igen. Det er det, jeg altid siger til Ladislaw. Vi to ligner hinanden, vi skulle nok udrette noget i forening."

"Ja," sagde Dorothea med påtaget ligegyldighed, "sir James har fortalt mig, at han håber, at her snart skal foregå en stor forandring med godsets bestyrelse – at du tænker på at lade foretage reparationer og forbedre forpagterboligerne. Hvor det er prægtigt!" vedblev hun, idet hun foldede hænderne med den barnlige, heftige bevægelse, som hun ellers var blevet vant til at undertrykke siden sit ægteskab. "Hvis jeg endnu var hjemme, ville jeg begynde at ride for at kunne tage ud med dig og se til arbejderne. Jeg hører også, at du vil antage mr. Garth, som sir James siger roste mine planer så meget."

"Chettam har forhastet sig lidt, min kære," sagde mr. Brooke med en let rødmen. "Jeg har aldrig sagt, at jeg ville gøre alt det, men jeg har heller ikke påstået det modsatte."

"Men han føler sig overbevist om, at du vil gøre det, onkel," sagde Dorothea med sin klare, tillidsfulde stemme, "fordi du har i sinde at indtræde i Parlamentet som en mand, der vil påtale folkets rettigheder, og det første skridt dertil må være at

forbedre arbejdernes tilstand her på godset. Tænk på Kit Dowes, onkel, der lever med kone og syv børn i et hus, hvori der kun er en dagligstue og et sovekammer, der næppe er større end dette bord! – og de stakkels Dagleys i deres forfaldne rønne, hvor de må bo i køkkenet og overlade de andre værelser til rotterne! Det er en af grundene til, at jeg ikke holdt af malerierne her, kære onkel – hvilket du fandt var så dumt af mig. Når jeg kom hjem fra landsbyen, hvor der var så megen nød og fattigdom, forekom det mig, at disse smilende malerier i salen ville forlede os til at glæde os ved, hvad der var falsk, mens vi ikke brød os om, hvor hård sandheden var for vore nærmeste naboer."

Dorothea var blevet mere og mere bevæget og havde glemt alt, mens hun talte, undtagen den lettelse, det var for hende frit og uhindret at give sine følelser luft, noget, hun tidligere havde været så vant til, men ganske havde måttet opgive i sin ægtestand, der havde været en stadig strid mellem energi og frygt. Den gode mr. Brookes samvittighed blev ubehageligt berørt ved hans nieces veltalenhed, og det varede en tid, før han kunne svare:

"Der er noget i, hvad du der siger, min kære, noget i det – men du har dog ikke ret i alt – vel Ladislaw? Vi to holder ikke af, at der er noget at udsætte på vore malerier og statuer. Unge damer er lidt ensidige, ved du nok – lidt for ivrige undertiden. De skønne kunster, poesien og sådan noget ophøjer nationer – *emollit mores* – du forstår jo nu lidt latin. Men – hvad er der?"

Dette spørgsmål blev henvendt til tjeneren, der var kommet ind for at sige, at skovfogeden havde truffet en af Dagleys drenge med en ung hare i hånden, der nylig var dræbt.

"Nu skal jeg komme. Jeg vil lade ham slippe for godt køb, kan du nok tænke," sagde mr. Brooke til Dorothea, idet han veltilfreds slentrede bort.

"Jeg vil håbe, at De indser, hvor rigtig den forandring er, som sir James ønsker," sagde Dorothea til Will, så snart hendes onkel var gået.

"Ja, det gør jeg, nu da jeg har hørt Dem tale om det. Jeg skal ikke glemme, hvad De har sagt. Men kan De tænke på noget andet i dette øjeblik? Jeg får måske ikke oftere lejlighed til at tale med Dem om, hvad der er sket," sagde Will, idet han rejste sig med en utålmodig bevægelse og greb fast om stoleryggen med begge hænder.

"Sig mig, hvad det er," bad Dorothea ængsteligt, idet hun også rejste sig og gik hen til det åbne vindue, hvor Monk stod og så ind, gispende og med logrende hale. Hun lænede sig til vinduesposten og lagde sin hånd på hundens hoved; hun var altid venlig imod dyr, selv om hun, som vi ved, ikke holdt af at forkæle dem.

Will fulgte hende kun med øjnene og sagde: "Jeg antager, De ved, at mr. Casaubon har forbudt mig at komme i sit hus."

"Nej, det vidste jeg ikke," sagde Dorothea efter et øjebliks pause. Hun var stærkt bevæget. "Det gør mig meget, meget ondt," tilføjede hun sørgmodigt. Hun tænkte på, hvad Will ingen anelse havde om – den samtale, der i mørket havde fundet sted mellem hende og hendes mand, og hun var på ny grebet af håbløshed om nogensinde at kunne indvirke på mr. Casaubons handlinger. Men det tydelige udtryk af sorg, der viste sig i hendes ansigt, overbeviste Will om, at hun ikke udelukkende tænkte på ham, og at Dorothea ikke havde nogen

idé om, at mr. Casaubons uvilje og skinsyge imod ham også kunne blive rettet imod hende. Han følte en underlig blanding af glæde og ærgrelse, af glæde over, at han kunne dvæle i hendes tanker og blive mindet der som i et rent hjem uden mistanke og uden plet – af ærgrelse, over at han var af så ringe betydning for hende og blev behandlet med en velvilje, der egentlig ikke var smigrende for ham. Men hans frygt for at se nogen forandring hos Dorothea var stærkere end hans misfornøjelse, og da han atter begyndte at tale, var det i en simpelthen forklarende tone:

"Grunden til det er, at mr. Casaubon er misfornøjet med, at jeg har modtaget en ansættelse her, som han synes ikke passer sig for en fætter af ham. Jeg har sagt ham, at jeg ikke kan rette mig efter ham i denne sag. Det er lidt for hårdt at forlange af mig, at jeg skal lade mig standse på min løbebane af fordomme, som jeg finder latterlige. Forpligtelser kan blive strakt så vidt, at de bliver ensbetydende med et slavemærke, der er blevet indbrændt på os, da vi var for unge til at kende dets betydning. Jeg ville ikke have modtaget denne stilling, hvis jeg ikke havde troet at kunne udfylde den på en nyttig og hæderlig måde. Således mener jeg, at familiens værdighed bedst vedligeholdes."

Dorothea følte sig ulykkelig. Hun tænkte af flere grunde end dem, Will havde omtalt, at al uretten var på hendes mands side.

"Vi gøre bedre i ikke at tale om denne sag," sagde hun med en skælven i stemmen, som ikke var almindelig for den, "siden De og mr. Casaubon er af forskellige meninger. De har altså i sinde at blive?" Hun så grundende og tungsindigt ud på sletten.

"Ja; men jeg får næppe Dem at se mere," sagde Will i en næsten drengeagtig klagende tone.

"Nej," sagde Dorothea og så på ham med sit klare blik, "det gør De næppe. Men jeg vil høre om Dem. Jeg vil få at vide, hvad De udretter for min onkel."

"Jeg vil næppe få noget at vide om Dem," sagde Will. "Ingen vil fortælle mig noget."

"Mit liv er meget ensartet," sagde Dorothea med et venligt smil, der forjog al tungsindighed. "Jeg er altid på Lowick."

"Det er et skrækkeligt fangenskab," sagde Will heftigt.

"Nej, tænk ikke det," sagde Dorothea. "Jeg har ingen længsel eller higen."

Han talte ikke, men da hun så det forandrede udtryk i hans ansigt, vedblev hun: "Jeg mener for min egen person, med undtagelse af at jeg kunne ønske ikke at have så stor en formue, når jeg dog ikke kan gøre noget for andre. Men jeg har min egen tro, og den trøster mig."

"Hvad består den i?" spurgte Will, noget skinsyg på denne tro.

"At vi ved ønsket om at gøre det gode, selv om vi ikke ganske ved, hvori det består, og ikke har evnen til at udføre det, dog danner en del af den guddommelige magt imod det onde – idet vi udvider lysets grænser og gør kampen imod mørket mere indskrænket."

"Det er en smuk mysticisme – det er en – –"

"Giv den ikke noget navn," bad Dorothea, idet hun ligesom afværgende udstrakte sine hænder.

"Den er mit liv. Jeg har altid tænkt meget over religionen, lige siden jeg var barn. Dengang plejede jeg at bede så meget – nu beder jeg kun sjælden. Jeg forsøger ikke at have ønsker for mig selv, fordi de muligvis kunne skade andre, og jeg har allerede alt

for meget. Jeg fortalte Dem det kun, for at De rigtig kunne vide, hvorledes jeg tilbringer min tid på Lowick."

"Gud velsigne Dem, fordi De fortæller mig det!" sagde Will ivrigt; dog næsten forundret over sig selv. De så på hinanden som to kærlige børn, der taler fortroligt med hinanden om deres fugle og blomster.

"Hvad er *Deres* religion?" spurgte Dorothea. "Jeg mener ikke, hvad De ved om religionen, men den tro, der hjælper Dem mest?"

"At elske, hvad der er godt og smukt, når jeg ser det," sagde Will. "Men jeg er en oprører; jeg føler mig ikke som De forpligtet til at underkaste mig, hvad jeg ikke holder af."

"Men hvis De holder af det gode, så kommer det ud på ét," sagde Dorothea smilende.

"Nu er De listig," sagde Will.

"Ja, mr. Casaubon siger ofte, at jeg er alt for listig. Selv synes jeg dog ikke, at jeg er det," sagde Dorothea spøgende. "Men hvor onkel bliver længe borte! Jeg må gå ud og se efter ham, for jeg må virkelig til Freshitt Hall. Celia venter mig."

Will tilbød at hente mr. Brooke, der straks efter kom ind og sagde, at han ville køre med hende så langt som til Dagleys for at tale om den lille synder, der var blevet fanget med haren. Dorothea begyndte atter at tale om godsets tilstand, men da det ikke længere kom mr. Brooke så uventet, forstod han bedre at forsvare sig.

Ved forpagterboligen steg han af, og Dorothea kørte videre. Det var forunderligt nok; men det forekom ham, at Dagleys hjem aldrig havde set så sørgeligt ud, som det gjorde nu efter al den dadel, der var blevet udtalt i *The Trumpet* og gentaget af sir

James. To af skorstenene på det gamle hus var dækkede af vedbend, og de halve vinduer var tillukkede med grå, ormædte skodder, som jasmingrenene voksede ind over i vild overflødighed; den forfaldne havemur var bevokset med ukrudt; kostaldens mosbeklædte stråtag, ladedørene, der ikke kunne lukkes, og nogle pjaltede karle, der læssede korn af en vogn, fuldendte billedet. Mr. Dagley dannede selv en figur i maleriet, idet han kom gående med en høtyv over skulderen og en gammel bredskygget hat på hovedet. Hans frakke og benklæder var derimod de bedste, han havde, da det havde været torvedag, og han var kommet senere hjem end sædvanlig, eftersom han havde undt sig selv den sjældne fornøjelse at spise til middag i "Den blå Okse". Han ville rimeligvis selv dagen efter undre sig over sin egen ødselhed; men da det var en grundsætning i Middlemarch, at der til god mad der hørte også god drikke, havde stakkels Dagley nydt så mange stærke drikke, at han for øjeblikket var meget fornøjet og tillige mindre tilbageholden end ellers. Han var rød i hovedet, og der lå en ondskabsfuld stirren i hans øjne, da han greb fastere om høtyven, idet godsejeren nærmede sig med sin magelige, slentrende gang.

"Dagley, min gode ven," begyndte mr. Brooke i en meget venlig tone.

"Jeg er ikke Deres gode ven, ellers tak sir," sagde Dagley i en højrøstet, ironisk tone, der fik Fay, hans hyrdehund, til at rejse sig op og spidse øren; men da den i det samme så Monk komme ind i gården, satte den sig atter i en iagttagende stilling.

Mr. Brooke kom i tanker om, at det var torsdag, og at den værdige forpagter måske havde spist til middag i byen; men han

fandt ingen grund til ikke at fortsætte, da han jo altid senere kunne gentage, hvad han havde at sige til mrs. Dagley.

"Deres lille James er blevet grebet i at dræbe en hare; jeg har sagt Johnson, at han skal lukke ham et par timer ind i den tomme stald for at skræmme ham lidt. Han skal imidlertid nok blive bragt hjem inden aften, og så kan De jo selv give ham en yderligere irettesættelse."

"Nej, jeg vil ikke; tror De, at jeg vil banke min dreng for at behage Dem, om De så var tyve godsejere i stedet for én, der oven i købet ikke dur!"

Ved Dagleys højrøstede tale kom hans kone ud i køkkendøren, og mr. Brooke sagde beroligende: "Nuvel, jeg vil tale med Deres kone – jeg har ikke tænkt på, at De skulle slå drengen, ved De jo nok;" og dermed vendte han sig for at gå hen imod huset. Men Dagley var nu engang opsat på "at få talt rent ud" til en gentleman, der var bange for ham, og fulgte derfor lige efter med Fay i hælene, der mistroisk afslog al venlig tilnærmelse fra Monks side.

"Goddag mrs. Dagley," sagde Brooke lidt hurtigt. "Jeg er kommet for at tale med Dem om Deres søn; jeg har ikke i sinde at lade ham smage stokken, ved De nok." Han sørgede for denne gang at udtrykke sig tydeligt.

Den stakkels forknytte mrs. Dagley, der måtte slide og flæbe fra morgen til aften og ikke engang ejede en dragt, hvori hun om søndagen kunne gå til kirke, havde allerede haft en strid med sin mand, siden han var kommet hjem, og var i dårligt humør, idet hun ventede det værste. Hendes mand kom hende imidlertid forkøbet med svaret.

"Vogt De Dem blot for at komme her med Deres stok," udbrød Dagley, "De, der ikke vil give så meget som en pind til at gøre i stand med. Gå til Middlemarch, sir, så kan De høre Deres rygte."

"Du gjorde bedre i at holde din mund, Dagley," sagde hans kone. "Når en familiefader har ødet sine penge bort til drikkevarer, så har han gjort ondt nok for den dag."

Da mr. Brooke så, at han ikke kunne komme til orde for Dagley, vendte han sig om for at gå, men Dagley stillede sig øjeblikkelig i vejen for ham, og Fay, der hørte, at dens herre blev mere og mere højrøstet, begyndte at knurre stærkt, mens Monk iagttog den med værdig tavshed.

"Jeg er ikke mere drukken end De," sagde Dagley. "Jeg kan godt tåle, det jeg har drukket, og jeg ved, at kongen vil have en reform, og at de godsejere, der ikke gør deres pligt, skal få lov til at skrubbe af. Derfor, vogt Dem, sir, for De er godt kendt! Jeg vil blot råde Dem til at lade min dreng være i Fred, ellers skal reformen komme til at gå ud over Dem. Det var kun det, jeg ville sige Dem," sluttede mr. Dagley, idet han satte høtyven i jorden med en kraft, der gjorde ham det vanskeligt at få den op igen.

Ved denne sidste handling begyndte Monk at gø højt, og mr. Brooke greb lejligheden til at se at slippe bort. Han gik ud af gården noget forundret over det nye i situationen. Det var første gang, han var blevet fornærmet på sin egen grund, og han kunne ikke længere som hidtil anse sig for at være alles yndling, (noget, vi alle er tilbøjelige til at gøre, når vi mere tænker på vor egen elskværdighed end på, hvad folk med rimelighed kan forlange af os). Da han havde afskediget Caleb

Garth tolv år i forvejen, havde han tænkt, at forpagterne ville være glade ved, at godsejeren selv overtog bestyrelsen af sin ejendom.

40

For at iagttage virkninger, selv om det kun er af et elektrisk batteri, er det ofte nødvendigt at skifte plads og undersøge en særlig blanding eller gruppe i nogen afstand fra det punkt, hvorfra den bevægelse, der interesserer os, er udgået. Den gruppe, jeg bevæger mig henimod, er samlet om Caleb Garths frokostbord i den store dagligstue, hvor landkortene og pulten findes, og den består af fader, moder og fem børn. Mary opholdt sig for øjeblikket i hjemmet, indtil hun kunne opnå plads som lærerinde, hvorimod Christy, den dreng, der fulgte efter hende i alder, billigt fik lærdom og kost i Skotland, da han til sin faders store skuffelse havde foretrukket bogen for det hellige kald "forretninger".

Der var kommet breve – ni kostbare breve, som postbuddet havde fået to eller tre pence for, og mr. Garth glemte at drikke sin te, mens han læste sine breve og lagde dem åbne det ene oven på det andet, idet han undertiden rystede på hovedet eller fortrak munden, som om han var i strid med sig selv, men ikke glemte at skære et stort rødt segl ud uden at brække det, hvilket Letty med begærlighed greb.

De andre fortsatte deres samtale, og der var intet, der forstyrrede Caleb i hans beskæftigelse, undtagen når der blev rystet ved det bord, han skrev ved.

To af brevene var til Mary. Da hun havde læst dem, rakte hun dem til sin moder og sad åndsfraværende og legede med teskeen, indtil hun pludselig kom i tanker om sytøjet, der havde ligget på hendes skød, mens hun spiste, og hun begyndte ivrigt at sy igen.

"Lad den syning være, Mary," sagde Ben og trak hendes arm ned. "Lav mig hellere en påfugl af denne brødkrumme." Han havde æltet en lille masse sammen til dette brug.

"Nej, nej, spilopmager!" sagde Mary, idet hun prikkede ham let i hånden med sin synål. "Forsøg selv at gøre det; du har jo så ofte set, hvorledes jeg bærer mig ad. Jeg må have dette sytøj færdigt. Det er til Rosamond Vincy, hun skal have bryllup i næste uge, og kan ikke blive gift uden dette lommetørklæde," endte Mary muntert.

"Hvorfor kan hun ikke det, Mary?" spurgte Letty med alvorlig interesse for dette mysterium og stak hovedet så tæt op til søsterens, at Mary nu vendte den truende nål imod Lettys næse.

"Fordi det er ét af et dusin, og uden det ville der kun være elleve," sagde Mary forklarende med en så alvorlig mine, at Letty trak sig tilbage med en følelse af, at hun nu vidste besked.

"Har du bestemt dig, min kære?" spurgte mrs. Garth, idet hun lagde brevene fra sig.

"Jeg vil tage til skolen i York," svarede Mary. "Jeg er mindre uskikket til at undervise i en skole end i en familie. Og du ser jo, at jeg må undervise, der er intet andet for."

"Undervisning forekommer mig at være det mest behagelige arbejde af verden," sagde mrs. Garth med et let anstrøg af bebrejdelse i sin stemme. "Jeg kunne forstå, at du havde noget imod det, hvis du manglede kundskaber, Mary, eller hvis du ikke kunne lide børn."

"Jeg formoder, at vi aldrig rigtigt kan forstå, hvorfor andre ikke kan lide, hvad vi selv holder af," sagde Mary lidt kort. "Jeg synes ikke om en skolestue, men kan bedre lide den ydre verden. Det er en meget kedelig fejl hos mig."

"Det må også være dumt altid at være i en pigeskole," sagde Alfred, "sammen med sådant et sæt tossehoveder som mrs. Ballards elever, der går to og to i rad."

"Og de har ikke eneste leg, der er værd at lege," sagde Jim. "De kan hverken springe eller fægte. Jeg undrer mig ikke over, at Mary ikke kan lide det."

"Hvad er det, Mary ikke kan lide?" spurgte hendes fader, idet han så op over brillerne og standsede med at åbne det næste brev.

"At være imellem en mængde tossede piger," sagde Alfred.

"Er det den plads, du har hørt om, Mary?" spurgte Caleb mildt, idet han så på sin datter.

"Ja, fader, skolen i York. Jeg har besluttet at tage imod den. Det er det bedste. Jeg får femogtredive pund om året og ekstrabetaling for at lære begynderne at spille fortepiano."

"Stakkels barn! Jeg ville ønske, at hun kunne blive hjemme hos os, Susan," sagde Caleb og så sørgmodigt til sin hustru.

"Mary ville ikke være lykkelig uden ved at gøre sin pligt," sagde mrs. Garth i en bestemt tone.

"Det ville ikke gøre mig lykkelig at udføre sådan en dum pligt," sagde Alfred – hvilket Mary og hendes fader lo i stilhed over; men mrs. Garth sagde alvorligt:

"Se, at du kan finde et mere passende ord end 'dum', kære Alfred, for alt, hvad du finder ubehageligt. Sæt nu, at de penge, Mary tjener, kunne hjælpe til, at du kommer til mr. Hanmer, hvad så?"

"Det forekommer mig, at det er en stor skam. Men hun er en gammel knop," sagde Alfred, og idet han rejste sig op, greb han Mary bagfra om hovedet og kyssede hende.

Mary rødmede og lo, men kunne ikke skjule de tårer, der fyldte hendes øjne. Caleb så på hende og tog derpå med et blandet udtryk af sorg og glæde fat på sine breve igen, og selv mrs. Garth, om hvis læber der spillede et tilfreds smil, rettede ikke Alfred for hans upassende talemåde, skønt Ben øjeblikkelig optog den og råbte: "Hun er en gammel knop, gammel knop, gammel knop!" i en slags galoperende takt, som han slog med sin knyttede hånd på Marys arm.

Mrs. Garths øjne hvilede på hendes mand, der allerede var aldeles optaget af det brev, han læste. Hans ansigt havde et udtryk af alvorlig overraskelse, der gjorde hende lidt bange; men han holdt ikke af, at der blev henvendt spørgsmål til ham, mens han læste, derfor lod hun sig nøje med ængsteligt at iagttage ham, indtil hun pludseligt så ham smile muntert, da han vendte tilbage til begyndelsen af brevet, og idet han kastede et blik på hende over brillerne, sagde han sagte: "Hvad synes du om det, Susan?"

Hun gik hen bagved ham og lagde sin hånd på hans skulder, mens de læste brevet sammen. Det var fra sir James Chettam; han tilbød deri mr. Garth bestyrelsen af godset Freshitt og tilføjede, at sir James var blevet anmodet af mr. Brooke på Tipton om at spørge mr. Garth, om han ligeledes på samme tid ville overtage forvaltningen af Tipton. Baronetten tilføjede med meget smigrende ord, at han selv meget ønskede at se godserne Freshitt og Tipton under én mands bestyrelse og nok håbede, at mr. Garth skulle blive tilfreds med betingelserne ved ansættelsen. Han bad ham sluttelig om at komme til sig den følgende dag kl. 12.

"Han skriver smukt, gør han ikke, Susan?" sagde Caleb, idet han så op på sin hustru, der hævede hånden fra hans skulder til hans øre, imens hun hvilede sin hage på hans hoved. "Brooke holdt ikke af selv at spørge mig om det, kan jeg se," vedblev han, idet han lo stille.

"Det er en ære, der er vist jeres fader, børn," sagde mrs. Garth og kastede blikket rundt på de fem par øjne, der alle var fæstet på forældrene. "Han bliver anmodet om at tage imod en plads igen af dem, der afskedigede ham for længe siden. Det viser, at han udførte sit arbejde godt, så at de føler, at de trænger til ham."

"Ligesom Cincinnatus – hurra!" råbte Ben, ridende på sin stol med en behagelig følelse af, at disciplinen var ophævet.

"Vil de komme for at hente ham, moder?" spurgte Letty, der tænkte på mayoren og øvrighedspersonerne i deres lange kåber.

Mrs. Garth klappede Letty på hovedet og smilede; men da hun så, at hendes mand samlede brevene sammen og rimeligvis snart ville være fordybet i sine kære forretninger, klappede hun ham på skulderen og sagde med eftertryk:

"Husk nu på, at du forlanger en ordentlig betaling, Caleb."

"Javist," sagde Caleb samtykkende, som om det var urimeligt at vente andet af ham. "Det vil blive en indtægt af imellem fire eller fem hundrede pund." Idet han derpå pludseligt huskede sig om, sagde han: "Mary, skriv og opgiv din skole. Bliv her og hjælp din moder. Hvor det glæder mig, at jeg kom i tanker om det!"

Der var nu et vældigt oprør blandt børnene, og Mary holdt bedende sit broderi hen mod moderen, mens hun forgæves

værgede sig mod drengenes forsøg på at få hende til at deltage i deres vilde dans.'

Mrs. Garth begyndte med en stilfærdig glæde at tage af bordet, og Caleb skød sin stol tilbage fra bordet, stadig med brevene i hånden. Han så grundende ned på gulvet. – Til sidst sagde han:

"Det er stor skade, at Christie ikke har lagt sig efter forretninger, Susan. Jeg vil med tiden komme til at trænge til hjælp, og Alfred må afsted til ingeniøren, – det har jeg nu engang besluttet." Han faldt atter hen i tanker en lille stund og vedblev derpå: "Jeg vil bevæge Brooke til at afslutte nye kontrakter med sine forpagtere, og tør vædde på, at vi skal få gode mursten ud af det ler i Blott's Corner. Det må jeg sørge for; det vil gøre reparationerne billigere. Det er et smukt stykke arbejde, Susan; en mand uden familie ville være glad ved at gøre det for intet."

"Husk dog på, at *du* ikke gør det," sagde hans hustru og løftede advarende fingeren.

"Nej, nej; men det er et smukt arbejde for en mand at bringe om end kun et lille stykke af grevskabet i god stand. Jeg ville hellere have det end en hel formue. Jeg finder, det er det hæderligste hverv, man kan tænke sig." Her lagde Caleb brevene fra sig, stak fingrene ind mellem knapperne på sin vest og rettede sig; men straks efter tilføjede han højtideligt, idet han langsomt bøjede hovedet: "Det er en stor gave fra Gud, Susan."

"Det er det, Caleb," svarede hans hustru med iver, "og det vil være en velsignelse for dine børn at have haft en fader, der udførte et sådant arbejde, en fader, hvis gode værk vil efterlade

sig varige følger, om end hans eget navn bliver glemt." Hun kunne ikke i dette øjeblik tale mere til ham om betalingen.

Om aftenen, da Caleb noget træt af dagens anstrengelser sad i tavshed med den åbne lommebog hvilende på sit knæ, mens mrs. Garth og Mary var beskæftiget med deres sytøj, og Letty i en krog holdt en hviskende samtale med sin dukke, kom mr. Farebrother op ad havegangen. Vi ved, at han holdt meget af Garths og havde omtalt Mary rosende for Lydgate. Han benyttede sig af sit privilegium som præst til at sætte sig ud over den forskel, der i Middlemarch blev gjort på rang og stand, og sagde altid til sin moder, at mrs. Garth var en langt mere dannet dame end nogen matrone i byen. Alligevel ser vi dog, at han tilbragte sine aftener hos Vincys, hvor fruen i huset, der ikke var så dannet en dame, præsiderede ved et velbesat bord. I hine dage valgte man ikke udelukkende sin omgang efter den agtelse, man følte for hinanden. Og vist var det, for Garth nærede præsten en sand agtelse, og et besøg af ham var ingen overraskelse for familien. Ikke desto mindre forklarede han dem straks årsagen dertil, efter at have hilst på dem alle, idet han sagde: "Jeg kommer som gesandt, mrs. Garth; jeg har en hilsen til Dem og Garth fra Fred Vincy. Sagen er," vedblev han og satte sig, inden han med sit klare blik så på de tre, der lyttede til hans ord, "at han har betroet sig til mig."

Marys hjerte bankede stærkt ved tanken om, hvor vidt Freds fortrolighed muligvis var gået.

"Vi har ikke set ham i de sidste måneder," sagde Caleb. "Jeg har undret mig over, hvor han var blevet af."

"Han har været borte i besøg," sagde præsten, "fordi hjemmet blev ham lidt for hedt, og Lydgate sagde til hans moder, at den

stakkels fyr ikke måtte begynde sine studier endnu. Men i går kom han hjem til mig og udøste sine følelser for mig. Jeg er meget glad over, at han gjorde det, for jeg har kendt ham, fra han var en fjortenårs dreng, og jeg kommer så meget der i huset, at jeg næsten betragter børnene som nevøer og niecer. Men det er en vanskelig sag at give råd i. Imidlertid har han bedt mig om at gå herhen for at sige Dem, at han rejser bort og at han er så ulykkelig over sin gæld til Dem, og over, at han ikke endnu kan betale den, at han ikke selv tør komme og sige Dem farvel."

"Sig ham, at det gør ikke det mindste," sagde Caleb og slog ud med hånden. "Vi har været i knibe; men nu er det forbi. Jeg er i begreb med at blive en holden mand."

"Hvilket vil sige," sagde mrs. Garth smilende til præsten, "at vi vil få nok til at kunne give drengene en god opdragelse og beholde Mary hjemme."

"Og hvori består den fundne skat?" spurgte mr. Farebrother.

"Jeg skal være forvalter på godserne Freshitt og Tipton og måske tillige over en del af Lowicks jorder; det hører alt til samme familie, og når man først har fået en beskæftigelse, leder det snart til mere. Jeg er så lykkelig, mr. Farebrother" – her kastede Caleb hovedet lidt tilbage – "over, at jeg igen har fået lejlighed til at beskæftige mig med landejendomme og nu kan udføre nogle ideer om forbedringer, som jeg længe har haft; det er pinefuldt at se noget gå galt uden at turde strække hånden ud og hjælpe til at bringe det i orden."

Det var sjældent, at Caleb talte så længe ad gangen; men lykken havde samme virkning på ham som bjergluften; hans

øjne strålede, og ordene kom uden anstrengelse over hans læber.

"Jeg ønsker Dem hjerteligt tillykke, Garth," sagde præsten. "Dette er den bedste nyhed, jeg kunne bringe Fred Vincy; for han var meget bedrøvet over at have plyndret Dem for penge, således udtrykte han sig, som De netop havde brug for. Jeg ville ønske, at Fred ikke var så doven; han har mange gode sider, men hans fader er lidt hård imod ham."

"Hvor skal Fred hen?" spurgte mrs. Garth noget koldt.

"Han har i sinde at forsøge på at få sin eksamen og vender tilbage til kollegiet. Det er ikke min mening at opfordre ham til at indtræde i kirken – tværtimod. Men hvis han flittigt fuldender sit studium, vil det dog være en slags garanti for, at han har energi og vilje, og for øjeblikket er han så tvivlrådig, at han ikke ved, hvad han skal tage fat på. Han vil også derved opfylde sin faders ønske, og jeg har lovet ham i mellemtiden at forsøge på at forsone Vincy med tanken om, at sønnen muligvis vælger sig en anden livsstilling. Fred tilstår oprigtigt, at han ikke er skikket til at blive præst, og han anførte netop, hvad De har sagt, miss Garth – husker De det?" (Mr. Farebrother havde altid tidligere sagt "Mary" i stedet for "miss Garth"; men hans finfølelse bød ham at behandle hende med større ærbødighed, fordi hun, som mrs. Vincy udtrykte sig, arbejdede for sit ophold.)

Mary følte sig forlegen, men besluttede at tage sagen let og svarede straks: "Jeg har sagt så mange næsvise ting til Fred – vi er gamle legekammerater."

"De har sagt, at han ville blive en af disse latterlige præster, der bidrager til at gøre hele gejstligheden latterlig. Det var

virkeligt så skarpt, at jeg selv følte mig lidt såret ved det."

Caleb lo. "Hun har arvet Susans tunge," sagde han med en vis tilfredshed.

"Nej, det var kådhed, fader," sagde Mary hurtigt, af frygt for, at moderen skulle blive misfornøjet. "Det er ikke smukt af Fred at fortælle mr. Farebrother, hvad jeg har sagt i narrestreger."

"Det var visselig en ubesindig tale, kære barn," sagde mrs. Garth, der fandt det meget upassende at tale ilde om gejstligheden. "Vi bør ikke skatte vor egen præst mindre, fordi der er en naragtig kapellan i det næste sogn."

"Der er dog noget i, hvad hun siger," sagde Caleb, der ikke holdt af, at Marys skarpsindighed blev undervurderet. "En slet arbejder er ofte skyld i, at man mister tilliden til hans kammerater. Det ene hænger sammen med det andet."

"Ganske vist," sagde præsten, som morede sig over det hele. "Jeg er ganske enig med miss Garth, enten jeg så bliver fordømt for det eller ej. Men med hensyn til Fred Vincy, da kan man nok undskylde ham noget; gamle Featherstones skuffende opførsel har bidraget til at fordærve ham. Der var næsten noget djævelsk i ikke at efterlade ham en skilling, da det kom til stykket. Men Fred har så megen takt, at han aldrig taler om det. Og hvad der mest bekymrer ham, er, at han har fornærmet Dem, mrs. Garth; han er bange for, at De aldrig mere vil fatte gode tanker om ham."

"Fred har skuffet mig," sagde mrs. Garth i en bestemt tone. "Men jeg er rede til at tænke godt om ham, så snart han giver mig grund til det."

Ved denne vending i samtalen ud af stuen og tog Letty med sig.

"Vi må tilgive de unge, når de angrer deres fejl," sagde Caleb, så snart Mary havde lukket døren. "Og, som De siger, mr. Farebrother, der stak en djævel i den gamle mand. Nu da Mary er gået ud, vil jeg fortælle Dem noget, som ingen andre end Susan og jeg vide, da jeg er vis på, at De ikke vil fortælle det videre. Den gamle slyngel ønskede, at Mary skulle brænde et af testamenterne den nat, han døde, da hun vågede hos ham, og han tilbød hende en sum penge, som han havde i en æske hos sig, hvis hun ville gøre det. Men De forstår jo nok, at Mary ikke kunne indlade sig på sådan noget. Men ser De nu, det testamente, han ønskede at få brændt, var det sidste, og hvis Mary havde gjort, hvad han forlangte, ville Fred Vincy have haft ti tusinde pund. Den gamle undte ham dem på det sidste. Dette er gået Mary nær til hjertet; hun kunne ikke gøre for det – hun var i sin fulde ret til at handle, som hun gjorde; men hun siger dog, at hun har en følelse af at have forstyrret en andens lykke ved at forsvare sig selv. Jeg kan til dels forstå hendes følelser, og hvis jeg på en eller anden måde kunne give den stakkels dreng en eller anden skadeserstatning i stedet for at bære nag til ham for det onde, han har tilføjet os, så ville det glæde mig. Hvad er nu Deres mening, sir? Susan er ikke enig med mig. Hun siger – men tal du selv, Susan."

"Mary kunne ikke have handlet anderledes, selv om hun havde vidst, hvilke følger det kunne have for Fred," sagde mrs. Garth, idet hun lod sit arbejde synke ned i skødet og så på mr. Farebrother. "Og hun var aldeles uvidende om det. Det forekommer mig, at et tab, der falder på en anden, fordi vi har gjort vor pligt, ikke kan tynge på vor samvittighed."

Præsten svarede ikke straks, og Caleb tog derfor ordet: "Det er en følelsessag, og jeg forstår så godt barnet. Du har ikke i sinde, at din hest skal træde på en hund, når du rykker af vejen for nogen; men det skærer dig dog i hjertet, når den gør det."

"Jeg er vis på, at mrs. Garth er enig med Dem i den sag," sagde mr. Farebrother, der syntes at være mere tilbøjelig til at fordybe sig i grublerier end til at tale. "Man kan ikke sige, at den følelse for Fred, De omtaler, er urigtig – endskønt intet menneske kan gøre krav på en sådan følelse."

"Ja, ja," sagde Caleb, "det er en hemmelighed, og De taler jo ikke til Fred om det."

"Nej, bestemt ikke. Men jeg skal bringe ham den anden gode nyhed – at De kan tåle det tab, han har forårsaget Dem."

Mr. Farebrother forlod snart efter huset, og da han så Mary med Letty i frugthaven, gik han ud for at sige farvel til hende. De dannede et smukt billede i den nedgående sols belysning, således som de stod der, Mary med kurven, mens Letty samlede de nedfaldne æbler. Hvis der er nogen, der ønsker nøjagtigt at vide, hvorledes Mary så ud, så tør jeg vædde ti mod én på, at de ville kunne se et ansigt, der ligner hendes, i de befærdede gader, de passerer, når de blot ser efter. Det findes ikke mellem de stolte pyntede damer; men vi må fæste vort øje på en eller anden fyldig lille brunette med en fast, men rolig holdning, der ser sig om uden at antage, at nogen ser på hende. Hvis hun har et bredt ansigt, en firkantet pande, markerede øjenbryn, krøllet, mørkt hår og et skælmsk blik – så tag denne almindelige, men ikke ubehagelige person for et portræt af Mary Garth. Hvis man fik hende til at smile, ville hun vise sine smukke, hvide tænder; hvis man gjorde hende vred, ville hun

ikke hæve stemmen, men komme med et bidende svar, og hvis man viste hende en venlighed, ville hun aldrig glemme den. Mary beundrede den smukke lille præst med det skarpe ansigt mere end nogen anden mand, hun havde kendt. Og det var mærkværdigt, at de virkelige ufuldkommenheder, der klæbede ved præstens karakter, aldrig syntes at fremkalde den samme uvilje hos hende, som hun allerede forud viste for de ufuldkommenheder, hun forudså hos Fred Vincy, hvis han blev præst. Sådanne uregelmæssigheder i bedømmelsen, tror jeg, findes også hos modnere sjæle end Mary Garths. Vil nogen gætte, for hvem af disse vidt forskellige mænd, Mary nærede kvindens særegne ømhed? – den, hun var mest tilbøjelig til at være streng imod, eller den anden?

"Har De noget budskab at give mig med til Deres gamle legekammerat, miss Garth?" spurgte præsten, idet han tog et duftende æble op af kurven, som hun holdt hen for ham, og stak det i sin lomme, "noget, der kan mildne den hårde dom? Jeg går nu lige til ham."

"Nej," sagde Mary og rystede smilende på hovedet. "Hvis jeg sagde, at han ikke ville blive latterlig som præst, måtte jeg sige, at han ville blive noget, der var værre end latterligt. Men det glæder mig at høre, at han rejser bort for at arbejde."

"På den anden side glæder det mig at høre, at *De* ikke rejser bort for at arbejde. Jeg er vis på, det ville glæde min moder meget, hvis De ville komme og besøge hende i præstegården. De ved, at hun holder af at tale med de unge, og hun har så meget at fortælle om gamle tider. De ville virkeligt vise hende en venlighed ved det."

"Det vil jeg så gerne," sagde Mary. "Alt forekommer mig på engang at være blevet så lykkeligt; jeg troede før, at længslen efter hjemmet altid skulle udgøre en del af mit liv."

"Må jeg gå med dig, Mary?" hviskede Letty – et barn, der altid havde ørene med sig. Hun blev imidlertid henrykt ved at blive knebet i hagen og kysset på kinden af mr. Farebrother – en begivenhed, som hun meget vigtig fortalte sin fader og moder.

Da præsten gik til Lowick, kunne enhver, der nøje havde iagttaget ham, have set ham to gange trække på skuldrene. Han førte nemlig en indre samtale, hvori han fortalte sig selv, at der rimeligvis var noget mere mellem Fred og Mary end deres venskab som gamle legekammerater, og svarede med et spørgsmål, om denne lille pige ikke var alt for god til en sådan umoden ung gentleman. Svaret herpå var det første skuldertræk. Derpå lo han ad sig selv, fordi han havde følt sig skinsyg, som om han havde været en mand, der var i stand til at gifte sig, "hvilket," tilføjede han, "det er tydeligt, at jeg ikke er." Derpå fulgte det andet skuldertræk.

Da mr. og mrs. Garth sad ene i dagligstuen, sagde Caleb efter en længere pause:

"Det er faldet mig ind, at jeg kunne give Fred Vincy en god håndsrækning. Christy er rejst, Alfred vil snart tage bort, og det vil vare fem år, før Jim kan tage fat på forretningen. Jeg vil komme til at trænge til hjælp og kunne lade Fred arbejde under mig; det ville muligvis gøre ham til et nyttigt menneske, hvis han opgiver at blive præst. Hvad synes du?"

"Jeg tror ikke, at hans familie ville være tilfreds med det," sagde mrs. Garth.

"Hvad bryder jeg mig om det?" sagde Caleb med en bestemthed, som han kunne vise, når han havde en mening. "Knægten er myndig og må selv tjene sit brød. Han har gode evner, og jeg tror netop, at det ville være noget for ham."

"Jeg vil ikke sætte mig imod en plan, som du synes så godt om," sagde mrs. Garth, der vidste, at hendes sagtmodige mand i nogle punkter besad endnu større fasthed end hun. "Men det er ikke sikkert, at han selv vil synes om det. Hans fader og moder ønsker, at han skal blive en fin gentleman, og jeg tror, at han deler deres anskuelser. De mener jo, at vi står under dem, og derfor tror jeg, at de ikke ville synes om et sådant forslag fra os. Da det jo nu desuden er bestemt, at han skal tage sin eksamen, er det jo bedre at vente, til han har fået den, og se, hvad han så vil tage sig til. Du er jo desuden ikke ganske sikker på din egen ansættelse eller på, hvor megen hjælp du vil komme til at behøve."

"Nå ja, det er måske bedre at vente lidt. Men at jeg får fuldt op af arbejde for to, det er jeg vis på. Jeg har allerede mange forskellige ting for, og der kommer altid noget nyt. Endnu i går – jeg tror virkelig, jeg har glemt at fortælle dig det – kom der to mænd til mig om den samme vurderingsforretning. Og hvem tror du, det var?" sagde Caleb, idet han tog sig en pris.

Hans hustru lod strikketøjet synke og så opmærksomt på ham.

"Rigg, eller Rigg Featherstone var den ene. Men Bulstrode var kommet ham i forkøbet, så at jeg skal gøre det for Bulstrode. Om det gælder et pantebrev eller et køb, kan jeg endnu ikke sige dig."

"Skulle den mand virkelig tænke på at sælge en ejendom, han lige har arvet?" sagde mrs. Garth.

"Pokker ved det!" sagde Caleb, der aldrig, når han talte om noget uhæderligt, hentydede til nogen højere magt end Pokker. – "Men Bulstrode har længe ønsket at få fat i en smuk lille landejendom – det ved jeg. Og det er vanskeligt her på egnen. Det går ellers underligt til i verden. Det skulle være mærkeligt, om denne gård, som alle ventede, at Fred skulle have, men som det lader til, at den gamle aldrig havde tiltænkt ham, nu til sidst skulle komme i Bulstrodes hænder. Gamle Featherstone hadede ham og ville aldrig have noget med ham at gøre."

"Hvilken grund kunne han have til at hade en mand, som han aldrig havde stået i forbindelse med?" spurgte mrs. Garth.

"Bah! Hvad kan det nytte at spørge om et sådant menneskes grunde! Når et menneskes sjæl," sagde Caleb højtideligt og rystede alvorligt på hovedet, "er blevet rigtig rådden, vokser der alle slags giftige planter op i den, uden at nogen kan sige, hvorfra frøet til dem er kommet."

41

De forhandlinger, der, som Caleb Garth havde antydet, havde fundet sted imellem mr. Bulstrode og mr. Rigg Featherstone, havde givet anledning til, at disse to herrer havde vekslet nogle breve med hinanden.

Hvem kan sige, hvilke følger en brevveksling kan have? Når bogstaverne har været udskårne i sten, kan de ofte have hvilet i ro i hundreder af år og dog til sidst fortalt os om en usurpation eller anden begivenhed i et længst tilintetgjort kejserdømme. Sådanne ting kan ofte gentages i det små i hverdagslivet. Ligesom stenen, som der i mange år er blevet stirret på af uvidende bønder, til sidst kan komme en lærd for øje og derved give anledning til vigtige historiske oplysninger, således kan en smule blæk og papir, der længe har været benyttet til at stoppe en eller anden revne med, fremkalde en katastrofe, hvis det til sidst bliver glattet for et par øjne, der har kundskab nok til at benytte det.

Efter denne lille betragtning må jeg bede læseren følge mig til Stone Court. Haven havde aldrig været mere sirligt holdt i orden end nu, da mr. Rigg Featherstone, glat, pudset og kold som den frø, han lignede, stod med hænderne på ryggen i dagligstuen og så ud på den. Men det syntes tvivlsomt, om han så derud for at betragte den eller for at vende ryggen til en person, der stod midt i værelset med benene vidt fra hinanden og hænderne i bukselommerne, en person, der i alle henseender dannede en modsætning til den koldblodige, beregnende Rigg. Han var en mand på omtrent tres år, rødmosset og svær med gråsprængte, buskede bakkenbarter og

tykt, krøllet hår. Hans klæder var temmelig luvslidte; men han så desuagtet ud som en rigtig skryder og storpraler. Hans navn var John Raffles.

"Nå, Josh," sagde han med sin buldrende stemme; "tænk nu over det; din stakkels moder er til års, og du har råd til at give hende en klækkelig sum, så at hun kan have det godt på sine gamle dage."

"Ikke så længe De lever. Hun kan aldrig få det godt, mens De er til," svarede Rigg med sin kolde, pibende stemme. "Hvad jeg giver hende, vil De tage."

"Jeg ved nok, du bærer nag til mig, Josh. Men lad det nu fare; en lille kapital ville sætte mig i stand til at gøre noget udmærket ud af butikken. Og jeg skulle nok passe den og altid sørge for at være på pletten. Der er dog intet, som kunne gøre din stakkels moder lykkeligere. Jeg har, ved Gud, altid holdt af den gamle kone."

"Har De det?" spurgte Rigg uden at vende blikket fra vinduet.

"Ja, det har jeg," sagde Raffles og gav sin hat, der stod foran ham på bordet, et veltalende stød.

"Så hør på mig. Jo mere De påstår en ting, jo mindre vil jeg tro den. Jo mere De ønsker, at jeg skal gøre en ting, desto mere grund har jeg til aldrig at gøre det. Tror De, jeg har i sinde at glemme, hvorledes De plejede at sparke mig, da jeg var dreng, og hvorledes De spiste den bedste mad fra mig og min moder? Tror De, jeg har glemt, at De altid kom hjem for at sælge og stikke alting i lommen og derpå gå bort og lade os i stikken. Min moder var en tosse overfor Dem; hun havde ingen ret til at give mig en stedfader, og hun er blevet straffet for det. Hun skal få sine ugepenge og ikke en smule mere, og det vil også ophøre,

hvis De nogensinde oftere vover Dem hertil. Næste gang De viser Dem indenfor disse porte, vil De blive jaget bort med hundepisken."

Da Rigg udtalte de sidste ord, vendte han sig om og så på Raffles med sine udstående, iskolde øjne. Modsætningen var så slående, som den kunne have været for atten år siden, da Rigg var en hæslig dreng og Raffles skænkestuernes noget sværlemmede Adonis. Men nu var fordelen på Riggs side, og man kunne have ventet, at Raffles ville have listet bort som en våd hund. Men nej. Han gjorde kun en grimasse, derpå lo han og trak en cognacsflaske op af lommen.

"Nå Josh," sagde han i en indsmigrende tone, "giv mig da i det mindste en mundfuld cognac og en sovereign til at betale hjemrejsen med, så skal jeg straks forsvinde."

"Husk," sagde Rigg og trak et nøgleknippe op af lommen, "hvis jeg nogensinde ser Dem igen, vil jeg ikke tale med Dem. Jeg vil aldeles fornægte Dem, og hvis De ønsker at vedkendes mig, vil man kun anse Dem for, hvad De er – en dum, brovtende slyngel."

"Det er ellers skade, Josh," sagde Raffles og lod, som om han kløede sig bag øret. "Jeg holder ved Gud meget af dig! Der er ingenting, jeg holder mere af end at drille dig – du ligner din moder så meget, og nu må jeg undvære den fornøjelse. Men glem ikke cognacen og sovereignen."

Han puffede til flasken, og Rigg gik hen til det smukke, gamle egetræsskab. Men Raffles var ved denne bevægelse kommet i tanker om, at flasken havde løsnet sig fra læderfutteralet, og da han i det samme fik øje på et sammenlagt stykke papir, der var

faldet indenfor kamin gitteret, tog han det op og stak det ind under læderet for at få glasset til at sidde fast.

Imidlertid var Rigg kommet tilbage med cognacen, og fyldte nu flasken, hvorpå han gav Raffles en sovereign uden dog hverken at se på ham eller tale til ham. Efter derpå igen at have lukket skabet gik han på ny hen til vinduet og stirrede ud af det lige så roligt, som han havde gjort ved begyndelsen af samtalen. Raffles tog en lille slurk af flasken, skruede den til og stak den i lommen med en drillende langsomhed, mens han gjorde en grimasse bag sin stedsøns ryg.

"Farvel, Josh – måske for bestandig!" sagde Raffles og så sig tilbage, idet han lukkede døren op.

Rigg så ham gå igennem haven ud på landevejen. Der faldt en let støvregn, som forfriskede hækken og græsset på vejkanten. Raffles, der slentrede afsted som en dagdriver fra byen, der er nødt til at gøre en lille fodtur, så så fremmed ud i denne scene af landlig Fred og stilhed som en bavian, der er sluppet ud af et menageri. Men der var kun kalven til forundret at stirre på ham, og ingen andre end de små vandrotter til at vise misfornøjelse med hans ydre, idet de hurtigt løb bort, når han nærmede sig.

Han var heldig nok til at blive indhentet af dagvognen, da han var kommet ud på den store landevej; med den kørte han til Brassing og derfra videre med den nyanlagte jernbane. Han opførte sig under hele rejsen på sin sædvanlige brovtende måde og tog hyppigt et drag af flasken. Det papir, han havde fået den til at sidde fast med, var et brev undertegnet *Nicholas Bulstrode*, men det var ikke rimeligt, at Raffles lige med det første ville tage det bort fra dets nuværende nyttige plads.

42

Et af de lægebesøg, Lydgate måtte aflægge, kort efter at han var kommet tilbage fra sin bryllupsrejse, var til Lowick Manor, ifølge et brev, hvori han var blevet anmodet om selv at bestemme tiden til et sådant besøg.

Mr. Casaubon havde aldrig spurgt ham om sin sygdoms natur, lige så lidt som han til Dorothea havde røbet den mindste ængstelse for, at den pludselig skulle standse hans livs arbejde. I denne henseende såvel som af andre grunde frygtede han for at vække en medlidenhed, der kunne være sårende for hans stolthed. Men mr. Casaubon grublede nu over noget, hvorved spørgsmålet om hans liv og helbred blev ham af vigtighed. Han havde nemlig begyndt at tænke sig muligheder, der gjorde ham mere bittert stemt end alt, hvad der tidligere havde tynget på hans sind.

Imod visse kendsgerninger var han hjælpeløs: imod Will Ladislaws tilværelse, hans trodsige ophold der på egnen, imod Dorotheas virksomme, ivrige natur og visse ideer og tilbøjeligheder, som hun havde fattet med hensyn til genstande, han ikke godt kunne debattere med hende. Skinsygen og mistanken til Will Ladislaws hensigter og Dorotheas indtryk vævede et stadig tættere og tættere net om hans sjæl – ikke fordi han på nogen som helst måde mistydede Dorotheas opførelse eller nærede nogen lav frygt, dertil kendte han for godt hendes rene, ædle natur. Hvad han var skinsyg på, var hendes meninger, den indflydelse, en anden let kunne få på hendes meninger, og de fremtidige muligheder, de kunne lede hende til. Han var aldeles overbevist om, at Dorothea var skyld i Wills

tilbagekomst fra Rom, og at hun i sin uskyldighed havde opmuntret ham til at tage bolig i nabolaget. Det var tydeligt, at Will ingen indflydelse havde på hende; de havde aldrig haft en eneste *tête-à-tête*, uden at hun havde bragt et eller andet nyt besværligt indtryk med derfra, og det sidste møde, som mr. Casaubon vidste af, (Dorothea havde ved sin hjemkomst fra Freshitt Hall for første gang tiet med, at hun havde set Will), havde ført til en scene, der havde vakt større vrede hos ham imod dem begge, end han nogensinde før havde kendt. Den måde, hvorpå han fremstillede sagen for sig selv, var følgende:

"Da jeg ægtede Dorothea Brooke, forpligtede jeg mig til at sørge for hende i tilfalde af min død. Men der var ikke tale om at sørge for hende ved at sikre hende en uindskrænket besiddelse af en stor formue; tværtimod kan der komme lejligheder, da en sådan besiddelse kan udsætte hende for stor fare. Hun er et let bytte for enhver mand, der ved, hvorledes han behændigt skal benytte sig enten af hendes kærlige iver eller Don Quixotiske begejstring; og der er en mand i nærheden, som netop har sådanne planer, og som tilmed nærer personligt fjendskab imod mig, der forøges ved bevidstheden om hans utaknemmelighed, hvilket han stadigt beviser ved altid at søge at gøre mig latterlig; for det er jeg så overbevist om, som om jeg selv havde hørt det. Denne mand har vundet indflydelse over Dorothea og har åbenlyst søgt at bibringe hende det indtryk, at hans fordringer på mig langt overgår, hvad jeg har gjort for ham. Hvis jeg dør – og han ligger her på vagt for at vente på det – vil han overtale hende til at ægte sig. Det ville være en ulykke for hende og et held for ham. Men jeg skal nok forhindre det. Jeg har aldrig haft tillid til hans karakter,

og det er min pligt at sørge for, at hans listige planer ikke kommer til udførelse."

Den måde, mr. Casaubon havde ordnet sine sager på ved sit giftermål, lod ham have frie hænder til at tage stærke forholdsregler; men idet han grublede over disse, blev det ham af vigtighed at vide, hvor længe der var mulighed for, at han selv kunne leve, og det var derfor, at han til sidst overvandt sin stolte tilbageholdenhed og anmodede Lydgate om en samtale for at høre hans mening om sygdommens natur.

Han havde omtalt til Dorothea, at der var truffet aftale med Lydgate om at komme til Lowick klokken halv fire, og til svar på hendes ængstelige spørgsmål, om han havde følt sig syg, sagt: "Nej, jeg ønskede kun at høre hans mening om nogle almindelige symptomer. Du behøver ikke at være til stede, min kære. Jeg har givet ordre til at vise ham ud til mig i taxtrægangen, hvor jeg går min sædvanlige tur."

Da Lydgate trådte ind i taxtrægangen, så han mr. Casaubon gå langsomt ned ad den med hænderne på ryggen og foroverbøjet hoved. Det var en yndig eftermiddag; bladene fra de høje lindetræer faldt stille på det mørke eviggrønne, mens lys og skygge sov side om side; der hørtes ingen anden lyd end kragernes skrigen, der for det vante øre lød som en højtidelig vuggesang. Lydgate, der stod i sin fulde ungdomskraft, kunne ikke andet end føle en vis medlidenhed, da den skikkelse, han så snart kunne have indhentet, vendte sig om og ved at nærme sig ham mere end nogensinde viste tegn på en for tidlig alderdom – den lærdes bøjede skuldre, de magre lemmer og det tungsindige træk ved munden. – "Stakkels mand!" tænkte han. "Mange mennesker er i hans alder så stærke som løver."

"Mr. Lydgate," sagde mr. Casaubon med sin uforanderligt høflige mine, "jeg er Dem meget forbunden for Deres punktlighed. Vi vil med Deres tilladelse tale sammen, mens vi går frem og tilbage her."

"Jeg håber, at Deres ønske om at se mig ikke hidrører fra nogle ubehagelige symptomer," sagde Lydgate for at udfylde en pause.

"Ikke for øjeblikket, – nej. For at forklare Dem mit ønske, må jeg omtale, hvad det ellers ikke var nødvendigt at hentyde til, at mit liv, der ellers er meget ubetydeligt, har fået en mulig vigtighed på grund af et ufuldendt arbejde, som jeg har ofret mine bedste år på. Kort sagt, jeg har længe arbejdet på et værk, som jeg gerne ville efterlade i en sådan stand, at det i det mindste kunne overgives til trykpressen af andre. Var jeg sikker på, at dette var alt, hvad jeg rimeligvis kunne vente, ville denne forvisning bringe mig til at begrænse mine forsøg og vejlede mig både i den positive og negative bestemmelse af min fremgangsmåde."

Her standsede mr. Casaubon, tog den ene hånd fra ryggen og stak den ind imellem knapperne på sin frakke.

"De hentyder til mulige hindringer på grund af Deres helbred?" sagde Lydgate, der ønskede at komme den tøvende mr. Casaubon til hjælp.

"Det gør jeg. De har ikke meddelt mig, at de symptomer – som De – hvad jeg føler mig forpligtet til at bevidne – iagttog med samvittighedsfuld omhu, var af en farlig natur. Men hvis det er tilfældet, mr. Lydgate, vil jeg ønske at kende den fulde sandhed uden mindste forbehold, og jeg beder Dem derfor nøjagtigt sige mig, hvilken slutning De er kommet til; det er en

venskabs tjeneste, jeg forlanger af Dem. Hvis De kan sige mig, at mit liv ikke trues af andet end sædvanlige tilfældigheder, vil det glæde mig af grunde, som jeg allerede har anført. Hvis ikke, vil det være af endnu større vigtighed for mig at kende sandheden."

"Jeg kan ikke længere være i tvivl om, hvilken fremgangsmåde jeg skal følge," sagde Lydgate; "men først må jeg bede Dem erindre, at mine slutninger er dobbelt usikre – ikke alene fordi jeg kan fejle, men fordi det altid er meget vanskeligt at udtale sig om hjertesydomme. Men efter hvad De har sagt mig, er det min pligt at meddele Dem, at ved den sygdom, De lider af, indtræffer døden ofte pludseligt. Et sådant resultat kan dog ikke med sikkerhed forudsiges. De kan lige så godt leve med et tåleligt helbred i mange år endnu. Det er al den underretning, jeg formår at give Dem."

Lydgate besad takt nok til at føle, at mr. Casaubon ville synes bedst om en sådan ligefrem tale, fri for alle forsigtige omsvøb, og opfatte den som et tegn på agtelse.

"Jeg takker Dem, mr. Lydgate," sagde mr. Casaubon efter et øjebliks pause. "Kun ét spørgsmål har jeg endnu at stille Dem: Har De meddelt mrs. Casaubon det, De nu fortalte mig?"

"Til dels – jeg mener med hensyn til det mulige udfald." Lydgate stod i begreb med at forklare, hvad han havde sagt Dorothea; men mr. Casaubon vinkede, med et umiskendeligt ønske om at ende samtalen, let med hånden og sagde atter, "jeg takker Dem," hvorefter han gjorde en bemærkning om det sjældent smukke vejr.

Lydgate, der var overbevist om, at hans patient ønskede at være ene, forlod ham snart, og den sorte skikkelse med

hænderne på ryggen og foroverbøjet hoved fortsatte sin gang, mens de mørke taxtræer dannede et stumt, tungsindigt selskab for ham, og fuglenes eller bladenes små skygger, der gled over solpletterne, listede sig tavse forbi, som om de kendte hans sorg. Her var en mand, der for første gang befandt sig ansigt til ansigt med døden – der gennemlevede et af de sjældne øjeblikke i erfaringen, når vi føler sandheden af en almindelig bemærkning, hvilket er lige så forskelligt fra at kende den, som synet af vand i virkeligheden er fra det feberagtige syn af vand, som ikke kan nås, til at køle din brændende tunge. Når den almindelige bemærkning: "Vi må alle dø," pludselig forandres til: "Jeg må dø – og det snart," da griber døden os, og dens fingre er grusomme, senere kommer den måske for at tage os i sin favn, som vor moder gjorde, og vort sidste, halvt ubevidste, jordiske øjeblik, kan måske ligne det første. For mr. Casaubon var det, som om han pludseligt befandt sig på den mørke flodbred og kun ventede på vinket. I et sådant øjeblik forandrer sjælen ikke det øjemed, den har haft i livet, men fører det i tanken videre over på den anden side af døden. Mr. Casaubon anså sig for at være en troende kristen; men hans trang stod dog ikke i dette øjeblik til samfundet med Gud; hans lidenskabelige ønsker, stakkels mand, klyngede sig til lavere egne.

Dorothea, der vidste, at Lydgate var redet bort, var gået ud i haven i den hensigt straks at gå til sin mand. Men hun betænkte sig, da hun frygtede for at mishage ham med sin nærværelse; for hendes iver, der altid blev stødt tilbage, tjente med erindringen om dette til at forhøje hendes frygt, og hun gik langsomt omkring i de andre gange, indtil hun så ham nærme

sig. Da gik hun ham i møde og kunne i det øjeblik have været for ham som en engel sendt fra Himlen med budskabet om, at den korte tid, han havde tilbage, skulle blive opmuntret ved den trofaste kærlighed, der klynger sig endnu tættere til en sorg, den forstår. Det blik, hvormed han besvarede hendes, var imidlertid så koldt, at hun følte sin frygt tiltage; alligevel vendte hun om og stak sin hånd ind under hans arm.

Mr. Casaubon blev ved at holde hænderne på ryggen og lod hendes bløde arm med møje holde fast ved hans.

Der var noget skrækkeligt for Dorothea i den følelse, denne ubøjelige hårdhed fremkaldte hos hende; dog trak hun ikke armen tilbage, men dristede sig heller ikke til at tale. Mr. Casaubon sagde ikke: "Jeg ønsker at være ene;" men han rettede tavst sine skridt imod huset, og da de trådte ind ad glasdøren, tog Dorothea armen til sig og standsede på dørtærsklen for at lade sin mand have frit valg. Han gik ind i biblioteket og lukkede døren efter sig for at være ene med sin sorg.

Hun gik op i sit boudoir. Igennem det åbne buevindue kunne man se det smilende sommerlandskab; men Dorothea havde ingen sans for det; hun var kun opfyldt af sin egen ulykke.

Dog var det navnlig en oprørsk vrede, hun følte, og i stedet for tårer kom der ord som disse:

"Hvad har jeg gjort – hvad er jeg, at han behandler mig således? Han ved aldrig, hvad jeg tænker på – han bryder sig ikke om det. Til hvilken nytte er alt, hvad jeg gør? Han ønsker, at han aldrig havde ægtet mig."

Derpå hensank hun atter i tavshed og sad som én, der har forvildet sig og er træt, mens hun med ét blik overskuede de stier, hendes unge håb havde vist hende, og som aldrig skulle

findes igen. Og lige så tydeligt så hun i det samme sørgelige lys sin egen og sin mands ensomhed – hvorledes de gik hver for sig, så at hun var nødt til at kritisere ham. Hvis han havde draget hende til sig, ville hun aldrig have gjort det – aldrig have sagt: "Er han værd at leve for?" men ville have betragtet ham som en del af sit liv. Nu sagde hun bittert: "Det er hans fejl, ikke min." Kunne hun gøre for, at hun havde troet på ham – troet på hans værdighed? – og hvad var han så egentlig? – hun kunne godt nok vurdere ham – hun, der med skælven havde iagttaget hans blik og indesluttet sine bedste følelser, for at hun kunne være smålig nok til at behage ham. I en krise som denne begynder enkelte kvinder at hade.

Solen stod lavt på himlen, da Dorothea tænkte på, at hun ikke ville gå ned igen, men lade sin mand sige, at hun ikke var rask og foretrak at blive på sit værelse. Hun havde aldrig tilladt sin vrede således at beherske sig; men hun troede nu, at hun ikke kunne gense ham uden at sige ham alt, hvad hun følte; hun måtte vente, til hun kunne gøre det uden afbrydelse. Han ville måske blive forundret og såret over et sådant bud fra hende, men det måtte han gerne. Hendes vrede sagde hende – som vreden så let gør – at Gud var med hende, at om så hele Himlen var befolket af ånder, der iagttog dem, måtte de være på hendes side. Hun havde besluttet at ringe, da der i det samme blev banket på døren.

Mr. Casaubon havde sendt bud for at sige, at han ville have sin middagsmad bragt ind i biblioteket. Han ønskede at være ene den aften, da han var meget beskæftiget.

"Så spiser jeg ikke til middag, Tantripp."

"Frue, lad mig dog bringe Dem lidt op."

"Nej, jeg er ikke rask. Gør alt i orden i mit påklædningsværelse, men forstyr mig ikke."

Dorothea sad næsten ubevægelig under sin sjælekamp, mens aftenens skygger langsomt gik over til nat. Men kampen skiftede bestandigt som en mands, der begynder med en bevægelse til at ville slå og ender med ganske at overvinde ønsket om det. Den tanke, Dorothea var gået ud for at møde sin mand med, – hendes overbevisning om, at han havde fremsat et spørgsmål om, hvorvidt der var mulighed for, at hans arbejde ville blive standset, – og at svaret måtte have rystet ham dybt, fremstod atter for hende. Det kostede hende meget, før hun lærte at have barmhjertighed med hans sorg – men hun lærte det til sidst. Da der var ganske stille i huset, og hun vidste, at det var nær den tid, da mr. Casaubon plejede at gå til hvile, åbnede hun sagte døren og stod udenfor i mørket, ventende på, at han skulle komme op ad trappen med lyset i hånden. Hvis han ikke snart kom, var det hendes hensigt selv at gå ned til ham, om hun end derved ville pådrage sig en ny smerte; hun ville aldrig mere vente andet. Men nu hørte hun døren til biblioteket blive åbnet, og lyset kom langsomt op ad trappen, uden at hun kunne høre lyden af fodtrinene på tæppet. Da hendes mand stod lige foran hende, så hun, hvor udtæret hans ansigt var. Han fo'r let sammen ved synet af hende, og hun betragtede ham bønfaldende uden at sige et ord.

"Dorothea!" sagde han med en mild overraskelse i stemmen. "Ventede du på mig?"

"Ja, jeg ville nødigt forstyrre dig."

"Kom, min kære, kom. Du er ung og må ikke spilde din livskraft ved at våge."

Den stille, venlige tungsindighed, disse ord blev udtalt med, gjorde et dybt indtryk på Dorothea, og hun følte en inderlig taknemmelighed over, at hun havde overvundet sin vrede. Hun stak armen ind under sin mands, og de gik sammen ned ad den brede korridor.

Femte bog

Den døde hånd

43

Dorothea forlod sjældent hjemmet uden sin mand; men hun kørte dog engang imellem alene til Middlemarch for at gøre et eller andet lille indkøb eller udrette et barmhjertighedsærinde. To dage efter scenen i taxtrægangen besluttede hun at benytte en sådan lejlighed til om muligt at se Lydgate og af ham erfare, om hendes mand virkelig havde følt nye symptomer på en sygdom, som han skjulte for hende, eller om han havde forlangt at lære den fulde sandhed at kende. Hun anså det næsten for urigtigt at søge en sådan kundskab hos en anden, men frygten for at undvære den – frygten for en uvidenhed, der kunne gøre hende uretfærdig eller hård – overvandt alle skrupler. At der var foregået en forandring med hendes mand, var afgjort. Han havde den næste dag begyndt at ordne sine noter på en ny måde og sat hende nøje ind i sin plan. Stakkels Dorothea kunne nok behøve at samle et forråd af tålmodighed.

Klokken var omtrent fire, da hun kørte til Lydgates hus i Lowick Gate, idet hun i sin frygt for ikke at finde ham hjemme, ønskede, at hun i forvejen havde skrevet ham til. Det viste sig, at hendes frygt var grundet; for han var ikke hjemme.

"Er mrs. Lydgate hjemme?" spurgte Dorothea, der aldrig, så vidt hun vidste, havde set Rosamond, men nu erindrede, at mr. Lydgate var gift. Jo, mrs. Lydgate var hjemme.

"Så vil jeg gå ind og tale med hende, hvis hun tillader det. Vil De spørge hende, om hun kan ofre mig – mrs. Casaubon, et par minutter?"

Da pigen var gået for at besørge dette, kunne Dorothea høre lyden af musik igennem et åbent vindue – nogle få toner af en

herrestemme og derpå fortepianoakkompagnement. Men dette standsede pludselig, og pigen kom tilbage og sagde, at det ville glæde mrs. Lydgate meget at se mrs. Casaubon.

Da døren til salen åbnedes, og Dorothea trådte ind, frembød hun en kontrast til dem, der var derinde, der ikke var sjælden på landet, dengang de forskellige klasser blandede sig mindre imellem hinanden end nu. Lad dem, der ved det, fortælle os nøjagtigt, hvad stof det var, Dorothea bar i hine milde efterårsdage – det fine uldne stof, der var blødt at røre ved og blødt at se på. Det lod altid til at være nyvasket og at dufte af frisk grøftekant – havde altid samme form uden hensyn til moden. Men ynden og værdigheden lå dog mere i hendes hele holdning og væsen. De tilstedeværende personer betragtede hende også med den dybeste interesse. For Rosamond hørte hun til disse ophøjede personer i grevskabet, der ikke havde samkvem med de dødelige i Middlemarch, og hvis mindste bevægelse det var værd at studere; desuden følte Rosamond også en vis tilfredsstillelse ved at mrs. Casaubon også skulle få lejlighed til at se *hende*; for efter de mange komplimenter, hun havde modtaget i sir Godwin Lydgates hus, var hun ganske rolig for, hvad indtryk hun måtte gøre på folk af god fødsel. Dorothea gav hende hånden med sin sædvanlige ligefremme venlighed og så beundrende på Lydgates yndige hustru – idet hun nok var sig bevidst, at der også var en gentleman til stede, men ikke lagde videre mærke til ham. Denne gentleman var alt for optaget af den ene kvindes nærværelse til at tænke over modsætningen imellem de to – en modsætning, der måtte have slået en rolig iagttager. De var begge lige høje, men Rosamonds barnlige, blonde hår var sat op i kunstfærdige fletninger, hendes lyseblå

dragt var efter den nyeste mode, og hendes store broderede krave var så kostbar, at den måtte falde enhver i øjnene.

"Jeg takker Dem, fordi De tillod mig at forstyrre Dem," sagde Dorothea øjeblikkelig. "Jeg ville gerne, hvis det er muligt, tale med mr. Lydgate, før jeg tager hjem, og jeg håbede, at De muligvis kunne sige mig, hvor jeg kunne træffe ham, eller tillade mig at vente på ham, hvis De tror, at han snart kommer hjem."

"Han er gået til det nye hospital," sagde Rosamond; "jeg er overbevist om, at han snart kommer hjem. Men jeg kan sende bud efter ham."

"Vil De tillade mig at hente ham?" sagde Will Ladislaw og kom nærmere. Han havde allerede taget sin hat, før Dorothea kom ind. Hun rødmede af overraskelse, men rakte ham hånden med et fornøjet smil, idet hun sagde:

"Jeg vidste ikke, at det var Dem, da jeg ikke tænkte på at træffe Dem her."

"Må jeg gå hen på hospitalet og sige mr. Lydgate, at De ønsker at se ham?" sagde Will.

"Det ville være hurtigere at sende vognen efter ham," sagde Dorothea, "hvis De ville være så venlig at give kusken besked."

Will gik henimod døren, da Dorothea, i hvis tanker der pludselig var vågnet flere erindringer, der stod i forbindelse med hinanden, hurtigt vendte sig om og sagde: "Jeg tror dog, at jeg hellere selv vil gå, da jeg gerne vil tage hjem så hurtigt som muligt. Jeg vil derfor køre til hospitalet og tale med mr. Lydgate der. Undskyld, at jeg har forstyrret Dem, mrs. Lydgate, jeg er Dem meget forbunden."

Hendes sind var åbenbart optaget af en tanke, der pludselig var faldet hende ind, og da hun forlod værelset, var hun sig næppe bevidst, hvad der foregik omkring hende – vidste næppe, at Will åbnede døren for hende og bød hende armen for at føre hende til vognen. Hun tog imod hans arm, men sagde intet. Will følte sig noget fortrydelig og ulykkelig og havde heller intet at sige. Han hjalp hende tavs ind i vognen, de sagde farvel til hinanden, og Dorothea kørte bort. På den fem minutters køretur til hospitalet havde hun tid til at anstille nogle betragtninger. Hendes beslutning om at tage bort, og hendes åndsfraværelse, idet hun forlod værelset, hidrørte fra en pludselig følelse af, at det ikke ville være rigtigt af hende frivilligt at opholde sig i Wills selskab, da hun ikke turde omtale det for sin mand, og det tilmed, da hun allerede havde et ærinde i Middlemarch, som hun måtte skjule for ham. Det var alt, hvad der havde stået klart for hende; men hun havde på samme tid følt et ubestemt mismod. Nu, da hun sad ene i vognen, lød tonerne af herrestemmen, akkompagneret af pianofortet, som hun ikke havde lagt synderlig mærke til, da hun hørte dem, atter for hendes indre øre, og hun greb sig i med en vis forundring at tænke på, at Will Ladislaw tilbragte sin tid i mrs. Lydgates selskab, mens hendes mand var ude. Men da hun kom i tanker om, at han også havde tilbragt nogen tid med hende under lignende omstændigheder, så kunne der jo ikke være noget upassende i det. Men Will var også mr. Casaubons slægtning og som sådan var hun forpligtet til at vise ham venlighed. Dog havde der været tegn, som hun måske burde have forstået, der tydede på, at mr. Casaubon ikke syntes om sin fætters besøg, når han ikke selv var hjemme. "Måske har

jeg taget fejl i mange ting," sagde stakkels Dorothea, mens tårerne trillede ned ad hendes kinder. Hun søgte imidlertid hurtigt at tørre dem bort. Hun følte sig forvirret og ulykkelig, og billedet af Will, der hidtil havde stået så klart for hende, var blevet forunderlig tåget. Men vognen standsede nu ved hospitalets port. Snart efter gik hun rundt om græsplænerne ved siden af Lydgate, og under samtalen med ham genvandt hun atter sin sindsro.

Imidlertid ærgrede Will Ladislaw sig og vidste meget godt hvorfor. Han havde kun sjældent udsigt til at møde Dorothea, og nu var der for første gang kommet en lejlighed, som havde stillet ham i et ugunstigt lys hos hende. Det forekom ham, som om der var opstået en ny afstand imellem dem, siden hun havde set ham i kredse, der ikke hørte til hendes omgang. Men det var ikke hans skyld; siden han havde taget bolig i Middlemarch, havde han naturligvis måttet gøre flere bekendtskaber der. Lydgate var virkelig en mand, som det nok var værd at omgås, og nu traf det sig, at han havde en hustru, der var musikalsk, og som det var morsomt at besøge. Det var hele historien om den situation, hvori Diana alt for uventet var steget ned til sin tilbeder. Det var ærgerligt. Will var sig bevidst, at det kun var for Dorotheas skyld, han var i Middlemarch, og dog følte han, at hans stilling der fjernede ham mere fra hende, end om han havde været i Rom!

Han så, at der var kommet noget fremmed ind i deres forhold, og at deres tavshed, da han førte hende tilvogns, havde tydet på en kulde, der var usædvanlig.

Will vendte tilbage til salen, tog sin hat og så noget mørk ud, da han gik hen til mrs. Lydgate, der havde sat sig ved sit sybord,

og sagde:

"Det er altid uheldigt, når musik eller poesi bliver afbrudt. Tillad mig at komme en anden dag for at fuldende indøvelsen af den italienske sang."

"Det vil glæde mig at lære den," sagde Rosamond. "Men De må dog indrømme, at det var en smuk afbrydelse. Jeg misunder Dem ligefrem Deres bekendtskab med mrs. Casaubon. Er hun meget intelligent? Hun ser ud til det."

"Det har jeg virkelig aldrig tænkt over," sagde Will gnavent.

"Det er ganske det samme svar, Tertius gav mig, da jeg spurgte ham, om hun var smuk. Hvad tænker herrerne dog på, når de er sammen med mrs. Casaubon?"

"På hende selv," svarede Will, der følte sig oplagt til at drille den fortryllende mrs. Lydgate. "Når man ser en fuldkommen kvinde, tænker man aldrig på hendes egenskaber – man er sig kun hendes nærværelse bevidst."

"Jeg har altså grund til at blive skinsyg, når Tertius tager til Lowick," sagde Rosamond med et spøgende smil, "og må frygte for, at han skal fatte ringere tanker om mig, når han kommer hjem."

"Det lader ikke til hidtil at have haft en sådan virkning på Lydgate. Mrs. Casaubon er alt for ulig andre kvinder, til at de kan sammenlignes med hende."

"De er en trofast tilbeder, mærker jeg. De ser hende formodentlig ofte."

"Nej," sagde Will, næsten barsk. "Tilbedelse er i almindelighed snarere en teoretisk end en praktisk sag. Men i dette øjeblik driver jeg den så praktisk – at jeg virkelig må rive mig løs."

"Kom snart igen en aften; mr. Lydgate vil synes godt om sangen, og jeg kan bedst nyde den, når han er til stede."

Da hendes mand var kommet hjem, sagde Rosamond, idet hun stillede sig foran ham og med begge hænder holdt fast i hans kjolekrave, "mr. Ladislaw var her og sang med mig, da mrs. Casaubon kom. Han lod til at være ærgerlig over det. Tror du, at han var misfornøjet over, at hun skulle træffe ham i vort hus? Vor stilling her er dog lige så god som hans – om han så er nok så meget i familie med Casaubons."

"Nej, nej! Der må være en anden grund, hvis han virkelig var ærgerlig over det. Ladislaw er en slags sigøjner; han har ingen fine nykker."

"Han er imidlertid ikke altid rigtig behagelig. Kan du lide ham?"

"Ja, jeg synes, at han er en meget god fyr."

"Ved du hvad – jeg tror, han tilbeder mrs. Casaubon."

"Stakkels djævel!" sagde Lydgate smilende og kneb sin kone i øret.

Rosamond havde allerede opdaget, at kvinderne selv efter brylluppet kan gøre erobringer og bringe mændene for deres fødder, og hun fandt det meget behageligt fra ægteskabets trone – med en mand ved sin side, der egentlig selv var hendes undersåt – at se ned på de stakkels fanger, der for bestandig var berøvet deres ro. Men for øjeblikket drejede Rosamonds roman sig dog navnlig om Lydgate, og det var hende nok at nyde hans fulde underkastelse. Da han sagde: "Stakkels djævel!" spurgte hun ham derfor med skælmsk nysgerrighed:

"Hvorfor det?"

"Hvorfor! Hvad skal en mand gøre, når han tilbeder en af jer, I tryllerinder? Han forsømmer kun sit arbejde og stifter gæld."

"Jeg ved da, at du ikke forsømmer dit arbejde. Du er enten på hospitalet eller ser til de fattige patienter, eller også tænker du på en eller anden doktorstrid; og når du er hjemme, vil du helst hænge over mikroskopet og bøgerne. Tilstå kun, at du holder mere af de ting end af mig."

"Har du ikke ærgerrighed nok til at ønske, at din mand skal blive noget mere end læge i Middlemarch?" spurgte Lydgate, idet han lod sine hænder falde ned på sin hustrus skuldre og så på hende med kærlig alvor.

"Jo, naturligvis ønsker jeg, at du skal gøre opdagelser og opnå en høj stilling på et eller andet sted, der er bedre end Middlemarch. Du kan ikke sige, at jeg nogensinde har forhindret dig i at arbejde; men vi kan dog ikke leve som eremitter. Du er da ikke utilfreds med mig, Tertius?"

"Nej, kære, nej! Hvorledes kan du tro det?"

"Hvad var det, mrs. Casaubon ville tale med dig om?"

"Hun ville kun spørge mig om hendes mands sygdom. Men jeg tror, at hun vil vise sig gavmild imod vort nye hospital."

44

Da Dorothea, efter at hun havde gået rundt om hospitalets græsplæner med Lydgate, havde erfaret, at der ikke var indtrådt nogen forandring i mr. Lydgates helbredstilstand, undtagen de åndelige tegn på ængstelse efter at erfare den fulde sandhed med hensyn til hans sygdom, tav hun i nogle øjeblikke, idet hun grundede på, om hun havde sagt eller gjort noget, der kunne vække denne nye ængstelse. Lydgate, der ikke gerne ville gå glip af en sådan lejlighed til at fremme sin yndlingsplan, vovede at sige:

"Jeg ved ikke, om Deres eller mr. Casaubons opmærksomhed er blevet hendraget på vort nye hospital. Omstændighederne har gjort, at det ser noget egoistisk ud af mig at bringe denne sag på bane, men det er ikke min skyld, det er, fordi alle de andre læger er imod mig. Jeg tror, at De interesserer Dem for sådanne ting; for jeg husker, at De, da jeg første gang havde den fornøjelse at se Dem på Tipton Grange før Deres bryllup, stillede mig nogle spørgsmål om, i hvor høj grad de usle boliger indvirkede på de fattiges helbred."

"Ja, ganske rigtigt," sagde Dorothea med opklaret ansigt. "Og jeg vil være Dem taknemmelig, hvis De vil vise mig en måde, hvorved jeg kan forbedre deres tilstand lidt. Jeg har ikke kunnet give mig af med disse ting, siden jeg blev gift. – Jeg mener," tilføjede hun efter et øjebliks betænkning, "at folk i vor landsby har det så tålelig godt, og jeg har været alt for optaget til at kunne gøre videre efterspørgsler. Men her – på et sted som Middlemarch – må der være en hel del at gøre."

"Ja, – alt at gøre," sagde Lydgate med energi. "Og dette hospital er et udmærket værk, der udelukkende skyldes mr. Bulstrodes utrættelige iver og til dels er opført for hans penge. Men én mand kan ikke alene udføre en sådan plan; han har naturligvis ventet at få hjælp til det. Og nu har der dannet sig et lavt, usselt parti imod det, som –ønsker, at det hele skal mislykkes."

"Hvilke grunde kunne de have til det?" spurgte Dorothea med naiv forundring.

"Først og fremmest er mr. Bulstrodes upopularitet skyld i det. Den halve by ville påtage sig hvilken som helst ulejlighed for at kunne arbejde imod ham. Jeg har ikke kendt mr. Bulstrode, før jeg kom hertil, og da jeg derfor ser ham med upartiske blikke, står det tydeligt for mig, at han har mange gode og sunde ideer, som jeg kan bringe til en nyttig udførelse. Det forekommer mig derfor, at jeg, ved at nægte at arbejde sammen med ham, ville forsømme en lejlighed, hvorved min videnskab kunne blive til mere almen nytte."

"Det er jeg enig med Dem i," sagde Dorothea, der straks følte sig tiltalt af situationen, således som mr. Lydgate udmalede den. "Men hvad er der at indvende imod mr. Bulstrode? Jeg ved, at min onkel står på en venskabelig fod med ham."

"Folk holder ikke af hans religiøse ideer, og dertil kommer, at de beskylder ham for at være herskesyg og uselskabelig. Men hvad har det med hospitalet at gøre, der kan blive af så stor betydning for hele grevskabet? Den største anledning til oppositionen er jo dog den kendsgerning, at Bulstrode har gjort mig til overlæge ved det. Jeg er naturligvis glad over det, da det giver mig anledning til at være til nytte – og jeg ved, at jeg kan

retfærdiggøre hans valg. Men følgen er, at alle lægerne i Middlemarch på det bestemteste har sat sig imod det nye hospital og ikke alene nægter at arbejde sammen med os, men søger at nedsætte det hele foretagende for at forhindre, at der bliver givet det understøttelse."

"Hvor småligt!" udbrød Dorothea indigneret.

"Jeg antager, at man altid må vente at skulle kæmpe sig igennem; det er næsten den eneste måde, der bliver udrettet noget på. Folks uvidenhed her i byen er forbavsende. Der er ingen større fornærmelse i deres øjne end at være ung og fremmed og tilfældigvis vide noget mere end de gamle beboere. Dog finder jeg, at det ville være lavt af mig at lade noget hensyn til min personlige fordel og bekvemmelighed hindre mig, hvis jeg antog, at jeg kunne få en bedre behandlingsmåde sat i gang. Og det bliver mig så meget lettere, som her ikke er tale om noget salær, hvorved min udholdenhed kunne blive set i et falsk lys."

"Jeg er glad over, at De har fortalt mig dette, mr. Lydgate," sagde Dorothea i en hjertelig tone. "Jeg er sikker på, at jeg kan hjælpe Dem lidt. Jeg har nogle penge og ved ikke, hvad jeg skal gøre med dem – det er mig ofte en ubehagelig tanke. Jeg kan vist godt undvære to hundrede pund om året for at fremme et så ædelt forehavende. Hvor De må være lykkelig ved at have en virksomhed, hvor De kan udrette så meget godt. Jeg ville ønske, at jeg kunne vågne med den bevidsthed hver morgen."

Der lå et tungsindigt tonefald i Dorotheas stemme, da hun udtalte de sidste ord. Men hun tilføjede nu mere livligt: "De må endelig komme til Lowick og fortælle os mere om det. Jeg vil

tale med mr. Casaubon om denne sag. Nu kommer jeg til at skynde mig hjem."

Hun talte samme aften om det og sagde, at hun gerne ville tegne sig for to hundrede pund om året – hun havde selv syv hundrede pund om året, der som renter af hendes egen formue var overladt hende til fri rådighed ved hendes giftermål. Mr. Casaubon gjorde ingen anden indvending end en løselig henkastet bemærkning om, at summen var uforholdsmæssig stor i forhold til andre velgørende øjemed, men da Dorothea i sin uvidenhed blev ved sin hensigt, gav han sit samtykke. Han brød sig ikke om selv at bruge penge og var aldrig uvillig til at give.

Dorothea fortalte ham, at hun havde set Lydgate, og gentog hovedpunkterne i deres samtale om hospitalet, mr. Casaubon stillede hende ingen spørgsmål; men han var overbevist om, at hun havde ønsket at vide, hvad der var foregået imellem Lydgate og ham. "Hun ved, hvad jeg ved," sagde den altid rastløse stemme i hans indre; men denne tavse kundskab forhindrede kun enhver videre fortrolighed imellem dem. Han nærede mistillid til hendes kærlighed, og hvilken ensomhed er større end mistroens?

45

Lydgate havde givet Dorothea en meget tro skildring af den modstand, han og hans planer havde mødt i Middlemarch. Hverken dr. Sprague eller dr. Minchin sagde, at de ikke kunne lide hans kundskaber eller hans lyst til at forbedre behandlingen af de syge; hvad de ikke syntes om, var hans arrogance, som ingen ganske kunne benægte. De påstod, at han var uforskammet fordringsfuld og havde lyst til at indføre nye metoder kun for at gøre pral og støj med dem som en ægte charlatan.

Da ordet charlatan var udtalt, faldt det ikke så let til jorden. Der var snart flere, der troede, at Lydgate legede selv med respektable konstitutioner for at fremme sine egne planer, og hvor meget rimeligere var det da så ikke, at han ville eksperimentere med patienterne på hospitalet? Især kunne det ventes, at han hensynsløst ville skære deres døde legemer op. For Lydgate, der havde været læge hos en mrs. Goby, som var død af en hjertesygdom, hvis symptomer ikke havde været rigtig tydelige, havde været så dristig at bede hendes slægtninge om tilladelse til at åbne liget, hvilket havde vakt stor indignation langt udenfor Parley Street, hvor denne dame længe havde levet med en så stor årlig indtægt, at den gjorde det til en dyb fornærmelse imod hendes minde, at han kunne tænke på at tage sig sådanne friheder med hendes lig.

"De skal dog ikke få mig jaget bort," sagde Lydgate, da han en dag fortroligt talte med mr. Farebrother i dennes studerekammer. "Jeg har god lejlighed til at opnå det formål, jeg mest bryder mig om. Og jeg er vis på, at vore indtægter er store

nok til, hvad vi behøver; jeg har ikke lyst til adspredelser, der kan drage mig fra mit hjem og arbejde. Og jeg bliver mere og mere overbevist om, at det vil blive muligt at bevise den ligeartede oprindelse til alle fibrenes sammenfletning. Raspail og andre er på samme spor, og jeg har spildt tiden."

"Jeg har ingen mening om det," sagde mr. Farebrother, der tankefuldt havde røget af sin pibe, imens Lydgate talte; "men den fjendtlige stemning i byen tror jeg nok, at De vil kunne overvinde, hvis De er forsigtig."

"Hvad skal jeg være forsigtig med?" spurgte Lydgate. "Jeg søger at gøre min pligt og kan lige så lidt som Vesalius forhindre, at folk er uvidende og trodsige. Det er ikke muligt at indrette sin opførsel efter tåbelige slutninger, som ingen kan forudse."

"Det har De ret i, det mente jeg heller ikke. Der er kun to ting, jeg vil råde Dem til. For det første: Hold Dem så meget fra Bulstrode som muligt; De kan naturligvis vedblive ved hans hjælp at udføre Deres eget gode arbejde, men sørg for, at De ikke bliver bundet til ham."

"Jeg har intet med Bulstrode at gøre," sagde Lydgate skødesløst, "undtagen i offentlige anliggender. Hvad det angår at træde i nærmere forbindelse med ham, da holder jeg ikke nok af ham til det. Men hvad var den anden ting, De mente?" fortsatte Lydgate og strøg sig så roligt ned ad benet, som om han aldeles ikke følte trang til råd.

"Kun den: tag Dem i agt for at komme i pengeforviklinger. Jeg ved af et ord, De lod falde forleden dag, at De ikke synes om, at jeg så ofte spiller kort for at vinde penge. Men sørg for, at De ikke kommer til at trænge til småsummer, som De ikke har. Mit

råd er måske overflødigt; men man holder undertiden af at antage en vis overlegenhed over sig selv ved at fremvise sit eget slette eksempel og prædike over det."

Lydgate tog meget venligt imod mr. Farebrothers vink; men han ville næppe have tålt dem af nogen anden. Han kunne ikke lade være at tænke på, at han i den sidste tid havde gjort nogen gæld; men den var forekommet ham at være uundgåelig, og det var hans hensigt, at hans hus for fremtiden skulle føres på en meget tarvelig måde. Møblementet, som han skyldte for, ville ikke trænge til at fornys; også forrådet af vin kunne vare i lang tid.

Mange tanker opmuntrede ham på den tid – og det med rette. En mand, der med begejstring stræber imod et værdigt mål, opretholder sit mod under smålig modstand ved erindringen om store mænd, der har kæmpet sig frem; de kommer til at stå for ham som skytshelgener, der usynligt hjælper ham fremad. Samme aften, som han havde talt med mr. Farebrother, lå han udstrakt på sofaen i sit hjem med hovedet kastet tilbage og hænderne foldede om nakken, hvilket var hans yndlingsstilling, mens Rosamond sad ved fortepianoet og spillede den ene melodi efter den anden, som hendes mand kun vidste om, at de passede til hans sindsstemning, som om de havde været en melodisk søbrise.

Der var noget ædelt i udtrykket i Lydgates ansigt i det øjeblik, og enhver kunne have følt sig fristet til at vædde på, at han ville nå sit mål. I hans mørke øjne og om hans mund og pande var der den fred og ro, som hidrører fra den bevidste dybsindige tanke – ikke den søgende, men den beskuende ånd, og fra blikket syntes sjælens rigdom at lyse ud. Kort efter forlod

Rosamond fortepianoet og satte sig på en stol ved sofaen overfor sin mand.

"Er det musik nok for dig, min herre?" spurgte hun, idet hun foldede hænderne i skødet og påtog sig en ydmyg mine.

"Ja kære, hvis du er træt," sagde Lydgate mildt, idet han lod blikket hvile på hende uden ellers at bevæge sig. Rosamonds nærværelse var måske i det øjeblik ikke mere end en dråbe kastet i havet, og hendes kvindelige instinkt var ikke sent til at opdage dette.

"Hvad er det, du grunder på?" spurgte hun, idet hun bøjede sig forover og bragte sit ansigt i nær berørelse med hans.

Han tog hænderne fra hovedet og lagde dem blidt på hendes skuldre.

"Jeg tænker på en stor mand, der for tre hundrede år siden omtrent var så gammel som jeg og allerede havde begyndt en ny æra i anatomien."

"Jeg kan ikke gætte hans navn," sagde Rosamond og rystede på hovedet. "Vi plejede at more os med at gætte navnene på historiske personer i mrs. Lemons skole, men ikke på anatomister."

"Jeg skal sige dig det. Hans navn var Vesalius. Og den eneste måde, hvorpå han kunne lære anatomien at kende, var ved at stjæle lig om natten fra kirkegårde eller henrettelsessteder."

"Uh!" sagde Rosamond med et udtryk af afsky i sit smukke ansigt, "jeg er glad over, at du ikke er Vesalius. Jeg synes, han måtte kunne have fundet en mindre uhyggelig udvej end den, han valgte."

"Nej, det kunne han ikke," fortsatte Lydgate alt for alvorlig til at tage synderlig notits af hendes svar. "Han kunne kun få et

fuldstændigt skelet ved at stjæle forbrydernes hvide ben fra galgen og begrave dem for senere stykke for stykke at hente dem i nattens stilhed."

"Jeg vil håbe, at han ikke er et af dine store forbilleder," sagde Rosamond halvt spøgende, halvt ængsteligt, "ellers kan jeg jo risikere, at du står op om natten for at liste dig hen på St. Peters kirkegård. Du har selv fortalt mig, hvor vrede folk vare over, at du ville obducere mrs. Goby. Du har allerede fjender nok."

"Det havde Vesalius også, Rosy. Det er intet under, at de tåbelige læger i Middlemarch er skinsyge, når nogle af de største læger, der dengang levede, var rasende på Vesalius, fordi de havde troet på Galén, og han beviste dem, at Galén havde uret. De kaldte ham en løgner og bedrager. Men kendsgerningerne var på hans side, og han overvandt dem."

"Og hvorledes gik det ham senere?" spurgte Rosamond med mere interesse.

"Han mødte megen modstand lige til det sidste. Der var endog en gang, at det lykkedes dem at gøre ham så fortvivlet, at han brændte en hel del af sit arbejde. Derpå led han skibbrud, netop som han kom fra Jerusalem for at indtage en høj stilling i Padua. Han døde i elendighed."

Der indtrådte et øjebliks pause, før Rosamond sagde: "Ved du vel, Tertius, at jeg ofte ønsker, du ikke havde været læge."

"Nej Rosy, sig ikke det," sagde Lydgate og trak hende nærmere til sig. "Det er næsten det samme som at sige, at du ville ønske, du havde ægtet en anden mand."

"Aldeles ikke. Du med din forstand kunne lige så let have valgt en anden stilling. Og dine fætre på Quallingham synes alle, at du er sunket under dem ved valget af din stand."

"Pokker i vold med fætrene fra Quallingham," sagde Lydgate foragteligt. "Det ligner, dem at sige sådan noget til dig."

"Alligevel," sagde Rosamond, "synes jeg ikke, det er nogen net stand, kære." Vi ved, at hun altid holdt fast ved de meninger, hun engang havde fattet.

"Det er den ædleste stand i verden, Rosamond," sagde Lydgate alvorligt. "Og at sige, at du elsker mig uden at elske lægen i mig, er det samme som at sige, at du holder af at spise en fersken, men ikke kan lide dens duft. Sig ikke det igen, kære, det smerter mig."

"Meget vel, doktor Alvor," sagde Rosy smilende, "jeg vil for fremtiden erklære, at jeg sværmer for skeletter, folk, der stjæler lig og trættes med enhver, og som ender med at dø i elendighed."

"Nej, nej, så slemt er det ikke," sagde Lydgate, og idet han opgav alle indvendinger, begyndte han resigneret at kærtegne hende.

46

Mens Lydgate, gift og hjemfaren og med hospitalet under sin kommando, kæmpede for den medicinske reform imod Middlemarch, blev Middlemarch sig mere og mere den nationale kamp for en reform bevidst.

På den tid, da lord John Russells forholdsregler blev debatteret i Underhuset, var der et nyt politisk røre i Middlemarch og en ny fordeling af partier, der ville forårsage en stor forandring i vægtskålen, hvis der skulle blive et nyt valg. Og der var mange, som spåede, at dette ville blive tilfældet. Derfor lykønskede Will mr. Brooke til, at han endnu ikke havde forsøgt sig ved prøvevalgene. Han erklærede, at hvad de for øjeblikket havde at gøre var at arbejde med *The Pioneer* og derved indvirke på den offentlige mening. Heri var mr. Brooke enig med ham og udtalte i det hele taget sin tilfredshed med Wills virksomhed.

Will følte selv, at hans litterære dannelse stod over begreberne i Middlemarch, ikke desto mindre begyndte han at synes om sit arbejde, som han fra først af havde taget fat på med skødesløs ligegyldighed, og han studerede den politiske situation med samme interesse, som han tidligere havde skænket poesien og kunsten. Det kunne ikke nægtes, at hvis Will havde næret ønske om at være i nærheden af Dorothea, ville han for øjeblikket have strejfet om i Italien og udkaste planer til dramaer, for atter at tilintetgøre dem, eller kopiere stykker af gamle malerier og snart efter holdt op med det igen, fordi det var "til ingen nytte", imens han med hensyn til politikken kun ville have sympatiseret med friheden og de

almindelige fremskridt. Således må vor pligtfølelse ofte vente på et eller andet arbejde, der kan indtage dilettantismens plads og lade os føle, at vor handlekraft ikke er en ligegyldig sag.

Ladislaws kærlighed til sit arbejde voksede, og trods forvisningen fra Lowick følte han sig næsten lykkelig; han vandt nye kundskaber på en livlig måde og til praktisk brug, idet han gjorde *The Pioneer* berømt i hele omegnen.

Han var, som Lydgate havde sagt, en art sigøjner, som det næsten morede ikke at høre til nogen bestemt stand, og han havde en følelse af, at der var noget romantisk i hans stilling, tillige med en behagelig bevidsthed om at vække opmærksomhed, hvor han kom hen. Imidlertid var meningerne i byen dog ikke så rigtigt gunstige for den nye redaktør af *The Pioneer*, og hans slægtskab med en af de bedste familier i egnen tjente ikke som Lydgates høje familieforbindelser til at skaffe ham en gunstig modtagelse; for selv om rygtet sagde, at den unge Ladislaw var mr. Casaubons nevø eller fætter, blev der på samme tid fortalt, "at mr. Casaubon intet ville have at gøre med ham", og det sikkert ikke uden grund.

Will havde også vaner, der gjorde ham til genstand for mange bemærkninger. Han nærede en halvt kunstnerisk, halvt kærlig ømhed for små børn; jo mindre de var, når de blot kunne gå rask på benene, og jo løjerligere deres klædedragt var, desto mere holdt Will af at overraske og fornøje dem. Vi ved, at han i Bern holdt meget af at strejfe om iblandt de fattige, og denne smag forlod ham ikke ganske i Middlemarch.

Han havde på en eller anden måde samlet en flok mærkværdige børn sammen, små, barhovedede drenge med hullede strømper og de stumpede skjorter hængende ud af

benklæderne, småpiger, der måtte stryge det uredte hår fra øjnene for at se på ham, og som blev passet af deres ældre brødre, der var i den modne alder af syv år. Denne flok havde han ført ud på en sigøjneragtig udflugt til Halsell skov i nøddetiden; og da det kolde vejr var begyndt, havde han en dag taget børnene med sig for at samle pinde til at antænde en glædesild i en hule i en bakke, hvor han trakterede dem med peberkager og improviserede en komedie for dem med hjemmelavede dukker; det var en af hans besynderligheder. En anden var, at han i de huse, hvor han blev godt kendt, holdt af at strække sig, så lang han var, på kamintæppet, og undertiden blev han set i denne stilling af folk, der aflagde visitter, hvilket bekræftede deres ugunstige mening om ham.

Men Wills artikler og taler anbefalede ham nødvendigvis i de familier, der var på samme politiske parti som han. Han blev indbudt til mr. Bulstrode, men her kunne han ikke ligge på kamintæppet, og mrs. Bulstrode syntes ikke rigtig om hans frisindede anskuelser med hensyn til religionen.

Hos mr. Farebrother derimod, som skæbnens ironi havde bragt på samme side som Bulstrode i den nationale kamp, blev Will snart damernes yndling, især den lille miss Nobles, som han plejede at ledsage, når han mødte hende på gaden med sin kurv, idet han uden at genere sig bød hende armen og endelig ville ledsage hende på nogle besøg, hvor hun uddelte, hvad hun havde kunnet spare sammen fra sin egen andel af søde sager.

Men det hus, han dog oftest besøgte, og hvor han hyppigt lå på kamintæppet, var Lydgates. De to mænd lignede slet ikke hinanden, men kom ikke af den grund mindre godt ud af det sammen. Lydgate var rigtignok undertiden noget kort og

ironisk, dog tålte Ladislaw mere of ham end af de fleste andre. Imod Rosamond var han derimod ofte gnaven og lunefuld til hendes store forundring; men ikke desto mindre blev han hende snart uundværlig på grund af sit musikalske talent og sin livlighed, som hun ofte savnede hos sin mand trods al hans overbærenhed og ømhed.

En aften præsiderede Rosamond i sin kirsebærfarvede kjole, kantet med svanedun i halsen, ved tebordet, og Lydgate, der var kommet sent hjem og så træt ud, havde kastet sig i en lænestol og grebet *The Pioneer*, idet han med let rynket pande lod øjnene glide over den, imens Rosamond, der havde lagt mærke til, at han var i ondt humør, undgik at se på ham, og i sit stille sind takkede Himlen, fordi hun ikke var tilbøjelig til at surmule. Will Ladislaw havde strakt sig på kamintæppet, betragtede åndsfraværende gardinstængerne og nynnede sagte en sang.

Da Rosamond bragte Lydgate hans kop te, kastede han avisen fra sig og sagde til Will, der havde rejst sig og var gået hen til bordet:

"Det kan ikke nytte, De søger at fremstille Brooke som en godsejer, der indfører forbedringer, Ladislaw, der bliver kun revet så meget desto mere ned på ham i *The Trumpet*. Desuden er han ikke skikket til at blive parlamentsmedlem; han ville kun skuffe enhver, der stolede på ham, det ser jeg med det nye hospital."

"Det kommer an på, fra hvad synspunkt De tager det," svarede Will. "Han er god nok ved denne lejlighed; når folk, som tilfældet nu er, har taget en beslutning, trænger de ikke til en mand, men kun til en stemme."

"Således er det, I politiske skribenter bærer jer ad – I råber på forholdsregler, som om de var en universalkur, og fremdrager på samme tid mænd til at udføre dem, der er angrebet af selve den sygdom, hvis helbredelse er påtrængende, og kun er politiske nikkedukker."

"Det lyder godt nok; men ville De ikke selv handle på samme måde? Hvis der for eksempel var en mand, der ville fremme Deres medicinske reform, og en anden, der ville modsætte sig den, ville De da spørge, dem der havde de bedste motiver eller den bedste forstand?"

"Naturligvis," sagde Lydgate, der så, at han var blevet besejret ved et træk, som han ofte selv havde benyttet; "hvis man ikke arbejdede med de mænd, der er for hånden, ville snart alt stå stille. Sæt, at de værste anskuelser i byen om Bulstrode var sande, ville det dog derfor ikke være mindre sandt, at han har forstand og vilje nok til at gøre, hvad jeg synes bør gøres i den sag, som jeg kender og bryder mig mest om; men det er også den eneste grund til, at jeg arbejder sammen med ham," tilføjede Lydgate noget stolt, idet han mindedes mr. Farebrothers bemærkning. "Ellers er han intet for mig; jeg ville ikke understøtte ham af personlige grunde – det skulle jeg nok vogte mig for."

"Mener De, at jeg understøtter Brooke af personlige grunde?" spurgte Will Ladislaw ophidset. For første gang var han vred på Lydgate, og det ikke mindst, fordi han ikke ønskede at få sit forhold til mr. Brooke nøjere undersøgt.

"Aldeles ikke," sagde Lydgate; "jeg forklarede kun min egen handling. Jeg mente, at en mand kan i et specielt øjemed arbejde sammen med andre, hvis motiver og almindelige

handlemåde ikke altid er, som den skal være, når han kun er aldeles vis på sin personlige uafhængighed og på, at han ikke arbejder for sin personlige interesse – enten med hensyn til penge eller livsstilling."

"Hvorfor udstrækker De da ikke Deres liberalitet til andre?" sagde Will, endnu ophidset. "Min personlige uafhængighed er mig lige så vigtig, som Deres er Dem. De har ikke mere grund til at tro, at jeg kan vente mig personlige fordele af Brooke, end jeg har til at tro, at De kan vente denne fordel af Bulstrode. Og med hensyn til penge og livsstilling," endte Will, idet han kastede hovedet tilbage, "mener jeg tydeligt nok at have bevist, at jeg ikke lader mig bestemme af sådanne hensyn."

"De har aldeles misforstået mig, Ladislaw," sagde Lydgate forundret. Han havde været så optaget af sin egen retfærdiggørelse, at han havde været ganske blind for, hvilken mening Ladislaw kunne lægge i den. "Jeg beder Dem om forladelse, hvis jeg mod min vilje har såret Dem. Jeg kunne langt snarere tillægge Dem en romantisk ligegyldighed for Deres verdslige interesser."

"Hvor I begge er ubehagelige i aften!" sagde Rosamond. "Jeg kan ikke fatte, hvorfor der skulle hentydes til penge. Politik og medicin er to ting, som det er tilstrækkelig ubehageligt at strides om. I kunne begge blive ved at diskutere i det uendelige med hele verden og med hinanden om disse to genstande."

Rosamond så aldeles upartisk ud, da hun sagde dette, og rejste sig for at ringe på pigen og gik derpå hen til sit sybord.

"Stakkels Rosy!" sagde Lydgate og rakte hånden ud imod hende, idet hun gik forbi ham. "Diskussioner er ikke

morsomme for keruber. Lad os få lidt musik. Bed Ladislaw om at synge med dig."

Da Will var gået, sagde Rosamond til sin mand: "Hvad har sat dig i ondt humør i aften, Tertius?"

"Mig? Det var Ladislaw, der var i ondt humør. Han er fyr og flamme."

"Men jeg mente før jeres diskussion. Der må noget have ærgret dig; for du så gnaven ud, da du kom ind. Og derfor begyndte du striden med mr. Ladislaw. Du bedrøver mig meget, når du ser sådan ud, Tertius."

"Gør jeg? Så er jeg et uhyre," sagde Lydgate og kærtegnede hende bodfærdigt.

"Hvad har ærgret dig?"

"Kun nogle forretningssager."

Det var i virkeligheden et brev, der forlangte betaling for en regning på møbler. Men Rosamond ventede sig en arving, og Lydgate ville derfor ikke plage hende med det.

47

Det var en lørdag aften, at Will Ladislaw havde den lille disput med Lydgate. Den havde ophidset ham så meget, at den fik ham til at sidde oppe den halve nat og på ny overtænke alt, hvad han havde overvejet, førend han tog bolig i Middlemarch og forbandt sig med mr. Brooke. De betænkeligheder, han havde haft, før han havde taget dette skridt, havde gjort ham meget pirrelig imod ethvert vink om, at det ville have været klogere ikke at have gjort det, og derfra hidrørte hans hidsighed imod Lydgate – en hidsighed, der endnu bragte ham i uro. Gjorde han sig ikke til nar? – og det på en tid, da han var sig mere end nogensinde bevidst at være mere end en nar? Og hvad opnåede han så ved det?

Nå, ikke noget bestemt. Han havde vel enkelte drømmeagtige visioner om fjerne muligheder; men det var det hele. Det faldt ham ikke ind, som mr. Casaubon havde ham mistænkt for, at tænke på, at Dorothea kunne blive enke, og at den interesse, han havde indgydt hende, kunne bringe hende til at modtage hans hånd – selv om en sådan tanke dunkelt havde foresvævet ham, ville han straks have forjaget den som lav og uværdig. Det var ham lykke nok at elske Dorothea og at forherlige hende i digte. Hvad mere kunne han gøre? Hvilken værdi havde hans hengivenhed for hende? Det var umuligt at sige. Han kunne ikke forlade hende. Der var ikke iblandt hendes venner en eneste, han kunne tro, at hun talte til med samme ligefremme tillid som til ham. Hun havde engang sagt, at hun ville være glad ved, at han blev, og blive ville han, hvorledes det så end gik.

Det var altid slutningen på Wills betænkeligheder, og da tanken nu var blevet henvendt på Dorothea, endte han, som han tidligere havde gjort, kun med at have en endnu mere levende følelse af, hvad hendes nærværelse var for ham, og da det pludseligt faldt ham ind, at den følgende dag var en søndag, besluttede han at gå til Lowick kirke for at få hende at se. Han sov på denne idé, men da han klædte sig på i det fornuftige morgenlys, sagde Indvendingen:

"Det vil være en åbenbar trods imod mr. Casaubons forbud imod at besøge Lowick, og Dorothea vil blive misfornøjet."

"Nonsens!" argumenterede Tilbøjeligheden; "det ville dog være alt for skammeligt af ham at forhindre mig i en forårsmorgen at gå ud til en smuk landsbykirke. Og Dorothea vil blive glad."

"Det vil være tydeligt for mr. Casaubon, at du er kommet enten for at ærgre ham eller for at se Dorothea."

"Det er ikke sandt, at jeg går derhen for at ærgre ham, og hvorfor skulle jeg ikke søge at få Dorothea at se? Skal han da altid leve i ro og mag og have alt for sig selv? Lad ham kun også blive pint lidt, som andre folk bliver. Jeg har altid holdt af den simple, lille kirke og menigheden der; desuden kender jeg Tuckers; jeg vil gå ind i deres stol."

Da han ved hjælp af ufornuft havde bragt Indvendingen til tavshed, gik Will til Lowick, så glad som om det havde været vejen til Paradis, tværs over Halsell fælled og igennem udkanten af skoven, hvor sollyset faldt ind under de spirende grene på det friske grønne mos. Alt syntes at vide, at det var søndag, og at bifalde hans gang til Lowick kirke. Will kunne let føle sig lykkelig, og for øjeblikket var tanken om at ærgre mr. Casaubon

næsten blevet ham morsom og havde fremkaldt et muntert smil på hans ansigt, – endskønt anledningen dertil slet ikke var eksemplarisk. Men de fleste af os er så tilbøjelige til at finde den mand afskyelig, der spærrer vejen for os, og har intet imod at drille ham lidt. Will gik rask afsted med en bog under armen og hænderne i frakkelommerne, idet han sang forskellige melodier, som han søgte at få til at passe til ord, han selv improviserede. Undertiden når han tog hatten af og kastede hovedet tilbage, så han ud som en personliggørelse af det forår, hvis ånd opfyldte luften – et lyst, livligt væsen, rigt på uvisse løfter.

Kirkeklokkerne ringede endnu, da han kom til Lowick, og han var den første i kapellanens stol. Men han var endnu ene i den, da menigheden havde forsamlet sig. Kapellanens stol var lige overfor præstens ved indgangen til det lille kor, og Will begyndte at frygte for, at Dorothea måske ikke kom; han betragtede den gruppe af landlige ansigter, der udgjorde menigheden fra år til år, indenfor de hvide, kalkede vægge, med næppe større forandring end ved grenene på et træ, der hist og her går ud af alderdom, men dog endnu har unge skud. Mr. Riggs frøansigt var noget fremmed og uforklarligt, men trods denne anstødssten sad endnu Waules og Powderells i deres stole side om side; broder Samuels kinder havde den samme violetagtige farve som altid, og de tre generationer af ærlige forpagtere mødte med den samme ærefrygt imod deres formænd som forhen. Selv i 1831 var der fred i Lowick, og det blev ikke sat i større bevægelse af reformen end af den højtidelige grundtone i søndagsprædikenen. Menigheden havde tidligere været vant til at se Will i kirken, og ingen tog

derfor synderlig notits af ham med undtagelse af korsangerne, der ventede, at han ville understøtte dem med sin stemme. Dorothea viste sig endelig i den korte gang, iført sin grå kåbe og pelskantet kyse – den samme, som hun havde haft på i Vatikanet. Da hun gik lige hen imod koret, opdagede hun snart Will, men der var intet ydre tegn på hendes følelser ved dette, undtagen en let blegnen og en alvorlig hovedbøjning, idet hun gik forbi ham. Til stor overraskelse for sig selv følte Will sig pludselig forlegen og turde ikke se på hende, efter at de havde hilst på hinanden. To minutter senere, da mr. Casaubon kom ud af sakristiet og gik hen og satte sig overfor Dorothea i stolen, følte Will sin forlegenhed tiltage. Han kunne ikke se andre steder hen end på korsangerne i det lille galleri over døren til sakristiet; Dorothea var måske bedrøvet, og han havde begået et ulykkeligt fejlgreb. Det var ikke længere morsomt at drille mr. Casaubon, der havde den fordel at kunne iagttage ham og se, at han ikke turde dreje hovedet. Hvorfor havde han ikke tænkt sig dette i forvejen? – men han kunne da ikke vide, at han skulle sidde alene i den store, firkantede stol, forladt af alle Tuckers, der syntes at være taget fra Lowick, da der stod en fremmed præst for alteret. Dog kaldte han sig selv dum, fordi han jo kunne have vidst, at det ville være umuligt for ham at se hen på Dorothea – ja, at hun måtte betragte hans komme som påtrængenhed. Det var imidlertid umuligt for ham at slippe ud af buret, og Will stirrede derfor opmærksomt i sin bønnebog med en følelse af, at gudstjenesten aldrig før havde været så lang, at han var aldeles latterlig, ilde til mode og elendig. Det er, hvad en mand opnår ved at tilbede en kvinde! Korsangerne

bemærkede, at han ikke sang med, og antog, at han var forkølet.

Mr. Casaubon prædikede ikke den dag, og der skete derfor ingen forandring i Wills stilling, før velsignelsen var blevet udtalt, og enhver rejste sig for at gå. Det var skik i Lowick, at "de fine folk" gik først ud. Med den pludselige beslutning at bryde den trolddom, der hvilede over ham, så Will lige på mr. Casaubon. Men denne herres øjne var fæstet på stoledøren, som han åbnede for at lade Dorothea gå forbi, hvorpå han øjeblikkelig fulgte efter uden at hæve blikket. Wills øjne havde mødt Dorotheas, idet hun gik ud af stolen, og hun bøjede atter hovedet, men denne gang med et udtryk af stærk sindsbevægelse, som om det faldt hende vanskeligt at holde sin gråd tilbage. Will gik ud efter dem; men de tog vejen hen imod den lille låge, der fra kirkegården førte ind i krattet, uden en eneste gang at se tilbage.

Det var umuligt for ham at følge dem, og han kunne kun gå sørgmodig hjem i middagsstunden ad den samme vej, han så glad havde vandret om morgenen. Belysningen var aldeles forandret for ham, både udvendig og indvendig.

48

Dorotheas sorg, da hun forlod kirken, hidrørte navnlig fra den forvisning, hun nu havde fået om, at mr. Casaubon var bestemt på ikke at ville tale med sin fætter, og at Wills nærværelse kun havde tjent til endnu stærkere at befæste det fremmede forhold, der var kommet imellem dem. Wills komme forekom hende aldeles undskyldeligt, ja hun fandt endda, at det var et elskværdigt forsøg af ham på en forsoning, som hun selv stadig havde ønsket. Han havde muligvis tænkt ligesom hun, at hvis mr. Casaubon og han kunne mødes, ville de række hinanden hånden, og det venlige forhold ville på ny blive genoprettet. Men nu i var Dorothea aldeles blevet berøvet dette håb og vidste, at mr. Casaubon kun var mere forbitret på Will, end han før havde været.

Han havde ikke været rask den morgen og havde haft vanskelighed ved at trække vejret, hvorfor han ikke havde prædiket; hun var derfor ikke forundret over, at han næsten ikke talte et ord ved frokostbordet, og endnu mindre over, at han ingen hentydninger gjorde til Will Ladislaw. For sin egen part følte hun, at hun aldrig mere kunne begynde at tale om ham. De tilbragte gerne timerne mellem morgen og middag hver for sig om søndagen; mr. Casaubon gik som oftest ind i biblioteket, hvor han sad og døsede, og Dorothea op på sit værelse, hvor hun plejede at beskæftige sig med nogle af sine yndlingsbøger. Der lå en lille bunke af dem på bordet ved vinduet; men den dag åbnede hun den ene efter den anden uden at kunne læse i dem. Stakkels Dorothea længtes efter et livligere selskab, og denne trang var tiltaget under de stadige

anstrengelser, hendes ægteskabelige liv pålagde hende. Hun længtes også efter arbejde, der kunne virke velgørende som sol og regn, men i stedet for følte hun, at hun mere og mere blev indespærret i en virkelig grav, hvori der sysledes med et spøgelsesagtigt værk, der aldrig skulle se lyset. Denne dag havde hun stået ved gravens indgang og set Will Ladislaw vandre ud imod den fjerne verden med sit varme liv og virksomhed – mens han vendte hovedet om imod hende, idet han gik bort.

Bøger var til ingen nytte så lidt som tankerne. Det var søndag, og hun kunne ikke få vognen for at besøge Celia, der havde fået et barn. Der var ingen måde, hvorpå hun kunne slippe fra den åndelige tomhed og misfornøjelse, der havde grebet hende, og hun hengav sig med stille tålmodighed til den, ligesom hun ville have fundet sig i en hovedpine.

Efter middag på den tid, da hun plejede at læse højt, foreslog mr. Casaubon, at de skulle gå ind i biblioteket, hvor han sagde, at han havde befalet, at der skulle være varme og lys. Han syntes at være levet op igen.

I biblioteket bemærkede Dorothea, at han havde stillet en række notebøger på et bord, og nu rakte han hende et velbekendt bind, som indeholdt en fortegnelse over indholdet i de andre.

"Du vil gøre mig en tjeneste, min kære," sagde han, idet han satte sig, "hvis du i stedet for anden læsning i aften vil gennemgå dette højt med blyanten i hånden, og ved hvert punkt, hvor jeg siger "mærk" sætte et kors med din blyant. Dette er det første skridt til at gøre et udvalg, som jeg længe har påtænkt, og jeg håber at kunne vise dig de principper, jeg går

frem efter, så at du selv med interesse skal kunne tage del i arbejdet."

Dette forslag var kun et tegn mere på, at mr. Casaubons ulyst til at lade Dorothea arbejde med sig siden hans samtale med Lydgate var veget pladsen for den modsatte tilbøjelighed, nemlig netop at forlange megen interesse og arbejde af hende.

Efter at hun havde læst og sat mærker i to timer, sagde han: "Vi vil tage bogen og blyanten op med os, så kan vi jo, hvis der bliver tale om læsning i nat, hellere fortsætte dette arbejde. Jeg vil da håbe, at det ikke trætter dig, Dorothea?"

"Jeg foretrækker altid at læse, hvad du helst vil høre," sagde Dorothea, og det var den simple sandhed; for der var intet, hun frygtede mere for, end at sidde og læse noget, der ikke glædede ham i mindste måde.

Det var et bevis på det stærke indtryk, som enkelte karaktertræk hos Dorothea gjorde på hendes omgivelser, at hendes mand, trods al sin skinsyge og mistanke, havde fattet en urokkelig tillid til hendes løfter og hendes evne til at opofre sig for sine ideer om det rette. I den sidste tid havde han begyndt at føle, at disse egenskaber kunne komme ham til gode og tænkt at benytte sig af dem.

Læsningen om natten kom. Dorothea, der var ung og træt, var snart faldet i en sund søvn; hun blev vækket af lysskæret, der først var forekommet hende som en pludselig udsigt til solnedgangen, efter at hun var klatret op af en stejl høj; hun åbnede øjnene og så sin mand sidde indhyllet i en varm slåbrok tæt ved kaminen, hvor ilden endnu glødede. Han havde tændt lys i den forventning, at Dorothea skulle vågne, men holdt ikke af at vække hende ved mere direkte midler.

"Er du syg, Edward?" spurgte hun, idet hun straks stod op.

"Jeg følte mig lidt utilpas i den liggende stilling og vil derfor sidde lidt her." Hun lagde brænde på ilden, tog et sjal om sig og sagde: "Vil du gerne have, at jeg skal læse for dig?"

"Du ville gøre mig en stor tjeneste ved det, Dorothea," sagde mr. Casaubon, lidt mere sagtmodig, end han plejede. "Jeg er aldeles vågen, og min ånd er mærkværdigt klar."

"Jeg frygter næsten for, at det vil blive for stor en anstrengelse for dig," sagde Dorothea, der mindedes Lydgates advarsel.

"Nej, tvært imod, det er mig netop så let at tænke i dette øjeblik." Dorothea turde ikke gøre flere indvendinger, men læste en times tid efter samme plan som tidligere, idet hun dog kom med større hurtighed over siderne, end hun havde gjort om aftenen. Mr. Casaubon var meget opmærksom og syntes ofte at huske, hvad der fulgte efter, idet han sagde: "Det er godt – mærk det" – eller "Spring det næste punkt over – jeg udelader den anden bemærkning om Kreta." Dorothea var forundret over den fugleagtige lethed, hans ånd overså den grund med, som den i så mange år havde krøbet om på. Til sidst sagde han:

"Luk nu bogen, min kære. Vi vil genoptage vort arbejde i morgen. Jeg har opsat det alt for længe og længes nu efter at se det fuldendt. Men du har vel lagt mærke til det princip, jeg gør mit udvalg efter, og forstår det nøjagtigt, Dorothea?"

"Ja," sagde Dorothea næsten skælvende. Hun følte sig ilde til mode.

"Og nu synes jeg, at jeg kan tage mig nogen hvile," sagde mr. Casaubon. Han lagde sig atter ned og bad hende om at slukke lysene. Da hun også havde lagt sig, og der var blevet mørkt, sagde han:

"Før jeg lægger mig til at sove, har jeg en anmodning til dig, Dorothea."

"Hvad består den i?" sagde Dorothea med bange anelser.

"I, at du vil lade mig vide, om du i tilfælde af min død vil udføre mine ønsker; om du vil undgå at gøre, hvad jeg ville misbillige, og om du vil ofre dig for, hvad jeg ville ønske?"

Dorothea blev ikke overrasket; mange småtræk havde bragt hende på den formodning, at det var hendes mands hensigt at pålægge hende et nyt åg. Hun svarede ikke straks.

"Afslår du det?" spurgte mr. Casaubon i en skarpere tone.

"Nej, jeg afslår det ikke," sagde Dorothea med sin klare stemme; "men det er alt for alvorligt – jeg synes ikke, at det er rigtigt – at give et løfte, når jeg ikke ved, hvad det vil binde mig til. Hvad som helst kærligheden ansporede mig til, ville jeg gøre uden at have lovet det."

"Men du ville bruge din egen dømmekraft; jeg ønsker, at du skal rette dig efter min, og det nægter du?"

"Nej, kære, nej!" sagde Dorothea bønfaldende. "Men må jeg ikke først overveje det lidt? Jeg ønsker af mit ganske hjerte at kunne være dig til trøst og nytte; men jeg kan ikke pludselig give et løfte, der forpligter mig til noget, jeg ikke ved, hvad er."

"Du har altså ingen tillid til mine ønsker?"

"Giv mig tid til i morgen," bad Dorothea.

"Til i morgen da," sagde Casaubon.

Hun kunne snart høre, at han sov, men for hende blev der ikke mere søvn den nat. Mens hun tvang sig til at ligge stille for ikke at forstyrre ham, kæmpede hun en hård kamp i sit eget indre. Hun havde ingen anelse om, at den magt, hendes mand ønskede at udøve over hendes fremtid, kunne have hensyn til

andet end hans arbejde. Men det var tydeligt nok, at han ville forlange, at hun skulle vedblive at gøre uddrag af det store materiale, han havde samlet, der skulle danne tvivlsomme grundlag for principper, som var endnu mere tvivlsomme. Det stakkels barn havde mistet al tillid til det værks pålidelighed, hendes mand havde ofret tid og kræfter på, og nu udmalede hun for sig selv, hvorledes hun måtte tilbringe dage, måneder og år med at sortere brudstykker af en tradition, der i sig selv var en mosaik, udarbejdet af knuste ruiner – sortere dem som føde for en teori, der allerede var visnet i fødslen. Hun kunne nu godt forstå, hvorfor hendes mand var begyndt at klynge sig til hende som det eneste håb, han måske havde tilbage om, at hans arbejde nogensinde skulle få en form, det kunne fremtræde for verden i. I begyndelsen havde det set ud, som om han ville holde hende i uvidenhed om, hvad han foretog sig; men efterhånden fik den menneskelige trang – udsigten til en pludselig død –

Og nu vendte Dorotheas medynk med hendes egen fremtid sig til hendes mands fortid – ja til hans nuværende hårde kamp imod en skæbne, der hidrørte fra denne fortid: det ensomme arbejde, ærgerrigheden, der næppe åndede under mistillidens tryk; det fjerne mål og det trætte legeme, og endelig det sværd, der synligt svævede over ham! Og havde hun ikke ønsket at ægte ham for at hun kunne hjælpe ham med hans livs arbejde? Men hun havde troet, at dette værk var noget større, som hun trofast kunne tjene for dets egen skyld. Var det ret, selv for at mildne hans sorg – ville det være muligt, selv om hun lovede det – at vedblive at arbejde frugtesløst som i en trædemølle?

Og dog – kunne hun nægte ham det? Kunne hun sige: "Jeg vil ikke stille denne nagende hunger?" Ville det ikke være at nægte at ville udføre for ham, når han var død, hvad hun næsten var vis på at ville gøre for ham, mens han levede?

Dog var der en stor forskel imellem denne hengivenhed imod den levende og det uendelige løfte om hengivenhed imod den døde. Mens han levede, kunne han intet fordre, som hun ikke havde frihed til at gøre indvendinger imod, eller endog afslå. Men – den tanke gennemfo'r mere end én gang hendes sind, endskønt hun ikke kunne tro på den – kunne han ikke have i sinde at forlange noget mere af hende, end hun havde været i stand til at tænke sig, siden han ville have, at hun skulle forpligte sig til at udføre hans ønsker, uden at han egentlig ville sige hende, hvori de bestod? Nej, han var kun opfyldt af tanken om sit værk; det var for dette, at hans hensygnende liv skulle forøges med hendes.

Og hvis hun nu ville sige: "Nej, hvis du dør, vil jeg intet have at gøre med dit værk" – forekom det hende, som om hun ville knuse dette sårede hjerte.

I fire timer lå Dorothea vågen, opfyldt af disse stridende tanker, indtil hun til sidst følte sig syg, forvildet, ude af stand til at fatte nogen beslutning, men bedende i tavshed. Hjælpeløs som et barn, der har hulket sig træt, faldt hun til sidst i søvn hen på morgenstunden, og da hun vågnede, var mr. Casaubon oppe. Tantripp sagde hende, at han havde læst sin morgenbøn, spist morgenmad og var i biblioteket.

"Jeg har aldrig set Dem så bleg, frue," sagde Tantripp, der selv så ud som sundheden i egen person.

"Har jeg nogensinde haft stærk farve, Tantripp?" spurgte Dorothea med et svagt smil.

"Nej, just ikke nogen stærk farve; men Deres kinder har dog haft en fin rødme. Men det er følgen af altid at sidde imellem de gamle bøger. Tag Dem lidt hvile i dag, frue. Lad mig sige, at De ikke befinder Dem vel."

"Nej, nej! Jeg må skynde mig," sagde Dorothea. "Mr. Casaubon ønsker netop særligt min nærværelse i dag."

Da hun gik ned, følte hun sig overbevist om, at hun ville love at rette sig efter hans ønsker; men det ville blive senere hen på dagen – ikke endnu.

Idet Dorothea trådte ind i biblioteket, vendte mr. Casaubon, der sad ved bordet, hvorpå han havde lagt nogle bøger, sig om imod hende og sagde:

"Jeg har ventet på dig, kære. Det var min hensigt at begynde at arbejde straks i morges; men jeg har fundet mig lidt utilpas, måske fordi jeg anstrengte mig lidt for meget i går. Jeg vil nu gå ud i haven, siden luften er mildere."

"Det gør du ret i," sagde Dorothea. "Jeg er bange for, at dit sind var for uroligt i nat."

"Jeg ville gerne komme til vished om det punkt, jeg sidst talte til dig om, Dorothea. Du kan vel nu, håber jeg, give mig et svar?"

"Må jeg om lidt komme ud til dig i haven?" spurgte Dorothea, for på den måde at få endnu et lille pusterum.

"Du vil finde mig i taxtrægangen i den første halve time," sagde mr. Casaubon, idet han forlod hende.

Dorothea, der følte sig meget træt, ringede og bad Tantripp bringe noget overtøj. Hun havde siddet stille et par minutter

uden dog at forny sin tidligere kamp; hun følte simpelthen, at hun stod i begreb med at underskrive sin egen dom; men hun var alt for svag, alt for opfyldt af frygt for at volde sin mand smerte, til at gøre andet end underkaste sig. Hun blev siddende og bad Tantripp give sig hat og sjal på, noget, hun ellers aldrig plejede, da hun holdt mest af at hjælpe sig selv.

"Herren være med Dem, frue!" sagde Tantripp, tilskyndet af en uimodståelig kærlighed til det smukke blide væsen, som hun ikke var i stand til at gøre noget mere for, nu da hun havde bundet hattebåndene.

Dette var for meget for Dorotheas overanstrengte nerver, og hun brast i gråd, idet hun hvilede hovedet på Tantripps arm. Men hun fattede sig snart, tørrede øjnene og gik igennem glasdøren ud i haven.

"Jeg ville ønske, at der af alle bøgerne i det bibliotek var bygget en katakombe for Deres herre," sagde Tantripp senere ved frokosten til Pratt, kældermesteren. Som vi ved, havde hun set sig om i Rom. Det var ellers en særegenhed hos hende, at hun ikke på nogen måde ville kalde Casaubon andet end "Deres herre", når hun talte om ham til de andre tjenestefolk.

Pratt lo. Han holdt meget af sin herre, men han kunne dog endnu bedre lide Tantripp.

Da Dorothea var kommet ud i haven, tøvede hun endnu lidt under den nærmeste række træer, som hun engang tidligere havde gjort, skønt af en ganske anden grund. Dengang havde hun frygtet for, at hendes deltagelse i hans sorg skulle være uvelkommen, nu frygtede hun for at gå hen til ham, fordi hun forudså, at hun måtte binde sig for bestandig til en deltagelse i hans studier, som hun gøs tilbage for. Hverken loven eller

verdens mening nødte hende til det – kun hendes mands natur og hendes egen medlidenhed. Hun så tydeligt nok hele situationen, og dog var hun lænket; hun kunne ikke såre den syge sjæl, der kom med sin bøn til hende. Hvis det var svaghed, var Dorothea svag. Men den halve time gik, og hun turde ikke opsætte det længere. Da hun trådte ind i taxtrægangen, kunne hun ikke se sin mand; men vejen var bugtet, og hun gik videre, idet hun håbede snart at få øje på hans skikkelse, der var indhyllet i en blå kappe; han havde på hovedet en varm fløjlshue, som han plejede at benytte, når det var køligt i vejret. Det faldt hende ind, at han måske hvilede sig i lysthuset, som vejen førte hen til, og da hun drejede om et hjørne, kunne hun ganske rigtigt se ham sidde på bænken tæt ved et stenbord. Hans arme hvilede på bordet, og hans pande var bøjet ned over dem; den blå kappe var trukket frem og skjulte hans ansigt.

"Han har udmattet sig i aftes," sagde Dorothea til sig selv, idet hun først antog, at han sov, og tænkte på, at lysthuset var et alt for fugtigt sted for ham at hvile i. Men nu huskede hun på, at hun i den senere tid havde set ham indtage denne stilling, når hun læste for ham, som om han fandt den mageligst, og at han både talte og hørte efter med ansigtet bøjet ned på den måde. Hun gik derfor ind i lysthuset og sagde: "Her er jeg, Edward; jeg er rede."

Han lagde ikke mærke til det, og hun troede, at han sov fast. Hun lagde hånden på hans skulder og gentog: "Jeg er rede!" Men alligevel forblev han ubevægelig, og med en pludselig forvirret frygt bøjede hun sig ved til ham, tog hans fløjlshue af og lænede sin kind til hans hoved, idet hun bekymret råbte:

"Vågn op, kære, vågn op! Hør mig. Jeg er kommet for at svare."

Men Dorothea fik aldrig givet ham sit svar.

Senere på dagen sad Lydgate ved hendes seng; hun talte vildt om, hvad der natten i forvejen havde beskæftiget hendes tanker. Hun kendte ham og kaldte ham ved navn, men syntes at finde det i sin orden, at hun skulle forklare ham alt, og atter og atter bad hun ham om at bringe hendes mand denne forklaring.

"Sig ham, at jeg snart vil komme til ham; jeg er villig til at give ham mit løfte. Det var kun så forfærdeligt at tænke på det – det har gjort mig syg – ikke meget syg. Jeg vil snart blive bedre. Gå og sig ham det."

Men hendes mand skulle aldrig mere høre noget på denne jord.

49

"Jeg ville inderligt ønske, at vi kunne holde dette skjult for Dorothea," sagde sir James Chettam med rynket pande.

Han stod på kamintæppet i biblioteket på Lowick Manor og talte med mr. Brooke. Det var dagen efter mr. Casaubons begravelse, og Dorothea var endnu ikke i stand til at forlade sit værelse.

"Det ville være vanskeligt, ved De nok, Chettam, tilmed da hun er executrice og altid holder af at vide besked om alting. Hun har sine ideer, ved De nok," sagde mr. Brooke, der uroligt legede med sin lorgnet, "og De kan være vis på, at hun som executrice selv vil handle. Hun blev enogtyve år i december, så vi kan ikke hindre hende i det."

Sir James så nogle minutter tavs ned på gulvet, og idet han derpå pludselig løftede øjnene og så på mr. Brooke, sagde han: "Jeg vil sige Dem, hvad vi kan gøre. Så længe Dorothea ikke er rask, må der ikke tales om forretningssager til hende, og så snart hun er i stand til at flyttes, må hun tage over til os. Hun vil have godt af at være sammen med Celia og den lille. Imidlertid må De se at blive af med Ladislaw. De må sende ham ud af landet."

Mr. Brooke lagde hænderne på ryggen, gik hen til vinduet, rettede sig og rystede let på hovedet, før han svarede.

"Det er let sagt, Chettam, meget let sagt."

"Kære sir," påstod sir James, idet han søgte at betvinge sin harme, "det er Dem, der har bragt ham hertil, og Dem, der er skyld i, at han bliver her – jeg mener på grund af den beskæftigelse, De har givet ham."

"Ja; men jeg kan ikke således uden videre afskedige ham, min kære Chettam. Ladislaw har været ligefrem uvurderlig for mig, og jeg tror, at jeg har gjort denne del af landet en tjeneste ved at bringe ham hertil," endte mr. Brooke med et nik, idet han vendte sig om.

"Det er skade, at denne del af landet ikke har hjulpet sig uden ham, det er alt, hvad jeg kan sige. I alt fald må jeg som Dorotheas svoger gøre indsigelse imod, at nogen af hendes venner holder ham tilbage her. Jeg vil håbe, at De indrømmer mig ret til at tale om sager, der angår min hustrus søster."

Sir James begyndte at blive heftig.

"Naturligvis, kære Chettam, naturligvis. Men vi to har forskellige ideer – forskellige –"

"Ikke med hensyn til denne handling af Casaubon, vil jeg håbe," afbrød sir James ham. "Jeg påstår, at han på en meget uædel måde har kompromitteret Dorothea og at der ikke kan tænkes nogen lavere, mere ugentlemanmæssig handling end denne – en kodicil af en sådan art til et testamente, der blev opsat, da han med hendes families vidende og vilje holdt bryllup med hende – er en ligefrem fornærmelse imod Dorothea!"

"Nå ja, De ved, at Casaubon var lidt vred på Ladislaw. Han har selv fortalt mig grunden til det – misfornøjelse med den stilling, han valgte – Ladislaw brød sig ikke meget om Casaubons ideer, og jeg tror ikke, at Casaubon kunne lide hans uafhængighed. Jeg har set de breve, der var blevet vekslet imellem dem. Stakkels Casaubon begravede sig for meget i sine bøger – han kendte ikke verden."

"Det kan være meget godt for Ladislaw at udlægge det på den måde," sagde sir James. "Men jeg tror, at Casaubon kun var skinsyg på ham for Dorotheas skyld, og verden vil antage, at hun har givet ham grund til det; det er det, der gør det så afskyeligt, at han har sat hendes navn i forbindelse med dette unge menneskes."

"Min kære Chettam, det vil ikke føre til noget, ved De jo nok," sagde mr. Brooke, idet han atter satte sig. "Det er blot en af Casaubons besynderligheder. Der er nu denne fortegnelse, som lå ved testamentet, *Til mrs. Casaubons benyttelse*, den tyder på, at han har antaget, at Dorothea vil udgive hans værk, og jeg er vis på, at hun også gør det."

"Min kære sir," sagde sir James utålmodigt, "det har jo ikke noget med sagen at gøre. Her er kun spørgsmål om, hvorvidt De, ligesom jeg, indser det passende i, at Ladislaw bliver sendt bort. Vi kunne jo skaffe ham en eller anden god ansættelse i kolonierne."

"Men Ladislaw lader sig ikke sende bort som et stykke kvæg, min kære ven. Han har sine ideer, og jeg kan ikke jage ham bort, hvis han ikke selv har lyst til at rejse. Desuden ville det sandelig ikke forhindre sladderen. De må være fornuftig, Chettam. Nu kan jo Dorothea, som De siger, tage over til Celia så snart som muligt, og mens hun opholder sig i Deres hus, ordner sagerne sig nok. Standish vil tie for vor skyld, og nyheden vil blive gammel, før den er kendt. Der kan ske hundrede ting, som kunne få Ladislaw til at tage bort – uden at jeg behøver at have noget at gøre med det."

"Jeg må altså slutte, at De afslår at gøre noget."

"Afslår, Chettam? – nej – det siger jeg ikke. Men jeg indser virkelig ikke, hvad jeg *kan* gøre. Ladislaw er en gentleman."

"Det glæder mig at høre!" sagde sir James, der i sin heftighed var nær ved at glemme sig selv. "Jeg er vis på, at Casaubon ikke var det."

"Nå, det ville have været værre, om han havde opsat en kodicil, der aldeles forhindrede hende i at gifte sig."

"Det ved jeg nu ikke," sagde sir James. "Det ville i det mindste have været mindre udelikat."

"Det var en af stakkels Casaubons svagheder. Men det har intet at betyde. Hun vil aldrig tænke på at ægte Ladislaw."

"Men denne kodicil er stilet således, at enhver vil tro det. Jeg tror aldeles ikke noget sådant om Dorothea," sagde sir James – derpå tilføjede han med rynket pande, "men jeg har mistanke til Ladislaw, det tilstår jeg Dem oprigtigt."

"Men af den grund kan jeg ikke jage ham bort. Og selv om vi fik ham sendt bort, ville det kun gøre sagen værre; for det ville jo kun se ud, som om vi nærede mistillid til Dorothea."

At mr. Brooke her havde truffet et argument, der ikke kunne benægtes, tjente ikke til at formilde sir James. Han rakte hånden ud efter sin hat for dermed at antyde, at han ikke ville diskutere sagen længere, og sagde i en endnu hidsig tone:

"Nå, jeg kan kun sige, at Dorothea er blevet ofret én gang ved hendes venners ligegyldighed. Jeg skal gøre, hvad jeg kan som hendes svoger, for nu at beskytte hende."

"De kan ikke gøre noget bedre end at få hende over til Dem så snart som muligt, Chettam. Jeg synes meget godt om denne plan," sagde mr. Brooke fornøjet over at have vundet sejr. Det ville have været ham meget ubelejligt at miste Ladislaw netop

nu, da man hver dag kunne vente, at Parlamentet ville blive opløst, og det derfor gjaldt om at indvirke på vælgerne.

50

Dorothea havde næsten en uge opholdt sig på Freshitt hall, før hun stillede noget farligt spørgsmål. Hver formiddag tilbragte hun sammen med Celia i en nydelig dagligstue, der vendte ud til et lille drivhus. Celia, der var klædt i hvidt og lilla, iagttog den lilles mærkværdige handlinger, der forekom hendes uerfarne sind så uforklarlige, at hun hvert øjeblik afbrød samtalen for at få forklaring om det af sit orakel, ammen. Dorothea sad ved siden af hende i fin enkedragt med et udtryk, der næsten ærgrede Celia, da hun fandt det alt for sørgmodigt; for ikke alene var den lille jo aldeles rask, men når en mand havde været så kedelig og besværlig, mens han levede, og desuden havde – nå ja! sir James havde naturligvis fortalt Celia alt, idet han dog strengt havde mindet hende om, hvor vigtigt det var, at Dorothea ikke fik noget at vide, før det var aldeles uundgåeligt.

Men mr. Brooke havde haft ret, da han forudsagde, at Dorothea ikke længe ville holde sig passiv; hun kendte det testamente, hendes mand havde opsat ved deres bryllup, og så snart hun rigtigt var blevet sig sin stilling bevidst, havde hun været optaget af tanken om, hvad hun burde gøre som ejerinde af Lowick Manor og med retten til at bortgive kaldet, som hørte dertil.

En morgen, da hendes onkel aflagde hende sit sædvanlige besøg, sagde hun derfor:

"Onkel, det er nu på tide, at jeg tænker over, hvem der skal have kaldet på Lowick. Efter at mr. Tucker har fået embede, har jeg ikke hørt min mand tale om nogen præst, som han kunne ønske til efterfølger. Jeg mener derfor, det er bedst, at jeg nu får

nøglerne og tager over til Lowick for at undersøge min mands papirer. Det kan være, at der findes noget i dem, som kunne oplyse mig om hans ønsker."

"Det haster jo ikke, min kære," sagde mr. Brooke roligt. "Jeg har selv gennemset papirerne – der er intet – intet uden lærde sager, ved du nok – foruden testamentet. Med hensyn til kaldet er mr. Tyke blevet mig stærkt anbefalet – jeg har engang tidligere hjulpet til at skaffe ham en ansættelse. Jeg tror, at du vil synes om ham, min kære."

"Jeg ville dog nok høre lidt nøjere besked om ham, onkel, og helst selv se efter, om ikke mr. Casaubon skulle have udtalt noget ønske i så henseende. Han har måske føjet noget til testamentet – en eller anden anvisning for mig," sagde Dorothea, der hele tiden havde haft en sådan formodning med hensyn til sin mands værk.

"Intet om kaldet, min kære – intet," sagde mr. Brooke, der rejste sig for at gå og rakte hånden ud til sine niecer; "der står heller ikke noget om hans bog i det."

Dorotheas læber skælvede.

"Nå, du må endnu ikke tænke på disse ting, min kære. Det kommer nok."

"Jeg er ganske rask nu, onkel, og jeg ønsker selv at begynde at virke lidt."

"Nå ja, vi skal se, hvad der er at gøre. Men nu må jeg afsted – jeg har en uendelig masse arbejde – du ved jo nok, at der forestår en politisk krise. Mor dig imidlertid med Celia og denne lille mand – nu er du jo tante, og jeg et slags bedstefader," sagde mr. Brooke, ivrig efter at slippe bort for at fortælle sir

James, at han ikke kunne gøre for, om Dorothea ville forlange selv at se papirerne efter.

Dorothea sank tilbage i stolen, da hendes onkel havde forladt værelset og lod eftertænksom blikket hvile på sine foldede hænder.

"Se, Dodo! Se på ham! Har du nogensinde set noget lignende?" udbrød Celia.

"Hvilket, Kitty?" spurgte Dorothea og så noget åndsfraværende op.

"Hvilket? Hans overlæbe, se hvorledes han trækker den ned, som om han havde i sinde at gøre en grimasse. Er det ikke vidunderligt? Han har måske sine små tanker. Jeg ville ønske, at ammen var her. Se dog på ham."

En stor tåre rullede ned ad Dorotheas kind, idet hun så op og forsøgte at smile.

"Vær ikke så sørgmodig, Dodo; kys den lille. Hvad grunder du således over? Jeg er vis på, at du har gjort alt, hvad du kunne, og en hel del mere. Nu skulle du være lykkelig."

"Jeg ville gerne vide, om sir James ville køre mig til Lowick. Jeg ønsker at se efter, om der ikke findes en skrivelse til mig."

"Du kommer ikke afsted, før mr. Lydgate har givet dig tilladelse til det. Og det har han endnu ikke. – Er De der, amme; tag den lille og gå op og ned i galleriet med ham. – Desuden har du som sædvanlig sat dig en løjerlig idé i hovedet, Dodo – det kan jeg se, og det ærgrer mig."

"Hvad har jeg uret i, Kitty?" spurgte Dorothea ganske sagtmodigt. Hun var næsten villig til at tro, at Celia var klogere end hun og grundede virkelig med en vis frygt over, hvori hendes urigtige idé bestod. Celia mærkede den fordel, hun

havde vundet, og besluttede at benytte sig af den. Ingen af de andre kendte Dodo så godt som hun eller vidste, hvorledes hun skulle tages. Siden Celias barn var kommet til verden, havde hun fået en ny bevidsthed om åndelig overlegenhed og rolig visdom.

"Jeg kan meget godt se, hvad du tænker på, Dodo," sagde Celia. "Du ønsker at finde ud af, om mr. Casaubon ikke har efterladt dig et eller andet ubehageligt hverv. Som om du ikke allerede havde haft ubehageligheder nok! Og han har ikke fortjent din hengivenhed, det vil du snart få at se. Han har opført sig meget slet. James er også overordentlig vred på ham. Og jeg tror, at jeg gør bedst i at fortælle dig det, når jeg har forberedt dig lidt."

"Celia," sagde Dorothea bønfaldende, "pin mig ikke. Sig mig straks, hvad det er, du mener." Det faldt hende ind, at mr. Casaubon måske ikke havde efterladt hende sin formue – hvilket ikke ville være hende nogen stor sorg.

"Nå, han har føjet et kodicil til sit testamente, hvori han siger, at du skal miste hele formuen, hvis du ægter – jeg mener –"

"Det er ligegyldigt," afbryd Dorothea hende utålmodigt.

"Men kun, hvis du ægter mr. Ladislaw, ellers ikke," vedblev Celia med uforstyrret ro. "Det er naturligvis ligegyldigt på én måde – da du aldrig *vil* ægte mr. Ladislaw; men det gør det kun så meget mere væmmeligt af mr. Casaubon."

Dorotheas ansigt og hals blev dækket af en smertelig rødme. Men Celia lagde ikke videre mærke til det, hun tænkte kun på at berolige hende og fortsatte uden mindste bevægelse:

"Det siger James. Han finder, at det er en afskyelig handling, der er en gentleman uværdig. Og der kan ikke gives nogen

bedre dommer end James. Det var, som om mr. Casaubon ville bringe folk til at tro, at du ville ægte mr. Ladislaw – hvilket er latterligt. James siger rigtignok, at det er sket for at forhindre mr. Ladislaw i at hige efter at ægte dig for dine penges skyld – som om han nogensinde ville tænke på at fri til dig. Mr. Cadwallader sagde, at du lige så godt kunne ægte en italiener med hvide mus! Men nu må jeg ud og se til den lille," tilføjede Celia uden mindste forandring i stemmen, og trippede afsted efter at have kastet et let sjal om sig.

Dorothea var atter blevet bleg, og nu kastede hun sig mat tilbage i stolen. Hun havde i dette øjeblik en svag, ubestemt bevidsthed af, at hendes liv antog en ny form, at hun undergik en forvandling. Alt havde skiftet udseende for hende: hendes mands opførsel, hendes egen ærbødighed for ham, enhver strid imellem dem – og endnu mere hendes forhold til Will Ladislaw. Hele hendes lille verden var i en slags krampagtig forandring; det eneste, hun tydeligt kunne sige sig selv, var, at hun måtte vente og tænke på ny. Én forandring forskrækkede hende mest, som om den havde været en synd; det var en heftig uvilje, hun pludselig følte imod sin afdøde mand, der havde haft skjulte tanker og måske fordrejet alt, hvad hun sagde og gjorde. Derpå var hun sig igen en anden forandring bevidst, som også fik hende til at skælve; det var en ny inderlig længsel efter Will Ladislaw. Det var aldrig før faldet hende ind at tænke sig ham som hendes elsker, og den pludselige opdagelse, at en anden havde tænkt sig ham i dette lys – at han måske selv havde været sig en sådan mulighed bevidst – gjorde et dybt indtryk på hende.

Det forekom hende, at der var forløbet en lang tid – hun vidste ikke selv, hvor længe – før hun hørte Celia sige: "Det er godt, amme; nu sidder han nok rolig på mit skød. Så kan De gerne gå ned og spise frokost og lade Garrat blive i værelset ved siden af. – Hvad jeg synes, Dodo," vedblev Celia, idet hun ikke lagde mærke til andet, end at Dorothea lænede sig tilbage i stolen og rimeligvis ville forholde sig passiv, "er, at mr. Casaubon var ondskabsfuld. Jeg har aldrig, lige så lidt som James, kunnet lide ham. Der var et forfærdeligt ondskabsfuldt træk ved hans mund. Og nu, da han har båret sig således ad, er jeg vis på, at religionen ikke kan fordre, at du skal gå og sørge over ham. Det er en nåde, at han er gået bort uden lidelser, og det bør du være taknemmelig for. Vi vil ikke være bedrøvede, lille mand, vil vi vel?" sagde Celia fortroligt til det ubevidste lille væsen, som alle hendes tanker drejede sig om.

I dette øjeblik blev Lydgate meldt, og noget af det første, han sagde, var: "Jeg er bange for, at De ikke er så rask, som De har været, mrs. Casaubon; har De haft nogen sindsbevægelse? Tillader De, at jeg føler Deres puls?" Dorotheas hånd var iskold.

"Hun ønsker at tage til Lowick for at gennemse papirerne," sagde Celia. "Men hun får ikke lov til det, får hun vel?"

Lydgate svarede ikke straks. Men efter at have set nøje på Dorothea, sagde han: "Jeg ved det næppe. Efter min mening bør mrs. Casaubon gøre, hvad der bedst kan tjene til at skaffe hende sindsro, og den opnås ikke altid ved forbud mod at handle."

"Tak," sagde Dorothea med anstrengelse. "Jeg er vis på, at De har ret. Der er så meget, jeg burde tage mig af; hvorledes kan jeg så sidde ledig her?" Idet hun derpå gjorde sig umage for at henlede sine tanker på genstande, der ikke stod i forbindelse

med hendes sindsbevægelse, sagde hun pludselig: "De kender vel alle folk i Middlemarch, mr. Lydgate. Jeg vil derfor komme til at stille Dem mange spørgsmål, da jeg har alvorlige sager at afgøre nu. Jeg har et præstekald at give bort. De kender mr. Tyke og alle dem –" Men denne anstrengelse oversteg Dorotheas kræfter, hun brød pludselig af og brast i gråd.

Lydgate fik hende til at tage et kølende pulver.

"Lad mrs. Casaubon gøre, som hun vil," sagde han til sir James, som han havde bedt om at tale med, før han forlod huset. "Hun trænger mere til fuldstændig frihed end til medicin."

Af Dorotheas udbrud under hendes vildelse havde han været i stand til at danne sig nogle temmelig rigtige slutninger angående hendes livs prøvelser. Han var overbevist om, at hun altid havde været nødt til at beherske og undertrykke sine følelser, og at hun rimeligvis let igen kunne føle sig under en ny tvang og lide ved det.

Det var så meget lettere for sir James at følge Lydgates råd, da han fik at vide, at Celia allerede havde meddelt Dorothea det ubehagelige punkt i testamentet. Det kunne nu ikke ændres, og der var ingen grund til længere at opsætte udførelsen af de nødvendige forretninger. Den næste dag opfyldte sir James derfor straks hendes anmodning om at køre hende til Lowick.

"Jeg ønsker ikke at blive der foreløbig," sagde Dorothea; "det tror jeg ikke engang, at jeg kunne tåle. Jeg befinder mig langt bedre på Freshitt hos Celia, og derfra kan jeg bedre ordne, hvad der skal gøres her på Lowick. Jeg kunne også nok lide at besøge onkel lidt på Grange, vandre om på de gamle kendte veje og se til folkene i landsbyen."

"Det tror jeg dog, De gjorde bedst i at opsætte lidt. For øjeblikket har Deres onkel stadig politisk selskab og er aldeles optaget af det," sagde sir James, der tænkte på, hvor ofte den unge Ladislaw opholdt sig på Grange. Men der blev ikke vekslet et eneste ord mellem ham og Dorothea om den ubehagelige del af testamentet; begge følte, at det var umuligt at tale om det. Sir James var af naturen meget tilbageholden, og det eneste, Dorothea gerne ville have sagt, forbød hensynet til hendes afdøde mand hende, da hun derved yderligere ville have blottet hans uretfærdighed. Og dog ønskede hun, at sir James skulle kende den samtale, hun og hendes mand havde haft angående Will Ladislaws moralske fordring på formuen; det ville da, antog hun, blive ham indlysende, lige så vel som det var hende, at hendes mands forunderlige og udelikate forholdsregel navnlig hidrørte fra hans bitre modstand imod ideen om en sådan fordring og ikke blot fra personlige følelser, som det var vanskeligt at tale om. Det må også tilstås, at Dorothea ønskede, at dette skulle blive bekendt for Wills skyld, siden hendes venner kun syntes at betragte ham som en genstand for mr. Casaubons barmhjertighed. Hvorfor skulle han sammenlignes med en italiener med hvide mus? Der var en spot i denne udtalelse af mrs. Cadwallader, der skurrede i Dorotheas øren.

På Lowick gennemsøgte Dorothea pulten og skufferne uden dog at finde noget andet papir adresseret til hende end den tidligere omtalte fortegnelse over noterne, der rimeligvis var en begyndelse til flere andre, som skulle have tjent hende til vejledning. Med dette som med alle sine andre arbejder havde mr. Casaubon været langsom og tvivlrådig; han havde så længe betænkt sig på at forlange Dorotheas hjælp, at det til sidst var

blevet for sent; han havde kun fået tid til at bede hende om det løfte, hvormed han søgte at fastholde sit kolde greb på hendes liv.

Dette greb var nu løsnet. Bundet af et løfte, som en inderlig medlidenhed havde aftvunget hende, ville hun have været i stand til at påtage sig et arbejde, som hendes dømmekraft tilhviskede hende var frugtesløst. Men nu var hun, i stedet for at være behersket af en ærbødig hengivenhed, ophidset af den bitre opdagelse, at der havde luret hemmelighedsfuldhed og mistanke i hendes ægteskabelige liv. Den levende, lidende mand stod ikke længere for hende og vakte hendes medlidenhed; der var kun mindet tilbage om en mand, hvis tanker havde været lavere, end hun havde troet. Den ejendom, der var et tegn på det brudte bånd, ville hun med glæde have været fri for og været tilfreds med sin egen formue, der var udsat for hende, hvis ikke bevidstheden om den store rigdom medførte pligter som hun ikke ville unddrage sig. Hendes første plan om at ville dele med Will Ladislaw var en retfærdighedshandling, som mr. Casaubon ved det grusomme skridt, han havde taget, havde gjort umulig, da det jo alt for åbenbart ville stride imod hans vilje.

Efter at have samlet de papirer, hun nøjere ønskede at undersøge, lukkede hun atter pulten og skufferne af, der ikke indeholdt et eneste ord til hende, som tydede på, at hendes mand havde følt trang til at give hende en undskyldning eller forklaring. Hun tog tilbage til Freshitt med en følelse af, at der med hensyn til hans sidste hårde forlangende herskede en tavshed, som aldrig ville blive brudt.

Dorothea forsøgte nu at henvende sine tanker på de pligter, der hvilede på hende, og én af disse var af den natur, at andre snart ville minde hende om den. Lydgate havde med begærlighed hørt hende omtale kaldet, og så snart han fandt lejlighed til det, bragte han den atter på bane, da han heri så en mulighed til at gøre en uret god, som han engang havde begået.

"I stedet for at fortælle Dem noget om mr. Tyke," sagde han, "ville jeg gerne tale med Dem om en anden mand – mr. Farebrother, der er præst ved St. Botolphskirken. Hans kald er kun ringe og skaffer ham og hans familie en tarvelig indtægt. Hans moder, tante og søster bor alle hos ham, og det er ham, der skal ernære dem, og jeg tror, at det er for deres skyld, at han ikke har giftet sig. Jeg har aldrig hørt så gode prædikener som hans, han er original, ligefrem og tydelig. Det er i det hele taget et mærkværdigt menneske, der burde have udrettet mere, end han har."

"Hvorfor har han da ikke udrettet mere?" spurgte Dorothea, der nu interesserede sig for alle, der havde forfejlet deres mål.

"Det er et spørgsmål, som det er vanskeligt at besvare," sagde Lydgate. "Jeg finder selv, at man har ondt ved altid at træffe det rette; der er så mange bånd, som binder én. Farebrother har ofte antydet, at han er kommet i en fejl stilling, han trænger til en større virkekreds, end en fattig præst har, og jeg formoder, at han ingen indflydelsesrige personer har til at hjælpe sig frem. Han holder meget af naturhistorien og andre videnskaber, men kan ikke forene disse tilbøjeligheder med sin stilling. Desuden har han ingen penge at undvære til det – han har næppe nok, hvad han skal bruge; det har bragt ham til at spille kort – i Middlemarch spilles der megen whist. Han spiller om penge og

vinder ikke så lidt. Det bringer ham naturligvis i selskab, der står noget under ham, men trods dette er han en af de mest dadelfri mænd, jeg nogensinde har kendt. Han er ærligere og bedre end mange, hvis opførsel er mere eksemplarisk."

"Jeg gad vidst, om han føler samvittighedsnag over sit whistspil," sagde Dorothea, "og om han ønsker at kunne holde op med det."

"Jeg har ingen tvivl om, at han ville holde op, hvis han fik et rigeligere udkomme; han ville glæde sig over at kunne anvende sin tid på en bedre måde."

"Min onkel roser meget mr. Tyke," sagde Dorothea eftertænksomt; "men jeg har rigtignok læst lidt i et par bind prædikener af ham, som aldeles ikke ville passe for forpagterne på Lowick; de handlede nemlig om den betvivlede retmæssighed af profeterne i Johannes' åbenbaring. Jeg har altid tænkt meget over de forskellige måder, kristendommen læres på, og når jeg finder én, der virker til større velsignelse end andre, klynger jeg mig til den som den sandeste – jeg mener den, der altid udleder det bedste af alt. Det er visselig bedre at tilgive for meget end at fordømme for meget. Jeg kunne derfor nok have lyst til at se mr. Farebrother og høre ham prædike."

"Gør det," sagde Lydgate; "jeg er vis på, at De vil synes om ham. Han er meget afholdt; men han har også sine fjender. De ser naturligvis ikke mange af beboerne i Middlemarch; men mr. Ladislaw, der så ofte kommer til mr. Brooke, er en god ven af præstens gamle damer og er vistnok villig til at anbefale mr. Farebrother. En af disse gamle damer – miss Noble, tanten – er et forunderligt billede på selvforglemmende godhed, og

Ladislaw er undertiden hendes ridder. Jeg mødte dem forleden i en lille gyde – han med sin stolte, ranke holdning ved siden af den lille, tarvelige gamle pige, der ikke nåede højere end til hans albue – de så ud som et par, der var taget lige ud af en romantisk komedie. Men det bedste bevis på mr. Farebrothers dygtighed vil De få ved at tale med ham og høre ham prædike."

Heldigvis var Dorothea i sin private dagligstue, da denne samtale fandt sted, og der var ingen til stede, som kunne gøre Lydgates bemærkning om Ladislaw generende for hende. Lydgate havde ganske glemt Rosamonds bemærkning om, at hun troede, at mr. Will tilbad mrs. Casaubon. I dette øjeblik tænkte han kun på at anbefale familien Farebrother, og han havde med vilje sagt det værste, der kunne siges om præsten, for at forebygge, at andre skulle fremføre denne anke. I de uger, der var forløbet siden mr. Casaubons død, havde han næppe set Ladislaw, og han havde intet rygte hørt, der kunne advare ham om, at mr. Brookes sekretær ikke gerne måtte omtales i mrs. Casaubons nærværelse. Da han var gået, dvælede endnu det billede, han havde givet af Ladislaw, i hendes tanker og fortrængte det vigtigere spørgsmål om kaldet i Lowick. Hvad tænkte Will Ladislaw om hende? Ville han erfare den kendsgerning, der havde fået hendes kinder til at brænde, som de aldrig før plejede at gøre? Og hvad ville hans følelser være, når han erfarede den? – Men hun kunne tydeligt forestille sig, hvorledes han smilede ned til den lille gamle pige. En italiener med hvide mus – tværtimod, han var et menneske, der forstod at gå ind på alles følelser i stedet for at påtrænge dem sine egne.

51

Intet rygte om mr. Casaubons testamente havde endnu nået Will Ladislaw; alt syntes at dreje sig om Parlamentets opløsning og de forestående valg. Prøvevalget var nært forestående, det var derfor en meget travl tid for Ladislaw, og selv om Dorotheas enkestand stadig var i hans tanker, var han dog så langt fra at ønske, at nogen skulle tale til ham om denne sag, at da Lydgate opsøgte ham for at fortælle ham sin samtale med Dorothea om kaldet i Lowick, svarede han noget kort:

"Hvorfor har De blandet mit navn ind i den sag? Jeg taler aldrig med mrs. Casaubon og får hende rimeligvis ikke at se mere, da hun er på Freshitt. Der kommer jeg aldrig. Det er toryområde, hvor *The Pioneer* og jeg ikke mere velkomne end en vildttyv med sin bøsse."

Sagen var, at Will var blevet mere pirrelig ved at bemærke, at mr. Brooke i stedet for som tidligere at ønske, at han skulle komme oftere til Grange, end han fandt behageligt, nu altid gjorde sig umage for, at han skulle komme der så lidt som muligt. Dette var en af mr. Brookes sædvanlige halve forholdsregler, og Will forstod snart, at han blev holdt borte fra Grange for Dorotheas skyld. Hendes venner nærede altså mistanke til ham? Deres frygt var aldeles overflødig; de tog meget fejl, hvis de troede, at han ville trænge sig frem som en begærlig eventyrer, der søgte at vinde en rig kvindes gunst.

Will havde aldrig til fulde set det svælg, der var imellem ham og Dorothea – før nu, da han stod ved randen af det og så hende på den anden side. Han begyndte da, ikke uden indre harme, at tænke på at forlade egnen; det ville være umuligt for

ham at vise nogen interesse for Dorothea, da den så let kunne blive udtydet på en falsk måde – måske tilmed af hende selv, da andre kunne søge at forgifte hendes sind.

"Vi er skilt for bestandigt," tænkte Will. "Jeg kunne lige så godt være i Rom, hun ville ikke af den grund være længere borte fra mig." Men hvad vi kalder fortvivlelse, er ofte kun det unærede håbs smertelige iver. Der var mange grunde til, at han ikke skulle tage bort – offentlige grunde til, at han ikke kunne opgive sin post i denne knibe og lade mr. Brooke i stikken. Will fortsatte derfor sit arbejde og hjalp troligt mr. Brooke. Han udarbejdede en tale for ham, som han skulde holde for sine vælgere dagen før prøvevalget. Det kostede mr. Brooke megen umage at få den lært; endelig var det lykkedes ham, og en smuk majmorgen kørte han til Middlemarch, hvor han skulle udtale sig for sine værdige tilhørere fra en altan på *Den hvide Hjort*, der lå meget gunstigt på et hjørne af torvet, hvor man kunne se ned ad to tilstødende gader.

Da mr. Brooke så den store skare, der havde samlet sig for at høre på ham, følte han sig lidt underlig til mode og bad Ladislaw om at skaffe sig et glas sherry for at styrke sit mod; men da han var en megen afholdende mand, tjente dette kun til at forvirre hans ideer endnu mere, og da han var kommet ud på altanen og havde begyndt:

"Gentlemen – vælgere i Middlemarch!" var det ham ikke muligt at huske et ord mere af den udenadlærte tale, og da der ikke var andet for ham at gøre, begyndte han at tale på sin sædvanlige usammenhængende måde:

"Jeg er Deres nabo, mine gode venner! – De har kendt mig i mange år – jeg har altid interesseret mig for de offentlige

anliggender – og har også uddannet mine begreber på rejser. Jeg har været i Levanten, som mange her i Middlemarch sender deres varer til – og senere også ved Østersøen. Ja, Østersøen –"

Imens mr. Brooke udbredte sig på denne måde og længe kunne have færdedes imellem fjerne have, havde hans modstandere højt over mængdens hoved hævet en pyntet dukke, der var et tro billede af mr. Brooke selv, og en papegøjeagtig bajadsstemme gentog alle hans ord. Dette vakte en brølende latter.

Mr. Brooke blev aldeles rød, og da han forvirret så sig om, opdagede han billedet, der var kommet nærmere. I det næste øjeblik så han, hvorledes det blev mere og mere overdænget med æg.

"Gøglerier, narrestreger," begyndte han atter, men i det samme traf et æg ham på skulderen, og der påfulgte en hel hagl af æg, som navnlig var bestemt for billedet, men hvoraf flere tilfældigvis traf originalen. Der blev nu en hujen, piben og skrigen, som det var umuligt for nogen menneskelig stemme at overdøve, og der var derfor ikke andet for mr. Brooke at gøre end at trække sig tilbage. Imidlertid erklærede han til komiteen, at han nok håbede, at det skulle gå bedre til prøvevalget.

Will var i meget dårligt humør, da han kom hjem i sin egen lejlighed og havde halvt besluttet at opgive *The Pioneer* og mr. Brooke. Hvorfor skulle han blive? Hvis det overordentlige svælg imellem ham og Dorothea skulle blive udfyldt, ville det snarere kunne ske ved, at han tog bort, end ved at han blev og pådrog sig fortjent foragt som en af Brookes hjælpere. Han drømte om at vinde hæder og ære, så at han engang frejdigt kunne træde

frem for hende og anholde om hendes hånd. Hvis han kun var sikker på, at hun brød sig mere om ham end om andre; hvis han kun kunne lade hende vide, at han holdt sig i afstand, indtil han uden at nedværdige sig kunne tilstå hende sin kærlighed, da ville han med lethed kunne rejse bort for at begynde en løbebane, hvor talentet bringer berømmelse og berømmelsen alt, hvad der ellers er glædeligt. Han kunne tale og skrive, han kunne gøre sig til herre over enhver sag, han indlod sig på, han havde i sinde altid at være på rettens og retfærdighedens side. Hvorfor skulle han da ikke en dag blive løftet over mængdens skuldre og føle, at han på en ædel måde havde vundet denne udmærkelse? Der var ingen tvivl om, at han måtte forlade Middlemarch. Men ikke straks, ikke før der var vekslet et eller andet tegn imellem ham og Dorothea. Han kunne ikke være tilfreds, før han vidste, hvorfor hun, selv om han var den mand, hun foretrak, ikke ville ægte ham. Derfor måtte han beholde sin plads og endnu en kort stund holde ud hos mr. Brooke. Men han fik snart grund til at mistænke mr. Brooke for at være kommet ham i forkøbet med ønsket om at bryde deres forbindelse. Andres råd og hans egen tilbøjelighed havde bragt ham til at tage en stærkere forholdsregel end sædvanlig til menneskeslægtens bedste, nemlig at trække sig tilbage for en anden kandidat og overlade ham de vundne fordele. Selv kaldte han det en stærk forholdsregel, men bemærkede, at hans helbred var mindre i stand til at tåle anstrengelser, end han havde troet.

"Jeg er blevet lidt bange for mit bryst – det går ikke an at drive det for vidt," sagde han forklarende til Ladislaw. "Jeg må holde op i tide. Stakkels Casaubons eksempel kan tjene mig til

advarsel, ved De nok. Det er ikke noget behageligt arbejde, dette valgvæsen – hvad Ladislaw? Jeg er vis på, at De også er ked af det. Vi har imidlertid gravet en kanal med *The Pioneer* – bragt sagen i det rette spor. En mere almindelig mand end De kan nu godt fortsætte værket."

"Ønsker De, at jeg skal opgive min stilling?" spurgte Will og skiftede farve, idet han rejste sig fra skrivebordet og med hænderne i lommerne gik nogle skridt henad gulvet. "Jeg er rede til det, når som helst De ønsker det."

"De ved, hvilken høj mening jeg altid har næret om Deres evner, kære Ladislaw; men jeg har rådført mig lidt med nogle mænd på vor side om *The Pioneer*, og de er tilbøjelige til at overtage den og give mig en kompensation. Under disse forhold antager jeg, at De helst vil opgive den og finde Dem en bedre virkekreds. Jeg har i sinde at tage lidt over til Frankrig. Men jeg skal med fornøjelse give Dem anbefalingsbreve til flere mænd, jeg kender i London."

"Jeg er Dem meget forbunden," sagde Ladislaw stolt. "Siden De vil skille Dem ved *The Pioneer*, behøver jeg ikke at gøre Dem videre ulejlighed med mine anliggender. Det kan godt være, at jeg foretrækker at blive her foreløbig."

Da mr. Brooke havde forladt ham, sagde Will til sig selv: "De øvrige medlemmer af familien har fået ham til at skaffe sig af med mig, og nu bryder han sig ikke om, at jeg tager bort. Jeg bliver her imidlertid, så længe jeg har lyst. Jeg vil tage bort af egen fri vilje, og ikke fordi de er bange for mig."

52

Den juniaften, da mr. Farebrother havde fået at vide, at han skulle have kaldet, var der glæde i den gammeldags dagligstue, og selv portrætterne af de store retslærde så tilfredse ud. Hans moder lod teen og det ristede brød stå urørt, men forrådte ellers kun sin bevægelse ved den rødme på kinderne og tindren i blikket, der giver en gammel kvinde en rørende øjeblikkelig lighed med sit fjerne ungdommelige Jeg og ved bestemt at sige:

"Det allerbedste, Camden, er, at du har fortjent det."

"Når en mand får en god ankerplads, moder, må han for halvdelens vedkommende bagefter bevise, at han også fortjener den," sagde sønnen med en fryd, som han ikke søgte at skjule. Glæden i hans ansigt var af denne virksomme art, der synes at have energi nok til ikke alene at glimte i det ydre, men til også at oplyse indre syner; man syntes at læse tanker såvel som fryd i hans blik.

"Nu, tante," vedblev han, idet han gned sig i hænderne og så på miss Noble, der gav en lille spæd bæveragtig summen fra sig, "der skal altid være sukker nok på bordet, som du kan stjæle af og give til børnene, og du skal få en hel del strømper at forære bort og få lov til at stoppe dine egne, så meget du vil!"

Miss Noble nikkede til sin nevø med en dæmpet, halvforskrækket latter ved bevidstheden om, at hun allerede havde ladet et ekstra stykke sukker falde ned i sin kurv på grund af den nye ansættelse.

"Hvad dig angår, Winny," fortsatte præsten, "skal jeg ingen indvendinger gøre, hvis du får lyst til at gifte dig med en af

ungkarlene i Lowick – for eksempel mr. Solomon Featherstone, så snart jeg opdager, at du er forelsket i ham."

Miss Winifred, der hele tiden havde set på sin broder og grædt inderligt, hvilket var hendes måde at udtrykke sin glæde på, smilede nu gennem tårerne og sagde: "Du må foregå mig med et godt eksempel, Cam, og gifte dig *nu*."

"Med største fornøjelse. Men hvem er vel forelsket i mig? Jeg er allerede gået i frø," sagde præsten, idet han rejste sig, skubbede sin stol tilbage og så ned ad sig selv. "Hvad siger du, moder?"

"Du er en smuk mand, Camden, dog ikke så mandig en skikkelse som din fader," sagde den gamle dame.

"Jeg ville ønske, at du ville gifte dig med miss Garth, broder," sagde miss Winifred. "Hun ville gøre det så livligt på Lowick."

"Udmærket! Men du taler jo, som om unge damer kan fås til købs ligesom fjerkræ på torvet, som om jeg blot behøvede at fri, for at enhver skulle tage mig," sagde præsten.

"Vi bryder os ikke om enhver," sagde miss Winifred. "Men du ville synes om miss Garth, moder, ikke sandt?"

"Min søns valg skal være mit," sagde mrs. Farebrother med majestætisk diskretion, "og en hustru ville være højst velkommen, Camden. Du vil længes efter at få din whist i hjemmet, når vi kommer til Lowick, og Henrietta Noble har aldrig været whistspiller." (Mrs. Farebrother kaldte altid sin lille gamle søster ved dette prægtige navn.)

"Jeg vil herefter høre op med at spille whist, moder."

"Hvorfor det, Camden? I min tid blev whistspillet altid anset for en meget passende adspredelse for en god gejstlig," sagde

mrs. Farebrother, der ikke anede, hvilken betydning dette spil havde haft for hendes søn.

"Jeg vil få alt for travlt til at give mig af med det, nu da jeg får to sogne at passe," sagde præsten undvigende.

Han havde allerede sagt til Dorothea: "Jeg føler mig ikke forpligtet til at opgive St. Botolphskirken. Det vil være nok at overdrage størstedelen af indtægten til en anden. Det er bedre at benytte magten godt end at opgive den."

"Det er også min tanke," havde Dorothea svaret. "Hvad mig selv angår, da ville det være lettere for mig at opgive magten og pengene end at beholde dem. Det forekommer mig underligt, at jeg skulle have denne kaldsret; men jeg følte dog, at jeg ikke burde overlade til nogen anden at benytte den."

"Det er mig, der er forpligtet til at handle således, at De ikke vil komme til at beklage Deres magt," sagde mr. Farebrother.

Han hørte til de naturer, hvis samvittighed bliver ømmere, når livets åg ophører at trykke Dem. Han stillede ikke sin ydmyghed til skue ved denne lejlighed, men i sit hjerte skammede han sig over, at der havde været mangler ved hans opførsel, som andre, der ikke opnåede så store goder, var frie for.

"Jeg plejede ofte at ønske, at jeg havde været noget andet end præst," sagde han til Lydgate, "men måske det er bedre, at jeg forsøger på at gøre så god en præst ud af mig selv, som det er muligt."

Præsten havde dengang en følelse af, at hans andel i livets pligter var meget let. Men der kan komme uventede og ubehagelige pligter, som ingen har anelse om.

Næppe en uge senere fremstillede pligten sig i hans studerekammer, forklædt som Fred Vincy, der nu var vendt hjem fra kollegiet efter at have taget sin eksamen.

"Jeg undser mig ved at gøre Dem ulejlighed, mr. Farebrother," sagde Fred, i hvis smukke åbne ansigt der lå et uimodståeligt vindende udtryk, "men De er den eneste ven, jeg kan rådføre mig med. Jeg har engang tidligere betroet mig til Dem, og De var dengang så venlig, at jeg ikke kan lade være på ny at henvende mig til Dem."

"Sæt dig ned, Fred, jeg er rede til at høre på dig og gøre for dig, hvad jeg kan," sagde præsten, der havde travlt med at pakke nogle små genstande sammen til flytningen og fortsatte sit arbejde.

"Jeg ville gerne fortælle Dem" – Fred betænkte sig et øjeblik og fortsatte så afbrudt: "Jeg kan nu indtræde i den gejstlige stand, og indser virkelig heller ikke, hvad andet der er for mig at gøre. Jeg holder ikke af det; men jeg ved, at det er hårdt at sige det til fader, nu da han har anvendt så mange penge på min opdragelse." Fred standsede atter et øjeblik og gentog så, "og jeg ved ikke, hvad andet der er for mig at gøre."

"Jeg har talt til din fader om det, Fred; men jeg har ikke udrettet stort. Han sagde, at det var for sent. Men nu, da du er kommet over den ene bro, hvori består så de andre vanskeligheder?"

"Kun i, at jeg ikke synes om det. Jeg holder ikke af den gejstlige stand, af at prædike og af at være nødt til at se alvorlig ud. Jeg holder derimod af at ride afsted til en rask jagt og more mig som andre mænd. Ikke fordi jeg mener, at jeg vil blive en slet fyr; men jeg har ikke de egenskaber, der kræves af en præst.

Og dog, hvad andet skal jeg blive? Fader kan ikke give mig en kapital, ellers kunne jeg blive landmand. Og han har ingen plads til mig ved sin handel. Det er jo også for sent at begynde jura eller medicin, nu da fader forlanger, at jeg skal tjene noget. Det er godt nok at sige, at jeg gør uret i at blive præst; men de, der påstår det, kunne lige så godt sige, at jeg skulle rejse til Australien."

Freds stemme havde antaget en klang af klagende protest, som kunne have fået mr. Farebrother til at smile, hvis hans sind ikke havde været optaget af forestillinger, der strakte sig videre end til, hvad Fred havde fortalt ham.

"Nærer du en eller anden tvivl med hensyn til troen?" spurgte han.

"Nej, det overlader jeg til klogere mænd, og hvis jeg bliver nydt til at være præst, vil jeg naturligvis søge at gøre min pligt så godt jeg kan. Tror De, at nogen kan dadle mig for det?"

"Fordi du under sådanne omstændigheder indtræder i den gejstlige stand? Det afhænger af din samvittighed, Fred – hvorvidt du virkelig er dig bevidst, hvad din stilling vil fordre af dig. Jeg kan kun sige, at jeg aldrig har været tilfreds med mig selv og har følt samvittighedsnag over det."

"Men der er en anden hindring," sagde Fred rødmende. "Jeg har måske ikke tidligere fortalt Dem den; men jeg har dog gjort hentydninger til den, der let kunne få Dem til at gætte den. Der er én, jeg holder meget af; jeg har elsket hende, siden vi var børn."

"Formodentlig miss Garth?" sagde præsten, idet han nøje undersøgte nogle sedler.

"Ja. Jeg ville have noget imod, hvis hun ville have mig. Og jeg ved, at jeg så kunne blive et godt menneske."

"Og du tror, at hun gengælder dine følelser?"

"Det har hun aldrig villet sige; hun har endda for længere tid siden fået mig til at love, at jeg ikke igen skulle tale til hende om det. Og hun har navnlig meget imod, at jeg bliver præst, det ved jeg. Men jeg kan ikke opgive hende. Jeg tror, at hun holder af mig. I aftes så jeg mrs. Garth, og hun sagde, at Mary var i Lowick præstegård hos miss Farebrother."

"Ja, hun er så venlig at hjælpe min søster. Ønsker du at opsøge hende der?"

"Nej, jeg har i sinde at bede Dem om en stor tjeneste. Jeg skammer mig over således at besvære Dem; men Mary ville måske høre på Dem, hvis De omtalte sagen for hende – jeg mener om min indtrædelse i den gejstlige stand."

"Det er et meget delikat hverv, min kære Fred. Jeg må forudsætte din hengivenhed for hende, og for at gå ind på sagen, således som du ønsker det, må jeg næsten spørge hende lige ud, om hun gengælder den."

"Det er netop det, jeg ønsker, hun skal sige Dem," tilstod Fred oprigtigt. "Jeg ved ikke, hvordan jeg skal handle, før jeg lærer hendes følelser at kende."

"Mener du, at de skulle bestemme, om du skal blive præst eller ej?"

"Hvis Mary sagde, at hun aldrig ville have mig, kunne jeg lige så godt gå til grunde på den ene måde som på den anden."

"Det er nonsens, Fred. Mænd kan overvinde deres kærlighed, men aldrig følgerne af deres letsindighed."

"Ikke en kærlighed som min; jeg har elsket Mary, så længe jeg kan huske tilbage. Hvis jeg måtte opgive hende, ville det være forbi med min livsglæde."

"Vil hun ikke føle sig såret over min indblanding?"

"Nej, det er jeg vis på, hun ikke vil. Hun agter Dem højt og vil ikke vise Dem af med spøg, som hun har gjort ved mig. Jeg kunne naturligvis ikke have bedt nogen anden end Dem om at tale med hende. Der er intet andet menneske, der kan være en sådan ven for os begge."

Der opstod et øjebliks tavshed; mr. Farebrother lagde sit arbejde til side og rakte Fred hånden, idet han sagde:

"Godt, min dreng. Jeg skal gøre, hvad du ønsker."

Endnu samme dag red mr. Farebrother til Lowick præstegård på en hest, som han netop havde anskaffet sig. "Det er tydeligt, at jeg er en gammel stilk," tænkte han, "de unge planter skubber mig til side."

Han fandt Mary i haven, beskæftiget med at samle roser og strø kronbladene ud på et lagen. Solen stod lavt på himlen, og de høje træer kastede deres skygger over græsplænerne, hvor Mary gik rundt uden hat og parasol. Hun lagde ikke mærke til, at mr. Farebrother nærmede sig og havde netop bøjet sig ned for at holde en forelæsning for en lille sort og brun terrier, der absolut ville spadsere omkring på lagnet og lugte til rosenbladene, når Mary strøede dem ud. Hun tog dens forpoter i sin ene hånd og løftede pegefingeren på den anden, mens hunden så meget forlegen ud. "Fy, Fly, jeg skammer mig over dig," sagde Mary med dyb, alvorlig stemme. "Denne opførsel passer sig ikke for en fornuftig hund; man skulle tro, at du var en tåbelig, ung gentleman."

"De er ubarmhjertig imod de unge gentlemen, miss Garth," sagde præsten, der kun var et par alen fra hende.

Mary fo'r sammen og rødmede. "Det hjælper altid at ræsonnere med Fly," sagde hun leende.

"Men ikke med unge gentlemen?"

"Med nogle, antager jeg, siden nogle af dem bliver til fortræffelige mænd."

"Det glæder mig, at De gør denne indrømmelse, siden jeg i dette øjeblik ønsker at få Dem til at interessere Dem for en ung gentleman."

"Dog ikke en af de tåbelige, vil jeg håbe," sagde Mary, der atter begyndte at plukke bladene af roserne, mens hendes hjerte dog bankede uroligt.

"Nej, omend visdom ikke er hans stærke side, men snarere kærlighed og oprigtighed. Imidlertid ligger visdommen mere i disse to egenskaber, end folk er tilbøjelige til at tro. Jeg håber, at De af denne forklaring ved, hvilken ung gentleman jeg mener."

"Ja, det tror jeg," sagde Mary kækt, idet hendes ansigt blev mere alvorligt og hendes hænder kolde, "det må være Fred Vincy."

"Han har bedt mig spørge Dem til råds angående hans indtrædelse i den gejstlige stand. Jeg vil håbe, at De ikke finder, at jeg har taget mig en frihed ved at love at gøre det."

"Tværtimod, mr. Farebrother," sagde Mary, idet hun opgav roserne og foldede armene over brystet uden dog at være i stand til at se op, "når som helst De har noget at sige mig, føler jeg mig æret ved det."

"Men førend jeg går ind på dette spørgsmål, tillad mig så først at berøre en sag, som Deres fader har betroet mig; det

skete den aften, da jeg engang tidligere udførte en mission hos Fred, kort efter at han var taget til kollegiet. Mr. Garth fortalte mig, hvad der var sket den nat, mr. Featherstone døde – hvorledes De nægtede at brænde testamentet, og han sagde, at De havde været det uskyldige middel til at forhindre, at Fred fik sine ti tusinde pund. Jeg har erindret det, og jeg har hørt noget, der måske kunne gøre Dem lettere om hjertet i denne henseende – kunne vise Dem, at der ikke kan fordres noget bodsoffer af Dem."

Mr. Farebrother standsede et øjeblik og så på Mary. Han havde i sinde at lade Fred vederfares fuld ret; men det ville være godt, mente han, at befri hendes sind for alle disse overtroiske ideer, der så let kan bringe kvinden til at begå den uret imod en mand at ægte ham som en udsoning for deres egen fejl. Marys kinder begyndte at brænde lidt og hun forholdt sig tavs.

"Jeg mener, at Deres handling ikke har bevirket nogen egentlig forskel i Freds skæbne. Jeg har fået at vide, at det første testamente ikke ville have været retsgyldigt, efter at det sidste var brændt. De har derfor Deres samvittighed aldeles fri i den henseende."

"Tak, mr. Farebrother," sagde Mary. "Det er venligt af Dem at tage så meget hensyn til mine følelser."

"Velan, jeg kan nu forudsætte, at De ved, at Fred har taget sin eksamen. Han har arbejdet sig så langt frem, og spørgsmålet er nu, hvad han skal blive til? Dette spørgsmål er så vanskeligt, at han er tilbøjelig til at rette sig efter sin faders ønske og indtræde i den gejstlige stand, skønt De, endog bedre end jeg, ved, at han tidligere havde meget imod dette. Jeg har nøje udspurgt ham om denne sag og må tilstå, at jeg ikke ser nogen

uovervindelig hindring for, at han kan blive præst. Han siger, at han vil forsøge at gøre sit bedste i dette kald på én betingelse. Hvis denne betingelse blev opfyldt, ville jeg gøre alt, hvad der stod i min magt, for at hjælpe Fred frem. Efter nogen tids forløb – naturligvis ikke straks – kunne han blive kapellan hos mig, og han ville få så meget at bestille, at han næsten kunne tjene lige så meget, som jeg havde i indtægt som sognepræst. Men jeg gentager, at der er én betingelse, uden hvilken alt dette ikke kan opnås. Han har åbnet sit hjerte for mig, miss Garth og bedt mig om at tale hans sag. Betingelsens opfyldelse afhænger ganske af Deres følelser."

Mary så så bevæget ud, at han efter et øjebliks forløb sagde: "Lad os gå lidt", og idet de gik, tilføjede han: "For at tale tydeligt: Fred vil ikke vælge nogen stilling, der kunne formindske udsigten til, at De ville blive hans hustru; men med dette håb for øje er han rede til at gøre sit bedste."

"Det er mig umuligt at sige, om jeg nogensinde kan blive hans hustru, mr. Farebrother; men sikkert er det, at det aldrig kan ske, hvis han bliver præst. Hvad De har sagt, er i højeste grad ædelmodigt og venligt, og jeg vil aldeles ikke miskende Deres dømmekraft. Kun har jeg min egen kvindelige måde at se sagen på," endte Mary med et tilbagevendende glimt af skælmeri, der kun gjorde beskedenheden i hendes svar mere fortryllende.

"Han ønsker nøjagtigt at erfare, hvad De tænker," sagde mr. Farebrother.

"Jeg kunne ikke elske en mand, der er latterlig," sagde Mary, idet hun ikke havde lyst til at gå dybere ind på sagen. "Fred har forstand og kundskab nok til at kunne gøre sig agtet i en eller

anden god verdslig forretning; men jeg kan ikke tænke mig ham formanende, prædikende, udtalende velsignelsen og bedende hos de syge, uden med en følelse af noget karikaturagtigt. Han ville kun blive præst, fordi det er gentilt, og intet synes mig at være mere foragteligt. Det har jeg altid tænkt på, når jeg så mr. Crowze med sit tomme ansigt, sin sirlige paraply og sine pæne talemåder. Hvilken ret har sådanne mænd til at prædike kristendommen – som om den var en institution til at skaffe idioter en fin opdragelse – som om –" Mary tav pludselig. Hun var blevet revet med, som om hun havde talt til Fred i stedet for til mr. Farebrother.

"Unge damer er strenge; de føler ikke nødvendighedens magt så hårdt som mændene, omend jeg måske på det punkt burde gøre en undtagelse med Dem. Men De stiller da vel ikke Fred Vincy på så lavt et standpunkt som det, De antyder?"

"Nej, i sandhed; han har forstand nok; men jeg tror ikke, at han ville få lejlighed til at vise det som præst."

"Så er svaret aldeles afgjort. Som præst vil han intet håb have?"

Mary rystede på hovedet.

"Men hvis han trodsede alle vanskeligheder for på anden måde at tjene sit brød – ville De da give ham håb? Kunne han da gøre regning på at vinde Dem?"

"Jeg synes ikke, Fred behøvede på ny at høre, hvad jeg allerede har sagt ham," svarede Mary noget bebrejdende. "Jeg synes ikke, at han burde være kommet med et sådant spørgsmål, før han havde udrettet noget, der var ham værdigt, i stedet for at sige, at han *kan* gøre det."

Mr. Farebrother tav et par minutter, og idet de derpå vendte om og standsede under skyggen af et ahorntræ ved enden af gangen, sagde han: "Jeg kan godt forstå, at De modsætter Dem ethvert forsøg på at binde Dem, men enten må Deres følelser for Fred Vincy forhindre Dem i at kunne fatte en anden hengivenhed eller ej; enten kan han gøre regning på, at De forbliver ugift, indtil han kan have fortjent ret til at anholde om Deres hånd, eller også kan han i ethvert tilfælde blive skuffet. Tilgiv mig Mary – De ved, at jeg som lærer har været vant til at tiltale Dem med dette navn – men når en kvindes kærlighed kan have indflydelse på et andet livs lykke – på flere end ét – tror jeg, at det ville være ædelt af hende at være aldeles oprigtig og ligefrem."

Nu var det Marys tur at blive tavs, idet hun undrede sig over mr. Farebrothers tone, hvori der var en alvorlig, tilbageholdt bevægelse. Da den forunderlige idé fo'r igennem hendes sind, at der i hans ord lå en hentydning til ham selv, blev hun vantro og skammede sig over at nære den. Hun havde aldrig troet, at hun kunne blive elsket af nogen anden mand end Fred, der havde fæstet hende med paraplyringen, da de begge var børn, og endnu mindre, at hun kunne være af nogen betydning for mr. Farebrother, den intelligenteste mand i hendes snævre kreds. Alt dette forekom hende ubestemt og måske illusorisk, men ét var klart og bestemt – og det var hendes svar.

"Siden De mener, at det er min pligt, mr. Farebrother, vil jeg sige Dem, at jeg nærer en alt for stærk følelse for Fred til at opgive ham for nogen anden. Jeg ville aldrig kunne være rigtig lykkelig, hvis jeg vidste, at han var ulykkelig over tabet af mig. Min taknemmelighed, fordi han altid har holdt mest af mig og

været så god imod mig, fra jeg var ganske lille, har slået så fast rod i min sjæl, at jeg ikke kan tænke mig, at nogen ny følelse kunne svække den. Jeg ville hellere end alt andet se ham værdig til enhvers agtelse. Men sig ham endelig, at før han er kommet så vidt, kan jeg ikke love at gifte mig med ham, ellers ville jeg bedrøve min fader og moder. Han er fri og kan vælge, hvem han vil."

"Så har jeg fuldstændigt udført min kommission," sagde mr. Farebrother, idet han rakte Mary hånden, "og jeg vil nu straks vende tilbage til Middlemarch. Men denne udsigt for øje vil nok på en eller anden måde få Fred på den rette plads, og jeg håber engang med tiden at kunne forene Deres hænder. Gud velsigne Dem!"

"Bliv dog og lad mig give Dem en kop te," bad Mary. Hendes øjne fyldtes med tårer, uden at hun rigtigt vidste hvorfor; der var ligesom en undertrykt smerte i hans væsen, der fik hende pludselig til at føle sig ulykkelig, ligesom hun engang havde følt sig, da hendes faders hænder skælvede i et bekymret øjeblik.

"Nej, min kære, nej tak. Jeg må tilbage."

Tre minutter efter sad præsten atter på sin hest, efter at han højmodigt havde udført en pligt, der var langt hårdere end opgivelsen af whistspillet.

53

Da mr. Bulstrode håbede at erhverve sig indflydelse i Lowick, havde han naturligvis næret et specielt ønske om, at den præst, der blev valgt, skulle være en mand, der havde hans bifald, og han betragtede det som en straf for sine synder, at mr. Farebrother netop på samme tid, som han kom i besiddelse af de dokumenter, der gjorde ham til ejer af Stone Court, holdt sin tiltrædelsesprædiken i den lille gammeldags kirke, dog ikke fordi mr. Bulstrode havde i sinde at søge Lowick kirke eller bo på Stone Court foreløbig. Han havde købt denne fortræffelige landejendom for at have et sted, han engang kunne trække sig tilbage til i fred og ro, når han ophævede sine forretninger. Det vakte almindelig forbavselse hos alle naboerne, at mr. Rigg Featherstone så let opgav sin ejendom, som man troede, at han ville have klynget sig til, som om den havde været Edens Have. Dette var også, hvad stakkels gamle Peter selv havde ventet, og den kloge, koldblodige Joshua Rigg havde aldrig ladet sin fader mærke andet, end at Stone Court var målet for hans ønsker. Han havde desuden også i nogen tid kaldt det sit, men kun som et middel til at vinde guld for at opnå den glæde, hans sjæl tørstede efter lige fra hans barndom, nemlig at få en vekselererbutik i en befærdet gade, at være omgivet af låse og slåer, som han selv havde nøglerne til, og med en ophøjet ro lade alle nationers mønter glide mellem sine fingre, mens den hjælpeløse begærlighed misundeligt stirrede på ham fra den anden side af et jerngitter. Denne lidenskab havde haft en sådan magt over ham, at den havde sat ham i stand til at erhverve alle de kundskaber, der var nødvendige for at

tilfredsstille den; og mens alle troede, at Joshua havde bosat sig på Stone Court for livstid, var han kun beskæftiget med at skaffe sig en god butik i London.

Som en følge heraf blev mr. Bulstrode næppe femten måneder efter gamle Peter Featherstones død ejer af Stone Court, hvilket den afdødes slægtninge følte en vis triumf ved. Mrs. Waule bemærkede, at det svarede ikke regning at opdage falske Featherstoner, og da søster Martha hørte nyheden, udbrød hun:

"Nå, så har den Almægtige da ikke fundet så stort behag i friboligerne, når alt kommer til alt."

Den kærlige mrs. Bulstrode var meget glad over den fordelagtige indflydelse, købet af Stone Court rimeligvis ville have på hendes mands helbred. Få dage hengik, uden at han red derover og så til arbejderne, og aftenerne var behagelige på dette rolige sted, når de smukke høstakke, der netop var sat op, udsendte deres vellugt, som blandede sig med duften fra den rige gamle have. En aften, da solen endnu var over horisonten og kastede sit gyldne skær ind imellem de store valnøddegrene, holdt mr. Bulstrode til hest udenfor hovedporten for at vente på Caleb Garth, der ifølge aftale var kommet dertil for at sige sin mening om nogle dræningsrør i staldene og nu var i gården, hvor han gav forvalteren sine råd.

Mr. Bulstrode var rolig og tilfreds. Han følte sig rigtignok moralsk overbevist om, at han ikke havde fortjent så megen lykke; men det var en ganske almindelig følelse, der ikke antog nogen bestemt form i erindringen, som kunne vække skam eller angerens smerte. I dette øjeblik mindede solskinnet snarere mr. Bulstrode om hine fjerne aftener, da han plejede at

gå ud og prædike udenfor Highbury. Hans korte drømmeri blev imidlertid snart afbrudt ved, at Caleb Garth, der også var til hest, kom tilbage og netop ville til at sætte sin hest i trav, da han udbrød:

"Men hvad er dog det for et menneske i sorte klæder, der kommer ned ad vejen? Han ligner de mænd, man ser ved væddeløbene."

Mr. Bulstrode drejede sin hest og så ned ad vejen, men gav intet svar. Den kommende var vor bekendt, mr. Raffles, hvis ydre ikke fremviste anden forandring end den, der skyldtes et sæt sorte klæder og flor om hatten. Han var to meter fra rytterne, og de bemærkede et glimt af genkendelse i hans ansigt, idet han slog med stokken og efter ufravendt at have betragtet mr. Bulstrode til sidst udbrød:

"Det var pokkers! Nick, er det dig! Jeg kan ikke tage fejl, selv om det er fem og tyve år siden, at vi to sidst så hinanden! Hvordan har du det? Du ventede nok ikke at se mig her! Kom, giv mig din hånd."

At sige, at mr. Raffles var noget ophidset, ville kun være det samme som at sige, at det var aften. Caleb Garth kunne se, at mr. Bulstrode et øjeblik var i tvivl om, hvordan han skulle forholde sig, men det endte med, at han koldt rakte Raffles hånden og sagde:

"Jeg ventede rigtignok ikke at se Dem på denne afsidesliggende gård."

"Den tilhører en stedsøn af mig," sagde Raffles, der rettede sig, idet han antog en hovmodig mine. "Jeg har været her tidligere for at besøge ham. Det overrasker mig imidlertid ikke at se dig, gamle kammerat, da jeg har fået fat i et brev – Men

det er dog meget heldigt, at jeg mødte dig, for jeg bryder mig ikke om at tale med min stedsøn; han er ikke kærlig, og nu er desuden hans stakkels moder død. Når jeg skal sige sandheden, er jeg kommet af kærlighed til dig, Nick; jeg er kommet for at få din adresse for – se her!" Raffles trak et krøllet stykke papir op af lommen.

Næsten ethvert andet menneske end Caleb Garth kunne have følt sig fristet til at blive for at erfare så meget som muligt om en mand, hvis bekendtskab med Bulstrode syntes at vise, at der var forhold i bankierens liv, som var ulig alt, hvad man vidste om ham i Middlemarch, og derfor måtte have så meget af en hemmeligheds natur, at de nok var i stand til at pine nysgerrigheden. Men Caleb Garth havde sine særegenheder; visse menneskelige tilbøjeligheder, som næsten alle andre deler, kendte han slet ikke, og til disse hørte nysgerrighed med hensyn til andres personlige affærer. Han foretrak altid at være uvidende fremfor at erfare noget uhæderligt om et menneske, og hvis han skulle sige nogen, der stod under ham, at hans misgerninger var opdaget, var han mere forlegen end den skyldige. Han sporede nu sin hest, og idet han sagde: "Farvel, mr. Bulstrode; jeg må hjem," red han afsted.

"Du har ikke sat din fulde adresse under dette brev," vedblev Raffles. "Det ligner ikke dig; du plejede jo at være en ganske udmærket forretningsmand; men du bor vel her i nærheden? – Du har nok ganske opgivet affærerne i London – er måske blevet herremand – og har et landligt herresæde at indbyde mig til? Hvor der dog er gået mange år! Den gamle dame må være død for længe siden – indgået til saligheden, uden at have haft den smerte at erfare, hvorledes det gik hendes stakkels datter!

Men for pokker da, du ser meget bleg og dårlig ud, Nick. Kom nu, hvis du tager hjem, vil jeg gå ved siden af dig."

Mr. Bulstrodes sædvanlige bleghed var virkelig næsten gået over til en dødningeagtig farve. Fem minutter før havde livet ligget så lyst og solbestrålet for ham, og synden havde kun vist sig som noget, der var fælles for alle. Og nu havde som ved en ondskabsfuld trolddom denne højrøstede mørke figur hævet sig for ham – en legemliggjort fortid, som han for længe siden havde ophørt at tænke på. Han svarede ikke straks; han var ikke en mand, der talte eller handlede ubesindigt.

"Jeg stod virkelig i begreb med at tage hjem," sagde han til sidst; "men jeg kan opsætte det lidt. Og De kan, hvis De behager, hvile ud her."

"Nej tak," sagde Raffles, idet han gjorde en grimasse. "Jeg bryder mig ikke om nu at se min stedsøn, men vil foretrække at tage hjem med dig."

"Deres stedsøn, hvis det var mr. Rigg Featherstone, så er han ikke her længere. Jeg er nu herre her."

Raffles spærrede øjnene op og udstødte en overrasket fløjten, før han sagde: "Nå, så har jeg intet imod det. Jeg har gået nok i dag. Det var ellers en behagelig overraskelse at se dig, gamle kammerat!" vedblev han, idet de gik henimod huset. "Du siger ikke det samme; men du har aldrig forstået at glæde dig over lykken, selv om du godt har forstået at benytte den."

Mr. Raffles syntes at more sig meget over sin egen vittighed og svingede med benet på en brovtende måde, der næsten gjorde ende på hans ledsagers forsigtige tålmodighed.

"Hvis jeg husker ret," bemærkede mr. Bulstrode med kulde, "herskede der ikke den fortrolige tone mellem os for mange år

siden, som De nu antager, mr. Raffles. Enhver tjeneste, De kunne ønske, at jeg skal vise Dem, vil De lettere opnå ved at undgå en familiaritet, der aldrig har eksisteret imellem os, og som næppe kan være blevet berettiget ved mere end tyve års adskillelse."

"Du holder ikke af, at jeg siger Du og kalder dig Nick? Men jeg har altid gjort det i mit hjerte og har også, selv om jeg havde tabt dig af syne, bevaret dig i kær erindring. For pokker, mine følelser for dig er blevet forædlede ligesom god gammel cognac. Jeg vil da håbe, at du har noget af den slags i huset? Josh fyldte min flaske godt sidste gang."

Mr. Bulstrode havde endnu ikke rigtig lært, at selv trangen til cognac ikke var så stærk hos mr. Raffles som at den til at plage andre, og at et vink om, at han ærgrede nogen, altid var en ny spore for ham. Men det var i det mindste tydeligt, at al videre indvending var unyttig, og der var derfor intet andet for mr. Bulstrode at gøre, end at give husholdersken ordre til at sørge for gæstens bekvemmelighed.

Det var ham en trøst at tænke på, at denne husholderske også havde været i Riggs tjeneste og derfor let kunne få den idé, at mr. Bulstrode kun modtog Raffles som en ven af hendes forrige herre. Da bordet var dækket, og de var ene i stuen, sagde mr. Bulstrode:

"Vore vaner er så forskellige, mr. Raffles, at vi næppe kan have synderlig fornøjelse af hinandens selskab. Det vil derfor være klogest for os begge at skilles så snart som muligt. Siden De sagde, at De ønskede at træffe mig, har De sagtens betænkt, at De havde en eller anden forretning at afgøre med mig. Under disse forhold vil jeg indbyde Dem til at blive her i nat, og jeg skal

da i morgen ganske tidligt komme herover for at høre, hvilke meddelelser De har at gøre mig."

"Inderligt gerne," sagde Raffles; "det er et meget behageligt sted her – lidt kedeligt til stadigt ophold; men for én nat kan jeg nok holde det ud, især da jeg har denne gode cognac og udsigt til at se dig igen i morgen. Du er en meget bedre vært, end min stedsøn var; men Josh havde grund til at nære lidt nag til mig, fordi jeg havde giftet mig med hans moder, hvorimod der imellem os aldrig har hersket andet end venlige følelser."

Mr. Bulstrode, der håbede, at den underlige blanding af gemytlighed og spot, der lå i mr. Raffles' væsen, for en del skyldtes de drikkevarer, han havde nydt, havde besluttet at vente, til han var aldeles ædru, før han spildte flere ord på ham. Men han red hjem med et forfærdelig klart indtryk af, hvor vanskeligt det ville blive at opnå nogen ordning, der kunne være af varighed, med denne mand. Det var en time fuld af angst for ham, højst forskellig fra de timer, hvori hans sjælekamp kun havde været af en privat natur og havde endt med, at hans hemmelige synder var tilgivet og hans tjenester modtaget som bod for dem. Var ikke også disse synder, selv da de blev begået, næsten blevet retfærdiggjort ved ønsket om at kunne hellige sig selv og alt, hvad han ejede, til fremmelsen af de guddommelige planer? Og skulle nu det hele forspildes? For hvem ville ikke være rede til at bagtale ham, tilintetgøre hele hans liv og de sandheder, han havde forsvaret, og påtrykke ham vanærens stempel, når der kun gaves den mindste anledning?

Klokken var ikke mere end halv otte om morgenen, da han atter nåede Stone Court. Den smukke gamle gård havde aldrig

haft større lighed med et lykkeligt hjem end i dette øjeblik; de store hvide liljer var i blomst, nasturtierne, hvis smukke blade var forsølvede af duggen, snoede sig henover den lave stenmur; selv de landlige lyde rundt omkring talte om fred og ro. Men alt dette var fordærvet for ejeren, da han gik på grusgangen udenfor huset og ventede på, at mr. Raffles, som han var fordømt til at spise morgenmad sammen med, skulle vise sig.

Det varede ikke længe, før de sad sammen i dagligstuen ved deres te og ristet brød, hvilket var alt, hvad Raffles brød sig om at få så tidligt på dagen. Forskellen på hans opførsel om morgenen og om aftenen var ikke så stor, som mr. Bulstrode havde troet; ja, hans glæde ved at pine en anden var måske endda stærkere, fordi han ikke selv var i så godt humør.

"Da min tid er meget knap, mr. Raffles," sagde bankieren, der kun nippede til sin te og brækkede sit brød i stykker uden at spise det, "vil jeg være Dem forbunden, om De straks vil sige mig, af hvilken grund De har ønsket at tale med mig. Jeg formoder, at De har et hjem et eller andet sted og vil være glad ved at vende tilbage til det."

"Når et menneske har lidt hjerte, kan han så ikke få lyst til at se en gammel ven, Nick? – Jeg *må* kalde dig Nick – vi var så vant til at kalde dig unge Nick, da vi fik at vide, at du ville gifte dig med den gamle enke. Er du ikke glad ved at se mig igen? Jeg havde ventet en indbydelse til at opholde mig hos dig på en eller anden smuk ejendom. Mit eget hus er lukket nu, da min kone er død. Jeg nærer ingen særlig forkærlighed for noget bestemt sted, og kunne lige så godt bosætte mig her som ethvert andet sted."

"Må jeg spørge, hvorfor De er vendt tilbage fra Amerika? Jeg antog, at Deres ivrige ønske om at komme dertil, dengang De blev forsynet med de behørige penge, indeholdt en forpligtelse til at blive der resten af Deres liv."

"Jeg har aldrig vidst, at man var forpligtet til at blive et sted, fordi man havde ønsket at komme dertil. Men jeg opholdt mig dog derovre i ti år, så havde jeg ikke lyst til at blive der længere. Og jeg tager ikke derover igen, Nick." Her blinkede mr. Raffles med øjnene, idet han så over på mr. Bulstrode.

"Ønsker De at begynde en eller anden forretning? Hvad er Deres beskæftigelse for tiden?"

"Tak, min beskæftigelse er at more mig, så godt jeg kan. Jeg bryder mig ikke om at arbejde mere. Hvis jeg skulle tage mig noget for, skulle det da være at rejse om for en tobakshandler – eller noget lignende, der kan bringe én i behageligt selskab. Men jeg måtte dog have en sikker indtægt foruden. Det er det, jeg behøver; jeg er ikke så stærk, som jeg har været, Nick, selv om jeg har mere kulør end du. Jeg ønsker at få en sikker indtægt."

"Det kunne De også få, hvis De ville forpligte Dem til ikke oftere at vise Dem her," sagde mr. Bulstrode, måske med lidt for megen iver.

"Det kommer an på, hvad der falder mig mest bekvemt," sagde Raffles koldt. "Jeg indser ikke, af hvilken grund jeg ikke skulle søge at gøre nogle bekendtskaber her på egnen. Jeg lod min vadsæk blive hos bommanden, da jeg forlod dagvognen, i den har jeg rent linned, kraver og manchetter, så du behøver ikke at skamme dig over mig. I denne sørgedragt skulle jeg nok mene, at du kunne være bekendt at forestille mig for dine

venner." Mr. Raffles havde skudt stolen tilbage og så ned ad sig. Hans egentlige hensigt var at drille mr. Bulstrode; men han syntes virkelig selv, at hans ydre, som det nu var, nok kunne gøre god virkning, og at han ikke alene var smuk og vittig, men tillige iført en sørgedragt, der tydede på gode familieforbindelser.

"Hvis De har i sinde at opnå noget hos mig, mr. Raffles," sagde Bulstrode efter et øjebliks pause, "så må De imødekomme mine ønsker."

"Ja vist," sagde Raffles med spottende hjertelighed. "Har jeg ikke altid gjort det? Du har såmænd benyttet mig godt, og jeg har kun tjent lidet ved det. Jeg har ofte senere tænkt på, at jeg ville have gjort bedre i at fortælle den gamle kone, at jeg havde fundet hendes datter og barnebarn; det ville bedre have stemmet overens med mine følelser; jeg har dog egentlig et blødt hjerte. Men nu er den gamle dame formodentlig død og begravet – så kan det jo være hende det samme. Og du har trukket din formue ud af den fordelagtige forretning, som der var så megen velsignelse ved. Du har lagt dig efter at blive en fin mand og har købt en landejendom. Er du endnu dissenter? Eller er du trådt ind i folkekirken, fordi det er mere gentilt?"

Denne gang var mr. Raffles' blinken og tungefærdighed værre end en nattemare; for det var noget, der ikke kunne forjages ved at vågne, men indeholdt en ulykkelig virkelighed. Mr. Bulstrode gøs og talte ikke, men overvejede i sit indre, om det ikke ville være bedre at lade Raffles gøre, hvad han ville, og lige ud trodse ham som en bagvasker. Manden ville snart opføre sig så slet, at folk måtte fatte mistro til ham. "Men ikke når han fortæller en eller anden styg sandhed om *dig*," sagde hans

samvittighed. Og dertil kom, at han ikke syntes, at der var nogen uret i at holde Raffles borte fra egnen, men han ville nødig sige en ligefrem usandhed ved at benægte sande påstande.

Men da Bulstrode ikke talte, fortsatte Raffles for rigtigt at benytte tiden: "Jeg har ikke haft sådan et held med mig som du! Det gik mig ilde i New York; en gentleman har ikke godt ved at komme ud af det med disse yankee'er. Jeg giftede mig, da jeg kom tilbage – fik en net kone, der havde en tobakshandel – men det gik noget småt med søgningen. Hun var for flere år siden blevet sat i vej af en ven, men der var en søn, som generede mig. Josh og jeg har aldrig kunnet komme ud af det sammen. Imidlertid har jeg dog gjort det meste ud af min stilling og har altid drukket min snaps i godt selskab. Du tager mig det vel ikke ilde op, at jeg ikke før har opsøgt dig? Jeg troede, at du endnu var handelsmand og boede i London, men jeg kunne ikke finde dig der. Du ser, at jeg blev sendt til dig, Nick – måske til velsignelse for os begge."

Mr. Raffles endte med en veltilfreds snøften. Hvis den list, der beregner de laveste følelser hos menneskene, kunne kaldes intelligens, havde han sin del af den; for i hans spot og drilleri var der en tydelig samling af angivelser, der kunne ligne lige så mange træk i skakspil. Imidlertid havde Bulstrode også bestemt sit træk og sagde nu med fasthed:

"De vil gøre vel i at betænke, mr. Raffles, at De let kan gå for vidt, når De søger at sikre Dem en utilbørlig fordel. Skønt jeg ikke har den mindste forpligtelse mod Dem, er jeg dog villig til at give Dem en bestemt årlig sum – som skal blive udbetalt hvert kvartal – så længe De opfylder det løfte at holde Dem

borte fra denne egn. De kan nu selv vælge. Hvis De endelig vil blive her, selv om det kun er for kort tid, vil De ikke få en skilling af mig. Jeg vil benægte, at jeg kender Dem."

"Ha, ha," sagde Raffles med en påtagen latter, "det minder mig om en snurrig tyv, der ikke ville kende betjenten."

"Deres hentydning er spildt på mig, sir," sagde Bulstrode med indædt harme. "Loven kan ikke gøre mig noget, hverken ved Deres eller andres mellemkomst."

"Du kan ikke forstå spøg, min gode ven. Jeg mente kun, at jeg aldrig ville nægte, at jeg kender dig. Men lad os tale alvorligt. Jeg synes ikke om denne betaling kvartalsvis. Jeg holder af min frihed."

Her rejste Raffles sig og gik et par gange op og ned ad gulvet, idet han svingede med benet og påtog sig en ungdommelig mine. Endelig standsede han lige foran Bulstrode og sagde: "Nu skal jeg sige dig noget! Giv mig et par hundrede pund – nå, det er da beskedent – så skal jeg, på min ære! hente min vadsæk og rejse bort. Men jeg vil ikke opgive min frihed for en ussel årlig indtægt. Jeg vil komme og gå, som jeg har lyst til. Måske foretrækker jeg at blive borte og korrespondere med en ven; måske ikke. Har du pengene hos dig?"

"Nej, jeg har kun ét hundrede," sagde Bulstrode, der følte, at denne øjeblikkelige befrielse var en så stor lettelse, at han ikke ville opgive den på grund af fremtidig usikkerhed. "Jeg skal sende Dem det andet, hvis De vil give mig Deres adresse."

"Nej, jeg vil vente her, til du bringer det," sagde Raffles. "Jeg vil gå en tur og så få en mundfuld mad, så kan du nok imidlertid komme tilbage."

Mr. Bulstrode, hvis svage legeme var blevet dybt rystet ved de sindsbevægelser, han havde gennemgået siden den foregående aften, følte sig ganske i denne højrøstede, simple mands magt. I dette øjeblik greb han med begærlighed en midlertidig hvile, lige meget på hvilke betingelser den opnåedes. Han rejste sig for at opfylde Raffles' forslag, da den sidste løftede fingeren, som om der pludselig faldt ham noget ind, og sagde:

"Jeg søgte senere igen efter Sara, selv om jeg ikke fortalte dig det; men jeg fandt hende ikke, derimod fik jeg hendes mands navn at vide og noterede det. Men uheldigvis tabte jeg min lommebog. Nu har jeg imidlertid hørt det og vil kunne kende det igen, og så snart jeg hører noget om hendes familie, skal jeg fortælle dig det, Nick. Du ville vel gerne gøre noget for hende nu, da hun er din steddatter."

"Uden tvivl," sagde mr. Bulstrode med det sædvanlige faste blik i sine lysegrå øjne; "skønt det kunne formindske min evne til at hjælpe Dem."

Da han gik ud af stuen, blinkede Raffles wed øjnene og vendte sig derpå om imod vinduet for at se bankieren ride bort – ligefrem på hans befaling. Hans læber fortrak sig først til et smil, og kort efter brød han ud i en kort triumferende latter.

"Men hvordan pokker *var* det navn?" sagde han kort efter halvhøjt, idet han kløede sig bag øret og rynkede panden. Han havde ikke tidligere tænkt over denne forglemmelse, før det nu faldt ham ind, at han kunne benytte det til at ærgre Bulstrode med.

"Det begyndte med L; det var næsten alt sammen L'er, synes jeg," vedblev han med en følelse af, at han var ved at få fat på navnet. Men det gik ikke så let, og han blev snart træt af at pine

sin hukommelse. Han foretrak at anvende sin tid til at få sig en behagelig samtale med forvalteren og husholdersken, af hvem han fik så meget at vide, som han ønskede, om mr. Bulstrodes stilling i Middlemarch.

Dog blev der et kedeligt mellemrum, som måtte udfyldes med brød, ost og ale. Og da han sad ene med disse hjælpekilder i dagligstuen, slog han sig pludseligt på knæet og udbrød "Ladislaw!" Det navn, han tidligere forgæves havde søgt, var nu pludselig uden mindste anstrengelse faldet ham ind – en almindelig erfaring, der er lige så behagelig som en overstået nysen, selv om det navn, man mindes, ikke er af synderlig vigtighed. Raffles tog sin lommebog frem og skrev det op. Ikke fordi han ventede at få brug for det, men kun for ikke at være i forlegenhed, hvis han skulle få lejlighed til at benytte det. Han ville ikke fortælle Bulstrode det; der opnåedes intet derved, og for en mand som mr. Raffles kunne der muligvis altid fås noget ud af en hemmelighed.

Han var tilfreds med sit held for øjeblikket. Klokken tre samme dag havde han hentet sin vadsæk ved bommen og sat sig op på dagvognen, hvorved han havde befriet mr. Bulstrode for en styg sort plet på landskabet ved Stone Court, men ikke befriet ham for den frygt, at den sorte plet på ny kunne vise sig og tilmed blive uadskillelig fra synet af hans hjem.

Sjette bog

Enken og hustruen

54

Hin smukke morgen, da høstakkene udsendte deres duft på Stone Court, som om mr. Raffles var en gæst, der var den fineste virak værd, havde Dorothea på ny opslået sin bolig på Lowick Manor. Efter et ophold af tre måneder var Freshitt blevet hende noget trættende, hun kunne ikke holde ud at sidde flere timer ad gangen med hænderne i skødet og henrykt stirre på den lille, og at være i dette vigtige barns nærhed uden at lægge mærke til det var en opførsel, som ikke kunne gå an for en barnløs søster. Dorothea ville med glæde have båret den lille dreng, hvis det havde været nødvendigt, og hun ville have elsket ham så meget højere af den grund; men for en tante, der ikke betragter sin lille nevø som en afgud og ikke har andet at gøre end at beundre ham, kan hans opførsel let blive ensformig, og interessen ved at iagttage ham udtømt.

Denne mulighed kunne Celia ikke tænke sig; hun syntes, at Dorotheas barnløse enkestand netop var indtruffet så smukt samtidig med lille Arthurs fødsel. (Barnet var opkaldt efter mr. Brooke.)

"Dodo vil aldrig bryde sig om at have noget for sig selv – børn eller noget som helst andet!" sagde Celia til sin mand. "Og hvis hun havde haft et barn, kunne det aldrig have været sådan en lille dejlighed som Arthur. Vel, James?"

"Ikke hvis det havde lignet Casaubon," sagde sir James, der var sig det indirekte i sit svar bevidst og havde sin egen private mening om sin førstefødtes fuldkommenheder.

"Nej, tænk dog! Det var virkelig godt, at de ingen børn havde," sagde Celia, "og jeg tror, at det passer meget godt for Dodo at

være enke. Hun kan holde lige så meget af vort barn, som om det var hendes eget, og kan nu udføre så mange af sine ideer, som hun har lyst til."

Da hun så, at Dorothea traf anstalter til igen at tage ophold på Lowick, sagde Celia derfor skuffet på sin rolige, lidenskabsløse måde:

"Hvad vil du dog på Lowick, Dodo? Du siger selv, at der er intet at gøre der. Alt er så ordentligt og net, at du bliver ganske melankolsk over det. Og du har jo været så tilfreds ved at gå omkring på Tipton og ledsaget af mr. Garth besøge alle de værste gårde. Nu, da onkel er rejst udenlands, kan du og mr. Garth jo rigtigt få det, som I vil, og jeg er vis på, at James vil gøre alt, hvad du beder ham om."

"Jeg vil ofte komme herover og så desto bedre se, hvorledes lille Arthur vokser," sagde Dorothea.

"Men du kan aldrig se ham blive vasket," sagde Celia, "og så er han allersødest." Hun surmulede næsten; det forekom hende meget hårdt, at Dodo ville tage bort fra den lille, når hun kunne blive.

"Kære Kitty, jeg vil komme og blive her natten over kun for at se det," sagde Dorothea; "men jeg trænger nu til at være alene og i mit eget hjem. Jeg vil gerne lære Farebrothers at kende og tale med mr. Farebrother om, hvad der kan gøres i Middlemarch."

Dorotheas medfødte viljekraft lod sig ikke længere undertrykke. Hun længtes meget efter at være på Lowick og var simpelthen bestemt på at tage dertil uden at føle sig forpligtet til at fortælle alle sine grunde. Men det var en stor skuffelse for hendes omgivelser. Det gjorde sir James meget ondt, og han tilbød, at de alle kunne tage til Cheltenham for et par måneder

og føre den hellige ark, som i daglig tale kaldes en vugge, med sig; i de tider vidste en mand næppe, hvad han skulle foreslå, når Cheltenham blev forkastet.

Mrs. Cadwallader sagde i enrum til hende: "De kan risikere at blive afsindig ved at leve alene i det hus, min kære. De vil sikkert se spøgelser. Vi må alle anstrenge os lidt for at bevare vor forstand og kalde tingene ved samme navn, som andre folk kalder dem. Det kan jo rigtignok være en slags fornøjelse for yngre sønner og fruentimmer at blive afsindige, så bliver der taget vare på dem. Men De må ikke give Dem af med det."

"Jeg har aldrig kaldt alting ved samme navn som mine omgivelser," sagde Dorothea med fasthed.

"Men jeg formoder, at De nu har opdaget Deres fejltagelse, min kære," sagde mrs. Cadwallader, "og det er et bevis på sjælssundhed."

Dorothea forstod hentydningen, men følte sig ikke såret ved det. "Nej," sagde hun, "jeg tror endnu, at den større del af verden har uret i meget. Man kan godt tænke således og dog være ved sin forstand, siden de fleste mennesker dog så ofte må erkende, at deres meninger har været urigtige."

Mrs. Cadwallader talte ikke mere om denne sag til Dorothea, men til sin mand bemærkede hun: "Det ville være bedst for hende, om hun blev gift igen, så snart sørgetiden var til ende, hvis hun kun kunne gøre et ordentligt parti. Chettams ønskede det naturligvis ikke. Men jeg kan tydeligt se, at hun trænger til at beherskes af en mand. Hvis vi ikke var så fattige, ville jeg indbyde lord Triton. Han vil med tiden blive markis, og det kan ikke nægtes, at hun ville blive en udmærket markise; hun ser smukkere ud end nogensinde i sin sørgedragt. Det er også en

skam, at hendes onkel er rejst bort, nu da der netop burde indbydes en hel del unge mænd til Grange og Freshitt."

"Lad dog den stakkels mrs. Casaubon være i ro, Elinor, og selv træffe sit valg."

"Det er den passiar, som I kloge mænd altid kommer med! Hvorledes kan hun vælge, når hun ingen har at vælge imellem? En kvindes valg vil i almindelighed sige, at hun må tage den eneste mand, hun kan få. Mærk mine ord, Humphrey. Hvis hendes venner ikke anstrenger sig lidt, vil hun gøre et dårligere parti, end da hun ægtede Casaubon."

"For Himlens skyld, berør ikke denne sag, Elinor! Det er sir James' ømme punkt. Han ville blive meget fornærmet, hvis du hentydede til den uden at det var nødvendigt."

"Jeg har aldrig hentydet til den," sagde mrs. Cadwallader. "Celia har ganske af sig selv fortalt mig testamentets indhold, uden mindste opfordring."

"Ja, ja; men de ønsker at få det dysset ned, og jeg har hørt, at det unge menneske forlader egnen."

Mrs. Cadwallader sagde intet, men nikkede betydningsfuldt til sin mand, med et meget ironisk udtryk i sine mørke øjne.

Dorothea satte roligt sin vilje igennem, trods alle indvendinger og overtalelser. Ved slutningen af juni blev derfor alle skodderne åbnet på Lowick Manor, og solens stråler faldt atter ind i biblioteket og i det blågrønne boudoir, hvor Dorothea holdt mest af at opholde sig. Først havde hun vandret igennem alle værelserne, idet hun havde overtænkt sit atten måneders ægteskab. Derpå havde hun dvælet lidt i biblioteket og havde ikke kunnet hvile, førend hun omhyggeligt havde ordnet alle bøgerne med noterne i den rette rækkefølge, således som hun

tænkte, at hendes mand ville have ønsket at se dem. Den inderlige medlidenhed, der stærkest havde draget hende til ham, knyttede sig endnu til hans billede, selv imens hun indigneret bebrejdede ham, at han havde været uretfærdig imod hende. Én af hendes handlinger må man måske smile ad og kalde overtroisk. "Fortegnelsen til brug for mrs. Casaubon" lagde hun omhyggeligt ind i en konvolut og forseglede den, efter at hun først havde lagt et papir ved, hvorpå hun havde skrevet: "*Jeg kunne ikke bruge den. Indser du ikke, at jeg ikke kunne binde min sjæl til din ved håbløst at arbejde på noget, jeg ingen tro har til? – Dorothea.*" Derpå gemte hun det hele i sin pult.

Denne tavse enetale var måske så meget mere alvorligt ment, som der igennem alt, hvad hun foretog sig, gik en dyb længsel; det var længslen efter at se Will Ladislaw, og det var egentlig den, der havde bragt hende til at tage til Lowick. Hun vidste ikke, hvad godt der kunne komme ud af deres møde; for hendes hænder var jo nu bundet; men hendes sjæl tørstede efter at se ham. Hvorledes kunne det være andet? Hvis en prinsesse havde rejst i eventyrenes tid og set et fortryllet dyr i den øvrige dyreflok, der atter og atter var kommet til hende og havde ladet et kærligt bedende menneskeligt blik hvile på hende, hvad ville hun så tænke efter sin rejse, hvad ville hun spejde efter, når dyreflokkene passerede hende? Sikkert på det blik, der havde truffet hende, og som hun altid ville være i stand til at kende igen. Det var rigtignok tilfældet, at Dorothea ønskede at kende Farebrothers bedre og i særdeleshed at tale med den nye præst; men det var også sandt, at hun, da hun huskede, hvad Lydgate havde fortalt hende om Will Ladislaw og den lille miss Noble, gjorde regning på, at Will skulle komme til Lowick for at besøge

præstefamilien. Den første søndag så hun ham, *førend* hun trådte ind i kirken, ligesom hun havde set ham den sidste gang, hun var der, alene i præstens stol; men da hun trådte ind, var hans skikkelse forsvundet.

Om hverdagene, når hun besøgte damerne i præstegården, lyttede hun forgæves efter at høre et eller andet om Will, og det forekom hende, at mrs. Farebrother talte om enhver anden i nabolaget end netop om ham.

Stakkels Dorothea! Hun vidste ikke engang, om Will Ladislaw endnu var i Middlemarch, og der var ingen andre end Lydgate, som hun turde spørge om det. Men hun kunne ikke få denne i tale uden at sende bud efter ham eller selv opsøge ham. Måske havde Will Ladislaw hørt om den besynderlige band, Casaubon havde lyst over ham, og havde følt, at det var bedre, om de ikke sås igen, og måske havde hun uret i at ønske et møde, som andre ville have så meget at indvende imod. Alligevel var "jeg ønsker det" den lige så naturlige slutning på alle disse vise betragtninger – som et suk, når man har holdt vejret tilbage. Og mødet fandt virkelig sted, men på en formel måde, der var hende aldeles uventet.

En formiddag omtrent klokken elleve sad Dorothea i sit boudoir med et kort over sit gods og andre papirer for sig, der skulle hjælpe hende til at få et nøjagtigt overblik over sine indtægter og affærer. Hun havde endnu ikke begyndt sit arbejde, men sad med hænderne foldede i skødet og stirrede igennem lindealleen ud over de fjerne marker. Ikke et blad rørte sig i sollyset, den kendte scene var uden afveksling og syntes at være et billede på hendes fremtid, der lå så rolig for hende – hvis ikke hendes egen energi ville skaffe hende anledning til at

handle. Den tids enkekappe dannede en oval ramme om ansigtet og havde en opstående puld; hele dragten var et forsøg på at få anvendt så meget krepflor som muligt; men denne tunge højtidelighed i klædedragten fik kun hendes ansigt til at se så meget ungdommeligere ud med den genvundne sundhedsrødme på kinderne og de milde, frejdige dine.

Hendes drømmerier blev afbrudt af Tantripp, der kom for at sige, at mr. Ladislaw var nedenunder og bad om tilladelse til at hilse på fruen, hvis det ikke var for tidligt.

"Han er velkommen," sagde Dorothea, idet hun straks rejste sig. "Vis ham ind i salen."

Salen var det værelse i huset, der mindst mindede hende om prøvelserne i hendes ægteskabelige liv. Møblerne var af hvidt lakeret træ med forgyldte prydelser; der var to høje spejle og et bord, som der intet lå på – kort sagt, det var et værelse, hvor man lige så godt kunne sidde på den ene plads som på den anden. Det lå under boudoiret og havde også et buevindue, der vendte ud til alleen. Da Pratt viste Will Ladislaw derind, stod vinduet åbent, og en bevinget gæst, der fløj ud og ind uden at bryde sig om møblementet, fik værelset til at se mindre stift og ubeboet ud end ellers.

"Det glæder mig at se Dem igen her, sir," sagde Pratt, der var blevet et øjeblik for at bringe et rullegardin i orden.

"Jeg er kun kommet for at sige farvel, Pratt," sagde Will, der ønskede, at selv kældermesteren skulle vide, at han var alt for stolt til at søge mrs. Casaubons selskab nu, da hun var en rig enke.

"Det gør mig meget ondt at høre, sir," sagde Pratt, idet han trak sig tilbage. Selv om han kun var en tjener, som der ikke

blev gjort fortrolige meddelelser, kendte han naturligvis dog meget godt den kendsgerning, som Ladislaw var uvidende om, og havde draget sine slutninger; han havde været ganske enig med sin forlovede, Tantripp, da hun sagde: "Deres herre var skinsyg og det uden grund. Fruen ser højere end til mr. Ladislaw, ellers kender jeg ikke hende ret. Mrs. Cadwalladers pige siger, at her kommer en lord, som skal giftes med hende, når sørgetiden er forbi."

Will behøvede ikke at vente længe, før Dorothea trådte ind. Mødet var meget forskelligt fra deres første sammenkomst i Rom; da havde Will været forlegen og Dorothea rolig. Denne gang følte han sig ulykkelig, men fattet, mens hun ikke formåede at skjule sin bevægelse. Lige udenfor døren havde hun følt, at dette længselsfuldt ventede møde dog, når alt kom til alt, var alt for vanskeligt, og da hun så Will komme henimod sig, dækkede den dybe rødme, der var så sjælden hos hende, pludselig hendes ansigt. Ingen af dem kunne tale straks uden dog selv at vide hvorfor. Hun gav ham hånden, og derefter satte de sig overfor hinanden ved vinduet. Will var forunderlig urolig; det syntes ham ikke at ligne Dorothea, at hun, kun fordi hun var blevet enke, modtog ham på en så forandret måde, og han vidste ingen anden grund til det, undtagen hvad hans indbildningskraft engang havde sagt ham, at hendes venner havde forgiftet hendes sind med deres mistanke til ham.

"Jeg håber, at De ikke finder mit besøg påtrængende?" sagde Will. "Jeg kunne ikke forlade egnen og begynde et nyt liv uden først at have set Dem og sagt Dem farvel."

"Påtrængende? Nej, sikkert ikke. Jeg ville have fundet det meget uvenligt af Dem, De ikke havde ønsket at se mig,"

svarede Dorothea, hvis sædvanlige oprigtighed ikke fornægtede sig, trods al hendes usikkerhed og bevægelse. "Tager De straks herfra?"

"Meget snart, tror jeg. Jeg vil tage til London og studere jura, siden det skal være den bedste forberedelse til at kunne tage del i det politiske liv. Der vil blive meget at udrette, og jeg har i sinde med tiden at se at få min part af arbejdet. Andre mænd uden slægt og uden penge har før mig på den måde vundet sig en hæderlig stilling "

"Og det vil De også," sagde Dorothea ivrigt. "De har desuden så mange talenter. Jeg har hørt af min onkel, hvilke udmærkede taler De kan holde, og hvor tydeligt De forstår at udtrykke Dem. Og De ønsker, at enhver skal vederfares retfærdighed. Det glæder mig ret. Da vi var i Rom, troede jeg, at De kun brød Dem om poesi og kunst og hvad der kan forskønne livet for os, der har formue. Men nu ved jeg, at De også tænker på den øvrige verden."

Mens hun talte, var hendes forlegenhed forsvundet, og hun lignede atter sig selv. Hun så på Will med et blik fuldt af glad tillid.

"De synes altså om, at jeg tager bort for flere år og ikke vender tilbage hertil, før jeg har vundet en stilling i verden?" sagde Ladislaw, der kæmpede stærkt for at forene sin stolthed med sin dybe længsel efter at få et udtryk af varm følelse fra Dorothea.

Hun vidste ikke, hvor længe det varede, før hun gav ham svar. Hun havde vendt hovedet og så ud af vinduet på rosenbuskene. Dette var ikke nogen klog opførsel. Men Dorotheas væsen var aldrig studeret, hun tænkte kun på at bøje sig under den

sørgelige nødvendighed, der skilte hende fra Will. De første ord om hans hensigter syntes at gøre det hele klart for hende; han kendte, antog hun, til fulde mr. Casaubons sidste bestemmelse med hensyn til ham, og den havde rystet ham ligesom hende. Han havde aldrig følt mere end venskab for hende – havde aldrig næret nogen tanke, der kunne berettige hendes mands skinsyge – og dette venskab følte han endnu. Dorothea havde overvundet en smerte, der kunne lignes ved en indre tavs hulken, da hun ytrede med sin klare stemme, der kun skælvede ved de sidste ord:

"Ja, det vil vist være rigtigst for Dem at gøre, som De siger. Jeg vil blive meget lykkelig, når jeg hører, at De har gjort Dem gældende. Men De må have tålmodighed. Det vil måske vare længe."

Will forstod aldrig rigtigt, hvorledes det gik til, at han afholdt sig fra at falde ned for hendes fødder, da hun udtalte ordet "længe" med en blid, skælvende betoning. Han sagde senere, at det måtte have været hendes sørgelige crepslørs dragt, der havde udøvet en beherskende magt over ham. Han forholdt sig imidlertid rolig og sagde kun:

"Jeg vil aldrig høre fra Dem. Og De vil snart glemme mig."

"Nej," sagde Dorothea, "jeg vil aldrig glemme Dem. Jeg har aldrig glemt nogen, som jeg engang har kendt. Og jeg har tid nok til at pleje mine minder her på Lowick, ikke sandt?" Hun smilede.

"Gode Gud!" udbrød Will lidenskabeligt, idet han rejste sig og gik hen til et marmorbord, hvor han pludselig vendte sig om, idet han støttede sig til det. Blodet var steget op i hans kinder, og han så næsten vred ud. Det forekom ham, at de lignede to

skabninger, der langsomt blev til sten i hinandens nærværelse, mens der endnu var følelse i deres hjerter og længsel i blikkene. Men det kunne ikke være andet. Det skulle aldrig kunne siges om ham, der var gået til dette møde med en bitter, fast beslutning i sin sjæl, at han havde endt med en tilståelse, der kunne udtydes som en bejlen til hendes formue. Desuden frygtede han også for den virkning, en sådan tilståelse kunne have på Dorothea selv.

Hun så bekymret hen på ham, da hun troede, at der var noget i hendes ord, der havde såret ham. Men på samme tid var hun beskæftiget med at tænke på, at han måske trængte til penge, og at det var hende umuligt at hjælpe ham. Hun var så optaget af tanken om, at han kunne være i trang, mens hun besad, hvad der burde have været hans andel, at det, da han forblev tavs, bragte hende til at sige:

"Kunne De ikke lide at have det lille portræt, der hænger oppe i mit værelse – jeg mener det smukke lille billede af Deres bedstemoder. Jeg tror ikke, det er rigtigt af mig at beholde det, hvis De ønsker at eje det. Det ligner Dem selv overordentligt."

"De er meget god," sagde Will ophidset. "Nej, jeg bryder mig ikke om det. Det er ikke meget trøstende at have et billede, der ligner én selv. Det ville være bedre, om andre ønskede at eje det!"

"Jeg troede, at De gerne ville frede om hendes minde – jeg tænkte –" Dorothea standsede pludselig med en følelse af, at det var bedst ikke at gå dybere ind på tante Julias historie. "De kunne dog vist lide at have portrættet som en familieerindring."

"Hvorfor skulle jeg have det, når jeg slet ikke har andet? En mand, der kun ejer en vadsæk til at have alle sine ejendele i, må

beholde sine erindringer i hovedet."

Will tænkte ikke over, hvad han sagde, han ville kun give sin ærgrelse luft; for det var næsten for meget at få sin bedstemoders portræt tilbudt i det øjeblik. Men for Dorothea lå der en bitter ironi i ordene. Hun rejste sig og sagde med et anstrøg af harme så vel som af stolthed:

"De er den lykkeligste af os to, mr. Ladislaw, ved intet at eje."

Will så forundret op. Der lå ligesom en afskedigelse i tonen; han rejste sig fra sin hvilende stilling og gik lidt hen imod hende. Deres øjne mødtes med en forunderlig spørgende alvor. Der var noget, som fjernede deres sjæle fra hinanden, og den ene vidste ikke, hvad den andens gemte. Will havde i virkeligheden aldrig anset sig for berettiget til at kunne gøre fordring på noget af den formue, Dorothea havde arvet, og en hel forklaring ville have været nødvendig, for at bringe ham til at forstå de følelser, hun for øjeblikket nærede.

"Jeg har aldrig før nu anset det for en ulykke, intet at eje," sagde han. "Men fattigdommen kan være lige så slem som spedalskhed, hvis den skiller os fra det, der er os kærest."

Ordene skar Dorothea i hjertet og gjorde hende mildere stemt. Hun svarede i en sørgmodig, deltagende tone:

"Sorgen kommer på så mange måder. For to år siden havde jeg ingen idé om den – jeg mener om den uventede måde, bekymringen kommer på og binder vore hænder og gør os tavse, når vi længes efter at tale. Jeg plejede at foragte kvinderne lidt, fordi de ikke bedre forstod at forme deres liv og udrette mere, end de gjorde. Jeg holdt meget af at gøre, hvad jeg havde lyst til; men nu har jeg næsten opgivet det," tilføjede hun med et spøgende smil.

"Jeg har ikke opgivet at gøre, hvad jeg har lyst til; men det er kun sjældent, at jeg nu kan det," sagde Will. Han stod to alen fra hende med sjælen opfyldt af modsigende ønsker og beslutninger – higende efter at få et umiskendeligt bevis på, at hun elskede ham, og frygtende den stilling, et sådant bevis kunne bringe ham i. "Det, man længes mest efter at opnå, kan være omgivet af betingelser, der ville være utålelige."

I dette øjeblik trådte Pratt ind og sagde: "Sir James Chettam er i biblioteket, frue."

"Bed sir James om at komme herind," sagde Dorothea straks. Det var, som om et elektrisk stød var faret igennem hende og Will. De følte begge en stolt tilbageholdenhed og så ikke på hinanden, mens de ventede på sir James.

Efter at have givet Dorothea hånden bukkede han så let som muligt for Ladislaw, der besvarede hans buk på samme måde og derpå gik hen imod Dorothea med ordene:

"Jeg må sige Dem farvel, mrs. Casaubon, og det muligvis for længere tid."

Dorothea rakte ham hånden og sagde sit farvel i en hjertelig tone. Følelsen af, at sir James ringeagtede Will og opførte sig stødende imod ham, gav hende kraft og værdighed; der var nu ikke mindste forvirring i hendes væsen. Og da Will havde forladt værelset, så hun med så rolig selvbevidsthed på sir James, idet hun sagde: "hvorledes har Celia det?" at han blev nødt til at opføre sig, som om intet havde ærgret ham. Og hvad kunne det også nytte at opføre sig anderledes? Sir James var så bange for endog kun at tænke sig Ladislaw som Dorotheas mulige elsker, at han selv ville have undgået ethvert ydre tegn på misfornøjelse, hvorved han kunne have anerkendt en sådan

mulighed. Og hans uvilje var så meget stærkere, som han følte sig ude af stand til på mindste måde at blande sig i denne sag.

Men sir James besad på en måde en magt, som han ikke selv anede. Ved at træde ind i dette øjeblik blev han legemliggørelsen af de stærkeste grunde, ved hvilke Wills stolthed blev en tilbagestødende kraft, der fjernede ham fra Dorothea.

55

Hvis ungdommen er håbets tid, er det ofte kun tilfældet i de ældres tanker, der er håbefulde med hensyn til vor fremtid; for ingen alder er så tilbøjelig som ungdommen til at tro, at dens sindsbevægelser, skilsmisser og beslutninger er de sidste i deres art. Enhver krise er afgørende, alene fordi den er ny.

For Dorothea, der endnu var i denne ungdomsalder, da øjnene med deres lange øjenhår venter på deres tåreregn ligesom en nysudsprungen passionsblomst, syntes denne morgens skilsmisse med Will Ladislaw at være slutningen på deres personlige bekendtskab. Han tog bort for en lang, ubestemt tid, og hvis han nogensinde kom tilbage, ville han være en ganske anden. Hans virkelige sindstilstand – hans stolte beslutning, at forekomme enhver mistanke om, at han ville spille den fattige eventyrer, der tragtede efter at vinde den rige kvindes hånd – havde hun ingen idé om, og hun kunne meget let udtyde hans opførsel ved sin formodning om, at mr. Casaubons kodicil var forekommet ham ligesom hende at være en grusom bandlysning over deres venskab. Deres ungdommelige glæde over at tale med hinanden og sige, hvad ingen ellers brød sig om at høre, var for bestandigt til ende og var blevet en af fortidens skatte. Af denne grund dvælede hun også ved dem uden betænkning, og i sit tavse, ensomme værelse gav hun den lidenskabelige sorg luft, som hun selv undrede sig over. For første gang tog hun miniaturportrættet ned fra væggen og holdt det foran sig, idet hun glædede sig ved at sammenblande den kvinde, der var blevet alt for hårdt dømt, med sønnesønnen, som hendes eget hjerte og dømmekraft

forsvarede. Kan nogen, der har glædet sig over en kvindes ømhed, finde, at hun begik en synd ved at tage det lille ovale billede i sin hule hånd og læne sin kind til det, som om hun ville trøste den kvinde, der var blevet så uretfærdigt bedømt? Hun vidste dengang ikke, at det var kærlighed, der pludselig var kommet til hende som i en drøm, kort før man vågner, med morgenrødens farve på sine vinger, og kærligheden, som hun hulkede sit farvel til, idet dagen brød frem. Hun følte kun, at der var noget, hun uigenkaldeligt havde mistet, og hendes tanker om fremtiden antog derved så meget lettere en bestemt form.

En dag, da hun tog til Freshitt for at opfylde sit løfte om at blive der natten over for at se lille Arthur blive vasket, kom mrs. Cadwallader derover til middag, da præsten var ude på en af sine fisketure. Det var en lummer aften, og selv i den store sal, der vendte ud til den smukke have, var der så varmt, at Celia, der var iført en let hvid musselinskjole, med medlidenhed tænkte på, hvad Dodo måtte lide i sin sorte dragt med den tætte kappe på hovedet. Men det var først, da nogle episoder med barnet var forbi, at hun fik tid til at tænke over dette. Hun havde siddet og viftet sig noget, før hun med sin rolige stemme sagde:

"Kære Dodo, tag din kappe af. Jeg er vis på, at du kan blive helt syg i den dragt."

"Jeg er blevet så vant til min kappe," sagde Dorothea smilende, "at jeg i virkeligheden synes, jeg mangler noget, hvis jeg tager den af."

"Jeg må se dig uden den; den gør os alle varme," sagde Celia, idet hun kastede viften fra sig og gik hen til Dorothea. Det var

et smukt maleri at se denne lille dame i sin lette kjole tage enkekappen af sin mere majestætiske søsters hoved og kaste den på en stol. Netop i det øjeblik, de mørkebrune hårfletninger var kommet til syne, trådte sir James ind i værelset. Han så på det befriede hoved og sagde: "Ah!" i en tilfreds tone.

"Det var mig, der gjorde det, James," sagde Celia. "Dorothea behøver ikke at gøre sig til en sådan slave af moden; det er ikke længere nødvendigt, at hun bærer kappe, når hun er mellem sine egne."

"Kære Celia," sagde lady Chettam, "en enke må da mindst bære sin sørgedragt et år."

"Ikke, hvis hun gifter sig igen før slutningen af det," sagde mrs. Cadwallader, der fandt en vis fornøjelse i at forfærde sin gamle veninde. Sir James blev ærgerlig og bukkede sig ned for at lege med Celias lille hund.

"Det er kun meget sjældent tilfældet, vil jeg håbe," sagde lady Chettam i en tone, som om hun ville afværge en sådan begivenhed. "Ingen af vore venner har nogensinde båret sig ad på den måde undtagen mrs. Reever, og det var meget ubehageligt for lord Grinsell, da hun gjorde det. Hendes første mand var ikke, som han burde være, og det gjorde det så meget uheldigere. Hun blev også straffet for det. Man sagde, at kaptajn Reever endog truede hende med ladte pistoler."

"Ja, det var, fordi hun tog den urette," sagde mrs. Cadwallader, der var i en meget ondskabsfuld sindsstemning, "så er ægteskabet altid slemt, enten det er det første eller det andet. Det er bedre at være godt gift anden gang end beholde sin første mand, hvis han er én ligegyldig og ubehagelig."

"Min kære, De går lidt for vidt," sagde lady Chettam. "Jeg er vis på, at De ville være den sidste, der for hastigt indgik et nyt ægteskab, hvis vor kære præst døde."

"Jeg vil ikke give noget løfte i så henseende, det kunne måske være en nødvendig økonomi. Det er lovligt at gifte sig igen, antager jeg, ellers kunne vi lige så godt være hinduer som kristne. Men hvis en kvinde vælger den urette, må hun naturligvis finde sig i følgerne, og hvis hun gør det to gange, har hun fortjent sin skæbne. Men kan hun ægte adel, skønhed og tapperhed – så jo før jo bedre."

"Jeg tror, at det er et meget uheldigt emne, vi har valgt til genstand for vor samtale," sagde sir James med et misfornøjet udtryk. "Skulle vi ikke foretrække et andet."

"Ikke for min skyld, sir James," sagde Dorothea, bestemt på ikke at gå glip af denne lejlighed til at befri sig for visse dunkle hentydninger til udmærkede partier. "Jeg kan forsikre Dem, at hvad mig angår, da kan intet være mig ligegyldigere og mere uvedkommende end spørgsmålet om at indgå et ægteskab for anden gang. Det er det samme, som når jeg hører tale om, at damer går på rævejagt, det kan være, at det er beundringsværdigt af dem; men jeg vil ikke følge deres eksempel. Lad kun mrs. Cadwallader more sig med at udtale sig om denne genstand lige så godt som om enhver anden."

"Kære mrs. Casaubon," sagde lady Chettam på sin værdige måde, "jeg vil da ikke håbe, at De mener, at jeg havde i sinde at gøre nogen hentydning til Dem, da jeg talte om mrs. Reever. Det var kun et eksempel, der faldt mig ind."

"Nej," sagde Celia "der var ingen, der valgte emnet, det kom alt sammen af Dodos kappe. Mrs. Cadwallader havde ret, det er

umuligt for en dame at blive viet i enkekappe, James."

"Tys, min kære," sagde mrs. Cadwallader. "Jeg vil ikke på ny vække misfornøjelse. Lad os hellere tale om noget andet. Jeg for min del holder ikke af at drøfte den menneskelige natur."

Senere hen på aftenen, efter at mrs. Cadwallader var gået, sagde Celia i enrum til Dorothea: "Da du tog din kappe af, Dodo, kom du virkelig til at ligne dig selv på mere end én måde. Du talte lige så ivrigt, som du plejede i gamle dage at gøre, når der blev sagt noget, som mishagede dig. Men jeg kunne ikke rigtigt forstå, om du mente, at det var James, der havde uret eller mrs. Cadwallader."

"Ingen af dem," sagde Dorothea. "James talte kun af hensyn til mig; men han tog fejl i at tro, at jeg brød mig om, hvad mrs. Cadwallader sagde. Det eneste, jeg ville være bekymret om, var, hvis der fandtes en lov, som nødte mig til at ægte en adelig og smuk person, der blev mig anbefalet af hende eller andre."

"Men hvis du giftede dig, Dodo, ville det dog være bedst at vælge adel og skønhed," sagde Celia, der betænkte, at mr. Casaubon ikke havde været rigt udstyret med nogen af disse gaver, og at det ville være godt at advare Dorothea i tide.

"Vær ikke bange, Kitty; jeg har ganske andre bestemmelser med mit liv. Jeg gifter mig aldrig igen," sagde Dorothea, idet hun berørte søsterens hage og så på hende med inderlig kærlighed. Celia havde sit barn på skødet, og Dorothea var kommet for at sige godnat til hende.

"Er det virkelig sandt?" spurgte Celia. "Slet ikke med nogen – selv om han var ganske vidunderligt dejlig?"

Dorothea rystede langsomt på hovedet. "Nej, selv ikke da. Jeg har prægtige planer. Jeg kunne lide at købe et stort stykke jord

og danne en lille koloni på det, hvor alle skulle arbejde, og alt arbejde skulle udføres godt. Jeg ville kende alle folkene og være deres veninde. Jeg skal have store rådslagninger med mr. Garth, han vil næsten kunne sige mig alt, hvad jeg ønsker at vide."

"Så *vil* du blive lykkelig, når du har en sådan plan, Dodo," sagde Celia. "Måske vil lille Arthur holde af den slags planer, når han vokser op, så han kan hjælpe dig."

Sir James blev samme aften underrettet om, at Dorothea på det bestemteste havde erklæret, at han ikke ville gifte sig igen, men begyndte på ny at have "alle slags planer", således som hun tidligere havde plejet. Sir James sagde intet hertil. Men selv havde han meget imod, at en kvinde giftede sig anden gang, og selv det bedste parti ville han have betragtet som en vanhelligelse for Dorothea. Han vidste godt, at verden ikke var af samme mening, men derimod betragtede en ung enkes andet ægteskab som en vished, der muligvis meget snart ville gå i opfyldelse. Men hvis Dorothea foretrak at leve alene, følte han, at denne beslutning ville sømme sig vel for hende.

56

Dorotheas tillid til Caleb Garth, der var begyndt, da hun hørte, at han bifaldt hendes planer til arbejderboliger, var vokset under hendes ophold på Freshitt, da sir James havde fået hende til at ride omkring på de to godser i hans eget og Caleb Garths selskab, der fuldkommen gengældte hendes beundring og fortalte sin hustru, at mrs. Casaubon havde en sans for forretninger, som man sjældent traf hos en dame. Vi må huske, at ved "forretninger" forstod Caleb aldrig pengesager, men kun den duelige anvendelse af arbejdet.

Da der herskede en så god forståelse imellem dem, var det naturligt, at Dorothea bad mr. Garth om også at påtage sig overopsynet med de forpagtergårde, der hørte til Lowick Manor, så at hans forventning om at få arbejde for to var i begreb med snart at blive opfyldt. En ny form af forretningsvæsenet begyndte netop på den tid, og det var anlæggelsen af jernbaner. En projekteret linje skulle gå gennem Lowick sogn, hvor kvæget hidtil havde græsset i uforstyrret fred, og således gik det til, at jernbanernes tidlige kampe for at komme frem i verden kom til at gribe ind i Caleb Garths affærer og bestemme to menneskers skæbne, der var ham kære.

Et undersøisk anlæg kan have sine vanskeligheder; men havets leje er dog ikke delt imellem landmænd, der kan gøre fordringer på overdrevne skadeserstatninger. Iblandt dem, der boede i omegnen af Middlemarch og Lowick, var misfornøjelsen stor, og ingen ivrede stærkere imod den nye jernbanelinje end Solomon Featherstone, og han lod sig ikke nøje med skarpt at udtale sig til slægt og venner om det, men

besluttede også at lægge jernbanekommissionen så mange hindringer i vejen som muligt. Den side af Lowick, hvor han havde sin ejendom, lå længst borte fra landsbyen, og arbejderne der omkring boede enten i spredte hytter eller i en lille flække, der kaldtes Frick, og her begyndte han nu at udstrø mistroens sæd og fortælle de stakkels uvidende mennesker om, hvor meget den nye jernbane ville skade dem; det var ikke nogen vanskelig sag at få dem til at erklære, at ingen jernbanemand skulle vove at komme i deres nærhed.

En morgen ikke længe efter den samtale imellem mr. Farebrother og Mary Garth, hvori hun havde tilstået ham sin følelse for Fred Vincy, traf det sig, at hendes fader havde en forretning, der førte ham til Yaddrels forpagtergård i nærheden af Frick; han skulle nemlig opmåle og vurdere et stykke jord, der hørte til Lowick Manor, som Caleb mente at kunne sælge fordelagtigt for Dorothea til jernbaneselskabet. Han satte sin gig ind hos Yaddrels, og da han med sin medhjælper og sine redskaber gik hen til det sted, hvor han skulle arbejde, mødte han nogle af selskabets agenter, der opstillede deres stænger. Efter en lille passiar forlod han dem, idet han bemærkede, at de nok ville mødes igen, når han begyndte at måle op. Det var en af disse grå formiddage efter en let morgenregn, der bliver behagelige henimod middag, når skyerne skilles lidt og græsset og hækkene udsender deres friske duft.

Duften ville have været endnu behageligere for Fred Vincy, der kom ridende henad vejen, hvis han ikke havde plaget sig med uheldige bestræbelser for at regne ud, hvad han skulle gøre med sin fader på den ene side, der bestemt ventede, at han skulle indtræde i den gejstlige stand, og Mary på den anden,

der truede med at forlade ham, hvis han gjorde det, mens den arbejdende verden ikke viste nogen som helst trang til en ung gentleman uden kapital og dygtighed. Det ville være hårdt for den godmodige Fred, hvis fader nu var tilfreds med ham og havde sendt ham ud på denne behagelige ridetur for at købe nogle jagthunde, at fortælle ham, at han ikke ville opfylde hans ønsker, selv når han havde bestemt, hvad han ville være. Men det må tilstås, at det var denne bestemmelse, der først skulle tages, som var det vanskeligste arbejde. Hvilken verdslig stilling fandtes der på jorden for en ung mand, hvis venner ikke kunne skaffe ham en "ansættelse", der var på engang passende for en gentleman og indbringende, og som der ikke krævedes specielle kundskaber til? Da han red ned ad vejen i denne sindsstemning og sagtnede sit ridt, mens han tænkte på, om han skulle driste sig til at tage til Lowick præstegård for at hilse på Mary, kunne han overskue hele egnen fra den ene mark til den anden; pludselig vakte en støj hans opmærksomhed, og på den fjernestliggende del af en mark, der lå på hans venstre hård, kunne han se seks eller syv mand i bluser med høtyve i hænderne gøre et angreb på de fire jernbaneagenter, der optog kampen med dem, mens Caleb Garth og hans medhjælper skyndte sig over marken for at komme de angrebne til hjælp. Fred blev opholdt i nogle minutter, da han måtte finde leddet, førend han kunne nå hen til stedet; de bluseklædte havde drevet de frakkeklædte på flugt og forfulgte dem med høtyvene, mens Caleb Garths medhjælper, en knøs på sytten år, der havde snappet en af stængerne på Calebs befaling, var blevet slået til jorden, hvor han lå hjælpeløs udstrakt. De frakkeklædte mænd var de bedste løbere, og Fred dækkede deres tilbagetog ved at

ride ind foran de bluseklædte og pludseligt angribe dem, hvorved han bragte forvirring ind i deres jagt. "Hvad har I fordømte tosser i sinde?" råbte Fred, idet han forfulgte den adskilte gruppe i zigzag og slog løs til højre og venstre med sin pisk. "Jeg skal anklage jer alle for øvrigheden. I har slået det unge menneske til jorden og måske dræbt ham, og I skal blive hængt, hvis I ikke skynder jer at komme afsted," sagde Fred, der senere lo hjerteligt, da han huskede sine egne ord.

Arbejderne var blevet drevet igennem leddet ind på hømarken, og Fred havde standset sin hest, idet en af dem, da han nu mærkede, at han var i en sikker afstand, vendte sig om og råbte i en udfordrende tone:

"De er en kryster, er De. Stå af Deres hest, unge mand, så at jeg kan få en omgang med Dem. De tør ikke nærme Dem uden med Deres hest og pisk, ellers skulle jeg snart banke vejret ud af Dem."

"Vent et øjeblik, så skal jeg straks komme tilbage og få en omgang med jer alle efter tur," sagde Fred, der nærede megen tillid til sin dygtighed som bokser. Men for øjeblikket ønskede han først og fremmest at skynde sig tilbage til Caleb og det stakkels unge menneske.

Denne sidste havde fået sin ankel forvredet, og det forvoldte ham megen smerte; men han var ellers ikke kommet til skade, og Fred satte ham på hesten, for at han kunne ride til Yaddrels og blive plejet der.

"Lad dem sætte hesten i stalden og sige til landmålerne, at de gerne kan vende tilbage," sagde Fred. "Marken er nu fri."

"Nej, nej," sagde Caleb. "De gør bedre i at opgive deres arbejde for i dag, ellers vil det på ny vække forargelse. Tag du deres

sager foran dig på hesten, Tom."

"Jeg er glad over, at jeg kom i det rette øjeblik, mr. Garth," sagde Fred, idet Tom red bort. "Man kan ikke vide, hvad der kunne være slet, hvis kavaleriet ikke var kommet til i tide."

"Ja, ja, det var heldigt," sagde Caleb noget åndsfraværende og så hen til det sted, hvor han havde arbejdet i det øjeblik, han blev forstyrret. "Men pokkers kedeligt er det, at jeg nu ikke kan fortsætte mit arbejde her. Jeg kan ikke gøre det uden at have nogen til at hjælpe mig med målesnoren." Han gik henimod stedet med en ærgerlig mine, som om han ganske havde glemt Freds nærværelse, men pludselig vendte han sig om og sagde hurtigt: "Der falder mig noget ind. Hvad har du at bestille i dag, min ven?"

"Intet, mr. Garth. Jeg vil med fornøjelse hjælpe Dem, hvis jeg kan," sagde Fred, der syntes, at han kom Mary nærmere, når han hjalp hendes fader.

"Men så må du ikke have noget imod at bukke dig ned eller blive varm."

"Jeg har ikke noget imod noget af den slags. Kun ville jeg gerne først have en omgang med den trodsige knægt, der vendte sig om og udfordrede mig. Det vil være en god lektion for ham, og det skal være gjort på fem minutter."

"Nonsens!" sagde Caleb på sin mest bydende måde. "Jeg vil selv gå hen og tale folkene til rette. Det er alt sammen ren uvidenhed; det må være andre, som har sat dem det i hovedet. De stakkels mennesker har ikke bedre forstand."

"Så vil jeg gå med Dem," sagde Fred.

"Nej, nej. Bliv, hvor du er. Jeg trænger ikke til dit unge, hidsige blod, men skal nok sørge for mig selv."

Caleb, der var en kraftig og modig mand, gik nu hen til arbejderne, der stod i en klynge, og begyndte på sin sindige og rolige måde at forestille dem, hvilken uret de havde begået, og hvor let de kunne komme i ulykke af den grund. Det lykkedes ham til sidst så nogenlunde at overbevise dem om, at jernbanerne ikke var noget så slemt, som de havde troet, og få dem til at love, at de ikke oftere ville lægge jernbanearbejderne hindringer i vejen, da han i så tilfælde lovede, at de ikke denne gang skulle blive anklaget for øvrigheden og blive straffet for deres handling. Da dette var gjort, skyndte han sig tilbage til Fred, der var fulgt efter ham og stod ved leddet for at se, hvad der foregik.

De tog fat på arbejdet, og Fred hjalp kraftigt til. Hans humør var blevet bedre, og han lo hjerteligt, da han gled på den fugtige jord og tilsmudsede sine fine sommerbenklæder. Var det hans heldige angreb, der havde opmuntret ham, eller tilfredsstillelsen ved at hjælpe Marys fader? Nej, det var noget mere. Morgenens begivenheder havde bragt ham til at tænke på en beskæftigelse, der havde flere tillokkelser for ham. Måske der også i mr. Garths sind var opstået en idé, som han allerede tidligere havde næret med hensyn til Fred; den ydre begivenhed er ofte kun den nødvendige gnist, der skal bringe de brændbare sager til at flamme op, og det forekom senere altid Fred, at jernbanen havde været denne gnist for ham. Ingen af dem talte imidlertid om det, men fortsatte roligt deres arbejde, indtil mr. Garth til sidst, da de var færdige og forlod marken, ytrede:

"Et ungt menneske behøver ikke at have studeret for at udføre denne slags arbejde, vel Fred?"

"Jeg ville ønske, at jeg havde lagt mig efter det, før jeg havde tænkt på at studere," sagde Fred. Han tav et øjeblik og tilføjede derpå noget tøvende: "tror De, at jeg er for gammel til at lære Deres forretning, mr. Garth?"

"Min forretning er meget forskelligartet, min dreng," sagde mr. Garth smilende. "En hel del af, hvad jeg ved, kan kun komme ved erfaring; du kan ikke lære dig det til i en bog. Men du er ung nok til endnu at kunne lægge grunden til det." Caleb udtalte den sidste sætning med eftertryk, men standsede derpå noget uvis; for han havde i den senere tid været af den tro, at Fred havde besluttet sig til at blive præst.

"De mener altså, at det kunne nytte, jeg prøvede på det?" spurgte Fred ivrigt.

"Det beror på dig selv," sagde Caleb, der dæmpede sin stemme og antog en mine, som viste, at han følte, at det, han havde at sige, var af dyb betydning. "Du må være sikker på to ting: at du elsker dit arbejde og ikke altid vil jage for at blive færdig med det og komme til at more dig. Og dernæst, at du ikke skammer dig over det og mener, at det ville være hæderligere for dig, om du havde en anden bestilling. Du må tværtimod være stolt af det og lære at udføre det godt. Det er ligegyldigt, hvad en mand er, men jeg ville ikke give en døjt for ham" – her antog Calebs ansigt et bittert udtryk, – "enten han så var minister eller håndværker, hvis han ikke udførte dét godt, som han påtog sig."

"Jeg tror aldrig, at jeg kunne det, hvis jeg blev præst," sagde Fred.

"Så opgiv det," svarede Caleb kort. "Ellers vil du aldrig få ro i dit sind."

"Det er omtrent det samme, som Mary mener," sagde Fred rødmende. "Jeg tror, at De bør kende mine følelser for Mary, mr. Garth, jeg vil håbe, at De ikke bliver misfornøjet over at høre, at jeg altid har elsket hende højere end nogen anden, og at jeg aldrig vil elske nogen således, som jeg elsker hende."

Udtrykket i Calebs ansigt blev meget mildere, mens Fred talte. Men han rystede på hovedet med højtidelig langsomhed og sagde:

"Det gør sagen mere alvorlig, Fred, når du også vil tage Marys lykke i din varetægt."

"Det ved jeg, mr. Garth," sagde Fred ivrigt, "men jeg kunne gøre alt for hende. Hun siger, at hun aldrig ville have mig, hvis jeg blev præst, og jeg ville være den ulykkeligste djævel i verden, hvis jeg mistede håbet om at vinde Marys hånd. Hvis jeg kunne få en eller anden bestilling, som jeg er skikket til, ville jeg arbejde strengt og skulle nok erhverve mig Deres agtelse. Jeg ville helst have arbejde i den frie luft, og jeg kender allerede en del til landvæsenet. De ved, at jeg engang troede – hvilket De vil finde tåbeligt af mig – at jeg selv skulle få en landejendom. Jeg er vis på, at det ville falde mig let at erhverve mig kundskaber af den art, især når De var min læremester."

"Så sagte, min dreng," sagde Caleb, der tænkte på, hvad "Susan" ville sige. "Hvad har du sagt til din fader om alt dette?"

"Endnu intet; men jeg må tale med ham. Jeg har kun ventet, til jeg vidste, hvilken vej jeg ville slå ind på. Det gør mig ondt at skulle skuffe ham, men når man er fireogtyve år, bør man have lov til selv at have en mening. Hvorledes kunne jeg, da jeg var femten år gammel, vide, hvad der var rigtigt at gøre nu? Min opdragelse har været forfejlet."

"Men sig mig, Fred," sagde Caleb, "er du vis på, at Mary holder af dig og engang vil blive din hustru?"

"Jeg bad mr. Farebrother om at tale med hende, fordi hun selv havde forbudt mig det – jeg vidste ikke, hvad jeg ellers skulle gøre," sagde Fred undskyldende. "Og han siger, at jeg har al mulig grund til at nære håb, hvis jeg kan erhverve mig en hæderlig stilling – det vil sige udenfor kirken. De finder det vist urigtigt af mig, mr. Garth, således at besvære Dem og Mary med mine ønsker, før jeg har udrettet noget. Jeg har naturligvis ikke den ringeste fordring at gøre – jeg har i sandhed allerede en gæld til Dem, som aldrig vil blive afgjort, selv når jeg er blevet i stand til at betale den i form af penge."

"Jo, min dreng, du har en fordring," sagde Caleb med dyb følelse. "De unge kan altid gøre fordring på, at de ældre skal stå dem bi. Jeg har selv været ung og har måttet kæmpe mig frem uden synderlig hjælp; men jeg ved, hvor velkommen den ville have været mig. Dog må jeg først overveje sagen. Kom til mig i morgen klokken ni på mit kontor. Husk, *på kontoret*."

Mr. Garth ville ikke gøre et så vigtigt skridt uden at tage Susan med på råd, men det må tilstås, at han, før han nåede hjemmet, havde fattet sin beslutning. I de fleste sager var han eftergivende og let at komme tilrette med; men når der var et og andet, som han anså for ret og billigt, lod han sig ikke rokke. I nioghalvfems punkter havde mrs. Garth den afgørende stemme; men i det hundredede mærkede hun ofte, at hun var nødt til at underkaste sig sin mands vilje.

"Det er, som jeg nok tænkte, Susan," sagde Caleb, da han og hans hustru sad ene sammen om aftenen. Han havde allerede fortalt hende det eventyr, der havde været skyld i, at Fred havde

delt hans arbejde; men han havde ikke meddelt hende det videre resultat af det. "Børnene holder af hinanden – jeg mener Fred og Mary."

Mrs. Garth lod arbejdet synke ned på sit skød og fæstede et ængsteligt, gennemtrængende blik på sin mand.

"Da vi var færdige med vort arbejde, udøste Fred sit hjerte for mig. Han har ikke lyst til at blive præst, men vil langt hellere arbejde under mig. Og jeg har besluttet at tage mig af ham og gøre en mand af ham."

"Caleb!" sagde mrs. Garth med et udtryk af resigneret overraskelse.

"Det er et smukt hverv," sagde mr. Garth og satte sig fast tilbage i lænestolen, idet han greb om dens arme med begge hænderne. "Jeg vil få besvær med ham; men jeg tror dog, at jeg skal udføre det. Knægten elsker Mary, og en oprigtig kærlighed til en god kvinde er en stor ting, Susan."

"Har Mary talt om denne sag?" spurgte mrs. Garth, der følte sig hemmeligt såret over, at hun ikke selv var blevet underrettet om den.

"Ikke med et ord. Jeg har engang talt til hende om Fred og gav hende en lille advarsel. Men hun forsikrede mig, at hun aldrig ville ægte en doven, selvtilfreds mand – det var det hele. Men det lader til, at Fred har fået mr. Farebrother til at tale sin sag hos Mary. Fred hænger med hele sit hjerte ved hende, det kan jeg se, og det giver mig gode tanker om ham – vi har jo også altid holdt af ham, Susan."

"Det er skade for Mary, tror jeg," sagde mrs. Garth.

"Hvorfor det – skade?"

"Fordi hun kunne have fået en mand, der er tyve gange bedre end Fred Vincy, Caleb."

"Ah?" sagde Caleb forundret.

"Jeg tror sikkert, at mr. Farebrother nærer hengivenhed for hende og agtede at anholde om hendes hånd; men nu, da Fred har benyttet ham som gesandt, er dette håb naturligvis tilintetgjort." Mrs. Garth talte kort og bestemt; hun var ærgerlig og skuffet; men hun holdt ikke af at bruge unyttige ord.

Caleb tav i nogle øjeblikke, opfyldt af modstridende følelser; til sidst sagde, han:

"Det ville have gjort mig meget stolt og lykkelig, Susan, og jeg ville have glædet mig over det for din skyld. Jeg har altid følt, at dine omgivelser ikke stod på samme standpunkt som du. Men du tog mig, selv om jeg var en jævn mand."

"Jeg tog den bedste og klogeste mand, jeg nogensinde har kendt," sagde mrs. Garth.

"Nå ja, men måske andre fandt, at du kunne have truffet et bedre valg. Men det ville have været hårdt for mig. Derfor kan jeg så godt føle for Fred. Der er en god grund i ham, og han er dygtig nok, hvis han bliver bragt på det rette spor; han elsker og ærer min datter over alt andet, og hun har givet ham en art løfte, hvis han bliver til noget. Jeg siger, at denne unge mands sjæl er i min hånd, og jeg vil gøre mit bedste for ham, så sandt hjælpe mig Gud! Det er min pligt, Susan."

Mrs. Garth græd ikke let; men før hendes mand havde talt færdig, trillede en stor tåre ned over hendes kind. Den var fremkaldt ved forskellige følelser, hvori der var megen kærlighed og lidt ærgrelse. Hun tørrede den hurtigt bort, idet hun sagde:

"Der var kun få mænd foruden dig, Caleb, der ville anse det for en pligt at forøge deres bekymringer på den måde."

"Det er også ligegyldigt, hvad andre ville tænke. Jeg har en følelse af det rette i mit indre, og den vil jeg følge; jeg håber, at du er enig med mig, Susan, om, at vi må gøre alt så let som muligt for Mary, stakkels barn."

Caleb lænede sig tilbage og så med et ængsteligt bedende blik på sin hustru. Hun rejste sig og kyssede ham, idet hun sagde: "Gud velsigne dig, Caleb! Vore børn har en god fader."

Men hun gik ud, og da hun var ene, gav hun sine følelser luft i en tårestrøm. Hun var overbevist om, at hendes mands opførsel ville blive misforstået, og med hensyn til Fred nærede hun kun ringe håb. Hvem ville få ret, hun med sin kolde fornuft eller Caleb med sin ivrige ædelmodighed?

Da Fred kom på kontoret næste morgen, måtte han gennemgå en prøve, som han ikke var forberedt på.

"Nu, Fred," sagde Caleb, "får du også noget kontorarbejde. Jeg har altid udført en hel del af skriveriet selv; men jeg kan ikke undvære hjælp, og jeg ønsker, at du skal sætte dig ind i regnskaberne, da jeg ikke kan holde en kontorist foruden. Er du dygtig i skrivning?"

Fred følte sig lidt underlig til mode; han havde slet ikke tænkt på kontorarbejde, men han havde engang taget sin beslutning og ville ikke vige tilbage for noget. Han svarede derfor: "Jeg er ikke bange for at regne, mr. Garth; det er altid faldet mig let, og min skrift tror jeg, at De kender."

"Lad os se," sagde Caleb, idet han tog en pen, undersøgte den omhyggeligt og rakte den vel dyppet til Fred tillige med et ark

linjeret papir. "Kopier mig et par linjer af dette overslag med tallene til slutningen."

På den tid herskede der den mening, at det var under en gentlemans værdighed at skrive tydeligt eller med en håndskrift, der i mindste måde lignede en kontorists. Fred skrev de forlangte linjer med en håndskrift, der var så gentlemanmæssig som nogen viscounts eller biskops i hine dage; vokalerne var alle ens, og konsonanterne var kun kendelige ved stregerne, der gik op og ned, mens alle bogstaverne foragtede at holde sig på linjerne – kort sagt, det var et af de ærværdige manuskripter, som det er let at tolke, når man i forvejen ved, hvad den skrivende vil sige.

Mens Caleb så til, viste der sig et mismodigt udtryk på hans ansigt, men da Fred rakte ham papiret, udstødte han en brummen og slog lidenskabeligt på det med bagen af sin hånd. Et så slet arbejde som dette forjog al Calebs mildhed.

"For pokker!" udbrød han brummende. "Man skulle ikke tro, at vi levede i et land, hvor en mands opdragelse kan koste hundreder og atter hundreder, når man ser resultaterne af det!" Derpå vedblev han i en mere patetisk tone, idet han skød brillerne op på panden og så på den ulykkelige skribent: "Herregud, Fred, jeg kan ikke finde mig i dette!"

"Hvad skal jeg gøre, mr. Garth?" sagde Fred, hvis mod var sunket betydeligt, ikke alene ved den måde, hans håndskrift blev bedømt på, men også ved tanken om, at han ville kunne blive sat i klasse med kontorister.

"Gære? Du må naturligvis lære at skrive ordentlige bogstaver og holde dig på stregen. Hvad kan det i det hele taget nytte at skrive noget, som ingen kan læse?" spurgte Caleb, der var

aldeles optaget af det slette arbejde, der lå foran ham. "Men det er den måde, folk bliver opdraget på. Jeg måtte spilde en uendelig tid på de breve, jeg får, hvis Susan ikke studerede dem igennem for mig. Dette er afskyeligt." Her kastede Caleb papiret fra sig.

Enhver fremmed, der i dette øjeblik havde kigget ind i kontoret, ville have undret sig over, hvad der foregik imellem den harmfulde forretningsmand og det smukke unge menneske, der ærgerlig bed sig i læberne. Fred kæmpede med mange tanker. Mr. Garth havde i begyndelsen af deres samtale været så opmuntrende og venlig, at han havde næret det bedste håb, hvorfor hans skuffelse også var så meget større. Han havde ikke tænkt på kontorarbejde – som de fleste unge gentlemen havde han – ønsket at få en beskæftigelse, der kunne være fri for alle ubehageligheder. Jeg kan ikke sige, hvilke følgerne ville være blevet, hvis han ikke bestemt havde lovet sig selv, at han ville tage til Lowick for at besøge Mary og sige hende, at han var antaget til at arbejde under hendes fader. Han holdt ikke af at blive skuffet deri.

"Det gør mig meget ondt," var alt, hvad han kunne få frem. Men mr. Garth var allerede blevet mildere stemt.

"Vi må se at hjælpe på det, Fred," begyndte han i sin sædvanlige rolige tone. "Enhver kan lære at skrive. Jeg har selv lært mig det. Tag fat på det med god vilje og bliv siddende oppe om natten, hvis dagen ikke slår til. Vi vil være tålmodige, min dreng. Callum kan føre bøgerne lidt endnu, til du har lært det. Men nu må jeg afsted," sagde Caleb, idet han rejste sig. "Du må underrette din fader om vor overenskomst. Da jeg jo vil spare

salæret til Callum, når du kan skrive, er jeg i stand til at kunne give dig firs pund det første år og senere mere."

Fred gik lige fra mr. Garths kontor til pakhuset, idet han med rette følte, at den bedste måde, han kunne opføre sig imod sin fader på, var at gøre ham den ubehagelige meddelelse så alvorligt og formelt som muligt.

Så snart Fred var kommet ind i faderens private værelse, fortalte han straks uden omsvøb, hvilket skridt han havde taget, og udtrykte til sidst sin beklagelse over at skulle forårsage sin fader en skuffelse, som hans mangel på dygtighed var skyld i. Beklagelsen var oprigtig, og Freds ord var simple og indtrængende.

Mr. Vincy hørte på ham med dyb overraskelse uden at ytre et eneste udråb, en tavshed, der hos en mand med hans heftige sind tydede på en usædvanlig bevægelse. Han havde været i dårligt humør over sin handel den dag, og det bitre udtryk ved hans mund blev stærkere, mens han lyttede. Da Fred havde endt, indtrådte der en pause, under hvilken mr. Vincy lagde en bog i sin pult og kraftigt drejede nøglen om i låsen. Derpå så han fast på sin søn og sagde:

"Så har du da endelig bestemt dig?"

"Ja, fader."

"Meget vel; hold fast ved din beslutning. Jeg har intet mere at sige. Du har ikke benyttet din opdragelse, men er i stedet for gået et skridt nedad, det er det hele."

"Det gør mig ondt, at vi på det punkt er af forskellig mening, fader. Jeg tror, at jeg lige så godt kan være en gentleman ved det arbejde, jeg nu har påtaget mig, som hvis jeg var blevet præst. Men jeg er dig taknemmelig for alt, hvad du har gjort for mig."

"Meget vel; jeg kan ikke gøre mere for dig. Jeg vil kun håbe, at når du selv får en søn, han da bedre vil gengælde dig for alt, hvad du har anvendt på ham."

Dette var hårdt for Fred. Hans fader benyttede den fordel, hans stilling gav ham, uden at betænke, at der havde ligget megen stolthed, ubetænksomhed og egoistisk dårskab i hans egne ønsker med hensyn til sønnen. Men for den stakkels Fred var det, som om han var blevet vist bort med en forbandelse.

"Jeg vil da håbe, at du ikke har noget imod, at jeg bliver boende herhjemme?" sagde han, idet han rejste sig for at gå. "Mit salær vil blive tilstrækkeligt til, at jeg kan betale for min kost, hvilket jeg naturligvis ønsker at gøre."

"Pokker i vold med kosten!" sagde mr. Vincy, der begyndte at blive lidt mildere stemt ved den uvilje, han følte over at skulle savne Fred ved sit bord. "Din moder vil naturligvis ønske, at du skal blive. Men jeg holder ingen hest til dig, forstår du, og du skal selv betale din skrædder. Du kan vel sagtens hjælpe dig med ét eller to sæt klæder mindre, når du selv skal betale dem."

Fred tøvede; han havde endnu noget at sige; endelig kom det frem.

"Vil du ikke nok give mig hånden, fader, og tilgive mig den ærgrelse, jeg har forårsaget dig?"

Mr. Vincy kastede et hurtigt blik på sønnen, der havde nærmet sig ham, og idet han rakte ham hånden, sagde han hurtigt: "Ja, ja, lad os ikke tale mere om det."

Fred måtte give moderen langt vidtløftigere forklaringer; men hun var utrøstelig, da hun fik den vished for øje, som hendes mand rimeligvis aldrig havde tænkt på, at Fred ville ægte Mary Garth, og at hendes elskede dreng med sit smukke

ansigt og elegante væsen rimeligvis ville blive lige så skødesløs med sin klædedragt og få samme jævne udseende som Marys familie. Det forekom hende, at der var en sammensværgelse i gære for at komme i besiddelse af den elskværdige Fred; men hun turde ikke udtale denne mening, da en let hentydning desangående havde fået ham til at fare op imod hende, som han aldrig før havde gjort det. Hun var alt for godmodig til at vise nogen vrede; kun følte hun, at hendes lykke havde lidt et skår, og i flere dage kunne hun ved blot at se på Fred komme til at græde, som om han var genstand for en eller anden sørgelig profeti. Måske varede det også længere, inden hun genvandt sin sædvanlige munterhed, fordi Fred havde advaret hende om ikke på ny at tale om denne pinlige sag til faderen, der havde hørt hans beslutning og tilgivet ham. Hvis hendes mand derimod var kommet med heftige udtalelser imod Fred, ville hun have følt sig forpligtet til at tage sin yndlings forsvar. Det var først ved den fjerde dags slutning, at mr. Vincy sagde til hende:

"Kom nu, kære Lucy, og vær ikke så nedslået. Du har altid forkælet den dreng og du får vel blive ved med det."

"Aldrig er noget gået mig så nær til hjerte, Vincy," sagde hans hustru med skælvende læber, "undtagen hans sygdom."

"Bah! Bryd dig aldrig om det. Vi må være forberedt på, at børnene kan skaffe os bekymringer. Men gør det ikke værre ved at lade mig se, at du er i dårligt humør."

"Nuvel – nej, det skal jeg ikke," sagde mrs. Vincy, rørt over denne appel og forjog det forknytte udseende med en lille rysten som en fugl, der glatter sine pjuskede fjer.

"Det kan ikke nytte at gøre så megen snak om den ene," sagde mr. Vincy, der dog ikke kunne lade være at brumme lidt. "Det er

jo lige så galt med Rosamond som med Fred."

"Ja, den stakkel. Det gjorde mig inderlig ondt, at hun skulle have den skuffelse med barnet; men hun har meget godt overvundet den."

"Barnet, bah! Jeg kan se, at Lydgate ødelægger sin praksis, og efter hvad jeg hører, er han også i gæld. Rosamond kommer vel sagtens en af dagene med en smuk fortælling til mig. Men de får ingen penge af mig, det er vist og sandt. Lad *hans* familie hjælpe ham. Jeg har aldrig været glad ved det ægteskab; men det kan jo ikke nytte at tale om det nu. Ring efter citroner og se ikke mere ulykkelig ud, Lucy. Jeg skal køre dig og Louisa til Riverston i morgen."

57

Den aften, da Fred gik til Lowick præstegård (han var begyndt at indse, at han levede i en verden, hvori selv en elegant ung mand undertiden må *gå* af mangel på en hest), havde han begivet sig afsted klokken fem og besøgt mrs. Garth på vejen, fordi han ønskede at forvisse sig om, at hun villigt fandt sig i det nye forhold.

Han fandt familiegruppen, hunde og katte medindbefattede, under det store æbletræ i frugthaven. Det var en festdag for mrs. Garth; hendes ældste søn Christy, hendes glæde og stolthed, var kommet hjem på en kort ferie – Christy, der anså det for noget af det ønskeligste i verden at være lærer og at studere, var i sin moders øjne en legemliggjort kritik over stakkels Fred. Christy selv, en firskåren mandlig udgave af moderen, ikke højere, end at han nåede Fred til skulderen – hvilket gjorde det så meget hårdere, at han skulle være den overlegne – var selv så naturlig som muligt og tænkte ikke mere over Freds ulyst til bogen end over en girafs, hvorimod han inderligt ønskede sig hans højde. Han lå nu i græsset ved siden af moderens stol, med stråhatten langt ud over øjnene, mens Jim læste højt af *Ivanhoe*. Han var midt i den store bueskydningsscene ved turneringen, men blev ofte afbrudt af Ben, der havde hentet sin gamle bue og pil, og ifølge Lettys mening gjorde sig forfærdelig ubehagelig ved at bede alle de tilstedeværende om at lægge mærke til sine skud, hvilket ingen af dem skøttede om, med undtagelse af Brownie, den lille adrætte, men muligvis enfoldige køter, mens den gamle, gråhærdede newfoundlænder lå i solen og roligt så til. Letty

selv, hvis mund og forklæde viste spor af, at hun havde været med til at samle de kirsebær, der så indbydende stod på tebordet, sad nu i græsset og lyttede med vidtopspilede øjne til læsningen.

Men genstanden for interessen blev forandret ved Fred Vincys ankomst. Da han, idet han satte sig på en havestol, sagde, at han var på vej til Lowick præstegård, styrtede Ben, der havde kastet sin bue og i stedet taget fat på en modstridende kattekilling, hen til ham og råbte: "Tag mig med!"

"Å mig også!" sagde Letty.

"Du kan ikke gå så rask som Fred og jeg," indvendte Ben.

"Jo, jeg kan. Å, moder sig, at jeg må gå med," bad Letty.

"Jeg vil blive hos Christy," bemærkede Jim med en overlegen mine, der fik Letty til med ubestemt skinsyge at se fra den ene til den anden.

"Lad os alle gå med og besøge Mary!" sagde Christy.

"Nej, mit kære barn, vi kan ikke komme så mandstærke til præstegården, og dine gamle klæder fra Glasgow kan du heller ikke møde i. Desuden kommer din fader snart hjem. Vi må lade Fred gå alene, så kan han fortælle Mary, at du er her, for at hun kan komme hjem i morgen."

Christy så på sine egne luvslidte knæ og derefter på Freds smukke hvide benklæder. Der var rigtignok et helt andet snit på Freds klæder end på hans egne, og der var en vis elegance udbredt over ham selv, når han så varm ud og strøg håret tilbage med sit lommetørklæde.

"Gå lidt omkring, børn," sagde mrs. Garth, "det er alt for varmt til at stå og hænge over os andre. Tag jeres broder med og vis ham kaninerne."

Den ældre søn forstod hende og førte straks børnene bort. Fred følte, at mrs. Garth ønskede at give ham lejlighed til at tale frit med hende; men han kunne kun begynde med den bemærkning:

"Hvor det må være en fornøjelse for Dem at have Christy her!"

"Ja, han er kommet, førend jeg ventede det. Han kom med dagvognen klokken ni, lige efter at hans fader var gået ud, og jeg længes nu efter, at Caleb skal komme hjem og høre, hvilke store fremskridt Christy har gjort. Han har betalt sine udgifter for det sidste år ved at give timer og har på samme tid studeret ivrigt. Han håber nu at kunne få en huslærerplads og komme til at rejse i udlandet."

"Han er en prægtig fyr," sagde Fred, for hvem disse opmuntrende kendsgerninger havde en bitter smag, "og ligger ikke nogen til byrde." Efter en kort pause tilføjede han: "Men jeg frygter for, at De mener, at jeg står i begreb med at volde mr. Garth en del besvær."

"Caleb gør sig gerne ulejlighed for andre; han hører til de mænd, der altid gør mere, end man nogensinde har tænkt på at bede dem om," svarede mrs. Garth. Hun strikkede og havde derved den fordel, at hun kunne se på Fred eller lade være, ligesom hun selv ville.

"Jeg ved, at De, og det med rette, finder, at jeg ikke har fortjent så megen godhed, mrs. Garth," sagde Fred. "Jeg har desværre opført mig værst imod de mennesker, jeg venter mig mest af. Men når to mænd, som mr. Garth og mr. Farebrother, ikke har opgivet mig, så indser jeg dog ikke, hvorfor jeg skulle opgive mig selv." Fred antog, at det var godt at anføre disse to anbefalinger for mrs. Garth.

"Ganske vist," svarede hun med eftertryk. "Et ungt menneske, for hvem to sådanne mænd ofrede sig, måtte være meget dadelværdig, hvis han lod dem gøre det forgæves."

Fred undrede sig lidt over dette strenge sprog, men sagde kun: "Jeg håber, at det ikke skal blive tilfældet med mig, i særdeleshed da jeg har håb om at vinde Marys hånd. Mr. Garth har vel talt til Dem om det? De blev vist ikke forundret over det?" endte Fred, idet han i sin uskyldighed hentydede til sin egen kærlighed, som han mente var tydelig nok.

"Ikke forundret over, at Mary har givet dig opmuntring?" svarede mrs. Garth, der tænkte, at det var lige så godt, at Fred fik at vide, at Marys venner ikke havde forudset og ønsket dette, hvad så end Vincys formodede. "Jo, jeg må tilstå, at jeg *blev* forundret."

"Hun har aldrig givet mig den mindste opmuntring," sagde Fred, der var ivrig efter at retfærdiggøre Mary. "Men da jeg bad mr. Farebrother om at tale min sag, tillod hun ham at sige mig, at der var håb for mig."

Mrs. Garth, der følte sig ærgerlig over, at denne blomstrende yndling skulle triumfere over ældre, klogere mænd, kunne ikke lade være at sige: "Du har begået en stor fejl, Fred, ved at bede mr. Farebrother om at tale din sag."

"Har jeg det?" spurgte Fred, idet han øjeblikkelig rødmede. Han blev forskrækket, men kunne ikke forstå, hvad mrs. Garth mente, og tilføjede i en undskyldende tone: "Mr. Farebrother har altid været en ven af os, og jeg vidste, at Mary ville høre alvorligt på ham; han påtog sig det også meget beredvilligt."

"Ja, unge mennesker er i reglen blinde for alt andet end deres egne ønsker og tænker ikke på, hvad de kan koste andre," sagde

mrs. Garth.

"Jeg kan ikke fatte, hvorledes dette kunne forårsage Farebrother nogen smerte," sagde Fred, der ikke desto mindre begyndte at få nogle ubehagelige anelser.

"Nej, det kan du naturligvis ikke fatte," svarede mrs. Garth i en skærende tone.

Et øjeblik stirrede Fred ængsteligt op på himlen, og idet han derpå vendte sig om med en hurtig bevægelse, udbrød han:

"Vil De dermed sige, mrs. Garth, at mr. Farebrother er forelsket i Mary?"

"Og hvis så er, Fred, tror jeg, at du burde være den sidste til at blive forundret over det," svarede mrs. Garth, idet hun lagde strikketøjet fra sig og foldede armene over brystet. Det var et tegn på usædvanlig sindsbevægelse hos hende, når hun lagde arbejdet fra sig. Egentlig var hendes følelser delte ved tilfredsstillelsen over at have givet Fred denne lektion og bevidstheden om at være gået lidt for vidt. Fred tog hat og stok og rejste sig hurtigt.

"De tror altså, at jeg står ham og Mary i vejen?" spurgte han i en tone, der syntes at gøre fordring på svar.

Mrs. Garth kunne ikke straks tale. Hun havde bragt sig i den ubehagelige stilling at blive opfordret til at sige, hvad hun virkelig følte, og dog vidste, at der var stærke grunde til at skjule. Dertil kom, at Fred nu tilføjede: "Mr. Garth lod til at være tilfreds over, at jeg havde vundet Marys hengivenhed. Han kan ikke have vidst noget om dette."

Mrs. Garth følte et stærkt samvittighedsnag, da hendes mands navn blev nævnt; for hun kunne ikke let udholde tanken

om, at Caleb skulle synes, at hun havde handlet urigtigt. Hun svarede derfor:

"Det var kun min egen slutning. Jeg tror ikke, at Mary har nogen anelse om det."

Men hun betænkte sig på at bede ham om at tie med en sag, som hun selv unødvendigt havde omtalt, da hun ikke var vant til således at ydmyge sig. Mens hun således betænkte sig, gik det heldige øjeblik tabt; for i det samme kom Ben farende over græsset med Brownie i hælene på sig, og, da han så kattekillingen trække strikketøjet til sig med den lange ende uldgarn, råbte han og klappede i hænderne; Brownie gøede, killingen blev fortvivlet, sprang op på tebordet, væltede fløden, sprang derpå ned igen og rev halvdelen af kirsebærrene med sig, og Ben, der greb den halvfærdige strømpe, trak den nu over killingens hoved og gav derved anledning til nye galskaber, mens Letty kom til og råbte til moderen, at hun skulle se, hvor uartig Ben var. Mrs. Garth blev nødt til at lægge sig imellem, de andre kom til, og samtalen med Fred var til ende. Han forlod dem, så snart han kunne. Mrs. Garth kunne ikke afholde sig fra at sige: "Gud velsigne dig!" da hun gav ham hånden til afsked.

Hun havde en ubehagelig følelse af, at hun havde stået i begreb med at bære sig tåbeligt ad ved først at fortælle ham noget og bag efter bede ham tie med det. Men hun havde ikke pålagt ham tavshed, og for at forebygge Calebs dadel besluttede hun hellere selv at tilstå ham sin fejl. Det var forunderligt, hvor hun frygtede for den milde Calebs dom. Men hun havde tillige i sinde at udpege for ham, at Fred Vincy kunne have godt af denne meddelelse.

Der var heller aldrig noget, som havde gjort så stærkt et indtryk på Fred Vincys lette, håbefulde natur som det, at Mary, hvis han ikke havde været, kunne have gjort et udmærket parti. Han var også ærgerlig over, at han havde bedt Farebrother om hjælp. Men dog var ængstelsen for Marys følelser det, der mest pinte ham. Trods sin tillid til mr. Farebrothers ædelmodighed, trods alt, hvad Mary havde sagt til ham, kunne han ikke lade være at tænke på, at han havde en rival; det var en ny bevidsthed, og han følte sig aldeles ikke rede til at opgive Mary, men snarere til at kæmpe om hende, med hvilken som helst mand det så var. Det faldt ikke Fred ind, at mrs. Garth måske kunne have taget fejl af mr. Farebrothers følelser; men han var bange for, at hun ikke kendte Marys rigtigt. I den senere tid havde denne opholdt sig på præstegården, og hendes moder kendte kun lidt til, hvad der foregik i hendes sind.

Han blev ikke bedre til mode, da han så hende sidde nok så fornøjet hos de tre damer i dagligstuen. De var fordybet i en livlig samtale, som standsede, da han trådte ind. Mary havde flere lave skuffer stående foran sig, hvis påskrifter hun kopierede på små sedler. Mr. Farebrother var nede i landsbyen, og de tre damer kendte intet til Freds særegne forhold til Mary; det var umuligt for nogen af dem at foreslå, at de skulle gå en tur ud i haven, og Fred sagde straks til sig selv, at han rimeligvis kom til at tage bort uden at få talt et ord med Mary i enrum. Han fortalte hende først om Christys ankomst og derpå om sin egen ansættelse hos hendes fader, og det trøstede ham noget at se, at denne sidste nyhed gjorde et stærkt indtryk på hende. Hun sagde hurtigt: "Det glæder mig meget" og bøjede sig derpå over sit skriveri for at forhindre de andre i at lægge mærke til

hendes ansigt. Men dette var en sag, som mrs. Farebrother ikke således kunne lade gå hen.

"De mener da ikke, kære miss Garth, at det glæder Dem at høre, at en ung mand har opgivet kirken, som han var bestemt for; De mener vel kun, at, således som sagerne står, glæder det Dem, at han er kommet til at arbejde under en så fortræffelig mand som Deres fader."

"Nej, mrs. Farebrother, jeg frygter for, at jeg virkelig er glad over begge dele," sagde Mary, idet hun behændigt blev en oprørsk tåre kvit. "Jeg har et meget verdsligt sind og har aldrig holdt of nogen præst undtagen præsten i Wakefield [Note 6)] og mr. Farebrother."

"Men hvorfor det, min kære?" spurgte mrs. Farebrother og lod sine store træstrikkepinde hvile, idet hun så på Mary. "De har altid gode grunde for Deres meninger; men dette forundrer mig. Hvorfor kan De ikke lide præster?"

"Å," sagde Mary, og et muntert smil viste sig på hendes ansigt, mens hun et øjeblik betænkte sig: "Jeg kan ikke lide deres halsbind."

"Så holder De altså heller ikke af mr. Farebrothers," sagde miss Winifred ængsteligt.

"Jo jeg gør," sagde Mary. "Jeg kan ikke lide de andre præsters halsbind for deres skyld, der bærer dem."

"Hvor det er underligt!" sagde miss Noble, der ikke kunne følge med.

"Min kære, De spøger. De må have bedre grunde end disse til at ringeagte en så hæderlig klasse af mænd," sagde mrs. Farebrother majestætisk.

"Miss Garth har sådanne strenge ideer om, hvorledes folk bør være, at det er vanskeligt at tilfredsstille hende," sagde Fred.

"Det glæder mig i det mindste, at hun gør en undtagelse til gunst for min søn," sagde den gamle dame.

Mary undrede sig over Freds pirrelige væsen, da mr. Farebrother kom og skulle høre nyheden om hans ansættelse under mr. Garth. Til sidst sagde præsten med rolig tilfredshed: "Det er godt, Fred", og bøjede sig derpå ned for at se på Marys små sedler og rose hendes håndskrift. Fred følte sig skrækkeligt skinsyg – var naturligvis glad over, at mr. Farebrother var så agtværdig, men ønskede, at han havde været grim og fed, som mænd på fyrre år undertiden er det. Det var tydeligt at se, hvad enden ville blive, siden Mary åbenlyst havde stillet mr. Farebrother over alle andre, og disse kvinder øjensynligt alle opmuntrede sagen. Han var overbevist om, at han ikke ville få lejlighed til at tale med Mary, da mr. Farebrother pludselig sagde:

"Fred, hjælp mig at bære disse skuffer tilbage til mit studerekammer – du har slet ikke set mit smukke nye værelse. Følg med os miss Garth, jeg ville gerne vise Dem en stor edderkop, som jeg har fundet i morges."

Mary så straks, hvad der var præstens hensigt. Han havde aldrig siden hin mindeværdige aften afveget fra sin gamle faderlige venlighed imod hende, og hendes øjeblikkelige forundring og tvivl var ganske dysset ned. Hun var vant til at bedømme alt, hvad der smigrede hendes forfængelighed, strengt, og at forjage det af sine tanker. Det gik, som hun havde tænkt sig: da Fred havde beundret studerekammeret og Mary edderkoppen, sagde mr. Farebrother:

"Vent her et par minutter. Jeg vil se efter et kobberstik, som Fred, der er så høj, kan hænge op for mig. Jeg skal snart være tilbage." Og dermed gik han. Alligevel var de første ord, Fred sagde til Mary:

"Det nytter ikke, hvad jeg så gør, Mary, du vil dog vist til sidst gifte dig med mr. Farebrother."

Hans stemme lød opbragt.

"Hvad mener du, Fred?" udbrød Mary harmfuldt og rødmede dybt.

"Det er umuligt, at du ikke skulle se det hele tydeligt nok – du, som ser alt."

"Jeg ser kun, at du opfører dig meget ilde, Fred, ved at tale således om mr. Farebrother, efter at han på enhver måde har søgt at fremme din sag. Hvorledes kan du have fået sådan en idé?"

Fred var klog nok, til trods for sin ærgrelse at betænke, at hvis Mary virkelig intet havde anet, ville det være heldigst ikke at tale til hende om, hvad mrs. Garth havde sagt.

"Det er noget, der følger af sig selv," svarede han. "Når du altid er sammen med en mand, der er mig overlegen i alt, og som du sætter over alle andre, kan der ikke være meget håb for mig."

"Du er meget utaknemmelig, Fred," sagde Mary. "Jeg ville ønske, at jeg aldrig havde sagt til mr. Farebrother, at jeg brød mig det mindste om dig."

"Nej, jeg er ikke utaknemmelig; jeg ville være det lykkeligste menneske i verden, hvis ikke dette var. Jeg har fortalt din fader alt, og han var meget venlig; han behandlede mig som en søn,

og jeg ville med rigtig god vilje tage fat på arbejdet, hvis dette ikke var i vejen."

"Hvilket *dette*? Jeg forstår dig ikke," sagde Mary, der troede, at der måtte være sket noget specielt.

"Det, at jeg har fået en forfærdelig vished om, at jeg vil blive overvundet af Farebrother." Mary blev beroliget og følte en stærk tilbøjelighed til at le.

"Fred," sagde hun, idet hun kiggede rundt for at opfange et blik af hans øjne, der mørkt var vendt bort fra hende, "du er mageløs komisk. Hvis du ikke var så fortryllende enfoldig, hvilken fristelse ville det så ikke være at spille den ondskabsfulde kokette overfor dig og lade dig formode, at der var én foruden dig, som gjorde kur til mig!"

"Holder du virkelig mest af mig, Mary?" spurgte Fred, idet han kærligt så på hende og forsøgte at tage hendes hånd.

"Jeg holder slet ikke af dig i dette øjeblik," sagde Mary, idet hun trak sig tilbage og holdt hænderne på ryggen. "Jeg har kun sagt, at ingen dødelig foruden dig nogensinde har gjort kur til mig. Men det er ingen grund til, at en vis mand ikke også skulle ville gøre det," endte hun muntert.

"Jeg ville ønske, du ville sige mig, at det var dig umuligt nogensinde at tænke på ham," sagde Fred.

"Vov aldrig oftere at tale til mig om dette, Fred," sagde Mary, der nu atter blev alvorlig. "Jeg ved ikke, om det er mest dumt eller uædelmodigt af dig ikke at kunne se, at mr. Farebrother med vilje har ladet os være ene sammen, for at vi kan tale frit med hinanden. Det gør mig ondt, at du kan være så blind for hans finfølelse."

Der blev ikke tid til at sige mere, da mr. Farebrother nu vendte tilbage med kobberstikket, og da Fred atter kom ind i dagligstuen, nærede han endnu en skinsyg frygt, mens dog Marys ord og væsen havde trøstet ham noget. Resultatet af samtalen havde i det hele taget været mere smerteligt for Mary; hun så, hvorledes hendes ophold i præstegården kunne blive underkastet nye fortolkninger og det forekom hende, at hun viste mr. Farebrother en ringeagt derved, der overfor en så agtet mand let kunne blive farlig for en taknemmelig kvindes fasthed. Mary var derfor glad ved at have anledning til at tage hjem næste dag, da hun ønskede altid at være sikker på, at hun holdt mest af Fred.

"Fred har mistet alle sine andre forventninger, han må beholde *den*," sagde Mary til sig selv med et smil. Det var hende umuligt at tilbageholde visse flygtige fantasibilleder af en anden art – nye værdigheder og en anerkendelse, som hun ofte havde savnet. Men alt dette, uden Fred, mens han var bedrøvet og forladt, kunne aldrig friste hende!

Note 6: **Præsten i Wakefield:** En humoristisk roman af Oliver Goldsmith (1728-1774). *Red.anm.*

58

På den tid, da mr. Vincy ytrede sine forudsigelser om Rosamond, havde hun selv ingen anelse om, at hun skulle blive nødt til at fremkomme med en sådan bøn, som han ventede. Hun havde endnu ikke haft nogen bekymring for udkommet, endskønt hendes huslige liv både havde været kostbart og rigt på begivenheder. Hendes barn var kommet for tidligt til verden, og alle de broderede kjoler og kapper var stille blevet gemt bort. Denne ulykke blev forårsaget ved, at hun endelig ville ride ud en dag, hendes mand havde ønsket, at hun ikke skulle gøre det. Man må dog ikke tro, at hun havde vist vrede ved denne lejlighed eller ligefrem sagt til ham, at hun ikke ville rette sig efter ham.

Hvad der navnlig bragte hende til at sætte pris på rideture, var et besøg af kaptajn Lydgate, baronettens tredje søn, som – det gør mig ondt at sige – vor Lydgate foragtede som en dum laps. Doktoren forbandede i sit hjerte den dårskab, der havde bragt ham til at pådrage sig en sådan visit ved at besøge sin onkel på bryllupsrejsen, og ærgrede Rosamond ved i enrum at sige det til hende. For hende var dette besøg en kilde til stor fryd og triumf, og da hun i et selskab præsenterede kaptajn Lydgate for sine gæster, havde hun en glad følelse af, at hans rang gjorde stærkt indtryk på dem alle.

Hvad kaptajn Lydgate selv angik, så ville hans lave pande, noget skæve næse og tunge udtale have været ufordelagtige for enhver ung gentleman, der ikke havde en militær holdning og moustacher, som kunne give ham, hvad nogle unge damer kalder "stil". Rosamond glædede sig ved hans beundring, endnu

mere end hun havde gjort på Quallingham, og han fandt det let at tilbringe flere timer af dagen med at gøre kur til hende. Besøget var for ham et behageligt tidsfordriv og det måske ikke mindst, fordi han havde en anelse om, at hans underlige fætter ønskede, at han var langt borte, endskønt Lydgate var alt for høflig til at lade ham mærke sit mishag, idet han i almindelighed lod sig nøje med at lade, som om han ikke hørte, hvad den galante kaptajn sagde, og overlod Rosamond det hverv at svare ham. Han var aldeles ikke nogen skinsyg ægtemand og foretrak at lade den enfoldige unge gentleman være ene med sin hustru frem for selv at udholde hans selskab.

"Jeg ville ønske, at du ville tale mere til kaptajnen ved middagsbordet, Tertius," sagde Rosamond en aften, da den vigtige gæst var taget til Loamford for at besøge nogle af sine kammerater, som lå i garnison der, "du ser undertiden så åndsfraværende ud – som om du så igennem hans hoved på noget bagved det i stedet for at se på ham selv."

"Kære Rosy! Du venter da vel ikke, at jeg skal tale meget til et sådant indbildsk æsel," sagde Lydgate kort. "Hvis han fik sit hoved slået i stykker, ville jeg måske se på det af interesse, ikke før."

"Jeg kan ikke fatte, hvorledes du kan tale så foragteligt om din fætter," sagde Rosamond, idet hun flittigt syslede med sit håndarbejde, mens hun talte med en mild alvor, hvori der lå et anstrøg af uvilje.

"Spørg Ladislaw, om han ikke synes, at din kaptajn er det kedsommeligste menneske, han nogensinde har truffet på. Ladislaw har næsten opgivet os, siden han er kommet."

Rosamond tænkte, at hun meget godt vidste, hvorfor mr. Ladislaw ikke kunne lide kaptajnen; han var skinsyg, og det var netop, hvad hun ønskede.

"Det er umuligt at sige, hvad excentriske personer vil synes om," svarede hun, "men efter min mening er kaptajn Lydgate en fuldkommen gentleman, og jeg synes, at du af hensyn til sir Godwin dog kunne vise ham lidt mere opmærksomhed."

"Ja, kære; men vi har jo holdt middagsselskaber for ham. Og han kommer og går, som han vil. Han savner ikke mig."

"Men du kunne dog gerne tage lidt mere hensyn til ham, når han er til stede. Han har måske ikke nogen glimrende forstand efter din mening; men hans stilling er også forskellig fra din, og du kunne gerne tale lidt med ham om de ting, der interesserer ham. Jeg synes, at hans konversation er meget behagelig."

"Sagen er, at du ville ønske, at jeg lignede ham lidt mere," sagde Lydgate resigneret med et smil, der just ikke var meget ømt og visselig ikke muntert. Rosamond tav og gengældte ikke smilet; men hendes smukke ansigt så godmodigt ud selv uden smil.

De ord, Lydgate udtalte, var som en sørgelig milepæl, der betegnede, hvor langt han var rejst fra sit gamle drømmeland, hvori Rosamond Vincy havde vist sig som den fuldkomne kvinde, der ville ære og agte sin mands meninger og kun bryde sig om at fortrylle ham ved sin skønhed og sine talenter. Han havde begyndt at skelne imellem denne indbildte tilbedelse og den tiltrækning, som en mands talent udøver, fordi det giver ham et vist fortrin og er som en orden i knaphullet eller en titel foran navnet.

Man skulle have troet, at Rosamond ville have været anderledes overfor kaptajnen, siden hun havde fundet Ned Plymdales ensformige konversation trættende; men for de fleste dødelige er der én slags dumhed, som er aldeles utålelig, og en anden, som man meget godt kan finde sig i – hvad skulle der ellers blive af selskabslivet? Kaptajn Lydgates dumhed havde et anstrøg af elegance og stil, og han var i nær slægt med sir Godwin; derfor fandt Rosamond den meget behagelig og optog mange af dens fraser.

Da hun holdt meget af at ride, følte hun sig stærkt fristet til at følge kaptajn Lydgates opfordring til at deltage i hans rideture og benytte den ene af de to heste, han havde stående i gæstgivergården, især da han indestod for, at den var meget sagtmodig og vant til at bære en dame – han havde nemlig købt den til sin søster og ville tage den med til Quallingham. Rosamond tog første gang ud uden at sige sin mand det, og kom hjem før ham; men rideturen var gået så heldigt af, og hun befandt sig så vel, at hun meget roligt fortalte ham, hvad hun havde gjort, idet hun fuldt og fast stolede på at få hans tilladelse til at ride ud igen.

Men Lydgate blev tværtimod som ude af sig selv over, at hun havde vovet sig ud på en fremmed hest uden engang at spørge ham til råds. Efter de første næsten tordnende udbrud af forundring, der tilstrækkeligt advarede Rosamond om, hvad der ville følge efter, tav han i nogle øjeblikke.

"Nu er du jo imidlertid kommet godt hjem denne gang," sagde han til sidst i en afgørende tone; "men derved må det også blive. Du tager naturligvis ikke oftere ud, Rosy. Selv om det var den adstadigste hest af verden, kunne der dog let ske en

ulykke. Og du ved meget godt, at jeg af den grund har ønsket, at du skulle opgive dine rideture på skimlen."

"Men der kan jo også ske en ulykke inden døre, Tertius."

"Min elskede, kom ikke med sådant nonsens," sagde Lydgate i en bedende tone; "jeg er dog sikkert den, der bedst kan dømme for dig, og jeg tror, at det er nok, når jeg siger, at du ikke oftere bør ride ud."

Rosamond var ved at ordne sit hår, og billedet af hendes hoved i spejlet viste ingen forandring i dets elskværdighed, undtagen en lille drejning af den lange hals. Lydgate var gået op og ned ad gulvet med hænderne i lommen, men standsede nu i nærheden af hende, som om han ventede på en eller anden forsikring.

"Jeg ville ønske, at du ville hæfte mine fletninger op, kære ven," sagde Rosamond, idet hun lod armene falde ned med et let suk, der fik hendes mand til at skamme sig over, at han stod der som et umenneske. Han havde ofte tidligere fæstet fletningerne op, da han med sine fint formede fingre var så behændig som nogen. Og da han nu også denne gang havde gjort det (således kan mændene benyttes!) hvad andet kunne han så gøre end kysse den smukke hvide nakke? Men når vi gør noget, vi tidligere har gjort, sker det ofte med en forskel. Lydgate var endnu vred og havde ikke glemt, hvad det var, han ville.

"Jeg skal sige til kaptajnen, at han burde have haft bedre forstand end at tilbyde dig sin hest," sagde han, idet han trak sig tilbage.

"Jeg må bede dig om ikke at gøre det," sagde hans kone i en mere bestemt tone, end hun plejede at bruge. "Det ville være at

behandle mig, som om jeg var et barn. Lov mig, at du vil overlade den sag til mig."

Der lod til at være nogen sandhed i hendes bemærkning. Lydgate sagde: "Meget vel" med gnaven lydighed, og således endte diskussionen med, at det var ham, der gav Rosamond et løfte i stedet for omvendt.

Hun havde fra først af været bestemt på ikke at love noget; hun besad denne stædige udholdenhed, der ikke øder sin kraft på heftig modstand. Hvad hun holdt af at gøre, var det rette, og hun anvendte al sin klogskab på at finde midler til at udføre det. Hun havde i sinde igen at ride ud på den grå hest, og hun benyttede sin mands første længere fraværelse til at gøre det, og havde ikke i sinde at lade ham vide noget om det, før der var gået så lang tid, at der ikke var tale om, at det kunne skade hende. Fristelsen var visselig stor; hun holdt meget af at ride, og tilfredsstillelsen ved at sidde på en smuk hest med kaptajn Lydgate til ledsager og blive set af alle andre end sin mand, var noget, der næsten virkeliggjorde hendes drømme fra før ægteskabet.

Men den sagtmodige grå, der ikke var forberedt på braget af et træ, der blev fældet i udkanten af Halsell skov, blev skræmt og skræmte endnu mere Rosamond, hvilket havde tabet af hendes barn til følge. Lydgate kunne ikke lade sin vrede gå ud over hende; men han var temmelig barsk imod kaptajnen, hvis besøg naturligvis snart fik ende.

Når der senere blev talt om denne sag, udtrykte Rosamond en mild overbevisning om, at rideturen ikke havde gjort nogen forskel, og at, hvis hun var blevet hjemme, de samme

symptomer ville have vist sig og være endt på samme måde, da hun tidligere havde følt noget lignende.

Lydgate kunne kun sige, "Stakkels, kære Rosy!" – men hemmeligt undrede han sig over den skrækkelige påståelighed hos et så mildt væsen. Han begyndte at få en forundret følelse af sin magtesløshed overfor Rosamond og så i utallige småting såvel som i det sidste alvorlige tilfælde med rideturen, at kærligheden ikke gjorde hende føjelig. Han tvivlede imidlertid ikke om, at den var til stede, og havde ingen forudfølelse af, at han havde gjort noget for at støde den tilbage. For sin del sagde han til sig selv, at han elskede hende lige så ømt som nogensinde; men – nuvel! Lydgate havde mange plagerier og var sig nye elementer i sit liv bevidst, der var ham lige så modbydelige som et leje af dynd og mudder er for en skabning, der er vant til at leve og ånde i det klareste vand.

Rosamond så yndigere ud end nogensinde, da hun igen sad ved sit sybord eller kørte ud med sin fader i hans phaeton, mens hun tænkte på, at hun rimeligvis snart ville blive indbudt til Quallingham.

Lydgate, der nu var befriet for sin ængstelse for hende, hensank i, hvad hun i sit stille sind kaldte *slet lune* – en benævnelse, hvormed hun betegnede hans tankefulde beskæftigelse med andre genstande end hende selv. Han havde også meget at gruble over og deriblandt navnlig én bekymring, som han ædelmodigt, men fejlagtigt havde undladt at omtale til Rosamond, da det let kunne skade hendes helbred og humør. Det var denne nedtrykkende pengesorg, der så let kan tilintetgøre alle højere bestræbelser. Han kunne ikke længere dølge for sig selv, at han sank dybere og dybere i gæld.

Hvorledes dette var gået til, er let at indse uden kendskab til priserne eller megen regnekunst. Når en mand, idet han sætter bo, finder, at betalingen for hans møblement og andre udgifter beløber sig til fem hundrede pund mere, end han ejer; når det ved slutningen af året viser sig, at hans udgifter til husholdningen, heste osv. beløber sig til tusinde pund, mens indtægterne af hans praksis viser sig at være otte hundrede pund om året efter de gamle bøger, men senere er sunket som en dam om sommeren til fem hundrede, så er den simple slutning den, at han, enten han tænker på det ej, er i gæld. Det var mindre dyre tider end vore, og købstadslivet var forholdsvis beskedent; men den lethed, hvormed en læge, der nylig havde købt sig en praksis, var nødt til at holde to heste, og som betalte en livsassurance og en høj husleje, kunne opdage, at hans udgifter var dobbelt så store som hans indtægter, kan let fattes af enhver, der ikke finder det under sin værdighed at tænke over sådanne detaljer. Rosamond, som fra barndommen af var vant til et ødselt hus, mente, at en god husholdning simpelthen bestod i at forlange det bedste af alt, og Lydgate formodede, at "når der skulle gøres noget, måtte der gøres noget overordentligt" – indså derfor heller ikke, hvorledes de kunne leve på anden måde. Man må huske på, at han hidtil aldrig havde følt trykket af gæld og kun fulgte vanens indflydelse. Men trykket var kommet.

At det var noget nyt, gjorde det endnu mere bittert. Han var forbavset, ærgerlig og utilfreds over, at det havde ligget i baghold og grebet ham, da han mindst anede det. Og der var ikke alene den egentlige gæld, men også visheden om, at han, således som han nu levede, stadig måtte forøge den. To

møbelhandlere i Brassing havde gentagne gange sendt ham ubehagelige breve for at få deres regninger betalt. Det var derfor heller intet under, at Lydgate ikke havde været i stand til at undertrykke alle tegn på indre bekymring i de sidste få måneder, og nu, da Rosamond fuldstændig havde genvundet sin sundhed, var det hans hensigt at betro hende sine vanskeligheder. Flere nye regninger, der var indtruffet, havde bragt ham til at anstille betragtninger over, hvad der var nødvendigt og hvad der var unødvendigt, og indse, at der måtte ske en forandring i deres måde at leve på. Han blev derfor nødt til at åbenbare den ubehagelige kendsgerning for Rosamond.

Da han ikke havde penge, havde han tilbudt den mindst påtrængende af kreditorerne, en guldsmed, der også ville overtage møbelhandlernes regning, den eneste sikkerhed, han formåede at give, og havde lovet at betale ham renter til en vis termin. Denne sikkerhed bestod i en skriftlig fuldmagt til at sælge indboet i hans hus, hvilket nok kunne berolige en kreditor for en antagelig tid med hensyn til en gæld, der ikke oversteg fire hundrede pund, og guldsmeden, mr. Dover, var desuden villig til at formindske den ved at tage en del af sølvtøjet tilbage og enhver anden artikel, der var så god som ny. "Enhver anden artikel" var en skånsom betegnelse for guldsmykker og navnlig nogle smukke ametyster til en værdi af tredive pund, som Lydgate havde købt som morgengave til sin brud, uden dengang at føle nogen uro over, at han ikke havde rede penge til at betale dem med. Men i denne krise kunne han ikke lade være at dvæle ved muligheden af at sende dem tilbage, skønt han ikke var glad ved tanken om at skulle foreslå Rosamond det. Han indså imidlertid, hvor nødvendigt det var, og idet han red

tilbage fra Brassing, udrustede han sig med al sin kraft, idet han overvejede, hvorledes han bedst skulle fremstille sagen for Rosamond

Det var aften, da han kom hjem. Han følte sig inderligt ulykkelig – denne stærke, begavede mand på niogtyve år. Han sagde ikke vredt til sig selv, at han havde begået en stor fejltagelse, men den arbejdede i hans indre som en anerkendt kronisk sygdom, der forbitrede enhver fremtidsudsigt og svækkede enhver tanke. Da han gik ned ad korridoren til dagligstuen, hørte han fortepianospil og sang. Naturligvis var Ladislaw der. Det var nogle uger siden, Will havde taget afsked med Dorothea; men han havde dog endnu beholdt sin gamle plads i Middlemarch. Lydgate havde i almindelighed intet imod, at Ladislaw kom i hans hus; men denne aften var han ærgerlig over ikke at træffe sin hustru ene. Da han trådte ind, vendte vel de syngende blikket imod ham, men fortsatte uden afbrydelse deres sang. For en mand, der kommer hjem træt og irriteret, er det ikke opmuntrende at høre to mennesker slå triller, især ikke når han har den bevidsthed, at dagens bekymringer endnu ikke er til ende. Hans ansigt, der i forvejen var blegere end sædvanligt, antog et vredt udtryk, idet han gik tværs over gulvet og kastede sig i en lænestol.

De syngende, hvis undskyldning lå i, at de kun havde haft tre takter tilbage, vendte sig nu om.

"Hvorledes har De det, Lydgate?" spurgte Will, idet han rakte ham hånden.

Lydgate tog hans hånd, men fandt det ikke nødvendigt at tale.

"Har du spist til middag, Tertius? Jeg ventede dig meget tidligere," sagde Rosamond, der allerede havde set, at hendes mand var i et "skrækkeligt humør". Hun satte sig på sin sædvanlige plads, mens hun talte.

"Ja, jeg har spist; men jeg ville gerne have lidt te," sagde Lydgate kort med samme vrede mine.

Will var alt for fintfølende til at behøve mere. "Jeg må afsted," sagde han, idet han tog sin hat.

"Nu kommer teen," sagde Rosamond; "vent dog og drik en kop med."

"Tak, ikke i aften. Lydgate er træt," sagde Will, der bedre forstod Lydgate end Rosamond og ikke blev fornærmet over hans væsen, da han antog, at der var et eller andet, som havde ærgret ham.

"Så er der så meget større grund for Dem til at blive," sagde Rosamond spøgende; "så taler han ikke til mig hele aftenen."

"Jo, Rosamond, det vil jeg," sagde Lydgate med sin dybe stemme. "Jeg har en alvorlig sag at tale med dig om."

Det var rigtignok ikke den måde, Lydgate havde tænkt på at introducere sagen på; men hendes ligegyldige væsen havde ophidset ham.

"Der kan De se," sagde Will. "Jeg skal til mødet i det mekaniske institut. Farvel." Dermed forlod han hurtigt værelset.

Rosamond så ikke på sin mand, men rejste sig straks efter og indtog sin plads ved tebordet. Hun tænkte på, at hun aldrig før havde set ham så ubehagelig. Lydgate vendte sine mørke øjne imod hende og iagttog hende, mens hun behændigt ordnede tetøjet med sine fine fingre og så på de genstande, der var lige

for hende, uden mindste vrede i sit ansigt, men dog med en usigelig protest i sin mine imod alle folk med et ubehageligt væsen. For et øjeblik mistede han bevidstheden om sin bekymring for at grunde over den nye form af kvindelig ufølsomhed, som åbenbarede sig i denne sylfeagtige skikkelse. Hans tanker vendte tilbage til Laura, mens han så på Rosamond, og han sagde til sig selv: "Mon *hun* ville dræbe mig, hvis jeg plagede hende?" og derpå: "Således er alle kvinder!" Men denne tilbøjelighed til at bedømme dem alle på samme måde, som mændene så ofte viser, måtte Lydgate opgive ved erindringen om det indtryk, han havde fået af en anden kvindes opførsel, – af Dorotheas blik og bevægede tone, da hun talte med sin mand efter hans første sygdomsanfald – af hendes lidenskabelige bøn om at lære, hvorledes hun bedst kunne trøste *den*, for hvis skyld det syntes, som om hun måtte undertrykke enhver impuls i sit indre, undtagen troskabens og medlidenhedens. Disse indtryk fulgte hurtigt og drømmende på hinanden i Lydgates sind, mens teen blev lavet. Han havde lukket øjnene, mens han ligesom hørte Dorothea sige: "Råd mig – tænk over, hvad jeg kan gøre – han har hele sit liv arbejdet henimod dette mål, han bryder sig ikke om andet – og jeg ikke heller." Disse toner lød til sidst som en fjern musik – han var virkelig faldet i en kort slummer, da Rosamond med sin sølvklare, rolige stemme sagde: "Her er din te, Tertius," idet hun satte den på et lille bord ved siden af ham og vendte tilbage til sin plads uden at se på ham. Lydgate dømte for overilet, når han troede, at hun var ufølsom; hun var tværtimod meget modtagelig for indtryk, og i dette øjeblik følte hun sig fornærmet og tilbagestødt. Men hun surmulede ikke og blev

heller ikke heftig; hun var aldeles vis på, at ingen kunne tillægge hende nogen fejl.

Måske Lydgate og hun aldrig før havde følt sig så fjernt fra hinanden; men der var påtrængende grunde for ham til ikke længere at opsætte sin meddelelse, og desuden havde han jo allerede meddelt, at han havde noget at tale med hende om. Han ventede imidlertid, til tetøjet var taget bort, lysene tændt, og der var udsigt til, at han roligt og uforstyrret kunne sidde sammen med hende. I dette mellemrum havde han fået tid til at overvinde sin vrede, og hans gamle ømhed havde indtaget den vante plads. Han talte venligt.

"Kære Rosy, læg dit arbejde til side og sæt dig hen hos mig," sagde han blidt, idet han skubbede bordet bort og rakte armen ud for at trække en stol tæt hen til sin egen.

Rosamond adlød. Hun havde aldrig set yndigere ud, end da hun kom henimod ham i sin fine, lyse musselinskjole, og da hun satte sig ved hans side, og hendes blik endelig mødte hans, vågnede alle minderne om hans første kærlighed til hende med fornyet styrke og blandede sig med de andre erindringer, der var vakt hos ham. Han lagde let sin hånd på hendes og sagde:

"Kære!" med dette inderlige udtryk, som kærligheden kan lægge i ordet. Rosamond var også påvirket af den samme fortid, og hendes mand var endnu til dels den Lydgate, hvis bifald havde været hendes glæde. Hun strøg hans hår tilbage fra panden, lagde derpå sin anden hånd på hans og var sig bevidst, at hun havde tilgivet ham.

"Jeg er nødt til at fortælle dig noget, som vil bedrøve dig, Rosy. Men der gives ting, som mand og hustru må tænke over i

fællesskab. Jeg er vis på, at du allerede har mærket, at jeg mangler penge?"

Lydgate gjorde en pause; men Rosamond vendte kun hovedet om og så på en vase, der stod på kaminen.

"Jeg kunne ikke betale alle de sager, vi anskaffede os, før vi blev gift og senere er der stødt andre udgifter til. Følgen er, at vi har en stor gæld i Brassing – tre hundrede og firs pund, der har trykket mig i længere tid, og for hver dag, der går, synker vi dybere og dybere i gæld, da folk ikke betaler mig hurtigere, fordi mine kreditorer trænger til penge. Jeg har gjort mig umage for at skjule det for dig, mens du ikke var rask; men nu må vi tænke sammen over det, og du må hjælpe mig."

"Hvad kan jeg gøre, Tertius?" sagde Rosamond og vendte atter blikket imod ham. Denne lille tale på fire ord kan efter betoningen udtrykke de forskelligste sindstilstande lige fra hjælpeløs rådløshed til ønsket om at gøre alt, hvad der står i ens magt, fra den fuldstændigste selvopofrelse til den mest rolige passivitet. Rosamonds måde at udtale: "Hvad kan jeg gøre?" udtrykte så megen ligegyldighed, som det vel var muligt. De faldt som en iskulde over Lydgates genoplivede ømhed. Han fo'r ikke op i vrede; men han følte et dybt mismod. Og da han igen talte, var det i en tone, som om han følte sig *tvunget* til at fuldføre sit hverv.

"Det er nødvendigt, at du ved besked, da jeg har måttet stille sikkerhed for en tid, og her kommer en mand for at optage en inventarieliste over indboet."

Rosamond rødmede dybt. "Har du ikke anmodet fader om penge?" sagde hun, så snart hun kunne tale.

"Nej."

"Så må *jeg* bede ham om det!" sagde hun, idet hun tog sin hånd fra Lydgates og rejste sig, således at hun kom til at stå et par alen fra ham.

"Nej, Rosy," sagde Lydgate bestemt. "Det er alt for sent at gøre det. Inventarielisten vil blive påbegyndt i morgen. Husk på, at det kun er en forskrivning, som der her er tale om; det vil ingen forskel gøre for os og er blot en midlertidig forholdsregel. – Jeg forlanger bestemt, at din fader intet får at vide, før jeg selv agter at fortælle ham det," tilføjede Lydgate bydende.

Dette var visselig ikke venligt; men Rosamond havde selv vist ham, hvor let hun kunne være ham ulydig. Hende forekom hans uvenlighed at være utilgivelig, og endskønt hun ikke var meget tilbøjelig til at græde, begyndte hendes læber dog nu at skælve, og hendes øjne at fyldes af tårer. Måske det ikke var let for Lydgate under det tryk af ydre og indre bekymringer, der tyngede på ham, at tænke sig, hvad denne pludselige prøvelse var for et ungt væsen, der aldrig havde kendt andet end overbærenhed. Men han ønskede at skåne hende så meget som muligt, og hendes tårer skar ham i hjertet. Han kunne ikke tale straks igen, men Rosamond vedblev at hulke; hun forsøgte dog at blive herre over sin bevægelse og tørrede sine tårer bort, idet hun vedblev at stirre på kaminen.

"Vær ikke bedrøvet, min elskede," sagde Lydgate, idet han vendte blikket imod hende. At hun netop i dette øjeblik havde fjernet sig fra ham, gjorde ham det vanskeligere at fortsætte; men det måtte gøres. "Vi må finde os i, hvad der ikke kan undgås. Det er mig, der har hele fejlen; jeg burde have indset, at vi ikke kunne have råd til at leve på denne måde. Men jeg har haft en del modgang i min praksis, der for øjeblikket er taget

betydeligt af, dog håber jeg snart, at den skal blive bedre, og indtil da må vi indskrænke os lidt. Vi skulle snart komme ud over det. Når jeg har givet denne forskrivning, kan jeg få tid til at trække vejret lidt, og når du, der er så dygtig, først tager dig af sagerne, vil du snart lære mig sparsommelighed. Kom nu, kære Rosy, sæt dig ned og tilgiv mig."

Lydgate bøjede sin nakke under åget som en skabning, der vel har kløer, men som fornuften bringer til at være sagtmodig. Da han havde udtalt de sidste ord i en bedende tone, indtog Rosamond atter sin plads ved hans side. Hans selvbebrejdelse gav hende håb om, at han ville rette sig efter hendes mening, da hun sagde:

"Hvorfor kan du ikke vente lidt med at få denne inventarieliste optaget? Du kan jo sende mændene bort i morgen, når de kommer."

"Jeg vil ikke sende dem bort," sagde Lydgate i samme bydende tone som tidligere. "Hvad skulle det vel nytte at komme med forklaringer?"

"Hvis vi forlod Middlemarch, måtte vi naturligvis sælge vore ting og kunne derved opnå det samme."

"Men vi vil ikke forlade Middlemarch."

"Jeg er vis på, Tertius, at det ville være meget bedre at gøre det. Hvorfor kunne vi ikke tage til London? Eller til Durham, hvor din familie er kendt?"

"Vi kan ingen steder tage hen uden penge, Rosamond."

"Dine venner ville sikkert ikke lade dig undvære penge. Og disse afskyelige håndværkere kunne vel nok finde sig i at vente, hvis man talte fornuftigt med dem."

"Det er nonsens, Rosamond," sagde Lydgate vredt. "Du må lære at rette dig efter min mening i spørgsmål, du ikke forstår. Jeg har truffet de nødvendige foranstaltninger, og de *må* udføres. Hvad mine venner angår, da har jeg intet at vente af dem og vil ikke bede dem om noget."

Rosamond sad aldeles stille. Den tanke, der beskæftigede hende, var, at hvis hun havde vidst, hvorledes Lydgate ville opføre sig, ville hun aldrig have giftet sig med ham.

"Lad os ikke spilde tiden med unyttige ord, kære," sagde Lydgate, idet han atter forsøgte at være blid. "Der er nogle detaljer, som jeg må overveje med dig. Dover siger, at han vil tage en del af sølvtøjet tilbage og nogle af smykkerne, hvis vi ønsker det. Han har virkelig opført sig meget net."

"Skal vi da undvære skeer og gafler?" spurgte Rosamond koldt. Hun havde besluttet ikke at komme med flere indvendinger.

"Nej, kære Rosy!" sagde Lydgate. "Men se her," vedblev han, idet han trak et papir op og udfoldede det, "her er Dovers regning. Jeg har understreget flere artlkler, som, hvis vi sendte dem tilbage, ville formindske summen med tredive pund eller mere. Jeg har ikke understreget noget af smykkerne." Det var ham i høj grad pinligt at tale om disse; men han indså, at det var hans pligt at gøre det. Han kunne ikke foreslå hende at sende denne eller hin foræring fra ham selv tilbage; men han havde sagt til sig selv, at han var nødt til at underrette hende om Dovers tilbud, så ville hendes egen indre følelse gøre sagen let.

"Det er unødvendigt, at jeg gennemser den, Tertius," sagde Rosamond roligt. "Du kan sende tilbage, hvad du behager." Hun ville ikke kaste et blik på papiret, og Lydgate, der rødmede lige

op til håret, trak det tilbage og lod det falde ned på sit knæ. Imidlertid forlod Rosamond værelset, idet hun lod Lydgate blive tilbage hjælpeløs og forundret. Kom hun ikke igen? Det syntes, som om hun ikke mere havde identificeret sig med ham, end om de havde været skabninger af forskellig art og med modsatte interesser. Han kastede hovedet tilbage og stak hænderne dybt ned i sine lommer med en truende mine. Der var endnu videnskaben – han havde endnu et ædelt formål at arbejde for. Han måtte lægge kraftig hånd på værket, selv om tilfredsheden var borte.

Men døren åbnedes, og Rosamond trådte atter ind. Hun bragte den safiansæske, hvori ametysterne lå, sammen med en lille sirlig kurv til smykker, der indeholdt de andre æsker, og idet hun lagde dem på den stol, hvor hun havde siddet, sagde hun roligt:

"Her er alle de smykker, du har givet mig. Du kan sende tilbage, hvilke du selv vil, tillige med sølvtøjet. Du venter naturligvis ikke, at jeg skal blive hjemme i morgen. Jeg vil gå over til fader."

For mange kvinder ville det blik, Lydgate kastede på hende, have været forfærdeligere end et vredesblik; det var, som om han med fortvivlelse erkendte, hvilken afstand hun stillede imellem dem.

"Hvornår kommer du da tilbage?" spurgte han i en bitter tone.

"Å, til aften. Jeg vil naturligvis ikke omtale sagen til moder." Rosamond var overbevist om, at ingen kunne opføre sig mere ulasteligt, end hun havde gjort, og hun satte sig nu meget selvtilfreds hen til sit sybord. Lydgate sad et par minutter og

tænkte efter, og resultatet var, at han med noget af den gamle bevægelse i stemmen kunne sige:

"Nu, da vi dog er forenede, Rosy, skulle du ikke overlade mig til mig selv i den første bekymring, der er kommet."

"Nej, vist ikke," sagde Rosamond, "jeg vil gøre alt, hvad der kan forlanges af mig."

"Det er ikke rigtigt at overlade sagen til tjenestefolkene, eller at det bliver mig, der skal tale med dem om det. Og jeg vil blive nødt til at gå tidligt ud, det ved jeg. Jeg forstår godt, at du gyser tilbage for den ydmygelse, der er ved disse pengeaffærer; men kære Rosamond, hvis vi tog hensyn til vor stolthed, tror jeg rigtignok, at vi gjorde bedre i selv at tage os af sagen og lade folkene se så lidt til det som muligt, og da du er min hustru, kan dog intet forhindre, at du tager del i min skæbne."

Rosamond svarede ikke straks, men til sidst sagde hun: "Meget vel, jeg vil blive hjemme."

"Jeg vil ikke røre disse smykker, Rosy. Tag dem til dig igen. Men jeg vil skrive en liste over det sølvtøj, vi kan give tilbage, så kan det blive pakket ind og straks sendt afsted."

"Det ville tjenestefolkene da få at vide," sagde Rosamond med et let anstrøg af ironi.

"Nuvel, vi må finde os i de ubehageligheder, der ikke kan undgås. Hvor mon blækket er?" sagde Lydgate, idet han rejste sig og kastede regningen på det bord, hvor han havde i sinde at sætte sig til at skrive.

Rosamond gik hen efter blækhuset, og ville, efter at hun havde sat det på bordet, gå tilbage til sin plads, da Lydgate i det samme lagde armen om hendes liv og trak hende hen til sig, idet han sagde:

"Kom, min elskede. Lad os gøre det bedste ud af sagen. Jeg vil håbe, at det kun bliver en kort tid, vi behøves at være gerrige og nøjeregnende. Kys mig."

Hans medfødte ædelmodighed lod ham dybt føle, at det var ægteskabet med ham, der havde bragt bekymringer over denne uerfarne unge kvinde. Hun modtog hans kys og gengældte det svagt, og på denne måde var det gode forhold imellem dem tilsyneladende atter bragt til veje. Men Lydgate kunne ikke lade være med med skræk at se hen til uundgåelige fremtidige diskussioner om udgifterne og nødvendigheden af en fuldstændig forandring i deres levemåde.

59

Nyheder bliver ofte udspredte lige så tankeløst og med lige så stor virkning som det blomsterstøv, bierne fører med sig, når de flyver rundt for at søge honning. Denne smukke lignelse har hensyn til Fred Vincy, der hin aften i Lowick præstegård hørte en livlig samtale imellem damerne om den nyhed, som deres gamle pige havde hørt af Tantripp om den besynderlige måde, mr. Casaubon havde omtalt mr. Ladislaw på i en kodicil, han havde gjort til sit testamente kort før sin død. Miss Winifred var forbavset over, at hendes broder havde vidst dette, og bemærkede, at Camden var det forunderligste menneske til at vide besked om alt uden at tale om det, hvorpå Mary Garth sagde, at han måske havde blandet kodicilen ind imellem sine fortællinger om edderkoppernes vaner, som miss Winifred aldrig ville høre på. Mrs. Farebrother formodede, at det måske var dette, der var skyld i, at de kun én gang havde set mr. Ladislaw i Lowick, og miss Noble udstødte en lille medlidende summen.

Fred havde kun lidt interesse for Ladislaw og Casaubons og tænkte slet ikke på denne samtale, før han, da han en dag kom ind til Rosamond for at bringe hende et bud fra moderen, så Ladislaw gå derfra. Fred og Rosamond havde kun lidt at tale med hinanden om, da hendes giftermål forhindrede hende i at komme i kollision med sin broders ubehagelige tilbøjeligheder, og især da han havde været så dum efter hendes mening at opgive kirken og arbejde under mr. Garth. Fred foretrak derfor altid at tale om, hvad han anså for ligegyldige nyheder, og det

faldt ham derfor ind nu, da han havde set Ladislaw, at fortælle hende, hvad han havde hørt i præstegården.

Lydgate vidste ligesom mr. Farebrother en hel del mere, end han fortalte, og da han engang var kommet til at tænke over forholdet imellem Will og Dorothea, var hans formodninger gået udover kendsgerningerne. Han antog, at der var en lidenskabelig hengivenhed til stede på begge sider, og det slog ham, at den var alt for alvorlig til, at den burde gøres til genstand for sladder. I det hele taget havde denne formodning kun tjent til at forøge hans venskab for Ladislaw og bragt ham til bedre at kunne forstå den ubestemthed, der holdt denne tilbage i Middlemarch, efter at han havde sagt, at han ville tage bort. Men det var betegnende for den ringe sympati, der var imellem Rosamond og Lydgate, at han ikke følte lyst til at tale til hende om dette, eftersom han frygtede for, at han ikke kunne stole på hendes tavshed overfor Will. Og det viste sig også, at han havde haft ret.

Da hun fortalte Lydgate Freds nyhed, sagde han: "Tag dig i agt for at komme med den svageste hentydning om den ting til Ladislaw, Rosy. Han er i stand til at fare op, som om du fornærmede ham. Det er naturligvis en pinlig sag."

Rosamond drejede hovedet lidt og så ud som et billede på den roligste ligegyldighed. Men næste gang Will kom, imens Lydgate var ude, talte hun skælmsk om, hvorfor han ikke tog til London, som han havde truet med.

"Jeg kender grunden; jeg har en lille fugl, der fortæller mig alt," sagde hun og så smilende på ham. "Der er en mægtig magnet, som fængsler Dem her til egnen."

"Det er der ganske sikkert. Ingen ved det bedre end De," sagde Will med lidt galanteri, mens han allerede begyndte at føle en opblussende vrede.

"Det er virkelig den mest fortryllende roman: Mr. Casaubon har været skinsyg og forudset, at der ikke var nogen anden, som mrs. Casaubon hellere ville ægte, og ingen, der hellere ville ægte hende end en vis ung herre; han har derfor lagt en plan, som fordærver det hele, ved at lade hende miste sin formue, hvis hun ægter denne herre og derpå – jeg tvivler ikke om, at slutningen vil blive aldeles romantisk."

"Store Gud! Hvad mener De?" udbrød Will, idet en dyb rødme dækkede hans ansigt, og hans træk forandrede sig, som om han havde fået en heftig rystelse. "Spøg ikke, sig mig, hvad De mener."

"Ved De det virkelig ikke?" spurgte Rosamond, ikke længere spøgende og kun ønskende at fortælle ham alt for at se, hvilken virkning det ville gøre på ham.

"Nej!" svarede han utålmodigt.

"Ved De ikke, at mr. Casaubon har bestemt i sit testamente, at hvis mrs. Casaubon ægter Dem, har hun forspildt sin ret til formuen?"

"Hvor ved De fra, at det er sandt?" spurgte Will ivrigt.

"Min broder Fred har hørt det hos Farebrothers."

Will rejste sig hurtigt og greb sin hat.

"Jeg er vis på, at hun holder mere af Dem end af formuen," sagde Rosamond og så på ham.

"Tal endelig ikke mere om det," sagde Will med en hæs hvisken, der var aldeles forskellig fra hans sædvanlige lette tone. "Det er en skammelig fornærmelse imod hende og mig."

Derpå satte han sig åndsfraværende ned og stirrede hen for sig uden at se noget.

"Nu er De vred på mig," sagde Rosamond. "Det er stygt af Dem at bære nag til mig; De burde takke mig, fordi jeg har fortalt Dem det."

"Det gør jeg også," sagde Will kort; men han talte på samme underlige måde som folk, der sovende besvarer et spørgsmål.

"Jeg venter snart at høre om brylluppet," sagde Rosamond skælmsk.

"Aldrig! De vil aldrig høre om det bryllup." Idet han heftigt ytrede disse ord, sprang Will op, rakte Rosamond hånden og forlod huset med en mine som en søvngænger.

Da han var gået, rejste Rosamond sig og gik hen i den anden ende af stuen, hvor hun lænede sig til en chiffonniere og træt så ud af vinduet. Hun var plaget af kedsomhed og af den utilfredshed, der i kvindens sjæl så let går over til en almindelig skinsyge, der ingen virkelige krav har at støtte sig til og ikke udspringer fra nogen dybere lidenskab end egoismens ubestemte fordringer, men dog kan give sig luft i frastødende handlinger og tale. "Der er virkelig ikke meget at leve for," sagde stakkels Rosamond til sig selv, idet hun tænkte på familien på Quallingham, der ikke skrev til hende, og på, at Tertius måske, når han kom hjem, ville plage hende med at tale om deres udgifter. Hun havde allerede hemmeligt været ham ulydig ved at bede sin fader om at hjælpe dem, og han havde afslået det og til sidst i en bestemt tone sagt til hende: "Jeg kommer snarere til selv at trænge til *din* hjælp."

60

Få dage senere – det var allerede i slutningen af august – skulle der afholdes en auktion, som vakte en del bevægelse i Middlemarch. Publikum fik nemlig her lejlighed til under den berømte mr. Borthrop Trumbulls forsæde at kunne købe møbler, bøger og malerier, der alle var af de bedste i sin art, som der stod på plakaterne, og som havde tilhørt Edvin Larcher, Esq. Denne herre havde nemlig haft sådant held med sig i sine forretninger, at han havde kunnet købe sig en herregård ved Riverston, der allerede var elegant møbleret af en udmærket læge fra Spa.

I Middlemarch blev i hine tider en stor auktion betragtet som en slags festlighed. Der fandtes et dækket bord med alle mulige kolde spisevarer ligesom ved en stor begravelse, og det var meget let at skaffe sig gode drikkevarer, der kunne bringe folk til at gøre livlige og ædelmodige bud på artikler, der ellers ikke var efterspurgte. Mr. Larchers auktion var desuden så meget mere tiltrækkende i det smukke vejr, som huset lå i en udkant af byen på vejen til London, der også førte til det nye hospital og mr. Bulstrodes bolig og havde en stor have. Kort sagt, auktionen var så godt som et marked, og alle klasser gav møde, navnlig kunne man sige, at "alle og enhver" gav møde den anden dag, da de bedste ting skulle sælges. Rundt om det store bord i spisestuen, for enden af hvilket mr. Borthrop Trumbull tronede med hammeren i hånden, sad en kreds af damer fra Middlemarch, mens rækkerne bagved bestod af herrer, der kom og gik.

"Alle og enhver" indbefattede dog ikke den dag mr. Bulstrode, hvis helbred ikke tillod ham at være iblandt så mange mennesker. Men mrs. Bulstrode havde særligt ønsket sig et bestemt maleri, "Mødet i Emmaus", der i kataloget stod anført som malet af Guido Reni, og dagen før auktionen var mr. Bulstrode derfor gået ind på *The Pioneer*'s kontor, da han nu var en af medejerne af bladet, for at bede mr. Ladislaw om at gøre sig den tjeneste, da han jo forstod sig så udmærket på malerier, at vurdere det omtalte billede og købe det til mrs. Bulstrode – "hvis," tilføjede den samvittighedsfulde og høflige bankier, "det da ikke vil forstyrre Dem i forberedelserne til Deres afrejse, som jeg ved er nært forestående."

Denne slutning kunne let have lydt lidt satirisk i Wills øren, hvis han havde været oplagt til at bryde sig om satire. Den hentydede til en overenskomst, der flere uger i forvejen var blevet truffet imellem ham og ejerne af bladet om, at han, hvad dag han ville, kunne overgive redaktionen af bladet til sin medhjælper, eftersom han selv ønskede at forlade Middlemarch. Men vi ved alle, hvor vanskeligt det er at udføre en beslutning, når vi hemmeligt længes efter, at det skal vise sig, at den er unødvendig. I en sådan sindstilstand er selv de mest vantro personer tilbøjelige til at håbe på mirakler; det er umuligt at tænke sig, hvorledes vore ønsker kunne blive opfyldt – og dog, der sker jo så mange vidunderlige ting. Will tilstod ikke denne svaghed for sig selv; men han tøvede, idet han mente, at det var en uheldig tid på året at tage til London, og at han gjorde bedre i at blive endnu nogle uger i Middlemarch. I det øjeblik, mr. Bulstrode talte med ham, var han imidlertid mere bestemt end nogensinde på at tage bort, men ikke før han

endnu engang havde set Dorothea. Han svarede derfor, at han havde grund til at opsætte sin afrejse lidt endnu og med glæde ville gå på auktionen.

Tanken om, at folk, der så på ham, muligvis var vidende om en kendsgerning, der ligefrem var en beskyldning mod ham for lave hensigter, havde bragt Will i en sindsstemning, der viste sig i hele hans holdning og mine. Det var ham ikke ukært ved auktionen at få lejlighed til at vise sig offentligt for d'hrr. Toller, Hackbutt og andre middlemarchere, der så ned på ham som på en eventyrer og trak på næsen ad hans politiske blad, mens de selv levede i rå uvidenhed om alt, hvad der angik kunst. Han stod på en iøjnefaldende plads ikke langt fra auktionsforvalteren med en pegefinger i hver sidelomme og hovedet kastet tilbage, uden at bryde sig om at tale til nogen, endskønt han var blevet budt hjerteligt velkommen som en kender af mr. Trumbull, der til det yderste anspændte sine store evner.

Et kamingitter blev solgt, derefter fulgte nogle hollandske kobberstik, som mr. Toller havde været ivrig for at sikre sig, og da det var lykkedes ham, forlod han salen. Andre kobberstik og nogle malerier var blevet tilslået nogle ansete mænd i Middlemarch, og der blev et temmelig stærkt røre, da flere, der havde fået, hvad de ønskede, gik bort, mens andre kom ind enten fra gaden eller fra et midlertidigt besøg i et telt med forfriskninger, der fandtes på plænen. Dette telt havde mr. Bambridge stor lyst til at købe, og foreløbig morede han sig med meget ofte at besøge dets indre som en forsmag på besiddelsen af det. Fra et sådant besøg bragte han en ny ledsager med sig, en mand, der var fremmed for mr. Trumbull

ligesom for alle andre tilstedeværende; men hvis ydre ledte til den formodning, at han var en slægtning af hestehandleren, og ligesom denne "tilbøjelig til at nyde stærke drikke". Hans store bakkenbarter, brovtende mine og sving med benet gjorde ham til en iøjnefaldende skikkelse; men hans sorte klæder, der var noget luvslidte, bragte folk til den slutning, at han ikke havde råd til at skaffe sig så mange drikkevarer, som han ønskede.

"Hvem er det, du der har fået fat i, Bam?" spurgte mr. Horrock hviskende.

"Spørg ham selv," svarede mr. Bambridge. "Han sagde, at han netop var kommet hertil."

Mr. Horrock tog den fremmede i øjesyn, der med den ene hånd lænede sig på sin stok, mens han brugte tandstikkeren med den anden og så sig om med en vis rastløs mine, idet han øjensynligt led under den tavshed, som omstændighederne pålagde ham.

Endelig blev "Mødet i Emmaus" taget frem til stor lettelse for Will, der var begyndt at blive så træt, at han havde trukket sig lidt tilbage og stod lænet til væggen bagved auktionsforvalteren. Han kom nu frem, og hans blik faldt på den underlige fremmede, der til hans forundring stirrede stift på ham; men han fik ikke tid til at tænke videre over dette, da mr. Trumbull lagde beslag på hans opmærksomhed.

"Ja, mr. Ladislaw, ja; dette tror jeg vil interessere Dem som kender. Det er en sand fornøjelse," vedblev auktionsforvalteren med stigende iver, "at kunne vise et selskab af damer og herrer et maleri som dette – et maleri, der er af stor værdi for enhver, som forstår at bedømme det. Det er af den gamle italienske skole – af den berømte Guido, den største maler i verden, den

bedste af alle de gamle mestre. Lad mig sige Dem, mine herrer, at jeg har set mange malerier af den slags, der ikke kunne måle sig med dette. Vend det lidt, sir? Ja. Joseph, drej det lidt om imod mr. Ladislaw – mr. Ladislaw har været udenlands og forstår at bedømme kunstværker."

Alles øjne var for et øjeblik fæstet på Will, der koldt sagde: "Fem pund." Auktionsholderen udbrød indigneret:

"Mr. Ladislaw! Rammen alene er det værd. Mine damer og herrer, tænk på byens ære: Sæt, at det skulle blive opdaget, at vi har haft en af kunstens perler imellem os her i byen, og at ingen i Middlemarch havde været sig det bevidst. Fem pund – fem og seks shillings – fem og ti. Endnu højere, mine damer, endnu højere, det er en lille juvel! – Seks pund – seks pund – en Guido af første klasse skulle gå for seks pund – det er en fornærmelse mod religionen, mine damer; vi kan ikke være det bekendt som kristne, mine herrer, – seks pund og ti shilling – syv –"

Buddene fulgte nu rask på hinanden, og Will vedblev at byde, da han vidste, hvor gerne mrs. Bulstrode ville have maleriet og nok antog, at han turde byde tolv pund. Det blev imidlertid tilslået ham for ti, og da han nu var færdig, banede han sig vej hen til glasdøren, som førte ud til haven. Han gik ind i teltet for at få et glas vand, da han var varm og meget tørstig; der var ingen andre gæster derinde, men mens opvartningspigen var gået bort for at hente noget frisk vand, blev Will ærgerlig ved at se den fremmede træde ind, der havde stirret på ham. Det faldt ham ikke ind, at han måske hørte til disse politiske snyltedyr, der et par gange tidligere havde gjort fordring på bekendtskab med ham, fordi de havde hørt ham tale om reformen, og som havde troet at kunne tjene et par shilling ved at bringe ham

nyheder. Set i dette lys forekom den fremmede ham endnu mere ubehagelig end før, og Will, der halvt sad på armen af en havestol, vendte omhyggeligt sit blik bort fra den nyankomne. Men dette generede ikke vor bekendt, mr. Raffles, der aldrig var bange for at være påtrængende. Han gik et par skridt frem, indtil han stod foran Will, og sagde ivrigt: "Undskyld mr. Ladislaw – var Deres moders navn Sara Dunkirk?"

Will sprang op, trak sig et skridt tilbage, rynkede panden og sagde noget barsk: "Ja sir, det var det. Hvad vedkommer det ellers Dem?"

Det lå i Wills natur først at give et direkte svar på spørgsmålet og bagefter at komme med en udfordring. At have sagt først "Hvad vedkommer det Dem?" ville have forekommet ham fejt; for ville det ikke være, som om han skammede sig ved at vedkendes sin familie!

Raffles var på sin side aldeles ikke ivrig for at søge strid. Det slanke unge menneske med den fine hudfarve så ud som en tiger, der var rede til at springe løs på ham. Under sådanne omstændigheder fandt Raffles ingen fornøjelse i at drille den, han talte med.

"Tag det ikke ilde op, min gode sir, tag det ikke ilde op! Jeg kan godt huske Deres moder – har kendt hende, da hun var en ung pige. Men det er Deres fader, De ligner, sir. Jeg har også haft den fornøjelse at kende Deres fader. Er Deres forældre endnu levende, mr. Ladislaw?"

"Nej!" tordnede Will i samme stilling som før.

"Det skulle glæde mig, om jeg kunne gøre Dem en tjeneste, sir – for pokker! det skulle det. Jeg håber at træffe Dem igen."

Herpå drejede Raffles, der ved de sidste ord havde løftet på hatten, sig om på hælen og gik. Will så et øjeblik efter ham og bemærkede, et han ikke gik ind igen i auktionssalen, men derimod ud på vejen. Det faldt Will ind, at det måske havde været tåbeligt af ham ikke at lade manden tale ud; – men nej! i det hele taget foretrak han at undvære al kundskab, der kom fra en sådan kilde.

Senere på aftenen indhentede Raffles ham imidlertid på gaden, og idet han syntes enten at have glemt den slette modtagelse, han tidligere havde fået, eller at have i sinde at hævne den ved en tilgivende familiaritet, hilste han på ham og blev gående ved siden af ham, imens han gjorde nogle bemærkninger om, hvor behagelige byen og omegnen var. Will havde en anelse om, at manden havde drukket meget, og tænkte på, hvorledes han skulle blive ham kvit, da Raffles sagde:

"Jeg har selv været udenlands, mr. Ladislaw. – Jeg har set mig om i verden. Det var i Boulogne, at jeg så Deres fader. – De har så sandelig en overordentlig lighed med ham. Munden – næsen – øjnene – håret, der er strøget tilbage fra panden, ganske som hans – lidt i udenlandsk stil. John Bull gør det ikke. Men Deres fader var meget syg, da jeg så ham. Ja, hans hænder var aldeles gennemsigtige. De var dengang en lille dreng. Kom han sig?"

"Nej," sagde Will kort.

"Ja så! Jeg har ofte tænkt på, hvorledes det er gået Deres moder. Hun løb bort fra sine slægtninge, da hun var en ung pige – en stolt og smuk pige, det var hun! Jeg ved grunden til, at hun løb bort," sagde Raffles, idet han blinkede med øjnene og kastede et sideblik på Will.

"De kan ikke vide noget uhæderligt om hende, sir," udbrød Will og vendte sig om imod ham, næsten ude af sig selv. Men mr. Raffles lod sig ikke så let skræmme.

"Ikke det mindste!" svarede han, idet han bestemt kastede hovedet tilbage. "Hun besad for megen æresfølelse til at være tilfreds med sin familie – deri lå det." Her blinkede Raffles igen. "Gud velsigne Dem, jeg har kendt den hele – den stod lidt i forbindelse med det respektable tyvehåndværk – havde en anstalt af første klasse, hvor tyvekosterne blev modtaget – ikke noget usselt hul – men en brillant butik, hvor der blev tjent udmærket. Ja, Sara havde ingen anelse om det – hun var en fortryllende ung dame, der var blevet opdraget i en elegant kostskole – indtil Archie Duncan af trods lod hende det høre, fordi hun ikke ville have noget med ham at gøre. Og så løb hun bort fra det alt sammen. Jeg rejste for huset, sir, på en gentlemanmæssig måde og fik et godt salær. Hendes familie brød sig i begyndelsen ikke om, at hun løb bort – den var meget hellig, sir, meget hellig, – og hun gik til teatret. Dengang levede sønnen, og datteren var ikke af så stor vigtighed. Hallo! Her er vi ved *Den blå Okse*. Hvad siger De, mr. Ladislaw? Skulle vi gå ind og drikke et glas sammen?"

"Nej, jeg må sige farvel," sagde Will, idet han skyndte sig ned ad et stræde, der førte til Lowick-porten, og næsten løb for at komme bort fra Raffles.

Han gik et langt stykke ned ad Lowickvejen, bort fra byen, glad over mørket. Det forekom ham, som om der var blevet kastet smuds på ham under udråb af foragt. Hvad der bekræftede dette menneskes beretning var, at hans moder

aldrig havde villet sige ham grunden til, at hun var løbet bort fra sin familie.

Nuvel! Var da han, Will Ladislaw, værre faren, selv om det var sandt, hvad der var blevet sagt om hans familie? Hans moder havde underkastet sig nød og bekymringer for at skille sig fra den. Men hvis Dorotheas venner havde kendt denne historie – hvis Chettams havde hørt noget om det – så ville den have forøget deres mistro til ham og givet den en velkommen grund til at anse ham for uskikket til at komme i nærheden af hende. Lad dem imidlertid tænke, hvad de ville; de skulle erfare, at de havde uret. De skulle få at se, at blodet i hans årer var lige så uplettet som deres.

61

Samme aften, da mr. Bulstrode vendte hjem fra en forretningsrejse til Brassing, mødte hans hustru ham i forstuen og bad ham følge sig ind i hans private værelse.

"Nicholas," sagde hun, idet hun ængsteligt fæstede sine ærlige øjne på ham, "her har været sådan en ubehagelig mand og spurgt efter dig – det har gjort mig ganske urolig."

"Hvordan så han ud, min kære?" spurgte mr. Bulstrode, der nærede en forfærdelig vished om, hvorledes svaret ville lyde.

"Han havde et rødt ansigt, store bakkenbarter og et uforskammet brovtende væsen. Han erklærede, at han var en gammel ven af dig, og at det ville gøre dig ondt ikke at træffe ham. Han havde lyst til at vente på dig her; men jeg sagde til ham, at han kunne komme til at tale med dig i banken i morgen tidlig. Han var særdeles påtrængende, – stirrede på mig og sagde, at hans ven Nick var heldig i valget af sine koner. Jeg tror ikke, at han ville være gået sin vej, hvis Blucher ikke tilfældigvis havde revet sig løs fra lænken og var kommet løbende ned ad gangen – jeg var i haven; jeg benyttede mig af det og sagde: 'De gjorde bedst i at gå – hunden er meget glubsk, og jeg har ikke magt over den.' Kender du virkelig noget til sådan en mand?"

"Jeg tror, jeg ved, hvem det er, min kære," sagde mr. Bulstrode med sin sædvanlige dæmpede stemme. "En ulykkelig udsvævende stakkel, som jeg i gamle dage har hjulpet alt for meget. Jeg håber imidlertid, at du ikke oftere skal blive besværet af ham. Han vil rimeligvis komme til banken – uden tvivl for at tigge."

Der blev ikke talt mere om denne sag før den næste dag, da mr. Bulstrode var vendt hjem fra byen og stod i begreb med at klæde sig om til middag. Hans hustru, der ikke rigtig vidste, om han var kommet hjem, kiggede ind i hans påklædningsværelse og så ham stå lænet til en kommode, uden at have frakke og halstørklæde på, og stirre åndsfraværende ned for sig. Han fo'r ængsteligt sammen og så op, da hun trådte ind.

"Du ser dårlig ud, Nicholas. Er der noget i vejen?"

"Jeg har en slem hovedpine," sagde mr. Bulstrode, der så ofte skrantede, at hans hustru altid var rede til at tro, at det var skyld i, at han var i dårligt humør.

"Sæt dig ned og lade mig gnide dig med lidt eddike."

I legemlig henseende trængte mr. Bulstrode ikke til eddiken, men i moralsk henseende trøstede den kærlige opmærksomhed ham. Selv om han altid var høflig, var det hans vane at modtage sådanne tjenester med ægteskabelig kulde og som en pligt, hustruen skylder sin mand. Men da hun nu bøjede sig over ham, sagde han: "Du er meget god, Harriet," i en tone, hvori der var noget nyt for hende, og da hun ikke rigtig kunne gøre sig rede for, hvori denne nyhed bestod, fik hun i sin kvindelige bekymring den tanke, at han måske stod i begreb med at blive alvorligt syg.

"Er der noget, der har plaget dig?" spurgte hun. "Kom så den mand til dig i banken?"

"Ja; det var, som jeg formodede. Han er en mand, der engang har kendt bedre dage. Men han er sunket ned til at blive et forfaldent, usselt menneske."

"Er han helt borte?" spurgte mrs. Bulstrode ængsteligt; men visse betænkeligheder afholdt hende fra at tilføje: "Det var

meget ubehageligt at høre ham kalde sig en ven af dig." I dette øjeblik ville hun ikke gerne sige noget, der antydede hendes sædvanlige bevidsthed om, at hendes mands tidligere bekendtskaber ikke ganske stod på samme standpunkt som hendes egne. Hun kendte kun meget lidt til dem. At hendes mand først havde været ansat i en bank, at han senere var blevet deltager i, hvad han kaldte en City-forretning, og havde tjent sig en formue, før han var treogtredive år, at han havde ægtet en enke, der var meget ældre end han – en dissenter, der rimeligvis havde besiddet alle de ufordelagtige egenskaber, som den anden kone så gerne tillægger den første – var næsten alt, hvad hun havde brudt sig om at vide foruden de glimt, mr. Bulstrodes fortællinger nu og da gav hende om hans tidlige stærke religiøse trang, hans lyst til at blive prædikant og hans deltagelse i mange filantropiske bestræbelser. Hun troede på ham som en fortræffelig mand, i hvis gudsfrygt der lå en sjælden højhed, da den tilhørte en lægmand, hvis indflydelse havde bragt alvor ind i hendes eget sind, og hvis andel i de uvisnelige goder havde været et middel til at hæve hendes egen stilling. Men hun holdt også af at tænke, at det var meget godt for mr. Bulstrode at have vundet Harriet Vincys hånd, hvis familie var agtet og anset i hele Middlemarch. At hendes mand nogensinde havde hørt til dissenterne, var noget, hun ikke gerne talte om, ikke engang med ham selv. Dette vidste han meget godt; i nogle henseender var han endog bange for denne ædle hustru, hvis efterlignende fromhed og medfødte verdslighed var lige oprigtige, og som han havde ægtet af en ren tilbøjelighed, der endnu eksisterede. Men hvad han frygtede for, var at miste sin anerkendte overlegenhed, og tabet af hans

hustrus og venners agtelse ville for ham være lige så bitter som døden. Da hun sagde:

"Er han helt borte?" svarede han: "Ja, det tror jeg," idet han bestræbte sig for at lægge så megen ligegyldighed i sin stemme som muligt.

Men i virkeligheden var mr. Bulstrode langt fra at nære denne tillid. Ved mødet i banken havde Raffles tydeligt vist, at hans iver efter at komme til at pine og plage ham næsten var lige så stor hos ham som enhver anden begærlighed. Han havde ligefrem sagt, at han var taget til Middlemarch for at se sig om i egnen og måske opslå sin bopæl der. Han havde rigtignok måttet betale nogle flere gældsposter, end han havde ventet; men de to hundrede pund var endnu ikke brugt op, så at femogtyve pund ville for øjeblikket være ham nok. Hvad han navnlig havde ønsket, var at se sin ven Nick og hans familie og at lære den mands stilling rigtigt at kende, som han var så hengiven. Denne gang ville Raffles ikke "lade sig vise bort," som han udtrykte sig; han havde i sinde at tage afsted med dagvognen den næste dag – men det kom an på, om han havde lyst til det.

Bulstrode følte sig aldeles hjælpeløs overfor ham. Hverken trusler eller overtalelser kunne hjælpe; han kunne lige så lidt gøre regning på nogen vedvarende frygt som på noget løfte. Tværtimod følte han en uhyggelig overbevisning i sit hjerte om, at Raffles – med mindre Forsynet ved døden hindrede ham i det – indenfor ikke lang tid ville vende tilbage til Middlemarch. Og denne vished var ham en kilde til rædsel.

Han stod rigtignok ikke i fare for lovens straf; men derimod for, at hans hustru og naboer skulle erfare visse kendsgerninger

i hans foregående liv, der ville gøre ham til en genstand for foragt og en beskæmmelse for den religion, han så inderligt havde tilegnet sig. Rædslen for at blive dømt skærper erindringen; den spreder et klart skær over den fortid, der allerede halvt var skjult i glemslens slør, og hvis fejl ikke længere står som udslettede ved anger og tilgivelse, men er en del af nutiden, der er i stand til at bringe skam og skændsel med sig.

Således var Bulstrodes fortid opstået af graven, og kun dens glæder syntes at være forsvundet. Nat og dag, uden anden afbrydelse end den korte søvn, der vævede fantastiske skrækbilleder ind i en indbildt nutid, følte han stadig, hvorledes scenerne fra hans tidligere liv kom imellem ham og alt andet lige så hårdnakket, som når vi igennem vinduet på et oplyst værelse endnu stadig ser de genstande, vi vender ryggen til, i stedet for græsset og træerne udenfor.

Endnu engang så han sig selv som den unge bankassistent, der havde et behageligt ydre, var opvakt, veltalende og holdt meget af teologiske definitioner, og derfor også var et udmærket, omend ungt medlem af en calvinistisk dissenterkirke i Highbury. Atter hørte han sig blive kaldt Broder Bulstrode i menighedens forsamling, hørte sig talende til den, eller prædikende i private huse. Atter følte han den tilbøjelighed, han havde haft, til at blive præst eller missionær. Dette var den lykkeligste tid i hans liv, den plet, hvorpå han nu ville have foretrukket at vågne og finde resten en drøm. De mennesker, blandt hvilke broder Bulstrode var bekendt, var kun få; men de stod ham meget nær og forøgede kun derved endnu mere hans selvtilfredshed; hans magt strakte sig kun over en snæver kreds, men desto dybere føltes dens virkninger. Han

troede fuldt og fast på, at Gud havde udvalgt ham til sit særegne redskab.

Da kom forvandlingens øjeblik; det var, da han – den forældreløse, der var opdraget i en friskole, – med en følelse af stolthed modtog en indbydelse til at besøge en smuk villa, der tilhørte mr. Dunkirk, den rigeste mand i menigheden. Snart blev han en husven der, æret for sin fromhed af konen i huset og for sin dygtighed af manden, hvis rigdom hidrørte fra en blomstrende forretning i City og Westend. Dette var det første, der henledte hans tanker på at forene sin udmærkede religiøse begavelse med et heldigt forretningsliv.

Snart kom der en lejlighed; en underordnet kompagnon døde, og det forekom principalen, at ingen var så skikket til at udfylde den tomme plads som hans unge ven Bulstrode. Tilbuddet blev modtaget. Det var en pantelånerforretning af den prægtigste art, både wed hensyn til udstrækning og fordel, og ved et kort bekendtskab med den erfarede Bulstrode snart, at én af kilderne til det storartede overskud, den gav, var den lette måde, hvorpå alle slags ting blev modtaget, uden at der blev gjort nogen streng efterspørgsel om, hvorfra de kom. Men der var en filial i Westend, og ingen smålighed eller smuds klæbede dertil, der kunne give ringeste formodning om nogen skændsel.

Han huskede, hvorledes han i de første øjeblikke gøs tilbage for det, hvorledes han i enrum kæmpede med sig selv; men, tænkte han så atter, kunne ikke selve den fordel, der drages af fortabte sjæle, tjene til at frelse Guds udvalgte? "Du ved, Herre," havde den unge Bulstrode dengang sagt, ligesom den gamle nu gjorde – "du ved, hvor lidt min sjæl agter disse ting – hvorledes

jeg kun betragter dem som midler til hist og her at rense din have for ukrudtet."

Der manglede ikke på lignelser og forbilleder, som til sidst fik ham til at anse det for sin pligt at beholde den stilling, som var blevet ham tilbudt; der havde allerede åbnet sig en udsigt til rigdom, og Bulstrode beholdt sine betænkeligheder for sig selv. Mr. Dunkirk havde aldrig ventet, at han kunne betænke sig, det var aldrig faldet ham ind, at forretningslivet kunne have noget med frelsen at gøre. Og Bulstrode overtalte sig også til at tro, at hans religiøse liv og virksomhed ikke var uforeneligt med forretningslivet.

Nu, da Bulstrode i åndelig forstand var sat tilbage til hin fortid, fremførte han atter de samme grunde til sin undskyldning, idet han nu mere end nogensinde var overbevist om, at han gjorde alt for Guds skyld og var ligegyldig for sin egen fordel. Og dog – hvis han kunne have vendt tilbage til sin fjerne ungdommelige fattigdom – så ville han have foretrukket at blive missionær.

Men da han først engang var kommet ind i forretningen, førte den ene begivenhed den anden med sig. Der kom sorg i den smukke villa i Highbury. For mange år siden var den eneste datter løbet bort, havde trodset sine forældres vilje og var gået til teatret, og nu døde den eneste søn og kort tid efter også mr. Dunkirk. Enken, en jævn, from kvinde, der nu ejede alle de rigdomme, som blev vundet ved den prægtige forretning, hvis egentlige natur hun aldrig rigtig lærte at kende, var kommet til at tro på Bulstrode og tilbad ham i al uskyldighed, som kvinder ofte tilbeder deres præster. Det var naturligt, at der efter nogen tids forløb blev talt om ægteskab imellem dem. Men mrs.

Dunkirk havde samvittighedsnag og længsel, når hun tænkte på den datter, der så længe var blevet anset for fortabt. Hun vidste, at datteren var blevet gift, men senere havde hun tabt hende af syne. Nu, da hendes egen søn var død, tænkte hun sig muligheden af at have en dattersøn, hun kunne overlade sin formue til, og før der var blevet gjort anstrengelse for at finde hende, ville mrs. Dunkirk ikke gifte sig igen. Bulstrode var enig med hende i dette; der blev indrykket avertissementer i bladene og anstillet andre efterforskninger. Men moderen troede, at hun ikke var blevet fundet og samtykkede i at gifte sig, uden at forbeholde sig noget af formuen.

Datteren var imidlertid blevet fundet, men kun ét menneske foruden Bulstrode vidste det, og *han* blev betalt for at tie og rejse bort.

Dette var den kendsgerning, Bulstrode nu blev tvunget til at se i samme strenge lys, som andre ville se den i. Men dengang havde flere småomstændigheder tilsyneladende berettiget hans fremgangsmåde. Det var forekommet ham, som om Forsynet selv havde udpeget ham den vej, han skulle følge, for at der kunne blive gjort det bedste brug af en formue, som en ung kvinde og hendes mand så let kunne forøde i udlandet til unyttige formål. Han havde aldrig i forvejen sagt til sig selv: "Datteren skal ikke findes," – men ikke desto mindre holdt han hendes tilværelse skjult, da øjeblikket kom; og senere hen trøstede han moderen med den tanke, at den unge kvinde måske ikke mere var til.

Der var tider, hvori Bulstrode følte det urigtige i sin handlemåde; men hvorledes kunne han nu træde tilbage? Han lod sig nøje med at opsende angrende bønner og fortsætte sin

virksomhed som Guds udvalgte redskab. Og efter fem års forløb udvidede døden atter hans vej ved at borttage hans hustru. Han trak efterhånden sin kapital ud af forretningen; men han gjorde ikke de nødvendige ofre for at gøre fuldstændig ende på denne, der først tretten år senere blev hævet. Imidlertid havde Nicholas Bulstrode anvendt sine hundrede tusinde pund på en forsigtig måde og var blevet bankier, tilhænger af statskirken og offentlig velgører, og var tillige anonym deltager i nogle forretninger, hvori han anvendte sin dygtighed i at indføre økonomi med hensyn til råstofferne, således som det havde været tilfældet, da nogle farver havde været skyld i, at mr. Vincys silke var blevet skør. Og nu, da han havde levet agtet i næsten tredive år, fremsteg denne fortid og truede med at kuldkaste alt for ham.

Imidlertid havde Bulstrode i sin samtale med Raffles erfaret noget, der var af vigtighed, og hvori der, efter hvad han tænkte, måske lå en udvej til åndelig såvel som til materiel hjælp.

At få den åndelige hjælp var en oprigtig trang hos ham. Der kan gives grove hyklere, som med fuld bevidsthed påtager sig skinnet af at være troende mennesker for at bedrage verden; men til disse hørte Bulstrode ikke. Han var simpelthen en mand, hvis tilbøjelighed havde været stærkere end hans teoretiske tro, og som gradvis havde forstået at bringe tilfredsstillelsen af sine ønsker ind i en behagelig overensstemmelse med denne tro. Hvis det er hykleri, er det en fremgangsmåde, vi af og til alle betjener os af, til hvilken tro vi så end hører.

Han havde sagt i sine bønner: "Jeg er et syndigt menneske – et kar, der skal helliges ved brugen – men brug mig!" Hvad om

nu disse handlinger, som han havde forsonet sig med, fordi de gjorde ham til et stærkere redskab for den guddommelige hæder, skulle blive en årsag til at beskæmme og formørke denne hæder? Hvis dette var Forsynets styrelse, var han forjaget fra templet som den, der havde bragt urene ofre.

Han havde længe udøst sin anger i bønnen, men på denne dag var der vist ham en måde at gøre bod på, som havde en bitter smag. Det var ikke nok, at han kastede sig i støvet for Gud, han måtte selv gøre sin uret god. For det var i disse skrækkens øjeblikke hans mening, at hvis han nu gjorde, hvad der var ret, ville Gud befri ham for følgerne af hans uret.

Det var altid en midlertidig trøst, at han havde set Raffles tage bort med dagvognen; men selv om det borttog det øjeblikkelige tryk, der hvilede på ham, gjorde det dog ikke ende på hans åndelige strid og trangen til at finde beskyttelse. Til sidst tog han en vanskelig beslutning og skrev et brev til Will Ladislaw, hvori han anmodede ham om den samme aften klokken ni at komme til hans bopæl, da han ønskede at have en privat samtale med ham. Will følte ingen videre forundring over denne anmodning, idet han satte den i forbindelse med nogle nye ideer angående *The Pioneer*; men da han blev vist ind i mr. Bulstrodes værelse, blev han slået af det smertelige og trætte udtryk i bankierens ansigt og stod i begreb med at sige: "Er De syg?" Men han holdt ordene tilbage og spurgte kun til mrs. Bulstrodes befindende og om, hvorledes hun var tilfreds med det maleri, som han havde købt til hende.

"Tak, hun er fuldkommen tilfreds med det; hun og mine døtre er ude i aften. Jeg bad Dem om at komme, mr. Ladislaw, fordi jeg har en meddelelse at give Dem, der er af en meget

privat – ja, jeg kan gerne sige fortrolig natur. Der er intet, tør jeg sige, som har været fjernere fra Deres tanker, end at der har været vigtige bånd i fortiden, som forbinder Deres livs historie med min."

Will følte ligesom et elektrisk stød. Han var allerede i en pirrelig stemning, og hans anelser var ikke behagelige. Det forekom ham som forvandlingerne i en drøm – som om den handling, den højrøstede, opblæste fremmede havde begyndt, blev fortsat af denne blege, sygelige, respektable mand, hvis dæmpede tone og glatte, formelle tale i dette øjeblik virkede næsten lige så frastødende på ham som den andens rå væsen. Han svarede, idet han skiftede farve:

"Nej, det er der sandelig ikke."

"De ser her for Dem en mand, mr. Ladislaw, der er dybt nedbøjet. Hvis det ikke var for samvittighedens tilskyndelser og bevidstheden om, at jeg står for en herres domstol, der ikke ser, som mennesker ser, ville jeg ikke være nødt til at gøre Dem den meddelelse, for hvis skyld jeg har bedt Dem om at komme her i aften. For så vidt de menneskelige love rækker, har De ingen som helst fordring på mig."

Will følte sig mere uhyggelig til mode end forundret. Der opstod en pause, i hvilken mr. Bulstrode støttede hovedet på sin hånd og så ned på gulvet. Men nu kastede han et forskende blik på Will og sagde:

"Der er blevet mig sagt, at Deres moders navn var Sara Dunkirk, og at hun løb bort fra sine forældre for at gå til teatret, tillige, at Deres fader engang var meget svækket af sygdom. Må jeg spørge Dem, om De kan bekræfte disse angivelser?"

"Ja, de er alle sande," sagde Will, der i disse spørgsmål så en indledning til den meddelelse, bankieren havde at gøre ham.

"Kender De noget til forholdene i Deres moders familie?"

"Nej; hun holdt aldrig af at tale om den. Hun var en ædel og hæderlig kvinde," sagde Will næsten vredt.

"Jeg har ikke i sinde at anføre noget imod hende. Har hun aldrig omtalt sin moder for Dem?"

"Jeg har hørt hende sige, at hun troede, at hendes moder ikke kendte grunden til, at hun løb bort. Hun sagde altid 'stakkels moder' i en beklagende tone."

"Denne moder blev min hustru," sagde Bulstrode og tav derpå et øjeblik, før han tilføjede: "De har en fordring på mig, mr. Ladislaw, vel ikke lovlig, men dog en fordring, som min samvittighed anerkender. Jeg blev beriget ved dette ægteskab – et resultat, der muligvis ikke ville have fundet sted – i det mindste ikke i samme grad – hvis Deres bedstemoder kunne have fundet sin datter. Denne datter, har jeg hørt, lever ikke længere?"

"Nej," sagde Will, der følte en så stærk mistanke og harme, at han uden rigtigt at vide, hvad han gjorde, tog sin hat og rejste sig op. Han følte den stærkeste lyst til at fornægte det slægtskab, der således var blevet afsløret for ham.

"Jeg beder Dem, sæt Dem ned, mr. Ladislaw," sagde Bulstrode ængsteligt. "De er uden tvivl forbavset over denne pludselige opdagelse. Men jeg må indstændigt anmode Dem om at have tålmodighed med en mand, der allerede er nedbøjet af indre prøvelser."

Will satte sig atter, idet han følte halvt medlidenhed og halvt foragt for den gamle mands selvnedværdigelse.

"Det er mit ønske, mr. Ladislaw, at give erstatning for de savn, der faldt i deres moders lod. Jeg ved, at De ingen formue har, og jeg ønsker at forsyne Dem med en sådan af et forråd, der rimeligvis allerede ville have været Deres, hvis Deres bedstemoder havde været vis på, at Deres moder dengang endnu levede og kunne have fundet hende."

Mr. Bulstrode standsede. Han følte, at hans tilhører måtte anse ham for en sjældent samvittighedsfuld mand, og at han i Guds øjne udførte en bodfærdig handling. Han kendte ikke Wills sindsstemning, hvorledes denne endnu følte smerten over Raffles' tydelige vink, og hvorledes hans naturlige skarpsindighed var blevet endnu mere skærpet ved forventningen om opdagelser, som han helst havde ønsket at undgå. Will svarede ikke i de første øjeblikke, før mr. Bulstrode, der ved slutningen af sin tale havde slået øjnene til jorden, nu hævede dem med et forskende blik, som Will mødte med fasthed, idet han sagde:

"Jeg formoder, at De vidste besked om min moders tilværelse og kunne have sagt, hvor hun var at finde."

Bulstrode gøs tilbage – han skælvede synligt. Han var aldeles uforberedt på, at hans tilnærmelse skulle blive således optaget, og at han skulle se sig nødsaget til at tilstå mere, end han fra først af havde anset for nødvendigt. Men i dette øjeblik turde han ikke sige en usandhed, og han følte sig pludselig usikker på den grund, han tidligere havde betrådt med så megen tillid.

"Jeg vil ikke nægte, at Deres formodning er rigtig," sagde han med bævende stemme. "Og jeg ønsker at give Dem en godtgørelse som den eneste efterlevende, der har lidt tab ved mig. Jeg håber, at De fuldkommen forstår, mr. Ladislaw, at min

hensigt skyldes højere hensyn end de rent menneskelige, og jeg har allerede sagt, at jeg er aldeles uafhængig af enhver lovlig tvang. Jeg er rede til at forringe mine egne indtægter og min families udsigter ved at forpligte mig til at tilstå Dem fem hundrede pund om året, så længe jeg lever, og at efterlade Dem den tilsvarende kapital efter min død – ja at gøre endnu mere, hvis det skulle være nødvendigt for at fremme en eller anden rosværdig plan, De kunne have." Mr. Bulstrode havde fremsat disse enkeltheder i forventning om, at de ville gøre et stærkt indtryk på Ladislaw og lade alle andre følelser blive forjaget af taknemmelighed.

Men Will så aldeles ubøjelig ud. Han var slet ikke rørt og sagde i en fast tone:

"Førend jeg indlader mig nærmere på Deres spørgsmål, – stod De i forbindelse med den forretning, hvorved den formue, De taler om, oprindelig blev erhvervet?"

Mr. Bulstrodes tanke var: "Raffles har fortalt ham alt." Hvorledes kunne han nægte at svare, når han selv frivilligt havde fremkaldt spørgsmålet? Han sagde derfor "Ja."

"Og var den forretning – eller var den det ikke – fuldstændig uhæderlig – ja en sådan, at hvis dens natur var blevet – bekendt, ville den så have sat dem, der tog del i den, i klasse med tyve og røvere?"

Der lå en skærende bitterhed i Wills stemme, da han fremsatte dette spørgsmål, der ikke var iklædt den mindste formildende form.

Bulstrode rødmede af vrede. Han havde været forberedt på at ydmyge sig; men hans indre stolthed og vanen af at være andre overlegen, fik magt over bodfærdigheden, ja selv over frygten,

da denne unge mand, som han havde haft i sinde at gøre en velgerning, vendte sig imod ham med en dommers mine.

"Forretningen var grundlagt, længe for jeg blev bekendt med den, sir; det tilkommer heller ikke Dem at komme med forespørgsler af denne art," svarede han, uden at hæve stemmen, men trodsigt.

"Jo det gør," udbrød Will, idet han atter sprang op med hatten i hånden. "Det tilkommer netop mig at stille sådanne spørgsmål, når jeg skal afgøre, om jeg vil stå i forbindelse med Dem og modtage penge af Dem. Min uplettede ære er mig vigtig. Det er af betydning for mig, at der ingen plet hviler på min fødsel og familie. Og nu føler jeg, at der er en plet, som jeg ikke kan undgå. Min moder følte det og forsøgte at holde sig så fri for den som muligt, og det samme vil jeg gøre. De skal beholde Deres slet erhvervede penge. Hvis jeg selv havde en formue, ville jeg med glæde afstå den til enhver, der kunne bevise, at det, De har fortalt mig, er usandhed. Hvad jeg har Dem at takke for, er, at De har beholdt pengene så længe, at det står i min egen magt at give afkald på dem. Det burde stå til ethvert menneske selv at vise, om han er en gentleman eller ej. Farvel, sir."

Bulstrode ville til at tale; men Will var allerede ude af stuen, og i næste øjeblik lukkedes gadedøren efter ham. Han var alt for lidenskabeligt oprørt over denne nedarvede plet, som han var kommet til kundskab om, til for øjeblikket at tænke over, om han ikke havde været for streng imod Bulstrode – for ubarmhjertig mod en mand på tres år, der bestræbte sig på at gøre bod nu, da det var for sent.

Ingen tredje person, der lyttede til, ville rigtig kunne have forstået den heftighed, Will gav sit afslag med, eller det bitre i hans ord. Ingen, uden han selv, vidste dengang, hvorledes alt, hvad der angik følelsen af hans egen værdighed, for ham stod i umiddelbar forbindelse med Dorothea, og den måde, mr. Casaubon havde behandlet ham på. Og i den raskhed, han havde afvist mr. Bulstrodes tilbud med, blandede der sig en følelse af, at det ville have været umuligt for ham nogensinde at fortælle Dorothea, at han havde modtaget det.

Hvad Bulstrode angik, så led han af en heftig reaktion, da Will var gået, og græd som en kvinde. Det var første gang, at han var blevet behandlet med åbenbar foragt af et menneske, der stod højere end Raffles, og denne foragt var som en gift, der gennemtrængte hele hans system. Men han turde ikke hengive sig til den lettelse at græde. Hans hustru og døtre kom snart efter hjem, de havde hørt en orientalsk missionær og beklagede meget, at den kære papa ikke havde været med, men de gjorde sig umage for, så godt de kunne, at gentage for ham de interessante ting, de havde hørt.

Hvad der måske ene og alene var i stand til at trøste ham lidt mellem alle hans skjulte tanker, var den, at Will rimeligvis ikke ville meddele nogen, hvad der havde fundet sted den aften.

62

Will Ladislaw var nu aldeles bestemt på at ville se Dorothea igen og straks efter forlade Middlemarch. Morgenen efter den rystende scene med Bulstrode skrev han et brev til hende, hvori han sagde, at han af forskellige grunde var blevet holdt tilbage på egnen længere, end han havde ventet, og bad hende om tilladelse til at aflægge endnu et besøg på Lowick, på en hvilken som helst tid hun selv ville bestemme, kun anmodede han hende om, at det måtte ske en af de første dage, da han længtes efter at komme afsted, men ikke gerne ville rejse, før hun havde tilstået ham en samtale. Han efterlod brevet på kontoret, efter at han havde givet buddet ordre til at bringe det til Lowick Manor og vente på svar.

Will indså godt det uheldige i at anmode Dorothea om endnu en samtale. Da han forrige gang tog afsked med hende, havde sir James Chettam været til stede, og endog kældermesteren havde hørt, at det var hans hensigt at rejse bort. Men han foretrak dog at benytte direkte midler til at se Dorothea fremfor at bruge en list, der kunne give dette møde et udtryk af tilfældighed, eftersom han ønskede, at hun skulle forstå, at han selv havde søgt det. Da han skiltes fra hende første gang, havde han været uvidende om kendsgerninger, der forandrede forholdet imellem dem og gjorde deres adskillelse mere fuldstændig, end han dengang havde troet. Han vidste ikke noget om Dorotheas private formue, og da han kun var lidet vant til at tænke over sådanne ting, antog han det for afgjort, at hun, hvis hun samtykkede i at ægte ham, ville give afkald på alt, hvad hun ejede. Dette var mere, end han kunne ønske, selv om

hun for hans skyld ville have fundet sig i mangler og savn. Og dertil kom den nye smerte over meddelelsen om hans moders familie, som, hvis den blev bekendt, ville være en ny grund for Dorotheas familie til at se ned på ham og finde, at han stod dybt under hende. Det hemmelige håb om, at han efter nogle års forløb kunne vende tilbage med følelsen af, at han i det mindste nød en personlig anseelse, der kunne opveje hendes rigdom, syntes nu kun at være en drøm, som aldrig ville opfyldes. Denne forandring måtte dog vistnok berettige ham til at bede Dorothea om endnu en samtale.

Men Dorothea var ikke hjemme den formiddag, da Wills billet kom. Ifølge et brev fra hendes onkel, der meldte, at det var hans hensigt at komme hjem i løbet af en uge, var hun kørt først til Freshitt for at meddele nyheden der, og agtede derfra at tage til Grange for at give nogle ordrer, som hendes onkel havde betroet hende – idet hun, som hun sagde, "antog, at lidt åndelig beskæftigelse af denne art var god for en enke".

Hvis Will Ladislaw kunne have lyttet til en del af samtalerne på Freshitt den dag, ville han have følt sin mistanke bekræftet med hensyn til visse folks beredvillighed til at spotte over hans forlængede ophold på egnen. Sir James havde, skønt han følte sig meget beroliget med hensyn til Dorothea, været på vagt for at lære Ladislaws bevægelser at kende og fik sine underretninger af mr. Standish, der var blevet hans fortrolige i denne sag. At Ladislaw havde opholdt sig næsten to måneder i Middlemarch, efter at han havde erklæret, at han ville rejse, var en kendsgerning, der forøgede sir James' mistanke. Men nu havde han nylig hørt noget af Standish, der, imens det

retfærdiggjorde hans mistanke til Will, frembød midler til at tilintetgøre al fare for Dorothea.

Den gode sir James var den formiddag i en meget urolig sindsstemning, da der var noget, han var ivrig for at få sagt til Dorothea om en sag, som de ellers begge omhyggeligt undgik at tale om. Han kunne ikke benytte Celia til det, da han ikke ønskede, at hun skulle kende det rygte, han tænkte på, og han vidste ikke, hvorledes han nogensinde skulle overvinde sin tilbageholdenhed og give hende denne meddelelse. Hendes uventede nærværelse berøvede ham alt håb om at kunne gøre det; men i sin fortvivlelse fandt han på hjælp; han sendte en rideknægt på en usadlet hest gennem parken med en billet, skrevet med blyant til mrs. Cadwallader, der allerede kendte rygtet og ikke ville genere sig for at gentage det, så ofte det skulle være.

Dorothea blev opholdt under påskud af, at mr. Garth, som hun ønskede at tale med, ventedes til Freshitt i løbet af en time, og hun stod endnu og talte med Caleb i haven, da sir James, der stod på udkig efter præstens hustru, så hende komme og gik hende i møde for at give hende de nødvendige vink.

"Det er godt! Jeg forstår Dem," sagde mrs. Cadwallader. "De skal være den uskyldige. Jeg er sådan en neger, at jeg ikke let kan blive sortere, end jeg er."

"Jeg mener ikke, at det er af stor vigtighed," sagde sir James, der ikke holdt af, at mrs. Cadwallader skulle forstå for meget. "Kun finder jeg det ønskeligt, at Dorothea skal vide, at der er grunde til, at hun ikke kan modtage ham igen, og jeg kan virkelig ikke sige det til hende. Det vil falde Dem meget lettere."

Det gjorde det virkelig også. Da Dorothea forlod Caleb og vendte sig om imod dem, lod det til, at mrs. Cadwallader aldeles tilfældigt var kommet derover for at få en lille passiar med Celia. Nå, så mr. Brooke ventedes hjem? Det var jo prægtigt! – Han var vel nu forhåbentlig helbredet for al parlamentsfeber og *Pioneer*-væsen. Apropos, med hensyn til *The Pioneer* – der var folk, som havde spået, at det snart ville være ude med den, fordi mr. Brookes protegé, den glimrende unge Ladislaw, stod i begreb med at rejse bort. Havde sir James hørt det?

De tre gik langsomt ned ad gangen sammen, og idet sir James vendte sig om og slog en busk til side, sagde han, at han nok havde hørt noget sådant.

"Men det er aldeles fejlagtigt!" sagde mrs. Cadwallader. "Det lader ikke til, at han vil rejse bort, men han giver anledning til en slem skandale ved altid at slå triller sammen med den unge mrs. Lydgate, som man siger skal være overordentlig smuk. Der kommer aldrig nogen der i huset uden at finde denne unge gentleman liggende på kamintæppet eller syngende ved fortepianoet."

"De begyndte med at sige, at det ene rygte var usandt, mrs. Cadwallader, og jeg tror også, at det er tilfældet med dette," sagde Dorothea indigneret; "i det mindste er jeg vis på, at det er en urigtig fremstilling. Jeg vil ikke høre noget ondt om mr. Ladislaw; der er allerede tilføjet ham uret nok."

Når Dorothea rigtig var bevæget, brød hun sig kun lidt om, hvad andre tænkte om hendes følelser; og selv om hun havde været i stand til at overveje, ville hun have anset det for lavt at tie til sådanne beskyldninger mod Will af frygt for selv at blive

misforstået. Hendes kinder blussede, og hendes læber skælvede.

Da sir James så på hende, angrede han sin krigslist; men mrs. Cadwallader, der ikke lod sig forbløffe, slog ud med hænderne og sagde: "Gid det var så vel, min kære! – jeg mener, at alle onde rygter var falske. Men det er skade, at den unge Lydgate har giftet sig med en af disse Middlemarch-piger. I betragtning af sin familie kunne han have fået en hustru med godt blod i sine årer, der ikke var for ung til at have kunnet finde sig i hans stilling. Der er f.eks. Clara Harfager, hvis familie ikke ved, hvad den skal gøre med hende, og hun har en medgift. Så kunne vi have haft hende iblandt os. Dog! – det kan ikke nytte at gøre beregninger for andre. Hvor er Celia? Lad os gå lidt ind til hende."

"Jeg tager straks til Tipton," sagde Dorothea i en noget stolt tone. "Farvel!"

Sir James kunne intet sige, da han fulgte hende til vognen. Han var aldeles misfornøjet over resultatet af en list, som i forvejen havde kostet ham hemmelig overvindelse.

Dorothea kørte imellem hækkene med de modne bær og de afmejede marker, uden at se eller høre noget af, hvad der omgav hende. Tårerne fyldte hendes øjne og trillede ned ad hendes kinder; men hun vidste det ikke. Det forekom hende, at verden var blevet grim og forhadt, og at hendes tillidsfuldhed ikke passede til den. "Det er ikke sandt – det er ikke sandt!" sagde den stemme, hun lyttede til i sit indre; men hele tiden ville en erindring trænge sig frem, der altid havde forårsaget hende en ubestemt uro – erindringen om den dag, da hun havde truffet

Will Ladislaw sammen med mrs. Lydgate og havde hørt hans stemme akkompagneret af fortepiano.

"Han har sagt, at han aldrig ville gøre noget, som jeg misbilligede – jeg ville ønske, at jeg på en eller anden måde kunne have ladet ham vide, at jeg ikke syntes om det;" sagde den stakkels Dorothea til sig selv, idet hun snart følte vrede imod Will og snart forsvarede ham lidenskabeligt. "De forsøger alle at bagvaske ham for mig; men jeg vil ikke bryde mig det ringeste om det, hvis han kun er fri for dadel. Jeg har altid troet, at han var god." – Disse var hendes sidste tanker, førend hun mærkede, al vognen rullede forbi portnerboligen til Grange, og hun trykkede nu hurtigt lommetørklædet imod ansigtet og begyndte at tænke på sit ærinde. Kusken bad om tilladelse til at spænde hesten fra en halv times tid, da der var noget i vejen med den ene sko, og Dorothea, der havde i sinde imens at hvile sig lidt, tog handsker og hat af, mens hun lænede sig til en statue i forhallen og talte med husholdersken. Endelig sagde hun:

"Jeg må opholde mig lidt her, mrs. Kell. Jeg vil gå ind i biblioteket og skrive Dem et memorandum efter onkels brev, hvis De vil åbne skodderne for mig."

"Skodderne er åbne, frue," sagde mrs. Kell, idet hun fulgte efter Dorothea, der var begyndt at gå ned ad korridoren, mens hun talte. "Mr. Ladislaw er derinde for at søge efter noget."

Will var kommet for at hente en mappe med sine egne skitser, som han havde savnet, da han pakkede sit tøj ned, og som han ikke gerne ville lade blive tilbage.

Det var, som om Dorotheas hjerte pludselig holdt op at banke: i sandhed, følelsen af at Will var der, var i dette øjeblik

lige så tilfredsstillende for hende som synet af en værdifuld genstand, man har mistet. Da hun nåede døren, sagde hun til mrs. Kell –

"Gå ind og sig ham, at jeg er her."

Will havde fundet sin mappe og lagt den på bordet i den anden ende af værelset for at gennemblade skitserne og more sig med at betragte det mindeværdige billede, hvis forhold til naturen Dorothea ikke havde kunnet forstå. Han smilede endnu over det, og mens han lagde skitserne i orden, tænkte han på, at han muligvis ville finde et brev fra hende i Middlemarch, da mrs. Kell lige ved siden af ham sagde:

"Mrs. Casaubon er her, sir."

Will vendte sig hurtigt om, og i det næste øjeblik trådte Dorothea ind. Da mrs. Kell lukkede døren efter sig, mødtes deres blikke; de så på hinanden uden at kunne tale. Det var ikke forvirring, der holdt dem tavse; for de indså begge, at skilsmissen var nær, og det er ikke undseelse, der føles ved en sørgelig skilsmisse.

Hun gik mekanisk hen til onklens stol, der stod ved skrivebordet, og efter at Will havde trukket den lidt frem til hende, gik han et par skridt bort og stod lige foran hende.

"Sæt Dem ned," sagde Dorothea, idet hun foldede hænderne i skødet; "jeg er meget glad over at træffe Dem her." Will syntes, at hun så ud, som da hun første gang modtog ham i Rom; sin enkekappe havde hun taget af sammen med hatten, og han kunne se, at hun nylig havde grædt. Men den vrede, der havde indblandet sig i hendes sindsbevægelse, var forsvundet ved synet af ham; hun havde været vant til at føle den tillid og lykkelige frihed, som hidrører fra en gensidig forståelse, og

hvorledes kunne andre menneskers ord pludselig forhindre dette? Lad musikken, der har opfyldt os med glæde, lyde endnu engang – hvad gør så det, at andre har haft noget at udsætte på den, siden vi sidst hørte den?

"Jeg har sendt et brev til Lowick Manor i dag, for at bede om tilladelse til at tale med Dem," sagde Will, idet han satte sig foran hende. "Jeg tager bort nu; men jeg kunne ikke rejse, før jeg havde talt med Dem engang til."

"Jeg troede, at vi havde taget afsked med hinanden, da De for flere uger siden var på Lowick – De havde dengang i sinde at rejse," sagde Dorothea, og hendes stemme skælvede lidt.

"Ja; men jeg var dengang uvidende om ting, som jeg nu ved – og som har forandret mine følelser med hensyn til fremtiden. Da jeg så Dem dengang, drømte jeg om, at jeg måske kunne vende tilbage engang med tiden. Nu tror jeg aldrig, at det vil ske!" Her standsede Will.

"Og De ønskede, at jeg skulle vide grunden til det?" spurgte Dorothea frygtsomt.

"Ja," sagde Will heftigt, idet han kastede hovedet tilbage og vendte blikket bort fra hende. "Jeg må naturligvis ønske det. Jeg er blevet grovelig fornærmet i Deres og i andres øjne. Der er blevet rejst en lav beskyldning imod min karakter. Jeg ønsker, at De skal vide, at jeg under ingen omstændigheder ville have givet folk lejlighed til at sige, at jeg søgte penge under påskud af at søge – noget andet. Der behøvedes ingen beskyttelse imod mig – rigdommen var beskyttelse nok."

Will viste sig uden selv at vide af det ved de sidste ord og gik hen imod vinduet, der stod åbent, ligesom da han og Dorothea omtrent på samme tid året før havde stået og talt ved det. Hun

sympatiserede i dette øjeblik af ganske hjerte med hans harme og ønskede kun at overbevise ham om, at hun aldrig havde bedømt ham uretfærdigt, men nu syntes han at vende sig bort fra hende, som om hun også havde været en del af den uvenlige verden.

"De kan da ikke tro, at jeg nogensinde ville tillægge Dem en sådan lavhed," begyndte hun. Derpå rejste hun sig op på sin sædvanlige ivrige måde, og idet hun gik hen og indtog sin gamle plads overfor ham ved vinduet, sagde hun: "Kan De antage, at jeg nogensinde har næret mistillid til Dem?"

Da Will så hende der, fo'r han sammen og trak sig lidt tilbage uden at møde hendes blik. Dorothea følte sig såret ved denne bevægelse; hun ville gerne have sagt, at det var lige så hårdt for hende som for ham, at hun var hjælpeløs; men det særegne forhold imellem dem, som ingen af dem rigtigt turde omtale, gjorde hende altid bange for at sige for meget. I dette øjeblik troede hun ikke, at Will i noget som helst tilfælde ville have ønsket at ægte hende, og hun frygtede for at bruge ord, der kunne antyde en sådan tro. Hun sagde kun alvorligt, idet hun hentydede til hans sidste ord:

"Jeg er vis på, at der aldrig behøvedes nogen beskyttelse imod Dem."

Will svarede ikke. I hans stærke sindsoprør forekom det ham, at der lå en grusom ligegyldighed i disse ord, og han så bleg og ulykkelig ud efter sit udbrud af vrede. Han gik hen til bordet og lukkede sin mappe, mens Dorothea blev stående og så på ham. De spildte disse sidste øjeblikke i en uhyggelig tavshed. Hvad kunne han sige, da hele hans sjæl var opfyldt af en lidenskabelig kærlighed til hende, som han hverken kunne eller ville udtale?

Hvad kunne hun sige, siden hun ikke turde tilbyde ham nogen hjælp – siden hun var tvunget til at beholde de penge, der burde have været hans – siden han ikke den dag, som han plejede, syntes at gengælde hendes fuldkomne tillid?

Men til sidst vendte Will sig bort fra mappen og nærmede sig atter vinduet.

"Jeg må afsted," sagde han med det særegne blik i øjet, der undertiden følger med bitre følelser.

"Hvad agter De at tage Dem for?" spurgte Dorothea frygtsomt. "Er Deres planer de samme, som da vi tidligere sagde hinanden farvel?"

"Ja," sagde Will i en tone, der viste, at denne genstand ikke interesserede ham. "Jeg vil tage imod, hvad arbejde der først tilbyder sig. Jeg antager, at man kan vænne sig til at leve uden lykke og håb."

"Hvilke sørgelige ord!" sagde Dorothea med en farlig tilbøjelighed til at græde. Idet hun derpå forsøgte på at smile, tilføjede hun: "Vi plejede at være enige om, at vi begge ofte brugte for stærke udtryk."

"Jeg har ikke brugt for stærke udtryk nu," sagde Will, idet han lænede sig op til væggen. "Der gives visse prøvelser, som et menneske kun kan gennemgå én gang i sit liv, og han må tidligere eller senere erfare, at det bedste er forspildt for ham. Denne erfaring har jeg gjort, mens jeg endnu er meget ung – det et det hele. Det, jeg skatter højest i denne verden, er mig forbudt ikke alene at finde, men selv om jeg kunne nå det, ville min stolthed og æresfølelse forbyde mig det af alle de hensyn, jeg skylder min selvagtelse. Naturligvis må jeg for fremtiden leve som et menneske, der i et syn har set Himlen åben."

Will tav, idet han tænkte, at det ville være umuligt for Dorothea at misforstå disse ord; ja han følte endog, at han modsagde sig selv og fornærmede sin egen selvagtelse ved at tale så tydeligt, men alligevel – det kunne dog ikke med rette kaldes at bejle til en kvinde, når han sagde hende, at han ikke ville forlange hendes hånd. Det må i alt fald tilstås, at det kun var en spøgelsesagtig bejlen.

Men Dorothea gennemgik i tankerne fortiden med et ganske andet blik på den end han. Ideen om, at det kunne være hende selv, som Will brød sig mest om af alt, fik et øjeblik hendes hjerte til at banke; men så kom tvivlen. Erindringen om de kun få samtaler, de havde haft med hinanden, blev ringe og ubetydelig overfor erindringen om det rigere samliv, Will måtte have ført med en anden, som han stadig havde haft lejlighed til at se. Alt, hvad han havde sagt, kunne godt hentyde til dette andet forhold, og det, der var foregået imellem ham og hende, blev fuldstændig forklaret af, hvad hun altid havde anset for deres oprigtige venskab, og det grusomme skær, der var kastet over det ved hendes mands fornærmelige handling. Dorothea stod tavs og drømmende med nedslagne øjne, imens billede på billede trængte sig frem for hende og efterlod en smertelig overbevisning om, at Will hentydede til mrs. Lydgate. Men hvorfor smertelig? Hun ønskede, at hun skulle erfare, at hans opførsel også her var hævet over mistanke.

Will var ikke forundret over hendes tavshed. Hans sind var også i oprør, mens han betragtede hende, og han havde en næsten vild følelse af, at der måtte ske noget, som kunne hindre deres skilsmisse – et eller andet mirakel, men intet, som var fremkaldt ved deres egen frie vilje. Dog, når alt kom til alt,

elskede hun ham da virkelig? – han kunne ikke sige til sig selv, at han hellere ville tro hende fri for denne smerte. Han kunne ikke nægte, at en hemmelig længsel efter at få vished om, at hun elskede ham, var årsagen til hans ord.

Ingen af dem vidste, hvor længe de havde stået på denne måde. Dorothea hævede netop blikket og ville til at tale, da døren blev åbnet af tjeneren, der kom for at sige:

"Vognen er i orden, frue, når som helst De ønsker at tage bort."

"Jeg kommer straks," sagde Dorothea. Idet hun derpå vendte sig om til Will, sagde hun: "Jeg har en liste at skrive til husholdersken."

"Jeg må gå," sagde Will, da døren atter var blevet lukket – idet han nærmede sig hende. "I overmorgen forlader jeg Middlemarch."

"De har handlet rigtigt i enhver henseende," sagde Dorothea sagte, mens hun følte et tryk på sit hjerte, der gjorde det vanskeligt for hende at tale.

Hun rakte hånden ud, og Will tog den et øjeblik uden at tale; for hendes ord havde forekommet ham kolde og hårde ulig hende selv. Deres øjne mødtes, men der var misfornøjelse at læse i hans, og i hendes var det kun sørgmodighed. Han vendte sig bort og tog mappen under armen.

"Jeg har aldrig bedømt Dem uretfærdigt. Glem mig ikke ganske," sagde Dorothea, idet hun undertrykte et suk.

"Hvorfor siger De det?" spurgte Will hidsigt. "Som om jeg ikke stod fare for at glemme alt andet."

Han følte næsten vrede imod hende i dette øjeblik og forlod hende hastigt uden at vente på svar. Det var som et eneste glimt

for Dorothea – hans sidste ord – hans buk, da han havde nået døren – følelsen af at han ikke længere var der. Hun sank om på en stol, og i de første øjeblikke sad hun som en statue, mens tanker og bevægelser stormede ind på hende. Glæden var dog det overvejende trods det truende følge, den førte med sig – glæden over indtrykket af, at det virkelig var hende, Will elskede og gav afkald på, at der ikke var nogen anden mere dadelværdig kærlighed, som æren jog ham bort fra. De var jo vel alligevel skilt fra hinanden, men – Dorothea trak vejret dybt og følte sin styrke vende tilbage – hun kunne nu frit tænke på ham. I dette øjeblik var skilsmissen let at bære; den første følelse af at elske og blive elsket udelukkede sorgen. Det var, som om et hårdt, iskoldt tryk var smeltet, og hendes bevidsthed havde fået rum til at udvide sig; fortiden stod i et nyt lys for hende. Glæden var ikke mindre – måske den netop i det øjeblik var mere fuldstændig – på grund af den uundgåelige skilsmisse; for der var ingen bebrejdelse, ingen hånlig forundring at vente fra nogen læbe eller noget blik. Han havde handlet således, at han kunne byde al bebrejdelse og forundring trods.

Enhver, der havde iagttaget hende, ville have set, at hun blev styrket af en indre bevidsthed; det var hende let nu at skrive listen til husholdersken. Hun udtalte de sidste ord til denne med munter stemme, og da hun satte sig i vognen, strålede hendes øjne, og hendes kinder rødmede under den mørke hat. Hun kastede det tunge sørgeflor tilbage og så ud, idet hun grundede over, hvilken vej Will havde taget. Det lå i hendes natur at være stolt over, at han var dadelfri, og den tanke, der gik igennem alle hendes følelser, var: "Jeg gjorde ret i at forsvare ham."

Kusken var vant til fra mr. Casaubons tid at lade hestene løbe rask afsted, da han altid havde været utålmodig, når han var borte fra sin skrivepult, og helst ønskede at få så snart som muligt ende på alle rejser, og Dorotheas vogn rullede derfor hurtigt hen ad landevejen. Køreturen var behagelig, for natteregnen havde dæmpet støvet, og den blå himmel viste sig hist og her højt over de store grå skymasser, som drev forbi. Jorden så så smilende ud under den udstrakte, store himmelhvælving, og Dorothea ønskede, at hun kunne indhente Will og se ham endnu engang.

Ved en omdrejning af vejen fik hun øje på ham med mappen under armen; men i næste sekund passerede hun ham, mens han tog hatten af, og hun følte et smerteligt stik ved således at køre ham forbi. Hun kunne ikke se tilbage på ham. Det var, som om en skare ligegyldige genstande havde skilt dem ad og tvunget dem til at vandre ad forskellige veje, hvorved de fjernedes mere og mere fra hinanden og ikke turde se tilbage. Hun kunne lige så lidt gøre noget tegn, der syntes at sige: "Behøver vi at skilles?" som hun kunne standse vognen og vente på ham. Ja en hel verden af fornuftgrunde rejste sig i dette øjeblik imod enhver tanke om en fremtid, der kunne kuldkaste denne dags beslutning.

"Jeg ville kun ønske, at jeg havde vidst dette før – jeg ville ønske, at han vidste det – så kunne vi være lykkelige ved at tænke på hinanden, selv om vi for bestandig er adskilte. Og hvis jeg så blot havde kunnet give ham pengene og gjort livet lettere for ham" – var de tanker, der mest vedholdende vendte tilbage. Og dog, så hårdt tyngede verden på hende, trods hendes uafhængige energi, at selv med den tanke, at Will kunne trænge

til en sådan hjælp, foresvævede der hende hele tiden billedet af, hvor upassende hendes slægtninge ville finde ethvert intimt forhold imellem hende og Will. Hun følte til fulde de bydende grunde, der havde tvunget ham til at handle, som han gjorde. Hvorledes kunne han drømme om, at hun ville bryde den skranke, hendes mand havde stillet imellem dem – hvorledes kunne hun nogensinde sige til sig selv, at hun ville bryde den?

Wills følelser, idet vognen forsvandt i det fjerne, var langt mere bitre end hendes. Synet af Dorothea, der kørte forbi ham, mens han selv travede afsted som en fattig djævel, der søgte at få en stilling i en verden, der i hans nuværende sindsstemning tilbød ham så lidt af, hvad han attråede, fik hans opførsel til kun at se ud som en nødvendighedssag og borttog al heroisme af den. Når alt kom til alt, havde han ingen vished om, at hun elskede ham; kunne noget menneske foregive at være tilfreds ved i et sådant tilfælde at have al lidelsen på fin side?

Denne aften tilbragte Will sammen med Lydgates; den næste aften var han borte.

Syvende bog

De to fristelser

63

"Har De set meget til Deres videnskabelige Fugl Fønix i den senere tid?" spurgte mr. Toller ved et af sine juleselskaber, idet han talte til mr. Farebrother, der sad på højre side af ham.

"Nej, desværre ikke meget," svarede præsten, der var vant til at afparere mr. Tollers spot over hans tro på det nye medicinske lys. "Jeg bor så afsides, og han er meget beskæftiget."

"Er han? Det glæder mig at høre," sagde dr. Minchin med en blanding af forstilt venlighed og overraskelse.

"Han anvender en stor del af sin tid på det nye hospital," sagde mr. Farebrother, der havde sine grunde til at fortsætte dette tema. "Jeg hører det af min naboerske, mrs. Casaubon, der ofte besøger det. Hun siger, at Lydgate er utrættelig og forstår at gøre noget godt ud af Bulstrodes institution. Han er i begreb med at oprette en ny afdeling for det tilfælde, at koleraen skulle komme til os."

"Og forbereder sig formodentlig også på en ny behandlingsmåde, som han kan prøve på patienterne," sagde mr. Toller.

"Nå Toller, vær nu oprigtig," sagde mr. Farebrother. "De er alt for klog til ikke at indse det gode ved en dristig, frisk ånd i lægekunsten som i alt andet; og hvad koleraen angår, da tror jeg, at ingen af Dem er så sikker, som De burde være. Når en mand vandrer lidt for langt ned ad en ny vej, tror jeg, at han skader sig selv mere ved det end nogen anden."

"Jeg er vis på, at De og Wrench burde være ham forbundne," sagde dr. Minchin, idet han så hen på Toller; "han har jo sendt Dem de bedste af Peacocks patienter."

"Lydgate har levet alt for stort for en ung begynder," sagde mr. Harry Toller, bryggeren. "Jeg formoder, at hans familie understøtter ham."

"Det vil jeg håbe," ytrede mr. Chichely, "ellers kunne han ikke have ægtet den nydelige pige, som vi alle holdt så meget af. For pokker! Man kan ikke andet end bære nag til en mand, der bortfører den smukkeste pige i byen."

"Ja, ved Gud, og den bedste også," udbrød mr. Standish.

"Min ven Vincy syntes ikke rigtig om det giftermål, det ved jeg," sagde mr. Chichely. "*Han* har ikke hjulpet dem. Hvad slægtningene på hans side kunne have gjort, det kan jeg ikke sige."

"Jeg tror ikke, at Lydgate nogensinde har betragtet sin praksis som et levebrød," sagde mr. Toller med et let anstrøg af ironi, og dermed blev der ikke talt mere om den sag.

Det var ikke første gang, at mr. Farebrother havde hørt hentydninger til, at Lydgates udgifter ikke stod i forhold til hans praksis; men han fandt det ikke usandsynligt, at der fandtes hjælpekilder, som kunne undskylde de store bekostninger, da Lydgate satte bo, og som kunne forhindre alle slemme følger af skuffelser i hans praksis. En aften, da han var gået til Middlemarch for at få sig en passiar med Lydgate som i gamle dage, lagde han mærke til, at der var udbredt en underlig uro over dennes hele væsen. Han talte næsten uophørligt, mens de var alene i hans arbejdsværelse, om forskellige videnskabelige genstande, som om han ville forhindre al fortrolig meddelelse, og snart efter gik de ind i dagligstuen, hvor han, efter at have opfordret Rosamond til at give dem lidt musik, sank tilbage i en lænestol, uden at tale mere, men med

klare, opspilede øjne. "Han må have taget et opiat," var den tanke, der faldt mr. Farebrother ind – "måske for at dæmpe en ægteskabelig smerte eller også – medicinske plagerier."

Det faldt ham ikke ind, at Lydgates ægteskab ikke var lykkeligt, han troede som de andre, at Rosamond var et elskværdigt, føjeligt væsen, skønt han altid havde fundet hende lidt kedsommelig, og hans moder kunne ikke tilgive Rosamond, at hun aldrig syntes at lægge mærke til, at Henrietta Noble var i stuen. "Lydgate er imidlertid blevet forelsket i hende," sagde præsten til sig selv, "og hun må så være efter hans smag."

Mr. Farebrother vidste, at Lydgate var stolt, men da han selv besad så lidt af denne følelse og måske brød sig alt for lidt om den personlige værdighed, undtagen den værdighed, der består i ikke at være lav eller tåbelig, kunne han vanskeligt forstå, hvorledes Lydgate gøs tilbage for at ytre et eneste ord om sine private affærer. Og kort efter samtalen med mr. Toller erfarede præsten noget, der fik ham til endnu ivrigere at søge en lejlighed til indirekte at lade Lydgate vide, at hvis han ønskede at udtale sig om en eller anden bekymring, var der et venligt øre, som var rede til at høre på ham.

Lejligheden kom hos Vincys, hvor der nytårsdag var et selskab, som mr. Farebrother indtrængende var blevet bedt om at komme til, idet der var blevet sagt, at han ikke måtte svigte sine gamle venner den første nytårsdag, han var sognepræst. Det var et rigtigt familieselskab; alle damerne fra Lowick præstegård var med; Vincys børn spiste til middag ved bordet, og Fred havde overtalt sin moder til at indbyde Mary Garth, da han sagde, at Farebrothers ville betragte det som en fornærmelse, hvis hun ikke gjorde det, da Mary var en så god

veninde af dem. Hun kom og Fred var henrykt, omend hans glæde var lidt blandet, da triumfen over, at hans moder skulle se, hvor meget hensyn der blev taget til hende af de vigtigste personer i selskabet, blev forbitret af skinsygen, da mr. Farebrother satte sig ved siden af hende. Fred plejede at stole mere på sine egne fuldkommenheder, dengang han endnu ikke havde begyndt at frygte for "at blive stukket ud af Farebrother", og denne rædsel foresvævede ham endnu. Den smukke blomstrende mrs. Vincy så på Marys lille skikkelse, krusede hår og brune ansigt og undrede sig; hun forsøgte uden held at tænke sig, at hun kunne føle tilfredshed ved at se hende i bondedragt eller at kunne glæde sig over børnebørn, der havde familien Garths træk. Selskabet var imidlertid muntert, og i særdeleshed var Mary oprømt; hun var glad for Freds skyld over, at hans slægtninge begyndte at blive venligere imod hende og var også tilfreds med, at de kunne se, hvor meget andre satte pris på hende, som de måtte tilstå var gode dommere.

Mr. Farebrother lagde mærke til, at Lydgate lod til at kede sig, og at mr. Vincy talte så lidt som muligt til sin svigersøn. Rosamond var yndig og rolig som sædvanlig, og kun en nøjere iagttager end præsten ville have bemærket den fuldstændige mangel på interesse for sin mand, som hun viste. Når Lydgate tog del i samtalen, så hun aldrig hen til ham, og da han, efter at have været kaldt bort et par timer, atter trådte ind i værelset, syntes hun at være ubevidst om det. I virkeligheden undgik imidlertid ingen af Lydgates ord eller bevægelser hende, og hendes godmodige, ligegyldige mine var kun påtaget, fordi hun derved tilfredsstillede sin indre opposition imod ham uden at gøre brud på det sømmelige. Da damerne var kommet ind i

dagligstuen, efter at Lydgate var blevet kaldt bort fra desserten, bemærkede mrs. Farebrother til Rosamond: "De må ofte give afkald på Deres mands selskab, mrs. Lydgate."

"Ja, en læges liv er anstrengende, især når han er så ivrig i sit kald som mr. Lydgate," sagde Rosamond, der stod op og nu fjernede sig lidt efter at have holdt denne lille tale.

"Det er forfærdelig trist for hende, når der ikke er selskab," sagde mrs. Vincy, der sad ved siden af den gamle dame. "Det tænkte jeg meget over, da jeg var hos hende, mens hun var syg. De ved, mrs. Farebrother, at vort hus er muntert; jeg er selv livlig, og mr. Vincy holder af at se glade ansigter om sig. Således har Rosamond været vant til at have det. Men hun kan finde sig i alt; for hun har et mageløst blidt sind. Som barn blev hun ofte drillet af sine brødre, men hun har aldrig vist sig heftig. Alle mine børn er, Gud ske lov! godmodige."

Dette var let at tro, når man så på mrs. Vincy, idet hun kastede de brede kappebånd tilbage og smilede hen til sine tre småpiger, der var i en alder fra syv til elleve år. Men i dette smilende blik var hun nødt til at indbefatte Mary Garth, som de tre børn havde fået hen i en krog, for at hun skulle fortælle dem historier. Mary endte netop en morsom fortælling "om en lille mand", som hun kunne udenad, da Letty aldrig kunne blive træt af at gentage den for sine uvidende ældre søskende. Louisa, mrs. Vincys yndling, løb nu hen til moderen med glædestrålende øjne og råbte: "Åh, moder, moder, den lille mand stampede så hårdt i gulvet, at han ikke kunne få sit ben ud igen."

"Du kære, lille engel!" sagde moderen; "du skal fortælle mig det hele i morgen. Gå nu hen og hør efter!" og da hendes øjne

derpå fulgte Louisa, idet hun løb tilbage til den tiltrækkende krog, tænkte hun, at hvis Fred ønskede, at hun skulle indbyde Mary igen, ville hun ingen indvendinger gøre, da børnene var så fornøjede over hende.

Men kort efter blev der endnu livligere i krogen, da mr. Farebrother kom ind, og efter at have sat sig bagved Louisa, tog hende på skødet, hvorpå alle børnene påstod, at han måtte høre historien, og at Mary måtte fortælle den om igen. Han påstod det samme, og Mary begyndte forfra uden indvending på sin nette, stille måde med ganske de samme ord som før. Fred, der havde sat sig i nærheden af hende, ville have følt en ublandet triumf over det indtryk, Mary gjorde, hvis mr. Farebrother ikke havde set på hende wed åbenbar beundring, mens han foregav en dyb interesse for fortællingen for at fornøje børnene.

"Nu bryder du dig nok aldrig mere om min enøjede kæmpe, Louisa," sagde Fred, da historien var ude.

"Jo jeg gør. Fortæl den nu," sagde Louisa.

"Nej, den vil ingen lykke gøre nu. Henvend dig til mr. Farebrother."

"Ja," tilføjede Mary, "bed mr. Farebrother fortælle dig om myrerne, hvis smukke hus blev revet om af en kæmpe ved navn Tom, der troede, at de ikke brød sig om det, fordi han ikke kunne høre dem græde eller se dem bruge deres lommetørklæder."

"Å ja," sagde Louisa og så op på præsten.

"Nej, nej, jeg er en alvorlig gammel præst. Når jeg prøver på at trække en historie ud af min pose, kommer der en prædiken i stedet for. Vil du høre en prædiken?" spurgte han, idet han satte brillerne på og antog en alvorlig mine.

"Ja," sagde Louisa stammende.

"Lad mig da se – om kagers skadelighed, hvorledes de er noget meget slemt, især når de er søde, og der er svesker i dem."

Louisa tog sagen alvorligt og listede sig ned fra præstens knæ for at gå hen til Fred.

"Ah, jeg ser, at det kan ikke nytte at prædike på nytårsdag," sagde mr. Farebrother, idet han rejste sig og gik bort. Han havde i den senere tid opdaget, at Fred var blevet skinsyg på ham og tillige, at han ikke selv havde mistet sin forkærlighed for Mary frem for alle andre kvinder.

"Miss Garth er en sød ung pige," sagde mrs. Farebrother, der havde iagttaget sin søns bevægelser.

"Ja," sagde mrs. Vincy, der var nødt til at svare, da den gamle dame havde henvendt sig til hende. "Det er skade, at hun ikke er lidt kønnere."

"Det kan jeg ikke være enig med Dem om," sagde mrs. Farebrother bestemt. "Jeg synes godt om hendes ansigt. Vi må ikke altid spørge om skønhed, når det har behaget den gode Gud at skabe en fortræffelig ung kvinde uden den. Jeg sætter et net væsen højest, og miss Garth vil vide, hvorledes hun skal opføre sig, i hvilken som helst stilling hun så kommer."

Den gamle dames tone var lidt skarp, da hun i sit stille sind anså Mary som sin tilkommende svigerdatter; for der var det uheldige ved Marys forhold til Fred, at det ikke kunne blive bekendt, og derfor håbede de tre damer på Lowick præstegård endnu, at Camden ville vælge Garth til hustru.

Nye gæster kom, og der blev musiceret og konverseret, mens whistbordene blev stillet op i et værelse på den anden side af forstuen. Mr. Farebrother spillede en robber for at tilfredsstille

sin moder; men da den var endt, fik han mr. Chichely til at tage sin plads og forlod værelset. Da han gik igennem forstuen, var Lydgate netop kommet ind og i begreb med at tage sin overfrakke af.

"Det var netop Dem, jeg søgte," sagde præsten, og i stedet for at gå ind i dagligstuen gik de sammen hen til kaminen, hvor ilden knitrede. "De ser, at det falder mig let at forlade whistbordet," vedblev han smilende, "nu da jeg ikke spiller for at vinde penge. Det kan jeg takke Dem for, siger mrs. Casaubon."

"Hvorledes det?" spurgte Lydgate koldt.

"Ah, De havde ikke i sinde, at jeg skulle vide det; det kalder jeg en uædelmodig tilbageholdenhed. De skulle dog lade et menneske have den fornøjelse at vide, at De har vist ham en tjeneste."

"Jeg ved ikke, hvad De mener," sagde Lydgate, "med mindre det skulle være, at jeg engang har talt om Dem til mrs. Casaubon. Men jeg troede ikke, at hun ville bryde sit løfte om ikke at tale om, at jeg har gjort det," sagde Lydgate, idet han lænede sig til kamingesimsen.

"Det var af Brooke, jeg hørte det forleden dag. Han sagde til mig, at han var meget glad over, at jeg havde fået kaldet, skønt De havde krydset hans planer ved at lovprise mig således, at mrs. Casaubon ikke havde villet høre tale om andre end mig."

"Brooke er en sladderagtig nar," sagde Lydgate foragteligt.

"Nuvel, denne gang er jeg glad over hans snaksomhed. Jeg kan ikke begribe, hvad De har imod, at jeg ved, at De har gjort mig en tjeneste, kære ven! Og det har De visselig. Det er et stærkt tryk på vor selvtilfredshed at se, hvor meget vor handlemåde afhænger af ikke at være i mangel for penge. Et

menneske vil ikke blive fristet til at læse Herrens bøn omvendt for at prise Djævelen, hvis han ikke trænger til dennes hjælp. Jeg behøver nu ikke længere at være afhængig af den lunefulde lykkes smil."

"Jeg indser ikke, hvorledes man skal få penge uden ved lykkens begunstigelse," sagde Lydgate, "i det mindste ikke i en stilling som min."

Mr. Farebrother antog, at disse ord, der stod i så slående modsætning til Lydgates anskuelser, hidrørte fra bekymringer over hans affærer. Han svarede derfor i en godmodig indrømmende tone:

"Der kræves en uendelig tålmodighed for at finde sig i verdens skikke. Men det er lettere for en mand at vente tålmodigt, når han har venner, der elsker ham og intet bedre forlanger end at hjælpe ham over vanskelighederne, for så vidt som det står i deres magt."

"Ja," sagde Lydgate i en ligegyldig tone, idet han forandrede stilling og så på uret. "Folk gør langt mere ud af deres vanskeligheder, end der behøves."

Han vidste meget godt, at det var et tilbud om hjælp, som mr. Farebrother her gav ham, og han kunne ikke finde sig i det. Så besynderlige er vi dødelige, at, efter at han længe hemmeligt havde glædet sig over i stilhed at have gjort præsten en tjeneste, fik hentydningen om, at denne nu ønskede at gøre gengæld, ham til at indhylle sig i en uovervindelig tilbageholdenhed. I dette øjeblik forekom et selvmord ham lettere end at meddele andre sine bekymringer.

Mr. Farebrother var alt for klog til ikke at fatte meningen med svaret, og der lå noget så bestemt i Lydgates væsen og

tone, at han indså, at al videre tale ville være overflødig.

"Hvad er klokken?" spurgte han derfor, idet han søgte at skjule, hvor såret han følte sig.

"Lidt over elleve," sagde Lydgate. Derpå gik de ind i dagligstuen.

64

Selv om Lydgate havde været tilbøjelig til oprigtigt at udtale sig om sine affærer, vidste han, at det næppe ville have stået i mr. Farebrothers magt at hjælpe ham. Nu da nytårsregningerne kom fra de handlende, og Dovers truende forskrivning stod i baggrunden, mens han kun langsomt fik sin betaling af patienterne, som ikke måtte fornærmes – for det gode salær, han fik fra Freshitt Hall og Lowick Manor, var snart opslugt – kunne ikke mindre end tusinde pund have friet ham fra den øjeblikkelige forlegenhed og efterladt ham et lille hjælpefond til den nærmeste fremtid. Den muntre juletid hengik for ham under disse bekymringer, og med dem fulgte tanken om, hvorledes hans energi og evner blev spildt på alle sådanne smålige betragtninger og beregninger. "*Dette* er, hvad jeg tænker på, mens jeg burde have tænkt på noget ganske andet," var den bitre og uophørlige klage i hans indre, når han mindedes sine videnskabelige planer, der måtte lægges til side for øjeblikkets bekymringer.

Det bitre tungsind, der var kommet over Lydgate, gjorde afstanden imellem ham og Rosamond større og større. Han gjorde mange anstrengelser for at få hende til at tage forholdsregler, som kunne formindske deres udgifter, og da julen nærmede sig, blev hans forslag mere bestemte. "Vi kunne godt hjælpe os med én pige," sagde han, "og jeg kan også undvære den ene hest." Han var nu begyndt at indse, hvad det kostede at leve, og hans stolthed oprørtes ved tanken om at skulle høre på en kreditors bebrejdelser eller bede andre om penge.

"Du kan naturligvis gerne give de andre to piger afsked," sagde Rosamond, "men jeg troede, at det ville skade din anseelse, hvis vi levede så småt. Du må vente, at din praksis tager af."

"Kære Rosamond, her er intet valg. Vi er begyndt for stort. Du ved selv, at Peacock levede i et meget mindre hus. Det er min fejl, jeg burde have vidst bedre besked, og jeg fortjener en dragt prygl – hvis der var nogen, der havde ret til at give mig den – fordi jeg har bragt dig i den nødvendighed at måtte leve tarveligere, end du er vant til. Men vi giftede os vel, fordi vi elskede hinanden. Og det må hjælpe os over vanskelighederne. Kom kære, læg dit arbejde til side og kom hen til mig."

Der var intet, han frygtede mere, end en fremtid uden kærlighed, og trods sit mismod gjorde han derfor alt for at forhindre en adskillelse imellem dem. Rosamond adlød ham, og han tog hende på sit knæ, men i sit inderste hjerte følte hun ikke den mindste sympati med ham. Den stakkel så kun, at verden ikke rettede sig efter hendes ønsker, og Lydgate var en del af denne verden. Men han holdt hende om livet med den ene hånd og lagde blidt den anden på begge hendes hænder; denne stolte mand viste altid megen ømhed i sit væsen overfor kvinden, idet han stedse syntes at have deres svaghed såvel i ånd som i legeme for øje. Han begyndte med at sige i en overtalende tone:

"Jeg finder nu, da jeg begynder at tage mig lidt mere af tingene, at der går en masse penge med til husholdningen. Det må være folkene, der er skødesløse, og så kommer her også mange til os. Wrenches lever meget tarveligere end vi, skønt han har en udmærket praksis."

"Hvorfor er din praksis ikke lige så god, Tertius? Mr. Peacocks var det. Du skulle være mere omhyggelig for ikke at skyde folk fra dig og foreskrive medicin ligesom de andre. Jeg ved da, at du begyndte godt og fik flere udmærkede huse. Det kan ikke nytte at være så excentrisk; man må tænke på, hvorledes folk vil have det," sagde Rosamond i en formanende tone.

Lydgate begyndte at blive vred; han var forberedt på at være overbærende med den kvindelige svaghed, men ikke med den kvindelige myndighed. Men han beherskede sig og sagde kun med et anstrøg af despotisk fasthed:

"Hvorledes jeg skal bære mig ad i min praksis, Rosy, det må du lade mig dømme om. Det er ikke det, der er tale om her. Det er nok for dig at vide, at vore indtægter rimeligvis vil blive meget små – næppe fire hundrede pund, måske mindre – for en længere tid, og vi må indrette os efter det."

Rosamond tav et øjeblik og sagde derpå: "Onkel Bulstrode burde give dig et salær for den tid, du anvender på hospitalet; det er ikke rimeligt, at du skal arbejde for intet."

"Det var noget, vi fra først af blev enige om, og som heller ikke har noget med denne sag at gøre," sagde Lydgate utålmodigt. Derpå søgte han at fatte sig og tilføjede roligere:

"Jeg tror at have fundet en udvej, der kan befri os for en del bekymringer. Den unge Ned Plymdale hører jeg skal giftes med miss Sophy Toller. De er rige, og det er ikke ofte, at et godt hus er ledigt i Middlemarch. Jeg er overbevist om, at de med glæde ville tage dette hus med en del af møblerne og betale os en god leje. Jeg kan lade Trumbull tale med Plymdale om det."

Rosamond forlod sin mand og gik langsomt hen i den anden ende af værelset; da hun vendte sig om og atter kom hen imod

ham, så han, at hun bed sig i læben for ikke at græde. Lydgate var fortvivlet og harmfuld; men han følte tillige, at det ville være umandigt at give sin vrede luft i det øjeblik.

"Det gør mig meget ondt, Rosamond; jeg ved, at det er meget pinefuldt."

"Jeg troede dog, at når jeg fandt mig i, at sølvtøjet blev sendt tilbage og møblerne skrevet, ville det have været tilstrækkeligt."

"Jeg forklarede dig det dengang, kære. Det var kun en sikkerhed, og bag denne står der en gæld, som må betales en af de første måneder, ellers vil vort indbo blive solgt. Hvis den unge Plymdale vil tage vort hus og en del af vore møbler, vil vi blive i stand til at betale denne gæld og til at forlade et sted, der er for dyrt for os. Trumbull har et net lille sted at leje ud, der kun koster tredive pund om året, mens dette koster os halvfems." Lydgate udtalte disse ord på en kort, men bestemt måde, som om han ville indprente hende, at det ikke kunne være anderledes. Tårerne rullede ned ad Rosamonds kinder; hun pressede lommetørklædet imod dem og stod og stirrede på den store vase, der stod på kaminen. Det var det bitreste øjeblik, hun endnu havde kendt. Til sidst sagde hun:

"Jeg havde aldrig troet, at du kunne ønske at handle på denne måde."

"Ønske det?" udbrød Lydgate, idet han stak hænderne i lommen og gik hen til kaminen, "her er ikke tale om vore ønsker. Jeg vil det naturligvis nødigt; men det er det eneste, jeg kan gøre."

"Jeg troede, at der var mange andre udveje," sagde Rosamond. "Lad os sælge alt ved auktion og med det samme forlade Middlemarch."

"Hvorfor? Hvad kunne det nytte, at jeg opgiver min praksis i Middlemarch og tager til et sted, hvor jeg slet ingen har? Vi ville lige såvel mangle penge der som her," sagde Lydgate vredt.

"Hvis vi er således stillet, er det ene og alene din skyld, Tertius," sagde Rosamond med den dybeste overbevisning. "Du har ikke opført dig, som du burde, imod din egen familie. Du fornærmede kaptajn Lydgate. Sir Godwin var meget venlig imod mig, da jeg var på Quallingham, og jeg er vis på, at hvis du viste ham den sømmelige agtelse og betroede ham dine affærer, ville han hjælpe dig. Men i stedet for foretrækker du at overgive hus og møbler til Ned Plymdale."

Der lå et trodsigt udtryk i Lydgates øjne, da han svarede: "Nuvel, ja, hvis du vil have det således, så foretrækker jeg det. Jeg tilstår, at jeg synes bedre om det end om at gøre mig til nar ved at tigge, hvor det ikke er til nogen nytte. Du ved altså nu, hvad jeg *foretrækker*."

Der lå noget i den tone, de sidste ord blev udtalt i, der udgjorde det samme som et greb af hans stærke hånd om hendes fine arm. Men desuagtet var hans vilje ikke en smule kraftigere end hendes. Hun tav og forlod øjeblikkelig stuen, men fattede med det samme den beslutning at forhindre det, han foretrak at gøre.

Han gik ud; men da hans blod kølnedes, følte han, at hovedresultatet af samtalen var en levende frygt hos ham for oftere at tale med sin hustru om ting, der kunne bringe ham i harme. Det var, som om der var kommet en revne i det fine krystal, så at enhver bevægelse kunne blive farlig for det. Han følte, hvilken bitter ironi ægteskabet ville blive, hvis de ikke kunne vedblive at elske hinanden. Allerede i længere tid havde

han indset, at hun ikke var det ideal, han havde tænkt; men den virkelige hustru havde dog endnu et krav på hans hjerte, som han ønskede, at hun skulle beholde. I ægteskabet er det lettere at bære den vished: "Hun vil aldrig elske mig meget," end frygten: "Jeg vil ikke mere kunne elske hende." Derfor bestræbte han sig også af al evne for at undskylde hende og tillægge sig selv fejlen. Han forsøgte den aften ved at kærtegne hende at læge det sår, han havde tilføjet hende om morgenen, og det lå ikke i Rosamonds karakter at være frastødende eller gnaven; hun var endog glad over disse tegn på, at hendes mand endnu elskede hende, og at hun havde magt over ham. Men dette var noget ganske andet end at elske ham.

Lydgate ville ikke så snart have hentydet igen til planen om at skille dem ved huset; han var bestemt på at udføre den og tale så lidt om det som muligt. Men Rosamond berørte den selv ved frokosten, idet hun mildt sagde:

"Har du talt med Trumbull?"

"Nej," sagde Lydgate; "men jeg har i sinde at gøre det, når jeg går ud. Der er ingen tid at spilde." Han antog Rosamonds spørgsmål som et tegn på, at hun havde opgivet sin modstand og kyssede hende kærligt, da han rejste sig for at gå.

Så snart det var passende tid at gøre visitter, begav Rosamond sig til mrs. Plymdale, mr. Neds moder, og henledede med mange smukke lykønskninger samtalen på det forestående ægteskab. Mrs. Plymdale, der i sin moderlige stolthed antog, at Rosamond måske nu indså, hvor tåbeligt hun havde handlet ved at støde hendes søn fra sig, var alt for venlig til ikke at opføre sig nådigt.

"Ja, jeg må tilstå, at Ned er meget lykkelig. Sophie Toller er ganske den svigerdatter, jeg kunne ønske mig. Hendes fader vil naturligvis kunne give hende en god medgift, da han jo har det udmærkede bryggeri. Og selv er hun en rigtig net og fordringsløs pige, der ingen fine nykker har."

"Jeg har altid fundet hende meget behagelig," sagde Rosamond med en beskyttende mine.

"Ja, jeg glæder mig ret på Neds vegne; for han er et godt menneske, om han end ikke har så fine manerer som en kaptajn i armeen eller en mine, som om alle andre stod under ham. Men det er jeg glad for; det er en dårlig forberedelse både til dette og det tilkommende liv."

"Ja, det ydre har så lidt at gøre med lykken," sagde Rosamond. "Jeg tror, at der er al mulig udsigt til, at de vil blive et lykkeligt par. Hvor skal de bo?"

"Ja, de må jo tage, hvad lejlighed de kan få. De har set på stedet ved siden af mr. Hackbutts på St. Peters plads; det tilhører ham, og han vil gøre det smukt i stand for dem. Da det ikke er rimeligt, at der tilbyder sig noget bedre, vil Ned rimeligvis bestemme sig til det i dag."

"Jeg synes også, at det er et meget net hus; jeg kan godt lide St. Peters plads."

"Ja, det har en god beliggenhed, men vinduerne er så små, og det er ikke bekvemt indrettet. De skulle vel ikke tilfældigvis vide, om der var noget bedre ledigt?" spurgte mrs. Plymdale, idet hun ivrigt fæstede blikket på Rosamond, som om hun pludselig fik en idé.

"Nej, jeg hører så lidt om sådanne ting." Rosamond havde ikke forudset dette spørgsmål og svar, da hun bestemte sig til at

aflægge besøget; hun havde kun haft i sinde at søge underretning om alt, hvad der kunne forhindre, at hun skulle opgive sit eget hus under så ubehagelige omstændigheder. Hvad usandheden i hendes svar angik, da tænkte hun ikke mere over den første usandhed, hun havde sagt, da hun bemærkede, at det ydre havde så lidt med lykken at gøre. Hun var vis på, at det var hende, der var i sin ret, og hun havde en plan, som, når den blev udført, ville vise Lydgate, hvilket falsk skridt han ville have gjort ved således at nedværdige sig.

På hjemvejen gik hun ind på Borthrop Trumbulls kontor. Det var første gang, at hun gav sig af med forretningssager; men hun følte sig slet ikke forlegen ved det. Mr. Trumbull var i sit værelse på kontoret og modtog hende på den høfligste måde, ikke alene fordi han følte sig tiltrukket af hendes skønhed, men også fordi han vidste, at Lydgate var i gæld, og at denne fortryllende unge dame ville føle trykket af det, og dette vakte hans deltagelse. Rosamonds første spørgsmål var, om hendes mand havde talt med mr. Trumbull om at leje deres hus ud.

"Ja, frue, det gjorde han; det gjorde han," sagde den gode auktionsforvalter, idet han søgte at lægge en trøstende betoning i denne gentagelse. "Jeg vil om muligt udføre hans ordre endnu i eftermiddag. Han bad mig ikke at tøve."

"Jeg er kommet herind for at bede Dem om ikke at gøre noget videre skridt i denne sag, mr. Trumbull, og tillige at bede Dem om ikke at tale til nogen om det. Vil De gøre mig den tjeneste?"

"Gerne, mrs. Lydgate, gerne. Jeg skal altså anse denne kommission for ophævet?" sagde mr. Trumbull ærbødigt.

"Ja, med Deres tilladelse. Jeg har hørt, at mr. Ned Plymdale har bestemt sig til et hus, og mr. Lydgate ville kun blive ærgerlig

over, at hans ordre blev udført uden nytte. Desuden er der andre omstændigheder, der gør forslaget unødvendigt."

"Meget vel, mrs. Lydgate, meget vel. Jeg er til Deres befaling, når som helst De ønsker min tjeneste," sagde mr. Trumbull, der glædede sig ved formodningen om, at der havde vist sig nye hjælpekilder. "De kan stole på, at ingen skal erfare noget om denne sag."

Den aften følte Lydgate sig mere trøstet ved at bemærke, at Rosamond var lidt livligere, end hun i den senere tid havde været, og endog lod til at interessere sig for at gøre, hvad der kunne behage ham, uden at blive anmodet om det. Han følte sig så opmuntret ved det, at han forjog alle de smålige, pinagtige bekymringer, der havde plaget ham i den sidste tid, og atter hengav sig til sine videnskabelige grublerier, mens Rosamond spillede de lette melodier, der lød for hans øren som vandets rislen. Det var blevet noget sent; han havde skubbet bøgerne til side og sad og så ind i ilden med hænderne foldet om nakken, glemmende alt andet for tanken om et nyt eksperiment, der var faldet ham ind, da Rosamond, der havde forladt fortepianoet og havde sat sig i en lænestol, sagde:

"Mr. Ned Plymdale har allerede lejet sig et hus."

Lydgate fo'r sammen og stirrede et par øjeblikke tavst hen for sig som en mand, der er blevet vækket af sin søvn. Idet han derpå blev grebet af en ubehagelig bevidsthed, spurgte han:

"Hvorfra ved du det?"

"Jeg aflagde i formiddags visit hos mrs. Plymdale, og hun fortalte mig det."

Lydgate var tavs. Han tog hænderne fra panden og pressede dem imod håret, der, som det så ofte plejede, hang ned over

panden. Han følte en dyb skuffelse. Det var, som om han var i begreb med at åbne døren fra et kvælende rum og havde fundet den aflåset; men han var tillige overbevist om, at Rosamond var fornøjet over årsagen til hans skuffelse. Han kunne ikke se på hende eller tale til hende, før han havde overvundet den første ærgrelse. Når alt kommer til alt, tænkte han i sin bitterhed, hvad bryder så en kvinde sig mere om, end om et hus og et godt indbo? En mand uden dette er en urimelighed. Da han til sidst strøg håret tilbage og så op, lå der en dyb fortvivlelse i hans blik; men han sagde kun koldt:

"Måske der kan komme en anden lejer. Jeg sagde til Trumbull, at han skulle være på sin post, hvis han gik glip af Plymdale."

Rosamond sagde intet til dette. Hun håbede, at hendes mand ikke skulle komme til at tale igen med auktionsforvalteren, før der var forefaldet noget, som kunne berettige hendes indblanding; i alt fald havde hun hindret det, som hun frygtede mest af alt. Efter en pause sagde hun:

"Hvor mange penge er det, at disse ubehagelige folk ville have?"

"Hvilke ubehagelige folk?"

"Dem, der skrev listen – og de andre. Jeg mener, hvor mange penge skulle der til for at tilfredsstille dem, så at de ikke plagede os mere?"

Lydgate så et øjeblik forskende på hende og sagde derpå: "Hvis jeg kunne have fået fem hundrede pund af Plymdale for møbler og som forudbetaling af lejen, kunne jeg have fået mine sager i orden. Jeg ville da have været i stand til at betale Dover

og til at give de andre så meget, at de ville have ventet tålmodigt, hvis vi formindskede vore udgifter."

"Men jeg mener, hvor meget ville du behøve, hvis vi blev i dette hus?"

"Mere end der er rimelighed for, at jeg kan få nogetsteds," sagde Lydgate med skærende ironi i stemmen. Der ærgrede ham at se, at Rosamond endnu tænkte på uopnåelige ønsker i stedet for på at gøre sig de nødvendige anstrengelser.

"Hvorfor kan du ikke nævne summen?" spurgte Rosamond i en mildt bebrejdende tone, der viste, at hun ikke var tilfreds med hans væsen.

"Nuvel," sagde Lydgate, idet han tænkte sig om, "der måtte i det mindste tusind pund til for at få alt i orden. "Men, tilføjede han bestemt, "jeg må overveje, hvorledes jeg skal komme ud af det uden dem og ikke med dem."

Rosamond sagde intet mere.

Men den næste dag udførte hun sin plan at skrive til sir Godwin Lydgate. Siden kaptajnens besøg havde hun fået et brev fra ham og tillige et fra mrs. Mengan, hans gifte søster, der kondolerede hende i anledning af, at hun havde mistet sit barn og udtrykte et ubestemt håb om, at de igen skulle mødes på Quallingham. Lydgate havde sagt hende, at denne høflighed ikke havde noget at betyde; men hun nærede dog en hemmelig overbevisning om, at det kun skyldtes hans hensynsløse opførsel, hvis der vistes dem nogen kulde fra hans families side, og hun havde besvaret brevene på den mest fortryllende måde, idet hun følte sig overbevist om, at en mere speciel indbydelse ville følge efter. Men hun havde ikke hørt et ord senere. Kaptajnen var øjensynlig ikke nogen flittig skribent, og

Rosamond tænkte, at søstrene måske var bortrejst. Imidlertid var nu årstiden kommet til at tænke på venner i hjemmet, og i alt fald ville Godwin, der havde taget hende under hagen og sagt, at hun lignede den berømte skønhed, mrs. Croly, der havde erobret ham i 1790, blive rørt ved enhver bøn fra hende og med glæde opføre sig imod sin nevø som han burde, for hendes skyld. Rosamond nærede en meget naiv idé om, hvad en gammel gentleman burde gøre for at forhindre hende i at lide bekymring. Og hun skrev et brev, som hun mente var overordentlig klogt, hvori hun udpegede for sir Godwin, hvor ønskeligt det ville være, at hendes Tertius kunne komme til et sted, hvor hans talenter bedre ville blive skattet end i Middlemarch, da indbyggernes ubehagelige karakter der havde hindret hans held, og at han som følge deraf var kommet i pengeforlegenheder, som der krævedes et tusinde pund til fuldstændigt at fri ham ud af. Hun sagde ikke, at Tertius var uvidende om, at hun skrev; for hun havde den idé, at hans formodede samtykke til brevet bedre ville stemme med, hvad hun sagde om hans store agtelse for hans onkel Godwin, så vel som for de slægtninge, der altid havde været hans bedste venner. Dette var resultatet af stakkels Rosamonds taktik nu, da hun anvendte den på forretninger.

Dette var sket før selskabet nytårsdag, og endnu var der intet svar kommet fra sir Godwin. Men denne dags morgen skulle Lydgate få at vide, at Rosamond havde tilbagekaldt hans ordre til Trumbull. Da han indså nødvendigheden af, at hun gradvis vænnede sig til tanken om at opgive huset i Lowick Gate, overvandt han sin utilbøjelighed til at tale til hende om denne sag, og ved frokosten sagde han:

"Jeg vil se ind til Trumbull i dag og bede ham om at avertere i *The Pioneer* og *The Trumpet*, at huset her er til leje. Det kunne jo være, at en eller anden kunne få lyst til det, som ellers ikke havde tænkt på at gøre forandring. I disse småbyer bliver folk ofte i deres gamle boliger, selv når familien bliver for stor til dem, fordi de ikke ved, hvor de skulle få nogen anden fra. Og Trumbull lader ikke til endnu at have fundet noget for mig."

Rosamond vidste, at det uundgåelige øjeblik var kommet og sagde med megen ro: "Jeg har givet Trumbull ordre til ikke at anstille videre efterspørgsler."

Lydgate stirrede på hende med stum forundring, der snart blev afløst af vrede og smerte. Han lagde kniv og gaffel fra sig, kastede sig tilbage i stolen og sagde til sidst i en kold ironisk tone:

"Må jeg spørge, hvornår og hvorfor du gjorde det?"

"Da jeg hørte, at Plymdales havde bestemt sig for et andet hus, gik jeg ind til ham for at bede ham om ikke at tale om vort, og på samme tid sagde jeg ham, at han ikke skulle gøre sig mere ulejlighed med denne sag. Jeg vidste, at det ville skade dig, om det blev bekendt, at du ville skille dig ved dit hus og indbo, og det søgte jeg at forhindre. Jeg tror, at det var grund nok, og jeg antager, at jeg også havde ret til at tale med om en sag, der i det mindste angår mig lige så meget som dig."

"Det er tydeligt nok – du havde al mulig ret til at tale, men kun til mig. Du havde ingen ret til hemmeligt at modsige mine ordrer og behandle mig, som om jeg var en nar," sagde Lydgate vredt, idet han rynkede panden og hans øjne skød lyn. Derpå tilføjede han foragteligt: "Er det muligt at gøre dig forståeligt,

hvad følgerne vil blive? Kan det nytte, at jeg igen fortæller dig, hvorfor vi må se at komme af med dette hus?"

"Det er aldeles ikke nødvendigt, at du fortæller mig det igen," sagde Rosamond med iskold ro. "Jeg husker godt, hvad du har sagt. Du var dengang lige så heftig som nu. Men desuagtet holder jeg fast ved min mening, at du burde forsøge alle andre midler, før du gør et skridt, der er så smerteligt for mig. Og at avertere huset finder jeg aldeles nedværdigende for dig."

"Og sæt, at jeg brød mig lige så lidt om din mening som du om min?"

"Det står dig naturligvis frit for. Men jeg synes, at du, før vi blev gift, burde have sagt mig, at du hellere ville udsætte mig for de værste ubehageligheder end opgive din egen vilje. Dengang kunne jeg ikke ane, at du ville ønske at sælge vore møbler og leje et hus i et smalt stræde, hvor værelserne er ligesom bure. Hvis vi skal leve på den måde, lad os så i det mindste forlade Middlemarch."

"Dette kan alt sammen være godt nok, og jeg skulle gerne tage hensyn til det," sagde Lydgate halvt ironisk, "hvis vi ikke tilfældigvis var i gæld."

"Mange mennesker har været i gæld på samme måde, men når de er respektable, stoler folk på dem. Jeg kan huske, at fader har sagt, at Torbits var i gæld, og de kom dog meget godt ud af det. Det kan ikke være godt at handle alt for rask og ubesindigt," sagde Rosamond med ophøjet visdom.

Lydgate kastede hovedet tilbage og pressede fortvivlet læberne sammen. Han så, at ingen fornuftgrunde kunne hjælpe på Rosamond, og følte en heftig lyst til rent ud at sige hende, at han var herre, og hun måtte adlyde. Men han frygtede ikke

alene for den virkning, en sådan ytring ville frembringe, han begyndte også at nære frygt for Rosamonds rolige egensindighed, der aldrig tillod ham at erhverve sig nogen egentlig magt over hende, og atter havde hun såret ham dybt ved at sige, at hun var blevet narret til at ægte ham ved falske ideer om lykke. At sige, at han var herre, ville ikke være sandt; for han følte allerede, hvorledes den beslutning, han i sin ædle stolthed havde fattet, begyndte at vakle ved hendes ord. Han slugte det halve af den kop kaffe, der stod foran ham, og rejste sig derpå for at gå.

"Jeg må i det mindste bede dig om, at du ikke for øjeblikket vil gå til Trumbull – før vi har set, at der ikke findes anden udvej," sagde Rosamond. Endskønt hun ikke var meget frygtsom af sig, følte hun det dog sikrest ikke at tale om, at hun havde skrevet til sir Godwin. "Lov mig, at du ikke vil gå til ham i de første uger uden at sige mig det."

Lydgate lo kort. "Jeg tror snarere, at det var mig, der skulle fordre det løfte, at du ikke ville foretage dig noget uden at sige mig det," sagde han, idet han så skarpt på hende og derpå gik hen til døren.

"Du husker vel, at vi skal spise til middag hos fader i dag," sagde hun, da hun ønskede, at han skulle vende sig om og gøre hende en fuldstændigere indrømmelse, men han sagde kun utålmodigt: "Javel" og gik. Hun fandt det meget stygt af ham, at han ikke tænkte over, at den stilling, han havde bragt hende i, var pinlig nok, uden at han tillige behøvede at vise sig ubehagelig imod hende. Hun var overbevist om, at hun i alle henseender havde handlet på bedste måde, og ethvert vredt ord af Lydgate forøgede kun hans skyld i hendes øjne. Stakkels

Rosamond begyndte at føle, at ægteskabet var en skuffelse for hende, og at Lydgates anskuelser ikke stemmede overens med hendes, ligesom også, at hans videnskabelige beskæftigelser ville have gjort livet kedeligt for hende, selv om ingen gæld havde plaget dem. Det var et andet menneske, hvis nærværelse i den første tid af deres ægteskab havde bidraget til at adsprede hende; men han var nu rejst, og Rosamond ville ikke tilstå, hvor meget den påfølgende tomhed havde været skyld i, at hun følte kedsomhed. Det forekom hende, at et besøg på Quallingham og udsigten til, at Lydgate kunne bosætte sig et andet sted – i London for eksempel – ville aldeles kunne tilfredsstille hende og gøre hende ligegyldig for Will Ladislaws fraværelse, imod hvem hun følte nogen vrede for hans forgudelse af mrs. Casaubon.

Således stod sagerne den nytårsdag, da Lydgate og Rosamond spiste til middag hos hendes fader, og hun viste ham så megen ligegyldighed til straf for hans heftighed, mens morgenscenen havde gjort et langt dybere indtryk på ham. Men han vidste ikke, hvorledes han skulle bære sig ad. Han indså mere og mere, at et liv fuldt af savn og et liv med Rosamond ikke kunne forenes, og endskønt han ikke havde givet sin hustru det løfte, hun havde bedt ham om, var han ikke igen gået til Trumbull. Han begyndte endda at tænke på at gøre en hurtig rejse til det nordlige og tale med sir Godwin.

Han havde engang troet, at intet skulle formå ham til at anmode sin onkel om penge; men han havde dengang ikke kendt, hvilket tryk omstændighederne kunne udøve over ham. Han kunne ikke stole på virkningen af et brev, det var kun ved en samtale, hvor ubehagelig denne end kunne blive for ham, at

han kunne give en fuldstændig forklaring og prøve slægtskabets styrke. Men aldrig så snart var han blevet enig med sig selv om, at dette ville være det letteste udvej, før han også oprørtes ved tanken om, at han, der hidtil altid havde foragtet sådanne mennesker, der stolede på andres hjælp, nu var sunket så dybt, at han kunne sættes i klasse med dem.

65

Det er så almindeligt, at folk er langsomme med deres korrespondance, at det ikke var underligt, at den gamle sir Godwin Lydgate tøvede med at besvare et brev, der var af større vigtighed for andre end for ham selv. Næsten tre uger var forløbet af det nye år, og Rosamond havde endnu ikke fået det brev, hun så længselsfuldt ventede. Lydgate, der var aldeles uvidende om hendes forventninger, så regningerne komme, og følte, i hvor høj grad Dover benyttede sin fordel over de andre kreditorer. Han havde aldrig talt til Rosamond om, at han agtede at tage til Quallingham, da han ikke ønskede at lade hende se, at han gav efter for hendes ønsker efter først harmfuldt at have nægtet det før i det sidste øjeblik; men det var hans mening snart at tage afsted. Da en del af rejsen kunne tilbagelægges på jernbanen, var det ham muligt at komme frem og tilbage på fire dage.

Men en morgen, efter at Lydgate var gået ud, kom der et brev til ham, som Rosamond tydeligt kunne se var fra sir Godwin. Hun var fuld af håb om, at der lå en anvisning i det og fandt det meget naturligt, at det var adresseret til Lydgate, da det angik pengesager. Hun sad hele formiddagen med det vigtige papir foran sig, og da hun klokken tolv hørte sin mands skridt i gangen, gik hun hen til døren og sagde i en mild tone:

"Tertius, kom herind – her er et brev til dig."

"Ah!" sagde han uden at tage hatten af og drejede hende rundt med armen for at gå hen til det sted, hvor brevet lå. "Fra onkel Godwin!" udbrød han, mens Rosamond atter satte sig og

iagttog ham, idet han åbnede brevet. Hun havde ventet, at han ville blive forbavset.

Mens Lydgate lod blikket fare over det korte brev, så hun, hvorledes hans ansigt, der i almindelighed havde en blegbrun farve, blev kridhvidt; hans læber skælvede, da han kastede brevet ned foran hende og heftigt udbrød:

"Det vil være umuligt at holde ud at leve sammen med dig, når du altid vil gå hemmeligt til værks og krydse mine planer!"

Han tav pludseligt, som om han var bange for at sige for meget, og gik heftigt op og ned ad gulvet.

Rosamond havde også skiftet farve, mens hun læste. Brevet lød således:

> "Kære Tertius!
> Lad ikke din hustru oftere skrive til mig, når du har noget at bede mig om, det er en opførsel, jeg ikke havde tiltroet dig. Jeg har aldrig skrevet til en dame om forretningssager. Hvad det angår, at forsyne dig med et tusinde pund eller blot det halve af den sum, da er det mig umuligt. Når man har to yngre sønner og tre døtre, kan man bruge alt, hvad man har. Det lader til, at du hurtigt har fået ende på dine penge og er kommet ind i slemme forviklinger; jo før du ser at komme ud af dem, jo bedre er det. Men jeg kender intet til mænd af din stand, og kan ikke hjælpe dig med det. Hvis du havde valgt armeen eller kirken, kunne du lettere være kommet frem. Din onkel Charles har altid båret lidt nag til dig, fordi du ikke valgte hans stand; men det har jeg ikke. Jeg har derimod stedse ønsket, at det måtte gå dig godt, men du må sørge for nu at kunne stå på dine egne ben.

Din kærlige onkel

Godwin Lydgate."

Da Rosamond havde læst dette brev til ende, sad hun ganske stille med hænderne foldet i skødet, idet hun tvang sig til ikke at vise noget tegn på den dybe skuffelse, hun følte, men væbnede sig til med rolig passivitet at møde sin mands raseri. Lydgate standsede sin gang, så på hende og sagde med bidende strenghed:

"Vil dette være nok til at vise dig, hvilken skade du kan gøre ved din hemmelige indblanding? Har du forstand nok til nu at indse, hvor lidt du formår at dømme og handle for mig – til med uvidenhed at gribe ind i affærer, som det tilkommer mig at afgøre?"

Det var hårde ord; men det var ikke første gang, han var blevet skuffet af hende. Hun så på ham og svarede ham ikke.

"Jeg havde næsten besluttet at tage til Quallingham. Det ville have kostet mig overvindelse at gøre det; men det kunne måske have været til nogen nytte. Men det kan jo ikke hjælpe, at jeg tænker på noget, når du altid hemmeligt modarbejder mig. Du bedrager mig stedse med et falsk samtykke, og jeg er da givet til pris for din underfundighed. Hvis du har i sinde at modsætte dig ethvert ønske, jeg udtrykker, så sig det og trods mig åbenlyst. Jeg ved da i det mindste, hvilke forholdsregler jeg skal tage."

Det er et skrækkeligt øjeblik for unge ægtefolk, når kærligheden har forvandlet sig til en sådan bitterhed. Trods Rosamonds selvbeherskelse trillede en tåre langsomt ned over hendes kinder. Hun sagde endnu intet, men under hendes ro

skjulte der sig en så dyb uvilje imod hendes mand, at hun ønskede, hun aldrig havde set ham. Hun syntes, at alle mennesker var uvenlige imod hende, hendes egen fader medindbefattet, og at den eneste person i hendes lille verden, der var dadelfri, var det yndige væsen med blonde fletninger og de små hænder foldet i skødet, som aldrig udtrykte sig usømmeligt og altid handlede på bedste måde.

Lydgate tav, og idet han så på hende, følte han denne fortvivlede hjælpeløshed, der så ofte påkommer lidenskabelige mennesker, når deres vrede mødes med en tilsyneladende uskyldig tavshed og en sagtmodigt lidende mine, der endog ofte bringer den retfærdigste harme til at tvivle om sin berettigelse.

"Kan du ikke indse, Rosamond," begyndte han i en mildere tone, "at intet kan blive så skæbnesvangert som mangel på oprigtighed og fortrolighed imellem os? Det er atter og atter sket, at jeg har udtrykt et bestemt ønske, og du tilsyneladende er gået ind på det, mens du hemmeligt har modarbejdet det. På den måde kan jeg jo aldrig få tillid til dig. Der ville være lidt håb for os, hvis du ville indrømme det. Er jeg da et så ufornuftigt, rasende uhyre, at du ikke kan være oprigtig imod mig?"

Endnu tavshed.

"Sig blot, at du har haft uret, og at jeg kan stole på, at du ikke oftere vil gå hemmeligt til værks?" sagde Lydgate indtrængende, men med noget bønligt i sin stemme, som Rosamond hurtigt opdagede. Hun talte med kulde.

"Jeg kan ikke godt gøre dig indrømmelser eller løfter efter sådanne ord, som du har brugt til mig. Jeg er ikke vant til et sådant sprog. Du har talt om min 'hemmelige indblanding' og

min 'underfundighed', og mit 'falske samtykke'. Jeg har aldrig tiltalt dig således, og jeg synes, at du bør give mig en undskyldning. Du talte om, at det var umuligt at leve sammen med mig. Det er ganske vist, at du i den senere tid ikke har gjort mig livet behageligt. Jeg antager, at det kunne ventes, at jeg ville forsøge at afværge nogle af de trængsler, som vort ægteskab har bragt over mig." Der faldt atter en tåre, da Rosamond holdt op at tale, og hun tørrede den lige så roligt bort som den første.

Lydgate kastede sig i en stol med en følelse af at være overvundet. "Du har i den senere tid ikke gjort mig livet behageligt" – "de trængsler, som vort ægteskab har bragt over mig" – var ord, der skar ham dybt i hjertet. Hvad, om han ikke blot måtte opgive sine videnskabelige undersøgelser, men også pådrage sig hendes had? Hvilken sørgelig fremtid ventede der ham da ikke!

"Rosamond," sagde han, idet han så på hende med et melankolsk blik, "du burde undskylde mig lidt, selv om jeg bruger hårde ord, når jeg således er blevet skuffet og ophidset. Vi to kan ikke have modsatte interesser. Jeg kan ikke skille min lykke fra din. Når jeg er vred på dig, er det, fordi du ikke kan indse, at al hemmelighedsfuldhed skiller os fra hinanden. Hvorledes skulle jeg kunne ønske at forbitre dig livet, enten ved tale eller ved handling? Når jeg sårer dig, sårer jeg jo en del af mit eget liv. Jeg ville aldrig være vred på dig, hvis du var aldeles oprigtig imod mig."

"Jeg har kun søgt at forhindre dig i uden nødvendighed at styrte os i ulykke," sagde Rosamond, hvis tårer flød mildere nu, da hendes mand talte mere kærligt til hende. "Det er så hårdt at

føle sig vanæret her iblandt alle de mennesker, vi kender, og leve på en så ussel måde. Jeg ville ønske, at jeg var død med den lille."

Der var en blidhed udbredt over hende, mens hun talte og græd, som gør sådanne ord og tårer almægtige over en kærlig mands hjerte. Lydgate trak sin stol nærmere til hendes og trykkede hendes fine hoved imod sin kind med sin kraftige, men dog ømme hånd. Han kærtegnede hende kun, men sagde intet; for hvad var der at sige? Han lovede ikke at beskærme hende imod den frygtede elendighed, da han ikke så nogen sikker udvej til at kunne det. Idet han forlod hende, sagde han til sig selv, at det var hårdere for hende end for ham; for han havde jo sit arbejde og var stadig i virksomhed. Han ønskede at undskylde hende så meget som muligt – men det kunne ikke undgås, at han måtte tænke på hende som et væsen af en anden og svagere art. Ikke desto mindre havde hun behersket ham.

66

Lydgate havde god grund til at tænke, at hans virksomhed var ham til stor hjælp i modgangens tid; for den lagde stadig beslag på hans tanker og omhu for andres sorger og prøvelser. Han var en menneskekærlig og deltagende læge, og hans arbejde på hospitalet eller i private huse tjente bedre end noget opiat til at opretholde ham under bekymringerne og følelsen af åndelig nedværdigelse.

Mr. Farebrothers mistanke om opiatet var imidlertid sand. Under sorgernes bitre tryk havde han et par gange forsøgt at tage opium. Men han havde virkelig ingen trang til sådanne hjælpemidler. Han var stærk og kunne tåle megen vin; men alligevel nød han sjældent andet end sukker og vand, da han nærede stor foragt for den ophidselse, drikkevarer forårsager. Det samme var tilfældet med spil. Han havde besøgt flere spillehuse i Paris og iagttaget spillernes lidenskab, som om det var en sygdom, uden at føle sig fristet til selv at prøve sin lykke.

Men ligesom han havde forsøgt opiatet, begyndte hans tanker nu at vende sig til spillet, ikke af lyst til spændingen ved det, men fordi det faldt ham ind, at det ville være den letteste måde at skaffe sig penge på. Og hvis han havde været i London eller Paris, ville sådanne tanker snart have ført ham til et spillehus, ikke længere for at iagttage spillerne, men for med samme iver som de at deltage i spillet. En hændelse, der indtraf kort efter, at håbet om at få hjælp af hans onkel var tilintetgjort, viste, hvilken magt spilleraseriet kunne have fået over ham, hvis der havde været rigere lejlighed for ham til at besøge noget større spillehus.

Billardstuen i *Den grønne Drage* var meget besøgt af folk, der ligesom vor bekendt, mr. Bambridge, holdt af at more sig. Her var det, at stakkels Fred havde pådraget sig sin mindeværdige gæld. Lydgate, der var en dygtig billardspiller, havde været der et par gange efter sin ankomst til Middlemarch, men havde senere ikke haft tid til at komme der. En aften gik han imidlertid derind for at træffe mr. Bambridge, hestehandleren, der havde lovet at skaffe ham en køber til hans sidste gode hest, som han havde i sinde at ombytte med en billigere, da han derved håbede måske at indvinde tyve pund, som han kunne stille sine kreditorer lidt tilfreds med. At gå ind i billardstuen, idet han gik forbi, ville spare ham tid.

Mr. Bambridge var der endnu ikke, men han ville snart komme, sagde hans ven mr. Horrock, og Lydgate gav sig derfor til at spille billard for at få tiden til at gå. Den aften var hans øjne klare, og pupillen udvidet, og der var den ualmindelige livlighed over ham, som mr. Farebrother engang havde lagt mærke til. Da han spillede godt, var der flere af de tilstedeværende, som indgik væddemål om hans spil, og da han følte tillid til sin dygtighed, begyndte han snart selv at tage del i disse og vandt atter og atter. Mr. Bambridge var kommet ind; men Lydgate bemærkede det ikke. Han var ikke alene ophidset af spillet, men der foresvævede ham også ideer om den næste dag at tage til Brassing, hvor der spilledes efter en større målestok og med et mægtigt greb at bortføre Djævelens lokkemad uden at tage krogen med og således købe sig frigørelse for de daglige bekymringer.

Han vandt endnu, da to nye gæster trådte ind. Den ene af dem var et ungt menneske ved navn Hawley, der var vendt hjem

efter at have studeret jura i London, og den anden var Fred Vincy. Den unge Hawley, som var en dygtig og rolig billardspiller, tog straks del i spillet. Men Fred Vincy, som blev forbavset over at se Lydgate der og forfærdet over hans ophidsede mine, blev stående og holdt sig udenfor den kreds, der omgav bordet.

Fred havde i den senere tid søgt lidt adspredelse til belønning for sin stadige flid. I det sidste halve år havde han med stor udholdenhed arbejdet under mr. Garth og havde ved streng øvelse næsten overvundet manglerne ved sin håndskrift; rigtignok var øvelsen dog ofte blevet lettet for ham, ved at den blev udført i mr. Garths hus under Marys øjne. Men i de sidste fjorten dage havde hun opholdt sig på Lowick præstegård, mens mr. Farebrother var i Middlemarch, hvor han udførte nogle planer til bedste for sit sogn, og Fred, der ikke havde noget bedre at tage sig til, var begyndt at besøge *Den grønne Drage*. Fred nærede vel den heroiske idé at spare det meste af de firs pund, som mr. Garth havde tilbudt ham, for at afbetale de halvfems pund, han havde berøvet mrs. Garth, hvilket ikke ville være ham så vanskeligt, da han var godt forsynet med klæder og ikke betalte noget for sin kost; men han mente dog, at en ti pund ville han nok beholde for sig selv, og skønt han endnu ikke havde dem i sin lomme, kunne han jo gerne vove lidt af dem på spillet. Men han tænkte ikke på, hvor let de gamle vaner derved atter kunne få magt over ham.

Hvad han imidlertid mindst havde ventet, var, at han skulle træffe sin svoger Lydgate der, og det lige så ophidset og ivrig, som han selv kunne have været; og han tabte derfor ganske lysten til at spille, især da den ubestemte uro, han følte, blev

forøget ved bevidstheden om, at Lydgate var i gæld, og at hans fader havde nægtet at hjælpe ham. Det var, som om han og Lydgate havde byttet roller, den ellers så letsindige og muntre Fred så alvorlig og forlegen ud, mens Lydgate, der plejede at være så tavs og tilbageholden, ganske syntes at have mistet sin selvbeherskelse.

Lydgate havde vundet seksten pund ved at vædde på sit eget spil; men den unge Hawleys ankomst forandrede snart sagernes stilling. Han var en dygtig og besindig spiller, mens Lydgate, hvis nerver var opspændte, blev mere og mere usikker. Fred bemærkede, at Lydgate begyndte at tabe stærkt og brød sin hjerne med at finde på et middel, hvorved han, uden at det var stødende, kunne få denne til at forlade værelset. Han så, at flere andre havde lagt mærke til Lydgates besynderlige væsen, og det faldt ham ind, at han måske ved blot at kalde ham til side et øjeblik, kunne vække ham af hans selvforglemmelse. Han kunne ikke finde på noget sindrigere end at sige, at han gerne ville tale med Rosy og ønskede at vide, om hun var hjemme den aften, og han stod i begreb med at udføre denne ligefremme plan, da en opvarter kom hen og sagde, at mr. Farebrother var nede og bad om at få ham i tale.

Fred blev forundret og ikke rigtig vel til mode, men idet han lod svare, at han straks skulle komme, fik han en ny indskydelse, gik hen til Lydgate og trak ham lidt til side, mens han sagde: "Må jeg tale med dig et øjeblik? Farebrother har ladet mig kalde. Han er dernede; jeg tænkte, at du måske gerne ville vide det, hvis der var noget, du ønskede at tale med ham om."

Dette var kun et påskud af Fred, da han ikke godt kunne sige: "Du taber slemt og får folk til at stirre på dig; du gjorde derfor

bedst i at gå din vej." Men han kunne aldrig have haft en bedre inspiration. Lydgate havde ikke før set, at Fred var til stede, og synet af ham på samme tid, som han hørte, at mr. Farebrother også var der, havde samme virkning på ham som en stærk rystelse.

"Nej, nej," sagde Lydgate, "jeg har ikke noget særegent at tale med ham om. Men – spillet er forbi – jeg må gå – jeg kom kun herind for at tale med Bambridge."

"Bambridge sidder derovre; men jeg tror ikke, at han er skikket til at tale om forretninger i aften. Kom ned med mig til Farebrother. Du må beskytte mig; jeg har en anelse om, at han vil skænde på mig."

Lydgate følte sig skamfuld; men han ville ikke lade sig mærke med det ved at nægte at tale med mr. Farebrother og gik ned. Men de gav kun hinanden hånden og talte om det kolde vejr; og da de alle tre var kommet ud på gaden, lod præsten til at være meget villig til at sige farvel til Lydgate. Det var øjensynligt hans ønske i det øjeblik at tale ene med Fred, og han sagde venligt: "Jeg forstyrrede dig, unge gentleman, fordi jeg nødvendigvis måtte tale med dig. Vil du følge med mig til St. Botolph?"

Det var en smuk, frostklar aften, himlen var tæt besået med stjerner, og mr. Farebrother foreslog, at de skulle gå en lille omvej. Det næste, han sagde, var:

"Jeg troede, at Lydgate aldrig besøgte *Den grønne Drage*?"

"Det gjorde jeg også," sagde Fred. "Men han sagde, at han var gået derind for at træffe Bambridge."

"Han spillede da vel ikke?"

Fred havde ikke haft i sinde at fortælle det; men han var nu nødt til at sige: "Jo han gjorde. Men jeg antager, at det var

tilfældigt. Jeg har aldrig før set ham der."

"Du har nok selv været der oftere i den senere tid?"

"Å, omtrent fem eller seks gange."

"Jeg troede, at du havde god grund til at vænne dig af med at gå derind."

"Ja. Det ved De jo nok," sagde Fred, der ikke holdt af således at blive forhørt. "Jeg har betroet Dem alt."

"Jeg antager, at det berettiger mig til nu at tale om denne sag. Vi ved jo begge, at vi står på en venskabelig fod med hinanden; jeg har hørt på dig, og du vil være villig til at høre på mig. Det er nu min tur til at tale lidt om mig selv, ikke sandt?"

"Jeg står i den største gæld til Dem, mr. Farebrother," sagde Fred, der nærede uhyggelige formodninger.

"Jeg vil ikke nægte, at du er i nogen forpligtelse til mig. Men jeg må tilstå dig, Fred, at jeg var i begreb med at kuldkaste alt, hvad jeg har gjort for dig, ved nu at lade være at tale til dig. Da man sagde til mig: 'Den unge Vincy besøger igen hver aften billardbordet – han vil ikke længere bære bidslet,' følte jeg mig opfordret til at gøre det modsatte af, hvad jeg nu gør – at tie og vente, mens du atter gik ned ad stigen, først ved at indgå væddemål og så –"

"Jeg har ikke væddet," sagde Fred hastigt.

"Det glæder mig at høre det. Men jeg siger, at det var min indskydelse at se til, mens du bragte Garths til at tabe tålmodigheden med dig og forspildte den bedste lejlighed i dit liv – den lejlighed, som du har anstrengt dig for at gribe. Du kan gætte den følelse, som vakte denne fristelse hos mig – jeg er vis på, at du kender den. Jeg er overbevist om, at du ved, at tilfredsstillelsen af din kærlighed står i vejen for min."

Der indtrådte en pause. Mr. Farebrother syntes at vente på et svar; og den bevægelse, der sporedes i hans stemme, gav hans ord en egen højtidelighed. Men ingen følelse kunne overvinde Freds skræk.

"Det kan ikke ventes, at jeg skulle opgive hende," sagde han efter et øjebliks betænkning; her kunne det ikke nytte at vise noget skin af ædelmodighed.

"Det kan det ikke, så længe hun besvarer din kærlighed. Men forhold af denne art er underkastet forandring. Jeg kan let tænke mig, at du ved din handlemåde kunne løsne de bånd, der binder jer til hinanden – du må betænke, at hun kun betingelsesvis er bundet – og at i det tilfælde en anden mand, der kan smigre sig med, at han står højt i hendes agtelse, kunne vinde den plads i hendes kærlighed, som du havde ladet fare. Jeg kan let tænke mig et sådant resultat," gentog mr. Farebrother med eftertryk. "Der er et fællesskab i sympatien, som kan vinde fordel selv over de ældste erindringer."

Det forekom Fred, at hvis præsten havde haft næb og kløer i stedet for sin meget veltalende tunge, kunne hans angreb næppe have været grusommere. Han nærede en forfærdelig overbevisning om, at der blandt alle disse formodninger var en bevidsthed om en virkelig forandring i Marys følelser.

"Jeg ved naturligvis, at det snart kan være ude med mig," sagde han i en bekymret tone. "Hvis hun begynder at sammenligne –" Han brød af, da han ikke gerne ville forråde alt, hvad han følte, og sagde derpå med lidt bitterhed: "Men jeg troede, at De var venligt stemt imod mig."

"Det er jeg også, derfor er jeg her. Men jeg har haft en stærk tilbøjelighed til ikke at være det. Jeg har sagt til mig selv: Hvis

der er rimelighed for, at det unge menneske tilføjer sig selv skade, hvorfor skulle du så lægge dig imellem? Er du ikke lige så meget værd som han? Hvis der er udsigt til, at han går i hundene, så lad ham det – måske du dog ikke kunne forhindre det – og høst du så fordelen af det."

Der opstod atter en pause, hvori Fred blev grebet af en uhyggelig skræk. Hvad ville der nu komme? Han frygtede for at høre, at der var blevet sagt noget til Mary – det forekom ham snarere, som om han lyttede til en trussel end til en advarsel. Da præsten atter talte, lyd hans stemme imidlertid opmuntrende.

"Men jeg havde engang ment dig det bedre end som så, og jeg vendte tilbage til min gamle beslutning. Jeg tænkte, at jeg næppe kunne sikre mig bedre imod mig selv, Fred, end ved at fortælle dig, hvad der var foregået i mit indre. Og nu forstår du mig? Jeg ønsker at gøre hendes og din lykke til min egen, og hvis der er noget håb om, at et advarende ord af mig kunne afvende nogen fare for det modsatte – nuvel, så har jeg udtalt det."

Præstens stemme sank, idet han sagde de sidste ord. Han standsede – de stod netop ved den vej, som førte ned til St. Botolph, og han rakte hånden ud som for at antyde, at samtalen var til ende. Fred var dybt bevæget. Det var, som om Farebrothers smukke handling havde vakt en genfødende kraft i ham, så at han følte sig rede til at begynde et nyt liv.

"Jeg vil forsøge på at blive Dem og hende værdig," begyndte han, men blev afbrudt af mr. Farebrother, der sagde;

"Du må da ikke tro, at jeg mener, at hendes kærlighed for øjeblikket er i aftagende, Fred. Vær kun ganske rolig; hvis du

holder dig på den rette vej, vil også alt andet nok gå godt."

"Jeg skal aldrig glemme, hvad De har gjort for mig," svarede Fred. "Jeg kan ikke udtrykke, hvad jeg føler – kun det vil jeg sige, at jeg skal gøre mig umage for, at Deres godhed ikke skal blive spildt."

"Det er nok. Farvel og Gud være med dig!"

Således skiltes de. Men det varede længe, før nogen af dem gik hjem. Al Freds grunden kunne korteligt indbefattes i disse ord: "Det kunne rigtignok have været godt for hende at ægte Farebrother – men, hvis hun nu elsker mig højst, og jeg bliver en god mand, er der dog ingen uret i, at jeg ikke giver afkald på hende."

Måske mr. Farebrothers betragtninger kunne udtrykkes ved et skuldertræk, og følgende lille tale: "At tænke sig, at en kvinde kan spille en sådan rolle i en mands liv, at det næsten bliver til heroisme at opgive hende og kan føre til forbedring at vinde hende!"

67

Heldigvis havde Lydgate til sidst tabt i billardsalen og ikke fået lyst til oftere at prøve sin lykke der. Tværtimod var han ærgerlig på sig selv, da han den næste dag måtte betale fire eller fem pund mere end sin gevinst, og hans fornuft sagde ham, hvor alvorlig sagen kunne være blevet, hvis det havde været et rigtigt spillehus, han var kommet ind i. Men endskønt han således undertrykte lysten til at spille, beholdt han dog en følelse af, at det ville have været langt lettere på denne måde at erhverve sig de penge, han trængte til, end ved at gøre et skridt, som han mere og mere begyndte at indse var uundgåeligt.

Dette bestod i at henvende sig til mr. Bulstrode. Lydgate havde så ofte pralet for sig selv og andre af, at han var aldeles uafhængig af Bulstrode – han havde ikke sjældent under deres samtaler opretholdt sin stolthed ved bevidstheden om, at det var til samfundets bedste, han benyttede denne herskesyge bankier, hvis meninger han fandt foragtelige, og hvis motiver ofte forekom ham at være en absurd blanding af modsigende indtryk – at han havde skabt sig stærke ideelle hindringer for at komme med nogen bøn til ham for sit eget vedkommende.

Men først i marts måned stod hans sager så slet, at han indså, der ikke var andet for ham at gøre end at søge et rentefrit lån, og hans forhold til Bulstrode, syntes han, gav ham lidt krav på denne hjælp. Havde bankieren ikke indirekte været skyld i, at det var gået tilbage med hans praksis, og havde han ikke altid været tilfreds med den måde, hvorpå Lydgate havde udført hans planer? Rigtignok havde Bulstrode i den sidste tid vist mindre interesse for hospitalet, end han plejede; men hans helbred

havde også forværret sig, og det lod til, at hans nerver var stærkt angrebne. I andre henseender havde han vist nogen forandring i sin opførsel, der altid havde været yderst høflig, men kold, navnlig efter Lydgates forlovelse med Rosamond, som om han ikke havde villet anerkende noget familiebånd imellem dem. Imidlertid opsatte Lydgate udførelsen af sin beslutning fra den ene dag til den anden. Han så ofte mr. Bulstrode, men benyttede aldrig lejligheden til at tale med ham om, hvad der lå ham på sinde. Snart tænkte han: "Jeg vil skrive til ham, det er lettere," og snart: "Nej, hvis jeg talte med ham, kunne jeg trække mig tilbage i tide, hvis jeg mærkede nogen uvilje."

Men under denne vaklen kom tilfældet ham til hjælp. I en billet fra mr. Bulstrode blev han anmodet om at se op til ham i banken. Han havde i den sidste tid lidt af søvnløshed, og dette i forening med enkelte andre symptomer havde bragt ham til at frygte for sin forstand. Han ønskede derfor igen at tale med Lydgate om det den morgen, endskønt han ikke havde andet at meddele ham, end hvad han allerede tidligere havde sagt. Og han lyttede ivrigt til alt, hvad Lydgate kunne sige for at forjage hans frygt, selv om dette også kun var en gentagelse; det forekom lægen, at det øjeblik, hvori han var i stand til således at bringe ham trøst, ville være belejligt til at fremføre sit personlige ønske. Han havde talt om, at det ville være godt for Bulstrode, om han for en tid kunne lægge forretningerne lidt til side.

"Man ser, hvorledes enhver selv ubetydelig åndelig anstrengelse kan indvirke på et svagt legeme," sagde Lydgate, da samtalen gik over fra det personlige til det mere almindelige,

"af de dybe spor, ængstelser for en tid kan efterlade selv på unge og kraftige mennesker. Jeg er af naturen meget stærk, og dog er mit nervesystem blevet fuldstændig rystet af flere bekymringer, jeg i den senere tid har haft."

"Jeg frygter, at en konstitution, der er så modtagelig, som min for øjeblikket er, ville være udsat for at blive et offer for koleraen, hvis den besøgte vor egn. Og siden den har vist sig i nærheden af London, må vi vel anråbe den Barmhjertige om hans beskyttelse," sagde mr. Bulstrode, der ikke søgte at undgå Lydgates hentydning, men dog kun var optaget af frygten for sig selv.

"De har i alt fald gjort Deres til, at der er truffet de bedste praktiske forsigtighedsregler for byen, og det er den sikreste måde at anråbe om beskyttelse på," sagde Lydgate med stærk uvilje imod bankierens religiøse talemåder, der blev endnu mere forhøjet ved hans tilsyneladende mangel på sympati for ham selv. Men han var nu alt for fast besluttet på at søge hjælp, til at han ville lade sig standse. Han tilføjede: "jeg tror nok, at hvis koleraen kommer, må selv vore fjender indrømme, at de foranstaltninger, der er truffet på det nye hospital, vil komme byen til gode."

"Ganske vist," sagde Bulstrode noget koldt. "Med hensyn til, hvad De sagde før, mr. Lydgate om at frigøre mig fra for meget åndeligt arbejde, da har jeg netop i længere tid tænkt på at opgive alle de offentlige arbejder, jeg hidtil har taget del i. Jeg har også i sinde at skifte opholdssted for en tid og tage ned til kysten. Det er sikkert en plan, De vil give Deres bifald?"

"Å, ja," sagde Lydgate og kastede sig tilbage i stolen, utålmodig over at finde bankieren så aldeles optaget af sig selv.

"Jeg har allerede i nogen tid tænkt på at tale med Dem om vort hospital," vedblev Bulstrode. "Under de omstændigheder, jeg har antydet, må jeg naturligvis ophøre at have personlig del i bestyrelsen af det, og det strider imod mine anskuelser at forsyne en institution med så store pengetilskud, som jeg hidtil har gjort, når jeg ikke selv kan våge over deres anvendelse. Jeg har derfor tænkt på en forandring i planen. Den eneste, der kunne være villig til at forhøje sit tilskud, er mrs. Casaubon, og jeg har haft en samtale med hende, hvori jeg har vist hende, ligesom jeg nu vil vise Dem det, at det ville være ønskeligt at skaffe det nye hospital mere almindelig hjælp ved at indføre et nyt system."

Han gjorde en pause, men Lydgate tav.

"Dette mener jeg skulle bestå i, at det nye hospital skulle sættes i forbindelse med det gamle og stilles under den samme direktion. Det bliver også nødvendigt, at lægetilsynet på begge bliver forenet; på den måde ville byens interesser ikke længere være delt."

"Det er uden tvivl en meget god plan," sagde Lydgate i en ironisk tone. "Men det kan ikke ventes, at jeg skal glæde mig over den, siden et af de første resultater vil være, at de andre læger vil forstyrre og forandre min metode, om ikke af anden grund, så kun fordi det er *min* metode."

"De ved meget godt, mr. Lydgate, at jeg altid i høj grad har vurderet Deres nye og uafhængige fremgangsmåde. Men De ser selv, at det er Forsynets vilje, at jeg trækker mig tilbage, og der er intet andet for mig at gøre end at bøje mig under den."

Bulstrode havde en så behændig måde at fremsætte kendsgerningerne på, at det var vanskeligt for Lydgate at give

sin harme og skuffelse luft. Efter et øjebliks eftertanke spurgte han derfor kun:

"Hvad sagde mrs. Casaubon?"

"Det var det, jeg dernæst ønskede at tale med Dem om," sagde Bulstrode i sin afmålte tone. "Hun er, som De ved, en meget gavmild dame, og hun har underrettet mig om, at selv om hun har bestemt en del af sine indtægter til et andet formål, er hun dog villig til at overveje, om hun ikke ganske kan indtage min plads med hensyn til det nye hospital, men hun ønsker lidt længere tid til at tænke over denne sag, og jeg har sagt hende, at – er ikke er mindste grund til at forhaste sig – da jeg ikke engang er rigtig enig med mig selv om mine egne planer."

Lydgate havde stor lyst til at sige: "hvis mrs. Casaubon ville indtage Deres plads, ville det være en vinding i stedet for et tab." Men der tyngede endnu en vægt på hans sind, som forhindrede ham i at udtale sig så oprigtigt. Han svarede: "Jeg kan vel altså tale med mrs. Casaubon om denne sag?"

"Netop; det er, hvad hun udtrykkeligt ønsker. Hun siger, at hendes beslutning for en stor del vil afhænge af, hvad De kan sige hende. Men ikke for øjeblikket; for jeg tror, at hun står i begreb med at foretage en rejse. Jeg har hendes brev her," sagde mr. Bulstrode, idet han trak det frem og læste det. "'For øjeblikket er min tid optaget,' skriver hun. 'Jeg rejser til Yorkshire med sir James og lady Chettam, og den bestemmelse, der bliver truffet med noget land, jeg skal se på, vil have indflydelse på min evne til at kunne bidrage til hospitalet.' Således ser De, mr. Lydgate, at der for øjeblikket ikke er noget at gøre ved denne sag; men jeg ville kun give Dem et vink om, hvad der muligvis kunne indtræffe."

Mr. Bulstrode stak brevet i en sidelomme og antog en mine, som om forretningen var til ende. Lydgate følte imidlertid, at hvis han ville gøre et forsøg på at få hjælp, så måtte det ske nu, ellers ville det aldrig blive til noget.

"Jeg er Dem meget forbunden, fordi De har advaret mig i tide," sagde han med en fast beslutning, men tillige på en afbrudt måde, der viste, hvor ugerne han talte. "Det, jeg sætter højst pris på, er mit kald, og jeg har identificeret hospitalet med den bedste nytte, jeg kan gøre af det. Men denne er ikke altid ensbetydende med det pekuniære held. Alt, hvad der har gjort hospitalet upopulært, har i forening med andre grunde – jeg tror, at de alle står i forbindelse med iveren for mit kald – bidraget til at gøre *mig* upopulær. Jeg får næsten kun patienter, der ikke kan betale mig, og jeg ville ikke have noget imod det, hvis jeg på min side ikke havde andre, som jeg skulle betale." Lydgate ventede lidt, men da Bulstrode kun bøjede hovedet og så fast på ham, vedblev han i samme afbrudte tone:

"Jeg er kommet ind i pengeforviklinger, som jeg ikke kan rede mig ud af, med mindre en mand, der stoler på mig og min fremtid, ville låne mig en sum penge uden anden sikkerhed. Jeg havde kun en ringe formue tilbage, da jeg kom hertil, og mine udgifter er som følge af mit giftermål blevet større, end jeg ventede. Resultatet er, at jeg i dette øjeblik behøver tusinde pund for at undgå den risiko at så mit indbo solgt, der står som sikkerhed for den største gæld – såvel som at betale min anden gæld – og have lidt til overs til at modstå den første knappe tid. Jeg finder, at her ikke kan være tale om, at min svigerfader kan gøre et sådant forskud, og derfor henvender jeg mig til Dem

som den eneste, der personligt har haft indflydelse på mit held eller min ruin."

Lydgate følte afsky ved at høre sig selv; men han havde nu talt og det aldeles ligefremt. Mr. Bulstrode svarede uden hast, men også uden betænkning:

"Jeg må tilstå, at jeg er bedrøvet, endskønt ikke overrasket over denne underretning, mr. Lydgate. For min egen part har jeg altid beklaget Deres forbindelse med min svogers familie, der altid har haft ødsle vaner og navnlig kan takke mig for, at den kan vedligeholde sin stilling. Mit råd, mr. Lydgate, er, at De i stedet for at pådrage Dem flere forpligtelser og fortsætte en tvivlsom kamp, skulle gå fallit."

"Det ville ikke forbedre mine udsigter," sagde Lydgate i en bitter tone, idet han rejste sig, "selv om det i og for sig var nogen mere behagelig udvej."

"Det er altid et forsøg," sagde mr. Bulstrode; "jeg vil dog anbefale Dem at overveje det råd, jeg har givet Dem."

"Tak," svarede Lydgate, uden ret at vide, hvad han sagde. "Jeg har alt for længe lagt beslag på Deres tid. Farvel."

68

De planer, Bulstrode havde omtalt i sin samtale med Lydgate, havde han fattet på grund af nogle hårde prøvelser, han havde gennemgået siden mr. Larchers auktion, da Raffles havde genkendt Will Ladislaw, og bankieren forgæves havde søgt at udføre en retfærdighedshandling, der kunne bevæge Forsynet til at fri ham for de smertelige følger af fortidens synder.

Hans overbevisning om, at Raffles, med mindre han var død, inden lang tid ville vende tilbage til Middlemarch, viste sig at være rigtig. Juleaften lod han sig atter se i Bulstrodes bolig. Denne gang var bankieren hjemme, så at han selv kunne modtage ham og søge at forhindre, at han kom i berørelse med den øvrige del af familien; men han kunne dog ikke ganske afværge det kompromitterende i hans besøg eller den skræk, det forårsagede hans hustru. Raffles var blevet endnu vanskeligere at behandle end tidligere, da hans tiltagende umådelighed havde fremkaldt en åndelig rastløshed hos ham, der gjorde, at han hurtigt afrystede ethvert indtryk af, hvad der blev sagt til ham. Han ville endelig blive der i huset, og Bulstrode, der af to onder foretrak at vælge det mindste, indså, at dette måske også var bedre, end hvis han kom ud i byen. Han beholdt ham i sit eget værelse om aftenen og blev hos ham, indtil han var kommet i seng, mens Raffles hele tiden morede sig over den ærgrelse, han forårsagede denne agtværdige og velhavende medsynder. Der lå imidlertid en listig beregning under al hans rå spøg – en koldblodig beslutning om at få en klækkelig sum lokket fra Bulstrode som betaling for frigørelsen fra denne nye tortur. Men han gik lidt for vidt.

Bulstrode blev virkelig mere forpint, end Raffles med sin rå natur var i stand til at tænke sig. Han havde sagt til sin hustru, uden derved ligefrem at sige en usandhed, at familiebånd nødte ham til at tage sig af dette usle væsen, lastens offer, og at der var tegn på en sindsforvirring hos Raffles, som krævede stor forsigtighed. Han ville selv følge den ulykkelige skabning på vej den næste morgen. Ved denne forklaring bortfaldt det underlige i, at han ikke tillod nogen anden at betræde værelset, ikke engang for at bringe mad og drikke derind. Men han sad desuagtet i en dødelig skræk for, at Raffles' højrøstede og ligefremme udtalelser skulle kunne høres udenfor.

På denne måde havde Raffles drevet torturen for vidt og frembragt en virkning, som ikke lå i hans plan. Han havde ved sit rå væsen bragt Bulstrode til at føle, at han måtte byde ham trods for at blive ham kvit. Efter at bankieren om aftenen havde hjulpet Raffles i seng, befalede han, at hans lukkede vogn skulle være forspændt næste morgen klokken halv otte. Klokken seks havde han allerede længe været påklædt og havde tilbragt en del af sin tid i bøn, idet han bad om tilgivelse for de usande påskud, han havde benyttet for at afværge det onde. Bulstrode gøs tilbage for en direkte hårdhed med en afsky, der ikke stod i forhold til hans mere indirekte misgerninger.

Da han havde endt sine bønner, gik han med et lys ind til Raffles, der øjensynlig lå i en ubehagelig drøm. Han blev stående ganske stille, da han håbede, at skinnet af lyset gradvis skulle vække den sovende. Han frygtede for, at denne ved alt for pludselig at blive vækket skulle gøre støj og forurolige de andre i huset. Han havde ventet et par minutter, da Raffles drog et langt halvkvalt suk, fo'r op og skælvende så sig om. Men han

gjorde ingen støj, og Bulstrode satte lyset fra sig, mens han ventede på, at han skulle komme til sig selv.

Kort efter sagde Bulstrode i en kold, bydende tone: "Jeg har kaldt så tidligt på Dem, mr. Raffles, fordi jeg har givet ordre til, at vognen skulle være forspændt klokken halv otte, og har i sinde selv at følge Dem til Ilsely, hvorfra De kan tage videre med jernbanen eller dagvognen, ligesom De behager."

Raffles ville til at tale; men Bulstrode forhindrede det og vedblev i samme tone: "Ti stille, sir, og hør på, hvad jeg har at sige Dem. Jeg vil nu forsyne Dem med penge og fra tid til anden forstrække Dem med en passende sum, hvis De skriftligt henvender Dem til mig om det; men hvis De foretrækker atter at fremstille Dem her, hvis De vender tilbage til Middlemarch, hvis De udtaler Dem på en måde, der er skadende for mig, må De leve af den løn, Deres ondskab kan indbringe Dem uden min hjælp. Ingen vil betale Dem for at beskæmme mit navn; jeg ved, hvad der er det værste, De kan gøre mig, og jeg vil trodse det, hvis De atter tør trænge Dem ind på mig. Stå op, sir, uden støj, og gør, som jeg befaler Dem, eller jeg sender bud efter en politibetjent, der kan jage Dem bort fra mine enemærker, og De kan da fortælle Deres historier i enhver ølkælder her i byen; men De får ikke en skilling af mig, som De kan betale Deres udgifter med."

Det var sjældent, at Bulstrode talte med en sådan energi; men han var efter lang overvejelse blevet enig med sig selv om, at det var den bedste måde at bære sig ad på. Det lykkedes ham også at få det usle, elendige menneske til at underkaste sig hans vilje, og han lod sig roligt føre ned til vognen, før familien havde samlet sig ved frokostbordet. Folkene troede, at det var en fattig

slægtning, og undrede sig ikke over, at en så eksemplarisk mand som deres herre skammede sig over ham og gerne ville være ham kvit. Bankierens køretur med denne forhadte ledsager var en dårlig begyndelse på juledag; men ved slutningen af turen havde Raffles genvundet sit humør og tog meget tilfreds afsked, hvad han også havde god grund til, da bankieren havde givet ham hundrede pund. Forskellige grunde var skyld i, at Bulstrode viste en sådan gavmildhed, men han gjorde sig ikke rigtig rede for dem alle. Mens han havde iagttaget Raffles' urolige søvn, havde han ganske vist tænkt på, at dette menneskes konstitution var blevet meget ødelagt, siden han havde fået de første to hundrede pund.

Han havde gentaget sine truende ord for Raffles, før de skiltes, men, da han kørte alene hjem, var han dog aldeles ikke vis på, at han havde sikret sig mere end en lille frist. Det var, som om et farligt krybdyr havde efterladt sit slimede spor på de behagelige omgivelser, han levede i.

Det var denne stadige frygt, der til sidst bragte ham til at gøre forberedelser til at kunne forlade Middlemarch. Men da han talte med Lydgate, var dog de forholdsregler, han havde taget, endnu ikke uigenkaldelige, hvis det skulle vise sig, at de var unødvendige. Han havde endnu et ubestemt håb om, at der kunne indtræffe noget, som kunne forhindre ham i at flytte fra et sted, hvor han nu engang havde slået sig til ro – især da det ville falde ham vanskeligt at give sin hustru en tilfredsstillende forklaring af de grunde, der bevægede ham til at tage bort fra den by, hvor hun helst ville bo.

Iblandt de affærer, Bulstrode måtte ordne, var også bestyrelsen af Stone Court under hans mulige fraværelse, og i

denne som i alle lignende forretningssager spurgte han Caleb Garth til råds, da han, ligesom alle andre, ønskede at benytte denne agent, der var ivrigere for sin klients interesser end for sine egne.

Da Bulstrode ønskede at kunne beholde overopsynet over Stone Court, hvis han vendte tilbage, rådede Garth ham til ikke at forpagte gården bort, men tage en forvalter, som kunne bestyre den for ham.

"Kan jeg stole på, at De vil finde mig en forvalter, som vil gå ind på mine betingelser, mr. Garth?" sagde Bulstrode. "Og vil De sige mig, hvilket årligt honorar De selv skal have for at bestyre de forretninger, vi har talt sammen om?"

"Jeg skal tænke over det," sagde Caleb på sin ligefremme måde, "og se, hvorledes jeg kan ordne det."

Hvis mr. Garth ikke havde haft Fred Vincys fremtid for øje, ville han rimeligvis ikke være blevet glad over således at få sit arbejde forøget. Men da han forlod mr. Bulstrode, fik han den tillokkende idé, at han muligvis kunne skaffe Fred forvalterpladsen, hvis han selv ville påtage sig ansvaret for bestyrelsen. Det ville være en udmærket skole for Fred; han kunne skaffe sig en beskeden indtægt der og dog få tid til overs til at erhverve sig flere kundskaber ved at hjælpe til med andre forretninger. Han talte om det til sin hustru med en sådan fryd, at hun ikke kunne bære det over sit hjerte at kølne hans glæde ved at udtale sin stadige frygt for, at han påtog sig for meget.

"Knøsen ville rigtignok blive lykkelig," sagde han og kastede sig tilbage i stolen med et strålende blik, "hvis jeg kunne sige ham, at alt var ordnet. Tænk dig kun, Susan! Det er den gård, han altid har ønsket sig, længe før gamle Featherstone døde. Og

det ville være en smuk måde at få den på ved egen flid. Det var ikke umuligt, at Bulstrode ville lade ham blive der, så at han efterhånden kunne købe hele besætningen. Jeg har aldrig i mit liv haft en idé, jeg var mere fornøjet med. Og så kunne børnene da også engang tænke på at gifte sig, Susan."

"Du vil da vel ikke give Fred noget vink om denne plan, før du er vis på, at Bulstrode vil gå ind på den?" spurgte mrs. Garth forsigtigt. "Og hvad giftermålet angår, Caleb, så behøver vi gamle vel ikke at fremskynde det."

"Å, det ved jeg da ikke," sagde Caleb. "Ægteskabet har en god indflydelse, og Fred ville da ikke trænge så meget til min tømme og bidsel. Jeg skal imidlertid ikke sige noget, før jeg kender den grund, jeg træder på. Jeg taler snart igen med Bulstrode."

Han benyttede den første lejlighed til at gøre det. Bulstrode nærede alt andet end en varm interesse for sin nevø, Fred Vincy; men han ønskede meget at sikre sig mr. Garths hjælp i flere forretningssager, som han vidste, at han ville tabe ved, hvis de blev mindre samvittighedsfuldt bestyret. Af den grund gjorde han ingen indvending mod mr. Garths forslag; desuden var han ikke bedrøvet over at kunne hjælpe et medlem af Vincys familie, da han nylig havde nægtet at understøtte Lydgate, på trods af at hans hustru selv havde anmodet ham om det, da det gjorde hende ondt for stakkels Rosamond.

Ved at mindes den samtale, han havde haft med hende om dette, faldt det ham ind, at han ville være glad ved at kunne fortælle hende, at han havde truffet et så godt arrangement for Fred, når han skulle meddele hende sin plan om at forlade byen. For øjeblikket havde han kun sagt hende, at han tænkte på at

tage bort et par måneder og leje en lejlighed ved kysten for at styrke sig ved den friske søluft.

Derfor fik mr. Garth det løfte, han ønskede, nemlig at Fred skulle få forvaltningen af Stone Court i tilfælde af, at mr. Bulstrode rejste bort fra Middlemarch på ubestemt tid.

Caleb var så henrykt over dette håb, at han ville have forrådt alt til Mary, hvis hans selvbeherskelse ikke var blevet styrket ved en lille kærlig ægteskabelig påmindelse. Han tvang sig imidlertid til at tie og sørgede for, at Fred ikke fik nogen anelse om flere besøg, som han aflagde på Stone Court, for at undersøge, i hvilken stand gården og besætningen var. Han var ivrigere i at aflægge disse besøg, end nødvendigheden fordrede; men han blev tilskyndet til dem af en faderlig glæde over at kunne beskæftige sig med en mulig lykke, som han endnu holdt skjult for Fred og Mary ligesom en hemmelig fødselsdagsgave.

"Men sæt nu, at den hele plan skulle vise sig at være et luftkastel?" sagde mrs. Garth.

"Nuvel," svarede Caleb, "så vil slottet i hvert fald ikke styrte ned over nogens hoved."

69

Mr. Bulstrode sad endnu i sit værelse i banken omtrent klokken tre samme dag, som han havde modtaget Lydgate der, da kontoristen trådte ind for at sige, at hans hest var sadlet og tillige, at mr. Garth stod udenfor og bad om at få ham i tale.

"Lad ham straks komme ind," sagde Bulstrode, og Caleb trådte ind. "Sæt Dem ned, mr. Garth," sagde bankieren i sin venligste tone. "Det glæder mig, at De kom tids nok til at træffe mig; jeg ved, hvor kostbar Deres tid er."

"Å," sagde Caleb blidt, idet han satte sig og lagde hatten på gulvet. Han så ned, bøjede sig forover og lod sine lange fingre hænge ned imellem benene, imens enhver finger bevægede sig, som om den delte en eller anden tanke, der skjulte sig bag hans store, rolige pande.

Mr. Bulstrode var som enhver anden, der kendte Caleb, vant til hans langsomhed til at begynde at tale om genstande, som han følte var vigtige, og ventede egentlig, at han ville til at tale om købet af nogle huse i Blindman's Court, som han antog ville kunne betale sig ved, at stedet derved ville få langt mere lys og luft. Det var ved sådanne forslag, at Caleb undertiden faldt sine klienter til besvær; men han havde i almindelighed fundet Bulstrode villig til at gå ind på sine planer om forbedringer, og de kom i det hele taget godt ud af det sammen. Men da han atter talte, var det for med noget dæmpet stemme at sige:

"Jeg kommer lige fra Stone Court, mr. Bulstrode."

"Der er da ikke noget i vejen det, vil jeg håbe," sagde bankieren; "jeg var der selv i går. Abel har haft held med lammene i år."

"Jo," sagde Caleb og så alvorligt op, "der *er* noget i vejen – en fremmed, som jeg tror er meget syg. Han trænger til lægehjælp, og jeg er kommet for at sige Dem det. Hans navn er Raffles."

Han så, hvilken forfærdelse hans ord forårsagede Bulstrode. Bankieren havde troet, at denne sag beskæftigede ham så meget, at Raffles' navn ikke kunne forårsage ham nogen overraskelse; men han havde taget fejl.

"Den stakkel!" sagde han i en medlidende tone, endskønt hans læber skælvede lidt. "Ved De, hvorledes han er kommet dertil?"

"Jeg har selv bragt ham derhen," sagde Caleb roligt – "jeg tog ham op i min gig. Han var steget af dagvognen og gik lidt nedenfor omdrejningen ved domhuset, da jeg indhentede ham. Han huskede, at han engang før havde set mig sammen med Dem på Stone Court og bad mig om at måtte køre med dertil. Da jeg så, at han var syg, forekom det mig også rigtigst at bringe ham i hus. Og nu synes jeg, at De ikke skulle spilde et øjeblik, før De skaffer ham lægehjælp." Caleb tog sin hat op fra gulvet, da han havde talt ud, og rejste sig langsomt op.

"Ganske vist," sagde Bulstrode, på hvem mange forskellige tanker stormede ind i dette øjeblik. "Måske vil De selv gøre mig den tjeneste at tale med mr. Lydgate, når De kører forbi – eller vent lidt, han må rimeligvis på denne tid af dagen være på hospitalet. Jeg vil først lade min tjener ride derhen med en billet og så straks efter selv tage til Stone Court."

Bulstrode skrev hurtigt en billet og gik ud for at give sin tjener besked. Da han kom tilbage, stod Caleb som før med den ene hånd på ryggen af stolen og med hatten i den anden. Bulstrodes fremherskende tanke var: "Måske Raffles kun har

talt til Garth om sin sygdom. Det kan jo være, at Garth undrer sig over, at et sådant menneske kan påstå at være en god bekendt af mig; men han ved sikkert intet. Han står på en venskabelig fod med mig – og jeg kan være ham til nytte."

Han længtes efter en bekræftelse på denne håbefulde formodning, men at spørge om, hvad Raffles havde sagt eller gjort, ville være at forråde frygt.

"Jeg er Dem meget forbunden, mr. Garth," sagde han i sin sædvanlige høflige tone. "Min tjener vil kunne være her igen om et par minutter, og jeg vil da selv tage derud for at se, hvad der kan gøres for det ulykkelige menneske. Måske De har andre forretninger at tale med mig om? Hvis så er, må jeg bede Dem om at tage plads igen."

"Tak," sagde Caleb, idet han ved en let bevægelse med den højre hånd afslog denne indbydelse. "Jeg vil kun sige Dem, mr. Bulstrode, at jeg må bede Dem om at lægge Deres forretninger i andre hænder end mine. Jeg er Dem meget forbunden for den smukke måde, De har imødekommet mine ønsker på – både wed hensyn til forvaltningen af Stone Court og andre forretningssager. Men jeg må opgive dem."

En sørgelig vished fo'r som et stik gennem Bulstrodes sjæl.

"Det er en pludselig bestemmelse, mr. Garth," var alt, hvad han kunne sige.

"Det er så," svarede Caleb; "men den er aldeles urokkelig."

Han talte med en fasthed, der vel var meget mild; men han kunne dog se, at Bulstrode syntes at synke sammen under denne mildhed, og at hans øjne undgik det blik, der hvilede på ham. Caleb følte en dyb medlidenhed med ham; men han

kunne ikke give noget påskud for sin beslutning, selv om det kunne have været til nogen nytte.

"Det er sikkert noget, som det ulykkelige væsen har sagt til Dem om mig, der har bragt Dem til at fatte denne beslutning," spurgte Bulstrode, der nu med ængstelig iver søgte at få alt at vide.

"Det er sandt. Jeg kan ikke nægte, at hans ord er skyld i min handlemåde."

"De er en samvittighedsfuld mand, mr. Garth – en mand, der, som jeg ved, føler, at han står Gud til regnskab for sine handlinger. De vil sikkert ikke ønske at skade mig ved alt for villigt at tro en bagvaskelse," sagde Bulstrode, der søgte at vælge de ord, der bedst kunne gøre indtryk på hans tilhører. "Det er kun en dårlig grund til at opgive en forbindelse, som jeg nok tør sige ville være til gensidig fordel."

"Jeg vil nødigt skade noget menneske, når jeg kan undgå det," sagde Caleb, "og jeg tror nok, at jeg har følelse for mine medmennesker! Men sir – jeg er nødt til at tro, at denne Raffles har sagt mig sandhed, og jeg kan ikke længere føle mig tilfreds ved at arbejde sammen med Dem og drage fordel af Dem. Jeg må derfor bede Dem om at søge Dem en anden agent."

"Meget vel, mr. Garth. Men jeg kan i det mindste gøre fordring på at vide, hvad han har fortalt Dem. Jeg må kende den ondskabsfulde sladder, hvis offer jeg står i begreb med at blive," sagde Bulstrode, hvis ydmygelse begyndte at blande sig med vrede imod denne rolige mand, der afslog hans velgerninger.

"Det er unødvendigt," sagde Caleb i samme skånsomme tone som før. "Hvad han har sagt til mig, vil aldrig komme over mine læber, undtagen hvis uventede forhold tvinger mig til det. Hvis

De for vindingens skyld har ført et syndigt liv og ved bedrageri forholdt andre deres ret for selv at få desto mere, er jeg vis på, at De angrer det – De ville gerne gøre det ugjort og kan ikke; det må være hårdt" – Caleb standsede et øjeblik og rystede på hovedet – "det tilkommer ikke mig at gøre Dem livet bitrere, end det er."

"Men det gør De – De gør det bitrere for mig," sagde Bulstrode i en oprigtigt klagende tone. "De gør det bitrere ved at vende mig ryggen."

"Det er jeg desværre nødt til," sagde Caleb endnu mildere, idet han løftede hånden op. "Jeg dømmer Dem ikke og siger, han er syndig og jeg er retfærdig. Gud forbyde det! Jeg kender jo heller ikke de nærmere omstændigheder; men jeg har en følelse i mit indre af, at jeg ikke kan vedblive at arbejde sammen med Dem. Det er det hele, mr. Bulstrode. Alt andet er begravet, for så vidt det står til mig. Og nu farvel."

"Kun et ord endnu, mr. Garth!" sagde Bulstrode hastigt. "Jeg kan jo stole på Deres højtidelige forsikring om, at De ikke for noget menneske vil gentage, hvad – selv om der er et gran af sandhed i det – dog er en ondskabsfuld fremstilling."

Calebs vrede blev vakt, og han sagde harmfuldt: "Hvorfor skulle jeg have sagt det, hvis jeg ikke mente det? Jeg er ikke afhængig af Dem. Sådanne fortællinger kunne aldrig friste min tunge."

"Undskyld mig – jeg er bevæget – jeg er et offer for dette usle menneske."

"Stop lidt! De bør overveje, om De ikke har hjulpet til at gøre ham værre, da De drog fordel af hans laster."

"De gør mig uret ved alt for villigt at tro ham," sagde Bulstrode, der følte sig nedtrykt ved ikke ligefrem at kunne nægte alt, hvad Raffles muligvis kunne have sagt.

"Nej," sagde Caleb, "jeg er rede til at fatte bedre tanker om Dem, hvis der viser sig anledning til det. Jeg berøver Dem ikke udsigten til det; jeg ville anse det for en skændsel at forråde en andens brøde, når det ikke skete for at frelse den uskyldige. Det er min tænkemåde, mr. Bulstrode, og jeg behøver ikke at sværge på, hvad jeg siger. Farvel."

Nogle timer senere, da Caleb var kommet hjem, omtalte han ligesom tilfældigt til sin hustru, at der var kommet lidt i vejen imellem Bulstrode og ham, og at han som en følge deraf havde opgivet alle ideer om at forvalte Stone Court, ligesom han havde afslået at besørge andre forretninger for ham.

"Han var måske tilbøjelig til at blande sig for meget i sagerne?" spurgte mrs. Garth, der antog, at hendes mand var blevet såret på sit ømme sted ved ikke at måtte gøre, hvad han anså for ret.

"Ja vel," sagde Caleb, idet han bøjede hovedet og alvorligt slog ud med hånden. Og mrs. Garth vidste, at det var et tegn på, at han ikke ønskede at tale videre om denne genstand.

Hvad Bulstrode angik, da var han straks steget til hest og redet til Stone Court, da han helst ville være der før Lydgate.

Hans sind var opfyldt af tanker og formodninger. Den dybe ydmygelse, han havde følt ved Caleb Garths kundskab om hans fortid, veg næsten pladsen for den følelse af sikkerhed, der lå i bevidstheden om, at det var Garth og ingen anden, som Raffles havde talt til. Det forekom ham, at der i dette lå et vink om, at det var Forsynets vilje, at hans hemmelighed skulle holdes

skjult. At Raffles nu, da han var blevet syg, netop var kommet til Stone Court, forekom ham også at være en trøst, og hans hjerte bankede ved tanken om, at døden muligvis kunne befri ham for hans plageånd.

Men da han kom til Stone Court, kunne han ikke andet end føle sig rystet ved at se den forandring, der var foregået med Raffles. Hvis han ikke havde set så gusten og svag ud, ville Bulstrode have sagt, at det navnlig var en åndelig forandring, der var foregået med ham. I stedet for det højrøstede drillende væsen, viste han en stærk, ubestemt rædsel og syntes at ville afværge Bulstrodes vrede over, at alle hans penge var borte, ved at sige, at halvdelen af dem var blevet stjålet fra ham. Han var kun kommet dertil, fordi han var syg, og der var nogen, som var efter ham; men han havde ikke røbet hemmeligheden til en eneste. Bulstrode, der ikke kendte betydningen af disse symptomer, søgte at tvinge ham til at gå til bekendelse, idet han bebrejdede ham, at han fo'r med usandhed, da han jo havde talt til den mand, der havde bragt ham til Stone Court i sin gig, om fortiden. Raffles nægtede dette med højtidelige eder; sagen var, at han ikke altid selv var sig bevidst, hvad han sagde, og at han i et ophidset øjeblik havde røbet alt for Caleb Garth uden senere selv at kunne mindes det.

Bulstrodes mod sank atter, da han så, at det var umuligt for ham at få nogen magt over dette ulykkelige menneske, lige så lidt som han kunne få at vide, om han virkelig havde bevaret tavshed overfor alle andre der på egnen med undtagelse af Caleb Garth. Husholdersken havde uden tilbageholdenhed fortalt ham, at efter at mr. Garth havde forladt huset, havde Raffles bedt hende om øl, og efter den tid ikke talt, men

tilsyneladende været meget syg. Deraf sluttede han, at hun intet havde hørt. Mrs. Abel tænkte ligesom de andre tjenestefolk, at han hørte til de ubehagelige slægtninge, der så ofte besværer de rige.

Inden en times forløb kom Lydgate. Bulstrode gik ham i møde udenfor dagligstuen, hvor Raffles lå, og sagde:

"Jeg har kaldt Dem, mr. Lydgate, til en ulykkelig mand, som engang for flere år siden var i min tjeneste. Senere rejste han til Amerika og har, frygter jeg, siden sin hjemkomst ført et dårligt, udsvævende liv. Han var lidt i familie med Rigg, den forrige ejer af denne gård og har som følge deraf fundet vej hertil. Jeg tror, at han er alvorligt syg, og at hans forstand er angrebet. Da han står ene i verden, føler jeg mig forpligtet til at gøre, hvad jeg kan, for ham."

Lydgate, der havde sin sidste samtale med Bulstrode i frisk minde, var ikke oplagt til at tale noget unødvendigt ord til ham og bukkede kun som svar på denne beretning; men idet han ville træde ind i stuen, vendte han sig mekanisk om og spurgte: "Hvad hedder han?" – da han altid var vant til at kende sine patienters navne.

"Raffles, John Raffles," sagde Bulstrode, der håbede, at Lydgate aldrig skulle få mere at vide om ham, hvad der så end blev af ham.

Da han nøje havde undersøgt patienten, ordinerede Lydgate, at han skulle i seng og holdes i så fuldstændig ro som muligt, derpå gik han med Bulstrode ind i et andet værelse.

"Det er et alvorligt tilfælde, frygter jeg," sagde bankieren, før Lydgate begyndte at tale.

"Nej – og ja," svarede Lydgate halvt tvivlrådig. "Det er vanskeligt endnu at sige det; men manden har en kraftig konstitution, som måske nok kan holde dette anfald ud. Han må imidlertid passes omhyggeligt."

"Jeg vil selv blive her," sagde Bulstrode. "Mrs. Abel og hendes mand har ingen erfaring, og jeg kan med lethed overnatte her, hvis De vil gøre mig den tjeneste at bringe min hustru et brev fra mig."

"Gerne. Jeg kan da give Dem besked," sagde Lydgate, der ikke følte nogen forundring over denne beslutning.

"De tror altså, at der er håb?" spurgte Bulstrode, da Lydgate havde givet ham sine anvisninger.

"Med mindre der skulle vise sig andre symptomer end dem, jeg har opdaget, så tror jeg det," sagde Lydgate. "Når De følger den behandlingsmåde, jeg har foreskrevet, antager jeg, at han vil blive bedre om et par dage. Men der må vises fasthed. Husk på, at hvis han forlanger spirituøse drikke, må De ingen give ham. Efter min mening bliver folk i hans tilstand oftere dræbt ved behandlingen end af sygdommen. I morgen skal jeg se til ham igen."

Efter at have ventet på brevet til mrs. Bulstrode, red Lydgate bort, uden at tænke det ringeste over Raffles' historie, men kun grundende på den rigtigste behandlingsmåde af et sådant tilfælde.

"Den mands tilstand er meget slet," tænkte han; "men han har en kraftig konstitution. Jeg antager, at han er en mand, som Bulstrode tager sig af. Det er underligt, hvorledes hårdheden og barmhjertigheden ligger side om side hos menneskene. Bulstrode, der er så udeltagende i mange retninger, har

anvendt en masse penge i velgørende øjemed. Jeg formoder, at han har en eller anden prøve, han anstiller, hvorved han kan se, hvem Himlen bryder sig om – han er blevet enig med sig selv om, at den ingen interesse nærer for mig."

Den bitterhed, der opfyldte ham, blev større og større, alt som han nærmede sig Lowick Gate. Han havde ikke været der siden sin første samtale med Bulstrode om formiddagen, da bankierens bud havde truffet ham på hospitalet, og det var første gang, han vendte tilbage til sit hjem uden at have mindste håb om at kunne skaffe penge til veje, han kunne forhindre den forestående ruin med, der truede med at berøve ham alt, hvad der kunne gøre hans ægteskabelige liv tåleligt og befri ham og Rosamond fra at komme i en stilling, hvor de blev tvunget til at indse, hvor lidt de kunne være til trøst for hinanden. Han steg af hesten i en meget tungsindig sindsstemning og gik ind uden at vente at finde anden opmuntring end sit middagsmåltid og med den tanke, at det ville være rigtigst at fortælle Rosamond, hvorledes han havde anmodet Bulstrode om hjælp og resultatet af det. Det var jo bedst at forberede hende på det værste.

Men middagsmaden måtte vente længe, før han var i stand til at spise den. For da han trådte ind, erfarede han, at Dovers agent allerede havde indfundet sig, og da han spurgte efter sin hustru, blev der sagt ham, at hun var i sit sovekammer. Han gik derop og fandt hende liggende udstrakt på sengen, tavs og bleg. Han satte sig ved siden af hende, og idet han bøjede sig over hende, udbrød han i en sørgmodig, bedende tone:

"Tilgiv mig denne elendighed, min stakkels Rosamond! Lad os kun elske hinanden."

Hun så et øjeblik på ham i tavs fortvivlelse; men derpå begyndte tårerne at fylde hendes blå øjne, og hendes læber skælvede. Den stærke mand havde lidt alt for meget den dag. Han lod sit hoved falde ned ved siden af hendes og græd.

Han forhindrede hende ikke i at gå til sin fader tidligt om morgenen – det forekom ham nu, at han ikke burde hindre hende i at gøre, hvad hun behagede. En halv time efter kom hun tilbage og sagde, at fader og moder ønskede, at hun skulle tage til dem, mens sagerne stod så sørgeligt. Fader sagde, at han ikke kunne hjælpe dem; for hvis han betalte denne gæld, ville der komme et halvt dusin nye gældsposter til. Hun gjorde bedst i at blive hos sine forældre, til Lydgate havde skaffet hende et hyggeligere hjem. "Har du noget imod dette, Tertius?" spurgte hun.

"Gør som du vil," sagde Lydgate. "Men det er endnu ikke kommet til en krise. Du behøver ikke at forhaste dig."

"Jeg tager heller ikke bort for i morgen," sagde Rosamond; "mine klæder skal først pakkes sammen."

"Jeg ville i dit sted vente lidt længere end til i morgen, der er ingen, som ved, hvad der kan ske," sagde Lydgate med bitter ironi. "Jeg kunne brække halsen, og så ville det blive lettere for dig at få sagerne ordnet."

Det var både Lydgates og Rosamonds ulykke, at han trods sin ømhed aldrig kunne tilbageholde disse ironiske udbrud af harme. Hun fandt dem uberettigede og følte sig endnu mere tilbagestødt ved dem.

"Jeg ser, at du ikke ønsker, at jeg skal tage bort," sagde hun med mild kulde; "hvorfor kan du ikke sige det på en mindre heftig måde? Jeg vil blive, til du forlanger det modsatte."

Lydgate sagde intet mere, men gik ud for at se til sine patienter. Han følte sig såret og nedslået, og der var en blå linje under hans øjne, som Rosamond aldrig før havde bemærket. Hun kunne ikke tåle at se på ham. Tertius havde en måde at optage alt på, der gjorde hendes stilling endnu værre end den allerede var.

70

Det første, Bulstrode foretog sig, efter at Lydgate havde forladt ham, var at undersøge Raffles' lommer, da han antog, at der måtte findes hotelregninger, som kunne give ham oplysning om de steder, hvor han var standset, hvis han ikke havde sagt sandheden, da han erklærede, at han kom lige fra Liverpool, fordi han var syg og ingen penge havde. Der fandtes også flere sammenkrøllede regninger i hans tegnebog, men ingen senere end fra julen, med undtagelse af én, der bar samme dags dato. Den lå tilligemed en plakat om et hestemarked i en af hans baglommer. Denne regning viste, at han havde opholdt sig tre dage i en gæstgivergård i Bilkley, hvor markedet blev holdt – en by, der lå mindst ti mil fra Middlemarch. Regningen var stor, og da Raffles intet rejsetøj havde med, lod det til at være sandsynligt, at han havde efterladt sin vadsæk som pant for betalingen for at kunne beholde så meget, at han kunne betale en rejse; for hans pung var tom, og han havde kun nogle enkelte løse småskillinger i sin lomme.

Bulstrode åndede noget friere ved disse tegn på, at Raffles virkelig havde holdt sig fjernt fra Middlemarch siden hans mindeværdige besøg i julen. For hvilken fornøjelse kunne Raffles have af at fortælle gamle skandaløse historier til fremmede om en bankier i Middlemarch? Og hvilken skade kunne det gøre, selv om han havde talt? Hovedsagen var nu at passe på ham, så længe der var fare for, at han atter skulle få den uimodståelige lyst til at fortælle, som han havde vist i samtalen med Caleb Garth, og som Bulstrode frygtede atter skulle påkomme ham ved synet af Lydgate. han vågede ene hos

ham hele natten, da han havde sagt til husholdersken, at han dog ikke kunne sove og var ængstelig for, at doktorens ordrer ikke nøjagtigt blev udført. Han sørgede også trofast for det, endskønt Raffles uafladeligt forlangte cognac og erklærede, at han gled bort – at jorden gled bort under ham. Han var urolig og søvnløs, men endnu klagende og let at styre. Han ville ikke nyde den føde, Lydgate havde foreskrevet, men da derimod andre sager, som han ønskede, blev ham nægtet, syntes han at føle stor skræk for Bulstrode og bad ham indstændigt om ikke at hævne sig på ham ved at lade ham sulte ihjel, idet han med høje eder forsikrede, at han ikke havde sagt et ord om ham. Selv dette ville Bulstrode nødigt have, at Lydgate skulle høre; men hvad der indjog ham mere frygt var, at Raffles henad morgenstunden i sin vildelse indbildte sig, at der var en læge til stede, og henvendte sig til ham, idet han erklærede, at Bulstrode ville sulte ham ihjel, fordi han troede, at han havde fortalt noget om ham, hvilket han imidlertid aldrig havde gjort.

Bulstrode følte, hvilken lettelse det ville være for ham, hvis døden befriede ham fra dette menneske, men alligevel fulgte han troligt alle Lydgates forskrifter. Han tænkte med ængstelse på dennes besøg, og det var med dyb uro, at han mindedes, hvor lidt hensyn han havde taget til lægens bekymringer og sorger under deres samtale om formiddagen. Han angrede, at han nu muligvis havde gjort Lydgate til sin fjende, i stedet for at det ville have været langt bedre, om han havde bundet ham til sig ved en stærk personlig forpligtelse. I tilfælde af, at Raffles' feberfantasier skulle vække mistanke, ville Lydgate være rede til at bedømme ham mildere, når han nylig havde modtaget en velgerning af ham. Men angeren var måske kommet for sent.

Det var næsten middag, før Lydgate kom; han havde haft i sinde at komme tidligere, sagde han; men han var blevet opholdt; og Bulstrode lagde mærke til, hvor bekymret han så ud. Han gav sig imidlertid straks til at undersøge patienten og spurgte nøjagtigt om alt, hvad der var forefaldet. Raffles var værre, han ville næsten ikke nyde noget og lå hele tiden uroligt og mumlede noget usammenhængende; men imod Bulstrodes forventning tog han ingen notits af lægens nærværelse.

"Hvad tror De om ham?" spurgte Bulstrode, da de var kommet ind i det andet værelse.

"Symptomerne er værre."

"De har mindre håb?"

"Nej; jeg tror endnu, at han kan komme sig. Bliver De her selv?" spurgte Lydgate på sin korte måde, der gjorde Bulstrode urolig, selv om den aldeles ikke hidrørte fra nogen mistænkelig formodning.

"Ja, jeg tror det," sagde Bulstrode, idet han søgte at beherske sig. "Mrs. Bulstrode ved, hvad der holder mig tilbage her, og jeg kan ikke godt lade mrs. Abel og hendes mand være ene om at passe den syge, da de ikke har erfaring nok til det, og jeg heller ikke har ret til at fordre en sådan tjeneste af dem. De har vel nogle nye anvisninger at give?"

Det nye råd, Lydgate havde at give, bestod navnlig i, at der skulle anvendes opium i tilfælde af, at søvnløsheden vedvarede. Han havde været så forsigtig selv at bringe opium med og gav Bulstrode de nøjagtigste anvisninger med hensyn til portionernes størrelse og det tidspunkt, da de skulle ophøre. Han erklærede, at det ville være meget farligt, om der ikke blev

standset i tide, og gentog sin ordre om, at den syge ikke måtte få spiritus.

"Det er ikke umuligt," sagde han til sidst, "at han går det igennem. Han har endnu gode kræfter at stå imod med."

"De ser selv syg og lidende ud, mr. Lydgate – noget, der er meget usædvanligt hos Dem," sagde Bulstrode, der viste en omhu, som var vidt forskellig fra hans ligegyldighed den foregående dag. "Jeg frygter for, at De har mange bekymringer."

"Ja, det har jeg," sagde Lydgate kort og tog sin hat for at gå.

"Der er måske kommet nye til," sagde Bulstrode spørgende. "Sæt Dem dog ned."

"Nej tak," sagde Lydgate noget stolt. "Jeg fortalte Dem i går, hvorledes mine affærer stod. Der er intet at tilføje, undtagen at eksekutionen er begyndt. Man kan i en kort sætning udtrykke en hel del bekymring. Jeg må nu sige Dem farvel."

"Bliv, mr. Lydgate," sagde Bulstrode; "jeg har tænkt nærmere over denne sag. I går blev jeg taget med overraskelse og kunne ikke rigtigt besinde mig. Mrs. Bulstrode er bekymret for sin niece, og selv ville det gøre mig ondt, hvis der skulle foregå en sørgelig forandring i Deres stilling. De sagde, synes det mig, at tusind pund ville være tilstrækkelige til at fri Dem ud af Deres forlegenhed og sætte Dem i stand til at begynde på ny med friske kræfter?"

"Ja," sagde Lydgate, der følte en glæde, som overvandt alle andre følelser; "med dem ville jeg kunne betale min gæld og have noget at stå imod med, indtil min praksis, som jeg håber, bliver mere indbringende."

"Hvis De vil vente et øjeblik, mr. Lydgate, vil jeg give Dem en veksel på dette beløb. Jeg ved, at hjælpen må være fuldstændig,

hvis den skal være til nytte i sådanne tilfælde."

Mens Bulstrode skrev, vendte Lydgate sig om til vinduet og tænkte på sit hjem – tænkte på, hvorledes han nu atter frit kunne arbejde hen til sit livs mål.

"De kan give mig en kvittering for dem, mr. Lydgate," sagde bankieren, idet han gik hen til ham med vekslen. "Og med tiden håber jeg, at De vil være i stand til at kunne betale mig den tilbage. Imidlertid er det mig en glæde at tænke, at De nu er fri for al videre bekymring."

"Jeg er i stor gæld til Dem," sagde Lydgate. "De har gengivet mig udsigten til at kunne arbejde med let hjerte og med håb om at kunne udrette noget godt."

Det forekom ham meget naturligt, at Bulstrode ved nærmere overvejelse kunne have taget sit afslag tilbage; det passede bedre til den gavmildhed, han så ofte viste. Men da han satte sin hest i galop for at komme så meget før hjem og fortælle Rosamond den gode nyhed og hente rede penge i banken for at betale Dovers agent, følte han et ubehageligt indtryk, og det var, som om forestående ulykker kastede deres skygger over ham, ved tanken om, hvilken forandring, der var foregået med ham i de sidste få måneder – at han nu skulle være så overordentlig glad ved at stå i forpligtelse til en anden – at han nu skulle være så tilfreds ved at få penge af Bulstrode.

Bankieren følte, at han havde gjort noget for at formindske en af årsagerne til sin uro. Og dog følte han sig næppe lettere til mode. Hvorledes kunne han være glad ved udsigten til, at Raffles kunne komme sig og igen blive i stand til at bruge sin afskyelige magt? Det var jo netop tanken om hans død, der bragte ham en følelse af lettelse, og det var denne død, han på

en indirekte måde bønfaldt om, idet han bad til, at han måtte blive befriet for truslen om en vanære, der aldeles ville tilintetgøre ham som Guds redskab. Men Lydgates mening lod ikke til at love ham, at hans bøn ville blive hørt, og alt som dagen rykkede frem, følte Bulstrode sig mere og mere ophidset over det vedholdende liv hos denne mand, som han så gerne ville se synke hen i dødens tavshed; han følte en vild lyst til at tilintetgøre dette dyriske liv, som viljen ikke kunne beherske. Han sagde til sig selv, at han blev alt for træt; han ville ikke våge hos ham den nat, men overlade det til mrs. Abel, som, hvis det var nødvendigt, kunne kalde på sin mand.

Da Raffles indtil klokken seks endnu ikke havde haft nogen ordentlig søvn, begyndte Bulstrode at give ham opium ifølge Lydgates ordre. En halv times tid efter kaldte han på mrs. Abel og sagde, at han nu var træt og trængte til hvile, hvorfor han måtte overgive den syge til hendes omhu, og han gentog nu nøjagtigt Lydgates anvisning for hende, med hensyn til hver portions størrelse. Mrs. Abel havde ikke tidligere hørt noget om Lydgates ordre, og hun spurgte derfor, hvad hun havde at gøre foruden at give den syge opium.

"Intet for øjeblikket undtagen at tilbyde ham suppe og sodavand. Er der ellers noget, De vil vide besked om, kan De komme til mig. Hvis der ikke sker nogen vigtig forandring, kommer jeg ikke herud igen i aften. De kan bede Deres mand om hjælp, hvis det er nødvendigt. Jeg vil gå tidligt i seng."

"De kan vist også trænge til det, sir," svarede mrs. Abel.

Bulstrode gik bort, ikke uden ængstelse for, hvad Raffles kunne sige i sine feberfantasier, der imidlertid nu blev fremmumlet så sagte og usammenhængende, at der ikke lod til

at være stor fare for, at han skulle forråde noget. Han gik først ned i dagligstuen og begyndte at overveje, om han skulle lade sin hest sadle og ride hjem uden at bryde sig om, hvad der ville ske. Derpå ønskede han, at han havde bedt Lydgate om at komme igen samme aften, da han så muligvis ville have været af en anden mening om Raffles' tilstand. Hvis han kunne høre, at denne virkelig havde forværret sig og måtte ende med døden, følte Bulstrode, at han kunne gå i seng og sove ind med tak til Forsynet. Men det var jo også muligt, at Lydgate, hvis han havde været der, kunne have sagt, at alt gik, som han ventede, og at den syge nok skulle blive rask igen.

Han havde siddet en halvanden time fordybet i disse tanker, da han pludselig sprang op og tændte det lys, han havde bragt med sig. Det var nemlig faldet ham ind, at han ikke havde sagt mrs. Abel, når hun skulle ophøre at give patienten opium.

Han greb lysestagen, men stod en stund ubevægelig. Hun havde måske allerede givet ham mere, end Lydgate havde foreskrevet. Men det var undskyldeligt, at han kunne glemme en del af en forskrift, så træt som han var. Han gik op ad trappen med lyset i hånden, uden at vide, om han skulle gå ind på sit eget værelse og gå i seng eller gå ind i den syges for at berigtige sin fejl. Han standsede i gangen ved Raffles' dør og kunne høre, hvorledes han stønnede og mumlede. Han sov altså ikke endnu. Hvem kunne vide, om det ikke var bedre at være ulydig imod Lydgates forskrifter end at følge dem, siden søvnen endnu ikke havde indfundet sig?

Han gik ind på sit eget værelse. Førend han endnu var blevet rigtig afklædt, bankede mrs. Abel på døren; han åbnede den en tomme, så at han kunne høre, hvad hun sagde.

"Med Deres tilladelse, sir, kunne jeg ikke få lidt cognac til det stakkels menneske. Han føler sig svagere og svagere og trænger til lidt, der kan styrke ham."

Til hendes forundring svarede mr. Bulstrode ikke. Han kæmpede en kamp med sig selv.

"Jeg tror, han dør af mangel på næring, hvis han intet får. Da jeg plejede min stakkels herre, mr. Robisson, måtte jeg stadig give ham portvin og cognac, og det et stort glas ad gangen," tilføjede mrs. Abel i en noget bebrejdende tone.

Men mr. Bulstrode svarede endnu ikke straks, og hun vedblev: "Der er ingen tid at spilde, når døden står for døren, og jeg er vis på, at De heller ikke ønsker det, sir, ellers ville jeg have givet ham vor egen flaske rom, men jeg ved jo, hvor omhyggeligt De har våget, og hvorledes De har gjort alt, hvad der stod i Deres magt."

Her blev en nøgle stukket igennem døråbningen og mr. Bulstrode sagde hæst: "Der er nøglen til vinskabet. De vil finde cognac nok der."

Tidligt om morgenen – omtrent klokken seks – stod Bulstrode op og tilbragte en del af sin tid i bøn. Er der nogen, der mener, at den stille bøn nødvendigvis må være oprigtig? Den stille bøn er den uhørlige tale, og talen er fremstillende: hvem kan fremstille sig netop, som han er, selv i sine egne betragtninger? Bulstrode havde endnu ikke gjort sig rede for det sidste døgns tilskyndelser.

Han lyttede i gangen og kunne høre et hårdtstønnende åndedræt. Derpå gik han ud i haven og så på rimen, der lå på græsset og på de friske forårsblade. Da han trådte ind igen i huset, fo'r han sammen ved synet af mrs. Abel.

"Hvorledes har Deres patient det – han sover vel?" spurgte han med et forsøg på at tale i en munter tone.

"Det er næsten forbi med ham, sir," sagde mrs. Abel. "Hans dødskamp begyndte imellem tre og fire. Vil De gå ind og se ham? Jeg antog ikke, der var noget ondt i at forlade ham? Min mand er i marken, og min lille pige er ene oppe at passe kedlerne."

Bulstrode gik alene op. Med ét blik så han, at Raffles sov den søvn, hvorfra der ingen opvågnen er, og som fører nærmere og nærmere til dødens svælg.

Han kastede et blik rundt i værelset og så en flaske med lidt cognac i samt det næsten tomme opiumsglas. Han gemte dette og tog flasken med ned og satte den atter ind i vinskabet.

Mens han spiste morgenmad, overvejede han, om han skulle ride til Middlemarch straks eller vente på Lydgates ankomst. Han besluttede at vente og sagde til mrs. Abel, at hun kunne gå til sit arbejde – han ville blive hos den døende.

Mens han sad der og så sin fredsforstyrrer synke hen i den evige tavshed, følte han sig roligere, end han længe havde gjort. Han tog sin lommebog frem og gennemså forskellige optegnelser angående de foranstaltninger, som skulle træffes eller allerede var truffet i det tilfælde, at han ville forlade Middlemarch, og overvejede, hvor vidt han ville lade dem stå ved magt eller kalde dem tilbage, nu da hans fraværelse kun blev kort. Nogle besparelser, følte han, var ønskelige, og han håbede endnu, at mrs. Casaubon ville overtage en del af udgifterne ved hospitalet. Således gik tiden, indtil der indtrådte en sådan forandring i det stormende åndedræt, at det ganske hendrog hans opmærksomhed til sengen og nødte ham

til at tænke på det bortflygtende liv, som han engang havde været glad ved at finde slet nok til at underkaste sig hans vilje. Men det var netop denne glæde, der tvang ham til at være tilfreds over, at dette liv nu var til ende.

Og hvem kunne sige, at Raffles' død var blevet fremskyndet? Hvem kunne sige, hvad der ville have frelst ham?

Lydgate kom klokken halv elleve tidsnok til at være vidne til den sidste standsning af åndedrættet. Da han trådte ind i værelset, bemærkede Bulstrode, at han studsede; men udtrykket i hans ansigt tydede mere på erkendelsen af, at han ikke havde dømt rigtigt, end på overraskelse. Efter at han i nogen tid havde stået tavs ved sengen med blikket fæstet på den døende, spurgte han Bulstrode:

"Hvornår begyndte denne forandring?"

"Jeg har ikke våget hos ham i nat," sagde Bulstrode; "da jeg var alt for træt til det, overlod jeg ham til mrs. Abels pleje. Hun siger, at denne søvn begyndte imellem tre og fire. Da jeg kom ind klokken otte, var hans tilstand omtrent som nu."

Lydgate stillede ikke flere spørgsmål, men blev stående tavs, indtil han sagde: "det er forbi."

Lydgate følte sig den dag let og fri til mode. Han havde begivet sig til sit arbejde med al sin tidligere livlighed og følte sig stærk nok til at finde sig i alle manglerne i sit ægteskabelige liv. Og han var sig bevidst, at det var Bulstrode, han kunne takke for dette. Men han blev noget urolig over dette tilfælde. Han havde ikke ventet, at det skulle ende således. Og dog vidste han ikke rigtigt, hvorledes han kunne stille Bulstrode nogle spørgsmål om denne sag uden at fornærme ham; og hvad det angik at forhøre husholdersken – manden var jo død. Det var jo

til ingen nytte at hentyde til, at en eller anden persons uvidenhed eller uforsigtighed havde dræbt ham. Og når alt kom til alt, kunne han jo selv have taget fejl.

Han og Bulstrode red sammen tilbage til Middlemarch og talte om forskellige ting; der blev ikke sagt noget om Raffles med undtagelse af, at Bulstrode bemærkede, at han måtte se at få en grav til ham på Lowick kirkegård, da det stakkels menneske, så vidt han vidste, ingen andre slægtninge havde haft end Rigg, som han altid havde klaget over behandlede ham uvenligt.

Da han kom hjem, fik han besøg af mr. Farebrother. Præsten havde aftenen i forvejen hørt rygtet om, at der var sket eksekution i Lydgates hus, og selv om hans første forsøg på at vinde lægens fortrolighed var blevet afvist og havde gjort ham utilbøjelig til på ny at forsøge på det, bragte dog denne efterretning ham til at overvinde sin uvilje.

Lydgate havde netop undersøgt en fattig patient, som han interesserede sig for, og kom nu præsten i møde med en munterhed, der forundrede denne. Var det en stolt forkastelse af sympati og hjælp? Lige meget, sympatien og hjælpen skulle dog blive tilbudt.

"Hvorledes har De det, Lydgate? Jeg kommer for at se til Dem, fordi jeg har hørt noget, der gør mig ængstelig for Dem," sagde præsten i en venlig tone, hvori der dog lå et anstrøg af bebrejdelse. De havde begge sat sig, og Lydgate svarede straks:

"Jeg tror, jeg ved, hvad De mener. De har hørt om, at her har været eksekution."

"Ja, er det sandt?"

"Det *var* sandt," sagde Lydgate, "men nu er faren forbi; gælden er betalt. Jeg er atter fri og kan begynde på ny efter en bedre plan."

"Det glæder mig at høre," sagde præsten og lænede sig tilbage i stolen. "Jeg vil hellere høre det end alle nyhederne i *Times*, for jeg må tilstå, at jeg kom hertil med et tungt hjerte."

"Tak, fordi De kom," sagde Lydgate hjerteligt.

"Jeg kan glæde mig så meget mere over Deres venskab, nu da jeg er lykkeligere. Jeg har virkelig været meget nedslået, og jeg er bange for, at jeg endnu skal finde, at sårene smerter," tilføjede han med et sørgmodigt smil, "men for øjeblikket kan jeg kun føle, at torturskruen er kommet af."

Mr. Farebrother tav et øjeblik, og sagde derpå alvorligt: "Kære ven! lad mig stille Dem ét eneste spørgsmål. Tilgiv mig, hvis jeg tager mig for stor en frihed."

"Jeg tror ikke, at De vil spørge om noget, som kan fornærme mig."

"Nuvel – det er nødvendigt for at berolige mig – De har da ikke – har De vel? – for at betale Deres gæld pådraget Dem en anden, der senere vil pine Dem endnu mere?"

"Nej," lagde Lydgate og rødmede let. "Der er ingen grund til at skjule for Dem, at den, jeg står i gæld til, er Bulstrode. Han har forstrakt mig med tusind pund, og det har ingen hast med at betale dem tilbage."

"Det er ædelmodigt," sagde mr. Farebrother. Hans finfølelse forbød ham selv i tankerne at dvæle ved den kendsgerning, at han altid havde opfordret Lydgate til at undgå enhver personlig forbindelse med Bulstrode. Han tilføjede straks: "Og Bulstrode må naturligvis føle interesse for Deres velfærd, efter at De har

arbejdet med ham på en måde, der rimeligvis har formindsket Deres indtægter i stedet for at forøge dem. Det glæder mig at se, at han har handlet i overensstemmelse med dette."

Lydgate følte sig ikke vel til mode ved disse venlige formodninger; de vakte kun en urolig bevidsthed hos ham om, at Bulstrodes grunde til denne pludselige gavmildhed, der fulgte ovenpå den koldeste ligegyldighed, ene og alene måtte være egenkærlige. Han kunne imidlertid ikke godt fortælle, hvorledes han havde fået lånet, men begyndte i stedet for at svare på dette at tale om de besparelser, han nu ville indføre, og om, hvorledes han var kommet til at se livet fra et andet standpunkt.

"Jeg har tænkt på at få en operationsstue," sagde han. "Og hvis Rosamond ikke har noget imod det, vil jeg tage en lærling. Det er ikke noget, jeg holder af, men der er intet nedværdigende i det, når man kun trofast udfører sin pligt. Jeg har måttet give så gode lærepenge, at jeg med lethed vil kunne finde mig i mindre ubehageligheder."

Stakkels Lydgate! De ord "hvis Rosamond ikke har noget imod det", der uvilkårligt var undsluppet ham som en del af hans tanker, var et betegnende mærke på det åg, han bar. Men mr. Farebrother, der delte hans håb og ikke vidste noget, der kunne vække en ubehagelig forudfølelse, forlod ham med en kærlig lykønskning.

71

Fem dage efter Raffles' død stod mr. Bambridge i *Den grønne Drage*s port. Han holdt just ikke af ensomme betragtninger, men han vidste, at han snart ville være i stand til at samle selskab om sig. Mr. Hopkins, klædehandleren, der boede overfor, var den første, der kom over til ham, da han nok holdt af at få sig en passiar, og snart sluttede der sig flere andre til dem, som lyttede til mr. Bambridges beretninger om en rejse, han nylig havde gjort.

Da samtalen gik livligst, kom mr. Frank Hawley til. Han var ikke en mand, der satte sin værdighed på spil ved at stå og holde sladder i *Den grønne Drage*s port; men da han tilfældigvis kom ned ad gaden, gik han over til hestehandleren for at spørge ham, om han så havde fundet den udmærkede kørehest, han havde lovet at skaffe ham.

Mens de stod og talte om dette, passerede en rytter langsomt forbi.

"Bulstrode!" sagde to eller tre stemmer på en gang; men ingen af dem tænkte videre over dette tilfældige udbrud. Mr. Hawley kastede et ligegyldigt blik efter Bulstrode, men idet Bambridges øjne fulgte samme retning, gjorde han en spottende grimasse.

"Det er sandt," begyndte han, idet han dæmpede stemmen lidt, "jeg hørte en net historie om Bulstrode i Bilkley. Ved De, hvorledes han er kommet til sin formue? Hvis det var gået ham efter fortjeneste, kunne han være kommet til at bede sine bønner i Botany Bay."

"Hvad mener De?" spurgte mr. Hawley, idet han stak hænderne i lommen og nysgerrigt nærmede sig.

"Jeg har det fra en af Bulstrodes gamle kammerater. Nu skal jeg sige Dem, hvor jeg først så ham," sagde Bambridge med en pludselig håndbevægelse. "Han var ved Larchers auktion, men dengang kendte jeg ham ikke, han søgte uden tvivl Bulstrode. Han siger, at han kan presse så mange penge ud af ham, som han vil, da han kender alle hans hemmeligheder. Imidlertid pludrede han en hel del ud til mig i Bilkley, efter at han havde drukket godt."

"Hvad er hans navn? Hvor kan man få fat i ham?" spurgte mr. Hawley.

"Hvor han er at træffe, ved jeg ikke, jeg forlod ham sidst i *The Saracen's Head*. Hans navn er Raffles."

"Raffles!" udbrød mr. Hopkins. "Han blev begravet i Lowick i går. Mr. Bulstrode fulgte ham, det var en meget net begravelse."

Der blev et stærkt røre mellem tilhørerne. Mr. Bambridge udstødte en ed, og mr. Hawley rynkede panden, idet han udbrød: "Hvad? Hvor døde manden?"

"På Stone Court," sagde klædehandleren. "Husholdersken, der i den anledning købte sort klæde hos mig, sagde, at han var en slægtning af hendes herre. Han kom syg dertil om fredagen."

"Og det var om onsdagen, jeg drak et glas med ham," sagde Bambridge.

"Var der ingen læge, der så til ham?" spurgte mr. Hawley.

"Jo, mr. Lydgate. Mr. Bulstrode vågede en nat hos ham. Han døde den tredje morgen."

"Lad os høre mere, Bambridge," sagde mr. Hawley indtrængende. "Hvad sagde det menneske om Bulstrode?"

Gruppen var allerede blevet større, da mr. Bambridge begyndte sin fortælling. Det var omtrent alt, hvad vi allerede kender, deri indbefattet Will Ladislaws historie; det var, hvad Bulstrode havde frygtet skulle blive forrådt – og håbet for bestandig at have begravet med Raffles' lig – det var spøgelset fra hans tidligere liv, som han, da han red forbi *Den grønne Drage*s port, stolede på, at Forsynet nu havde befriet ham fra. Ja, Forsynet. Han havde endnu ikke tilstået for sig selv, at han havde gjort noget for at opnå dette. Det var umuligt at bevise, at han på nogen som helst måde havde fremskyndet denne mands død.

Men denne sladder om Bulstrode spredte sig snart som en løbeild over hele Middlemarch. Mr. Frank Hawley søgte at skaffe sig nøjagtigere underretning ved at sende en mand, han kunne stole på, til Stone Court, som under påskud af at spørge om hø skulle søge at få så meget at vide som muligt om Raffles og hans sygdom af mrs. Abel. På denne måde fik han at vide, at det var mr. Garth, der havde bragt den syge til Stone Court i sin gig, og som følge deraf greb mr. Hawley den første lejlighed til i sin egenskab af byskriver at gå op på Calebs kontor for at tale med ham om en forretningssag, hvorefter han ligesom tilfældigt stillede ham et spørgsmål om Raffles. Caleb tog sig vel i agt for at sige noget, der kunne skade Bulstrode, men var dog nødt til at tilstå, at han ikke længere havde med hans affærer at gøre. Deraf drog mr. Hawley sine slutninger og følte sig overbevist om, at Raffles havde fortalt sin historie til Garth, og at Garth som en følge deraf havde opgivet Bulstrodes forretninger, hvilket han et par timer senere udtalte til mr. Folles. Angivelsen gik videre, indtil den ganske havde mistet

præget af at være en personlig slutning og blev taget som en underretning, der kom lige fra Garth, så at selv den mest samvittighedsfulde mand måtte antage, at det var Caleb, der fra først af havde åbenbaret Bulstrodes fejl.

Mr. Hawley var ikke sen til at se, at der ikke var nogen anledning for rettens tjenere til at skride ind hverken med hensyn til Raffles' åbenbarelser eller med hensyn til omstændighederne ved hans død. Han var selv redet til Lowick for at undersøge kirkebogen og tale om denne sag med mr. Farebrother, der ikke var mere forundret end byskriveren over, at der kom sådanne stygge historier for lyset om Bulstrode, omend hans retfærdighedssans hidtil havde holdt ham tilbage fra at drage forhastede slutninger. Men mens de talte sammen om det, faldt det mr. Farebrother ind, at mr. Bulstrodes gavmildhed imod Lydgate let kunne stå i forbindelse med hans frygt for Raffles, og skønt han følte sig overbevist om, at den unge læge aldrig ville have taget imod en bestikkelse, begyndte han dog at få en sørgelig anelse om, at disse forviklinger let kunne skade Lydgates rygte. Han så, at mr. Hawley endnu ingen anelse havde om, at Lydgate pludselig havde kunnet betale sin gæld, og han undgik omhyggeligt at hentyde til det, idet han i stedet for drejede samtalen hen på Will Ladislaw og hans familieforhold.

Mr. Hawley red altså hjem uden at tænke over noget; men nyheden om, at Lydgate pludselig var blevet i stand til ikke alene at befri sig for eksekutionen i sit hus, men også at betale al sin gæld i Middlemarch, spredte sig snart over byen og gav anledning til mange formodninger og kommentarer, og det varede ikke længe, før man fandt ud af, at der måtte være en

forbindelse mellem denne pludselige velstand og Bulstrodes ønske om at neddysse skandalen med Raffles. At pengene kom fra Bulstrode, ville man snart have gættet, da det var almindelig bekendt, at hverken hans svigerfader eller hans egen familie ville hjælpe ham; men man fik desuden ligefremme beviser for det ikke alene af en skriver i banken, men også af den uskyldige mrs. Bulstrode selv, der havde omtalt lånet til mrs. Plymdale, som atter talte om det til andre. Det var en så vigtig sag, at det blev anset for nødvendigt at gøre middagsgilder for at drøfte den, og der blev i den tid sendt usædvanlige indbydelser ud på grund af skandalen med Bulstrode og Lydgate. Hustruer, enker og ugifte damer tog deres arbejde med og gik oftere end ellers ud til te, og gæstestuerne i gæstgivergårdene samlede en mængde mennesker.

Der var ingen, som tvivlede om, at der var en eller anden skandaløs grund til Bulstrodes gavmildhed. Mr. Hawley, der havde haft et udvalgt selskab hos sig, hvori de to læger mr. Folles og mr. Wrench også fandtes, havde fortalt alle biomstændighederne ved Raffles' død, som han havde fået at vide af mrs. Abel tillige med, at Lydgate på dødsattesten havde opgivet *delirium tremens* som dødsårsag, og lægerne, der begge holdt på den gamle metode, erklærede, at der intet mistænkeligt var i dette. Men den moralske anledning til mistanken var dog lige stor, de vægtige motiver, som Bulstrode øjensynligt havde haft til at blive Raffles kvit, og den kendsgerning, at han først i dette kritiske øjeblik havde givet Lydgate den hjælp, som han dog allerede i nogen tid måtte have vidst, at han trængte til, var i sig selv stærke beviser. Man var desuden tilbøjelige til at tro, at Bulstrode kunne handle

samvittighedsløst, og der var heller ingen, der var utilbøjelig til tro, at Lydgate lige såvel kunne blive bestukket som andre stolte mænd, når de trængte til penge. Selv om han kun havde fået pengene for at tie med skandalen om Bulstrodes tidligere liv, kastede dette dog et grimt lys over Lydgate, der længe var blevet ilde set, fordi han havde sluttet sig til bankieren og ringeagtet sine ældre kollegaer. Derfor skiltes også Hawleys selskab ad – trods benægtelsen om, at der var tegn på ligefrem brøde ved dødsfaldet på Stone Court – med overbevisning om, at der var noget misligt ved denne sag.

Alle disse rygter, der havde cirkuleret med mange forvanskninger og fordrejelser iblandt alle klasser i byen, var nået til Lowick præstegård på den ene side og til Tipton Grange på den anden, var kommet familien Vincy for øre og blevet diskuteret med sørgelig hovedrysten over "stakkels Harriet" af alle mrs. Bulstrodes veninder, før Lydgate rigtig vidste, hvorfor folk så så underligt på ham, og før Bulstrode selv anede, at hans hemmelighed var forrådt. Han havde aldrig været vant til at møde megen hjertelighed hos sine naboer og kunne derfor ikke savne den nu, han havde desuden gjort flere forretningsrejser, da han nu var blevet enig med sig selv om, at han ikke behøvede at forlade Middlemarch og derfor nu kunne tage endelig bestemmelse i sager, som hidtil havde henstået uafgjorte.

"Vi vil gøre en rejse til Chettenham i løbet af en månedstid," sagde han til sin hustru, "den friske luft der vil være styrkende og forfriskende for os."

Hvad hospitalet angik, da talte han foreløbig ikke om det til Lydgate, han var bange for at tilkendegive en alt for hurtig forandring i sine planer umiddelbart efter Raffles' død. Han

nærede i sit inderste hjerte den tro, at Lydgate havde en anelse om, at hans ordrer med vilje ikke var blevet adlydt, og om grunden til det. Hvad det angik at have vished om, at en séregen behandlingsmåde enten kunne frelse eller dræbe, da bestred Lydgate selv stadig en sådan lære; han havde ingen ret til at tale, og han havde al mulig grund til at forholde sig tavs. Derfor følte Bulstrode sig også sikker. Det eneste, der pinte ham, var, når han nu og da mødte Caleb Garth, som dog tog hatten af for ham med mild alvor.

Imidlertid voksede uviljen imod ham, og den skulle snart komme til udbrud.

I anledning af et koleratilfælde, der var forekommet i byen, skulle Sundhedskommissionen holde møde på rådstuen for at forhandle om flere forholdsregler, og navnlig drejede spørgsmålet sig denne gang om, hvorvidt en ny kirkegård, der blev anlagt, skulle købes ved private bidrag eller ved pålæggelsen af en skat. Mødet skulle holdes for åbne døre, og man ventede, at de fleste ansete mænd i byen ville give møde.

Mr. Bulstrode var medlem af Sundhedskommissionen, og lidt før tolv begav han sig fra banken i den hensigt at tale til fordel for en privat subskription. I den sidste tid havde han holdt sig noget i baggrunden, og han følte, at det var på tide, at han indtog sin gamle stilling som en handlingens mand, der havde indflydelse på de offentlige affærer i den by, hvor han ventede at ende sine dage. Iblandt de mange, der gik i samme retning, fik han øje på Lydgate; de fulgtes ad, talte om det, der skulle forhandles på mødet, og trådte ind i salen sammen.

Det lod til, at de fleste var kommet før dem; men der var endnu plads ved den øverste ende af det store bord, og derhen

banede de sig vej. Mr. Farebrother sad lige over for dem ikke langt fra mr. Hawley; alle lægerne var til stede; mr. Thesiger sad for enden af bordet som formand med mr. Brooke til Tipton på sin højre side.

Lydgate lagde mærke til en underlig vekslen af blikke, da han og Bulstrode tog plads.

Efter at formanden først havde fremstillet sagen, rejste mr. Bulstrode sig og bad om tilladelse til at sige sin mening. Lydgate så, hvorledes der atter veksledes blikke, da mr. Hawley i det samme rejste sig op og med fast stemme sagde: "Hr. formand, jeg må anmode Dem om, at det må blive mig tilladt, før nogen afgiver sin mening om dette punkt, at bringe et spørgsmål frem, der angår den offentlige følelse, og som ikke alene af mig, men af mange af de tilstedeværende gentlemen anses for en nødvendig indledning. Jeg taler her ikke alene af mig selv, hr. formand, men på udtrykkelig opfordring af otte af mine medborgere, der er til stede her. Det er vor fælles mening, at mr. Bulstrode skal opfordres – og jeg opfordrer ham i dette øjeblik – til at opgive sin stilling her i byen ikke alene som skatteydende borger, men som en gentleman iblandt gentlemen. Der gives håndteringer og handlinger, som loven ikke kan straffe, skønt de er værre end meget af, hvad den forbyder. Når derfor ærlige mænd og gentlemen ikke ønsker at have samkvem med folk, der udøver sådanne handlinger, må de forsvare sig, som de bedst kan, og det er det, som jeg og mine venner, som jeg kan kalde mine klienter, i denne sag har besluttet at gøre. Jeg siger ikke, at mr. Bulstrode har gjort sig skyldig i nogen skammelig handling; men jeg opfordrer ham til enten offentligt at benægte og modbevise de skandaløse

beskyldninger, som er blevet rejst imod ham af en mand, der nu er død, og som døde i hans hus, – den beskyldning, at han for mange år siden var deltager i en skændig forretning, at han har vundet sin formue ved en uærlig fremgangsmåde – eller trække sig tilbage fra stillinger, der kun kan indtages af ham som gentleman iblandt gentlemen."

Alles øjne fæstede sig på mr. Bulstrode, der, siden hans navn første gang var blevet nævnt, havde gennemgået så stærke lidelser, at det næsten var mere, end han kunne udholde. Lydgate, der selv var blevet rystet af denne skrækkelige praktiske fortolkning af en ubestemt forudfølelse, følte dog ved synet af Bulstrodes ligblege ansigt, hvorledes hans øjeblikkelige harme og afsky blev overvundet af lægens instinkt, der først tænker på at bringe den lidende hjælp og lindring.

Den pludselige bevidsthed, at hans liv dog, når alt kom til alt, var et fejlgreb, at han var en vanæret mand, og at Gud havde fornægtet og overgivet ham til hån og foragt, overvældede Bulstrode med en dyb rædsel. Men endnu var dog ikke al hans ærgerrighed og egenvilje tilintetgjort, og før mr. Hawley havde udtalt de sidste ord, følte han, at han måtte svare, og at dette svar måtte indeholde en modbeskyldning. Han turde ikke rejse sig op og sige: "Jeg er ikke skyldig, den hele historie er falsk" – for, selv om han havde vovet det, forekom det ham lige så forgæves, som om han havde villet dække sin nøgenhed med en skrøbelig pjalt, der bristede ved enhver lille bevægelse.

I nogle øjeblikke herskede der en fuldstændig tavshed, mens alle de tilstedeværende så hen på Bulstrode. Han sad aldeles stille, lænet hårdt tilbage imod ryggen på stolen; han vovede ikke at rejse sig, og da han begyndte at tale, pressede han

hænderne fast imod sædet på hver side af sig. Men hans stemme var fuldkommen hørlig, omend hæsere end sædvanlig, og ordene blev tydeligt udtalt, skønt han standsede imellem hver sætning, som om han var kortåndet. Idet han først henvendte sig til mr. Thesiger og derpå så på mr. Hawley, sagde han:

"Jeg protesterer imod, at De sir, som kristen præst samtykker i en fremgangsmåde imod mig, der hidrører fra et giftigt had. Mine fjender er naturligvis glade ved at tro enhver skændig beskyldning, der bliver udslynget imod mig. Sæt, at den bagvaskelse, jeg er blevet offer for, beskylder mig for utilladelige handlinger" – her blev hans stemme højere og mere bidende – "hvem skal da være min anklager? Ikke de mænd, som selv bruger slette redskaber for at opnå deres øjemed – hvis kald er et væv af lovtrækkeri – der har bortødslet deres indtægter på deres egen sanselige nydelse, imens jeg har ofret mine for at fremme de bedste planer med hensyn til dette og det tilkommende liv."

Efter ordet lovtrækkeri hørtes der en tiltagende støj, halvt mumlen og halvt hyssen, mens fire personer fo'r op på engang – mr. Hawley, mr. Toller, mr. Chichely og mr. Hackbutt; men det var mr. Hawley, der tog til orde:

"Hvis De mener mig, sir, så opfordrer jeg Dem og enhver anden til at undersøge mit offentlige liv. Med hensyn til, hvorvidt jeg er en god kristen eller ej, da foragter jeg alt hykleri, og det er rigtignok ikke mit princip at anvende mine indtægter til at understøtte tyve og berøve børn deres lovlige arv for at hjælpe religiøse stiftelser og fremstille mig selv som en hellig mand. Og jeg opfordrer Dem derfor atter til at give os

tilfredsstillende forklaringer angående de beskyldninger, der er rejst imod Dem, eller trække Dem tilbage fra de stillinger, De beklæder, da vi ikke vil virke sammen med en mand, hvis rygte ikke længere er rent og uplettet."

"Tillad mig, mr. Hawley," sagde formanden, og mr. Hawley, der endnu skummede af harme, bukkede halvt utålmodig og satte sig med hænderne begravet i lommerne.

"Mr. Bulstrode, jeg tror ikke, at det er ønskeligt at forlænge den nuværende diskussion," sagde mr. Thesiger, idet han vendte sig om imod den blege, skælvende mand. "Jeg må for så vidt være enig med mr. Hawley, at De skylder Deres stilling at rense Dem for enhver ulykkelig bagvaskelse. Jeg for min del skal altid være rede til at høre, hvad De har at sige til Deres forsvar. Men jeg må tilstå, at De for øjeblikket står for os i et lys, der ikke stemmer overens med de principper, De altid selv har gjort Dem til tolk for. Jeg anbefaler Dem for øjeblikket som Deres præst og som en mand, der håber, at De må genvinde den almindelige agtelse, at forlade værelset for at undgå al videre standsning i den sag, vi er kommet sammen for at afhandle."

Efter et øjebliks betænkning tog Bulstrode sin hat og rejste sig langsomt; men han holdt så skælvende fast ved stolen, at Lydgate følte sig overbevist om, at han ikke havde kraft nok til at kunne gå bort uden støtte. Hvad skulle han gøre? Han kunne ikke se en mand synke til jorden ved siden af sig af mangel på hjælp. Han rejste sig derfor, gav Bulstrode armen og ledte ham på den måde ud af stuen; dog var denne handling, som medlidenheden bevægede ham til, i dette øjeblik usigelig bitter for ham. Det forekom ham, at han derved satte seglet på den forbindelse, som han anede, at enhver måtte tænke sig

bestående imellem ham og Bulstrode. Han følte sig nu overbevist om, at den mand, der så skælvende lænede sig på hans arm, havde givet ham de tusinde pund som en bestikkelse, og at Raffles af et eller andet slet motiv ikke var blevet behandlet, som han havde foreskrevet. Slutningerne var lette at drage; byen kendte lånet, troede det var en bestikkelse, og at han havde modtaget det som en sådan.

Stakkels Lydgate, der var dybt rystet ved denne opdagelse, følte sig dog moralsk forpligtet til at følge mr. Bulstrode til banken, sende en tjener efter hans vogn og vente for at ledsage ham hjem.

Imidlertid blev forhandlingerne på mødet snart tilendebragt, og forsamlingen opløste sig i smågrupper, der ivrigt diskuterede affæren med Bulstrode – og Lydgate.

Mr. Brooke, der tidligere havde hørt nogle vink desangående og var bange for, at han var "gået for vidt" med at understøtte Bulstrode, blev nu underrettet om de nærmere omstændigheder og følte en vis nedladende sørgmodighed, da han talte med mr. Farebrother om det stygge lys, Lydgate var kommet til at stå i. Mr. Farebrother var i begreb med at tage tilbage til Lowick.

"Vil De ikke køre med mig," sagde mr. Brooke. "Jeg agter at besøge mrs. Casaubon. Hun er i aftes kommet hjem fra Yorkshire. Det vil glæde hende at se mig, ved De nok."

De tog således bort sammen, og mr. Brooke udtalte sig med sin sædvanlige veltalenhed om, at han håbede, at der i virkeligheden ikke var noget at udsætte på Lydgates opførsel – han havde fra det første øjeblik, da han bragte ham et brev fra sin onkel, sir Godwin, fundet behag i det unge menneske. Mr.

Farebrother sagde kun lidt, han følte en dyb sørgmodighed med sit skarpe kendskab til den menneskelige svaghed og var ikke sikker på, om ikke ydmygelsernes tid havde bragt Lydgate til at synke så dybt.

Da vognen kørte op for herregården, kom Dorothea ud for at hilse på dem.

"Nu min kære!" sagde Brooke, "vi kommer lige fra et møde – et møde i sundhedskommissionen."

"Var mr. Lydgate der?" spurgte Dorothea, der strålede af liv og sundhed, da hun stod der med blottet hoved i det klare aprilsolskin. "Jeg ville gerne se ham og rådføre mig med ham om hospitalet. Jeg har lovet mr. Bulstrode at gøre det."

"Min kære," sagde mr. Brooke, "vi har hørt slette nyheder – meget slette nyheder."

De gik sammen igennem haven henimod lågen til kirkegården, da mr. Farebrother ønskede at gå lige hjem, og imens blev den sørgelige historie fortalt Dorothea.

Hun hørte på den med dyb interesse og bad endnu engang om at måtte høre alt, hvad der angik Lydgate. Efter en kort tavshed standsede hun ved lågen til kirkegården, og idet hun vendte sig om mod Farebrother, sagde hun energisk:

"De tror da ikke, at mr. Lydgate er skyldig i nogen lav handling? Jeg vil ikke tro det. Lad os finde ud af sandheden og bringe ham til atter at stå ren og fri!"

Ottende bog

Solnedgang og solopgang

72

Dorothea, der i sin heftige ædelmodighed havde troet, at det ville være en let sag at retfærdiggøre Lydgate, så med sorg, hvor meget der var til hinder for det, da hun med den mere erfarne mr. Farebrother overvejede de nærmere omstændigheder ved sagen.

"Det er meget vanskeligt at anstille undersøgelser," sagde han. "Enten må det ske offentligt ved at sætte øvrigheden i bevægelse, eller privat ved at udspørge Lydgate om denne sag. Med hensyn til den første fremgangsmåde, da er der ingen fast grund at bygge på, ellers ville Hawley have fulgt den; og jeg tilstår, at jeg nødigt vil tale til Lydgate om denne sag. Han ville rimeligvis betragte det som en dødelig fornærmelse. Jeg har mærket, hvor vanskeligt det er at tale med ham om, hvad der angår ham personligt. Og man må i forvejen kende sandheden, før man kan være sikker på et godt resultat."

"Jeg er overbevist om, at han ikke er skyldig; jeg tror, at folk næsten altid er bedre, end deres medmennesker tænker," sagde Dorothea, der for første gang følte sig lidt misfornøjet med mr. Farebrother. Hun kunne ikke lide, at han så forsigtigt overvejede følgerne i stedet for at dele hendes ivrige tro på, at retfærdigheden ville sejre ved deres forenede anstrengelser. To dage senere spiste hun til middag på herregården sammen med hendes onkel og Chettams, og da desserten var kommet på bordet, og tjenerne havde forladt værelset, vendte hun med fornyet liv tilbage til den samme genstand.

"Mr. Lydgate vil kunne forstå, at når hans venner hører ham blive bagtalt, må det være deres første ønske at retfærdiggøre

ham. Hvad lever vi for, hvis vi ikke skulle søge at gøre hinanden livet mindre besværligt? Jeg kan ikke være ligegyldig for den mands bekymringer, der gav mig råd i *min* sorg og så til mig i min sygdom."

Dorotheas væsen og tone var ikke mindre energisk, end da hun tre år tidligere havde siddet ved sin onkels bord, og hendes erfaring havde siden den tid givet hende mere ret til at udtale en bestemt mening. Men sir James Chettam var ikke længere den ærbødige bejler; han var nu den ængstelige svoger, der vel nærede stor beundring for sin svigerinde, men tillige en stadig frygt for, at han skulle blive offer for en ny illusion næsten lige så slem, som da hun giftede sig med Casaubon. Han smilede ikke så tit, og når han sagde "ganske vist", var det ofte indledningen til en afvigende mening, og Dorothea fandt til sin forundring, at hun måtte gøre sig umage for ikke at være bange for ham – så meget mere, som han var hendes bedste ven. Han var også nu uenig med hende.

"Men, Dorothea," sagde han, "De kan ikke således gribe ind i en andens liv. Lydgate må vide – eller i det mindste vil han snart få at vide, hvorledes han er stillet. Hvis han kan retfærdiggøre sig, vil han det. Han må handle for sig selv."

"Jeg tror, at hans venner må vente, indtil der tilbyder sig en lejlighed," tilføjede mr. Farebrother. "Det er muligt – jeg har så ofte selv følt mig svag, at jeg kan fatte, at selv en mand med en så hæderlig karakter som Lydgate kunne bukke under for den fristelse at modtage penge. der på en mere eller mindre indirekte måde blev ham tilbudt som en bestikkelse for at sikre sig hans tavshed angående skandaløse kendsgerninger fra en fjern fortid. – Jeg siger, at jeg kan fatte det, hvis han var hårdt

trykket af gæld, og så bekymret, som jeg er overbevist om, at Lydgate har været. Noget værre vil jeg ikke tro om ham, med mindre der var de mest slående beviser til stede. Men der er en forfærdelig Nemesis, der forfølger nogle fejl, så at det altid er muligt for dem, der vil det, at fortolke dem som en forbrydelse; der er intet andet bevis til gunst for manden end hans egen bevidsthed og forsikring."

"Hvor grusomt!" sagde Dorothea og foldede hænderne. "Og ville De ikke gerne være en undtagelse, der troede på denne mands uskyldighed, selv om den øvrige verden talte ilde om ham? Taler desuden en mands karakter ikke for ham?"

"Men, kære mrs. Casaubon," sagde mr. Farebrother, idet han venligt smilede over hendes iver, "karakteren er ikke hugget i marmor – den er ikke noget, der er fast og uforanderligt. Tværtimod er den levende og omskiftende og kan blive syg, ligesom vort legeme bliver det."

"Men så kan den også frelses og helbredes," sagde Dorothea. "Jeg ville ikke være bange for at bede mr. Lydgate fortælle mig sandheden, for at jeg kunne hjælpe ham. Hvorfor skulle jeg frygte for det? Nu, da jeg ikke får det jordstykke, vi så på, James, kan jeg gå ind på mr. Bulstrodes forslag og i hans sted tage mig af det nye hospital; jeg må derfor rådføre mig med mr. Lydgate om, hvad der vil være bedst at gøre for det. Derved vil jeg få den bedste lejlighed til at tale fortroligt med ham, og han vil måske fortælle mig ting, der kan gøre det hele klart for os. Så vil vi alle stå ham bi og hjælpe ham ud af hans ubehagelige stilling." Der kom en fugtig glans i Dorotheas øjne, og forandringen i hendes stemme fik hendes onkel, der sad og halvsov, til at se op.

"Det er sandt, at en kvinde tør vove at vise sin sympati, hvor det ikke ville blive godt optaget, om vi mænd gjorde det," sagde mr. Farebrother, der næsten blev omvendt ved Dorotheas ord.

"En kvinde er dog sikkert nødt til at være forsigtig og lytte til deres råd, som kender verden bedre end hun," sagde sir James, idet han rynkede panden let. "Hvad De end vil gøre senere hen, Dorothea, burde De dog for øjeblikket holde Dem lidt tilbage og ikke blande Dem i denne affære med Bulstrode. Vi vide endnu ikke, hvad der kan komme for dagens lys. Deri er De vist enig med mig?" endte han, idet han så på mr. Farebrother.

"Jeg tror rigtignok, det ville være bedre at vente," sagde denne.

"Ja, ja, min kære," sagde mr. Brooke, der ikke rigtigt vidste, på hvilket punkt samtalen var, men dog uden videre blandede sig i den. "Det er let at gå for vidt, ved du. Du må ikke lade dine ideer løbe af med dig. Og det haster slet ikke med at sætte penge i nye forehavender. Garth har allerede trukket for stærkt på mig, jeg kommer til at holde lidt inde. Og De, Chettam, anvender jo en formue på egestakitter på Deres gods."

Dorothea, der nødig fandt sig i at blive afskrækket fra sin plan, gik med Celia ind i biblioteket, som hun gerne benyttede som dagligstue.

"Du skulle dog høre, hvad James siger," sagde Celia, "ellers vil du komme i forlegenhed. Det har altid været tilfældet, når du endelig ville sætte din vilje igennem. Jeg synes, du må være glad ved, at du har James til at tænke for dig. Han lader dig have dine planer i ro og forhindrer kun, at du bliver bedraget. Det er det gode ved at have en svoger i stedet for en mand."

"Som om jeg ønskede at få en mand!" sagde Dorothea. "Jeg forlanger kun, at jeg ikke ved enhver lejlighed skal blive irettesat for mine følelser." Mrs. Casaubon besad endnu så lidt selvbeherskelse, at hun brast i gråd.

"Men Dodo," sagde Celia. "Du er virkelig fuld af modsigelser. Plejede du ikke altid i en virkelig alt for høj grad at underkaste dig mr. Casaubon; jeg tror, at du endog ville have opgivet nogensinde at se mig, hvis han havde forlangt det af dig."

"Jeg ville naturligvis have underkastet mig hans vilje, fordi det var min pligt; det lå i min følelse for ham," sagde Dorothea og så på hende gennem tårerne.

"Hvorfor kan du da ikke tænke, at det er din pligt at rette dig lidt efter, hvad James ønsker?" sagde Celia med en følelse af, at hendes argument var slående. "Han ønsker jo kun, hvad der er til dit eget bedste. Og mændene ved naturligvis bedst besked med alt, undtagen hvad kvinderne ved bedre."

Dorothea lo og glemte sine tårer.

"Jeg mener med hensyn til småbørn og sådan noget," forklarede Celia. "Jeg ville ikke give efter for James, hvis jeg vidste, han havde uret, som du plejede for mr. Casaubon."

73

Da Lydgate havde beroliget den ængstelige mrs. Bulstrode ved at sige hende, at hendes mand var besvimet ved mødet; men at han håbede, at han snart skulle blive bedre, og at han ville se ind til ham den næste dag, gik han lige hjem, steg til hest og red ud af byen for at være ene og uforstyrret.

Han var i et heftigt oprør og nær ved at forbande den dag, han var kommet til Middlemarch. Alt, hvad der var sket der, forekom ham at have forberedt den forhadte tilskikkelse, der satte en så styg plet på hans rygte. I sådanne øjeblikke bliver en mand uelskværdig. Lydgate anså sig selv for den lidende og gav andre skyld for sin ulykke. Han havde ment, at alt skulle få et ganske andet udfald; men andre var kommet hans planer i forkøbet. Hans ægteskab forekom ham at være en ulykke, der ikke kunne afhjælpes, og han var bange for at gå til Rosamond, før han i ensomhed havde givet sit raseri luft, for at ikke det blotte syn af hende skulle ophidse ham og få ham til at glemme sig selv.

For han var meget ulykkelig. Hvorledes kunne han blive ved at leve iblandt folk, der mistænkte ham for en lav handling, uden at retfærdiggøre sig? Hvorledes kunne han i stilhed forlade Middlemarch, som om han trak sig tilbage for en retfærdig fordømmelse? Og dog, hvorledes skulle han bære sig ad med at retfærdiggøre sig?

Scenen ved mødet havde været tilstrækkelig til tydelig at vise ham, hvorledes han var stillet. "Bulstrode var bange for, at der skulle blive forrådt noget i mit påhør, og han ønsker derfor at binde mig til sig ved en stærk forpligtelse, derfor blev han

pludselig så gavmild. Det kan være, at han ikke har adlydt mine ordrer med hensyn til patienten. Men enten han har gjort det eller ej, vil verden tro, at han på en eller anden måde har forgivet mennesket, og at jeg har lukket øjnene for forbrydelsen, hvis jeg da ikke har hjulpet med til den. Og dog er det muligt, at han ikke er skyldig i en sådan brøde, og at han virkelig ved nærmere eftertanke har følt trang til at hjælpe mig."

Hans stilling var hård. Selv om han satte alle andre hensyn til side – om han imødegik de kolde blikke og skuldertræk som beskyldninger og erklærede: "Jeg modtog ikke pengene som en bestikkelse," hvem ville da tro ham? Omstændighederne ville altid være stærkere end hans forsikring. Og desuden ville en forklaring af ham kun endnu yderligere bestyrke mistanken imod Bulstrode, og, når alt kom til alt, kunne den dog måske være uberettiget.

Men nu kom det spørgsmål, om han ville have handlet ganske på samme måde, hvis han ikke havde fået pengene? Ville han da have været så bange for at fornærme Bulstrode, – ville det argument, at hans egen behandlingsmåde ville blive anset for rigtig af de fleste af hans kolleger – have haft samme vægt for ham?

Det var dette, der mest foruroligede Lydgates samvittighed. Han følte, at han ville have fordret et nøjagtigt regnskab for alt, hvad der var foregået, hvis han havde været uafhængig. "Men er der da en eneste læge i Middlemarch, som ville være så samvittighedsfuld som jeg?" udbrød stakkels Lydgate i fornyet harme over sin skæbne. "Og dog tror de sig alle berettigede til at sky mig, som om jeg var en spedalsk! Selv om jeg kunne blive retfærdiggjort ved et troværdigt vidnesbyrd, ville det ikke gøre

nogen forskel for den velsignede verden her. Jeg er nu engang blevet fordømt af den."

Hidtil havde han ikke forstået, hvorfor folk i byen netop nu, da han var ved at betale sin gæld, havde undgået ham eller set på ham med besynderlige blikke, og i to tilfælde havde han hørt, at hans patienter havde kaldt en anden læge. Nu var grunden ham tydelig nok.

Det var intet under, at Lydgate med sin energiske natur besluttede, under en så håbløs misforståelse at møde ulykken med en trodsig modstand. Allerede før han var nået tilbage til byen, havde han besluttet at forblive i Middlemarch, hvad der så end skete. Han ville ikke trække sig tilbage for bagvaskelsen, som om han frygtede den. Det stemmede ganske overens med hans ædelmodige og mandige karakter, at han besluttede ikke at gyse tilbage for at vise, at han erkendte, at han stod i forpligtelse til Bulstrode. Det var rigtignok sandt, at forbindelsen med denne mand havde været skæbnesvanger for ham – sandt, at hvis han endnu havde haft de tusinde pund i sine hænder, uden at have betalt sin gæld, ville han have givet Bulstrode pengene tilbage og foretrukket fattigdom for en frelse, der klæbede en mistanke om bestikkelse til (for vi må erindre, at han var en af de stolteste blandt menneskenes sønner) – ikke desto mindre ville han ikke vende sig bort fra dette nedbøjede medmenneske, hvis hjælp han havde benyttet, og foretage det skændige skridt at frigøre sig selv ved at anklage en anden. "Jeg vil gøre, hvad jeg anser for at være rigtigt og ikke give nogen som helst forklaring, men" – han ville fortsætte med en fast beslutning, men var nær hjemmet, og tanken om

Rosamond indtog atter hovedpladsen, hvorfra den var blevet forjaget under den krænkede æres og stoltheds kamp.

Hvorledes ville Rosamond optage det? Her var en ny byrde, der trykkede, og stakkels Lydgate var ikke oplagt til at finde sig i hendes stumme herredømme. Han følte sig ikke oplagt til at fortælle hende den bekymring, der snart måtte blive fælles for dem begge. Han foretrak at vente, til hun tilfældigt erfarede den, hvilket ufejlbarligt snart måtte ske.

74

I Middlemarch kunne en hustru ikke længe forblive uvidende om, at byen nærede slette tanker om hendes mand. De kvindelige bekendtskaber nærede alt for stor kærlighed til sandheden til at kunne finde sig i, at en hustru så lykkeligere ud, end hendes mands karakter berettigede hende til, eller viste for stor tilfredshed med sin skæbne; det stakkels væsen burde dog have et vink om, at hvis hun kendte sandheden, ville hun være mindre glad til mode. Og dette skete ved bemærkninger, der blev gjort i en sørgmodig tone, ledsaget af en tankefuld stirren på møblerne og et væsen, der antydede, at den talende ikke ville fortælle, hvad hun vidste, af hensyn til sin tilhører.

Der var få hustruer i Middlemarch, hvis ægteskabelige ulykker kunne vække større opsigt end Rosamonds og hendes tante Bulstrodes. Mrs. Bulstrode var ikke genstand for nogen som helst uvilje og havde aldrig med sit vidende fornærmet noget menneske. Mændene havde altid fundet, at hun var en smuk og behagelig kone og havde anset det for et iblandt de mange tegn på Bulstrodes hykleri, at han havde valgt en rødmosset Vincy i stedet for en bleg, melankolsk person, der passede til hans ringeagt for de jordiske glæder. Da skandalen med hendes mand blev bekendt, sagde de om hende: "Stakkels kone! *hun* er ærlig nok – hun har aldrig anet, at han har begået nogen uret; det kan De stole på." Damer, der var fortrolige veninder af hende, talte meget om "stakkels Harriet" og tænkte sig, hvilke hendes følelser måtte være, når hun fik alt at vide, og anstillede gisninger om, hvor meget hun allerede vidste; men der var ingen, som dadlede hende. Rosamond blev strengere

kritiseret og mindre beklaget, endskønt hun også som hørende til den gode gamle Vincys familie, der så længe havde været kendt i Middlemarch, blev betragtet som offer for et ægteskab med en mand, der var fremmed der i byen. Vincys havde deres svagheder, men de lå på overfladen; man ville aldrig få noget egentligt slet at høre om dem.

Stakkels mrs. Bulstrode følte ingen anden forudanelse om den forestående ulykke end den hemmelige uro, som hun stadig havde næret siden Raffles' sidste besøg i hendes hjem. At det forhadte menneske var kommet syg til Stone Court, og at hendes mand var blevet der for at pleje ham, antog hun var på grund af, at Raffles tidligere var blevet beskæftiget og hjulpet af ham og derfor havde ligesom et krav på hans godhed, nu da han var i en så ussel tilstand, og hun havde senere følt sig lettere til mode ved at høre sin mand tale med mere håb, end han i den senere tid havde gjort, om sit helbred, og om at han ville være i stand til at vedblive at tage sig af sine forretninger. Denne ro blev forstyrret, da Lydgate bragte ham syg hjem fra mødet, og trods hans trøstende forsikringer i de næste dage, græd hun ofte, når hun var ene, overbevist om, at hendes mand ikke alene led af en legemlig sygdom, men at der også var noget, der tyngede på hans sind. Han ville ikke tillade hende at læse højt for sig og næppe at sidde hos sig, da han sagde, at han var alt for nervøs til at tåle nogen lyd eller bevægelse; men ikke desto mindre havde hun en anelse om, at han, når han var ene, beskæftigede sig med sine papirer. Der måtte være sket noget, det var var hun vis på. Måske var det et stort pengetab, som hun blev holdt uvidende om. Da hun ikke vovede at stille sin mand

noget spørgsmål, sagde hun til Lydgate den femte dag efter mødet:

"Mr. Lydgate, De må endelig være oprigtig imod mig; jeg holder mest af at kende sandheden. Er der tilstødt mr. Bulstrode noget?"

"En lille nervøs rystelse," sagde Lydgate undvigende. Han følte, at det ikke tilkom ham at give hende den smertelige meddelelse.

"Men hvad var skyld i den?" spurgte mrs. Bulstrode, idet hun så lige på ham med sine store, mørke øjne.

"Der er ofte noget giftigt ved luften i offentlige forsamlingsværelser," sagde Lydgate. "Stærke folk mærker det ikke; men det kan godt indvirke på mand med en svag konstitution. Men det er tit umuligt at sige, hvorfor kraften netop svigter i et særegent øjeblik."

Mrs. Bulstrode var ikke tilfreds med dette svar. Hun vedblev at tro, at der måtte være hændt hendes mand et eller andet uheld, som hun blev holdt i uvished om, og det lå i hendes natur at modsætte sig en sådan hemmelighedsfuldhed. Hun lod sine døtre blive hos deres fader og kørte ud i byen for at aflægge nogle visitter i den formodning, at hvis der var noget i vejen med mr. Bulstrodes affærer, ville hun snart kunne mærke det.

Hun tog først til mr. Thesiger, som hun ikke traf hjemme, og derfra kørte hun til mrs. Hackbutt, der boede på den anden side af kirkegården. Mrs. Hackbutt så fra sit vindue, at hun kom, og da hun i tidligere samtaler med sine bekendte havde udtrykt stor frygt for at træffe sammen med mrs. Bulstrode, følte hun sig næsten forpligtet til at lade sige, at hun ikke var hjemme; men hendes nysgerrighed efter en samtale var for stor, og hun

besluttede kun ikke at gøre den ringeste hentydning til det, hun tænkte på.

Som en følge deraf blev mrs. Bulstrode vist ind i salen, og mrs. Hackbutt gik ind til hende, gnidende sig i hænderne og med læberne mere sammenpressede end almindeligt som en forholdsregel imod at tale for frit. Hun havde besluttet ikke at spørge til mr. Bulstrode.

"Jeg har i næsten en uge ikke været andre steder end i kirke," sagde mrs. Bulstrode efter nogle få indledende bemærkninger. "For mr. Bulstrode blev så syg ved mødet i torsdags, at jeg ikke har kunnet være hjemme fra."

Mrs. Hackbutt trykkede den ene hånd imod brystet, gned den med den anden og fæstede øjnene på kamintæppet.

"Var mr. Hackbutt ved mødet?" vedblev mrs. Bulstrode.

"Ja, han var," sagde mrs. Hackbutt, mens hun vedblev at indtage samme stilling. "Jorden skal købes ved subskription, tror jeg."

"Vi vil håbe, at der ikke skal begraves flere koleralig i den," sagde mrs. Bulstrode. "Den sygdom er en skrækkelig gæst. Jeg har nu altid haft den tro, at Middlemarch er et meget sundt opholdssted. Det er formodentlig, fordi jeg har levet der fra barn af; men det ved jeg, at jeg aldrig har set nogen by, jeg hellere ville bo i."

"Det skulle glæde mig, om De altid kunne blive boende i Middlemarch, mrs. Bulstrode," sagde mrs. Hackbutt med et let suk. "Men vi må lære at finde os i hvilket som helst opholdssted, skæbnen fører os til. Dog er jeg vis på, at der altid vil findes folk i denne by, der vil ønske, at det må gå Dem godt."

Mrs. Hackbutt længtes efter at sige: "Hvis De ville følge mit råd, skulle De lade Dem skille fra Deres mand," men det forekom hende at være tydeligt, at den stakkels kone ikke vidste noget om det tordenslag, der truede hende, og at hun selv ikke kunne gøre mere end at forberede hende lidt. Mrs. Bulstrode følte en pludselig angst; det var åbenbart, at der lå noget skjult i mrs. Hackbutts ord; men selv om hun var taget ud for at skaffe sig underretning om, hvad der var foregået, følte hun sig dog nu ude af stand til at forfølge sin dristige hensigt, og efter at have drejet samtalen hen på de unge Hackbutts ved at spørge til dem, tog hun snart efter afsked, idet hun sagde, at hun ville besøge mrs. Plymdale. På vejen derhen forsøgte hun at tænke sig, at der muligvis havde været en ualmindelig varm kamp ved mødet imellem mr. Bulstrode og nogle af hans stadige opponenter – måske mr. Hackbutt havde været en af dem.

Men under samtalen med mrs. Plymdale forekom det hende, at denne trøstende forklaring ikke længere var holdbar. Selina modtog hende med en rørende kærlighed og en tilbøjelighed til at give opbyggelige svar på de almindeligste bemærkninger, hvilket næppe kunne stamme fra en almindelig trætte, hvis vigtigste følge var et sygdomsanfald. I forvejen havde mrs. Bulstrode tænkt, at hun hellere ville spørge mrs. Plymdale end nogen anden; men hun fandt til sin overraskelse, at en gammel veninde ikke altid er den, man lettest kan gøre til sin fortrolige; erindringen og tidligere meddelelser under andre forhold og uviljen imod at blive beklaget af én, der længe havde anerkendt hendes overlegenhed, dannede en skranke imellem dem. For visse mystiske ytringer, som mrs. Plymdale lod falde om, at hun aldrig ville vende sine venner ryggen, overbeviste mrs.

Bulstrode om, at der måtte være sket en eller anden ulykke og i stedet for at sige med sin medfødte ligefremhed: "Hvad mener du egentlig?" blev hun kun ivrig efter at komme bort, før hun havde fået udførligere besked. Hun begyndte at nære en ængstelig vished om, at det var en større ulykke end et pengetab, da hun var sig den kendsgerning smerteligt bevidst, at både Selina og mrs. Hackbutt ingen notits havde taget af, hvad hun sagde om sin mand, ligesom de ville have undgået at tage notits af en personlig vanære.

Hun sagde hurtigt farvel og lod kusken køre sig til mr. Vincys pakhus. På den korte køretur steg hendes angst og spænding, så at, da hun trådte ind i det private kontor, hvor hendes broder sad ved sin pult, skælvede hendes knæ og hendes ellers så rødmossede ansigt var dødblegt. Også han blegnede ved synet af hende; han rejste sig op for at gå hende i møde, tog hendes hånd og sagde heftigt:

"Gud hjælpe dig, Harriet! Du ved nok alt."

Dette øjeblik var måske bitrere end noget af de påfølgende. Uden erindringen om Raffles ville hun måske endnu kun have tænkt på et stort pengetab, men nu fik hun ved sin broders ord og blik en anelse om, at hendes mand kunne være skyldig i en eller anden brøde – hun så ham med stigende rædsel dækket med vanære – og dernæst, efter et øjebliks brændende skam, hvori hun kan følte verdens foragt, var hun med ét hjerteslag ved hans side for sørgmodigt, men uden bebrejdelse at dele hans skændsel. Alt dette foregik i hendes indre i et eneste nu – mens hun sank om på en stol og hævede blikket op imod sin broder, der stod bøjet over hende, og med svag stemme sagde: "Jeg ved intet, Walter. Hvad er det?"

Han fortalte hende alt, ganske ukunstlet og i små brudstykker, idet han gjorde hende opmærksom på, at beskyldningerne ikke kunne bevises, navnlig med hensyn til Raffles' død.

"Folk vil snakke," sagde han. "Selv om et menneske er blevet frikendt af en jury, vil de dog snakke og nikke og blinke med øjnene – og hvad verdens dom angår, kan en mand ofte lige så gerne være skyldig som uskyldig. Det er et hårdt slag, og det rammer næsten Lydgate lige så meget som Bulstrode. Jeg tør ikke påtage mig at sige, hvad der er sandhed. Jeg ville kun ønske, at vi aldrig havde hørt hverken Bulstrodes eller Lydgates navne. Du havde været bedre faren ved at have været en Vincy hele dit liv, og det samme havde Rosamond."

Mrs. Bulstrode svarede ikke.

"Men du må bære det så godt du kan, Harriet, folk dadler ikke *dig*. Jeg vil stå dig bi, hvad du så beslutter dig til at gøre," sagde broderen med plump, men velment kærlighed.

"Ræk mig din arm, Walter, og før mig ud til vognen, jeg føler mig meget svag."

Da hun kom hjem, blev hun nødt til at sige til sin datter: "Jeg er ikke vel, min kære! Jeg kommer til at lægge mig lidt. Sørg for din fader og lad mig blot have ro. Jeg skal ingen middagsmad have."

Hun lukkede sig inde i sit værelse. Hun behøvede tid for at vænne sig til sin lemlæstede bevidsthed, sit stakkels beskyggede liv, før hun kunne indtage den plads, der var anvist hende. – Der var faldet et nyt lys over hendes mands karakter, og hun kunne ikke dømme ham mildt: de tyve år, hvori hun havde troet på ham og æret ham, forekom hende nu som et hæsligt

bedrageri. Han havde skjult denne slette fortid for hende, da han giftede sig med hende, og nu havde hun ikke engang så megen tillid til ham, at hun kunne stole på hans uskyldighed i den værste anklage, der blev rettet imod ham. Hendes ærlige, stolte natur gjorde det så bittert for hende at dele en fortjent vanære, som det vel kunne være for nogen dødelig.

Men denne kvinde, der havde lært så lidt og besiddet så megen verdslighed, havde en trofast sjæl. Det var hende ikke muligt at forlade den mand, hvis medgang hun havde delt i næsten en halv levetid, og som uforandret havde elsket hende. Hun vidste, da hun aflåsede sin dør, at hun ville åbne den, rede til at gå ned til sin ulykkelige mand og gøre hans sorg til sin og sige om hans brøde, "jeg vil beklage og ikke dadle." Men hun behøvede tid til at samle sin styrke; hun måtte udhulke sit farvel til sit livs glæde og stolthed. Da hun havde besluttet at gå ned, forberedte hun sig ved enkelte småhandlinger, der kunne forekomme en streng tilskuer at være tåbelige; men det var hendes måde at udtrykke sig på, at hun nu havde begyndt et nyt liv fuld af ydmyghed. Hun tog alle sine smykker af, iførte sig en simpel sort kjole og i stedet for at bære en pyntelig kappe på det friserede hår redte hun dette glat ned og tog en simpel hattekappe på, der fik hende til at se ud som en metodist fra gamle dage.

Bulstrode, der vidste, at hans hustru havde været ude og ved sin hjemkomst sagt, at hun ikke var rask, havde tilbragt tiden i en sindsbevægelse, der var lige så stor som hendes. Han havde ventet, at hun ville erfare sandheden af andre og tænkt sig dette lettere end selv at gøre hende en tilståelse. Men nu, da han formodede, at hun var blevet underrettet om alt, afventede han

med stor angst resultatet. Hans døtre havde været nødt til at samtykke i at forlade ham, og skønt han tillod, at der blev bragt ham mad op, rørte han den dog ikke. Han følte, hvorledes han langsomt gik til grunde ved således at være ene i sin ulykke. Måske ville hans hustrus øjne aldrig mere kærligt hvile på ham. Og når han vendte sig til Gud, forekom det ham, at han ikke fik andet svar end gengældelsens tryk.

Klokken var blevet otte, for døren åbnedes, og hans hustru trådte ind. Han turde ikke se op på hende, men sad med nedslagne øjne, og idet hun gik hen imod ham, syntes hun, at han var blevet mindre, han så så visnet og sammensunken ud. En ny medlidenhed i forbindelse med den gamle ømhed gik som et bølgeslag igennem hendes sjæl, og idet hun lagde, sin ene hånd på hans, der hvilede på armen af stolen, sagde hun højtideligt, men venligt:

"Se op, Nicholas."

Han fo'r let sammen, hævede øjnene og så et øjeblik halvt forvirret på hende; hendes blege ansigt, hendes sørgedragt og mundens skælven, alt sagde ham: "Jeg ved alt"; og hendes hænder og blikke hvilede dog mildt på ham. Han brast i gråd, og de græd sammen, mens hun sad ved hans side. De kunne endnu ikke tale om den skændsel, som hun delte med ham, eller om de handlinger, der havde bragt den over dem. Hans tilståelse var tavs, og hendes løfte om trofasthed var lige så. Åbenhjertig, som hun var, gøs hun dog tilbage for de ord, der ville have udtrykt deres gensidige bevidsthed, ligesom hun ville være gyst tilbage for ildens flammer. Hun kunne ikke sige: "Hvor meget er kun bagtalelse og falsk mistanke?" og han sagde ikke: "Jeg er skyldig!"

75

Rosamond følte et glimt af tilbagevendende munterhed, da huset var blevet befriet for den truende skikkelse og alle de ubehagelige kreditorer var betalt. Men hun var ikke glad; hendes ægteskabelige liv havde aldeles ikke svaret til hendes forhåbninger. I det korte, rolige mellemrum var Lydgate, der huskede, hvor ofte han havde været heftig imod hende i bekymringens tid, meget blid imod hende; men han havde også mistet noget af sit gamle humør, og han anså det endnu for nødvendigt at tale om besparelser i deres husholdning som noget, der faldt af sig selv, og forsøgte gradvis at forsone hende med dette, idet han undertrykte sin vrede, når hun svarede ham med ønsket om, at han ville flytte til London. Undertiden lyttede hun kun modløst til hans ånd, idet hun tænkte på, hvad hun egentligt havde, der var værd at leve for. De hårde og foragtelige ord, som hendes mand i sin vrede havde ladet falde, havde dybt såret hendes forfængelighed, og den ømhed, han viste hende, betragtede hun som en ringe erstatning for den lykke, han ikke havde formået at skænke hende. De stod på en dårlig fod med folk i byen, og der var ikke længere noget håb om at komme til Quallingham – den eneste fornøjelse, hun havde, var, når der af og til kom brev fra Will Ladislaw. Hun havde følt sig fornærmet og skuffet over, at Will ville forlade Middlemarch; for til trods for alt, hvad hun vidste og anede om hans beundring for Dorothea, nærede hun dog hemmeligt den tro, at hans beundring for hende selv var endnu større. Det var godt nok med mrs. Casaubon, men Wills interesse daterede sig fra en tid, da han endnu ikke kendte mrs. Lydgate. Rosamond

antog, at den spøgefulde måde, hvorpå han sagde hende hendes fejl, og det overdrevne galanteri, han viste hende, var et skjul for dybere følelser. Hun indbildte sig endog, at Will overdrev sin beundring for mrs. Casaubon for at drille hende. Med disse tanker havde stakkels Rosamond beskæftiget sig før Wills afrejse. Han ville, mente hun, have passet bedre for hende end Lydgate. Ingen forestilling kunne være mere falsk end denne; for Rosamonds misfornøjelse med sit ægteskab hidrørte fra selve betingelserne ved dette, fra dets krav på selvfornægtelse og tålmodighed og ikke fra hendes mands natur; men den lille roman, hun dannede sig, tjente til at forjage hendes kedsomhed. Will Ladislaw skulle altid forblive ugift og leve i hendes nærhed, altid stå til hendes rådighed og nære en underforstået, men aldrig ligefremt udtalt lidenskab for hende, der nu og da kunne flamme op i små interessante scener.

Hans afrejse havde været en stor skuffelse og havde i en sørgelig grad forøget hendes misfornøjelse med Middlemarch; men i begyndelsen havde hun trøstet sig lidt ved drømmen om de fornøjelser, der ventede hende ved samkvemmet med familien på Quallingham. Siden den tid var hendes ægteskabelige bekymringer blevet større, og af mangel på anden trøst havde hun atter givet sig til at grunde over denne magre roman. Will Ladislaw havde skrevet lange breve, halvt til hende og halvt til Lydgate, og hun havde besvaret dem; deres adskillelse, følte hun, ville ikke være for bestandig, og den forandring, hun nu mest længtes efter, var, at Lydgate skulle flytte til London. Alt ville være så behageligt der, og hun gav sig

med rolig fasthed til at arbejde hen imod dette resultat, da der pludselig kom en behagelig efterretning, som satte liv i hende.

Det kom kort før det skæbnesvangre møde på rådstuen og var intet mindre end et brev fra Will Ladislaw til Lydgate, der navnlig drejede sig om hans nye interesse for kolonisationsplaner, men ligesom tilfældigt omtalte, at han muligvis ville finde det nødvendigt at aflægge et besøg i Middlemarch i løbet af de nærmeste uger – en meget behagelig nødvendighed, skrev han, der næsten var lige så god som en ferie for skoledrenge. Han håbede, at hans gamle plads på kamintæppet stod ham åben, og at han havde en hel del musik i vente. Men han kunne ikke sige, hvornår han kom. Mens Lydgate læste dette brev for hende, så Rosamond ud som en blomst, der lever op på ny. Alle sorger begyndte nu at vige; gælden var betalt, mr. Ladislaw kom, og Lydgate ville nok lade sig overtale til at forlade Middlemarch og bosætte sig i London, der var "så forskellig fra en købstad".

Det var en klar morgenstund. Men snart skulle der atter komme sorte skyer på stakkels Rosamonds himmel. Hendes mand begyndte igen at se mørk ud uden dog at tale til hende om, hvad der tyngede på ham. Da hun i sin fornyede glade sindsstemning antog, at han kun havde et værre anfald af tungsindighed end ellers, der fik ham til at lade hendes bemærkninger være ubesvarede og til øjensynligt at undgå hende så meget som muligt, fik hun i sinde et par dage efter mødet at sende indbydelser ud til et lille aftenselskab uden at tale til ham om det, da hun mente, at det var et meget fornuftigt skridt, eftersom folk i den senere tid havde holdt sig borte fra dem, og hun ønskede at forny den gamle

selskabelighed. Når indbydelserne var blevet modtaget, ville hun fortælle Lydgate det og give ham en formaning om, hvorledes en læge bør opføre sig imod sine naboer. Men der kom afslag på alle indbydelserne, og det sidste svar faldt i Lydgates hænder.

"Det er Chichelys kragetæer. Hvad kan han have at skrive til dig om?" spurgte Lydgate forundret, idet han rakte hende brevet. Hun var nødt til at lade ham læse det, og idet han så strengt på hende, sagde han:

"Hvorfor i alverden har du sendt indbydelser ud uden at fortælle mig det, Rosamond? Jeg må indstændigt bede dig om ikke at indbyde nogen til dette hus. Jeg kan tænke, at du har indbudt flere, og at de alle har givet dig afslag."

Hun sagde intet.

"Hører du?" tordnede Lydgate.

"Ja, jeg hører," sagde Rosamond, idet hun med en yndefuld bevægelse drejede hovedet om.

Med en heftig bevægelse forlod han stuen, da han følte, at han næsten ikke kunne beherske sig. Rosamond tænkte, at han blev mere og mere utålelig – ikke at der var nogen særegen grund til dette bydende forlangende. Hans utilbøjelighed til at fortælle hende noget, som han i forvejen vidste ikke ville interessere hende, var blevet til en ligefrem vane, og hun var uvidende om alt, hvad der stod i forbindelse med de tusinde pund, undtagen at de var et lån fra hendes onkel Bulstrode. Det var hende uforklarligt, at hendes bekendte trak sig tilbage fra dem, og at Lydgate var i slet humør netop på samme tid, som de var kommet ud af deres gæld. Hvis indbydelserne var blevet modtaget, ville hun også have indbudt sin moder og den øvrige

familie, som hun ikke havde set noget til i flere dage, og hun tog nu hatten på for at gå hen og spørge om, hvad der var blevet af dem, da hun pludselig fik en følelse af, at alle havde svoret sig sammen om at lade hende være ene med en mand, der var rede til at fornærme enhver. Det var efter middag, og hun fandt begge sine forældre i dagligstuen. De hilste hende med sørgmodige blikke, idet de sagde: "Goddag, mit barn!" og intet mere. Hun havde aldrig set sin fader så nedslået, og idet hun satte sig ned ved siden af ham, sagde hun:

"Er der noget i vejen, fader?"

Han svarede ikke; mrs. Vincy sagde: "Kære barn! Har du intet hørt? Det vil ikke vare længe, før du erfarer det."

"Er det noget, der angår Tertius?" spurgte Rosamond blegnende, idet hun straks tænkte på hans uforklarlige tungsindighed.

"Ja, min kære. At tænke sig, at du skulle gøre et sådant parti. Gælden var slem nok; men dette vil blive værre."

"Vent, vent, Lucy," sagde mr. Vincy. "Har du intet hørt om din onkel Bulstrode, Rosamond?"

"Nej, fader," sagde det stakkels barn med en følelse af, at bekymring ikke var noget, hun før havde kendt, men at den var en usynlig magt med et jerngreb, der berøvede hende hele hendes mod.

Hendes fader fortalte hende alt, idet han til sidst sagde: "Det er bedre, at du ved det, min kære. Jeg tror, at Lydgate må forlade byen; for forholdene er imod ham. Jeg er overbevist om, han ikke kan gøre for det. Jeg beskylder ham ikke for noget ondt," sagde mr. Vincy. Tidligere havde han altid været tilbøjelig til at dadle Lydgate.

Det var et skrækkeligt stød for Rosamond. Det forekom hende, at ingen skæbne kunne være så hård som hendes – at have ægtet en mand, der var blevet genstand for en skændig mistanke. I mange tilfælde er det uundgåeligt, at skammen føles som den værste del af forbrydelsen, og det ville have krævet langt mere reflektion, end Rosamond nogensinde havde givet sig af med, for at hun i disse øjeblikke kunne føle, at hendes ulykke ville have været større, hvis hendes mand virkelig havde begået en forbrydelse. Hele skammen syntes at være der. Og hun havde i sin uskyldighed ægtet denne mand i den tro, at han og hans familie ville kaste glans over hende. Hun viste den sædvanlige tilbageholdenhed imod sine forældre og sagde kun, at hvis Lydgate havde gjort, som hun ønskede, ville han for længe siden have forladt Middlemarch.

"Hun bærer det bedre, end jeg havde ventet," sagde hendes moder, da hun var gået.

"Ja, Gud være lovet!" sagde mr. Vincy, der var meget nedbøjet.

Men Rosamond gik hjem med en følelse af berettiget nag til sin mand. Hvad havde han egentlig gjort – hvorledes havde han egentlig handlet? Hun vidste det ikke. Hvorfor havde han ikke fortalt hende alt? Han talte ikke til hende om denne sag, og hun kunne naturligvis ikke tale til ham. Det faldt hende er øjeblik ind, at hun ville bede sin fader om at lade hende komme hjem igen; men dette forekom hende dog at være en alt for sørgelig udsigt til, at hun længe ville dvæle ved den.

I de næste to dage bemærkede Lydgate, at der var foregået en forandring med hende, og antog, at hun havde hørt den slette nyhed. Ville hun tale til ham om det, eller ville hun vedblive at vedligeholde denne tavshed, der syntes at antyde, at hun troede

ham skyldig? Vi må erindre, at han var i en sygelig sindsstemning, hvor næsten enhver berøring var smertelig. Ganske vist havde Rosamond i dette tilfælde lige så stor grund til at klage over tilbageholdenhed og mangel på tillid fra hans side; men i sin sjæls bitterhed undskyldte han sig; – havde han ikke haft ret i at gyse tilbage for at fortælle hende sandheden, siden han nu, da hun kendte den, ikke følte trang til at tale til ham? Men en indre bevidsthed, der sagde ham, at han havde uret, gjorde ham urolig, og tavsheden imellem dem blev ham utålelig.

Han tænkte: "Jeg er en tåbe. Har jeg ikke engang for alle opgivet alle forventninger?" Og samme aften sagde han:

"Rosamond, har du hørt noget, der bedrøver dig?"

"Ja," svarede hun, idet hun lagde sit sytøj til side, som hun havde arbejdet på med en sløv ligegyldighed, der ellers var hende fremmed.

"Hvad har du hørt?"

"Alt, antager jeg. Fader har fortalt mig det."

"At folk anser mig for vanæret?"

"Ja," sagde Rosamond, idet hun atter mekanisk begyndte at sy.

Der blev stille. Lydgate tænkte: "Hvis hun har nogen tillid til mig – nogen idé om, hvad jeg er, burde hun nu tale og sige, at hun ikke tror, at jeg har fortjent denne vanære."

Men Rosamond vedblev mat at bevæge sine fingre. Hvad som helst der skulle siges om denne sag, ventede hun måtte ske fra Tertius. Hvad vidste han? Hvis han var uskyldig, hvorfor søgte han da ikke at retfærdiggøre sig?

Denne tavshed fra hendes side forøgede den bitterhed, hvormed Lydgate havde sagt til sig selv, at ingen troede på ham – selv Farebrother havde ikke ladet høre fra sig. Han var begyndt at spørge hende i den hensigt, at deres samtale skulle adsprede den tåge der havde samlet sig imellem dem, men han følte, nu en sådan harme og fortvivlelse, at han ikke var i stand til at kunne gennemføre sin beslutning. Selv denne bekymring lod hun til, ligesom med alle de øvrige, kun at betragte som sin. Han sprang i sin vrede op fra stolen, og idet han stak hænderne i lommerne, gik han op og ned ad gulvet. Dog havde han hele tiden en hemmelig bevidsthed om, at han burde beherske sin vrede og fortælle hende, hvorledes det hele var gået til. For han havde næsten lært at måtte rette sig efter hende, og at han, fordi hun havde så lidt sympati, måtte skænke hende desto mere. Snart vendte han tilbage til sin første beslutning ikke at lade denne lejlighed gå tabt til at tale fortroligt med hende. Hvis han kunne bringe hende til at føle, at her var en bagtalelse, som man måtte imødegå og ikke løbe bort fra, og at den hele bekymring stammede fra hans fortvivlede mangel på penge, ville det være det rette øjeblik til indtrængende at tale med hende om, at de burde være enige om at bruge så få penge som muligt, så at de kunne udholde den slette tid og bevare deres uafhængighed. Han ville omtale de forholdsregler, han ønskede at tage, og se at vinde hendes villige samtykke til dem. Han var forpligtet til i det mindste at forsøge det – hvad andet kunne han gøre?

Han vidste ikke, i hvor lang tid han havde vandret op og ned ad gulvet; men Rosamond følte, at det var længe, og ønskede, at

han ville sætte sig. Hun begyndte at tænke, at her var en lejlighed til at vise Tertius, hvad han burde gøre.

Lydgate satte sig til sidst, ikke på sin sædvanlige plads, men på en stol, der stod tæt ved Rosamond, idet han bøjede sig hen imod hende og så alvorligt på hende, før han atter begyndte at tale om den sørgelige sag. Han havde nogenlunde overvundet sin harme og ville til at begynde at tale med en vis højtidelighed; men han havde lige åbnet læberne, da Rosamond lod sine hænder synke ned i skødet, så på ham og sagde:

"Nu ved jeg da, Tertius –"

"Vel?"

"Nu ved jeg da, at du må opgive ideen om at blive i Middlemarch. Jeg kan ikke længere holde ud at leve her. Lad os tage til London. Både fader og alle andre siger, at du gjorde bedst i at tage bort. Jeg kan bedre finde mig i hvilken som helst elendighed, når jeg kun kommer herfra."

Lydgate følte sig ulykkelig og tilintetgjort. I stedet for det kritiske udbrud, som han med anstrengelse havde forberedt sig på, hørte han atter den gamle vise. Han kunne ikke holde det ud. Idet hans ansigt hurtigt skiftede udtryk, rejste han sig og gik hurtigt ud af stuen.

Måske kunne han, hvis han havde været stærk nok til at holde fast ved sin beslutning, dog have gjort et sådant indtryk på Rosamond, at aftenen havde fået en bedre slutning. Vi kunne ikke være sikre på, at nogen som helst natur, hvor ubøjelig den end er, kan modstå en bestemt vilje. Den kan blive taget med storm og omvendt, for øjeblikket blive en del af den sjæl, der har erhvervet sig en sådan magt over den. Men stakkels Lydgate

var for nedbøjet, og hans energi var ikke tilstrækkelig til et sådant hverv.

Udsigten til en gensidig forståelse syntes at være lige så fjern som nogensinde; ja den syntes næsten ganske at være forsvundet. De levede fra den dag af hver for sig i deres tanker, idet Lydgate med stum fortvivlelse gik til sit arbejde, mens Rosamond med nogen berettigelse følte, at han opførte sig grusomt. Det kunne ikke nytte at sige noget til Tertius; men når Will Ladislaw kom, havde hun besluttet at fortælle ham alt. Trods hendes almindelige tilbageholdenhed trængte hun dog til én, der ville erkende, at hun havde lidt uret.

76

Nogle dage senere red Lydgate til Lowick Manor ifølge en opfordring fra Dorothea. Denne var ikke kommet uventet, da den var fulgt på et brev fra mr. Bulstrode, hvori han skrev, at han havde genoptaget sine forberedelser til at kunne forlade Middlemarch, og at han måtte erindre Lydgate om sine tidligere meddelelser angående hospitalet, da han endnu holdt fast ved den plan, han dengang havde udtalt. Det havde været hans pligt, før han gjorde noget videre skridt, på ny at omtale denne sag for mrs. Casaubon, der nu som før ønskede at rådføre sig med Lydgate. "Deres anskuelser kan muligvis have undergået en eller anden forandring," skrev Bulstrode; "men selv i det tilfælde er det rigtigst, at De taler med hende om det."

Dorothea ventede med ivrig interesse på hans ankomst. Endskønt hun af sine mandlige rådgivere havde ladet sig afholde fra, hvad sir James havde kaldt at "blande sig ind i denne affære med Bulstrode", så kunne hun dog ikke lade være stadig at tænke på, hvor sørgelig Lydgates stilling var, og da Bulstrode atter henvendte sig til hende angående det nye hospital, følte hun, at nu var den lejlighed kommet, som hun havde været forhindret i at fremskynde. Hun havde en inderlig trang til at bringe trøst og lindring til dem, der trængte til den, og bevidstheden om andres nød forhindrede hende i at glæde sig over sit rige, bekvemme hjem. Hun satte tillidsfuldt sit håb til denne samtale, idet hun slet ikke ænsede, hvad der var blevet sagt om hans personlige tilbageholdenhed, lige så lidt som at hun var en meget ung kvinde. Intet kunne forekomme Dorothea mere urimeligt end at tale om hendes ungdom og

køn, når det var et medmenneske, der trængte til hendes deltagelse.

Mens hun sad og ventede i biblioteket, gennemgik hun i tankerne alle de tidligere scener, der havde bragt Lydgate i berøring med hende. De stod alle i forbindelse med hendes ægteskab og dets bekymringer – dog nej, der var to lejligheder, hvor Lydgates billede var kommet til at stå i en smertelig forbindelse med hans hustru og en anden. Smerten var dæmpet for Dorothea; men den havde efterladt en formodning om, at Lydgates ægteskab muligvis ikke var så lykkeligt, som det kunne være, hvilket gjorde, at hun blev pinligt berørt ved den ringeste hentydning til mrs. Lydgate. Disse tanker var som et drama for hende, der fik hendes øjne til at funkle og gav hendes hele stilling et udtryk af spænding, skønt hun kun fra det brune bibliotek så ud på grønsværet og de grønne knopper, der fremhævedes af de mørke takstræer.

Da Lydgate kom ind, blev hun ganske forfærdet over den forandring, der var foregået med ham i de sidste to måneder. Det var let at se, at det ikke var sygdom, der var skyld i denne forandring, men harme og mismod. Ved den hjertelige måde, hun kom ham i møde på, blev udtrykket i hans ansigt mildere, men næsten mere tungsindigt.

"Jeg har længe ønsket at tale med Dem, mr. Lydgate," sagde Dorothea, da de sad overfor hinanden; "men jeg ventede med at bede Dem om at komme, til mr. Bulstrode atter havde henvendt sig til mig angående hospitalet. Jeg ved, at fordelen ved at lade det have en særskilt bestyrelse afhænger af Dem, eller i det mindste af det gode, som De håber at kunne udrette der, ved at

have det under Deres kontrol. Jeg beder Dem derfor sige mig Deres oprigtige mening desangående."

"De ønsker at tage en bestemmelse, om De skal understøtte det nye hospital," sagde Lydgate. "Jeg kan imidlertid ikke med god samvittighed råde Dem til at gøre det, fordi De stoler på min virksomhed der, da jeg muligvis kommer til at forlade byen."

Han talte kort, med en fortvivlet følelse af, at han ikke ville kunne gennemføre nogen plan, som Rosamond havde bestemt at modsætte sig.

"Dog vel ikke, fordi ingen tror på Dem?" sagde Dorothea med sin klare, rene stemme. "Jeg kender den ulykkelige misforståelse med hensyn til Dem. Jeg har fra første øjeblik vidst, at det måtte være en misforståelse. De har aldrig kunnet begå nogen slet eller uhæderlig handling."

Det var den første forsikring om tro på ham, som havde nået Lydgates øren. Han drog vejret dybt og sagde: "Tak!" Mere kunne han ikke sige; det var ham en ny og forunderlig erfaring, at disse få tillidsfulde ord af en kvinde kunne være så meget for ham.

"Jeg beder Dem indstændigt sige mig, hvorledes det hele er gået til," sagde Dorothea kækt. "Jeg er vis på, at sandheden vil retfærdiggøre Dem."

Lydgate sprang op og gik hen mod vinduet, idet han ganske glemte, hvor han var. Han havde så ofte i sit stille sind tænkt på muligheden af at give en forklaring, der ikke kunne skade Bulstrode, og havde lige så ofte besluttet ikke at gøre det, da han havde sagt til sig selv, at hans forsikringer ikke ville forandre det indtryk, folk én gang havde fået, at Dorotheas ord

lød som en fristelse til at gøre noget, som han i en roligere stemning havde anset for at være ufornuftigt.

"Jeg beder Dem, fortæl mig det," sagde Dorothea med troskyldig alvor, "så kan vi tale sammen om, hvad der er at gøre. Det er stygt at lade folk med urette tale ondt om nogen, når det kan forhindres."

Lydgate vendte sig om, idet han huskede, hvor han var, og så Dorotheas milde, tillidsfulde øjne hvile på sig. En ædel natur, der er ivrig i sin barmhjertighed, kan ofte forandre vort blik på en sag: vi begynder at se tingene i deres større, roligere masse og at tro, at vi også kan blive set og bedømt efter vor karakters helhed. Denne indflydelse begyndte også at gøre sig gældende hos Lydgate, der så længe havde set alt i mørkt lys. Han satte sig atter og følte, at han begyndte at genvinde sin gamle selvtillid ved bevidstheden om, at han var sammen med én, der troede på ham.

"Jeg ønsker ikke," sagde han, "at rejse beskyldninger imod Bulstrode, der har lånt mig penge, som jeg trængte til – endskønt jeg nu hellere ville have undværet dem. Han er ulykkelig nok, og hans livstråd er meget svag. Men jeg ville gerne fortælle Dem alt. Det vil være mig en trøst at tale, hvor troen er gået i forvejen, og hvor det ikke skal se ud, som om jeg kommer med forsikringer om min egen ærlighed. De vil føle, hvad der er rimeligt imod en anden, ligesom De vil føle, hvad der er rimeligt imod mig."

"Hav kun tillid til mig," sagde Dorothea; "jeg skal ikke gentage noget uden Deres tilladelse. Men jeg kan i det mindste sige, at De har forklaret mig det hele, og at De ikke på nogen som helst måde er skyldig. Mr. Farebrother ville tro mig og min onkel og

sir James Chettam ligeledes. Ja, der er folk i Middlemarch, som jeg kunne gå til; for selv om de ikke kender meget til mig, vil de dog tro mig. De vil vide, at jeg ikke kan have andre motiver end sandhed og retfærdighed. Jeg skulle gøre mig al mulig umage for at retfærdiggøre Dem. Jeg har kun meget lidt at gøre og kan ikke anvende min tid bedre."

Der var noget hos Dorothea, idet hun udkastede dette barnlige billede af, hvad hun ville gøre, der næsten kunne gælde som et bevis for, at hun virkelig kunne udrette, hvad hun havde i sinde. Hendes kvindelige, blide stemme syntes at være skabt til forsvar imod enhver anklage. For første gang i sit liv hengav Lydgate sig til den sjældne følelse af at kunne støtte sig til en ædelmodig sympati uden at lade sig holde tilbage af sin stolthed. Og han fortalte hende alt, fra det øjeblik af, da han under bekymringernes tryk for første gang med stor uvilje havde henvendt sig til Bulstrode; efterhånden, alt som han følte sig mere lettet ved at tale, gav han hende en nøjagtigere beskrivelse af alt, hvad der var foregået i hans indre – idet han omtalte den kendsgerning, at hans behandling af patienten var modsat den sædvanlige metode, sine tvivl til sidst, sine ideer om en læges pligt og sin urolige bevidsthed om, at modtagelsen af pengene måske havde bevirket en forandring i hans opførsel, om ikke i opfyldelsen af nogen offentligt anerkendt forpligtelse.

"Jeg har senere erfaret," tilføjede han, "at Hawley har ladet husholdersken på Stone Court forhøre, og hun har sagt, at hun havde givet patienten al den opium, der var i den flaske, jeg efterlod, tilligemed en hel del cognac. Men det ville ikke have stridt imod de almindelige forskrifter selv af de bedste læger. Mistanken imod mig har intet støttepunkt i det: den er grundet

på kundskaben om, at jeg har modtaget penge, at Bulstrode havde stærke grunde til at ønske manden død, og at han gav mig pengene som en bestikkelse enten for at hjælpe ham med at fremskynde patientens død – eller i alt fald for at tie. Det er netop en sådan mistanke, som ikke kan udryddes, fordi den ikke kan modbevises. Hvoraf det kom, at mine ordrer ikke blev adlydt, er et spørgsmål, som jeg ikke kan besvare. Det er endnu muligt, at Bulstrode er uskyldig i nogen forbryderisk hensigt – endog muligt, at han intet havde at gøre med den ulydighed, der er blevet udvist og kun har afholdt sig fra at omtale den. Men alt dette har intet at gøre med den offentlige mening. Det er et af disse tilfælde, hvor en mand bliver fordømt på grund af sin karakter – man tror, at han har begået en forbrydelse på en eller anden uforklarlig måde, fordi han har et motiv til at gøre det, og Bulstrodes karakter har kastet en skygge på mig, fordi jeg har taget imod hans penge."

"Det er hårdt!" sagde Dorothea. "Jeg indser godt, hvor vanskeligt det er for Dem at retfærdiggøre Dem. Og alt dette skulle netop ramme Dem, der havde tænkt at arbejde imod et ædlere mål end folk i almindelighed – jeg kan ikke finde mig i, at dette ikke skulle kunne forandres. Jeg husker tydeligt, hvad De sagde til mig, da De første gang talte om hospitalet. Der er ingen sorg, som jeg har tænkt mere over end netop den – at elske, hvad der er stort, at forsøge på at nå det og gå glip af det."

"Ja," sagde Lydgate, der følte, at han her havde fundet den fulde forståelse af sin sorg. "Jeg havde nogen ærgerrighed og tiltroede mig mere styrke og herredømme, end jeg har. Jeg mente, at mit liv skulle have fået et andet udfald. Men de skrækkeligste hindringer er de, som ingen uden vi selv kan se."

"Sæt nu," sagde Dorothea, "at vi lod hospitalet bestyre efter den nuværende plan, og at De blev her, om end kun støttet af nogle få, da ville de onde følelser imod Dem gradvis dø hen; der ville komme lejligheder, hvor folk ville blive nødt til at anerkende, at de har været uretfærdige imod Dem, fordi de vil erindre, at Deres hensigter var rene. De kan endnu vinde stor berømmelse, og vi skal alle være stolte af Dem," tilføjede hun med et smil.

"Det kunne ske, hvis jeg havde min tidligere selvtillid," sagde Lydgate sørgmodigt. "Der er intet, der piner mig mere end at flygte bort fra sladderen og uhindret lade den have sit løb. Dog kan jeg ikke anmode nogen om at sætte penge i en plan, der afhænger af mig."

"Det var dog noget, jeg aldrig ville betænke mig på," sagde Dorothea ligefremt. "De må vide, at jeg er uheldigt stillet med mine penge, fordi man siger mig, at jeg har for få til at udføre nogen stor plan af den art, jeg synes bedst om, og dog har jeg for mange. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre med dem. Jeg har syv hundrede pund om året af min egen formue, og nitten hundrede har mr. Casaubon efterladt mig, desuden har jeg imellem tre og fire tusinde i rede penge stående i banken. Det havde været mit ønske at hæve penge, for senere efterhånden af mine indtægter, som jeg ikke bruger, at købe et stykke land og grundlægge en landsby, der skulle være en industriskole; men min onkel og sir James har overbevist mig om, at risikoen ville være alt for stor. Så De indser selv, at hvad der ville glæde mig mest, var at kunne udrette noget godt med mine penge; jeg ville gerne gøre andre mennesker lykkeligere med dem. Det forårsager mig uro at have så meget mere, end jeg behøver."

Et smil brød igennem det tungsindige udtryk i Lydgates ansigt. Den barnlige alvor, Dorothea sagde alt dette med, var uimodståelig. Hun tog imidlertid smilet som en opmuntring for sin plan og vedblev i en overbevisende tone:

"Jeg tænker nu, De indser, at De har talt alt for samvittighedsfuldt. Hospitalet ville være ét gode, og at gøre Deres liv lykkeligt og nyttigt igen, ville være et andet."

Lydgates smil var døet bort. "De har godheden så vel som pengene til at gøre alt dette; hvis det kan gøres," sagde han. "Men –"

Han betænkte sig lidt, idet han stirrede hen på vinduet, og hun sad i tavs forventning. Til sidst vendte han sig om til hende og sagde heftigt:

"Hvorfor skulle jeg ikke fortælle Dem det? – De ved, hvilket bånd ægteskabet pålægger os. De vil forstå alt."

Dorothea følte, at hendes hjerte begyndte at banke stærkere. Havde han også den sorg? Men hun frygtede for at sige et ord, og han vedblev straks efter:

"Det er umuligt nu at foretage noget skridt uden at betænke min hustrus lykke. Det, som jeg helst ville gøre, hvis jeg var ene, er nu blevet mig umuligt. Jeg kan ikke tåle at se hende bedrøvet. Hun giftede sig med mig uden at vide, hvad hun gik ind til, og det ville have været bedre for hende, om hun ikke var blevet gift med mig."

"Jeg forstår, jeg forstår – De kunne ikke forårsage hende smerte, hvis De ikke var nødt til det," sagde Dorothea, idet hun mindedes sit eget liv.

"Og hun higer kun efter at komme bort herfra. De bekymringer, hun har haft, have gjorte hende træt af at leve

her," sagde Lydgate, idet han pludselig brød af, som om han var bange for at sige for meget.

"Men når hun indså, hvilket godt resultat der ville opnås ved at blive –" indvendte Dorothea, idet hun så på Lydgate, som om han havde glemt de grunde, hun netop havde givet ham. Han svarede ikke straks.

"Hun ville ikke indse det," sagde han kort, idet han følte, at denne erklæring måtte være nok, uden videre forklaring. "Jeg har i sandhed også tabt al lyst til at blive her." Han standsede et øjeblik, og idet han derpå fulgte den trang, han havde, til at lade Dorothea få et dybere indblik i sit livs vanskeligheder: "Sagen er, at hun ikke har fået noget klart indtryk af hele denne begivenhed. Vi har ikke været i stand til at tale med hinanden om det. Jeg er ikke rigtig vis på, hvad hun tænker. Muligvis frygter hun for, at jeg har begået en lav handling. Det er min fejl, jeg burde have været mere oprigtig imod hende. Men jeg har lidt så forfærdeligt."

"Må jeg tale med hende?" sagde Dorothea ivrigt. "Tror De, at hun ville tage imod min sympati? Jeg vil sige hende, at det er kun i Deres egne tanker, De har været dadelværdig, og at De skal blive retfærdiggjort hos alle ædle mennesker. Jeg vil søge at opmuntre hende. Vil De spørge hende, om jeg må besøge hende, jeg har engang før truffet hende."

"Med glæde," sagde Lydgate, der med et glimt af håb greb dette forslag. "Hun vil sikkert føle sig æret og opmuntret ved dette bevis på, at De i det mindste endnu har agtelse for mig. Jeg vil ikke tale til hende om Deres komme, – for at hun ikke skal sætte det i forbindelse med mine ønsker. Jeg ved meget

godt, at jeg selv burde have fortalt hende alt, i stedet for at overlade det til andre, men – –"

Han brod af, og der var et øjebliks tavshed. Dorothea kunne ikke udtale, hvad hun tænkte – hvor godt hun vidste, at der kunne være usynlige skranker, som forhindrede fortroligheden imellem mand og hustru – for hun vidste, at dette var et punkt, hvor selv sympatien kunne såre. Hun vendte tilbage til det, der mere angik Lydgates ydre forhold, idet hun opmuntrende sagde:

"Hvis mrs. Lydgate vidste, at der var venner, der ville tro på Dem, ville hun måske være glad over, at De kunne blive her og arbejde med fornyet håb om at kunne nå Deres mål. Måske De da ville indse, at det var rigtigt at gå ind på det forslag, jeg stillede Dem om at fortsætte Deres virksomhed ved hospitalet. Det ville De sikkert, hvis De endnu betragter det som et middel, hvorved De kan gøre Deres kundskaber nyttige."

Lydgate svarede ikke, og hun så, at der foregik en strid i hans indre.

"De behøver ikke straks at bestemme Dem," sagde hun blidt. "Det vil være tidsnok for mig at sende Bulstrode mit svar om et par dage."

Lydgate tøvede endnu; men til sidst vendte han sig om og sagde til hende i en bestemt tone:

"Nej; jeg vil helst afgøre denne sag med det samme. Jeg er ikke længere sikker på mig selv – jeg mener på, hvad der ville være muligt for mig at udrette under disse mine forandrede livsforhold. Det er meget muligt, at jeg alligevel, når alt kommer til alt, bliver nødt til at rejse bort. Det hele er alt for problematisk til, at jeg kan samtykke i, at Deres godhed

muligvis bliver spildt. Nej – lad det nye hospital blive forenet med det gamle sygehus og alt gå sin gang, således som det ville være gået, hvis jeg aldrig var kommet hertil. Jeg har værdifulde optegnelser fra den tid jeg har været ved det; dem vil jeg sende til en mand, der kan benytte dem," endte han bittert. "Selv kan jeg foreløbig ikke tænke på andet end at skaffe os vort udkomme."

"Det gør mig inderlig ondt at høre Dem tale så håbløst," sagde Dorothea. "Det ville være en lykke for Deres venner, der tror på Deres evne til at udrette store ting, om De ville modtage deres hjælp. Tænk på, hvor mange penge jeg har; De ville befri mig for en stor byrde, hvis De ville tage imod nogle af dem hvert år, indtil De blev fri for disse pinefulde næringssorger."

"Gud velsigne Dem, mrs. Casaubon!" sagde Lydgate, og idet han derpå rejste sig op og lænede armen på ryggen af den lænestol, hvori han havde siddet, vedblev han i en energisk tone: "Det er godt, at De har sådanne følelser; men det tilkommer ikke mig at benytte mig af dem, dertil har jeg ikke givet beviser nok på min dygtighed. Det står klart for mig, at jeg ikke kan gøre regning på andet end at forlade Middlemarch, så snart det er mig muligt. Jeg kommer enten til at se, om der skulle blive en eller anden ledig plads i London eller begive mig til et badested i Syden, hvor der er mange englændere, som kan hjælpe mig frem, det bliver det eneste, der står tilbage for mig at gøre."

"Det er ikke modigt," sagde Dorothea, "således at opgive kampen."

"Nej, det er ikke modigt," sagde Lydgate, "men når jeg nu frygter for, at mine kræfter skulle blive lammede?" Derpå

tilføjede han i en anden tone: "Dog har De hævet mit mod meget ved at tro på mig. Det forekommer mig, at jeg bedre kan bære min skæbne, siden jeg har talt med Dem, og hvis De vil retfærdiggøre mig hos nogle enkelte, i særdeleshed hos Farebrother, vil jeg være Dem inderlig taknemmelig. Og De vil jo også vise mig den store venlighed at besøge min hustru."

"Ja, det vil jeg. Jeg husker tydeligt, hvor smuk hun er," sagde Dorothea, på hvem alt, hvad der angik Rosamond, havde gjort et dybt indtryk. "Jeg håber, at hun vil synes om mig."

Da Lydgate red bort, tænkte han: "Denne kvinde har et sjældent ædelt og højmodigt hjerte. Hun tænker øjensynligt slet ikke på sin egen fremtid, men kun på at være til nytte for andre. Casaubon må have forstået at forblinde hende. Jeg gad vidst, om hun kunne nære nogen anden lidenskab for en mand? Ladislaw? – der var virkelig en usædvanlig sympati imellem dem. Og Casaubon må have haft en anelse om det. Hendes kærlighed kunne måske hjælpe en mand mere end hendes penge."

Dorothea havde på sin side øjeblikkelig lagt en plan til at befri Lydgate fra hans forpligtelse til Bulstrode, som hun følte sig overbevist om udgjorde en del, skønt kun en ringe, af de pinefulde tryk, der hvilede på ham. Hun satte sig straks efter, at han havde forladt hende, til at skrive en kort billet, hvori hun anførte, at hun havde større krav end mr. Bulstrode på at skaffe Lydgate de penge, han havde brug for – at det ville være uvenligt ikke at skaffe hende den tilfredsstillelse at have kunnet være ham til hjælp i denne ubetydelige sag. Han måtte gerne kalde hende en kreditor eller et hvilket som helst andet navn, når det kun indbefattede, at han opfyldte hendes bøn. Hun

lagde en veksel på tusinde pund i brevet og besluttede at tage det med sig næste dag, når hun gik til Rosamond.

77

Den dag skulle Lydgate til Brassing og sagde derfor til Rosamond, at han ikke kom tilbage før om aftenen. I den sidste tid havde hun ikke forladt sit hjem undtagen for at gå i kirke og én gang for at se til sin fader, som hun havde sagt til: "Når Tertius tager herfra, vil du så give os lidt hjælp til flytningen; for jeg formoder, at vi vil få det meget knapt med penge," og mr. Vincy havde svaret: "Ja, barn, det kommer ikke så nøje an på et par hundrede pund. Det er jo én gang for alle." Ellers havde hun siddet hjemme i sløv tungsindighed, mens Will Ladislaws komme var det eneste, der vakte interesse hos hende, idet hun dermed forbandt et håb om snarere at få Lydgate til at forlade Middlemarch uden dog selv klart at indse, hvorledes disse to ting stod i forbindelse med hinanden. Hendes tungsindighed var så udpræget, at Lydgate følte en underlig frygt for den som en stadig tavs bebrejdelse og undertiden fo'r sammen, når hun nærmede sig i følelsen af, at det var ham, der havde gjort hendes liv så ulykkeligt.

Men denne morgen kom Rosamond ned fra sit værelse ovenpå – hvor hun undertiden sad hele dagen, når Lydgate var ude – påklædt til at gå ud i byen. Hun ville bringe et brev på posthuset – et brev adresseret til mr. Ladislaw og skrevet med fortryllende diskretion, men bestemt til at fremskynde hans afrejse ved at give ham et vink om bekymringer. Den eneste tjenestepige, de nu havde, lagde mærke til hende, idet hun kom ned ad trappen og tænkte: "Der er ingen, en hat klæder så godt som hende, den stakkel!"

Imidlertid var Dorothea opfyldt af tanken om det besøg, hun agtede at aflægge Rosamond. Indtil den foregående dag, da Lydgate havde givet hende et indblik i sine ægteskabelige sorger, havde mrs. Lydgates billede altid stået i forbindelse med Will Ladislaws. Dog havde hun selv i sine uroligste øjeblikke følt en trang til at retfærdiggøre Will, og da hun i det sidste møde med ham først havde tolket hans ord som en hentydning til hans følelser for mrs. Lydgate, havde hun med sørgmodighed følt, at der var meget, som kunne undskylde ham, da han så hyppigt havde haft lejlighed til at være sammen med denne skønne kvinde, som delte hans smag for musik ligesom vel også for andre skønne kunster. Men derpå var hans afskedsord fulgt – de få, lidenskabelige ord, der havde sagt hende, at det var hende selv, der var genstanden for den kærlighed, som jog ham i landflygtighed. Fra det øjeblik havde Dorothea troet på Wills kærlighed til sig, troet med stolt glæde på hans fine æresfølelse og hans beslutning om, at ingen med rette skulle anklage ham, og været ganske rolig med hensyn til de venlige følelser, han kunne nære for mrs. Lydgate. Hun var sikker på, at de var aldeles dadelfrie.

I de måneder, der var forløbet siden deres skilsmisse, havde Dorothea fundet en behagelig, skønt sorgblandet glæde ved tanken om, at deres forhold til hinanden var således, at ingen kunne gøre dem nogen bebrejdelse for det. Hun forsvarede altid i sit hjerte de mennesker, hun troede på, og den uret, som hun vidste, at hendes mand havde tilføjet Will, og de ydre årsager, andre havde til at ringeagte ham, forøgede kun hendes kærlighed. Nu var der tilligemed historien om Bulstrode kommet andre kendsgerninger frem, der angik Wills stilling i

samfundet og på ny vakte Dorotheas indignation over alt, hvad der blev sagt om ham i den verden, hun færdedes i.

"Den unge Ladislaw, dattersønnen af en tyvagtig pantelåner", var en frase, der hyppigt blev brugt i samtalerne om affæren med Bulstrode på Lowick, Tipton og Freshitt. Sir James Chettam var aldeles overbevist om, at hans egen tilfredshed var berettiget, når han nu med en vis ro tænkte på, at den store afstand imellem Ladislaw og Dorothea nu var så betydeligt forøget, at al videre ængstelse for ham nu ville være ligefrem absurd. Dorothea havde bemærket den heftige uvilje, hvormed Wills andel i denne sag var blevet gentaget mere end en gang; men hun havde ikke ytret noget ord desangående, da hun nu ligesom tidligere blev holdt tilbage ved bevidstheden om et inderligere forhold imellem dem, der altid måtte forblive en dyb hemmelighed. Men den ulykke, der syntes at hvile over Wills skæbne, bragte hende kun til med større begejstring at tænke på ham.

Disse følelser, som hun nærede for Will Ladislaw, havde, siden hun havde lovet at besøge mrs. Lydgate, dannet en art baggrund, som Rosamonds skikkelse fremstillede sig for hende på, uden at der var noget til hinder for at vise hende interesse og medlidenhed. Der måtte øjensynlig være en eller anden åndelig adskillelse, der forhindrede en fuldstændig fortrolighed imellem denne hustru og mand, der endnu betragtede hendes lykke som en lov for sig. Dette var en bekymring, som ingen tredje person direkte turde berøre. Men Dorothea tænkte med dyb medlidenhed på, hvad Rosamonds følelser måtte have været, da denne mistanke faldt på hendes mand, og hun ville

sikkert blive lidt opmuntret ved at se, at der dog var én, der følte agtelse for Lydgate og deltagelse for hende.

"Jeg vil tale til hende om hendes mand," tænkte Dorothea, da hun kørte til byen. Hun følte sig let til mode; for hun havde netop haft en lang samtale med mr. Farebrother, der med glæde havde modtaget den retfærdiggørende forklaring over Lydgates opførsel. "Jeg kan bringe mrs. Lydgate gode nyheder, og hun vil måske synes om at tale med mig og betragte mig som en veninde."

Dorothea havde også et andet ærinde i Lowick Gate: det var angående en ny klokke til skolebygningen, og da hun var steget ud af vognen i nærheden af Lydgates hus, gik hun tværs over gaden derhen, efter at hun havde sagt til kusken, at han skulle vente på nogle pakker. Gadedøren var åben, og tjenestepigen benyttede netop lejligheden til at se ud efter vognen, der holdt så nær, da hun pludselig blev opmærksom på, at den dame, som "hørte til den", pludselig kom hen imod hende.

"Er mrs. Lydgate hjemme?" spurgte Dorothea.

"Jeg ved det ikke rigtig, mylady; men vil De behage at gå indenfor, så skal jeg se efter," sagde Martha lidt forvirret på grund af sit køkkenforklæde, men dog besindig nok til at forstå, at "ma'am" ikke var den rette titel for denne majestætiske unge enke, der kom kørende i sin egen vogn.

"Sig, at mrs. Casaubon er her," sagde Dorothea, idet Martha gik foran for at vise hende ind i dagligstuen, hvorefter hun havde i sinde at gå op for at se, om Rosamond var kommet hjem fra sin spadseretur.

Da de kom til dagligstuen, stod døren på klem, og Martha åbnede den, idet hun kun ventede, til mrs. Casaubon var trådt

ind, og døren atter lydløst var faldet tilbage.

Dorothea, der var fordybet i sine egne tanker, lagde slet ikke mærke til omgivelserne, men straks efter at hun var kommet ind, hørte hun en dæmpet stemme, der fik hende til at fare sammen og gå et par skridt frem fra det bogskab, hun havde stået bag, og nu så hun et syn, der fik hende til at standse uden bevægelse og uden selvbeherskelse nok til at kunne tale.

Siddende med ryggen imod hende på en sofa, der stod op til væggen i lige linje med den dør, hun var kommet ind gennem, så hun Will Ladislaw; tæt ved ham og vendt imod ham, sad Rosamond med rødmende, tårefuldt ansigt og hatten kastet tilbage, mens Will, der havde bøjet sig henimod hende og grebet hendes udstrakte hænder i sine, talte til hende i en ivrig, dæmpet tone.

Rosamond havde i sin sindsbevægelse ikke lagt mærke til den skikkelse, der stille nærmede sig; men da Dorothea efter at have fattet sig lidt, forvirret havde villet trække sig tilbage og derved kom til at stød imod et møbel, blev Rosamond sig hendes nærværelse bevidst; idet hun med en krampagtig bevægelse rev hænderne til sig og rejste sig, så hun på Dorothea, der således blev nødt til at standse: Will Ladislaw fo'r også op og så sig om, og da han mødte Dorotheas øjne, hvori der var et udtryk, han aldrig havde set, syntes han at blive forvandlet til marmor. Men hun vendte dem øjeblikkelig fra ham til Rosamond og sagde med fast stemme:

"Undskyld mig, mrs. Lydgate, pigen vidste ikke, at De var her. Jeg har et vigtigt brev til mr. Lydgate, som jeg ønskede at aflevere i Deres egne hænder."

Hun lagde brevet fra sig på det lille bord, der havde standset hendes tilbagetog, og med en kold hilsen til Rosamond og Will forlod hun hurtigt værelset; i gangen mødte hun den forundrede Martha, der beklagede, at hendes frue ikke var hjemme, og derpå fulgte den fremmede dame ud, idet hun hemmeligt anstillede den betragtning, at fornemme folk rimeligvis er utålmodigere end andre.

Dorothea gik hastigt over gaden og sad snart atter i sin vogn.

"Kør til Freshitt Hall," sagde hun til kusken, og enhver, der så hende, ville have tænkt, at skønt hun var blegere, end hun plejede at være, havde hun aldrig set mere energisk ud. Og således var det også. Det var, som om den foragt, der opfyldte hende, havde opslugt alle andre følelser. Hun havde set noget, der i den grad overgik alt, hvad hun troede og mente, at hun ikke engang kunne lade sine tanker dvæle ved det, men følte trang til en ydre virksomhed. Derfor ville hun også udføre den hensigt, med hvilken hun havde begivet sig afsted om morgenen og tog til Freshitt og Tipton for at fortælle sir James og sin onkel alt, hvad hun ønskede, de skulle vide, om Lydgate, hvis ægteskabelige sorger nu stod for hende i et nyt lys og gjorde hende mere ivrig end nogensinde efter at være hendes forkæmper.

"Hvor dine øjne er klare, Dodo!" sagde Celia, da sir James havde forladt værelset. "Og du lægger hverken mærke til Arthur eller noget andet. Du må have noget, du grunder over. Angår det mr. Lydgate, eller er der ellers sket noget?"

"Ja kære, der er sket mange ting," sagde Dorothea med sin rene stemme.

"Hvad kan det være," sagde Celia, idet hun satte sig til rette.

"Alle de mulige bekymringer, der er her på jorden!" sagde Dorothea, idet hun førte hånden op til panden.

"Kære Dodo! Du vil da vel ikke lægge planer til at afhjælpe dem?" spurgte Celia lidt urolig over denne udtalelse.

Men nu kom sir James ind igen, rede til at ledsage Dorothea til Grange, og hun fuldendte hele sin mission uden at vakle, indtil hun steg af vognen udenfor sin egen dør.

78

Rosamond og Will stod ubevægelige – de vidste ikke selv hvor længe – mens han stirrede på det sted, hvor Dorothea havde stået, og hun på ham. Det forekom Rosamond, der snarere følte tilfredshed end ærgrelse over, hvad der netop var sket, at vare en uendelig tid. Hun vidste, at det havde været et hårdt slag for Will; men hun havde været så lidt vant til at tænke sig andres sindsstemning undtagen som et materiale, der kunne formes efter hendes egne ønsker, at hun også nu var overbevist om, at det stod i hendes magt at trøste ham.

Hun rakte til sidst armen ud og berørte Wills frakkeærme med sin fingerspids.

"Rør mig ikke!" sagde han og sprang til side, idet han pludselig skiftede farve. Han trak sig tilbage til den anden ende af værelset, hvor han blev stående med hænderne i lommen og stirrede barsk hen for sig.

Hun var dybt såret; men de tegn, hun gav på det, var sådanne, som kun Lydgate var vant til at fortolke. Hun blev pludselig rolig og satte sig, idet hun løste sin hat op og lagde den fra sig tillige med sjalet. Hendes små hænder, som hun foldede i sit skød, var meget kolde.

Det ville have været rådeligst for Will straks at tage sin hat og gå; men han følte ingen lyst til at gøre det; tværtimod havde han en forfærdelig tilbøjelighed til at blive og ryste Rosamond med sin vrede. Det forekom ham umuligt at finde sig i den ulykke, hun havde pådraget ham, uden at give sit raseri luft. Dog tøvede han endnu ved tanken om det hensyn, han skyldte hendes køn. Da sagde hun i en rolig, spottende tone:

"De kan jo gå efter mrs. Casaubon og forklare, hvem det er, De giver fortrinnet."

Dette var for meget for ham. "Gå efter hende!" udbrød han i en skarp tone. "Tror De, at hun ville vende sig om for at se på mig eller bryde sig det mindste om, hvad jeg sagde? – Forklare! Hvorledes kan en mand forklare sig på en kvindes bekostning?"

"De kan fortælle hende, hvad De behager," sagde Rosamond med mere skælven i sin stemme.

"Tror De, at hun ville synes bedre om mig, fordi jeg ofrede Dem? Hun er ikke en kvinde, der vil føle sig smigret ved, at jeg bærer mig foragteligt ad – der vil tænke, at jeg er tro imod hende, fordi jeg bærer mig ad som en nidding imod Dem."

Han gik uroligt omkring i stuen som et vildt dyr, der ser sit bytte og ikke kan nå det. Straks efter udbrød han på ny:

"Jeg havde intet håb før – ikke meget – om, at der kunne komme bedre tider. Men jeg havde én vished – at hun troede på mig. Det er nu forbi! Hun vil betragte mig som en personificeret forhånelse imod sig fra det første øjeblik vi ..."

Will standsede pludseligt i følelsen af at have stået i begreb med at tale om ting, som det ikke tilkom Rosamond at høre på. Men hans raseri fandt et nyt udløb, idet han atter greb Rosamonds ord og slyngede dem tilbage imod hende.

"Forklare! Sige til en mand, at han skal forklare, hvorledes han er sunket ned i Helvede! Forklare, hvem jeg giver fortrinnet! Jeg har aldrig foretrukket nogen for hende. Der eksisterer ingen anden kvinde ved siden af hende. Jeg ville hellere berøre hendes hånd, hvis den var død, end nogen som helst anden levende kvindes."

Mens disse forgiftede våben blev slynget imod hende, havde Rosamond næsten en følelse af at have mistet sin identitet og at være vågnet op i en ny skrækkelig tilværelse. Da Will havde holdt op at tale, sad hun som et billede på den dybeste elendighed: hendes læber var blege, og der lå en tåreløs sorg i hendes øjne. Hvis det havde været Tertius, der havde stået foran hende, ville dette ulykkelige udtryk have smertet ham, og han ville være sunket ned ved hendes fødder for at trøste hende – på denne ømme kærlige måde, som hun så ofte havde ringeagtet.

Det må tilgives Will, at han ikke følte nogen sådan medlidenhed. Han havde ingen forpligtelse overfor denne kvinde, der havde ødelagt hans livs ideale skat, og han anså sig selv for dadelfri. Han vidste, at han var grusom, men endnu var der ingen overbærelse hos ham.

Efter at han havde ophørt at tale, gik han endnu halvt åndsfraværende omkring, imens Rosamond blev siddende ganske stille. Endelig syntes Will dog at komme til sig selv, tog sin hat, men blev dog stående nogle øjeblikke ubestemt. Han havde talt til hende på en måde, der gjorde det vanskeligt for ham at ytre nogen almindelig høflighedsfrase, og dog indså han, hvor brutalt det ville være at forlade hende uden at sige et eneste ord. Han gik hen til kaminen, støttede armen på den og ventede i tavshed på – han vidste ikke selv hvad. Harmen brændte endnu i ham, og han kunne ikke tage sine ord tilbage; men han mindedes tillige, hvorledes han ved at vende tilbage til dette arnested, hvor han tidligere var blevet modtaget med så meget venskab og havde fundet ulykken siddende ved det – hvorledes han pludselig var blevet underrettet om en bekymring, der lå udenfor det såvel som i det. Og det forekom

ham, at han havde en sørgelig forudanelse af, at han ville blive gjort til slave af denne hjælpeløse kvinde, der i sin sorg var tyet til ham; men hans sind oprørtes på samme tid imod det, og når han så på hendes fortvivlede ansigt, forekom det ham, at han var den mest beklagelsesværdige af de to.

Og således forblev de i flere minutter tavse overfor hinanden, Will endnu oprørt af vrede og Rosamond hensunket i stum sorg. Den stakkel havde ikke kraft til at besvare hans vrede ord; dertil havde den skrækkelige sammenstyrtning af den illusion, hun havde sat alt sit håb til, rystet hende for stærkt.

Will ønskede, at hun ville tale, men da hun ikke gjorde det, spurgte han til sidst med en fortvivlet anstrengelse: "Skal jeg se herind til Lydgate i aften?"

"Som De vil," sagde Rosamond næppe hørligt.

Og derpå forlod Will huset, uden at Martha havde nogen anelse om, at han havde været der.

Efter at han var gået, forsøgte Rosamond at rejse sig, men faldt besvimet tilbage. Da hun kom til sig selv igen, følte hun sig for syg til at gå hen og ringe på klokken, og hun blev derfor liggende hjælpeløs, indtil pigen, forundret over hendes lange fraværelse, for første gang tænkte på at se efter hende i værelserne nedenunder. Rosamond sagde, at hun pludselig var blevet syg og ønskede at blive hjulpet op på sit værelse. Da hun var kommet der, kastede hun sig på sengen med klæderne på og blev liggende således i en tilsyneladende følelsesløs tilstand.

Lydgate kom tidligere hjem, end han havde ventet, og ved at se hende syg glemte han alle andre tanker. Da han følte hendes puls, hvilede hendes øjne mere vedholdende på ham, end de længe havde gjort, og hun følte en vis tilfredshed over, at han

var der. Han bemærkede øjeblikkelig denne forskel, og idet han satte sig ved siden af hende og blidt lagde sin arm under hendes hoved, sagde han, mens han bøjede sig over hende: "Stakkels Rosamond! Er der noget, der har sat dig i bevægelse?" Idet hun klyngede, sig til ham, faldt hun i en hysterisk gråd, og i den næste time havde han fuldt op at gøre med at trøste og kærtegne hende. Han antog, at Dorothea havde været hos hende, og at denne sindsbevægelse, der øjensynligt atter bragte hende nærmere til ham, skyldtes de nye indtryk, som dette besøg havde fremkaldt.

79

Da Rosamond var blevet rolig, og Lydgate havde forladt hende i det håb, at hun snart ville falde i søvn, gik han ind i dagligstuen for at hente en bog, som han havde ladet ligge der, og kom derved til at se Dorotheas brev på bordet, adresseret til ham. Han havde ikke vovet at spørge Rosamond, om mrs. Casaubon havde besøgt hende; men læsningen af dette brev gjorde ham sikker på det; for Dorothea omtalte, at hun selv ville bringe det.

Da Will Ladislaw kom noget senere, tog Lydgate imod ham med en overraskelse, der viste, at han ikke havde hørt noget om hans tidligere visit, og Will kunne ikke sige: "Har mrs. Lydgate ikke fortalt Dem, at jeg kom i morges?"

"Stakkels Rosamond er syg," bemærkede Lydgate straks, efter at de havde hilst på hinanden.

"Alvorligt syg?"

"Nej – det er kun en let nerverystelse, forårsaget ved en eller anden sindsbevægelse. Vi har gennemgået en slem skærsild, siden De sidst var her, og for øjeblikket er jeg værre faren end nogensinde. De er formodentlig lige kommet hertil – jeg kan se, at De ser medtaget ud – og har vel endnu ikke hørt noget?"

"Jeg har rejst hele natten og kom hertil i morges, siden har jeg hvilet mig rigtigt ud på gæstgivergården," sagde Will, der følte sig ilde til mode over at måtte svare så undvigende, men han havde intet valg.

Og derpå hørte han Lydgates beretning om de bekymringer, som Rosamond allerede havde afmalet ham på sin måde. Hun havde ikke omtalt, at Wills navn stod i forbindelse med denne

skandale – da dette ikke umiddelbart angik hende – og Will hørte det nu for første gang.

"Jeg mente, det var bedst at sige Dem, at Deres navn er blandet ind i denne sag," sagde Lydgate, der bedre end de fleste andre kunne forstå, hvor meget dette måtte smerte Will. "De vil sikkert få det at høre, så snart De kommer ud i byen. Det er vel sandt, at Raffles har talt med Dem?"

"Ja," sagde Will bittert. "Det vil endda være heldigt, om sladderen ikke gør mig til den mest uhæderlige person i den hele sag. Den sidste udgave bliver vel, at jeg har lagt planer med Raffles om at myrde Bulstrode, og af den grund er løbet bort fra Middlemarch."

Han tænkte: "Her er en ny klang i lyden af mit navn, der kan anbefale det for hende; dog – hvad har det nu at sige?"

Men han talte ikke noget om det tilbud, Bulstrode havde givet ham. Will var altid meget åbenhjertig i alt, hvad der angik hans personlige affærer; men hans delikatesse forbød ham at tale om, at han havde afslået Bulstrodes penge i samme øjeblik, som han erfarede, at det var Lydgates ulykke at have modtaget dem.

Lydgate var også tilbageholden i sine fortrolige meddelelser. Han gjorde ingen hentydning til Rosamonds følelser under deres sorger, og om Dorothea sagde han kun: "Mrs. Casaubon er den eneste, der har sagt mig, at hun ikke troede på de beskyldninger, der var rejst imod mig." Da han bemærkede en forandring i Wills ansigt, undgik han at tale mere om hende, da han selv kendte for lidt til forholdet imellem dem til ikke at frygte for at forvolde ham smerte ved sine ord. Og det faldt ham

tillige ind, at Dorothea sikkert var den egentlige årsag til Wills nærværende besøg i Middlemarch.

De to mænd beklagede hinanden; men det var dog kun Will, der kendte den fulde udstrækning af vennens sorger. Da Lydgate med fortvivlet resignation talte om at bosætte sig i London og med et svagt smil sagde: "Så kommer vi atter sammen, gamle ven," følte Will en usigelig sørgmodighed og sagde intet. Rosamond havde samme morgen bedt Will om at bevæge Lydgate til dette skridt, og det forekom Will, som om han i et magisk panorama så en fremtid, hvori han mere og mere gav efter for omstændighedernes fristelse, hvilket oftere fører til fortabelse end et enkelt øjeblikkeligt fejlgreb.

80

Da Dorothea havde talt med mr. Farebrother om morgenen, havde hun lovet at spise til middag i præstegården, når hun kom tilbage fra Freshitt. Da hun var kommet hjem og huskede dette løfte, var hun glad over det, og da hun fandt, at der endnu var en time til, at hun skulle begynde at klæde sig om til middag, gik hun lige til skolebygningen for at tale med læreren og lærerinden om den nye klokke og hørte meget opmærksomt på alt, hvad de sagde.

På hjemvejen havde hun en lang samtale med den gamle gartner, og da hun troede, at hun derved havde forsinket sig, klædte hun sig hurtigt på og gik over til præstegården, næsten før det var nødvendigt. Der var aldrig kedeligt, da mr. Farebrother altid havde noget nyt at fortælle om sine stumme protegeer, som han lærte drengene ikke at plage, og han havde netop for nylig taget et par smukke geder under sin beskyttelse, som han havde fået landsbyen til at betragte som fredlyste dyr. Aftenen var gået meget muntert, indtil der, lidt efter at de havde drukket te, mens Dorothea ivrigt talte med mr. Farebrother, hørtes nogle uartikulerede lyde, der vakte alles opmærksomhed.

"Henrietta Noble," sagde mrs. Farebrother, der så, at hendes lille søster med en ynkelig mine kiggede ind under møblerne, "hvad er der i vejen?"

"Jeg har mistet min skildpaddes bonbonæske, og jeg er bange for, at kattekillingen er løbet med den," sagde den gamle spinkle dame, idet hun uvilkårligt atter udstødte sin bæveragtige lyd.

"Er det en stor skat, tante?" spurgte mr. Farebrother, idet han satte brillerne på og så på gulvtæppet.

"Mr. Ladislaw har givet mig den," sagde miss Noble. "Det er en meget smuk æske; men når den falder på gulvet, triller den altid så langt bort, som den kan."

"Ja, når det er en foræring fra mr. Ladislaw, så kan jeg forstå det," sagde mr. Farebrother, idet han rejste sig op for at søge. Æsken blev til sidst fundet under en chiffonniere, og miss Noble greb den med fryd, idet hun sagde: "Sidste gang lå den under kamingitteret."

"Det er en hjertesag for min tante," sagde mr. Farebrother smilende til Dorothea, idet han atter satte sig.

"Når Henrietta Noble fatter hengivenhed for nogen, mrs. Casaubon," sagde hans moder med eftertryk, "så er hun ligesom en hund – hun kunne godt gøre en sådan persons sko til sin hovedpude og sove så meget desto bedre."

"Ja, med mr. Ladislaws sko ville jeg det," sagde Henrietta Noble.

Dorothea gjorde et forsøg på at smile til gengæld. Hun blev overrasket og ærgerlig ved at finde, at hendes hjerte bankede heftigt, og at det var aldeles unyttigt at forsøge at genvinde sin tidligere livlighed. Forskrækket over sig selv – bange for at forråde sig, rejste hun sig og sagde med dæmpet stemme og ufordulgt ængstelse: "Jeg må gå; jeg har overanstrengt mig i dag."

Mr. Farebrother rejste sig straks og sagde: "Det er sandt; De må være blevet udmattet af al denne tale om Lydgate. Et sådant hverv er ikke let, og man mærker først anstrengelsen, når spændingen er forbi."

Han gav hende armen og fulgte hende tilbage til herregården; men Dorothea forsøgte ikke at tale, selv da han sagde godnat.

Modstandens grænse var nået, og hun følte sig grebet af en uundgåelig angst. Da hun med nogle få svage ord havde sendt Tantripp bort, låsede hun døren af, og idet hun vendte sig fra den imod det tomme værelse, pressede hun hænderne imod panden og sukkede:

"Jeg elskede ham!"

Derpå kom der en time, hvor lidelserne overvældede hende således, at hun mistede al evne til at tænke. Hun kunne kun græde over sin tabte tro, som hun havde plantet og holdt i live fra et meget lille frøkorn siden hin tid i Rom – over den tabte glæde, hvormed hun i tavs kærlighed og tillid havde klynget sig til én, der, undervurderet af andre, var værdig i hendes øjne – over sin tabte kvindelige stolthed ved bevidstheden om at herske i hans erindring – over det søde, ubestemte, fjerne håb, om at de engang ville mødes med uforandrede følelser.

I denne time gentog hun, hvad ensomhedens barmhjertige øjne så ofte har været vidne til under menneskenes åndelige kampe – hun bønfaldt kulden og trætheden om at befri hende fra angstens hemmelighedsfulde magt: hun lå på det bare gulv, mens hendes ædle skikkelse rystedes af en hulken, som om hun havde været et fortvivlet barn.

Der var to billeder, som sønderrev hendes hjerte. Her tæt ved hende med et smil stod det lyse væsen, som hun havde haft tillid til – der var kommet til hende som morgenens ånd og havde besøgt hende i den mørke hvælving, hvor hun sad som et udtæret livs brud, og nu udstrakte hun med fuld bevidsthed

armene imod ham, idet hun først nu i fortvivlelsens øjeblik blev sig bevidst, hvor højt hun elskede ham.

Og der fjernere, men dog stadig til stede, stod den Will Ladislaw, der havde skuffet hendes illusioner og vakt hendes vrede og foragt. Hvorfor havde han trængt sig ind i hendes liv? Hvorfor havde han talt sine hykleriske ord til hende, der ikke havde noget så usselt at give ham i bytte? Han vidste, at han bedrog hende – ønskede i selve afskedsøjeblikket at få hende til at tro, at han gav hende hele sit hjertes skat, og vidste dog, at han allerede havde skænket den halve bort.

Men til sidst blev hendes kræfter udtømt; hun sank hen i en hjælpeløs gråd, og på det kolde gulv hulkede hun sig til sidst i søvn.

Ved daggry, da det endnu var halvmørkt omkring hende, vågnede hun – ikke med forvirret forundring over, hvor hun var, eller hvad der var sket, men med den klareste bevidsthed om sin sorg. Hun rejste sig op, indhyllede sig i et varmt sjal og satte sig i en lænestol, hun ofte tidligere havde våget i. Hun var kraftig nok til at have udholdt denne hårde nat uden at føle sig legemligt syg med undtagelse af lidt stivhed i lemmerne, men hun var vågnet med en følelse af, at der ikke længere var tale om at kæmpe imod sorgen, men at den fra nu af ville blive hendes stadige ledsager og udgøre en del af alle hendes tanker. For nu trængte tankerne ind på hende i mængde. Det lå ikke i Dorotheas natur længe at hengive sig til sin egen ulykke og glemme andres.

Hun begyndte da at overtænke, hvad der var sket den foregående morgen. Havde hun været ene i den scene? Angik den kun hende? Hun tvang sig til at tænke på, hvorledes den

stod i forbindelse med en anden kvindes liv – en kvinde, som hun havde længtes efter at bringe trøst og hjælp. Da hun i den første følelse af skinsyg harme og afsky havde forladt det forhadte værelse, havde hun forjaget al den medlidenhed, der havde bragt hende til at aflægge dette besøg. Men den slette tilskyndelse, der gør en kvinde grusommere imod en rival end en troløs elsker, kunne ikke længe have magt over Dorothea. Al den levende sympati, hvormed hun havde tænkt over Lydgates prøvelser og dette unge ægteskab, der syntes at have sine skjulte såvel som sine åbenbare bekymringer, vågnede atter hos hende, og hun sagde til sig selv, at hendes egen ulægelige sorg netop burde anspore hende til at hjælpe andre.

Hvilken krise kunne dette ikke være i de tre liv, der var kommet i berørelse med hendes? Hun længtes efter at gøre, hvad der var ret, og tænkte kun: "Hvad ville jeg gøre – hvorledes ville jeg handle i dag, hvis jeg kunne undertrykke min egen smerte, tvinge den til tavshed og tænke på disse tre?"

Det havde varet længe, før hun kom til dette spørgsmål, og dagslyset trængte ind i værelset. Hun trak gardinerne til side og så ud på landevejen udenfor indkørselsporten og de grønne marker. På vejen gik der en mand med en bylt på ryggen og en kone, der bar et spædt barn; i marken kunne hun se nogle skikkelser bevæge sig – måske det var fårehyrden med hans hund. Langt borte i horisonten begyndte lyset at bryde frem; og hun tænkte på verdens storhed og hvor uendelig mange mennesker, der stod op til arbejde og anstrengelse. Hun var en del af dette stærkt bankende liv og kunne ikke se på det fra sin rige bolig som en ligegyldig tilskuer eller tildække sine øjne i egenkærlig klage.

Hvad hun ville tage sig for den dag, stod ikke rigtig klart for hende; men hun havde en forudfølelse af, at der var noget, hun skulle udrette, som hun snart ville komme til bevidsthed om. Hun begyndte at afføre sig sine klæder fra den foregående dag og at gøre sit toilette. Kort efter ringede hun på Tantripp, der kom ind med hendes morgenkjole.

"Hvorledes, frue! De har jo ikke været i seng hele den velsignede nat," udbrød Tantripp, det hun først så på sengen og dernæst på Dorotheas ansigt, der, selv om hun havde badet det, røbede sig ved blege kinder og røde øjenlåg. "De vil dræbe Dem selv, det vil De. Man skulle dog tro, at De nu havde ret til at unde Dem selv lidt hvile."

"Bliv ikke forskrækket, Tantripp," sagde Dorothea smilende. "Jeg *har* sovet og er ikke syg. Bring mig en kop kaffe så snart som muligt, og tag så min nye dragt frem."

"Den har ligget færdig en hel måned til Dem, frue, og det skal rigtig glæde mig at se Dem uden alt det crepflor," sagde Tantripp, idet hun bukkede sig for at tænde op i kaminen. "Der er måde med al sorg, og jeg har altid sagt, at tre læg forneden af kjolen og en glat pibe under hatten er alt, hvad der kan forlanges i det andet år. Det er i det mindste min mening," sagde Tantripp, idet hun ængsteligt så op.

"Varmen vil gøre mig godt, Tan," sagde Dorothea, der talte på samme måde, som hun plejede i gamle dage i Lausanne, kun med meget sagte stemme; "skaf mig nu kaffen."

Hun lænede træt sit hoved tilbage, og Tantripp forlod hende, undrende sig over denne besynderlige modsigelse hos hendes unge frue – at hun netop denne morgen, da hun havde mere af en enkes udtryk end nogensinde, skulle forlange en lettere

sørgedragt, end hun tidligere havde båret. Tantripp ville aldrig have fundet nøglen til dette mysterium. Dorothea ønskede at erkende, at hendes liv ikke skulle være mindre virksomt, fordi hun havde begravet sin egen glæde, og traditionen om, at der til al indvielse hører en ny klædedragt, fik hende til at gribe selv denne ringe ydre hjælp til at fatte en rolig beslutning; for det var ikke let at gøre det.

Ikke desto mindre gik hun klokken elleve til Middlemarch, da hun havde besluttet så stille og ubemærket som muligt at gøre sit andet forsøg på at se og frelse Rosamond.

81

Da Dorothea atter befandt sig ved Lydgates dør og talte med Martha, stod han i et værelse tæt ved med døren på klem og da han hørte hendes stemme, kom han straks ud til hende.

"Tror De, at mrs. Lydgate kan modtage mig i dag?" spurgte hun, da hun havde betænkt, at det ville være bedst at undgå al hentydning til sit tidligere besøg.

"Det kan hun sikkert," sagde Lydgate, idet han undertrykte den tanke, at Dorotheas udseende næsten var lige så forandret som Rosamonds, "hvis De vil være så venlig at komme indenfor og tillade mig at sige hende, at De er her? Hun har ikke været rigtig rask, siden De var her i går, men nu er hun bedre, og jeg tror vist, at det vil opmuntre hende at se Dem igen."

Det var tydeligt, at Lydgate, som Dorothea havde ventet, intet kendte til omstændighederne ved hendes besøg den foregående dag; ja, han syntes endog at tro, at hun havde udført sin hensigt. Hun havde skrevet en lille billet, hvori hun bad Rosamond om en samtale, den ville hun have givet pigen, hvis han ikke havde været der, og nu var hun meget ængstelig for, hvad resultatet ville blive, når han meldte hende.

Efter at have ført hende ind i dagligstuen, blev han stående, tog et brev op af lommen og gav hende det, idet han sagde: "Jeg skrev dette i aftes og ville have taget det med til Lowick. Når man er taknemmelig for noget, der er alt for godt til en almindelig taksigelse, er det mindre utilfredsstillende at tale end at skrive – man *hører* da i det mindste ikke, hvor ufuldstændige ordene er."

Dorotheas ansigt opklaredes. "Det er mig, der må takke Dem, fordi De har tilladt mig være til nytte. De *har* altså givet Deres samtykke?" tilføjede hun med pludselig tvivl.

"Ja, vekslen afgår i dag til Bulstrode."

Han sagde ikke mere, men gik op til Rosamond, der lige var blevet påklædt. Hun så syg ud, men havde genvundet sit sædvanlige rolige væsen, Lydgate havde endnu ikke villet gøre hende noget spørgsmål for ikke at bringe hendes sind i uro igen. Han havde fortalt hende om den veksel, Dorotheas brev havde indeholdt, og senere havde han sagt: "Ladislaw er kommet, Rosy; han var hos mig i aftes og han ser vist ind til os igen i dag. Jeg syntes, at han så noget nedtrykt ud." Dette havde Rosamond ikke svaret på.

Da han nu kom, sagde han meget blidt til hende: "Kære Rosy, mrs. Casaubon er kommet for at besøge dig igen – du vil vel nok tale med hende, vil du ikke?" At hun rødmede og fo'r sammen, forundrede ham ikke, da han tænkte på den sindsbevægelse, som den foregående dags samtale havde fremkaldt – en velgørende sindsbevægelse, tænkte han, siden den havde fået hende til at nærme sig til ham.

Rosamond turde ikke sige nej. Hun turde ikke med et eneste ord omtale gårsdagens begivenhed. Hvorfor var mrs. Casaubon kommet igen? Hun vidste det ikke; men Will Ladislaws sønderrivende ord havde gjort enhver tanke om Dorothea til en frisk smerte for hende. Ikke desto mindre turde hun i sin ydmygende uvished ikke andet end samtykke. Hun sagde ikke ja; men hun rejste sig og lod Lydgate kaste et let sjal over hendes skuldre, mens han bemærkede: "Jeg går ud om et øjeblik." Derpå faldt der hende noget ind, som fik hende til at sige: "Gør mig

den tjeneste at lade Martha vide, at hun ikke må lade nogen komme ind i dagligstuen." Lydgate lovede dette i den tanke, at han fuldkomment forstod hendes ønske. Han fulgte hende ned til døren og tænkte, idet han forlod hende, at han egentlig ikke var en ægtemand, som han burde være, når han skulle søge at vinde sin hustrus tillid gennem en anden kvindes indflydelse.

Rosamond indhyllede sig i sit bløde sjal, ligesom hun på samme tid indhyllede sin sjæl i en kold tilbageholdenhed. Var mrs. Casaubon kommet for at sige noget til hende om Will? Hvis så var, ville Rosamond harme sig over en sådan frihed og møde hvert ord med kold ligegyldighed. Will havde såret hendes stolthed alt for dybt til, at hun kunne føle noget samvittighedsnag med hensyn til ham og Dorothea; den fornærmelse, der var tilføjet hende, syntes hende at være meget større. Dorothea var ikke alene den "foretrukne", men hun havde tillige den skrækkelige fordel at være Lydgates velgører; og det forekom stakkels Rosamond, at denne mrs. Casaubon, der stod over hende i alt, måtte nu være kommet, tilskyndet af en fjendtlig følelse, for at benytte sin fordel over hende. Og i sandhed, ikke alene Rosamond, men enhver anden, der kun kendte sagens ydre omstændigheder og ikke den ædle inspiration, Dorothea handlede efter, måtte have undret sig over, hvorfor hun kom.

Bleg og yndig standsede Rosamond tre alen fra sin gæst og hilste; men Dorothea, der havde taget handskerne af ifølge en impuls, som hun aldrig kunne modstå, når hun trængte til at have en følelse af frihed, kom hende i møde med et sørgmodigt, men dog mildt og oprigtigt udtryk i sit ansigt og rakte hånden frem. Rosamond kunne ikke undgå at møde hendes blik, kunne

ikke andet end lægge sin lille hånd i Dorotheas, der sluttede sig om den på en mild, moderlig måde, og straks efter begyndte en tvivl om hendes egen fordoms berettigelse at røre sig hos hende. Rosamond forstod at læse i ansigter, og hun så, at mrs. Casaubons var blegt, men dog mildt og venligt. Dorothea havde imidlertid stolet lidt for meget på sin egen styrke; for ved at se Rosamond svulmede hendes hjerte, hun var ude af stand til at tale og havde al sin kraft nødig for at tilbageholde sine tårer. Det lykkedes hende også, og kun en flygtig bevægelse gled over hendes ansigt; men den bekræftede Rosamonds indtryk af, at mrs. Casaubons stemning måtte være ganske anderledes, end hun havde tænkt sig.

Derpå satte de sig ned på de to nærmeste stole, der tilfældigvis stod meget tæt sammen, endskønt Rosamonds tanke, da hun først hilste, havde været, at hun ville holde sig et godt stykke fra mrs. Casaubon. Men hun havde ophørt at tænke på, hvad udfaldet ville blive – hun undrede sig kun over, hvad der ville komme. Dorothea begyndte at tale ganske ligefremt, idet hendes stemme efterhånden blev mere og mere fast.

"Jeg havde et ærinde i går, som jeg ikke fik udført, derfor er jeg kommet så snart igen. De vil ikke finde mig alt for påtrængende, når jeg siger Dem, at jeg er kommet for at tale med Dem om den uretfærdighed, der er blevet vist mr. Lydgate. Det vil opmuntre Dem, – vil det ikke? – at erfare en hel del om ham, som han ikke gerne selv vil tale om, fordi det er til hans egen retfærdiggørelse og ære. Det vil sikkert glæde Dem at erfare, at Deres mand har varme venner, der ikke har ophørt at tro på hans ædle karakter? De vil tillade mig at tale om det, uden at tænke, at jeg tager mig for stor en frihed?"

Den hjertelige, bedende tone, der ædelmodigt søgte at forbigå alle de kendsgerninger, der havde opfyldt Dorotheas tanker som grunde til had og fjendskab imellem hende og denne kvinde, virkede beroligende på hende. Mrs. Casaubon mindedes naturligvis disse kendsgerninger; men hun ville ikke tale om noget, der stod i forbindelse med dem. Denne lettelse var for stor til, at Rosamond for øjeblikket kunne tænke på noget andet, og hun svarede på sin sædvanlige nette måde:

"Jeg ved, at De har været meget god. Jeg vil med glæde høre alt, hvad De har at sige mig om Tertius."

"I forgårs," sagde Dorothea, "da jeg havde bedt ham om at komme til Lowick for at sige mig sin mening om hospitalets affærer, fortalte han mig alt, hvad der angik hans opførsel og følelser i denne sørgelige begivenhed, der har fået uvidende folk til at kaste mistanke på ham. Grunden til, at han fortalte mig det, var, at jeg var så dristig at spørge ham om det. Jeg troede fuldt og fast, at han aldrig kunne have handlet uhæderligt, og jeg bad ham om at fortælle mig, hvorledes alt var gået til. Han tilstod, at han aldrig før havde talt om det, ikke engang til Dem, da han ikke kunne lide at sige: 'Jeg havde ikke uret', som om det var et bevis, når der er brødefulde mennesker, som kunne sige det samme. Sandheden er, at han ikke kendte noget til denne Raffles eller til de slette hemmeligheder, der stod i forbindelse med ham, og han antog, at mr. Bulstrode af ren venlighed tilbød ham pengene, idet han angrede, at han tidligere havde afslået dem. Al hans bekymring drejede sig om at behandle sin patient rigtigt, og han følte sig lidt urolig over, at sygdommen ikke endte, som han havde ventet; men han antog dengang, og det er endnu hans tro, at

der ikke er begået nogen uret. Dette har jeg fortalt mr. Farebrother, mr. Brooke og sir James Chettam; de tror alle på Deres mand. Kan det ikke trøste Dem og give Dem mod?"

Dorotheas ansigt var blevet oplivet, og da Rosamond så det så nær, følte hun noget, der lignede en undselig frygtsomhed overfor en overordnet, i denne selvforglemmende ivers nærværelse. Hun sagde rødmende og forlegen: "Tak, De er meget god."

"Han indså, at han havde begået en stor uret ved ikke at sige Dem alt dette. Men De vil tilgive ham. Det var, fordi Deres lykke mest af alt lå ham på hjertet – han følte, at hans liv var ét med Deres, og det, der gjorde ham mest ondt, var, at hans ulykke kom til at gå ud over Dem. Han kunne tale til mig, fordi jeg stod udenfor sagen. Da var det, at jeg spurgte ham, om jeg måtte besøge Dem; for jeg følte så meget for hans og Deres sorg. Det er grunden til, at jeg kom i går og at jeg kommer i dag. Sorgen er så hård at bære, er den ikke? – Hvorledes kan vi leve og tænke på, at andre har bekymringer, som vi kunne afhjælpe – og aldrig prøve på det?"

Dorothea, der nu var aldeles behersket af sine følelser, glemte alt andet end at hun af hele sit hjertes fylde talte til Rosamond. Hendes egen bevægelse fik hendes stemme til at skælve, og hun havde ubevidst igen lagt sin hånd på den lille hånd, hun tidligere havde trykket.

Rosamond brast i følelsen af en overvældende smerte, som om hun havde et sår, der netop var blevet undersøgt, ud i en hysterisk gråd ligesom dagen i forvejen, da hun havde klynget sig til sin mand. Stakkels Dorothea følte sin egen sorg vende tilbage – idet hendes tanke uvilkårligt blev hendraget på, hvor

megen del Will Ladislaw muligvis havde i Rosamonds sindsoprør. Hun begyndte at frygte for, at hun ikke skulle være i stand til at beherske sig, og mens hendes hånd endnu hvilede på Rosamonds skød, efter at denne havde trukket sin bort, kæmpede hun imod sin egen frembrydende gråd. Hun forsøgte at blive herre over sin bevægelse ved tanken om, at dette muligvis var et vendepunkt i tre menneskers liv – ikke i hendes eget; der var det uigenkaldeligt sket, men – i disse tre liv, som faren og nøden havde bragt i højtidelig berøring med hendes. Det skrøbelige væsen, der græd så nær ved hende, stod måske endnu til at frelse, og hun indså, at forholdet imellem dem netop for øjeblikket gav hende en egen indflydelse, uden dog at have nogen anelse om, hvor meget mrs. Lydgate kendte til hendes egne følelser.

Det var en større krise i Rosamonds erfaring, end selv Dorothea kunne tænke sig; det var det første stød til den drømmeverden, hvori hun havde vandret så tilfreds med sig selv og så kritisk imod andre, og da hendes krampagtige gråd efterhånden blev roligere, og hun trak lommetørklædet til side, der havde skjult hendes ansigt, mødte hendes øje Dorotheas med et hjælpeløst udtryk. Hvad kunne det nytte at tænke på sin opførsel efter denne gråd? Dorothea så næsten lige så barnlig ud, idet en stille tåre trillede ned ad hendes kind. Stoltheden var nedbrudt mellem disse to.

"Vi talte om Deres mand," sagde Dorothea noget frygtsomt. "Da jeg så ham forleden dag, fandt jeg, at lidelserne sørgeligt havde forandret hans ydre. Han sagde, at han havde følt sig meget ensom under sine prøvelser; men jeg tror, at han ville

have båret dem bedre, hvis han havde været i stand til at være oprigtig imod Dem."

"Tertius er så vred og utålmodig, når jeg siger noget," sagde Rosamond, der indbildte sig, at han havde klaget over hende til Dorothea. "Han burde ikke forundre sig over, at jeg nødigt taler til ham om ubehagelige sager."

"Det var sig selv han dadlede, fordi han ikke havde talt," sagde Dorothea. "Hvad han sagde om Dem, var, at han ikke ville foretage sig noget, der kunne gøre Dem ulykkelig – at hans ægteskab naturligvis måtte indvirke på ethvert af hans valg, og af den grund afviste han mit forslag om, at han skulle beholde sin stilling ved hospitalet, fordi han derved ville binde sig til at blive i Middlemarch, og han ville ikke forpligte sig til noget, som var Dem imod. Han kunne sige det til mig, fordi han ikke ville forpligte sig til noget, der var Dem imod. Han kunne sige det til mig, fordi han ved, at jeg har haft mange prøvelser i mit ægteskab, da min mands sygdom var en hindring for hans planer og gjorde ham sørgmodig, og han ved, at jeg har følt, hvor hårdt det er altid at gå i frygt for at såre en anden, der er bundet til os."

Dorothea ventede lidt; hun havde opdaget en svag glædesstråle i Rosamonds ansigt. Men der kom intet svar, og hun vedblev med mere skælven: "Ægteskabet er så uligt alt andet. Der er noget forfærdeligt ved den nærhed, hvori det bringer os til hinanden. Selv om vi elskede en anden højere end – end den, vi havde ægtet, ville det ikke være til nogen nytte" – stakkels Dorothea kunne i sin ængstelse kun tale i afbrudte sætninger – "jeg mener, ægteskabet opsluger al vor magt til at give eller få nogen velsignelse i hin anden kærlighed. Jeg ved, at

den kan være meget dyrebar – men den dræber vort ægteskab – og dog bliver dette – og alt andet forsvinder. Og så vor mand – hvis han elskede os, og nærede tillid til os, og vi ikke har hjulpet ham, men er blevet til en forbandelse i hans liv ..."

Hendes stemme var blevet meget sagte; for hun nærede stor frygt for at gå for vidt og at tale, som om hun var den fuldkomne, der henvendte sig til den vildfarende. Hun var alt for optaget af sin egen ængstelse til at lægge mærke til, at Rosamond også skælvede, og opfyldt af trangen til at vise medlidende deltagelse snarere end bebrejdelse lagde hun sine hænder på Rosamond og sagde hurtigt og bevæget: "Jeg ved, at denne følelse kan være meget kær – den kan, uden at vi selv ved af det, få magt over os – det er så hårdt at skilles ved den – og vi er svage – jeg er svag –"

Hendes egen sorg, under hvilken hun kæmpede for at redde en anden, overvældede hende atter. Det var hende umuligt at tale, hendes ansigt var blevet dødblegt, og hun trykkede hjælpeløst Rosamonds hænder.

Rosamond, grebet af en bevægelse, der var stærkere end hendes egen, kunne ikke finde ord, men trykkede uvilkårligt sine læber imod Dorotheas pande, der var meget nær ved hende, og derpå klyngede de to kvinder sig et øjeblik til hinanden, som om de havde været sammen ved et skibbrud.

"De nærer en fejlagtig tro," hviskede Rosamond, mens hun endnu følte Dorotheas arm om sig – ansporet af en hemmelig trang til at befri sig fra noget, der trykkede hende, som om det havde været en forbrydelse.

De trak sig lidt tilbage og så på hinanden.

"Da De kom ind i går – var det ikke, som De troede," sagde Rosamond.

Dorothea så forundret og opmærksomt på hende. Hun ventede en retfærdiggørelse af Rosamond selv.

"Han fortalte mig, at han elskede en anden, for at jeg skulle få at vide, at han aldrig kunne elske mig," sagde Rosamond, hvis ord faldt hurtigere og hurtigere. "Nu tror jeg, at han hader mig – fordi De misforstod ham i går. Han siger, at jeg er skyld i, at De vil tænke ilde om ham – tænke, at han er falsk. Men det skal ikke være min skyld. Han har aldrig elsket mig – jeg ved det med vished – han har altid kun næret ringe tanker om mig. Han sagde i går, at der ikke eksisterer nogen anden kvinde for ham ved siden af Dem. Dadlen, for hvad der er sket, tilkommer ene mig. Han sagde, at han aldrig kunne give Dem nogen forklaring – af hensyn til mig, og at De aldrig mere vil tænke godt om ham. Men nu har jeg sagt Dem det hele, og De kan ikke mere gøre mig nogen bebrejdelse."

Rosamond havde begyndt sin tilståelse under den mildnende indflydelse af Dorotheas bevægelse, og alt som hun fortsatte, fik hun mere og mere en følelse af, at hun tilbageviste Wills bebrejdelser, der endnu skar hende i hjertet.

Omvæltningen i Dorotheas følelser var alt for stærk til, at den kunne kaldes glæde. Hun var heftigt oprørt og vidste kun, at det ville blive til glæde, når hun havde genvundet evnen til at føle den. Hendes første bevidste tanke var en dyb sympati for Rosamond, som hun nu uden kamp kunne hengive sig til, og hun svarede derfor alvorligt på hendes sidste ord:

"Nej, han kan ikke mere gøre Dem nogen bebrejdelse."

Med sin sædvanlige tilbøjelighed til at overvurdere det gode hos andre følte Rosamond en inderlig taknemmelighed imod Dorothea for den ædelmodige anstrengelse, hun havde befriet hende for hendes lidelser med, uden at tænke på, at denne anstrengelse var en refleks af hendes egen energi.

Efter at de begge havde tiet en stund, sagde hun:

"De er da ikke bedrøvet over, at jeg kom i dag?"

"Nej, De har været god imod mig," sagde Rosamond. "Det faldt mig ikke ind, at De ville være så god. Jeg var meget ulykkelig og er ikke lykkelig nu. Alt er så sørgeligt."

"Men der vil komme bedre dage. Deres mand vil blive skattet efter fortjeneste. Det er hos Dem, han søger sin trøst; for han elsker Dem højest. Det værste tab ville være at miste hans kærlighed – og den har De ikke mistet," sagde Dorothea.

Hun forsøgte at forjage den alt for overvældende tanke om sin egen lettelse, for at hun ikke skulle undlade at vinde et eller andet tegn på, at Rosamonds kærlighed længtes tilbage til hendes mand.

"Tertius dadlede mig altså ikke?" sagde Rosamond, der nu forstod, at Lydgate måtte have sagt noget til mrs. Casaubon, og at hun visselig var forskellig fra andre kvinder. Der var måske et svagt anstrøg af skinsyge i dette spørgsmål. Et smil begyndte at vise sig på Dorotheas ansigt, da hun sagde:

"Nej, i sandhed! Hvorledes kunne De tænke det?" Men nu blev døren åbnet, og Lydgate trådte ind.

"Jeg er kommet tilbage i min egenskab af læge," sagde han. "Efter at jeg var gået, så jeg hele tiden to blege ansigter for mig: mrs. Casaubon så ud til at trænge lige så meget til pleje som du, Rosy. Jeg indså, at jeg ikke havde gjort min pligt som læge ved at

lade Dem blive ene sammen; jeg gik derfor hjem igen, da jeg havde været hos Colemans. Desuden havde jeg lagt mærke til, at De kom gående hertil, mrs. Casaubon, og da himlen er blevet overtrukket, ville jeg spørge Dem, om jeg ikke skulle sende bud efter Deres vogn?"

"Å, nej! Jeg er stærk og har godt af at gå," sagde Dorothea livligt, idet hun rejste sig. "Mrs. Lydgate og jeg har nu passiaret en hel del sammen, og det er på tide, at jeg kommer afsted. Jeg er altid blevet beskyldt for at sige for meget."

Hun rakte Rosamond hånden, og de sagde hinanden roligt og alvorligt farvel. Da Lydgate fulgte hende til døren, sagde hun intet om hans hustru, men fortalte ham om mr. Farebrother og de andre venner, der havde lyttet til hendes ord og troet dem.

Da han kom tilbage til Rosamond, havde hun allerede anstrengt, men resigneret kastet sig på sofaen.

"Nå, Rosy," sagde han, idet han bøjede sig over hende og berørte hendes hår, "hvad synes du så om mrs. Casaubon, nu da du har lært hende nøjere at kende?"

"Jeg tror, at hun må være bedre end alle andre," sagde Rosamond, "og hun er meget smuk. Hvis du så ofte besøger hende, vil du blive mere misfornøjet med mig end nogensinde!"

Lydgate lo ad dette "så ofte".

"Men har hun gjort dig mindre misfornøjet med mig?"

"Det tror jeg, hun har," sagde Rosamond og så op på ham. "Hvor dine øjne er matte, Tertius – og stryg dog dit hår lidt tilbage." Han løftede sin store hvide hånd op for at adlyde hende og følte sig taknemmelig for det lille tegn på interesse, som vistes ham. Stakkels Rosamonds omstrejfende fantasi var kommet tilbage, skrækkeligt straffet – tilstrækkeligt ydmyget til

at søge tilflugt under det gamle foragtede ly. Og dette ly var der endnu: Lydgate havde med sørgmodig resignation modtaget sin skæbne. Han havde valgt dette skrøbelige væsen og måtte tage hendes livs byrde på sine arme.

82

Landflygtige lever stadig i håbet og er meget utilbøjelige til at blive i landflygtighed, med mindre de er nødt til det. Da Will Ladislaw tog fra Middlemarch, havde han ikke stillet nogen stærkere hindring for at vende tilbage dertil end sin egen beslutning, og denne var på ingen måde nogen jernbom, men kun en sindsstemning, der let kunne forandre sig. Alt som månederne gik, blev det ham vanskeligere at sige, hvorfor han ikke skulle tage en kort tid til Middlemarch – kun for at høre lidt om Dorothea, og hvis han på et sådant besøg tilfældigvis skulle møde hende var der ingen grund for ham til at skamme sig over, at han havde foretaget en uskyldig rejse, som han først havde betænkt ikke at ville gøre. Siden han var så håbløst skilt fra hende, turde han dog nok vove sig i hendes nærhed, og hvad de mistænksomme venner angik, der holdt vagt over hende – da forekom deres meninger ham efterhånden mindre og mindre vigtige.

Og han forbandt desuden en menneskekærlig hensigt med sin rejse, der intet havde med Dorothea at gøre. Will nærede megen interesse for anlæggelsen af nogle kolonier i det fjerne Vesten, og han havde overvejet, om det ikke ville være rosværdigt, om han fik Bulstrode til at anvende de penge, han havde tilbudt ham selv, på udførelsen af en plan, der tegnede til at blive så velgørende og nyttig. Dette spørgsmål var forekommet Will noget tvivlsomt, og hans uvilje imod at komme til at stå i noget som helst forhold til bankieren ville uden tvivl have fået ham til straks at opgive det, hvis det ikke

var faldet ham ind, at han bedre kunne afgøre det ved at aflægge et besøg i Middlemarch.

Således var han taget dertil i den forventning at finde alt, som han havde forladt det, i denne lille, ubekendte verden. Men han havde tværtimod fundet den i et forfærdeligt oprør, og den første dag, han tilbragte der, var blevet den mest skæbnesvangre epoke i hans liv. Den næste morgen følte han sig så ulykkelig til mode, at han, da han efter at have spist morgenmad, så dagvognen til Riverston komme, hurtigt gik ud og tog plads i den, for at han i det mindste én dag kunne blive fri for at gøre eller sige noget som helst i Middlemarch. Stakkels Will Ladislaw befandt sig i en sørgelig forlegenhed. Han havde fundet Lydgate, som han nærede den oprigtigste agtelse for, under forhold, der krævede hans fuldstændige og åbent udtalte sympati; og grunden til, at han trods denne fordring ville gøre bedre i at undgå ham, var netop grunden til, at han ikke kunne anlægge denne kurs. For et menneske med Wills modtagelige sind var åbenbarelsen om, at Rosamond på en måde havde gjort sin lykke afhængig af ham, en vanskelighed, som hans udbrud af vrede imod hende havde forøget betydeligt. Han fortrød sin grusomhed, og dog var han bange for at vise sin anger; han måtte gå til hende igen, deres venskab kunne ikke således pludseligt tilintetgøres, og hendes ulykke var en magt, som han frygtede. Livet lå tomt og glædesløst for ham; der var ikke længere nogen lykke i tanken på Dorothea; han indså, at ethvert håb i denne retning for bestandig var knust.

Han kom tilbage, mens det endnu var dag, og var blevet enig med sig selv om, at han gjorde bedst i endnu samme aften at gå til Lydgates. Vi ved, at Rubicon var en meget ubetydelig strøm

at se til; dens betydning lå kun i visse usynlige betingelser; Will havde en følelse af, at han var tvunget til at gå over denne usynlige grænseflod, og hvad han så hinsides den, var ikke et kejserdømme, men utilfreds underkastelse.

Det gives os undertiden i vort hverdagsliv at blive vidne til en ædel naturs frelsende indflydelse. Hvis Dorothea efter nattens sjælekamp ikke var gået til Rosamond – nå, så ville hun måske have vundet større ry for diskretion; men det ville visselig ikke have været bedre for de tre, der samme aften var samlet i Lydgates hus klokken halv otte om aftenen.

Rosamond havde været forberedt på Wills besøg og modtog ham med en mat kulde, som Lydgate tilskrev hendes nervøse udmattelse, og som han ikke kunne ane stod i nogen forbindelse med Will. Da hun sad tavs bøjet over sit sytøj, gjorde han i sin uskyldighed en indirekte undskyldning for hende, idet han bad hende læne sig tilbage og hvile. Will var ilde til mode over at skulle hilse på Rosamond, som om han ikke havde set hende for nylig, imens han ikke kunne vende tankerne fra gårsdagens scene. Det traf sig således, at Lydgate ikke en eneste gang forlod stuen; men da Rosamond skænkede teen, og Will kom hen for at hente den, lagde hun et lille stykke papir i hans underkop. Han så det og gemte det hurtigt, men da han gik tilbage til gæstgivergården, var han ikke meget ivrig for at åbne det. Hvad Rosamond havde skrevet til ham, ville rimeligvis forøge aftenens smertelige indtryk. Han tog det dog frem, før han gik i seng, lukkede det op og læste følgende få ord:

> "Jeg har fortalt mrs. Casaubon det hele. Hun nærer ikke længere nogen fejlagtig tro om Dem. Jeg fortalte hende

> det, fordi hun kom for at se til mig og var meget venlig. De har nu intet at bebrejde mig."

Virkningen af disse ord var ikke nogen fuldstændig glæde. Da Will atter gennemlæste dem, brændte hans kinder ved tanken om, hvad der muligvis var forefaldet imellem Dorothea og Rosamond – ved uvisheden om, hvorvidt Dorothea ikke havde følt sin stolthed såret ved den forklaring, der var blevet tilbudt hende, og denne uvished bragte ham i en lige så pinefuld sindstilstand som en skibbrudens, der er blevet frelst og står på en ubekendt grund midt om natten. Indtil hin ulykkelige gårsdag havde – med undtagelse af et andet ængsteligt øjeblik i samme værelse – alle deres tanker om hinanden ligesom levet i en fjern verden, hvor der intet ondt lurede, og hvor ingen anden sjæl kom ind. Men nu – ville Dorothea atter møde ham i hin verden?

83

Den anden morgen efter Dorotheas besøg hos Rosamond, havde hun efter to nætters gode søvn ikke alene forvundet alle sine lidelser, men følte sig endog stærkere end nogensinde. Der var imidlertid en uro udbredt over hende, der gjorde det umuligt for hende at fæste tankerne ved nogen almindelig beskæftigelse, hvor ivrigt hun end forsøgte på det; og hun havde netop sat sig ind i biblioteket, for som sidste udvej at forsøge på at studere et kort over Lilleasien, da hun huskede, at mr. Casaubon altid havde bebrejdet hende hendes mangel på kundskab på dette område, da hun til sidst blev afbrudt ved, at døren blev åbnet og miss Noble meldt.

Den lille gamle dame, hvis hat næppe nåede til Dorotheas skulder, blev budt et hjerteligt velkommen, men imens hendes hånd blev trykket, udstødte hun mange af sine bæveragtige lyde, som om hun havde noget vanskeligt at sige.

"Sæt Dem dog ned," sagde Dorothea og rullede en stol frem. "Er der noget, De ønsker af mig? Det skulle glæde mig, om der var noget, jeg kunne gøre."

"Jeg vil ikke blive," sagde miss Noble, idet hun stak hånden i sin lille kurv og ængsteligt holdt fast på en genstand i den. "Der er én, som venter på mig nede på kirkegården." Hun faldt atter tilbage til sine uartikulerede lyde og trak, uden at vide af det, den genstand frem, som hun holdt på. Det var den skildpaddes bonbonæske, og Dorothea følte blodet stige op i sine kinder.

"Mr. Ladislaw," vedblev den frygtsomme lille dame. "Han er bange for at have fornærmet Dem og har bedt mig om at spørge Dem, om han må tale med Dem i et par minutter."

Dorothea svarede ikke straks: den tanke gennemfo'r hende, at hun ikke kunne modtage ham i dette bibliotek, hvor hendes mands forbud syntes at dvæle. Hun så hen til vinduet. Kunne hun gå ud i haven? Himlen var overtrukket og træerne havde begyndt at bevæge sig som til et kommende uvejr. Desuden gøs hun tilbage for at gå ud til ham.

"Jeg beder Dem, tal med ham, mrs. Casaubon," sagde miss Noble patetisk; "ellers må jeg gå tilbage og bringe ham afslaget, og det vil gøre ham så bedrøvet."

"Ja, jeg vil tale med ham," sagde Dorothea. "Sig til ham, at han kan komme."

Hvad andet var der at gøre? Hun længtes ikke efter andet i dette øjeblik end at se Will. Muligheden af at komme til at tale med ham havde stillet sig imellem hende og enhver anden genstand, og dog var der en frygt over hende – en følelse af, at hun bød sine venner trods for hans skyld.

Da den lille dame var trippet bort i sin mission, blev Dorothea stående midt i biblioteket med foldede hænder, uden at gøre noget forsøg på at fatte sig. Hun var sig aldeles ikke sit eget ydre bevidst, men tænkte kun på, hvad Will kunne have at sige hende, og på den strenge dom, som andre fældede over ham. "Hvis jeg elsker ham, er det, fordi han er blevet så slet behandlet," var der en stemme i hendes indre, der sagde, da døren blev åbnet, og hun så Will stå for sig.

Hun bevægede sig ikke, og han kom henimod hende med mere frygt og tvivl i sit ansigt, end hun nogensinde før havde set. Han var i en uvished, der gjorde ham bange for, at et eller andet af hans ord eller blikke skulle fjerne ham endnu mere fra hende, og Dorothea frygtede for at forråde sin egen bevægelse.

Hun så ud, som om der hvilede en trolddom over hende, der gjorde det umuligt for hende at gøre den mindste bevægelse, mens en inderlig, alvorlig længsel lå fængslet i hendes øjne. Da han så, at hun ikke som sædvanlig rakte ham hånden, standsede Will en alen fra hende og sagde: "Jeg er Dem så taknemmelig, fordi De ville modtage mig."

"De ønskede at tale med mig," sagde Dorothea, der ikke havde andre ord til sin rådighed. Det faldt hende ikke ind at sætte sig, og Will fandt ingen opmuntring i denne majestætiske modtagelse; men alligevel begyndte han at tale om, hvad der lå ham på hjertet.

"Jeg frygter for, at De finder det tåbeligt og måske urigtigt af mig, at jeg er kommet tilbage så snart. Jeg er blevet straffet for min utålmodighed. De kender – *alle* kender nu – en pinlig historie om mine familieforhold. Jeg kendte den, før jeg tog bort, og har altid haft i sinde at fortælle Dem den, hvis – hvis vi mødtes igen."

Der viste sig en let bevægelse hos Dorothea, hun tog hænderne fra hinanden, men foldede dem straks efter igen.

"Nu er sagen blevet genstand for bysladder," vedblev Will. "Jeg ønskede, at De skulle vide, at noget, der stod i forbindelse med den – noget, der skete, før jeg tog bort, til dels er skyld i, at jeg er kommet hertil. I det mindste troede jeg at have en undskyldning i dette. Det var tanken om at få Bulstrode til at anvende nogle penge i et velgørende øjemed – nogle penge, som han havde haft i sinde at give mig. Måske er det Bulstrode til ære, at han tilbød at ville give mig erstatning for den skade, han tidligere havde tilføjet mig; han tilbød mig en god indtægt

som godtgørelse for det, men jeg antager, at De kender den ubehagelige historie?"

Will så tvivlende på Dorothea og tilføjede: "De må vide, hvor pinefuld den er for mig."

"Ja – ja – jeg ved det," sagde Dorothea hastigt.

"Jeg ville ikke modtage penge fra en sådan kilde. Jeg var overbevist om, at De ikke ville have syntes om, at jeg havde gjort det," sagde Will. Hvorfor skulle han frygte for at sige sådan noget til hende? Hun vidste jo, at han havde tilstået hende sin kærlighed. "Jeg følte at –" han brød ikke desto mindre af.

"De handlede, som jeg ville have ventet af Dem," sagde Dorothea, idet hendes ansigt opklaredes og hendes hoved hævede sig lidt.

"Jeg antog ikke, at nogen omstændighed ved min fødsel ville fremkalde nogen fordom hos Dem imod mig, endskønt den sikkert ville gøre det hos andre," sagde Will, idet han kastede hovedet tilbage på sin gamle måde og så på hende med en alvorlig appel i sine øjne.

"Hvis det var en ny modgang, ville det også være en ny grund for mig til at holde fast ved Dem," sagde Dorothea ivrigt. "Intet andet kunne have forhindret mig end –" hendes hjerte svulmede, og det var vanskeligt at fortsatte; hun overvandt sig imidlertid så meget, at hun med sagte, skælvende stemme kunne sige: "end at tanke på, at De var anderledes – ikke så god, som jeg havde troet."

"De nærer sikkert bedre tanker om mig, end jeg fortjener, i alle henseender med undtagelse af én " sagde Will, idet han gav efter for sine følelser ved at se hendes bevægelse. "Jeg mener i min sandhed imod Dem. Da jeg troede, at De tvivlede om den,

var alt andet mig ligegyldigt. Jeg troede, at det var forbi med al min glæde her i livet, og at jeg for fremtiden intet mere havde at virke for, men kun kunne lide og tåle."

"Jeg tvivler ikke længere på Dem," sagde Dorothea, idet hun rakte hånden ud.

Han tog den og førte den med et suk til sine læber. Men han stod med hat og handsker så stiv som en billedstøtte. Dog var det vanskelig at slippe den, og Dorothea trak den til sig med en forvirring, der fik hende til at se bort og fjerne sig lidt.

"Se hvor mørke skyerne er blevet, og hvor stormen rykker i træerne," sagde hun, idet hun gik hen til vinduet, men dog talte og bevægede sig uden selv rigtigt at vide, hvad hun tog sig for.

Will fulgte hende og lænede sig imod den høje ryg på en stol, hvorpå han nu vovede at lægge sin hat og handsker og befri sig for lidt af den utålelige stivhed, han for første gang var blevet fordømt til i Dorotheas nærværelse. Det må tilstås, at han følte sig meget lykkelig i det øjeblik; for han frygtede nu ikke længere for, hvad hun kunne føle.

De stod tavse uden at se på hinanden, men betragtede træerne, der bøjede sig under stormen, og viste den blege vrangside af deres blade imod de sorte skyer. Will havde aldrig før glædet sig så meget over udsigten til et uvejr; for det befriede ham for nødvendigheden af at gå. Blade og kviste blev hvirvlet omkring, og tordenen kom nærmere. Belysningen blev stadig mørkere, men der kom et lyn, som fik dem til først at fare sammen og se på hinanden og dernæst smile. Dorothea begyndte at tale om, hvad hun havde tænkt på.

"Det var urigtigt af Dem at sige, at De ikke havde mere at virke for. Når vi har mistet vor egen glæde, er der endnu andres

tilbage, som det er værd at virke for. Nogle kunne være lykkelige. Det forekom mig, at jeg tydeligere end nogensinde kunne se det, da jeg selv var mest ulykkelig. Jeg ved næppe, hvorledes jeg skulle have båret sorgen, hvis den tanke ikke havde givet mig kraft."

"De har aldrig følt den elendighed, som jeg har følt," sagde Will; "ulykken ved at vide, at De måtte foragte mig."

"Men jeg har følt, hvad der var værre – det var værre at tænke ilde –". Dorothea var begyndt uden at tænke over sine ord, men standsede pludselig.

Will rødmede. Han havde en følelse af, at hvad som helst hun så sagde, blev det ytret i tanken om en ulykkelig skæbne, der skilte dem. Han tav et øjeblik og sagde derpå lidenskabeligt:

"Vi kunne i det mindste have den trøst at tale med hinanden uden forbehold. Siden jeg må tage bort – siden vi altid må være adskilte – kan De jo tænke på mig som på et menneske, der står ved gravens rand."

Mens han talte, kom der et heftigt lyn, som kastede et stærkt skær på dem – og lyset syntes at være en håbløs kærligheds rædsel. Dorothea for øjeblikkelig fra vinduet; Will fulgte hende, idet han med en krampagtig bevægelse greb hendes hånd, og således stod de hånd i hånd som to børn og så på uvejret, mens tordenen rullede over deres hoved og regnen begyndte at strømme ned.

Derpå vekslede de et blik, idet de mindedes de sidste ord, der var blevet sagt og slap ikke hinandens hænder.

"Der er intet håb for mig," sagde Will. "Selv om De elskede mig lige så højt, som jeg elsker Dem – selv om jeg var alt for Dem – jeg vil rimeligvis altid vedblive at være fattig – i det

mindste kan jeg kun gøre regning på at komme langsomt frem. Det er umuligt for os nogensinde at tilhøre hinanden. Det er måske fejt af mig at have talt således til Dem. Jeg havde haft i sinde at gå bort i tavshed; men jeg har ikke været i stand til at gøre det."

"Vær ikke bedrøvet over det," sagde Dorothea med sin klare, kærlige stemme. "Jeg vil hellere dele sorgen med Dem ved vor afsked." Hendes læber skælvede, og det var også tilfældet med hans. Ingen af dem vidste nogensinde, hvis læber der var de første, som nærmede sig den andens; men de kyssede skælvende hinanden og trak sig derpå tilbage.

Regnen slog imod vinduesruderne, som om der var en ond ånd i den, og stormen hylede; det var i et af disse øjeblikke, da alle lægger arbejdet til side med en vis ærefrygt.

Dorothea satte sig på det sæde, der var hende nærmest, en lang lav ottoman midt i værelset, og med hænderne hvilende i skødet så hun på den mørke yderverden. Will stod et minut og betragtede hende, derpå satte han sig ved siden af hende og greb hendes hånd. På denne måde sad de, uden at se på hinanden, indtil regnen tog af og faldt mere stille. De havde begge været optaget af tanker, som ingen af dem kunne begynde at ytre.

Men da regnen næsten var ophørt, vendte Dorothea sig om og så på Will. Med et lidenskabeligt udbrud, som om en ulykke truede ham, fo'r han op og sagde: "Det er umuligt!"

Han gik hen, lænede sig igen til stoleryggen og syntes at kæmpe med sin vrede, mens hun sørgmodigt så hen på ham.

"Det er lige så fortvivlet som et mord eller anden rædsel, der adskiller folk," udbrød han atter; "det er forfærdeligt at få vort

liv ødelagt ved usle tilfældigheder."

"Nej – sig ikke det – vort liv behøver ikke at blive ødelagt," sagde Dorothea blidt.

"Jo, det må det," sagde Will vredt. "Det er grusomt af Dem at tale på den måde – som om der var nogen trøst. De kan måske se ud over denne elendighed; men jeg kan det ikke. Det er uvenligt – det er at behandle min kærlighed, som om den er en ren bagatel. Vi kan aldrig ægte hinanden."

"Engang i tiden kunne vi måske," sagde Dorothea med bævende stemme.

"Hvornår?" sagde Will bittert. "Hvad kan det nytte at gøre regning på, at jeg skulle have held med mig? Det ville være et rent lykketræf, om jeg nogensinde kunne blive i stand til mere end at skaffe mig selv et tarveligt udkomme, det indser jeg tydeligt nok. Jeg kunne ikke tilbyde nogen kvinde min hånd, selv om hun ikke måtte opgive sin rigdom for min skyld."

Der herskede atter tavshed. Dorotheas hjerte var fuldt af noget, hun ville sige, og dog var det alt for vanskeligt at få ordene frem. Hun var aldeles betaget af det, og det var hårdt, at hun ikke kunne sige, hvad hun ønskede. Will så harmfuldt ud af vinduet. Hvis han havde set på hende og ikke var gået bort fra hende, syntes hun, at det hele ville have været lettere. Til sidst vendte han sig om, endnu lænet imod stolen, og idet han mekanisk rakte hånden ud for at tage sin hat, sagde han med en slags fortvivlelse: "Farvel!"

"Jeg kan ikke holde det ud – mit hjerte vil briste," sagde Dorothea og sprang op, idet hendes unge lidenskab nedrev alle hindringer, der havde holdt hende tavs: "Jeg er ikke bange for fattigdom – jeg hader min velstand."

I et øjeblik var Will tæt ved hende og havde slynget sine arme om hende, men hun trak sit hoved tilbage og holdt blidt hans borte, for at hun kunne vedblive at tale, mens hendes store tårefyldte øjne uskyldigt så ind i hans, da hun på en hulkende, barnlig måde sagde: "Vi kunne leve rigtig godt af min egen formue – det er alt for meget – syv hundrede pund om året – jeg behøver så lidt – ingen nye klæder – og jeg vil lære, hvad alting koster."

84

Det var lige efter at overhuset havde forkastet reformakten. Dette forklarer, hvorledes mr. Cadwallader kom til at spadsere på plænen ved det store drivhus på Freshitt med *Times* i hånden, mens han med en forelfiskers ro drøftede grevskabets udsigter med sir James Chettam. Mrs. Cadwallader og den gamle lady Chettam sad på havestolene, mens de dog af og til gik hen til lille Arthur, der blev kørt omkring i en barnevogn. De talte netop om denne lille afguds første tand, da Celia så sin onkel komme op ad gangen.

Hun trippede ham i møde, idet sir James og mr. Cadwallader sluttede sig til damernes gruppe. Celia havde stukket sin arm ind under onklens, og han klappede hendes hånd med et noget melankolsk "Nå min kære!" Da de nærmede sig, var det tydeligt for dem alle, at mr. Brooke så nedslået ud; men de troede, at det var politikken, der var skyld i det, og da han havde hilst på dem, sagde præsten smilende:

"Tag Dem dog ikke forslagets forkastelse så nær, Brooke."

"Forslaget, hvorledes!" sagde mr. Brooke åndsfraværende. "Forkastet ja. Sørgelige nyheder ved De nok. Jeg mener her hjemme – sørgelige nyheder. Men De må ikke dadle mig, Chettam."

"Hvad er der da i vejen?" spurgte sir James. "Der er da vel ikke skudt en skovfoged til? Det er jo, hvad man kunne vente sig, når en fyr som Trapping Bass slipper så let fra det."

"Skovfoged? Nej. Lad os gå ind, så kan jeg bedre tale med Dem," sagde mr. Brooke, idet han nikkede til Cadwalladers, som for at antyde, at han indbefattede dem i sin fortrolighed.

Det var tydeligt, at han var urolig og forstemt; men han vedblev imidlertid på sin sædvanlige usammenhængende måde at udbrede sig til sir James om krybskytten, indtil de alle sad i dagligstuen og mrs. Cadwallader utålmodigt sagde:

"Jeg er umådelig nysgerrig efter at høre den sørgelige nyhed. Skovfogeden er ikke skudt, det er afgjort. Hvad er det så?"

"Og dog er det noget meget ubehageligt, må De vide," sagde mr. Brooke. "Jeg er glad over, at De og præsten er her; det er en familiesag – men De kan lære os at bære det, Cadwallader. Det er mig, der har fået det hverv at meddele dig det, min kære." Her så mr. Brooke på Celia: "Du har ingen idé om, hvad det er, ved du nok. Og Dem, Chettam, vil det ærgre umådeligt. Men De ser selv, at det har været umuligt at forhindre det."

"Det må være om Dodo," sagde Celia, der havde vænnet sig til at tænke på sin søster som det farlige element i familien. Hun havde sat sig på en lav stol og lænede sig til sin mands knæ.

"Lad os dog for Guds skyld høre, hvad det er," sagde sir James.

"Nu, De ved da nok, Chettam, at jeg ikke kunne gøre noget for Casaubons testamente; det var just skikket til at gøre sagerne værre."

"Ganske vist," sagde sir James hastigt. "Men hvad er det, der er værre?"

"Dorothea gifter sig igen, må De vide," sagde mr. Brooke, idet han nikkede over til Celia, der øjeblikkelig så forskrækket op på sin mand og lagde sin hånd på hans knæ.

Sir James var bleg af vrede; men han talte ikke.

"Barmhjertige Himmel!" sagde mrs. Cadwallader. "Dog vel ikke med den unge Ladislaw?"

Mr. Brooke nikkede og sagde: "Jo; med Ladislaw," og sank derpå hen i en forsigtig tavshed.

"Der ser du, Humphrey!" sagde mrs. Cadwallader. "En anden gang vil du måske bedre tro på mine forudsigelser eller rettere sagt, du vil modsige mig og være lige så blind som nogensinde. Du formodede, at den unge gentleman havde forladt landet."

"Det kan godt være, han har gjort det, men er kommet tilbage," sagde præsten roligt.

"Hvornår fik De det at vide?" spurgte sir James, der ikke holdt af at høre nogen anden tale, endskønt han fandt det vanskeligt selv at gøre det.

"I går," sagde mr. Brooke forknyt. "Jeg tog til Lowick. Dorothea sendte bud efter mig, må De vide. Det var sket ganske pludseligt – ingen af dem havde nogen anelse om det for to dage siden. Der er noget forunderligt ved den slags ting. Jeg talte meget alvorligt med hende om det. De kan være vis på, at jeg gjorde min pligt, Chettam. Men hun kan handle, som hun vil, ved De nok."

"Det ville have været bedre, om jeg havde udfordret ham og skudt ham for et år siden," sagde sir James, ikke af blodtørstighed, men fordi han følte trang til at bruge stærke udtryk.

"Det ville virkelig have været meget ubehageligt, James," sagde Celia.

"Vær fornuftig, Chettam, og tænk lidt roligere over sagen," sagde mr. Cadwallader, som det gjorde ondt således at se sin godmodige ven ude af sig selv af vrede.

"Det er ikke så let, når en så skandaløs historie indtræffer i ens egen familie," sagde sir James, endnu bleg af vrede. "Hvis

Ladislaw havde haft en gnist af æresfølelse, ville han straks have forladt landet og aldrig oftere ladet sig se her. Jeg er imidlertid ikke forundret over det. Dagen efter Casaubons begravelse sagde jeg, hvad der burde gøres, men der var ingen, der brød sig om det."

"Hvad De forlangte, var umuligt, Chettam," sagde mr. Brooke. "De ville have ham sendt bort med et skib; men jeg sagde Dem, at man ikke således kunne handle med Ladislaw, som man ville – han havde sine ideer. Han er et sjældent menneske, det har jeg altid sagt."

"Ja," sagde sir James ophidset, "det er stor skade, at De har næret så høje tanker om ham. Det er det, vi kan takke for, at han har opholdt sig her på egnen, og at en kvinde som Dorothea nedværdiger sig ved at ægte ham." Sir James gjorde små standsninger; det faldt ham vanskeligt at tale. "Et menneske, der således er udpeget i hendes mands testamente, at finfølelse burde forbyde hende at se ham igen – der ikke har andet end fattigdom at give hende – og er så lav at modtage hendes offer – og som jeg *tror*, kun har meget løse principper – ham vil hun ægte."

"Jeg har talt til hende om det," sagde mr. Brooke – "jeg mener om fattigdommen og opgivelsen af hendes stilling. Men jeg vil råde Dem til selv at gøre det. Sagen er, at hun ikke bryder sig om Casaubons formue. De skal selv høre, hvad hun siger."

"Nej – undskyld mig – det skal jeg ikke," sagde sir James i en koldere tone. "Jeg kan ikke tåle at se hende igen, det ville være alt for pinligt. Det gør mig ondt, at en kvinde som Dorothea kunne handle så urigtigt."

"Vær retfærdig, Chettam," sagde den rolige præst. "Mrs. Casaubon handler måske ufornuftigt! Hun opgiver en formue for en mands skyld, og vi mænd har så ringe tanker om hinanden, at vi næppe kan kalde en kvinde viis, der gør det. Men jeg synes ikke, De skalle bedømme det som en urigtig handling i ordets strengeste betydning."

"Jeg ved ikke, hvad De mener med urigtigt, Cadwallader," sagde sir James noget såret. "Han er dog ikke en mand, vi kan optage i familien. I det mindste kan jeg svare for mig selv," vedblev han, idet han omhyggeligt undgik at se på mr. Brooke. "Andre ville måske finde hans selskab så behageligt, at de overså det upassende ved sagen."

"Nå, De ved jo nok, Chettam," sagde mr. Brooke godmodigt, "at jeg ikke kan vende Dorothea ryggen. Jeg må indtil en vis grad være hende i faders sted, derfor har jeg også lovet at være hendes forlover. Men jeg kan få fideikommiset ophævet, ved De nok. Det vil koste penge og ulejlighed; men jeg kan gøre det."

Mr. Brooke havde truffet en bedre måde at bringe baronetten til tavshed på, end han selv anede. Hans uvilje over ægteskabet skyldtes vel navnlig hans fordom imod Ladislaw, og hans overbevisning om, at det ville gøre Dorothea ulykkelig, men der var også en følelse til stede hos ham, som han var en alt for god og hæderlig mand til endog gerne at ville tilstå for sig selv: det kunne ikke nægtes, at foreningen af de to godser – Tipton og Freshitt – der stødte op til hinanden, var en fortryllende udsigt, der smigrede ham for hans søn og arving. Da mr. Brooke hentydede til dette, følte sir James derfor en pludselig forlegenhed, ja han rødmede endda, og det var ham umuligt at svare på mr. Brookes forsonende forslag.

Men Celia greb ivrigt ordet og sagde: "Tror du, at Dodo straks skal have bryllup, onkel?"

"Om tre uger," sagde mr. Brooke forknyt. "Jeg kan ikke forhindre det, Cadwallader," tilføjede han, idet han søgte at få lidt opmuntring af præsten, der sagde:

"Jeg ville ikke gøre så meget væsen af det. Hvis hun har lyst til at være fattig, bliver det hendes sag. Der er mange præstefamilier, der er fattigere, end de vil blive. Her er nu Elinor," vedblev han, "hun ærgrede *sin* familie ved at ægte mig: jeg havde næppe tusinde pund om året. – Jeg var en klodrian – Ingen kunne se noget ved mig – og alle mænd undrede sig over, at en dame kunne synes om mig. På min ære! Jeg må tage Ladislaws parti, til jeg hører noget mere ondt om ham."

"Humphrey, det er alt sammen sofisteri, og det ved du meget godt," sagde hans hustru. "Du skærer alle over én kam. Som om du ikke var en Cadwallader! Er der nogen, der tror, at jeg ville have taget et uhyre som dig med noget som helst andet navn?"

"Og tilmed en præst," sagde lady Chettam bifaldende. "Man kan ikke sige, at Elinor har indgået en mesalliance. Det er vanskeligt at sige, hvad mr. Ladislaw er, ikke sandt, James?"

Sir James udstedte en lille grynten, der var mindre ærbødig end hans sædvanlige måde at svare sin moder på.

"Det må tilstås, at hans blod er en forfærdelig blanding!" sagde mrs. Cadwallader. "Først det casaubonske fiskeblod, dernæst en oprørsk polsk spillemand eller dansemester, var det ikke således? Og så en gammel Pan [Note 7)] –"

"Nonsens, Elinor," sagde præsten, idet han rejste sig. "Det er på tide, at vi kommer afsted."

"Han er imidlertid et smukt menneske," sagde mrs. Cadwallader, idet hun også rejste sig og søgte at formilde sine ord lidt. "Han ligner de prægtige gamle Crichley–portrætter."

"Jeg følger med Dem," sagde mr. Brooke, idet han hurtigt sprang op. "De spiser vel nok alle til middag hos mig i morgen – ikke sandt, Celia?"

"Det har du vel ikke noget imod, James?" spurgte Celia, idet hun tog sin mands hånd.

"Nej, ikke, når du har lyst til det," sagde sir James, der endnu ikke havde formået at bringe sit ansigt i godmodige folder. "Det vil sige, hvis der ikke kommer andre."

"Nej, nej, nej," sagde mr. Brooke, der forstod betingelsen. "Dorothea ville ikke komme, ved De nok, med mindre De først havde besøgt hende."

Da sir James og Celia var ene, sagde hun: "Har du noget imod at lade spænde for, så at jeg kan tage til Lowick, James?"

"Hvad, nu straks?" sagde han noget forundret.

"Ja, det er meget vigtigt," svarede Celia.

"Husk på, at jeg ikke vil se hende, Celia," sagde sir James.

"Ikke, hvis hun opgav ægteskabet?"

"Hvad kan det nytte at tale om det? – Jeg går imidlertid over i stalden og skal nok sige til Briggs, at han skal spænde for."

Celia mente, at det ville være til stor nytte, at hun tog til Lowick; for hun havde ofte i deres ungdom haft indflydelse over Dorothea, og nu følte hun sig mere end nogensinde skikket til at råde den barnløse søster. Hvorledes kunne nogen forstå Dodo så godt som Celia eller elske hende så ømt?

Dorothea, der var beskæftiget i sit boudoir, blev meget glad over at se sin søster så kort efter meddelelsen om hendes

forestående giftermål. Hun havde næsten med overdrivelse udmalet sig sin families misfornøjelse og havde endog frygtet for, at det ville blive forbudt Celia at komme til hende.

"Kitty! Jeg er henrykt over at se dig," sagde Dorothea, idet hun lagde sine hænder på Celias skuldre og så på hende med et strålende smil. "Jeg troede næsten, at du ikke ville komme til mig."

"Jeg har ikke bragt Arthur med, fordi jeg skyndte mig at komme afsted," sagde Celia, idet de satte sig på to små stole overfor hinanden.

"Du ved, Dodo, at det er meget slemt," sagde Celia på sin rolige måde. "Du har skuffet os alle. Jeg kan ikke tro, at det virkelig kan blive til noget – du kan da aldrig holde ud at leve på den måde. Hvad skal der så blive af alle dine planer? James ville have hjulpet dig på bedste måde, og du kunne hele dit liv have gjort, hvad du ville."

"Tværtimod, kære," sagde Dorothea, "jeg har aldrig kunnet gøre, hvad jeg ville. Endnu har jeg ikke fået en eneste plan udført."

"Fordi du altid har haft planer, der ikke kunne udføres, men der var nok kommet andre. Og hvorledes *kan* du ægte mr. Ladislaw, som ingen af os nogensinde troede, at du kunne tænke på? James er meget oprørt over det. Det ligner dig slet ikke. Du ville ægte mr. Casaubon, fordi han havde en så stor sjæl og var så gammel, alvorlig og lærd, og nu tænker du på at ægte mr. Ladislaw, der ikke ejer det mindste. Det er formodentlig, fordi du *må* gøre dig livet ubehageligt på en eller anden måde."

Dorothea lo.

"Det er dog meget alvorligt, Dodo," sagde Celia indtrængende. "Tænk på, hvilke underlige mennesker du vil komme til at leve iblandt. Jeg får dig da aldrig at se – og du vil rent glemme lille Arthur – og jeg troede, at du altid ville –"

Celias øjne begyndte at fyldes med tårer, og hendes læber skælvede.

"Kære Celia," sagde Dorothea mildt og kærligt, "hvis du ikke får mig at se, er det ikke min skyld."

"Jo det er," sagde Celia på samme måde, som før. "Hvorledes kan jeg komme til dig eller se dig hos mig, når James ikke synes om det? – og det er, fordi han finder, at du handler så urigtigt, Dodo. Men det har du altid gjort, og dog kan jeg ikke lade være at elske dig. Der er ingen, der kan begribe, hvor du vil leve. Hvor kan du tage hen?"

"Jeg tager til London," sagde Dorothea.

"Hvorledes kan du holde ud at bo i en gade? Og så fattig, som du bliver. Jeg ville gerne give dig halvdelen af, hvad jeg selv ejer, men hvorledes kan jeg det, når jeg aldrig får dig at se?"

"Kære Kitty," sagde Dorothea blidt. "Trøst dig med, at James måske nok med tiden tilgiver mig."

"Men det ville være meget bedre, om du lod være at gifte dig," sagde Celia, idet hun tørrede øjnene; "så var der slet ikke noget at tilgive. James har altid sagt, at du burde have været en dronning; men dette er rigtignok noget ganske andet. Der er ingen, der synes, at mr. Ladislaw er en passende mand for dig, Dodo, og du har selv *sagt*, at du aldrig ville gifte dig igen."

"Det er meget sandt, at jeg kunne have været meget klogere, Celia," sagde Dorothea, "og at jeg kunne have gjort noget bedre,

hvis jeg selv havde været bedre. Men jeg har lovet at ægte mr. Ladislaw, og jeg har også i sinde at gøre det."

Den tone, Dorothea sagde dette i, havde en klang, som Celia for længe siden havde lært at bøje sig for. Hun tav et par minutter og sagde derpå, som om hun havde opgivet al modsigelse: "Holder han meget af dig, Dodo?"

"Det håber jeg. Jeg holder meget af ham."

"Det er rart," sagde Celia veltilfreds. "Jeg ville kun ønske, at du havde en mand som James med et gods i nærheden, som jeg kunne køre hen til."

Dorothea smilede, og Celia så noget grundende ud. Straks efter sagde hun: "Jeg kan ikke begribe, hvorledes det er gået til." Hun syntes, at det ville være morsomt at få det at vide.

"Det kan jeg nok tænke," sagde Dorothea og tog hende under hagen. "Hvis du vidste, hvorledes det var gået til, ville det ikke forekomme dig så forunderligt."

"Kan du ikke fortælle mig det?" bad Celia indsmigrende.

"Nej, kære! Du måtte kunne føle med mig, ellers ville du aldrig kunne forstå det."

Note 7: **Pan:** Polsk eller litauisk høflig tiltaleform, "hr.". *Red.anm.*

85

Det er en sjælden og velsignet skæbne, som nogle af de største mænd ikke har kendt, at vide os selv brødefri foran den fordømmende mængde; men beklagelsesværdig er den, der ved, at han bliver stenet, fordi han ikke er den mand, han har udgivet sig for at være.

Det var denne bevidsthed, der tærede på Bulstrode, mens han gjorde sine forberedelser til at rejse fra Middlemarch og ende sit sørgelige liv iblandt nye, ligegyldige ansigter. Hans hustrus overbærende troskab havde vel befriet ham for én frygt; men han gøs dog tilbage for at give hende en fuld tilståelse af de nærmere omstændigheder ved Raffles' død; for trods de spidsfindige grunde, han selv undskyldte sin handling med, var han dog bange, for, at hun altid i sit stille sind skulle kalde det et mord, og det kunne han ikke tåle. Han følte sig beskyttet ved hendes tvivl og fik kraft til at møde hende med bevidstheden om, at hun endnu ikke kunne være berettiget til at udtale den værste fordømmelsesdom over ham. Engang i tiden, måske når han lå på sit dødsleje – ville han fortælle det hele; for når hun da sad med hans hånd i sin, mens dødens skygger allerede samlede sig om ham, ville hun måske lytte til hans ord, uden med afsky at trække sig tilbage fra ham. Måske: men fordølgelsen blev ham en vane, og trangen til bekendelse havde ingen magt over frygten for en dybere ydmygelse.

Han var fuld af frygtsom omhu for sin hustru, ikke alene for at afvende en hård dom fra hende, men også fordi han følte sig dybt bedrøvet ved synet af hendes lidelser. Hun havde sat sine døtre i kost i en skole ved kysten, for at denne krise, så vidt som

muligt, kunne blive skjult for dem. Da hun ved deres fraværelse blev befriet for den utålelige nødvendighed at gøre regnskab for sin sorg eller møde deres forundrede og forstokkede blikke, kunne hun uden forbehold hengive sig til den sorg, der blegede hendes hår og gjorde hendes øjne matte.

"Er der ikke noget, du kunne ønske, at jeg skulle gøre?" havde Bulstrode sagt til hende; "jeg mener med hensyn til ordningen af formuen. Det er min hensigt ikke at sælge den ejendom, jeg har her i egnen, men at overlade den til dig som en sikker forsørgelse. Hvis du har noget ønske i den retning, så skjul det ikke for mig."

Få dage senere, da hun var vendt tilbage fra et besøg hos sin broder, begyndte hun at tale med sin mand om en sag, der i nogen tid havde ligget hende på hjerte.

"Jeg ville gerne gøre noget for min broders familie, Nicholas, og jeg tror, vi er forpligtet til at give Rosamond og hendes mand en eller anden skadeserstatning. Walter siger, at mr. Lydgate må forlade byen, at hans praksis næsten ikke er noget værd, og at de kun har meget lidt at bosætte sig for et andet sted. Jeg vil hellere selv undvære, når jeg kun kan hjælpe min stakkels broders familie."

Mrs. Bulstrode indlod sig ikke på nærmere forklaringer, da hun vidste, at hendes mand måtte forstå, hvad hun mente, når hun talte om "at give skadeserstatning". Han havde imidlertid en grund, som hun ikke kendte, til at blive mismodig stemt ved hendes ord, og efter nogen tøven svarede han:

"Det er umuligt at udføre dit ønske på den måde, du foreslår, min kære. Mr. Lydgate har afslået enhver videre tjeneste af mig. Han har sendt mig de tusind pund tilbage, som jeg lånte ham.

Mrs. Casaubon har forstrakt ham med den nødvendige sum til det. Her er hans brev."

Brevet syntes at såre mrs. Bulstrode dybt. Omtalen af mrs. Casaubons lån forekom hende at være en afspejling af den offentlige følelse, der anså det for en selvfølge, at alle ville undgå at stå i forbindelse med hendes mand. Hun tav i nogen tid, og den ene tåre efter den anden trillede ned ad hendes kinder. Bulstrode, der sad overfor hende, var inderlig bedrøvet ved synet af dette forsørgede ansigt, der to måneder for havde været så livligt og blomstrende. For dog at trøste hende lidt sagde han:

"Der er andre midler, jeg tror at kunne gøre din broders familie en tjeneste ved, hvis du selv vil tage dig af sagen. Jeg tror desuden, at det ville være en fordelagtig måde at få den ejendom bestyret på, som jeg har i sinde at overdrage dig."

Hun så opmærksomt på ham.

"Garth tænkte engang på at overtage bestyrelsen af Stone Court for at overlade den til din nevø, Fred. Kvægbesætningen skulle blive, som den var, og der skulle betales visse procenter af indtægterne i stedet for en almindelig leje. Det kunne være en ønskelig begyndelse for et ungt menneske i forening med hans beskæftigelse hos Garth. Ville det ikke også være en tilfredsstillelse for dig?"

"Jo det ville," sagde mrs. Bulstrode med lidt af sin gamle energi. "Stakkels Walter er så nedslået; jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for ham, inden jeg tager herfra. Vi har altid holdt meget af hinanden."

"Du må selv stille Garth dette forslag, Harriett," sagde mr. Bulstrode, der ikke var meget glad over, hvad han havde at sige,

men ønskede at opnå sit formål af flere andre grunde foruden at trøste sin hustru. "Du må vise ham, at ejendommen ene og alene er din, og at han ikke behøver at have noget at gøre med mig. Alle meddelelser kan blive gjort gennem Standish. Jeg omtaler dette, fordi Garth har opgivet at være min agent; men jeg antager, at han vil gå ind på forslaget, når det kommer fra dig, for din nevøs skyld."

86

Da mrs. Garth omtrent ved tetid hørte Caleb komme ind i forstuen, åbnede hun døren fra dagligstuen og sagde: "Er du der, Caleb. Har du spist til middag?" (Mr. Garths måltider måtte altid rette sig efter hans "forretninger".)

"Ja, et godt middagsmåltid – koldt lammekød og andre gode sager. Hvor er Mary?"

"I haven med Letty, tror jeg."

"Er Fred endnu ikke kommet?"

"Nej. Går du igen uden at drikke te, Caleb?" spurgte mrs. Garth, da hun så, at hendes åndsfraværende mand atter satte hatten på, som han netop havde taget af.

"Nej, nej; jeg går kun et øjeblik ud til Mary."

Mary var i en løvrig krog af haven, hvor der hang en gynge højt oppe imellem to pæretræer. Hun havde bundet et rødt tørklæde om hovedet, som hun havde trukket frem, for at det kunne skygge for solstrålerne, mens hun gyngede Letty, der lå og skreg vildt.

Da hun så sin fader, forlod hun gyngen og gik ham i møde, idet hun skød det røde tørklæde tilbage og smilede muntert og kærligt til ham.

"Jeg søgte dig, Mary," sagde mr. Garth. "Lad os gå lidt omkring."

Mary kunne tydeligt se på faderen, at han havde noget at sige hende; hun stak sin arm ind under hans, og de gik sammen ned ad nøddegangen.

"Det vil være en slem, lang tid, inden du kan blive gift, Mary," sagde hendes fader, idet han så ned på enden af den stok, han

holdt i hånden.

"Ikke en slem tid, fader – jeg tænker den skal gå godt," sagde Mary smilende. "Jeg har levet ugift og fornøjet i mere end fireogtyve år, og jeg antager ikke, det vare fuldt så længe endnu." Efter en lille pause tilføjede hun derpå alvorligere, idet hun forskende så på faderen: "Det vil sige, hvis du er tilfreds med Fred."

Caleb skruede munden op og vendte klogeligt hovedet til side.

"Nå, fader, du roste ham jo i onsdags. Du sagde, at han havde et godt blik på forretninger og ikke kendte så lidt til landvæsenet."

"Gjorde jeg det?" sagde Caleb listigt.

"Ja, jeg skrev det ned med dato og det hele," sagde Mary; "du holder jo af, at alt bliver ordentligt indført i bøgerne. Og så er hans opførsel imod dig, fader, virkelig god – han har en dyb agtelse for dig; og det er umuligt at have et bedre humør end Freds."

"Ja, ja – du vil overtale mig til at anse ham for et godt parti."

"Nej, i sandhed, fader. Jeg elsker ham ikke, fordi han er et godt parti."

"Hvorfor da?"

"Fordi jeg altid har elsket ham. Jeg kunne aldrig synes så godt om at skænde på nogen anden."

"Du har altså prøvet dig selv, Mary," sagde Caleb, idet han atter blev alvorlig, "og ved, at der i den senere tid ikke er opstået noget andet ønske hos dig." (Caleb mente en hel del med denne ubestemte frase.) "For hellere sent end aldrig. En kvinde må

ikke tvinge sit hjerte – hun vil ikke gøre en mand noget godt derved."

"Mine følelser har ikke forandret sig, fader," sagde Mary roligt. "Jeg vil holde fast ved Fred, så længe han holder fast ved mig. Jeg tror ikke, at vi kan undvære hinanden eller synes bedre om andre, hvor meget vi end kunne beundre dem. Det ville gøre en stor forskel for os – som om alle de gamle steder bliver forandrer og alt skifter navn. Vi kommer til at vente længe på hinanden; men det ved Fred."

I stedet for at tale straks stod Caleb stille og borede sin stok ned i den græsbegroede gang. Derpå sagde han bevæget: "Jeg har en god nyhed. Hvad synes du om, at Fred kom til at bo på Stone Court og bestyrede ejendommen?"

"Hvorledes skulle det gå til, fader?" spurgte Mary forundret.

"Han kan komme til at bestyre den for sin tante Bulstrode. Den stakkels kone har været hos mig og har bedt og bønfaldet mig om det. Hun ønsker at give drengen en håndsrækning, og det vil være en god ting for ham. Med sparsommelighed kunne han efterhånden købe besætningen, og han har sans for landvæsenet."

"Ja, Fred ville blive så lykkelig. Det er næsten alt for godt, til at jeg kan tro det."

"Men husk på," sagde Caleb og drejede advarende sit hoved, "at jeg må tage det på *min* kappe og være ansvarlig og se efter alt – og det vil bedrøve din moder lidt –, selv om hun måske ikke lader sig mærke med det. Fred må være meget påpasselig."

"Måske det er for meget, fader," sagde Mary, standset i sin glæde. "Det ville ikke være nogen lykke for mig at bringe dig ny bekymring."

"Nej, nej – det er min glæde at arbejde, barn, når din moder ikke har noget imod det. Og når du og Fred bliver gift," her skælvede Calebs stemme, "vil han blive stadig og sparsommelig; for du vil forstå at tage ham på den rette måde. Han kommer snart, derfor ville jeg først fortælle dig det, da jeg mente, at du helst selv ville sige ham det. Derefter kan jeg tale med ham om det og underrette ham om det og underrette ham om alle betingelserne."

"Du kære, gode fader!" råbte Mary og lagde sine arme om sin faders hals, mens han stille bøjede sit hoved for at lade sig kærtegne. "Jeg gad vidst, om nogen anden pige mener, at hendes fader er den bedste mand i verden!"

"Nonsens, barn! Du vil synes, at din mand er bedre."

"Umuligt," sagde Mary, idet hun faldt tilbage til sin sædvanlige tone; "ægtemændene hører til en lavere klasse, der trænger til at holdes i orden."

Da de var ved at gå ind med Letty, der var løbet hen til dem, så Mary Fred i frugthaven og gik ham i møde.

"Hvilke smukke klæder du har på, du ødsle menneske!" sagde Mary, da Fred stod foran hende og tog hatten af med spøgende formalitet. "Du kan ikke lære økonomi."

"Nej, det er dog for galt, Mary," sagde Fred. "Se kun på kanterne af disse opslag. Det er ene og alene ved hjælp af en god børste, at jeg ser respektabel ud. Jeg gemmer på tre sæt – ét til en bryllupsdragt."

"Hvor du vil komme til at se løjerlig ud! – som en herre i en gammel modejournal."

"Nej, de kan gemmes i to år."

"To år! vær fornuftig, Fred," sagde Mary og vendte sig om for at gå ned ad gangen. "Du nærer da ikke så lyse forhåbninger?"

"Hvorfor ikke? Man lever bedre ved dem end ved de mørke. Hvis vi ikke kan blive gift om to år, vil sandheden altid være slem nok, når den kommer."

"Jeg har hørt en historie om en ung gentleman, der engang nærede alt for lyse forhåbninger, der gjorde ham skade."

"Mary, hvis du har noget nedslående at sige mig, så løber jeg min vej; jeg vil gå ind til mr. Garth. Mit humør er dårligt. Fader er så bedrøvet og ilde til mode – vort hjem ligner ikke sig selv. Jeg kan ikke tåle flere slette nyheder."

"Ville du kalde det en slet nyhed, om du hørte, at du skulle bo på Stone Court, bestyre gården og være overordentlig fornuftig og spare penge sammen hvert år, til hele besætningen og indboet tilhørte dig, og du var blevet en udmærket landmand, som mr. Borthrop Trumbull siger – noget svær, er jeg bange for, og uden at have synderlig tilbage af det græske og latinen?"

"Det er vel kun din spøg, Mary?" sagde Fred, idet han ikke desto mindre rødmede let.

"Det er, hvad fader netop har sagt mig kunne ske, og han spøger ikke," sagde Mary og så nu op på Fred, mens han greb hendes hånd og trykkede den, så at det næsten smertede hende; men hun ville ikke klage.

"Åh, jeg skulle blive sådan en rigtig god fyr, Mary, og vi kunne straks blive gift!"

"Ikke så rask, sir; hvor ved du fra, om jeg ikke hellere ville udsætte vort ægteskab nogle år? Det ville give dig tid til at bære dig galt ad, og hvis jeg holdt mere af nogen anden, så havde jeg da en anledning til at bryde med dig."

"Spøg endelig ikke med det, Mary," sagde Fred med dyb følelse. "Sig mig alvorligt, at alt dette er sandt, og at du er lykkelig over det – fordi du elsker mig så højt."

"Det er alt sammen sandt, Fred, og jeg er lykkelig over det – fordi jeg elsker dig så højt," sagde Mary, idet hun lydigt gentog hans ord.

De tøvede på dørtærsklen under verandaen, og Fred sagde næsten hviskende:

"Mary, da vi første gang var blevet forlovet med paraplyringen, plejede du –"

Skælmeriet begyndte atter at smile i Marys øjne; men den kedelige Ben kom løbende hen til døren med den gispende Brownil i hælene, og idet han sprang hen imod dem, råbte han:

"Fred og Mary! Hvornår kommer I dog ind? – må jeg måske spise jeres kage?"

Finale

Enhver grænse er en begyndelse såvel som en slutning. Hvem kan vel forlade unge mennesker efter længe at have været i selskab med dem, uden at ønske at vide, hvorledes det gik dem senere i livet? Brudstykket af et liv, hvor typisk det end er, danner jo nemlig ikke mønstret på et jævnt væv. Ægteskabet, der har været målet for så mangen fortælling, er endnu en stor begyndelse, ligesom det var før Adam og Eva, der holdt deres hvedebrødsdage i Edens have, men fik deres første barn iblandt torne og tidsler i øde egne.

Nogle begynder som de gamle korsfarere, prægtigt udrustede med håb og begejstring og bliver trætte på vejen, idet de mangler tålmodighed med hinanden og verden.

Alle de, der har interesseret sig for Fred Vincy og Mary Garth, vil glæde sig ved at høre, at det ikke gik dem således, men at de levede et rigtig lykkeligt liv med hinanden. Fred forbavsede sine naboer på forskellige måder. Han udmærkede sig i sin del af grevskabet som en teoretisk og praktisk landmand og skrev en bog om "kvægfodring", som han fik mange lovtaler for ved landemødet, men i Middlemarch var man mere tilbageholden i sin beundring, da de fleste troede, at fortjenesten ved Freds forfatterskab skyldtes hans hustru, siden man aldrig havde ventet, at han skulle kunne skrive om kæmperoer og sådanne ting.

Men da Mary skrev en lille bog for sine sønner, kaldet "Fortællinger om store mænd efter Plutark" og fik den trykt og

udgivet af Gripp & Co., Middlemarch, var alle folk i byen villige til at give Fred æren for dette arbejde, da de bemærkede, at han havde været ved universitetet "hvor de gamle forfattere blev studeret", og kunne have været præst, hvis han havde haft lyst til det.

På denne måde var det tydeligt, at Middlemarch aldrig var blevet bedraget, og at det ikke var nødvendigt at rose nogen for at skrive en bog, siden det som oftest var en anden, der gjorde det.

Desuden vedblev Fred altid at være stadig. Nogle år efter sit bryllup fortalte han Mary, at han til dels skyldte Farebrother sin lykke, da denne i det rette øjeblik havde stået formanende ved hans side. Jeg kan ikke sige, at han aldrig oftere blev vildledet af sin sangvinske natur. Udfaldet af høsten eller fordelen af salget af kvæg blev gerne under hans forventning, og han var altid tilbøjelig til at tro, at han kunne tjene penge ved købet af en hest, der faldt galt ud – om end, som Mary bemærkede, dette naturligvis var hestens fejl og ikke Freds. Han beholdt sin kærlighed til ridekunsten; men han tillod sig sjældent en dags jagt, og når han gjorde det, var det mærkværdigt, så godt han fandt sig i at blive udlét for kujoneri ved gærderne, da han syntes at se Mary og drengene sidde på leddene eller vise deres krøllede hoveder imellem hækkene og grøfterne.

De havde tre drenge. Mary var ikke misfornøjet over, at hun kun havde fået sønner, og når Fred ønskede at have en lille pige, der lignede hende, sagde hun leende: "Det ville være en alt for stor prøvelse for din moder." Mrs. Vincy følte sig nemlig meget trøstet ved at se, at i det mindste to af Freds drenge var ægte Vincyer og ikke lignede Garths. Men Mary glædede sig

hemmeligt over, at den yngste af de tre vistnok var, som hendes fader måtte have været, da han gik med en rund trøje, og viste en vidunderlig behændighed i at kunne tage sigte, når han kastede med sten efter modne pærer.

Ben og Letty Garth, der blev onkel og tante, før de var blevet voksne, diskuterede meget om, hvorvidt det var ønskeligst at have nevøer eller niecer; Ben påstod, at det var tydeligt, at piger var til mindre nytte end drenge, ellers ville de ikke altid gå med skørter, hvorpå Letty, der hentede sine argumenter fra bøger, blev vred og svarede, at Gud havde ladet gøre ens dragter af skind til Adam og Eva – og tillige huskede hun, at mændene i Orienten også bar skørter. Men dette sidste argument fordunklede det majestætiske i det første og var ét for mange; for Ben svarede foragteligt: "Så meget desto større pjalte er de!" og appellerede straks efter til sin moder, om drenge ikke var bedre end piger. Mrs. Garth erklærede, at begge parter var lige uartige; men at drengene ubestrideligt var stærkest og kunne løbe hurtigst. Med dette orakelmæssige svar var Ben meget tilfredse, da han var ligeglad med uartigheden; men Letty tog det ilde op; hendes følelse af overlegenhed var dog større end hendes muskelkraft.

Fred blev aldrig rig – det var noget, han ikke engang havde ventet; men han sparede efterhånden så meget sammen, at han blev ejer af kvægbesætningen og indboet på Stone Court, og det arbejde, som mr. Garth skaffede ham, førte ham godt over de "slemme tider", der altid findes i en landmands liv. Mary blev som hustru en lige så trivelig skikkelse som moderen; men hun gav ikke som denne sine drenge nogen bestemt undervisning, så at mrs. Garth var bange for, at de ikke skulle få lagt nogen

god grund i grammatik og geografi. Men da de kom i skole, viste det sig, at de var meget dygtige, hvilket måske lå i, at der var intet, de holdt mere af, end at være hos deres moder. Når Fred red hjem om vinteraftenen, glædede han sig til det venlige arnested i den hyggelige dagligstue, mens det gjorde ham ondt for andre mænd, der ikke kunne have Mary til hustru, i særdeleshed for mr. Farebrother. "Han var ti gange værdigere til dig end jeg," kunne Fred nu sige højmodigt til hende. "Det var han rigtignok," svarede Mary; "og derfor kunne han bedre undvære mig. Men du – jeg gyser ved at tænke på, hvad du ville have været – en kapellan i gæld for leje af heste og fine lommetørklæder."

Ved at spørge sig for kunne man muligvis finde, at Fred og Mary endnu bebor Stone Court – at slyngplanterne endnu hænger med deres blomster over den smukke stenmur ud til marken, hvor valnøddetræerne står i en statelig række – og at på solvarme dage de to elskende, der først blev forlovet med paraplyringen, kan ses hvidhårede med tilfredse og rolige ansigter ved det åbne vindue, hvorfra Mary Garth i gamle Peter Featherstones tid så ofte havde fået befaling til at se ud efter mr. Lydgate.

Lydgates hår blev aldrig hvidt. Han døde, da han kun var halvtreds år, efterladende sin hustru og sine børn vel forsørgede, da han havde forsikret sit liv meget højt. Han havde fået en udmærket praksis, idet han skiftevis efter sæsonen opholdt sig i London og ved et badested på Kontinentet, efter at han var blevet bekendt ved en afhandling, han havde skrevet om podagra, en sygdom, der især har hjemme iblandt de rige. Han havde mange gode betalende patienter, der stolede på hans

dygtighed; men han anså altid selv sit liv for at være forfejlet. Han havde ikke udrettet, hvad han havde haft i sinde. Hans bekendte misundte ham hans fortryllende hustru, og der skete intet, som kunne rokke deres mening. Rosamond begik aldrig mere nogen kompromitterende indiskretion. Hun vedblev simpelthen at være mild, ubøjelig i sin dom, rede til at formane sin mand og i stand til at tilintetgøre hans planer ved en eller anden list. Alt som årene gik, modsatte han sig hende mindre og mindre, hvoraf Rosamond sluttede, at han havde lært at vurdere hendes mening; på den anden side nærede hun større tro til hans talenter nu, da han havde skaffet sig en god indtægt og i stedet for det truende bur i Bridge Street havde givet hende ét, der var fuldt af blomster og forgyldning, passende til en sådan paradisfugl, som hun var. Kort sagt, Lydgate var, hvad man kalder en heldig mand. Men han døde tidligt af en difteritisk halssyge, og Rosamond giftede sig med en ældre, rig læge, der kærligt sørgede for hendes fire børn. Hun tog sig meget smuk ud, når hun kørte sammen med sine børn, og talte ofte om sin lykke som "en belønning" – hun sagde ikke for hvad – men hun mente muligvis, at det var en belønning for hendes tålmodighed med Tertius, hvis sind aldrig blev fejlfrit, og hvem der til det sidste af og til undslap et bittert ord, som bedst erindredes end de tegn, han gav på sin anger. Han kaldte hende engang sin basilikum; og da hun bad om en forklaring, sagde han, at basilikum var en plante, der vidunderligt var spiret frem af en myrdet mands hjerne. Rosamond havde det samme rolige, men bestemte svar på alle sådanne taler: "Hvorfor havde han da valgt hende? Det var skade, at han ikke havde fået mrs. Ladislaw, som han altid roste og satte over hende." Og således

endte samtalen med fordelen på Rosamonds side. Men det ville være uretfærdigt ikke at fortælle, at hun aldrig ytrede et nedsættende ord om Dorothea, da hun bevarede en ærbødig erindring om den ædelmodighed, der var kommet til hjælp i den værste krise i hendes liv.

Dorothea selv drømte ikke om, at hun blev lovprist fremfor andre kvinder, da hun følte, at der altid var noget bedre, som hun kunne have gjort, hvis hun kun havde været bedre og vidst mere besked. Dog angrede hun aldrig at have opgivet sin stilling og formue for at gifte sig med Will Ladislaw, og han ville have anset det for den største skam så vel som sorg for ham, om hun havde gjort det. De var bundet til hinanden ved en stærk og inderlig kærlighed. Will blev en ivrig politiker, der virkede med held i de tider, da reformerne blev påbegyndt, med et kraftigt håb om at udrette noget godt, der er blevet betydeligt forringet i vore dage, og han blev til sidst valgt til medlem af Parlamentet af vælgere, der betalte hans udgifter. Der var intet, Dorothea kunne synes bedre om, end at hendes mand skulle kæmpe imod uretten, og hun var villig til at yde ham al den hjælp, hun som hustru kunne. Mange af hendes venner syntes, det var skade at en så sjælden kvinde kun skulle være kendt i en snæver kreds som hustru og moder. Men ingen kunne bestemt sige, hvor hun hellere burde have virket – ikke engang sir James Chettam, der ikke gik videre end til den negative forudsætning, at hun ikke burde have ægtet Will Ladislaw.

Men denne hans mening fjernede dem ikke for bestandigt fra hinanden, og den måde, familierne atter blev forenet på, var karakteristisk for dem alle. Mr. Brooke kunne ikke modstå sin lyst til at korrespondere med Will og Dorothea, og en morgen,

da pennen gik usædvanligt flydende for ham, kom han til at nedskrive en indbydelse til Grange, som, da den engang stod der, ikke kunne forandres uden med opofrelse (hvilket næsten var utænkeligt) af hele det værdifulde brev. I de måneder, han således havde korresponderet, havde mr. Brooke i sine samtaler med James Chettam stadig givet ham vink om, at det endnu stadig var hans hensigt at ophæve fideikommiset, og den dag, da hans pen havde skrevet den dristige indbydelse, gik han til Freshitt for udtrykkeligt at antyde, at han havde en stærkere følelse end nogensinde af de grunde, der kunne nøde ham til en sådan forholdsregel.

Men samme morgen var der sket noget på Freshitt, som havde vakt megen sindsbevægelse. Der var kommet et brev til Celia, som havde bragt hende til at græde stille, da hun læste det, og da sir James, der ikke var vant til at se hendes tårer flyde, ængsteligt spurgte om, hvad der var i vejen, brød hun ud i en stærk hulken.

"Dorothea har fået en lille søn, og du vil ikke tillade mig at besøge hende, selv om jeg ved, at hun ønsker at se mig. Hun kan ikke vide, hvorledes hun skal bære sig ad med barnet – hun vil gøre det galt. Lægen troede, at hun var død. Det er skrækkeligt! Sæt, at det havde været mig og lille Arthur, og Dodo ikke havde måttet komme til mig. Jeg ville ønske, du var mindre uvenlig, James!"

"Gode Gud, Celia!" sagde sir James meget bestyrtet, "hvad ønsker du? Jeg vil gøre alt, hvad du vil. Jeg vil tage til London med dig i morgen, om du ønsker det." Og Celia ønskede det.

Det var efter at dette var sket, at mr. Brooke kom til Freshitt og mødte baronetten i haven, hvor han begyndte at passiare

med ham, uvidende om den nyhed, som sir James af en eller anden grund ikke straks fortalte ham. Men da han på sin sædvanlige måde berørte sagen om fideikommiset, sagde han: "Min kære sir, det tilkommer ikke mig at give Dem råd; men jeg for min del ville hellere lade det fare. Jeg ville lade alt blive, som det er."

Mr. Brooke følte sig så overrasket, at han ikke straks mærkede, hvor lettet han følte sig ved bevidstheden om, at man ikke forlangte et så energisk skridt af ham.

Da Celias hjerte var således stemt, måtte sir James nødvendigvis give sit samtykke til en forsoning med Dorothea og hendes mand. Når kvinderne elsker hinanden, lærer mændene at undertrykke deres gensidige uvilje. Sir James kom aldrig til at holde af Ladislaw, og Will undgik helst at være alene med sir James; de fandt sig gensidigt trykket i hinandens selskab, hvilket kun blev rigtig let for dem, når Dorothea og Celia var til stede.

Det blev betragtet som noget, der fulgte af sig selv, at mr. og mrs. Ladislaw i det mindste skulle aflægge to årlige besøg på Grange, og der kom efterhånden en hel del små fætre og kusiner på Freshitt, der morede sig så godt ved at lege med fætteren og kusinen, der besøgte Tipton, som om disses blod slet ikke havde været tvivlsomt blandet.

Mr. Brooke opnåede en høj alder, og hans gods gik i arv til Dorotheas søn, der kunne have repræsenteret Middlemarch, men afslog det, da han troede på den måde bedre at kunne beholde sine egne meninger.

Sir James ophørte aldrig at anse Dorotheas andet ægteskab for et fejlgreb, og som et sådant blev det også bestandig

betragtet i Middlemarch. Men hendes ædle karakter beholdt sin renhed. Hendes rige natur udgød sig, ligesom den flod, hvis styrke Alexander brød, i kanaler, der ikke havde noget stort navn på jorden. Men virkningen af hendes væsen på dem, der omgav hende, var uendeligt velgørende; for det fremspirende gode i verden er til dels uafhængigt af historiske handlinger, og at det ikke står så slet til med dig eller mig, som det kunne have gjort, skyldes navnlig de mange, der trofast har levet et ubemærket liv og hviler i ukendte grave.

Om "Middlemarch"

Forfatter: George Eliot (1819–1880).
Org.udgave: *Middlemarch, A Study of Provincial Life* udkom som en slags føljeton i 8 bind på forlaget William Blackwood & Sons, Edinburgh and London fra december 1871 til december 1872. Efterfølgende bogudgave 1872 fra samme forlag.
Denne udgave baseret på: *Middlemarch. Studier af det engelske Provindsliv.* Af George Eliot. Føljeton i *Berlingske Tidende* 10.07.1873–18.10.1873; efterflg. bogudgave "*Trykt i det Berlingske Bogtrykkeri ved L. N. Kalckar. København 1873*".
Oversætter: Ikke kendt.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: "*Dorothea and Ladislaw: They sat in that way without looking at other, until the rain abated and began to fall in stillness.*" – Efter *The Works of George Eliot*, vol. 11, The Jenson Society, New York 1910. (*Illustrationen i Jensons "luksusudgave" er en farvelagt udgave af Frederick Lincoln Stoddards (1861–1940) fotogravure frontispice fra udgaven Charles E. Lauriat and Company, Boston 1908.*)

ISBN 978–87–7979–908–0

1. ebogsudgave

© 2023 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk